

PERSONHISTORISK TIDSKRIFT

ANDRA ÅRGÅNGEN

1900 - 01

Årg. 2-3

UTGIFVEN AF

SVENSKA AUTOGRAF SÄLLSKAPET

GENOM

F. U. WRANGEL

SÄLLSKAPETS SEKRETERARE

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1901

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

Porträtt.

Clas Fleming, Carl Sparre, J. W. Sprengtporten (2 st.), fru A. C. Schröderheim (2 st.), fru J. D. Schröder, f. Henck (3 st.), Schering Rosenhane, Joh. Albr. v. Lantingshausen, Gillis Bildt, T. G. Bielke, Conr. Sparre, Vilhelmina Charl. af Hessen, Gustaf III, Louis de Geer (De Gaillarmont), Jeanne v. Neille, Louis De Geer d. ä., Adrienne Gerard, Louis De Geer d. y., Jeanne Parmentier, Emanuel De Geer, Jean De Geer.

Rättegången om Anna Bogas arfvegods.

Af **Wilhelm Planting-Gyllenbåga.**

I början af 1600-talet förde Joen Planting[1]) till Hindrabööl i Finland en långvarig rättegång med Arvid Hansson (Stålarm) till Willias. Den gällde Plantings hustrus arfvegods, hvilka Arvid Hanssons fader Hans Johansson (Stålarm) till Drägsby, g. m. Elin Fleming, och sedermera Arvid sjelf i egenskap af förmyndare slagit under sig i Plantings hustrus omyndiga år.

Joen Planting var nämligen gift med Anna Johansdotter (Boga), hvilken var nära befryndad med flera af den tidens mäktigaste och rikaste finska ätter, såsom Balk, Matts Gunnarssons (en båge), Fleming, Ram el. Gripsfot, Stålarm, Ryting, Salomon Jönssons (tre liggande bågar) m. fl.

Genom i denna rättegång inlemnade aktstycken och vittnesbref hafva nya upplysningar[2]) vunnits om slägtskapsförhållandena mellan en del medlemmar af ofvan nämnda ätter, och vi gå här att i korthet lemna en öfverblick af desamma liksom ock af sjelfva rättegången.

Redan under 1300-talet var ätten Balk en mäktig och rik frälseätt i Finland. Af dess medlemmar känner man bland andra Henrik Balk, som omkr. 1480 tillsammans med en syster egde och bebodde Kimokallio i Wemo socken. Troligen öfvergick Kimokallio från dem till deras broder Måns Balk, hvilken 1528 får »frijhet och frelse» på bl. a. gårdar Harön i Bro socken i Up-

---

[1]) Son till den i slutet af 1500-talet från Prag till Sverige inflyttade Joen Planting d. ä., hvilken omkr. 1610 blef ryttmästare (öfverste) för en fana Uplands ryttare och var gift med Martha von Maijdel från Mecklenburg.

[2]) Dessa hafva äfven sammanstälts med den kännedom om nämnda ätter, som erhållits genom en annan rättegång, hvilken Planting förde med sedermera vice amiralen Klas Klason Uggla till Haga om några andra finska gods.

land och Lamborgs ö i Saltviks socken på Åland, »så länge han kan rida färdug på marken med j godh hest och harnisk».

Med största sannolikhet var han den Måns Nilsson, hvilken gifte sig med Brita Johansdotter (Fleming), dotter af riksrådet Johan Henriksson (Fleming) till Torlax med hans första hustru Märtha Djekne, och hvilken då i morgongåfva gaf henne godsen Kimokallio och Ranioki, det senare uti Wirmo socken. De hade en dotter Hebbla Månsdotter (Balk), hvilken blef gift med Matts Gunnarsson (en båge)[1], som fick sköldemärke 1581 $^{11}/_{6}$ (»een förgylt handboge uthi ith rödt fieldh»).

Brita Johansdotter gifte emellertid, efter Måns Nilssons död, om sig med Torsten Salmonsson (Ram el. Gripsfot),[2] hvilken var en af konung Gustaf I:s i Finland mest använde män. Med honom hade hon sönerna Måns[3], Lasse[4] och Ivar[5] samt döttrarna Agneta[6], Märtha[7] och Margareta[8]. Förhållandet mellan modern och barnen i båda giftena tyckes i allmänhet ej hafva varit det bästa med undantag dock för dottern Agneta. Hon fick också 1566 $^{25}/_{7}$ ett gåfvobref från modern, i hvilket denna bl. a. säger: »efther thet nogre vthaf mine barn icke hafue waredt migh hörighe och lydighe och icke heller bewijst migh then hörsamhet och kärlec, som lydige barnn egna och plichtige Ähre sine kere föräldrar, haffwer iag fördenskuld för gått anseedt, Bevilged och samtyckt, som iag her med bevilliger, Samtycker och Stadfester thenne min Elskelighe kere dotter Agneta Torstens Dotter, som migh altijd Elsked, hörigh och lydick waredt haffwer, the godtz, som migh vdi Morghon gåffwer gifne ähre på rättan hinder dagh aff minn förste Mann S. Måns Nilszon», nemligen just de båda förut omnämnda godsen Ranioki och Kimokallio.

Agneta Torstensdotter var gift med Johan Olofsson och hade med honom två söner: Johan Jonsson[9] Boga (två bågar)

[1]) Hade äfven Harön i Bro socken i Upland i förläning.

[2]) Befallningsman på Castelholm och Åland 1547.

[3]) Fogat öfver Gripsholms gård och Öknebo härad.

[4]) Öfverste-Befallningsman öfver Kexholms län 1589. Häradshöfding i Hattula härad 1594.

[5]) Väpnare, trossmästare på norska landttåget 1564.

[6]) G. m. Johan Olofsson.

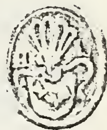
[7]) G. m. fogden Ragvald Halvarsson till Kulo.

[8]) G. m. Pehr Eriksson (Fleming).

[9]) Knekthöfvidsman. »Vhar på togh emoot Ryssen». Han klagade 1578 $^{20}/_{8}$ tillika med sin kusins Elin Persdotters (Fleming) man, dåvarande »scholemestaren i Åbo», sedermera Biskopen i Reval Christian Michelsson (Agricola) hos konungen öfver, att hans morbroder Lasse Torstensson till Brötorp ville tillvälla sig alla godsen efter sin aflidne broder Måns Torstensson till Haga. För att få vara i oqvald besittning af godsen, testamenterade då Lasse Torstensson dem till Konung

till Suckis, hvilken fick sköldemärke 1584, och Salomon Jönsson [1]) (tre liggande bågar) till Jackarby, hvilken fick sköldemärke 1594 $^{12}/_{7}$. Johan Jonsson gifte sig med Hebbla Johansdotter (Stålarm), dotter af ryttmästaren (öfversten) Johan Olofsson (Stålarm) till Drägsby med Ragnhild Persdotter (Ollon) till Pepot.

Johan Jonssons namnteckning och hans och hans hustrus sigill från en handling i Riksarkivet daterad Kankas den 18. maj 1586.

Han blef emellertid omkr. 1589 »slagen aff een hoop Skelmar» efterlemnande hustru och trenne minderåriga barn, nemligen Erik, Anna och Cecilia.

Agneta Torstensdotter torde hafva aflidit i slutet af 1580-talet. Hennes broder Lasse Torstensson till Brötorp hade alltid varit föga välvilligt stämd emot sina systrar. Vid brodern Måns' död hade han, såsom redan är omnämdt i not 9 sid. 2, tillsammans med Ivar »annammat» alla dennes gods. För att emellertid ej göra systrarne eller deras barn fullständigt orätt, afstod han dock till dem några af desamma. Så t. ex. fick Johan Jonssons (Boga) enka, Hebbla, 1591 Tursumpere uti Wirmo socken och Sittelax uti Saugo socken.

I början af 1590-talet egde sålunda Hebbla Johansdotter (Boga) Suckis (efter mannen), Ranioki och Kimokallio (efter mannens moder Agneta Torstensdotter); samt Tursumpere och Sittelax (genom gåfva af Lasse Torstensson). Dessutom tyckes hon senare hafva ärft Torlax efter Ivar Torstensson, att döma af ett vittnesbref af 1616 $^{14}/_{8}$ af dåmera aflidne Lasse Torstenssons enka Elin Eriksdotter (Stålarm), hvilken i detsamma talar om »Salig hustru Hebbela till Tårrelax».

Förmyndare för hennes omyndiga barn blef först hennes bror ståthållaren och slottslofven på Kexholms slott Erik Jo-

---

Johan III. Denne ville emellertid ej mottaga gåfvan, hvilket framgår af ett bref från honom till Johan Jonsson af s. å.

1584 den 4. maj tillsade Konung Johan III Johan Jonsson frälse och gaf honom då hans moders (Agneta Torstensdotters) gods under adelig frihet samt utfärdade några veckor derefter för honom sköldebref.

[1]) Fogde i Borgå län 1604, slottslofven på Viborg 1613, var 1614 befälhafvare för en här i Finland, † omkr. 1619.

hansson (Stålarm) till Perno, gift med Sara Thomasdotter (Ryting) af Gesterbyslägten. Han dog emellertid redan 1594, och då öfvertog brodern Johan (Hans) Johansson (Stålarm), gift med Elin Persdotter (Fleming), förmynderskapet och annammade dervid »alla de Brefvenn» af broderns enka »fru Saara till Perno», »som lydde Erich Johansänn [1]) sampt hans Syskenne till».

Med Hans Johanssons öfvertagande af förmynderskapet började en rad af orätttrådiga handlingar, hvarigenom, såsom Planting i en inlaga under den sedermera med Stålarm förda rättegången säger, hans hustru »icke allenast hafver mist sin godz, vthan och alle löösörer, hvadh som effter bådhe Fadher och Modher fallit är».

Detta bestyrkes för öfrigt ytterligare genom ett bref [2]) från Salomon Jönsson (3 liggande bågar) till brorsonen Erik Johansson [3]) (Boga), i hvilket det bl. a. heter: »huru såsom han, S. Hans Johansson hafver stått Målsmansdöme före, Steller [iagh] till den högste gudh i himmellen».

Från 1594 drog sålunda Hans Johansson t. ex. sjelf räntan af Tursumpere och Ranioki. — Men ej ens med hans i början af 1600-talet timade död blef det ett slut på det onda. Sonen Arvid Hansson var vid faderns frånfälle ännu omyndig, hvarför mågen Karl Persson (Svinhufvud) [4]) öfvertog förvaltningen af det Bogaska arfvet. Han tillvällade sig då Torlax och Ranioki.

När sedan Arvid Hansson sjelf blef myndig och fick hand om de gods, som voro kvar, trädde äfven han i sina företrädares fotspår. Så pantsatte han bland annat Tursumpere till Henrik Fleming [5]).

Under det att sålunda anförvandterna till de Bogaska barnen höllo på att fullständigt förskingra deras arfvegods, hade emellertid Hebbla Boga flyttat öfver till Sverige och ingått nytt äkten-

[1]) Boga.

[2]) Af 1614 11/2.

[3]) Knekthöfvidsman. 1607 10/9 uppdrogs åt honom och Reinhultt Johansson befallningen »uttöfwer Westersiöfiorderne.» S. å. 11/9 fick han fullmakt att sätta gränsskilnaden »allt ifrå westerhafwett och op till Åmunnen i Enarsträsk», och skulle han »icke tilstädia Rydzen att taga skatt lengre än thill then åå, som löper uthj Enarsträsk». Kallas i k. br. af 1610 10/11 »Befallningsman utöfver Torneå och Kemi Lappmarker»; fick enligt den ryktbare krigsöfversten Arvid Erikssons (Stålarm) vittnesbref svenskt sköldemärke i Åbo och tyskt i Narva; var 1613 »med schwår siukdom beladh» och »bleff dödh i Narffven» sannolikt omkr. 1617, vid hvilken tid systern Cecilia Boga äfven torde hafva aflidit. — Gift, men med hvem är ej kändt. Det var troligen hans dotter, som kallas Sofia Boga och som blef gift med Gustaf Olofsson (Stjernkors) till Sjusholm.

[4]) Af ätten Svinhufvud till Qualstad och gift med Stålarms hustrus dotter i örsta giftet Brita Christiansdotter (Agricola). † 1634 såsom Assessor i Åbo Hofrätt.

[5]) Ryttmästare, öfverste, sedermera vice amiral, riksråd och landtmarskalk.

skap med Lars Jonsson[1]) i Enögla i Wårfrukyrka socken vid Enköping. Sannolikt hade hennes dotter Anna då följt med henne till Sverige och det var väl i Lars Jonssons hus, som den i 1599 års förteckning öfver Nils Germundssons ryttare redan omnämnde Joen Planting »ryttare medh 3 hester» gjorde hennes bekantskap och vann hennes hjerta och hand. De gifte sig 1602 och flyttade då öfver till Finland, der Joen nu köpte Hindraböөl i Pyttis socken.

Anna Bogas[2]) arfvegods voro dock fortfarande borta. Med kraft och energi började nu Joen hålla räfst med de trolösa förmyndarne. Detta var emellertid ingen lätt sak. Redan samma år som han gifte sig, stämde han Arvid Hansson att i Åbo stå till rätta för sina handlingar. Arvid var likväl då med hären »i fiendeland» och höll sig sedan en tid sorgfälligt undan, hvarför resultatet af det hela endast blef, att Joen »kundhe intet få honom fram».

Joen gaf emellertid derför icke vika. När han för tillfället ej kunde komma åt Arvid Hansson, så upptog han striden med dennes svåger Karl Persson (Svinhufvud) och förde dervid äfven sin egen svågers, den sjuklige Erik Johanssons (Boga), talan. Han utverkade sålunda ett bref af Konung Gustaf II Adolf, af 1613 $^{3}/_{12}$ dateradt »Wässby gårdh», i hvilket ståthållaren på Åbo slott, Herr Johan Pontusson De la Gardie anbefalles låta ransaka angående godsen och »inrymma» Joen Planting hans rätt. Med detsamma for han sedan öfver till Åbo. Om hvad som der tilldrog sig skrifver[3]) underståthållaren på Åbo slott Hans Ragvaldsson (Ram) till Pänäs[4]): »Att denn tiidh Joenn Plantingh, sampt hans Swåger Erich Johanssonn, komme medh twenne H:s K. M:tz

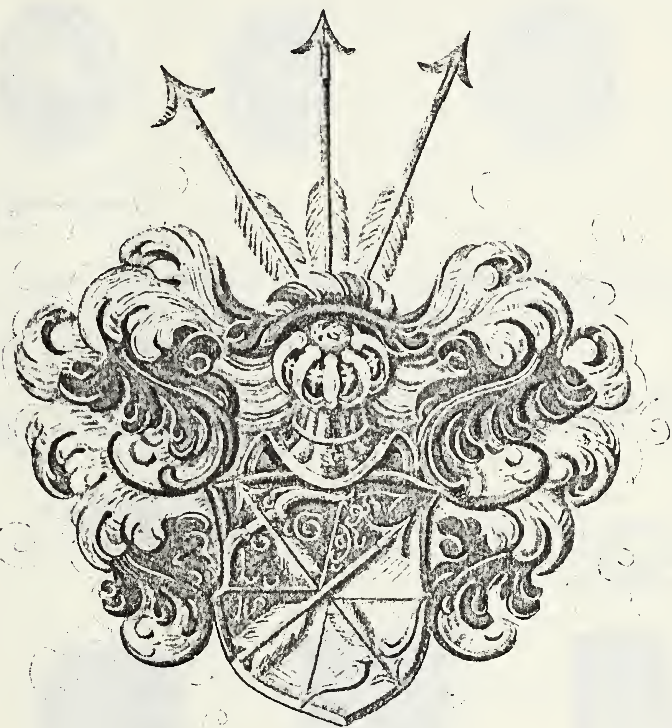
[1]) Hvilken slägt han tillhörde är obekant. Dock nämnes han såsom egare af frälsegods. Med honom hade hon sonen Johan Larsson, hvilken dock afled redan 1616, då Joen Planting efter honom ärfde: »Thw godz på sin hustrus anpartt friitt och oklandratt att niuta och beholla thill Ewärderlige egher».

[2]) Namnet Boga är, i likhet med hvad som är fallet hos flertalet af våra medeltidsätter, taget efter vapnet. Bogaätten utgick på svärdssidan med Anna Bogas broders Erik Johanssons (Boga) omkr. 1617 timade död. Då sedermera hennes man Joen Planting d. y. 1637 $^{24}/_{6}$ upphöjdes i svenskt adelstånd med namnet Planting upptog han *Bogavapnet*, »twå spente förgijllte Phlitzboger med sine försilfrade pijler, vthj en med röd och guul färger fördeelt skiölldh, hafvandes emillan sigh en försölffradh pijl». Å det på riddarhuset befintliga vapnet är dock skölden helt röd, hvilket är oriktigt enligt adelsbrefvet för Joen Planting. Hans barn upptogo äfven *mödernenamnet* (Boga), hvilket dock enligt tidens sed förändrades till Gyllenboga. De skrefvo sig sålunda Planting-Gyllenboga. Ättemedlemmarna kallade sig dock under 16- och 1700-talen fortfarande Planting.

[3]) I ett vittnesbref dateradt Stockholm 1619 $^{21}/_{6}$.

[4]) Son till den i not 7 å sid. 2 omnämnde fogden Ragvald Halvarsson till Kulo med Märtha Torstensdotter (Ram el. Gripsfot), och adlad 1619 $^{21}/_{7}$ med bibehållande af mödernevapnet och med namnet Ram el. Örneram.

bref, till denn Edhele och wälbördige Herre, Her Jahann Ponthusson Delargardij, Der H: K: M:tz begiärade, att denn wälbördige Herre, skulle taga deras tvistige saker til förhöör, medh några andre godhe Män. Dhå kom Carll Pärssonn dijth, sampt andre, dem dhe hade någodt tiltals om sina rätta Arfvegodz. Då Rådde denn wälbördighe Herre, Her Jahann delagardij, och Jagh dem til forlikning. Denn Joen Plantingh och S. Erich Jahanssonn sedann uprättade medh Carll Pärssonn på Torlax».

Vapen och sköldemärke för Joen Planting d. y. 1637 $^{24}/_{6}$, hvilkens barn kallade sig Planting-Gyllenboga.

Denna förliknings lydelse var följande:

»Bekenne wij effterne Salmån Jonssån till Jacarbij, Erich Johansson till Suckis, och Joon Plantingh till hindraböll, Oss haffue annamadh Rafiäkij godz i Wirmå sochnn (:af den Edle och wälb. Man Carll Perssån till Törlax:) den oss een tidh lång ifrå warldh hafuer, Och effter wälborne herre, herr Jahan Delagardie, Stått-

hollare på Åbo Slått, Oss till een wenligh förlijkningh stellt haf-
uer, dedh wij och godwilligen effter kommidt haffuer, Att wij nu ähre aldeles på bådhe sijdhår wäll förlichte, vthan alltt wijdere krakell, oss emillan, för oss och wår efterkommande, till wisså vnder wår signete, Datum Törlax den 12 Aprilis Åhr etc. 1614.

Salmon Erichsson Joen Plantingh[1]

Jonssen

Sedan Joen sålunda åt slägten lyckats återförvärfva Ranioki, återstod att från Arvid Hansson igenvinna Tursumpere, hvilket denne som nämndt pantsatt till Henrik Fleming.

---

[1]) Det torde ej vara utan intresse att med dessa jemföra några af de sigill, som än i dag föras af medlemmar af ätten Planting-Gyllenbåga, samt namnteckningarna af dess tvenne hufvudmän, den 81-årige f. d. majoren Carl Gabriel och den 80-årige f. d. kaptenen Gustaf Fredrik.

C. G. Planting Gyllenbåga

G. F. Planting Gyllenbåga

Nu vände han sig 1616 till hofrätten i Stockholm och instämde dit Arvid Hansson att stå till ansvar för sitt handlingssätt.

Joens inlagor till rätten äro samtliga synnerligen redigt och väl affattade. Ur en af dem, daterad 1617 $^{30}/_{9}$, må följande anföras angående Konung Gustaf Adolfs kröning: »Widare ähr och till E:s N:r och H:r min ödmiuke böön, att förlofva migh, att draga til Upsala medh allas whår N:ste Konungh och Herre, Effter iagh ähr tilsagdt sampt medh mine medtienere ath bevisa H:s K. Maij:t min skyllighe tienst på Hans K. Maij:ts Cröningh. Denn Gudh alzmechtigen lyckligen låthe ahngåå, H:s K. Maij:tt till mykin glädie och beröm sampt hela Sweriges Rijke till mykin bistånd och lycka.»

Arvid Hansson var emellertid äfven nu sitt gamla förfaringssätt trogen och höll sig undan. Först efter sedan fjerde stämningen blifvit honom delgifven, fann han för godt att inlemna en försvarsskrift, hvilken upplästes i hofrätten den $^{9}/_{6}$ 1618 och, i hvilken han uppgifver sjukdom vara anledningen till uteblifvandet, skjuter skulden på svågern Karl Persson, som i hans egna omyndiga år tagit hand om godsen och brefven, samt begär, att Karl Persson derför också måtte åläggas svara i hans ställe. Detta ansåg likväl hofrätten ej vara skäl att bevilja. Joen tillsades deremot att lemna en förteckning på räntan af Tursumpere, som under tjugufyra år varit familjen Boga afhänd; hvilket han också gjorde.

Derefter afsades af rätten den 5. oktober 1618 en »sententia» emellan Joen Planting och Arvid Stålarm, enligt hvilken Stålarm dömdes att böta 240 mark för försummad inställelse, Tursumpere belades »i quarstad innan natt och åhr att igen winnas» af Stålarm, hvilkens godsräntor för öfrigt äfven belades med kvarstad för att kunna täcka Joens fordran på räntorna från Tursumpere under de gångna tjugufyra åren.

Härom afsändes meddelande till »Städthållaren der i landzänden» Herr Johan De la Gardie.

Första dagarne af oktober 1619, sedan sålunda kvarstadsåret i det närmaste gått till ända, inlemnade Arvid Hansson en ny skrifvelse, i hvilken han säger, att han fortfarande är sjuk, och att Karl Persson är upptagen af att indrifva Elfsborgs lösen, hvarför han nu begär, att Anders Larson, »invånare i Stockholm», skall få vara hans ombud. Några nya bevis för rätten till Tursumpere kunde han emellertid lika litet nu som förut framvisa; han åberopade sig fortfarande endast på den 1614 ingängna förlikningen med Karl Persson, som ju dock blott gällde Ranioki

och ej Tursumpere. Hofrätten afsade derföre slutligen den 12. oktober 1619 följande:

»Sententia Definitiva.

Ändoch Rätten hade godh sagh och skääll icke widare att uptaga samme saak som dem emellan är om Tursumpäre gårdh, Aldenstund Arwid Stålarmb, Rättens förre affsagde Doom icke tilfyllest effterkommet haffwer, således att han hade giordt sin fliitt then samme gården innan natt och åhr igen att winna, effter som then alleredo i quarstad satt vore, uthan hans fulmechtigh nu först then 2 octobris sigh här angiffwit att swara sin wederpart, icke desto mindre haffwer Rätten samme Arwidh Stålarmbs fulmechtiges saak uptaget och befunnet aff hans skääll, särdeles aff then förlikningz schrifften som han mäst gör opå, att Arwid Stålarmb, warder icke eens ther uti nämder, uthan Carll Person medh hvilken Joen Plantingh förlickt är. Hwarföre erkenner Rätten att Joen Plantingh samme Tursumpere gård niuter och behåller och hwilken denne Konungzlige Rätz doom i några hande måtto qväliandes warder, den skall böthe 100 daler för konungz doombrutt effter K. Mtz Rättegångz ordinantia. Actum ut supra.»

Härmed var emellertid icke allt krångel slut. Flemming, som innehade Tursumpere såsom pant, ville ej lemna det ifrån sig, hvarför Joen den $^{20}/_{5}$ 1622 gjorde en framställning om att blifva »invist» i Arvid Hanssons gods Willias och Pojko.

Detta beviljades äfven och bref afgick till ståthållaren i Finland att »invisa» och insätta Joen i nämnda gods.

Först i och med denna kraftåtgärd tyckes han hafva kommit i besittning af Tursumpere, hvilket vid hans död [1]) finnes upptaget bland hans efterlemnade gods, och hvilket vid arfskiftet efter honom den 10. oktober 1647 tillföll hans son, dåvarande kaptenen, sedermera öfversten Gustaf Planting Gyllenboga.

Källor: Riksarkivet: Libri causarum 1618 n:r 18 och 1619 n:r 26; Lagus, Finska adelns gods; K. Gustaf I:s Registratur 5: 204; Schlegel och Klingspor: Ointroducerade adelns ättartaflor, Anreps Ättartaflor, Sköldebrefvet för Joen Planting d. y.

[1]) Han hade från Nils Germundssons ryttare gått öfver till Finska adelsfanan och derifrån åter till Uplands ryttare samt bosatte sig då i Upland; han skref sig till Wia och Ekla. I början af 1620-talet finnes han tillhöra flottan, der han omkr. 1625 blef skeppskapten, motsvarande i våra dagar kommendör.

utvisande sl Stjernkors, Planting, Salomon Jönssons slägt (3 liggande

llio. Gift 2. ggn omkr. 1530 med

dör sannolikt omkr. 1566.

1. Hebbla M *lotter*, g. m. dotter (*Balk*), *Halvarsson* Matts *Gunn*. *son* (1 båge) Harön i Bro i Upland. Sköldemärk 1581 [11] 6.

2. Margareta *Torstensdotter*, g. m. Per Eriksson (*Fleming*).

Johan *Matts* till Harön g. Brita Björn dotter (*Båå*

Margareta valdsdotter *neram*), m. Krister Nilsson *yllenhjerta*) ll Hävomää i hans gifte (g. 1. n med Anna *Jägerhorn* ll Spurila).

Elin Persdotter (*Fleming*), g. 1. ggn med Christian Michelsson (*Agricola*), f. 1551. Biskop i Reval. Sköldemärke 1584 [12] 5. G. 2. ggn med Hans Johansson (*Stålarm*) till Willias och Drägsby.

N. N. (syster till Elin), g. m. Erik ?

Nils, Klas *yllenhjerta*.

1. Brita *Agricola*, gift med Karl Persson (*Svinhufvud*) till Torlax (af Qvalstadgrenen, som fick sköldemärke 1574 [22] 6): landsflyktig i slutet af 1500-talet såsom hörande till Konungens parti. † 1634 såsom assessor i Åbo Hofrätt. Hans vapen uppsattes i Rimito kyrka i Finland.

2. Arvid Hansson (*Stålarm*) till Willias och Pojko, g. m. Ingeborg *Boije* till Tykö (af Gennäsgrenen).

Mårten *Eriksson*.

Hebbla Arvidsdotter (*Stålarm*), g. m. Klas *Beurreus*, hvilken fick Tykö.

Helena Arvidsdotter (*Stålarm*), g. m. Gustaf Klason (*Uggla*), hvilken fick Pojko.

Tabell

utvisande slägtskapsförhållandena mellan medlemmar af ätterna Balk, Fleming, Ram el. Gripsfot, Matts Gunnarssons (1 båge), Stålarm, Boga (2 bågar), Stjernkors, Planting, Salomon Jönssons slägt (3 liggande bågar), Ram el. Örneram, Gyllenhjerta, Agricola, Svinhufvud m. fl.

Måns Nilsson (Balk)

hade 1528 Harön m. fl. gårdar i förläning: g. m. ***Brita Johansdotter (Fleming).*** Hon fick i morgongåfva Ranioki och Kimokallio. Gift 2. ggn omkr. 1530 med

Torsten Salomonsson (Ram el. *Gripsfot).*

Befallningsman på Castelholm och Åland 1547. Fick skoldebref den 1 april 1525. Erhöll Torlax med hustrun. Hon dör sannolikt omkr. 1566.

---

1. Hebbla Månsdotter (*Balk*), g. m. Matts *Gunnarsson* (1 båge) till Harön i Bro s:n i Upland. Sköldemärke 1581 11/6.
   - Johan *Mattsson* till Harön g. m. Brita Bjornsdotter (*Bååt*).

2. Måns *Torstensson* till Haga, ägde äfven Kockila. † före 1569.

2. Lasse *Torstensson* till Brötorp; fick Tarpis 1565, Tursumpere 1582, kopte Haga 1582, (testamenterade 1582 Haga till Konung Johan III), Sittelax 1583; eger Jackarby 1585, Strömmen med Gerby 1599. Ståthållare på Kexholms slott. Häradshöfding i Hattula härad. G. m. Elin Eriksdotter (*Stålarm*). I Pojo kyrka finnes ett fonster med en glasmålning af deras vapen. Fru Elin var syster till den ryktbare krigsöfversten Arvid Eriksson (Stålarm), hvilken dog i fängelse på Gripsholms slott.

2. Ivar *Torstensson* till Torlax, pantsatte Tarpis före 1565. Testamenterade gods till Konung Johan III. Väpnare, trossmästare på norska landttåget 1564, lefde ännu 1591.

2. Agneta *Torstensdotter* gynnas i bref 1566 25/7 på de öfriga syskonens bekostnad med Ranioki och Kimokallio. G. m. Johan *Olofsson*.
   - Johan Jonsson (*Boga*) till Suckis. Knekthöfvidsman. Sköldemärke 1584. »Slagen aff een hoop skelmar» omkr 1589. G. m. Hebbla Johansdotter (*Stålarm*). Hon gifte sig 2. ggn med Lars *Jonsson* i Enögla i hans 2. gifte. G. 1. ggn med hvilken är ej kändt.
     - 1. Erik Johansson (*Boga*) till Suckis. Knekthöfvidsman. 1610 10/1 förläning på den hälften af Suckis, som han ej forut egde: hade dessutom Kaisila i Nousis s:n; kallas 1610 befallningsman öfver Torneå och Kemi lappmarker. Svenskt sköldemärke i Abo, tyskt i Narva: var sjuklig: död i Narva omkr. 1617; gift, med hvilken är obekant.
       - Sofia Eriksdotter (*Boga*) till Suckis. G. m. Gustaf Olofsson *Stjernkors* till Sjusholm.
         - Hebbla Gustafsdotter (*Stjernkors*), g. m. Lars Hansson (*Jägerhorn*).
     - 1. Anna. 1. Cecilia. Johansdotter (*Boga*). *Cecilia* † sannolikt omkr. 1617. *Anna* gift 1602 med Joen *Planting* d. y.: egde Hindrabööl, Warensu, Ranioki, Sittelax, Askais, Kimokallio och Tursumpere i Finland, Alby, Wia och Ekla i Sverige. Sköldemärke 1637 24/6. Död såsom skeppskapten
       - Erik, Klas, Gustaf, Jonas, Anna *Planting-Gyllenboga*
     - 2. Johan *Larsson* † omkr. 1616.

   - Salomon *Jonsson* (3 liggande bågar) till Jackarby. Sköldemärke 1594 12/7; fogde i Borgå län; har skänkt klocka och kalk till Borgå kyrka 1604; slottslofven på Viborg 1613, då han erhöll Jackarby och 1/2 skatt i Åminsby under adelig frihet. Hade äfven Hindehåår. Kallas i k. br. 1614 3/6 underståthållare på Wiborg och förde s. å. befäl öfver en här i Finland. † före 1619; gift, men med hvilken är ej kändt.
     - Dotter.

2. Märtha *Torstensdotter*, g. m. fogden Ragvald *Halvarsson* till Kulo.
   - Hans Ragvaldsson (*Ram* eller till Pänäs, underståthållare på Åbo slott 1614; slottslofven derstädes 1616, sköldemärke 1619 21/7, † omkr. 1630, g. m. Rakel Mårtensdotter.
     - Hans Hansson (*Örneram*), major, g. m. Karin *Falkenklou*.
   - Margareta Ragvaldsdotter *Örneram*), g. m. Krister Nilsson (*Gyllenhjerta*) till Hävompää i hans 2. gifte (g. 1. ggn med Anna *Jägerhorn* till Spurila).
     - Nils, Klas *Gyllenhjerta*.

2. Margareta *Torstensdotter*, g. m. Per Eriksson (*Fleming*).
   - Elin Persdotter (*Fleming*), g. 1 ggn med Christian Michelsson (*Agricola*), f. 1551. Biskop i Reval. Sköldemärke 1584 12/5. G. 2. ggn med Hans Johansson (*Stålarm*) till Willias och Drägsby.
     - 1. Brita *Agricola*, gift med Karl Persson (*Svinhufvud*) till Torlax (af Qvalstadgrenen, som fick sköldemärke 1574 22/6): landsflyktig i slutet af 1500-talet såsom hörande till Konungens parti. † 1634 såsom assessor i Abo Hofrätt. Hans vapen uppsattes i Rimito kyrka i Finland.
     - 2. Arvid Hansson (*Stålarm*) till Willias och Pojko, g. m. Ingeborg *Boije* till Tykö (af Gennäsgrenen).
       - Hebbla Arvidsdotter (*Stålarm*), g. m. Klas *Beurreus*, hvilken fick Tykö.
       - Helena Arvidsdotter (*Stålarm*), g. m. Gustaf Klason (*Uggla*), hvilken fick Pojko.
   - N. N. (syster till Elin), g. m. Erik
     - Mårten *Eriksson*.

Stockholms öfverståthållare.[1])

Af N. v. D.

Clas Fleming.

Stockholms förste öfverståthållare, tillhörde en, som namnet synes antyda, från Flandern härstammande ätt, hvilken emellertid redan på 1300-talet fått fast fot bland den svenska högadeln och sedan denna tid haft flere framstående representanter i riksrådet. Hans fader var ståthållaren Lars Fleming, modern hette Anna Horn och var dotter till den tappre krigsöfversten och rådsherren Henrik Classon Horn. På dessa makars gård Villnäs i Finland föddes sonen Clas år 1592. Efter att vid utländska universitet hafva fullbordat sina i hemmet grundlagda studier begaf sig den unge Fleming 1612 till svenska hären i Ryssland, der han snart steg till kornett; 1614 anstäldes han som kammarherre hos konung Gustaf Adolf, hvilken herre älskade att omgifva sig med de mest kunskapsrike och begåfvade bland de unga ädlingarne. Under den nära personliga beröringen i fältlägret lärde han noga känna hvar och ens lynne och egenskaper, och så snart han fann någon med mera fördel för det allmänna kunna brukas i den inre statsförvaltningens än i krigets tjenst, tvekade han ej att hemsända honom för att i Sverige ställas på sin rätta plats. Så skedde med Per Brahe, så ock med Clas Fleming.

Det hade icke undgått den unge konungen, att flottan befann sig i ett mycket förfallet tillstånd. För att upphjelpa densamma tillsattes nu 1619 ett amiralitetskollegium under ledning af riksamiralen Carl Carlsson Gyllenhielm och med flere underami-

[1]) Vi inleda härmed offentliggörandet af en såvidt möjligt fullständig samling porträtt af Stockholms stads högste styresmän. Någon strängt kronologisk ordning kommer härvid icke att iakttagas, då ju detta möjligen skulle vålla svårigheter med afseende på anskaffandet af porträtt m. m. Till en början lemnas i detta häfte sålunda bilderna af trenne framstående representanter för olika skeden i hufvudstadens historia.

CLAS FLEMING.

ÖFVERSTÅTHÅLLARE I STOCKHOLM 1634—1644.

(OLJEMÅLNING TILLHÖRIG MAGISTRATEN I STOCKHOLM.)

raler som bisittare. En af desse var Clas Fleming, och genom sin öfverlägsna begåfning och sin stora arbetsduglighet blef han snart själen i det nya kollegiets verksamhet. Hans förtjenst var det till största delen, att 1630 en välrustad flotta af öfver 30 skepp kunde öfverföra den svenska hären till Tyskland. Under hela sin återstående lefnad fortfor han att verka för flottans stärkande och torde från 1619 till sin död kunna betraktas som den egentlige ledaren af det svenska sjöväsendet.

Den framstående duglighet, han på detta område visat, gjorde, att man snart begynte taga hans arbetskraft i anspråk äfven på andra håll. Konung Gustaf Adolf hade åt sin svåger pfalzgrefven Johan Casimir uppdragit styrelsen af det svenska finansväsendet. Men denne furste, okunnig i svenskt språk och svenska lagar, behöfde en insigtsfull och erfaren man vid sin sida. Clas Fleming, hvilken 1625 inkallats i riksrådet, erhöll nu 1629 detta hedrande uppdrag och fullgjorde det på ett så förtjenstfullt sätt, att, då 1634 det sedan länge lediga riksskattmästareembetet skulle tillsättas, han allmänt ansågs vara mest värdig att bekläda detsamma. Orsaken, hvarför han ej erhöll det, torde förnämligast vara att söka deri, att han i sådant fall ej längre skulle kunnat qvarstå som ledamot af amiralitetskollegium, der han emellertid befanns omistlig.

Då han sålunda ej fick blifva en af de höge riksförmyndarne, tilldelades honom i stället ett genom den nya regeringsformen nyskapadt embete. Han utnämndes nemligen till öfverståthållare i Stockholm. Rikets hufvudstad hade hittills lydt under Uplands höfdingedöme, men man fann nu tiden vara inne att gifva densamma en egen styresman, som med stark hand kunde undanrödja de missförhållanden, hvilka långa tider af försumlighet och sjelfsvåld derstädes alstrat, gifva ordning och stadga såväl åt dess yttre skick som dess inre angelägenheter samt bereda dess vidare utveckling och förkofran. Som öfverallt, der stora svårigheter mötte, der en öfverlägsen kraft behöfde utvecklas, var det Clas Fleming, hvilken ansågs vara rätte mannen att lägga handen vid verket.

Han grep sig också genast an detta nya värf på sitt sedvanliga lugna, beslutsamma sätt. Först och främst blef Norrmalm, hittills ett samhälle för sig, förenadt med den egentliga staden, hvarefter båda malmarne, hvilka under tidernas lopp bebygts utan plan och ordning, fullständigt reglerades med breda gator, torg och qvarter. Äfven i staden inom broarne tillhöllos nu tomt-

egarne att hädanefter uppföra sina hus efter stadgad planritning. Fleming tillkommer också förtjensten af bland annat slussens anläggning, stora barnhusets inrättande samt Jakobs kyrkas försättande i fullbordadt skick, liksom han ock i afseende å stadens förvaltning vidtog flera gagnande åtgärder. Så blefvo Stockholms inkomster noggrannare fastställda, ärendena bestämdt fördelade emellan stadens olika myndigheter och åtskilliga politiförfattningar rörande ordningens upprätthållande utfärdade. Med oböjlig stränghet vakade han ock öfver de beslutna förändringarnes utförande. Särskildt blef den nya gaturegleringen med jernvilja genomförd och trots häftigt motstånd af de lidande fastighetsegarne, hvilka ofta nödgades att för de nya gatornas framdragning nedrifva sina hus, med beundransvärd hastighet fullbordad.

Men, liksom han icke haft nog af sin verksamhet som öfverståthållare, som nitisk ledamot af rådet och som ledare af sjöärendena, tilldelades honom 1637 ytterligare presidentskapet i det nyinrättade Kommerskollegium. Äfven här visade han snart prof på sin stora duglighet, och en rad nya författningar till handelns och näringarnes fromma såg dagen under den tid han stod i spetsen för detta kollegium.

Denna hans fredliga verksamhet afbröts emellertid, då krigets åskor började närma sig norden. Den danska fejden utbröt, och Fleming kallades 1644 att i spetsen för den af honom skapade flottan gifva prof på densammas stridsduglighet. Snart möttes de båda ungefär jemnstarka flottorna vid ön Femern. »Kong Kristian stod ved höien mast» och eldade med hjeltemodigt dödsförakt de sinas stridslust. På ömse sidor kämpades med stor tapperhet, till dess mörkret skilde de stridande åt. Båda tillskrefvo sig segern, men båda nödgades draga sig tillbaka för att bota uppkomna skador. Under det Fleming efter att hafva fullgjort detta värf i Kielfjorden afvaktade gynsam vind för att åter löpa ut med sina skepp, återkom danska flottan och lade sig utanför den svenska, sökande instänga denna. En förlupen dansk kula råkade härunder träffa den svenske befälhafvaren och ändade efter ett par timmar hans lif.

Clas Fleming var en af dessa mångfrestande kraftnaturer, hvarpå 1600-talet kanske mer än något annat tidehvarf i vår historia är rikt. Han egde ett sådant öfverflöd på skapande duglighet, ordnande förmåga och outtröttlig ihärdighet, att han förmådde fullt beherska och till stor del omdana samtidigt flera af våra vigtigaste förvaltningsgrenar, och han utförde ensam ett jätte-

Friherre Carl Sparre.

Öfverståthållare i Stockholm 1773—1791.

(Oljemålning tillhörig Magistraten i Stockholm.)

arbete, som fördeladt på flera personer skulle vara tillräckligt att förläna en hvar af dem ära och anseende. Men trots det, att den oryggliga beslutsamhet, hvarmed han undanröjde alla hinder, som reste sig mot hans planers förverkligande, ofta våldsamt ingrep i de enskildes rättsförhållanden, synes han likväl i allmänhet förstått att undgå det hat, som vanligen drabbar den hänsynslöse reformatorn. Renheten af kans karakter, äktheten af hans fosterländska sinnelag, hans lugna, glädtiga godmodighet afväpnade sjelfva oviljan och tilltvang honom samtidens aktning och sympati. Med rätta har han ock blifvit kallad »ett bland de vackraste minnen, Sverige eger».

Clas Fleming var två gånger förmäld, först med Anna Snakenborg, hvilken afled 1637 efter 19 års äktenskap, hvarpå han redan följande år trädde i nytt gifte med den med honom jemnåriga Helena Bielke, enka efter riksdrotset grefve Magnus Brahe. Med sin första maka hade han 4 döttrar samt 3 till myndig ålder komne söner, hvilka alla sedan hunno riksrådsvärdigheten och af hvilka en, Herman, tillika blef den 3:dje i ordningen af Stockholms öfverståthållare. Samtliga 1651 ännu i lifvet varande barnen blefvo af drottning Kristina på grund af faderns förtjenster upphöjda i friherrligt stånd.

Friherre Carl Sparre.

Sonsons son till den friherre Axel Sparre, som var Stockholms öfverståthållare 1665—73, och son till generallöjtnanten och landshöfdingen friherre Fredrik Sparre samt dennes första maka Virginia Kristina Lilliehöök, föddes Carl Sparre i Stockholm år 1723. Vid helt unga år blef han underofficer vid Lifgardet, hvarefter han äfven inskrefs som auskultant i Svea Hofrätt och Stockholms rådstufvurätt. Sextonårig fick han som kavaljer åtfölja sin styfmors bror, grefve Carl Gustaf Tessin, då denne 1739 afgick som minister till franska hofvet. I denne lysande ädlings hus fick han nu tillfälle att fullborda sin humanistiska bildning samt framför allt att tillegna sig denna fina ton och älskvärda belefvenhet, hvilka af tiden skattades måhända högre än kunskaper. Han ingick snart derefter i fransk krigstjenst och blef kapten vid det af en svensk befälhafvare anförda regementet Royal-Suédois. Då ryska kriget 1741 utbröt, hemkallades han emellertid och fick bevista det olyckliga

fälttåget såsom adjutant hos öfverbefälhafvaren grefve C. E. Lewenhaupt. Kort efter krigets slut utnämndes han till ryttmästare vid Södra Skånska kavalleriregementet. Sänd någon tid derefter med depescher till konung Fredrik II af Preussen, begagnade han sig af tillfället för att bereda sig tillstånd att såsom volontär åtfölja den preussiska hären under 1745 års fälttåg mot österrikarne. Han skall härvid så hafva utmärkt sig, att han tillbjöds »en lysande befordran» i den store Fredriks tjenst. Men han föredrog att tjena fäderneslandet.

Hemkommen utnämndes han, endast 25-årig, till major och redan följande år till öfverstelöjtnant vid Elfsborgs regemente. Han började kort derpå att beträda den parlamentariska banan, der han slöt sig till hattpartiet och tack vare sin talegåfva snart lyckades eröfra en betydande ställning. Vid 1755 års riksdag var han redan en af partiets ledande män och en af dem, som verksammast bidrogo att inveckla Sverige i strid med den ryktbare monark, han nyss tjenat. I det följande kriget fick han ock taga del först som generaladjutant och sedan som chef för krigskommissariatet, i hvilken sistnämnda befattning han särskildt inlade stora förtjenster. Sedan fred slutits, öfvergick äfven Sparre till fredliga värf och utnämndes 1763 till landshöfding i Österbotten. hvarifrån han dock nästan omedelbart förflyttades till Gefleborgs län, hvilket förut innehafts och nu till honom afträddes af hans fader.

Som landshöfding utvecklade han nu en rastlös verksamhet och genomdref en mängd åtgärder till länets fromma. Han visste ock att genom ett klokt och välvilligt bemötande i hög grad vinna länsinvånarnes förtroende och tillgifvenhet, så att det blef honom möjligt att utföra reformer, som eljest förvisso mött det mest hårdnackade motstånd. Så förmådde han efter 1770 års missväxt befolkningen att frivilligt inställa all bränvinsbränning, i sanning ett storverk, om man besinnar, hvilket värde menigheten satte på denna närings fria utöfvande. Det var likväl ej blott länets materiella förkofran, som låg honom om hjertat. Äfven för skolväsendet, för spridande af läkarevård i landsbygden, för utbredande af kännedom om nyttiga upptäckter visade han stort intresse och förvärfvade snart namn som den mest verksamme af rikets höfdingar.

Under tiden försummade han icke riksdagsarbetet. Vid Axel Fersens sida kämpade han för hattarnes sak energiskt och vältaligt. Men då han såg partisjelfsväldet alltmer tilltaga och hota

landets säkerhet, var han en bland dem, som sökte biträda den unge konung Gustaf III vid hans försök att förena de stridiga sinnena och göra slut på den olycksdigra tvedrägten. Sedan emellertid detta företag, det s. k. kompositionsförsöket, strandat, var Sparre en af de talrika medlemmar af hattpartiet, hvilka gerna sågo den unge konungens djerfva bragd den 19 augusti 1772. Dessa hans konungska tänkesätt i förening med det stora anseende, han som landshöfding förvärfvat, föranledde följande år hans utnämning till Stockholms stads öfverståthållare.

Sedan Clas Fleming hade icke hufvudstaden sett en så företagsam, nitisk och kraftfull styresman. Bland de talrika yttringarne af hans verksamhet för dess bästa torde nämnas: börsbyggnadens och operahusets uppförande, anskaffandet af ett arbetshus samt slagt- och packhus, anläggandet af Riddarholmsbron, påbörjandet af Norrbro, uppresandet af Gustaf I:s staty, nya gators och hamnars upptagande, södra Blasieholmens förvandling från en otillgänglig plats till en god hamn, Brunkebergs planering och första bebyggande, med flera åtgärder, hvilka alla afsågo att åt Stockholm gifva ett skick och ett utseende mera värdiga en stor stad och rikets hufvudstad, än hvad förut varit fallet.

Men liksom fordom Fleming fick han ej odeladt egna sig åt sin uppgift som öfverståthållare. En så dugande kraft ansågs samtidigt kunna brukas i högre värf, och 1775 inkallades Sparre i rådet. Men icke nog dermed. Han blef snart såsom styrande ledamot i krigskonseljen i sjelfva verket Gustaf III:s både krigs- och sjöminister. Skärgårdsflottans skapande, passevolansens införande och talrika författningar och åtgärder till försvarsväsendets gagn buro under de närmast följande åren vittne om Carl Sparres reformifver och oförtrutna nit äfven på detta nya verksamhetsfält.

Härförutom blef hans stora förmåga ytterligare anlitad för flera andra offentliga uppdrag, såsom ledamotskap i åtskilliga direktioner och styrelser för allmännyttiga företag. Öfverallt räckte han till, öfverallt gjorde sig hans kraftiga vilja och verksamhetslust gällande.

För en tid stod han sålunda på maktens tinnar. Men konungagunst är ej alltid att lita på. Kring tronen spinna intrigerna stundom flitigt sina nät. En af dem, hvilkas befordran till en del varit Sparres verk, generaladjutanten J. Chr. Toll hade länge arbetat på att undantränga honom. Han var intelligentare, djerfvare, mera uppfinningsrik, yngre. Hans bemödanden kröntes till sist äfven med framgång.

För att göra krigsministerombytet lättare, beordrades Sparre att 1783 medfölja Gustaf III på hans italienska resa. Under den långa frånvaron fick Toll sköta embetet för att sedan ej mer lemna detsamma ifrån sig.

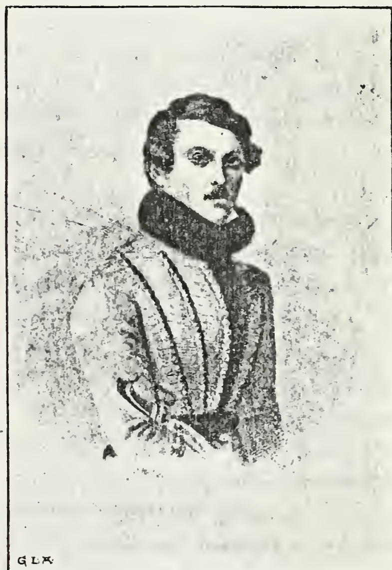
Sparre fann sig i sitt öde och egnade sig numera hufvudsakligen åt sin verksamhet som öfverståthållare, isynnerhet sedan äfven rådkammaren 1789 blifvit upplöst. Han afled två år senare till följd af en misslyckad stenoperation.

»Sjelfva naturen hade danat Carl Sparre till en af de högre platser i samhället att styra och befalla», säger en af hans samtida, Schröderheim. Hans utseende och väsen voro i hög grad imponerande. Han egde derjemte ett klart och lifligt förstånd, mycken viljekraft och en märklig förmåga att inverka på och leda sina medmenniskor, att förmå dem till verksamhet och uppoffringar. Han var äfven ovanligt mångsidig, »en af dessa menniskor, som synas duga till allt och anlitas för alla möjliga värf». Hans stora äregirighet och maktlystnad förledde honom dock måhända att söka på alltför många områden göra sin vilja gällande, och han lyckades härigenom ådraga sig mycken afund och förbittring. Ej underligt derför, att han af flere memoirförfattare blifvit ganska omildt behandlad. Han beskylles ej blott för opålitlighet och lättsinne utan äfven, och som det synes ej utan skäl, för egennytta. Men deri synas dock de olika skildrarne af den gustavianska tiden vara eniga, att de alla framställa honom som en ovanligt duglig embetsman och isynnerhet som en utmärkt öfverståthållare. »Hans bild framträder främst, när goda öfverståthållare nämnas», säger en författare, och en af Stockholms historieskrifvare yttrar, att »hvad Sparre under sin 18-åriga öfverståthållaretid uträttat, utgör det märkligaste af stadens historia».

Sparre hade 1756 ingått äktenskap med Ulrika Strömfelt, sedermera öfverhofmästarinna hos drottning Sofia Magdalana, berömd för »belefvenhet, anständighet och goda seder» äfvensom för sitt »artiga vett och snille». En vid unga år afliden son var enda frukten af detta giftermål.

Friherre Jakob Wilhelm Sprengtporten.

Ättling i 3:e led af den tyskfödde krigaren Wolmar Jakob Rolandt, hvilken 1651 af drottning Kristina adlats med namnet Sprengtport, samt son af ambassadören och friherren Johan Wilhelm Sprengtporten och dennes 2:a maka grefvinnan Sofia Lovisa Mörner, föddes Wilhelm Sprengtporten den 9 oktober 1794 på fädernegodset Sparreholm i Södermanland. Fadern afled redan följande år, men under den kloka och ädla moderns ledning erhöll den unge Sprengtporten en förträfflig uppfostran. Vid 15 års ålder student aflade han 2 år derefter juridisk examen och inskrefs som auskultant i Svea hofrätt. Som ett bevis på det stora anseende, han på denna tid af sina jemnåriga åtnjöt, kan anföras B. v. Beskows omdöme: »Af mina vänner vid lärdomssätet lofvade ingen så mycket som han.»

J. W. Sprengtporten 1828 (efter M. Röhl).

Följande år utbytte han emellertid den civila embetsmannabanan mot den militära och blef kornett vid Lifgardet till häst samt fick som sådan deltaga i 1813 och 1814 års fälttåg. 1818 befordrad till ryttmästare, begaf han sig 2 år derefter på en längre utrikes resa, derunder han med vaket öga iakttog såväl politiska som literära och konstnärliga förhållanden i de stora kulturländerna. Återkommen utnämndes han, endast 29-årig, till major, och, liksom detta ej varit tillräckligt hastig befordran, redan följande år till öfverstelöjtnant i armén.

Ett 1825 ingånget äktenskap med Ulrika Brahe, halfsyster till konungagunstlingen grefve Magnus Brahe, skulle ytterligare

påskynda Sprengtportens upphöjelse. Han blef nu snabbt efter hvart annat öfverstekammarjunkare, öfverhofjägmästare och generaladjutant samt utsågs 1830 till öfverståthållare i Stockholm.

Den 36-årige öfverståthållaren kastade sig genast med ungdomlig kraft och värme in i sin nya verksamhet och tillvann sig snart på grund af sitt trägna arbete för hufvudstadens bästa, sin rättrådighet och sin humanitet i hög grad allmänhetens förtroende och tillgifvenhet. Det nit och det mod, han ådagalade under den hemska koleratiden 1834, bidrogo jemväl att ytterligare öka sympatierna för hans person. Men regeringen, som räknat på att i den så snabbt befordrade finna ett lydigt verktyg för sin politik, insåg snart sitt misstag. Sprengtporten ådagalade i sin embetsutöfning en oräddhet och en sjelfständighet, som kanske icke fullt uppskattades på högsta ort. Talrika stridigheter uppstodo ock emellan öfverståthållaren och den det herskande systemet blindt tillgifne polismästaren, sedermera justitiekansleren Nerman och ökade missnöjet hos de makthafvande mot den förre, som snart befann sig i full onåd.

Kom så 1838 rättegången mot M. J. Crusenstolpe och dennes fällande för majestätsbrott. Stockholm råkade med anledning häraf i jäsning. Folkskockningar uppstodo, hvilka dock Sprengtporten till en början lyckades med goda ord skingra. Men då gatuuppträdena åtföljda af fönsterinslagningar snart förnyades, blefvo höga vederbörande förskräckta. Trupper planterades ut här och hvar i staden, som snart såg ut som ett läger, och kavallerianfall gjordes flerstädes äfven på fredliga vandrare. Då dessa våldsamma åtgärder vidtagits i strid mot Sprengtportens råd, och öfvervakandet af stadens säkerhet sålunda öfverlemnats i andra händer, hade den i sin värdighet kränkte öfverståthållaren ej annat att göra än att inlemna sin afskedsansökan, hvilken genast beviljades.

Hur populär han emellertid varit hos hufvudstadens befolkning visade sig nu. Den dag han lemnade Stockholm flaggades på half stång i hamnarne, och borgerskapets kavalleri paraderade för honom på Adolf Fredriks torg samt åtföljde derefter hans vagn en half mil utom staden, der afsked togs under tal och hurrarop. Härjemte läto magistraten och stadens äldste prägla en medalj med Sprengtportens bild och med inskrift: »För åttaårig verksam och älskad styrelse.»

Samtidigt tog Sprengtporten afsked från öfverhofjägmästaretjensten och lefde de följande 6 åren som privatman på sitt sköna

FRIHERRE VILHELM SPRENGTPORTEN.

ÖFVERSTÅTHÅLLARE I STOCKHOLM 1830—1838, 1844—1848.

(OLJEMÅLNING AF SANDBERG, TILLHÖRIG MAGISTRATEN I STOCKHOLM.)

Sparreholm, delande sin tid emellan dess vård och sysslandet med literära och politiska ämnen. 1839 utgaf han »Tankar i representationsfrågan», hvari han uttalade sig för ett tvåkammarsystem efter norsk förebild samt för bildandet af ett femte stånd, bestående af ombud för ståndspersonernas klass, hvilket jemte valde representanter för de 4 gamla stånden skulle utgöra riksdagen.

Med detta förslag infann han sig vid 1840 års riksdag. Allt sedan 1823 hade han väl tagit del i riksdagsförhandlingarne men hittills undvikit att taga parti i den pågående striden emellan regeringen och oppositionen. Nu synes han åter hafva slutit sig till den sistnämnda, om han ock ej blindt följde dess fana, utan sjelfständig och upplyst nu som alltid älskade att »pröfva först och döma sedan». Han lyckades emellertid vid debatten om representationsfrågan genomdrifva, att hans förslag blef som ridderskapets och adelns »gemensamma tanka» antaget.

Med tronskiftet 1844 hade emellertid nya regeringsgrundsatser kommit till väldet. Den gamla regimens män nödgades att släppa maktens tyglar, och åtskilliga af dem, hvilka förr varit tillbakasatta och förföljda, sågo nu upprättelsens dag komma. Så var ock fallet med Sprengtporten, som ånyo kallades att öfvertaga styrelsen af den hufvudstad, der hans minne lefde älskadt och vördadt.

Hans förvaltning blef dock denna gång ej långvarig, den räckte endast 3 1/2 år. Liksom hans första afskedstagande egt rum omedelbart efter ett pöbelupplopp, så blef detta ock fallet med det andra. 1848 års stora folkrörelse erhöll ett om ock jemförelsevis svagt genljud i Sverige. Oroligheter uppstodo på Stockholms gator, och regeringen, lika orolig nu som 1838, ansåg sig ej tillräckligt säker under den hofsamme, för våldsåtgärder föga böjde öfverståthållarens skydd, utan lemnade befälet öfver trupperna åt den stränge, kraftfulle general Lefrén. Sprengtporten tog kort derefter afsked men erhöll samtidigt serafimerorden.

Hans återstående lefnad tillhör med undantag af hans parlamentariska verksamhet privatlifvet. Väl blef han, som redan 1832 utnämnts till generalmajor, 1858 generallöjtnant, men det var blott en högre titel, som härmed förlänades honom. Samma år sändes han emellertid äfven i en utomordentlig beskickning till Frankrike och Danmark.

Som riksdagsman åter var han ända till året före sin död verksam. Representationsreformen hade i honom en varm anhängare. Äfven vid 1844 års riksdag hade han ett eget förslag

i detta ämne, hvilket dock ej vann bifall. Vid följande riksmöten understödde han lifligt flera dels af regeringen dels af enskilde väckta reformförslag samt slutligen äfven det af den De Geerska ministeren framlagda, hvarmed omsider denna så länge debatterade fråga blef löst.

I den nya riksdagen erhöll äfven Sprengtporten plats och fick som ålderspresident öppna dess första kammares första sammanträde. Vid 8 riksmöten qvarstod han på denna plats, till dess han trött af ära och mödor nedlade sitt mandat. Han lefde ytterligare ett par år på sitt kära Sparreholm, der han enligt en minnestecknares ord »i 60 år varit ett mönster af husbonde, af jordbrukare och af en ädel man». Mycket af sin lediga tid hade han här under årens lopp egnat åt literära sysselsättningar. Utom flera uppsatser i politiska och ekonomiska ämnen hade han äfven 1855 utsändt ett litet häfte »Vittra tidsfördrif», vittnande om hans poetiska sinne och konstnärliga smak. Så fortlefde han i kretsen af de sina en stilla och fridfull ålderdom, till dess han 1875 vid 80 års ålder afled.

Med friherre Sprengtporten utslocknade en ätt, hvars flesta medlemmar gjort sig kända för en rik men ofta disharmonisk, ja understundom för dem sjelfva rent af olycksbringande begäfning. Vi behöfva blott erinra om de båda bröderna Jakob Magnus och Göran Sprengtporten, båda lifliga, intelligenta, djerfva, energiska, frihetsälskande men tillika oroliga, misstänksamma, sjukligt ärelystna, ytterligt ömtåliga, opålitliga naturer, omöjliga att styra och leda, omöjliga äfven att tillfredsställa. Hos brorsonen Jakob Wilhelm, vida mer helgjuten och nobel, vida mer beherskad och sansad, fanns dock mer än ett drag, som erinrade om de nämnde farbröderna. Äfven han var liflig, intelligent, orädd, frisinnad, men äfven han synes egt en ömtålig sjelfständighetskänsla, en motvilja mot att låta leda sig af andra, en stundom framträdande brist på sinnesjemnhet, en viss svaghet för popularitetens ljufva rus, ett begär att vandra utanför de af den stora mängden beträdda stråkvägarne. Han var har man sagt, och det med rätta, »en man för sig». Men han var dessutom en sann ädling, en högsinnad, upplyst fosterlandsvän och en älskvärd menniska. Han har derjemte såsom öfverståthållare vetat att i högre grad än de flesta vinna de af honom styrdes sympati och tillgifvenhet.

I sitt äktenskap hade Sprengtporten en son, som afled före honom, samt tre döttrar.

(Forts.)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Fruarna Schröderheim och Schröder.

Anna Charlotta Schröderheim, f. *von Stapelmohr*, var född år 1754, gifte sig vid 22 års ålder med statssekreteraren Elis Schröderheim och dog nyårsnatten 1791—1792, om före eller efter midnattstimmen, d. v. s. om hennes dödsår skall skrifvas, 1791 eller 1792, derom äro meningarna delade. Allmänt erkänd som en af de mest lysande stjernorna i Gustaf III:s hof såväl på grund af sitt lifliga lynne och sin spirituela kvickhet som sitt intagande yttre fick fru Schröderheim snart pröfva lyckans obeständighet. Den kroppsliga fägringen med deraf följande framgångar i hofvets verld uppväckte mot henne en bitter afundsjuka bland hofvets kvinliga element, och den kvicka och spelande tungan, som ingalunda lade öfverseendets balsam på de menskliga svagheterna utan tvärtom mången gång gaf giftiga och dermed svårläkta sår åt äfven de högtstående i samhället, skaffade henne hätska fiender i de inflytelserikaste kretsarna. När så hennes bitande kvickhet riktade sin udd mot sjelfva den kungliga purpurn, blef fallet ohjelpligt. Det påstås, att konung Gustaf III en gång skämtsamt brydde henne och hennes man derför, att de icke hade några barn men att hon tagit humör deröfver och elakt nog svarat konungen: »Ers Maj:t, *vi* ha inte råd att hålla oss med någon hofstallmästare», dermed syftande på ett olycksdigert »on dit», som letat sig väg ut på gatorna och torgen från enkedrottningens glädjelösa gemak på det dystra Fredrikshof. När så en dotter föddes i det schröderheimska hemmet, skulle enligt Lars von Engeströms uppgift den uppretade konungen lyckats förmå Schröderheim att icke erkänna detta barn. Det var af grämelse häröfver, som den beklagansvärda modern dog kort efter barnets födelse. Från den stunden vågade ingen nämna fru Schröderheims namn i hofkretsarna; det dröjde också icke länge, förrän hon var alldeles bortglömd; ja efter icke så många år erinrade man sig knappast huru hon sett ut, och så kom till och med hennes bild att af efterverlden förvexlas med en annans.

Denna andra var fru *Juliana Dorotea Schröder*. Till förvexlingen har säkert namnlikheten i sin mån bidragit. Äfven familjen Schröderheim bar, innan den år 1759 adlades, namnet Schrö-

der. Ofvannämnda fru Juliana Dorotea hette som flicka Henck, och tillhörde den år 1712 adlade och år 1719 introducerade ätten, hvars äldste kände medlem var skepparen och kabiljofiskaren i Stettin Hans Henck. Hans son Mikael (f. 1667) ärfde faderns böjelse för hafvet, tog till en början sjötjenst utomlands och inträdde år 1700 i svenska flottan, där han år 1714 utnämndes till vice amiral och år 1715 till amiral. På denna höga post blef det honom ej förunnadt att länge stanna, ty samma år blef han dödsskjuten utanför pommerska kusten i en sjödrabbning mot danskarne. Hans son kapten-löjtnanten Mikael Gottlieb Henck var fader till Juliana Dorotea, som föddes år 1733. Vid 7 års ålder förlorade hon sin moder. Sannolikt var det fattigt i föräldrahemmet, der åtta barn skådat dagens ljus, och ställningen förbättrades väl icke synnerligen, då fadren inom kort gifte om sig med dottern till en handlande i Torneå, som blef moder till ytterligare sex barn. För öfrigt tyckes fadren haft mindre anlag för familjelifvets tysta och fridfulla kretsar, att döma deraf att han hade ett högst uppbrusande lynne, hvilket tog sig ett obehagligt uttryck i hans råa uppförande mot manskapet på örlogsskeppet »Skåne», hvarför han af amiralitetsöfversten blef dömd till hängning, från hvilket straff han dock genom kunglig nåd befriades. Någon föräldravård i ordets egentliga bemärkelse kunde således ej komma den lilla Juliana Dorotea till del i hemmet. Af någon anledning kom hon så inför kronprinsessan Lovisa Ulrikas ögon, och hon blef så betagen af barnets skönhet, att hon bestämde sig för »att göra dess education», såsom det heter på en lapp, som funnits påklistrad ett af de många porträtten af henne. Att hon stått synnerligen väl hos sin höga beskyddarinna, derom vitna bland annat åtskilliga små presenter, som hon fick mottaga dels af henne sjelf, dels af den lille prins Gustaf, bland annat en liten luktflaska af guld, som ännu finnes i slägten, med ett rikt blomstermönster i blå emalj, tillverkad i Stockholm af hofjuveleraren Fr. Bergs.

Hennes öden äro för öfrigt under dessa år okända. Så blef hon vid 17 års ålder gift med brukspatron Vilh. Schröder — en broder till bergsrådet Samuel Schröder, adlad Schröderstjerna — som hugnades med assessors titel, och dermed försvinner hon från Stockholms horisont och blir husfru på det vackra Elleholm i Blekinge, den schröderska familjens possession. Här framlefde hon sina dagar i ett, som vi skola hoppas, lyckligt äktenskap, blef moder till fem barn (fyra söner och en dotter Rosina), samt-

N:R 2. FRU A. C. SCHRÖDERHEIM, FÖDD VON STAPELMOHR.

(MINIATYRMÅLNING AF A. V. BERNDES, TILLHÖRIG STATENS SAMLINGAR.)

N:R I. FRU A. C. SCHRÖDERHEIM, FÖDD VON STAPELMOHR.

(OLJEMÅLNING AF P. KRAFFT D. Ä., TILLHÖRIG STATENS SAMLINGAR.)

N:r 5. Fru J. D. Schröder, född Henck.

(Pastellmålning af G. Lundberg, tillh. Friherrinnan Eleonore Leijonhufvud, född Leijonhufvud.)

N:R 3. FRU J. D. SCHRÖDER, FÖDD HENCK.
(OLJEMÅLNING, MÖJLIGEN AF J. H. SCHEFFEL, Å ELLEHOLM I BLEKINGE.)

N:r 4. Fru J. D. Schröder, född Henck.

(Pastellmålning af G. Lundberg, tillhörig K. Akademien för de Fria Konsterna.)

GREFVE T. G. BIELKE.

(OLJEMÅLNING AF D. KRAFFT, TILLH. HOFRÄTTSSEKRETERAREN A. DURLING.)

liga födda på fädernegodset, den äldste sonen, Vilhelm, d. 2 mars 1754 och den yngste, Samuel, år 1761. År 1788 afled hennes make, och d. 12 april 1792 gick hon sjelf ur tiden.

Att en sådan skönhet, som dessutom framlefde sin mest blomstrande ungdom vid hofvet, skulle blifva porträtterad är helt naturligt. Det tidigaste porträttet af henne är det under n:r 3 här upptagna, hvilket ännu tillhör samlingen på Elleholm, där det alltjemt haft sin plats och hvars egare benäget ställt en fotografi af detsamma till redaktionens förfogande. Den förtjusande bilden ser ut att vara målad i slutet af 1740-talet. Hvem mästaren varit, är svårt att döma för den, som ej sett originalet. Möjligen är han J. H. Scheffel, som i sina bättre alster lyckades förträffligt, särskildt i återgifvandet af yngre damer från 1700-talets midt. Arrangemanget med den sirliga blomsterrankan, som slingrar sig upp kring det smärta lifvet, samt den fladdrande drägten med sina mjukt fallande veck tyder på en rutinerad rokokokonstnär. Något litet senare skulle jag vilja sätta porträttet n:r 4 o. 5 med schäferhatten, som visar en något litet mera utvecklad skönhet, ännu dock i ungdomens fulla blomstring. Det är som bekant måladt i pastell af Gust. Lundberg i flere exemplar, och finnes i Prins Eugens, Skoklosters, Konstakademiens och enskildes samlingar. Det var detta senare porträtt, som ända intill sista tiden gått och gält för att vara fru Schröderheim.[1] Huru återigen denna senare såg ut, visa oss porträtten n:r 1 och 2, det förra måladt år 1778 af Per Krafft d. ä., det senare af A. U. Berndes. Kraffts bild med den lifliga, eldiga blicken, framställer henne således vid tjugufyra vårar, på Berndes' porträtt har hösten redan börjat inträda och ögonens glöd svalnat. Båda äro intressanta bidrag till hennes karakteristik. De tillhöra numera statens samlingar, efter att förut ha varit i originalets ego.

[1] Se Ord och bild 1898, sid. 229 o. f. Uppgiften derstädes, att fru Schröder ej egt några barn, rättas härmed. I familjens ego finnes ännu en utförlig slägttafla, hvarur ofvannämnda data hemtats.

L. L.

Äktenskapskontraktet mellan Johan Banér och Johanna af Baden.

Meddel. af **Ellen Wester.**

Originalet i Arolsen.

Original Eheberedung zwischen der Marggräffin von Baden Johanna und dem schwedischen general Banner, aufgerichtet d. dat. Arolsen d. 16 S.-bris 1640.

Wir Frederich der elter [1]) von Gottes Gnaden Marggraff zu Baden und Hochberg, Landgraff zu Sausenberg, Graff zu Spondshaim und Eberstein, Herr zu Rötteln, Badenweiler Lahr und Mahlberg unnd wir Johan Baner, erbherr auff Mühlhammer, Werder und Norby, Ritter der Kön Mayts und Krohn Schwedens etc. wie auch dero *Confoederirten*, *respective* Reichs Rath General undt Feldmarschall in Deutschlandt, auch generalgubernator in Pommern, thun hiemit Kundt undt zuwissen, dass wir durch versehung Gottes des Allmächtigen zu seines Nahmens lob undt ehr zu ausbreitungh weiterer freundschafft undt erfüllung göttliches gesetzes mit gutem wissen, willen undt erwägen eine eheliche vermählung undt heyrath zwischen unser, Marggraff Friderichs erleiblicher Tochter, der Hochgebornen Fürstin, Fräulein Johannetta Marggräfin zu Baden und Hochberg etc. an einem, und uns Johan Banern, Erbherrn zu Mühlhammar, Werder und Norby etc.

[1]) Den i äktenskapskontraktet omnämnde »Friderich, der elter», Prinsessan Johannas fader, var född 1594 6/7, dog år 1659 8/9, samt var icke mindre än fem gånger gift:

1) 1616 med Barbara von Württemberg, död 1627.

Barn:

Friedrich VI von Baden	1617—1677
Juliane	1618—1623
Sibille	1620—1670
Karl-Magnus	1621—1658
Barbara	1622—1639
Johanne	5 Dec. 1623—Febr. 1661
Friederike	1625—1645
Christine	1626—1627

2) 1627 med Eleonora von Solms, död 1633.

Barn:

Anna Philippine	1629—s. å.
Eleonore	1630—s. å.
Gustav Adolph	1631—1677

3) 1633 med Marie Elisabeth von Waldeck, † 1643.
4) 1644 » Anna Marie von Geroldseck, död 1649.
5) 1650 » Elisabeth Eusebie von Fürstenberg, död 1676.
(Dessa trenne senare äktenskap voro barnlösa).

am andern theil, getroffen, verglichen und verabschiedet, dass wir Johan Baner hochermeltes fürstliches fräulein zur christlichen ehe nehmen haben, und vor unser ehegemahl leben, ehren und halten und solch eheverlöbnis erster gelegenheit, wie sichs nach göttlicher ordnung geburet, im nahmen des allmächtigen, durch des Predigers einsegnung undt eheliche copulation vollenziehen, uns auch gegen einander alle eheliche liebe, treue und pflicht der gebur erzeigen und beweisen wollen.

Darauff haben wir, Marggraff Fridrich, als der Herr Vater versprochen undt zugesaget, dass wir nach gebrauch und ordnung des fürstlichen hauses Baden hochgedachter unser freundtlichen lieben Tochter zum rechten Heyrathsguth zehentausent gulden, Franckfurter wehrung, geben und dieselben inner zwey jahren bahr, in guten, angenehmen, gangbaren sorten erlegen, oder aber, da wieder verhoffen, bey diesen elenden, verderblichen Zeiten, es nicht muglich fallen würde, jährlich mit fünff hundert gulden obgedachten werts, bis zur ablasse *verpensioniren*, auch mit Kleidern, Klenodien und geschmuck ihrem stande gemess, aussteuern und abfertigen wollen, mit welchem Heyrathsguth und aussteuer hochgedachte unsere freundtliche, liebe tochter zufrieden sein und nach löblichen gebrauch des fürstlichen hauses Baden, dem Mannstamb zu guth und dessen erhaltung, mit vorwissen und einwilligung ihres Künfftigen Ehemann, Herrn Johan Baners auff väterlich, mutterlich und bruderlich Erb, wie sich solches nach recht und unsers Hauses gebrauch geziemet, vor dem ehelichen beylager, eydlichen verzicht thun nach laut und inhalt des sittlichen verzichtbriefes, so hierüber auffgerichtet werden soll.

Was aber ausser diesen dreien Erbfallen hochgedachter unser fräulein tochter, durch letzten willen, schenkung oder sonst andere wege, anfallen und geburen mochte, dass solches sambt und sonders unter diesem verzicht nicht gemeinet sondern vorbehalten. wie denn ebenfals, da (welches Gott gnädig verhüte) unser männlicher stamb der Marggraffen zu Baden und Hochberg abgehen und nimmer sein würden, Ihr Ld zustehende gerechtigkeit wieder eröffnet und gleich andern unverziehenen Töchtern ihr zutritt und forderung bevorstehen und anheischig sein soll.

Dargegen hochged. Fräulein als unsere künfftige Ehegemahlin, aus ehelicher Liebe und treu auff unsern sterbfall (welchen in Gottes willen und händen stehet) der gebuer zuversehen und zuversorgen, benennen und verordnen deroselben wir Johan Baner, zum gewissen Leibgeding, hiemit unser hauss und ambt

Norby mit allen dazugehörigen Renthen, rechten auffkünfften und *pertinentien*, wie die ietzo seind, oder künfftig verbessert werden möchten, nicht davon ausbescheiden, und wollen unserer herzlieben gemahlin dazu dreissig tausent reichsthaler, welche sie entweder, so baldt nach unserm Tode, von unsern bahren gelders in Schweden, oder an einem gevissen Ort in Deutschlandt erheben, und ihr eigenthümlich verbleiben sollen, die abnützung aber von solchen *dreissig tausend* reichsthalern, wollen wir so lange uns Gott in unserm ehestande beysammen lassen wird, mit einander genussen und anwenden wie dann auch auff gehaltenes beylager Ihr Ld nach hernstandem gebrauch von uns mit zehen tausent Reichsthalern bemorgengabet und zu ihrem besten und eigenen gebrauch verehret sein sollen.

Darüber wollen wir ihro zwanzig tausent Reichsthaler auff dem fall sie nach unserm tödlichen eintritt den wittbenstuhl verrucken und sich wieder heurathen würden, unser gepflogenen ehelichen liebe und treuen begängnis dabey zugedencken, hiemit vermacht haben, welche drey posten, so sich auff sechzig tausent reichsthaler zusammen belauffen, Ihr Ld von unsern erben und innhabern unserer beweglichen und unbeweglichen güter gereicht und abgestattet werden sollen, damit sie denn nach ihrem Willen als mit ihrem eigenthumb gebahren und darüber, wie es ihr guth und recht düncket, bei lebens und sterbensfällen zugebuhren bemechtiget bleiben, und soll über solche summe der sechzig tausent reichsthaler Ihr Ld von uns Johan Banern eine wohl verbündliche *Obligation* mitt dem förderlichsten zu ihren händen gestellet und ausgereichet werden.

Weiters ist wegen der künfftigen sterb- und erbfälle verglichen und abgeredet, da dass fürstliche fräulein (welches alles bey Gott stehet) ohne hinterlassung ehelicher erben zuerst todes verfahren würde, dass alsdenn ihr jetztkünfftig eheherr die versprochene heyrathsgelder oder deren Zins zeitlebens gebrauchen, hernach auff das Haus Baden wiederumb zurück schiessen, die Kleidung aber, geschmuck und dergleichen *mobilien*, was deren die gespons jetzo hat oder künfftig durch erbschafft aus dero fürstlichen stamhauss Baden geschenk- oder sonst einigerleyweise bekommen und habhafft werden möchte, solches soll auf dero eheherrn, wie auch das bahre geldt, und was ihr sonst von ihme vermacht, wieder anheimb fallen, wie denn dagegen sie die Gemahlin, auff ihres Eheherrn todesfall über ihr leibgedinge und verordnete bahre gelder, auch seine *mobilien*, die er zu ihr bracht

und zeitwehrender dieser ehe erlangen wird von ihme erben und sich deren eigenthümblich anmassen soll.

Da auch wie von Gott zu hoffen dies Bett mitt leibeserben gesegnet würde, hätten dieselben neben andern geschwistern, so durch Gottes schickung auss ihrer Ld zweiten Ehe folgen möchten, solches frau mütterlichen guts gegenwertigen oder künfftigen sich ins gemein zu erfreuen und zu vererbtheilen.

Im fall aber (so in Gottes regierung beruhet) der eheherr zuvor den gang aller welt gehen und leibserben von Ihr Ld hinterlassen würde, ist verabschiedet, dass die Kinder erster und ander ehe ihres herrn vaters gesampte güter nach dessen *disposition*, *testament* und letzten willen, oder in dessen entstehung, nach der Crohn Schweden reichs- und landtrecht brüder- und schwesterlich unter sich vertheilen sollen.

Die frau mutter aber soll nach Kön. schwedischen reichs- und landtrecht und gebrauch die vormundschafft ihrer eigenen leiblichen Kinder, pfleg — und *administration* derselben güter, beweglich und unbeweglich, so sie will, nebenst ihrem vermachten leibgeding verwalten und so lange sie unverheirathet bleibet, behalten, von solchen gütern aber (noch auch in ihrem witthumb) und dessen *pertinentien* ichtwas zu verkaufen, verpfänden oder in andere wege zu veräussern keine macht haben, sondern hiemit solcher gewalt, nach schwedischer rechten entnommen sein.

Und do die frau gemahlin zur andern ehe schreiten wolle, soll ihr frey- und bevohrstehen und in ihrer willkür gelassen werden, ob sie zu deren mit uns erzeugten kinder männlichen alter auf dem leibgedinge verbleiben und dasselbe ihnen zu gut solange *administriren* und obermelte zwanzig tausent reichsthaler dabey lassen oder die auf den fall des abzugs auf obegedachte masse verordnete zwantzig tausent reichsthaler annehmen und damit abgefunden bleiben wolle, auff welchen letzteren *event* denn ihres wegbleibens oder auch wenngleich Ihr Ld im wittumb und ohne zuschreitung in anderer ehe verstürbe, soll das hauss und ambt Norby, als das leibgedinge unsern mit Ihr Ld erzeigten kindern alleine, als ihr mütterlich erbtheil und ihnen zum eigenthumb anheimbfallen. Würde sie aber ohne verlassung solcher mit uns erzeigten erben den abschiedt auss dieser welt nehmen, so fället eben so wohl das leibgedinge wieder zu unserm hausse und verbleibet bey demselben.

Schliesslichen wollen wir Johan Baner, bei unsern lebszeiten die versehung thun, dass die versprochene wohnung des leib-

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

gedings in bau- und besserung erhalten und noch ferner, wie es denn albereit ist, an *meubles* verbessert und also *abtiret* werde, dass sobaldt unsere herzliebe gemahlin das leibgeding beziehen wirdt, dasselbe also versehen sein, dass an Ihrer Ldn gehörigen *commoditet* und unterhalt kein mangel gespüret, die hausshaltung nicht mit ledigen händen und darben antreten dürffe, auch so lange als sie in ihrem wittumb verbleibendt, doselbst wohnen wirdt, *continuiret* werden, wie sie denn meinandt zeit ihres wittumbs davon oder auss ihrer kinder güter *administration* obdringen soll.

Diese vorgesetzte punkten sambt und sonders haben Wir Marggraff Friderich und wir Johan Baner vestig und unverbrücklich zu halten uns hiermit erklähret und bedingt bey unserm fürst- und herrlichen ehren, treuen und wahren wortten an eydesstadt, zue dessen aller mehrer urkundt und steter haltung haben wir beyde gesponsen (weil bey diesen gefährlichen zeiten, unsers herrn Vaters und gn. Herrn fürstl. Gn. persönlich nicht zugegen sein können) diese ehe*pacten* eigenhändig unterschrieben und versiegelt auch darbeneben die durchläuchtige hoch- und wohlgeborene fürsten, graffen und herren, herrn Carln Magnussen Marggrafen zu Baden und Hochberg etc als unser, des Fräuleins herrn brudern, desgleichen herrn Friderich, hertzogen zu Würtenberg und Teck, Graffen zu *Mompelgard*, Herrn zu Heidenheimb und Oberkirschen, Herrn Wolradten, Graffen zue Waldeck, Pyrmondt und Cüllenberg, Freiherrn zu Tonna, Palandt, Witten, Werdt etc an der Fräulein Hochzeiterinn, wie auch auff herrn hochzeiters seiten herrn Leonhardt Torstensohn, Königl. Maytt zu Schweden Reichszeugmeistern und Generaln über die Feldtartollerie, herrn zu Redzta und Forstena(u) und Herrn Gustav Baner, Kön Maytt zu Schweden obristläutenanpt zu Ross mit ihren unterschrifften und pitschafften zu bezeugen und zu bekrefftigen ersucht und gebeten.

So geschehen zu Arolsen am sechszehenten septembris nach christi geburt des sechzehenhundert und viertzigsten jahrs.

Jahan Baner
mpp.

Johanna Margareta
Marggraffin zu Baden Hochberg.

Frederich
Herzog z. Würtenberg.

Carol Magnus
M. z. B. pp.

Wolradt G. z. W., P., C. H. z. T.

Lennardt Torstenson
mppia.

Gustaff Banner.

Den tyska grenen af adliga ätten Sodenstierna (von Sodenstern) n:r 1398.

[Tab. 1.] [1])

Johan Sodeman, adlad **Sodenstierna.**

Söner:

1. **Johan Kristian,** Kapten. [Se tab. 2].
2. **Karl Georg,** Hofråd. [Se tab. 13].

[Tab. 2.] [1])

Johan Kristian, [son af Johan Sodeman, adlad Sodenstierna tab. 1.] Kapten.

Son:

Johan Gustaf, Ryttmästare. [Se tab. 3].

[Tab. 3.] [1])

Johan Gustaf, [son af Johan Kristian tab. 2], Ryttmästare.

Söner:

1. **Kristian Fredrik.** Major. (Se tab. I). [1])
1. **Karl Gustaf.** Postmästare. Från honom härstammar den nu lefvande svenska grenen af ätten. [1])

Tab. I.

Kristian Fredrik [son af Johan Gustaf tab. 3], f. 1737 $^{18}/_{10}$. Major i Hessisk-Kasselsk tjänst; stupade 1794 $^{28}/_{2}$ i slaget vid Warwick. — G. 1:o m. *Ulrika Charlotta Eleonora von Stein*, †. — 2:o m. *Louise Dorotea Briede*, †.

Barn:

1. **Karl Fredrik Gustaf Ferdinand,** f. 1775. Öfverpolisråd; † 1834. (Se tab. II).
2. Sju barn af hvilka inga haft afkomlingar.

Tab. II.

Karl Fredrik Gustaf Ferdinand, (son af Kristian Fredrik tab. I), f. 1775 $^{9}/_{6}$. Öfverpolisråd i Kurhessisk tjänst; † 1834 $^{13}/_{1}$. — G. 1:o 1796 m. *Elisabet Jeannette Henriette Gissot*, f. 1773 $^{28}/_{10}$; †

[1]) Förekommer i »Svenska Adelns Ättartaflor» af G. Anrep.

1813 ²²/3; — 2:o m. *Jeannette von Pawel-Rammingen*, †. — 3:o m. *Charlotta Vilhelmina Fredrika Gran*, †.

Barn:

1. **Marianne Louise**, f. 1800 ²⁸/2; † 1844 ¹⁰/9. G. m. öfverstabsläkaren doktor *Scheffer*; †.
1. **Edvard Karl Vilhelm Otto Ludvig Ernst August**, f. 1802. Kapten; † 1881. (Se tab. III.)
1. **Georg Ludvig Karl Gustaf Ferdinand**, f. 1804 ³/9. Kapten i Kurhessisk tjänst; † 1878 ¹/5 i Kassel. G. m. *Jeannette Margareta Christian*, †.
1. **Louise Marianne Marie Helena Kristina Emelie**, f. 1805 ¹⁸/7; † 1844 ²⁷/8.
1. **Charlotte Sofia Marie Louise**, f. 1810 ²⁷/1; † 1894. — G. m. öfversten i Kurhessisk tjänst *Brandau*.
1. **Emelie Fredrika Charlotta Ottilia Karolina Antoinetta**, f. 1811 ¹⁹/12; † 1868 ⁷/4.
3. **Karl Konrad Rikard Anton August**, f. 1815 ¹⁰/8; † 1887 ⁶/5.

Tab. III.

Edvard Karl Vilhelm Otto Ludvig Ernst August (son af Karl Fredrik Gustaf Ferdinand tab. II), f. 1802 ¹⁸/7. Kapten i Kurhessisk tjänst; † 1881 ¹²/6 i Kassel. — G. 1:o 1824 ²⁴/9 m. *Karolina Vilhelmina Elise von Schweinichen*, f. 1797 ²⁴/9; † 1846 ²²/5; — 2:o 1849 ¹⁹/7 m. *Hulda Louise Karolina Simone von Wurmb*, f. 1823 ⁵/11; † 1887 ¹¹/7.

Barn:

1. **Artur Karl Ferdinand Ludvig Oskar**, f. 1825. Öfverste; † 1876. (Se tab. IV.)
1. **Maria Charlotte Vilhelmina Louise Amelie**, f. 1827 ¹⁰/12. G. m. majoren i Kurhessisk tjänst *Duncker*, †. [Frankfurt am Main, Bockenheim.]
1. **Ottilia Louise Fredrika Katinka**, f. 1837 ¹/4. G. m. jur. doktor *Hoch* †. [Vilhelmshöhe, Kassel.]
1. **Gustaf Karl Fredrik Anton Josef**, f. 1838. Öfverstelöjtnant. (Se tab. V).
2. **Alfred Vilhelm Georg Karl Edvin Max**, f. 1850. Löjtnant; † 1889. (Se tab. VI).

Tab. IV.

Artur Karl Ferdinand Ludvig Oskar (son af Edvard Karl Vilhelm Otto Ludvig Ernst August tab. III), f. 1825 ²³/11. Öfverste; tjenstgjorde i preussiska krigsministeriet; † 1876 ¹⁶/3. — G. 1:o 1851 m. *Rosa von Lepel*, † 1853 ⁹/1 — 2:o 1855 m. *Amelie Fransiska Ernestine von Heppe*, f. 1835 ¹¹/8; † 1876 ¹⁶/3. [1])

---

[1]) Ett djupt tragiskt öde är förbundet med de båda makarnas död på samma dag. Lidande af en obotlig, högligen plågsam sjukdom hade öfverstinnan v. S.

[illegible]

Son:

2. **Teodor Edvard Paul,** f. 1856 14/10; † 1873 4/5.

Tab. V.

Gustaf Karl Fredrik Anton Josef (son af Edvard Karl Vilhelm Otto Ludvig Ernst August tab. III), f. 1838 31/12 i Kassel; 1854—1857 elev i kadettskolan i Kassel; 1857 i maj inträdde i Andra Kurhessiska infanteriregementet i Nassau; 1857 i oktober officer därstädes; 1864 i september afsked ur kurhessisk tjänst; 1866 inträdde i preussiska arméen och deltog vid Första Schlesiska Grenadierregementet n:o 10 i fälttåget mot Österrike och bevistade därunder slaget vid Königsgrätz, samt kvarstod vid regementet till 1870; deltog som öfverstelöjtnant och kompanichef under kriget 1870—71; erhöll utanför Paris järnkorset; 1871 i juni kapten; 1880 i mars major; 1882 R. Pr. R. Ö. O. 4 kl.; 1883 i januari kommenderad till generalstaben i Berlin; s. å. järnvägskommissarie i Königsberg; 1888 öfverstelöjtnant; s. å. i september afsked och R. Pr. Kr. O. 3 kl. Äger Tropitten vid Königsberg i Pommern. — G. 1:o 1864 20/9 m. *Anna Marie Elisabet Branbach* från Wiesbaden, f. 1839 23/6; † 1867 19/6; — 2:o 1871 14/6 m. *Klara Jenny Julie Elise Selma Feller*, f. 1847 9/5; dotter af en major Feller.

Barn:

1. **Elisabet Karolina Pilippine Hulda Marie Ottilia,** f. 1865 23/6. — G. 1893 25/5 m. major *Albrecht von Festenberg-Packisch.*
1. **Edvard Karl Otto Frans Filip Alfred,** f. 1866 12/11. Löjtnant vid 83. infanteriregementet; assistent vid infanteriskjutskolan i Spandau. — G. 1899 30/9 m. *Karolina Dziobeck* från Berlin.
2. **Alfred Karl Albert Rudolf Georg Leo,** f. 1872 7/12. Löjtnant vid 16. fältartilleriregementet i Allenstein i Ostpreussen.
2. **Helena Karolina Julie Elise,** f. 1874 1/12. — G. 1897 21/12 m. löjtnant *Paul Oesterreich.*
2. **Otto Karl Hans Stanislaus Ernst,** f. 1875 2/12. Löjtnant vid 43. infanteriregementet i Königsberg.
2. **Ellinor Karolina Ottilie Klara,** f. 1880 22/7.
2. **Adele,** f. 1880 22/7; † s. å. 29/7.
2. **Karl,** f. 1884 17/7; † s. å. 23/7.

Tab. VI.

Alfred Vilhelm Georg Karl Edvin Max (son af Edvard Karl Vilhelm Otto Ludvig Ernst August tab. III), f. 1850 15/5 i Fulda; 1869 löjtnant; deltog i 1870—71 års krig; 1870 6/8 sårades i slaget vid Wörth och erhöll järnkorset; afsked som invalid; öfverflyttade 1874 till Amerika och erhöll anställning i bankaffär i New York; återflyttade 1887 till Tyskland och bosatte sig i Kassel; † 1889 17/10.

lyckats öfvertala sin man att medelst ett pistolskott göra slut på hennes lidanden, hvarefter han genast sköt äfven sig själf. Den sorgliga händelsen väckte på sin tid i Tyskland stort uppseende och allmänt deltagande.

— G. 1:o 1875 m. *Kristiane Dorotea Strok* från Lomburg vor der Höhe vid Frankfurt a/Main i Hessen, f. 1850 $^{23}/_{12}$; † 1877 $^{17}/_{11}$. — 2:o 1879 $^{30}/_{9}$ m. *Amelia Louise Müller*, f. 1856 $^{6}/_{8}$ i Hoboken i New-Jersey i Nordamerika. — Bor i Kassel.

Barn:

1. **Kristiane Marie Ottilie Margareta**, f. 1877 $^{4}/_{11}$.
2. **Hans Karl Alfred Georg Edvard**, f. 1880 $^{25}/_{9}$ i Jersey City Heights.
2. **Edgar Artur Gustaf Vilhelm**, f. 1882 $^{16}/_{3}$ i Jersey City Heights.
2. **Alfred Karl Vilhelm**, f. 1883 $^{15}/_{5}$ i Jersey City Heights; † 1883 $^{20}/_{7}$.
2. **Iella Fredrika Matilda**, f. 1884 $^{22}/_{5}$ i Jersey City Heights.
2. **Elsa Lina Sosie**, f. 1886 $^{20}/_{7}$ i Hoboken; † s. å. $^{13}/_{10}$.
2. **Rudolf Otto Max Frank**, f. 1888 $^{21}/_{6}$ i Kassel; † s. å. $^{31}/_{12}$.
2. **Gerog Leo Kuno**, f. 1889 $^{15}/_{11}$ i Kassel.

[*Tab. 13.*][1])

Karl Georg [son af Johan Sodeman, adlad Sodenstierna tab. 1.] Svenskt hofråd i Pommern.

Son:

Johan Abraham, Kapten. [Se tab. 14.]

[*Tab. 14.*][1])

Johan Abraham, [son af Karl Georg tab. 13]. Kapten.

Son:

Karl Fredrik. f. 1776. Major; † 1839 (Se tab. VII).

Tab. VII (15). [1])

Karl Fredrik (son af Johan Abraham tab. 14), f. 1776 $^{18}/_{3}$. Tog 1809 afsked som major och öfvertog fädernegodsen Buschenhagen och Neuen Pleen i Pommern; 1811 amtshauptman i Frantzburg; 1818 preussiskt landtråd i kretsen Frantzburg; 1821 major vid landtvärnet i preussiska arméen; † 1839 $^{31}/_{3}$. — G. 1:o 1809 $^{15}/_{9}$ m. *Philippina Henrietta von Normann*, †; — 2:o m. *Kristina Louise Katarina von Rodbertus*, † 1849 $^{26}/_{2}$.

Barn:

1. **Pilippina Karolina**, f. 1810 $^{7}/_{6}$; † s. å. $^{25}/_{6}$.
1. **Maria Fredrika Louise**, f. 1813 $^{25}/_{6}$ i Frantzburg; † 1896 $^{1}/_{1}$. G. m. *H. von Rodbertus.* [1])
1. **Karl Vilhelm Johan Henrik**, f. 1814. Löjtnant; † 1855. (Se tab. VIII).[1])
1. **Fredrik Axel**, f. 1817 $^{28}/_{7}$; † 1826.

---

[1]) Förekommer i »Svenska Adelns Ättartaflor» af G. Anrep.

2. **Otto Barnim Boguslav,** f. 1824. Godsägare. (Se tab IX.)
2. **Vilhelmina Juliana Charlotte Matilda,** f. 1827 $^{22}/_{4}$. Stiftsdam i stiftet Barth i Vorpommern.

Tab. VIII.

Karl Vilhelm Johan Henrik (son af Karl Fredrik tab. VII), f. 1814 $^{8}/_{10}$. Var 1836 löjtnant vid Preussiska 2. infanteriregementet; afsked; † 1855 $^{1}/_{5}$ och begrafven vid Deutsch-Eylau. Ägde godset Grap-Werder vid Deutsch-Eylau i Westfalen. — G. 1849 $^{1}/_{3}$ m. *Karolina Johanna Preuss;* †.

Barn:

Ida Maria Louise, f. 1839 $^{19}/_{12}$. Lefde ännu för några år sedan i Dessau.
Anna Matilda Pauline, f. 1851 $^{25}/_{7}$; † 1854 $^{4}/_{11}$.
Axel Karl Johan Georg, f. 1854 $^{27}/_{6}$; † 1858 $^{3}/_{4}$.

Tab. IX.

Otto Barnim Boguslav (son af Karl Fredrik tab. VII), f. 1824 $^{31}/_{8}$. Äger godset Sternberg vid Culmsee och bor i Thorn. G. 1862 $^{18}/_{3}$ m. *Emma Matilda Borehsmann.*

Barn:

Barnim Karl Georg, f. 1863 $^{20}/_{3}$. Värdshusvärd.
Elisabet Kristina Augusta, f. 1864 $^{6}/_{8}$.
Hedvig Matilda Antonie, f. 1867 $^{7}/_{1}$.
Anna Louise, f. 1868 $^{24}/_{12}$. G. m. en löjtnant *Rindfleisch* i Königsberg.
Ulrik Otto Edvard, f. 1875 $^{4}/_{11}$. Köpman.
Margareta Emma Ottona, f. 1878 $^{28}/_{5}$.

(Meddeladt genom f. d. Jägmästaren
L. Sodenstierna. — Karl K:son Leijonhufvud.)

Riksvapnet öfver hufvudingången till Riksdagshuset.

Då Red. af »Personhistorisk Tidskrift» jemte en i 1:a årgångens 4:de häfte meddelad afbildning af gipsmodellen till det Riksvapen, som är afsedt att pryda det nya Riksdagshuset, uppmanat »den heraldiskt intresserade» allmänheten att i tidskriften framlägga sina »uttalanden», anhåller en »intresserad» om plats för nedanstående anspråkslösa omdömen, ehuru nyttan af en diskussion i detta ämne synes tvifvelaktig i betraktande af ordalagen i det »svar» från Hrr fullmäktige i Riksbanken, som i dagspressen meddelats.

Från rent heraldisk synpunkt torde emellertid med fog kunna anmärkas:

1:o) att de skölden hållande lejonen, som utgöra en integrerande del af Svenska Riksvapnet, blifvit ställda såsom stödjande »cartouchen» i stället för sjelfva skölden, hvilket är en slags *contradictio in adjecto*, då användandet af den heraldiska inramning, som benämnes *cartouche*, utesluter sköldhållare; dessa ersattes under den Karolinska tiden — och i de franska mönstren — af bladgirlander, palmqvistar o. dyl., här synes visserligen äfven en antydning till något sådant, men med skäl kan ifrågasättas om man i det Riksvapen, som i början af 1900-talet åsättes en riksbyggnad, bör utbyta den sedan mera än ett sekel skölden tillhörande (och skulpturalt tacksamma) Serafimerkedjan mot en mager bladgirland med *nedåt* riktade (= vissnade) löf, äfven om denna har hemul i den Karolinska stilen. Denna *Karolinska stil* som gifvit landet dess stoltaste praktbyggnader, är ej lika efterdömlig i heraldiskt hänseende, såsom äfven erkännes i Riksantiqvarien Hildebrands text till sista editionen af Dahlbergs *Svecia ant. & hod.*, der det på sid. 31 yttras: »vapensköldar förekomma i stort antal i Dahlbergs Svecia antiqua & hodierna och de hafva i högst väsentlig mån inverkat på de heraldiska former, som användts under 1700-talet och något mera än hälften af 1800-talet. *I senaste tid har man omsider gått tillbaka till de ursprung-*

liga heraldiska formerna.[1]) Dahlbergs tid var så storslagen, att det icke kunde falla dem in att från något annat tidehvarf låna under detsamma uppkomna och använda former, utan skulle allt taga gestalt efter det Karolinska tidehvarfvets smak.»

Vår tid har ej tillräckliga anspråk på epitetet »storhetstid» för att tillvälla sig rätt att bortse från hvad som numera anses för heraldiskt abcd.

2:o) *Sköldhållarne* — lejonen — erbjuda sig såsom föremål för kritik såväl från heraldisk som rent konstnärlig synpunkt. Det svenska riksvapnets sköldhållare äro sedan Gustaf II Adolfs tid (med afbrott för de konungar, som blott förde Svea vapen [3 kronor]) två upprätt stående lejon med högt lyftade, i spetsen tvåklufna svansar. Storhetstiden, som för öfrigt möter oss i hela det afbildade portornamentet, skulle aldrig hafva fördragit dessa djur med »svansen emellan benen» och med gap, som visserligen synas tillräckliga att framsläppa ett rytande, men ej af mod utan af — smärta efter ett slag, eller blott fruktan derför, som tvungit, isynnerhet det (heraldiskt) högra lejonet att, vridande sig i vånda, draga in sin svans. Från konstnärlig synpunkt kan väl med fog den anmärkning framställas att skulptören genom att göra lejonens ställning till skölden intimt beroende af porthvalfvets hvälfning, nödgats neddraga hvarderas ena bakben så långt att det högra lejonet synes *fasthålla sig* vid skölden för att ej halka ned utför hvälfningen och det venstra lemnar oafgjordt om äfven det behöfver fasthålla sig sjelf i st. f. att stödja skölden, eller måhända rusar upp för att i en hastig vändning kullvräka densamma. Genom gruppens anordning synes den ro gått förlorad, som höfves ett plastiskt konstverk af här ifrågasatta dimensioner.

Slutligen 3:o) torde kunna ifrågasättas, huruvida ej arkitektens behof af en lämplig afslutningsspets förledt honom — eller bildhuggaren — att sätta den kungliga kronan alltför högt ofvan skölden; såsom den förra nu sitter, kröner den ej Sveriges rikes vapensköld utan konstnärens verk i sin helhet. Skall den återigen betraktas såsom hvilande på vapentältets tak (en riktig ställning!) så kan anmärkas att alltför liten del af tältet är synlig och under detsamma inrymmas alltför många attributer. Framtiden får utvisa, om de tvenne hornblåsande »putti» som sitta på draperiets veck, synas lika lätta i granit som i gips; deras motivering på den plats de fått är i alla fall något oklar och någon

[1]) Kursiveradt af Ins.

Stockholmsskämtare skulle möjligen ifrågasätta deras berättigande sedan riksdagsutblåsningen är borttagen.

Enligt tidningsreferat hafva Herrar bankofullmäktige i sitt »svar» framhållit att »vapnet i fråga är afsedt mindre att utgöra ett heraldiskt minnesmärke än en arkitektonisk prydnad med riksvapnet till motiv, utförd i harmoni med byggnadens stil i allmänhet». Då dessutom Herrar fullmäktige förklarat sig »anse sig sakna allt skäl att i den ifrågavarande delen underkasta sig någon särskild myndighets bestämmande», uppträda de med anspråk på byggherrens ensamrätt att bestämma, och är derom ej lönt att tvista, utan får man nöja sig med en ödmjuk hemställan att, i likhet med hvad i Tyskland och andra större kulturländer eger rum, det noga tillses att en nyare tids fordran på undvikande af heraldiska osmakligheter iakttagas af de konstnärer som erhållit Riksdagens uppdrag. Några få år kunna, på grund af ökad kunskap, i hög grad förändra de i dag rådande åsigterna i dylika frågor; varning kan t. ex. hemtas från den staty, som Stockholm rest åt sin grundläggare på en tid då heraldikens studium var försummadt; Birger Jarls sköld är försedd med en vapenbild, som är (kritiklöst) kopierad från Dahlbergs *Suecia*, men dock *nu* tack vare våra illustrerade nyare historieböcker, måste förefalla äfven äldre skolgossar löjlig. Dahlbergs Suecia innehåller ej få varningar för efterföljare att ej förqväfva heraldikens blygsamma fordringar genom att helt inhölja dem i konstnärskapets rika mantelveck.

1 februari 1900.

G. W. G.

Genealogisk och Biografisk litteratur.[1])

Kongl. Skogs- och Jägeristaten. Biografiska studier 1539—1898 af *Hugo Samzelius.* XVI + 276 sidor. Pris för subskribenter 10 kr., i bokhandeln 15 kronor.

I dagspressen, i tidskrifter och i synnerhet i »Jägaren» har man under de senaste åren haft tillfälle att under ett stort antal väl och sakrikt skrifna biografier finna märket Szs. Det är egaren af detta märke, som med förevarande volym framträder med ett större biografiskt samlingsverk öfver den kår han sjelf tillhör.

Sedan flera år tillbaka har författaren i olika af hufvudstadens arkiv samlat materiel dertill, men, ej nöjd med hvad dessa gifvit, har han äfven med mycken omsorg genomgått den ganska vidlyftiga tryckta biografiska litteraturen.

Arbetet inledes med en kort, men sakrikt hållen framställning af jägeristatens uppkomst i Sverige. Derefter följer i alfabetisk ordning de olika personernas biografier, åtföljda af literaturförteckning öfver vederbörandes literära produktion. Hvad dessa biografier beträffa synas de i allmänhet vara utarbetade med noggrannhet. Vi taga oss dock friheten påpeka att arbetet skulle blifvit betydligt värderikare, om författaren meddelat svärföräldrars fullständiga namn och titel samt hustrurs födelseort, dag ock år. Visserligen finnas här och der notiser om hustrurnas härkomst, men blott i sådana fall då de varit döttrar till jägeritjenstemän. Som vi tro oss veta, arbetar författaren redan nu på att utgifva ett supplement till sitt verk, sålunda kan denna brist ännu afhjelpas.

Hvad arbetets utstyrsel beträffar är den vårdad.

V. —n.

Kalender öfver i Sverige lefvande ointroducerad adel, svensk och utländsk. Andra årgången, utgifven af *C. H. Tersmeden.*

En välkommen bok för de många, hvilka i vår tid sysselsätta sig med slägtforskning och vapenkännedom äfven rörande nu lef-

[1]) Då en af de här nedan införda granskningarna tagit något större utrymme än ämnadt var kunna trenne redan utlofvade recensioner ej intagas förrän i ett kommande häfte.

vande »adeliga ätter», kan man kalla hr C. H. Tersmedens kalender öfver ointroducerad adel. Ett behof för den stora allmänheten i samma grad som kalendrarne öfver den introducerade adeln är den af flera skäl deremot icke. Slägternas fåtalighet, deras egenskap i många fall att bestå af utländingar, hvilka på föga stadigvarande fot slagit sig ned i vårt land och ej sällan efter några år vända om till hemlandet, många slägtmedlemmars föga bemärkta ställning o. s. v., allt detta och ännu flera orsaker samverka till, att behofvet af boken ej kan vara stort.

Beträffande den »fullkomliga fullständigheten» har utgifv. utan tvifvel rätt uti, att endast ett fåtal ointroducerade ätter finnas i Sverige, hvilka icke äro upptagna i denna kalender. Några torde dock kunna uppletas, om äfven den fullgiltiga bevisningen ej är så god att taga fram. Men en i detta hänseende ny slägt von Samson Himmelstern eller Samson von Himmelstjerna, som är svensk adel från 1640 (jfr Schlegel & Klingspor) kan dock med all visshet hänföras till den ointroducerade svenska adeln, sedan en medlem af denna slägt herr Ernst Samson från Estland inköpt Edeby säteri i Helgarö socken i Södermanland på hösten 1899.

Inkonsekvensen i afseende på upptagande eller uteslutande af vissa slägter eller slägtmedlemmar i detta arbete är uppenbarligen ganska stor. Skola slägterna Reveroni de S:t Cyr, Wallén och Lavonius uteslutas på grund af de skäl, som äro i förordet angifne, synas med full rätt böra försvinna ur kalendern dels många i utlandet bosatte personer, dels alla kvinliga slägtmedlemmar, hvilka gift sig inom slägter, som icke tillhöra den ointroducerade adeln. Särskildt rörande slägten Lavonius tyckes utgifvaren tagit som anledning till dess uteslutande det sena året (1855) för adelsvärdigheten; ty eljes är ofattligt, hvarför detta är blifvit anfördt vid talet i förordet om denna slägt. Skulle samma tillvägagående utan undantag äga rum, blefve deraf en följd, att alla slägter, som äro utdöda på manssidan, och hvars kvarlefvande medlemmar genom giften bära andra namn, ej komme att i kalendern intagas. Förf., som i afseende på intagande af en ätt i kalendern, synes hafva glömt den urgamla dommarregeln »hällre fria än fälla» d. v. s. här ändrad till »hällre i kalendern intaga en ätt, som ej har fullt bindande bevis för adelskap, än med orätt utesluta någon», har dock med slägten Bratt (enligt förf:s åsigt skulle den ju ännu icke hafva rätt till benämningen »ätt», då ej adelskapet är till fullo bevisadt), gjort ett undantag. Utan tvifvel finnas flera slägter, som hafva lika stor och måhända större

rätt till adelskap än denna. I en nu mera afliden, framstående genealogisk samlares bibliotek såg rec. slägten In de Betou införd i en tryckt förteckning på den holländska adeln. Jag beklagar blott, att jag nu är urståndsatt att uppgifva bokens holländska titel.

Om af slägten Galın endast hufvudmannen, hans hustru och moder, såsom förf. uppgifver, äro »re vera» skotsk adel, men ingen af den öfriga slägten, hvilket synes särdeles intresserat förf. att meddela, då det icke allenast delgifves två gånger sid. 62 och 66, utan derjemte de adliga personerna af slägten äro genom ett groft streck skilde från de andra, vore af synnerlig vigt att re vera få veta från hvilken tid denna förordning om skotskt adelskap härstammar, om den är från tiden före eller efter denna slägts inflyttning till Sverige 1572? Derpå torde bero i hvad mån den kan tillämpas på denna sedan mer än 3 århundraden svenska slägt. Och äro samtliga öfriga slägtmedlemmar (mer än 40 personer) icke adel, hvarför finnas de då införde i kalendern? Hafva de arfsrätt till adelskapet liksom 1809 års slägterna[1]) i Sverige? Allt detta borde förf. ej underlåtit att utreda.

På slägten von Horn af Rantzien förekommer hufvudmannens moder fru Gotton von Horn, född von Hennigs, om hvilken det i en parentes heter (Tysk adel. ätt). Med detta tyska adelskap förhåller det sig ungefär på samma sätt som med slägten von Mecklenburgs friherrevärdighet. Utgifv., som är så oblidkeligt sträng vid granskning af några slägters värdighet, men utan invändning godkänner andras ibland rätt tvifvelaktiga adelskap, hade derför bort anföra hvar uppgiften är hemtad. Man kan ju eljes misstänka honom vara tillverkare af tyskt adelskap.

Vissa slägter bland de »urgamla, högförnäma och lysande», sådana som von Ahlefeld, Grubbe, von Hallwyl, von der Lancken, Moltke, Munthe m. fl., hafva fått förfäderna ganska intressant skildrade, hvarjemte de äro försedde med utdrag ur stamtaflor m. m. Men att en och annan af dessa gamla herrar haft något att skaffa

[1]) D. v. s. de slägter, som äro adlade detta år efter den 6 juni eller senare.

med vårt land, synes utgifv. ej haft någon närmare kännedom om eller ansett värdt att nämnas. Det kan dock förtjena ihågkommas framför österrikiske fältmarskalken Henrik Holcks vilda bragder, som synas hafva föga lämplig plats i denna kalender.

Den på sid. 89 omnämnda länsherren på Malmöhus Sivert Grubbe var eljes märklig genom sina vidlyftiga resor i flera af Europas länder och särskildt för oss genom sina två färder till Sverige. Den första skedde 1595, då han den 8 februari såsom ambassadkavaljer åt Kristian Friis var närvarande vid Gustaf II Adolfs dop på Stockholms slott. Andra gången Sivert Grubbe reste till Sverige var 1618 på hösten som befullmäktigadt sändebud. Han kom då först till Norrköping, der han fann för sig ett fartyg från Nyborg, uteslutande lastadt med päron och äpplen, hvarför tillbyttes råg och hvete. Östergötland hade således redan då spanmålsutförsel. Derifrån fortsattes färden till Nyköping, der han uppvaktade drottning Kristina (af Holstein), hvilken från denna residensstad med kraftig hand styrde sonen Karl Filips furstendöme under hans minderårighet eller frånvaro i krigen. Drottningen mottog Grubbe med stor högtidlighet, sjelf omgifven af ej mindre än 11 hofjungfrur. Åtskilligt mera kunde vara att berätta om honom, då hans anteckningar och dagbok finnas i utdrag införda i Brings »Handlingar i Sv. Hist.»; men skulle blifva allt för vidlyftigt att här anföra.

Rörande slägten von der Lancken kan nämnas, att Henning von der Lancken var dansk höfvitsman på Trollaborgs slott i Småland 1434, då han måste uppgifva det åt Engelbrechts folk under anförande af Herman Berman. (Jfr Hvitfeld: Danm. Rig. Kröniche I: 777 och Styffe: K. U.). Den höfvitsman von der Lancken å Rumlaborgs slott, som förf. omnämner, är deremot ej känd af Styffe, och torde då knappast återfinnas i samtida handlingar. Sid. 135 säger utgifv. »för öfrigt träffas i svenska handlingar från 1400-talet då och då namnet von der Lancken» — —. Den intresserade allmänheten, men allsynnerligast de nu lefvande herrar von der Lancken skulle säkerligen blifvit utgifv. mycket tacksamma för bestyrkta uppgifter i detta fall.

Att på en gemensam stamtafla sammanföra en medeltidsslägt är alltid svårare, för att ej säga omöjligt, då medlemmarne begagna

ett häfdvunnet slägtnamn och blott undantagsvis faderns dopnamn, så mycket mera, då äfven vapenbilderna, i synnerhet under äldre tider, ej sällan växla. Detta senare var ej förhållandet med den gamla Moltkeätten, men väl det förra. Derför är det också endast om några få medlemmar af de danska och svenska grenarne af denna slägt under medeltiden, som man kan påvisa en sannolik, men föga bestyrkt inbördes slägtskap. Att slägten är af slavisk (vendisk?) stam, torde vara obestridligt. Sköldemärket synes alltid varit 3 orrtuppar (= »foglar af det slag, som på tyska kallas Birkhan» enligt utgifv:s ord) af naturlig färg eller svarta i guldfält. Om ordet »Moltke» (namnet skrifves i handlingarne från 12- och 1300-talen Moltiko, Molteko m. fl. olika sätt) såsom utgifv. synes antaga, då han talar om »moltke foglar», på vendisk eller annan slavisk munart betyder orre, är för rec. obekant; men bör i kgl. biblioteket lätt kunna undersökas. Det synes bestyrkas deraf att P. Wieselgren i ett citat i Biogr. Lex. 23: 178 kallar de 3 foglarne i Moltkeättens vapen »3 små Moltiker». Skada blott att han ej angifver hvar citatet är hemtadt. Slägten uppgifves ursprungligen tillhört Mecklenburg; men var redan i midten af 1200-talet talrik i Pommern och på Rügen, hvilkas furstar den tjenade (Jfr Suhm: Danm. rig. Historie IX, X del.). Senare kom slägten till Danmark, der den dock redan i början af 1300-talet var mångtalig. I Sverige förekommer den först i senare hälften af detta århundrade. Den af utgifv., som 1363 till Sverige inkommen, nämde Henning Moltke synes ej förekomma i någon kvarvarande samtida handling. Men 10 år senare eller 1373 den 15 maj öfvertogo riddaren Henrik Moltke som höfvitsman och hans son väpnaren (= knecht) Hennike Moltke af hertig Albrecht af Mecklenburg som pant Stäkeholms slott, Vesterviks stad och »landet» Tjust, af hvilket sistnämnda sonen Hennike, efter biskop Gottskalks i Linköping mord 1372, hade bemäktigat sig tionde (Styffe: Bidrag etc.: I). År 1381 kallas han »Hennike i Thorwnefalla eller Thorbernefælde» och synes således då varit bosatt på Seland, der nämnde gård är belägen i Tusse härad, hvarest äfven Stigbjersby ligger, som han pantade till sig mot 50 mark silfver 1382. Var 1383 riddare (sannolikt icke svensk) och omtalas som död 1408. Samtidigt med honom nämnes en riddare »Herr Johan Mölteke», som 1383 den 14 april i Vadstena beseglar ett salubref till klostret derstädes. Nästan sannolikt synes, att dessa två voro samma person och namnet Hennike (eller kanske rättare »Hännike») ett dimunitiv af Johann. Denne, som snarare var dansk än svensk,

var gift 1374 eller derefter med Katrina Glysingsdotter[1]) i hennes andra gifte,[2]) som var enka efter andre mannen 1408 den 14 juni och ligger begrafven i Vadstena klosterkyrka. Hon var dotter af riddaren Kettil Glysing och Ingeborg Eriksdotter (herr Erik Turessons dotter af Bielkeslägten) och hade först varit gift med riddaren Karl Ulfsson (ett lejon af s. k. Ulfåsaslägten) (jfr Scr. rer. Suec. 3: 2, 216; R. A. perg. br.; Hist. Tidskr. 6: 83). Till Johann Molteke och Katrina Glysingsdotter bortbytte Bo Jonsson 1383 gården Bro i Kinds härad nu Brokind; men köpte den åter 1386. Jfr Tham: Linköpings län II: 940. Som Hännike Moltkes barn uppgifvas: 1. Johann Moltke, som var riddare 1449 (enligt Tibell: Seraph. Ord. Hist.: 174, som likväl är mindre säker som källa). Denne Johann Moltke har jag hittills ej funnit i samtida handling. Samma förhållande eger rum med den som hans son uppgifne Nils Moltke, af Hr Tersmeden kallad riksråd; men denna värdighet torde knappt någon af slägten uppnått i Sverige. Johann Moltke var enligt gamla stamtaflor gift med Anna Eriksdotter, dotter af Erik Pedersson Ugrup. Denna uppgift får i viss mån stöd deraf, att en Peder Möltike, som kallas Wgorp», var 1511 i maj fången hos riksföreståndaren Svante Nilsson. Om hans utvexling underhandlades med biskop Vincentius i Skara, som hade en sven Knut Håkansson fången i Danmark »siden Her Aacke Hansson bleff slagen» (vid Fantehule i Skåne 1510). Biskopen hade erfarit, att hans sven var så god till »släckt, byrd och manheeth» som Per Wgorp. Utvexlingen kom dock ej till stånd, ty Peder Wgorp löste sig ur fångenskapen med 2000 mark Stockholms örtugar (Jfr Styffe: Bidrag etc. V.). 2. Margreta Hännikes- eller Johanns-dotter dog 1413 och ligger begrafven i Vadstena klosterkyrka. Hon var gift med riddaren, riksrådet och drotseten Kristiern Niklisson (af Vasaslägten, men bar ej »Vasa» namnet, såsom utgifv. antyder) i hans första gifte, och som dog 1442. Uppgiften, att konung Gustaf I härstammar från Möltkeslägten, är således origtig; ty konungens

[1]) Under medeltiden buro döttrarne inom en familj icke faderns tillnamn, när sådant af slägten brukades. Deremot användes såsom här, understundom slägtnamnet i st. f. fadersnamn. Man finner aldrig Katrina Glysing, men väl Katrina Glysingsdotter. Likaså Anna Fikkesdotter aldrig Anna Bülow, Anna Reinholdsdotter aldrig Anna Leuhusen. Äfven män begagna någon gång på samma sätt slägtnamnet i st. f. fadersnamnet t. ex. Gabriel Körningsson. Slägtnamnet synes ansetts tillhöra endast mansstammen icke kvinnolinien.

[2]) Ingeborg Eriksdotters gåfvobref till Vadstena kloster 1374 den 15 januari beseglas af två hennes der nämnda mågar samt »Hännike Myltike», som således då ännu icke var hennes måg.

farfader Johan Kristiernsson var son af herr Kristiern Niklissons andra hustru fru Margreta Eriksdotter (Krummedig) och ej af fru Margreta Hännikesdotter (Moltke). De 3 orrtupparnes vapenmärke[1]) förekommer ej heller på konungens fäderneanor, om man jemför de gamla antaflorna hos Peringsköld (Monumen. Ullerakr. sid 62), som fordom funnos i Upsala domkyrka, hvaremot den 5-grenade och 15-löfvade linden, Krummedigernas märke, der är synligt. Till följd af detta härstamningsförhållande blifver således uppgiften om »det ryska kejsarhusets och de allra flesta kejserliga och kungliga hus härstamning från de gamla Moltkar», såvida utgifv., som synes sannolikt, antager, att det är genom Gustaf I, ej heller fullt rigtig, ty de härstammade väl från Margreta Hännikesdotter (Moltke), men ej genom Gustaf I, utan genom hans drottning Margreta Eriksdotter (Leijonhufvud), som var sonsons dotterdotter till nyssnämda Margreta Hännikesdotter (jfr Örnberg: Ättartal V: 62).

3. Ingeborg Hännikesdotter, som lefde 1410 7/6 (Sv. Dipl.), var gift med riddaren och riksrådet Gottskalk Benktsson (tillbakaseende ulfslägten) till Aspenäs i Våla socken i Upland (Vesterås län) och Nynäs i Ösmo socken i Söder Törn. Han kallas väpnare 1383 och lefde ännu 1453.

4(?). En Eggert eller Evert Moltke (Johansson?) uppgifves (obevisadt) varit son af Hännike Moltke. Han var 1391 fogde på Stäkeborgs (sedan Stegeborg) slott och öfver Hammarkinds härad, der han utskref en dryg gärd af alla häradets innebyggare kyrkans landbönder ej ens undantagna. (Styffe: Skand. u. Unionstiden). Han är sannolikt icke samma person som den Evert Moltke, hvilken 1376 var konungens marsk i Danmark (Dansk Magasin I) eller som den Evert Moltke, hvilken 1449 som danskt riksråd bevittnar en konung Kristians regeringshandling i Köpenhamn (Wegener: Dipl. Christierni primi).

En Johan Moltke, måhända densamma som ofvannämnda Hännike, egde Bavelse gård på Seland 1401 (Ny Dansk Magasin V) och hade sonen Evert (kanske fogden på Stäkeborg), som var gift med Beate Rönnow. Deras dotter Anne Evertsdotter var gift med danske riddaren (1464), höfvidsmannen på Varbergs slott,

---

[1]) Af hvad anledning nämnda vapenbild kunnat komma på konung Karl Knutssons grafvård i Riddarholmskyrkan (jfr Sv. illustr. Hist. II: 353) är mig obekant. Någon hans härstamning från Moltkeätten är ej känd. Det synes vara ett nytt bevis på, huru ofta anvapen äro orätt anbragte. Detta under antagande att teckningen är rigtig, ty sjelfva grafvården har jag ej nu granskat.

riksrådet (1465—92) Erik Aagessen (Tott), som var son till den äfven i Sveriges historia kände Aage Axelssen.

Konung Erik af Pommern förlänade en Herman Moltke med Borgesyssel i Norge, der han plågade bönderna, så att de reste sig 1424, dock utan vidare påföljd (Sv. illustr. Hist. II: 191). Måhända densamme som af Tibell kallas riddare (sannolikt dansk) 1449 under namn af Herman *Johansson* (?) Moltke.

»Fikke» (Vicke) Molteke hade en dotter »fru Greta Fikka Molteka dotter», som var enka 1432 efter »Johan Karlsson på Bornö» i Salems socken, då hon sålde 3 öresland i Näsby i Botkyrka socken och 3 öresland i »Ladhuvik» i Salems socken båda i Söder Törn till Helgeandshuset i Stockholm (jfr Stockh. st. jordebok: 449). Af hvad slägt Joan Karlsson var, är ej kändt. Att döma af »Greta Fikka Molteka dotters» fru titel var han riddare, så vida hon ej förut varit gift med en riddare.

Karin och Beritte, döttrar af Johan Moltke i Ljungby (Småland?) bortbyta till Per Tursson (Bielke) på Kragerum (Kråkerum) Aasa (Asa) gård i Fliseryds socken i Tjust med dess tillägor mot en gård i Aas (Åhus) köpstad 1505 6/6. Deras farfader Jens Moltke jemte deras bröder P(eder?) och Aage nämnas. En deras farbror Erik Jenssen beseglar samma handling (Perg. br. i R. A.).

Af hvad nu är anfördt om denna slägt i Sverige under medeltiden, framgår att dess medlemmar varit föga framstående. Snarare framträda de med samma våldsbragder och olagligheter som flertalet utländska fogdar och höfvitsmän under samma tid. Knappast någon har varit svensk riddare och ej heller, som redan är nämndt, riksråd.

Som ett tillägg af intresse till grefliga ätten von Hallwyls historik kan nämnas, att dess nuvarande hufvudman i Sverige, bland andra familjklenoder, eger det tacksägelsebref på pergament, som från förbundsrådet i Schweitz eller dess ställföreträdare öfverlemnades till segraren vid Murten Hans von Hallwyl omedelbart efter slaget 1476.

Beträffande Vångaätten var den under medeltiden obetydligt känd och är det troligen ännu. Slägtsammanhanget är föga undersökt och torde ej heller blifva det förr än en större del medeltidshandlingar blifva genomforskade. Sannolikt är det med

denna ätts vapenbild strömmarne (vanligen 3) samma förhållande som med sparren och flera andra vapenbilder, att den förts af olika slägter, som icke voro befryndade med hvarandra, men skildes åt genom färgerna och hjelmtecknen, som man nu mera ej kan få reda på för många slägter och personer. Ett önskningsmål för en kommande upplaga af denna intressanta bok, borde vara en utredning af denna och flera slägters tidigare förhållanden efter föredöme af Danmarks adels aarbog.

I afseende på de heraldiska omständigheterna är berömvärdt, att utgifv. frångått sin i förra upplagan uttalade åsigt om betydelsen af höger och venster inom heraldiken, som stridde mot allmänt antagen regel.

Likaså önskvärdt vore, att utgifv. frånginge hela sin nuvarande åskådning i afseende på ståndsförhållandena, sedan alla stånd för så lång tid tillbaka nästan upphört att finnas till såsom priviligierade. Det är med en till ängslan gränsande ifver som utgifv. skyndar att upplysa, att en person, som har ett namn liknande en »adelig» ätts, ej tillhör denna eller att uppresa en skiljemur mellan en slägts adliga och icke adliga medlemmar genom att draga ett groft streck dem emellan. Hvarthän en följdrigtig tillbakagång, sådan som utgifv. sannolikt vill hafva den, skulle leda, är ej godt att säga, måhända till tiden före Karl XI:s reduktion, ja, möjligen ännu längre tillbaka. Men det vissa är, att sådane åtgärder, som de nyssnämnda göra hvarken denna bok eller slägtforskningen om adeln populär.

På flera slägter förekomma, att vapenafbildningarna ej öfverensstämma med tillhörande beskrifningar. Öfre fältet i slägten von Arnolds vapen uppgifves vara belagdt med purpurfärg; men har på afbildningen vanlig zinnoberröd färg.

Slägten von Mühlenfels skall i skölden föra en stork af naturlig färg, som är hvit med svarta vingar och röd näbb. Helt silfverfärgade storkar, sådane som den å afbildningen, finnas troligen icke i vildt tillstånd. Hornen på hjelmen kallas buffelhorn; men afbildningen visar sådane som i heraldiken få namn af »vesselhorn», till följd deraf, att penningmän under medeltiden i sådane horn förvarade sina tillgångar i klingande (vexel) mynt.

Att den heraldiska figuren »enhörning» ej, som förf. antyder, kan vara »en häst med horn», finner man lätt deraf, att den i slägten Bukowski Boncz vapen afbildade enhörningen tydligen är ett klöfdjur och ej ett hofdjur. Förebilden i naturen för detta fantasidjur är utan tvifvel en eller par i Afrika lefvande antiloparter (Oryx), hvars två horn visserligen äro bakåt vända, men obetydligt böjda och spiralvridna samt så fullkomligt jemnlöpande, att sedda från sidan på visst afstånd de alldeles se ut som ett horn. Djuret, som har litet bockskägg, svag man och svansen något lik den hos hästen, är, som alla antiloper, ett klöfdjur, och som sådant afbildas det rätt i de flesta äldre vapenböcker. I senare tider har figuren genom obekantskap med härkomsten blifvit förvandlad till en häst, men som stundom fått behålla klöfvarne. Sannolikt har denna antilopart i gamla tider bland den stora mångfalden af främmande djur varit synlig på de romerska arenorna, derifrån bilden fortplantat sig fastän i något förvriden form. Den finnes afbildad å de gamla egyptiska grafmonumenterna och var känd af Plinius under sitt nuvarande namn. I Sverige förde den från (norra?) Tyskland inflyttade slägten Niepritz eller Nipertz under 13- och 1400-talen en sådan figur uppstående i skölden och en sittande dylik på hjelmen (Sv. illustr. Hist. II: 299). Hos de gamla svenska ätterna söker man sannolikt förgäfves denna vapenbild. För jemförelse må man betrakta den venstra sköldhållaren på engelska riksvapnet i det på Tullbergs förlag utgifna praktverket: »Les maisons souveraines de l'Europe».

Ännu en heraldisk anmärkning, som gäller ej allenast detta arbete utan sannolikt de flesta om ej alla likartade (d. v. s. vapenböcker) sedan århundraden tillbaka, men som likväl grundar sig på ändå äldre häfd och figurens i fråga ursprung. Det är nämligen utseendet på en s. k. vildman anmärkningen rör. Urbilden till denna figur är — jag tror mig nästan kunna säga naturligtvis — grekernas och romarnes satyr eller faun och som sådan skall den alltid vara hårbeklädd och ej hafva kroppen slät. Detta synes varit erkändt under medeltiden, då i de vapen der vildmän förekomma dessa alltid äro ludna. I riddaren Sven Stures sigill från förra hälften af 1400-talet synes en vildman med svag antydning om ludenhet i det dåligt afbildade sigillet (jfr Rääf: Ydre härad tab. 1: 12).

Fullkomligt tydlig är den ludne vildmannen i Gregers Matssons (en lilja) sigill (Peringsköld: Monum. Ulleraker. I: 48) från 1400-talets senare del, andra exempel att förtiga. Men mest framstå-

ende är dock denna figur i 4 af konung Kristian I:s praktsigill, der faunstypen med den starka ludenheten är fullt utpräglad (jfr Wegener Diplom. Christierni primi). Att framställa kroppen som slät, som nu i långa tider skett, är således utan tvifvel origtigt. Hvad som gifvit anledning till och tiden för förkastande af den ursprungliga typen, torde nu ej kunna utredas.

Bokens utstyrsel är mönstergill hvad beträffar papper, tryck och plancher; men icke så omslaget. Vapnet på pärmen är ett heraldiskt oting. Man behöfver endast erinra om att ofvanför Sveavapnet i skölden placerats Götavapnet på ett standar. Hvarför ej riksvapnet i färger och således dessa två likställda i sköldens olika fält.

Ännu mera kunde vara att tillägga; men det sagda må vara nog. Oaktadt allt hvad som är anmärkt, rättadt och tillagdt på det förut till stor del oplöjda fältet, finner anmälaren, som fullkomligt uppskattar den möda och omsorg, hvarmed kalendern utarbetats, stor anledning att lyckönska utgifvaren till det värderika arbetet.

—*a*—

Genmäle.[1])

Personhistorisk tidskrift 1898—1899, 4 häftet.

Kongl. Svea Hofrätts Presidenter samt Embets- och tjenstemän 1614—1898, sid. 243—244. »A. V. P.» har här gjort några oriktiga framställningar af arbetet.

Han säger till att börja med att det är ett arbete af »jemförelsevis ringa omfång»; hvad han menar med ett arbete af ringa omfång säger han icke, men väl att »Svenska adelns ättartaflor från 1857» är ett större arbete; det är ju visst sannt att det är större, men för mig har forskningen och utarbetandet af förevarande biografiska arbete varit af jemförelsevis stort omfång; det har tagit ofantligt mycken tid och arbete och omtanka i anspråk.

[1]) Redaktionen, som ställer sig fullt opartisk med afseende å de granskningar, hvilka intagas i Personhistorisk Tidskrift, har ej velat förmena häradshöfding Anjou att få infördt detta »Genmäle» mot »A. V. P:s» granskning i föregående häfte, så mycket mindre som arbetet ifråga, om det i vissa fall kan klandras, å andra sidan har stora förtjänster, hvilka det skulle vara orättvist att icke erkänna.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Vidare säger »A. V. P.» att utgifvaren skulle förut hafva »uppgjort en i alla delar bestämd plan för utarbetandet». Jag förstår icke detta. Plan har naturligtvis varit följd så väl i det stora hela som i detaljerna, hvilket väl torde framgå vid studerandet af arbetet, om ock kanske ett och annat studentår eller annat datum af mindre vigt fattas och vid ytterligare forskningar kunnat finnas.

Vidare säger »A. V. P.» att författaren »nöjt sig med de uppgifter, han i ett eller annat biografiskt arbete eller i vissa urkundssamlingar påträffat» och »ej gjort sig *möda med att sammanställa dessa* med andra uppgifter». Detta är något *alldeles oriktigt framställdt.* Jag har tvärtom icke lemnat någon möda ospard att få i första rummet *fullt tillförlitliga* och vidare *så fullständiga* anteckningar som möjligt, utan att dock belasta arbetet med småsaker. För största delen af personerna i arbetet har jag sammanställt och granskat och kompletterat ur en mängd källor, otryckta och tryckta, för större delen tror jag de torde uppgå till 6 à 8 källor, som äro antecknade i mitt manuskript, förutom studerande af en del arbeten, der personerna endast i ett eller annat afseende förekommit. För mig har all literatur, hvarur jag möjligen kunnat hemta några ytterligare anteckningar, åtminstone af någon vigt eller intresse, varit uttömd. Der finnas nog åtskilliga personer, såsom Crusenstolpe t. ex., som kunnat skrifvas mycket vidlyftigare, men sådant har icke ingått i utgifvarens *plan*, utan har utgifvaren måst akta sig att *icke för mycket uttänja* arbetet på mera kända personligheter af anledning att i så fall arbetet *icke kunnat befordras* till tryckning till följd af de stora omkostnaderna derför och den lilla köpekrets, som var att påräkna för ett arbete af förevarande slag. Allraminst har jag väntat, att jag skulle få en grof anmärkning att jag icke gjort mig »möda» att göra biografierna så fullständiga som möjligt, jag har tvärtom gjort mig all möjlig möda dermed och jag vill äfven påstå att biografierna i allmänhet äro så fullständiga som möjligt. Det har varit förenadt med ofantligt stora svårigheter att först och främst få reda på alla namn och sedan på deras biografiska data och att derjemte få dem *rätt.*

Vidare säger »A. V. P.» att »utgifvaren ej försökt att få de i arbetet förekommande *lefvande* personernas biografier fullständiga». Det är dock hårdt att få ett sådant vittnesbörd, då *i det närmaste* alla nu lefvande personerna *sjelfva* (och äfven närmare anhöriga till aflidna) *granskat och kompletterat* anteckningarna i hvad de rört dem hvar. Att verkligen för en och

annan student- och examensår icke blifvit antecknadt, har utgifvaren icke ansett vara af så stor vigt och för öfrigt icke medhunnit att nedlägga mera arbete derå i anseende till sin tjenst och andra göromål; och då vederbörande sjelfva icke insatt ett sådant årtal, har han sjelf förmodligen ansett det icke behöfligt. Hvad dopnamnen beträffar, är det förmodligen Grefve Sparres namn »Vive», som »A. V. P.» alluderar på; jag kan dock icke fatta att sagda namns uteslutande, som för öfrigt dels finnes och *dels icke* finnes i källor, som jag sett, skulle vara skäl till en grof anmärkning emot arbetet i sin helhet; för öfrigt vet jag icke, att något dopnamn fattas.

Utgifvaren har ingalunda velat tillerkänna sig någon vidsträcktare kunskap i den biografiska literaturen. Jag har ej heller deri funnit uppgifter för födelseort för flera än som antecknats och ej heller medhunnit att ytterligare söka derefter, min tid har icke tillåtit mig sådant, men icke kan jag fatta, att arbetet skall sägas vara af en så underhaltig beskaffenhet, som »A. V. P.» vill framhålla, äfven om födelseorten för en och annan icke blifvit antecknad. Ej heller har författaren velat säga, då det antecknats om hvilken nation en person tillhört såsom student, att det skulle gifva någon »säker föreställning om personens i fråga födelseort», ej heller har jag väntat att nämnda anteckning skulle kunna föranleda klander af arbetet.

Något fel i uppgifterna har »A. V. P.» icke kunnat påvisa eller ens göra en antydan om; och faktiskt finnes icke heller, mig veterligt, något sådant. Om fel förefunnits, hade det varit klandervärdt och boken utan värde, men icke kan det väl vara klandervärdt hvad »A. V. P.» såsom sådant framhållit, allraminst får väl en anmälare göra sig skyldig till en oriktig framställning af arbetet i fråga.

Hvad bokens utstyrsel beträffar, så är den enkel och anspråkslös; utgifvaren har icke sjelf velat tillsätta penningar för bokens utgifning, det kan vara nog med de flera års arbete, som blifvit nedlagdt, och för att ekonomien icke skulle lägga hinder i vägen för arbetets publicerande, har boken icke kunnat påkostas mer än det nödvändigaste, eljest hade arbetet fått blifva *otryckt*. Priset är ingalunda högt, utan tvärtom har varit för lågt, satt så lågt som möjligt för att den som möjligen kunde intressera sig för arbetet och vilja köpa detsamma han äfven skulle kunna göra det; det har ändå varit förenadt med svårighet att få debet och kredit att gå ihop till kostnadernas betalande.

Till sist vill jag endast framhålla, såsom jag uti företalet sagt, att boken endast framträdt under form af »anteckningar», och att jag redan i företalet anhållit om öfverseende för de möjliga brister, som skulle kunna förefinnas; det är derför synnerligen hårdt och otacksamt att hafva fått ett så allt igenom klandrande och orättvist omdöme, som det mig beståtts af »A. V. P.»

Stockholm den 1 Febr. 1900.

A. Anjou.

»***Blekingska nationen 1697—1900,*** biografiska och genealogiska anteckningar jämte historik» af stadsfogden *Carl Sjöström* i Lund är ett arbete, som snart föreligger färdigt till tryckning. Blekingska nationen har till närvarande stund räknat omkring 2,500 medlemmar. Att den kunnat nå denna höga siffra förklaras så, att alltifrån nationens början, år 1697, och långt in på 1800-talet Kristianstadsboarne i allmänhet tillhört Blekingska nationen, hvilken sålunda tillförts omkring 1,000 skåningar.

Boken, som ej utlämnas genom bokhandeln, är ämnad att till uppställning och utstyrsel noga ansluta sig till förf:s år 1897 utgifna arbete om Skånska nationen och kommer att befordras till tryckning, såvida tryckningskostnaden någorlunda ersättes. Priset blifver för subskribenter 10 kr. exemplaret.

Smärre biografiska meddelanden.

Drottning Maria Eleonoras porträtt, som afbildats i denna tidskrift efter en oljemålning, synes angifva en ålder, som drottningen icke kunnat innehafva om, såsom i texten under porträttet meddelas, detta målats af nederländaren F. Porbus d. y. Denne dog nemligen i Paris då drottningen knappast hunnit till 23 års ålder. Således saknas ej anledning att antaga, antingen att porträttet icke är drottningens eller att det icke målats af Porbus d. y. Det vore högst intressant att härutinnan få utredning tillvägabragt, enär mycket varierande porträtt af denna drottning förefinnas, så att begreppet om hennes utseende icke kunnat stadgas. Flerstädes i litteraturen prisas hennes skönhet, hvilken ock förvärfvade henne Gustaf Adolfs kärlek. Annu

vid 36 års ålder beundrades hon för sitt utseende. Fransmannen Charles d'Ogier, som 1634 medföljde franska ambassadören grefve d'Avaux till Sverige, skref i sin på svenska öfversatta dagbok: »Den 3:e maj [1635] uppvaktade ambassadören enkedrottningen . . . . Jag tror aldrig att jag får se så mycken höflighet, blandad med så stor skönhet och majestät, som hos denna drottning». Förut hade d'O. antecknat: »Man kan icke nog beskrifva huru qvick och artig denna drottning är». Motsvarar ifrågavarande porträtt denna beskrifning?

Enligt samma d'Ogiers utsago erhöll d'Avaux af riksmarsken Jakob de la Gardies maka, Ebba Brahe, »enkedrottningens porträtt, hvilket konungen låtit måla 6 månader efter sin förmälning då han ännu var kär i hennes behag». Månne detta porträtt från 1621 finnnes bevaradt i Frankrike?

W.

Undertecknad, som 1875 å auction i Bryssel på Beissatska tafvelsamlingen (ditsänd från Aachen), inropade det ifrågavarande på trä målade porträttet af Drottning Maria Eleonora, hvars fototypiska afbildning i Personhistorisk tidskrift ser äldre ut än originalet, förmodar att porträttet är måladt af *Mierevelt*, som dog 1641, med hvars kända fruntimmersporträtt (Drottningen af Böhmen, Prinsessorna af Nassau, m. fl.) det eger omisskännelig likhet i manéret; men som det ej kunnat utrönas, att Drottningen och Mierevelt samtidigt vistats någorstädes, ansåg sig porträttets egare ej kunna frångå den af Kungl. Belgiska Musei Commissarien i katalogen uttalade åsigt.

C. B—m.

Bemærkninger vedrörende *Trolle-Slægten*.

I.

Under Fjendtlighederne mellem Danmark og Sverrig i Aaret 1507 var der iflg. et Brev af 5/9 1507 fra Bisp Ingemar i Wexiö til Rigsforstanderen paatænkt et Indfald i Värend, hvorved Erik Trolles Gaard Berqvara skulde tjene som Stöttepunkt; her var, siges der, en dansk Mand nylig bleven ansat som Portvagt, og han skulde, naar den danske Hövidsmand Jakob Trolle og hans Folk kom, forklædte som Bönder, lukke dem ind. Hvorvidt Erik Trolle, der paa den Tid ej opholdt sig paa Gaarden, vidste noget om denne Plan var ej bekendt. Foranlediget ved denne Efterretning skrev Svante Nilsson til »Vælbördogh swen Göstaff oppaa berqvara» (Brev af 9/9 1507 i Handl. till Skand. hist.), oplyser ham om Sagen og befaler ham at fængsle og forhöre

Portvagten og iövrigt »beuise tigh tilbörlige som tw vilth vethe thin herris beste og bestondh». Denne »Göstaff» anser Genealogen Bernhard Schlegel i sin Bog om Berqvara p. 15 for at være identisk med den senere Ærkebisp Gustav Trolle.

Denne Svend Gustav nævnes imidlertid andre Steder, som det ikke synes at Bernhard Schlegel har lagt Mærke til; saaledes i Erik Trolles Brev til Svante Nilsson af 22/8 1505, hvori han beretter, at han sendte Bud til sin Moder, Fru Birgitte, paa Lillö for at indbyde hende til Berqvara; da Budet kom, var Jens Holgersen der »oc grep min swen Göstaff sielff annen oc sende them till Köpenhaffn till kungen» (Styffe: Bidrag till Skand. hist. V). Endelig skriver Bisp Ingemar i Brev til Rigsforstanderen af 21/11 1510 (Styffe: Bidrag till Skand. hist. V) og foreslaar, at Jeppe Kristiernsson faar Lov at beholde noget forlent Gods fremfor Erik Trolles Svend Gustav.

Paafaldende synes det mig at være, at saavel Rigsforstanderen som Bisp Ingemar, hvis her er Tale om Gustav Trolle, kalde ham for Erik Trolles Svend; det laa dog nær at betegne ham som »Sön», og at Erik Trolle selv kalder ham »min swen» synes mig at være Bevis for at der i de anförte Breve ikke er Tale om den senere Ærkebisp men om en Adelsmand i Erik Trolles Tjeneste, som denne synes at have haft særlig Tillid til.

II.

Ærkebisp Gustav Trolles Fader, Erik Trolle, nævnes ofte som en lærd Herre der i sin Ungdom havde studeret ved fremmede Universiteter. Saa vidt mig bekendt ved man kun med Sikkerhed, at han har studeret i Rostock, ved hvis Universitet han blev inmatrikuleret i Aaret 1480. Af neden anförte Brev, der er afskreven efter Originalen i det danske Rigsarkivs personalhistoriske Samling og som næppe tidligere har været offentliggjort, hvorfor det her meddeles i sin Helhed, synes det att fremgaa, at han ogsaa har studeret ved Kölns Universitet.

»Jag Erich Trolle i Egholm wepnare gör witerligit met thette mith nerwarende wpne breff, thet jag haffuer befalat hederlig och welbyrdig man her Benkt Bille riddere och höffwisman pa Hælsinborg och met thenne mith wpne breff gör myndig och mectog till ath tala, uth ath kræffia och wp ath bæra XVI rinske gyllene aff hederlig man Peder Rwth i Wangserup, hwilka peninge jag lænthe hans son Wilhelm Rwth i Colne för X aar forlidne i hans stora nöd och trong, som beuislegith ær met hederlig man doctor Hans domprosth i Roskildh teslikis met mester Esger Brock met hves capellan jag sende förnempde Peder Rwth hans sons Wilhelms hand screfft, som lwdhe ath han war mig XVI rinske gyllene rettelige gelskillog; och nær her Benkt Bille haffuer the forne XVI rinskegyllene aff Peder Rwth eller hans arffwinge wpbwridh, tha lather jag honom och hans arffwinge qwith och frii for mig och myne efftercommande for aall ytermere till tall om forne XVI rinske gyllene Till tess breffs witnisbyrd trykker jag

mith insigle pa ryggen aa thette breff. Screffuit i Egholm ffredagen nest effter dominicam oculi anno dni. m.c.dxciiii.

H. J. Hansen.

Frågor och svar.

Frågor.[1])

1. Äro porträtt kända af generalmajoren af kavalleriet Erik *Planting-Gyllenboga* till Mälby i Girestads socken och Via i Yttergrans socken i Upland eller af någon af hans hustrur? Han var gift 1. med Hebbla *von Gadow* af meklenburgiska ätten v. Gadow; 2. med Maria *Oxe*, hvilken var systerdotter till kavallerigeneralen Thorsten Stålhandske, och 3. med Brita *Tott till Skedebo*. Generalmajor Planting hörde till Carl Gustaf Wrangels vapenbröder och hade varit chef för följande regementen: 1658 Trondhjemska rytteriregementet, 1659 Plantings värfvade rytteriregemente, 1664 Upplands rytteriregemente och 1667 Adelsfanan i Sverige. Död 1674 på Mälby och begrafven i Girestads kyrka.

G. H. W.

Svar.

1. Svar på frågan n:r 22 årg. I häft. IV. Jacob Vigzuelius, son till Kyrkoherden i Litslena Daniel V. och — — — Thegner, brorsdotter till Landshöfdingen Frih. Olof Thegner, var länge Collega i Upsala, innan han — prestvigd 1695 — år 1698 blef komminister i Långtora. Han suspenderades följande året för otidigt sängelag med sin företrädares, komminister Erik Paulander, enka Margareta Rosenschöld, (E. P., som dog 1698 hade 1:a ggn varit gift med Lisa Alsinia och haft 5 barn) och dog i April 1724, haft sju barn.
Se Upsala Ärkestifts herdaminne del. II sid. 248.

[1]) Af flere skäl har ansetts bäst att frågor och svar i hvarje årgång få sin särskilda numrering.

Svenska Autograf-Sällskapet 1900.

Styrelse:

Bonde, *C. C:son*, Friherre, Öfverste Kammarjunkare. Ordförande.
Klinckowström, *R.*, Friherre, Öfverste.
Odhner, *C. Th.*, Riksarkivarie.
Wrangel, *F. U.*, Grefve, Kammarherre. Sekreterare.
Rudbeck, *Johannes*, Friherre, v. Häradshöfding. Skattmästare.

Sedan föregående häfte af Personhistorisk Tidskrift utkom hafva följande personer inträdt såsom ledamöter af Svenska Autografsällskapet:

Ahlfort, *Th.*, Häradshöfding. Upsala.
Carlsson, *C. F. E.*, Kamrer.
Cederström, *R.*, Friherre, Major.
Castro-Feijo, *A.*, Portugisisk chargé d'aff.
Dufwa, *A. W.*, Notarie.
Flach, *F. F.*, Registrator.
von Heidenstam, *O. G.*, Kammarherre.
Kantzow, *J. G.*, Friherre, Major. Hjulsta.
Kniberg, *K.*, Kapten.
Leijonhufvud, *Knut*, Friherre, Löjtnant, Hvilsta.
Leijonhufvud, *Sigrid*, Fröken, Fil. Kand.
Lundstedt, *Bernh.*, Fil. D:r, Amanuens.*

* Ständig ledamot.

Utdrag

ur

Carl Axel Hugo Hamiltons dagbok år 1744[1].

De svenska privatarkiven äro i själfva värket icke så få, och när man ej önskar utsträcka sina forskningar längre tillbaka i tiden än till förra seklet, kan man nästan alltid vara säker om att på en stor del af våra herresäten anträffa brefsamlingar, anteckningar, dagböcker och resejournaler, som gifva intressanta uppslag och lemna tillfälle till närmare kännedom om våra förfäders lefnadssätt. Visserligen äro de upplysningar, som i sådana familjearkiv stå att vinna, endast sällan af den art, att de kunna uppträda med anspråk på att omskapa historien, men icke desto mindre har forskandet i dessa »gamla luntor» ett alldeles särskildt behag, som i viss mån kan jämföras med det stora intresse, hvarmed historikern i statsarkiven studerar forna dagars statsmäns eller diplomatiske agenters efterlemnade papper.

Det är emellertid just ur dylika smärre, privata arkiv, uppkomna utan tanke på, att eftervärlden skulle hafva någon direkt nytta af dem, som man har att hämta dessa upplysningar om våra förfäder under hvardagslifvets förhållanden, hvilka gifva oss en trognare bild af

[1] Originalet till denna på franska språket skrifna dagbok eller anteckningsbok, som i sin helhet hänför sig till endast ett år (1744), förvaras på Hedensberg och eges af grefve Gustaf Hamilton, som erhållit densamma af grefvinnan Beate-Sophie Wachtmeister, född Wrangel, hvars svärmoder, grefvinnan Wachtmeister, född Adlerfelt, var dotter till författarens änka i hennes senare gifte med den i dagboken ofta omnämnde friherre C. Adlerfelt i hans fjerde gifte. Boken har af den nuvarande egaren välvilligt ställts till mitt förfogande, och tog jag för några år sedan därutaf en fullständig afskrift, men inseende att ett återgifvande af densamma i dess helhet och på franska kanske icke skulle lämpa sig för Personhistorisk Tidskrift, och då min egen tid var allt för mycket tagen i anspråk, vände jag mig till den för forskningar inresserade kaptenen friherre C. Raab, som med stor pietet öfversatt vissa delar däraf samt i samråd med undertecknad redigerat de utdrag, som härmed offentliggöras. *F. U. W.*

flydda tiders seder och åskådningssätt, än den officiella historien kan åstadkomma. Prosper Merimée säger i företalet till sin utmärkta kulturskildring: *Chronique du temps de Charles IX.* »Ce n'est point dans Mézerai, mais dans Montluc, Brantôme, d'Aubigné, Tavannes, La Noue etc. que l'on se fait une idée du *Français* au XVI:e siècle. Le style de ces auteurs contemporains en apprend autant que leurs récits.»

* * *

Carl Axel Hugo Hamilton till Hageby var medlem af den gren af ätten, som öfverflyttade till Sverige under Gustaf II Adolfs tid. Fadern, friherre Johan Henrik Hamilton, var officer i svenska arméen och blef sedermera generalmajor i hertigens af Holstein tjenst; den 5 oktober 1718 gifte han sig med Sidonia Juliana, dotter till amiralen grefve Axel Johan Lewenhaupt, och i detta äktenskap föddes den 1 juni 1722 sonen Carl Axel Hugo. Längre fram drog sig Johan Henrik Hamilton tillbaka till sina gods i Finland, der han dog den 11 januari 1736; han var då änkling sedan knappt ett år; hans maka hade dött i Åbo den 23 januari 1735. Den unge Carl Axel Hugo, som sålunda fann sig fader- och moderlös vid ännu ej fyllda fjorton år, hade redan år 1733 blifvit nämd till underlöjtnant vid regementet La Marck i franska arméen och var besluten att söka sin framtid på den militära banan. I denna afsikt reste han till Stockholm och blef där inskrifven som volontär vid gardet; han försummade derföre ingalunda sina studier. I Upsala fick han tillfälle att uppöfva den fallenhet för litteraturen, som säkerligen skulle än ytterligare utvecklats, om icke gynnsamma utsikter för befordran i förening med egna böjelser redan från början anvisat honom krigaryrket som det enda antagliga. Han anställdes sedermera vid Hamiltonska regementet och utnämdes till löjtnant 1741. År 1744 företog han den resa, som delvis finnes skildrad i hans dagbok. Sverige hade nyss fått fred med Ryssland, och de unga officerarne, som illa fördrogo overksamheten, skyndade i massa öfver till Frankrike, där de togo tjänst företrädesvis i regementena: Alsace, Appelgren — som några år förut erhållit namnet »Royal Suédois» —, Fersen och La Marck (fordom Königsmarck). Den unge Hamilton, som hade haft fem farbröder och åtskilliga anhöriga på mödernet i franska arméen och som dessutom genom sin mor var tämligen nära befryndad med den ryktbare marskalken af Sachsen, kunde känna sig säker på att blifva väl mottagen. På grund af sin sedan ett tiotal år tillbaka erhållna fullmakt vid regementet La Marck inställde han sig först vid detta regemente och blef där genast utnämd till kapten samt

erhöll nästan omedelbart derpå öfverstes rang. Han deltog i alla de följande årens fälttåg och hade derunder blifvit »commendant de bataillon». Sedan han från 1760 varit öfverste i svensk tjenst, blef han år 1762 landshöfding i Kristianstads län, men afled redan följande år den 9 juni på Vanås. Gift 1751 den 27 maj med Betty Jennings.

* * *

De ofvan anförda omständigheter, hvarunder den lilla dagboken tillkommit, torde tillfyllest sätta läsaren på sin vakt mot alltför stora förväntningar på något »intressant och pikant». Vi ha ej här att göra med någonting liknande den pärla inom memoarlitteraturen, hvarigenom en annan Hamilton fortplantat sitt rykte till eftervärlden. Vår hjälte har ännu icke hunnit till samma skeptiska verldserfarenhet, ej heller uppnått samma kvickhet eller elegans i stilen som sin lysande namne grefve Antoine Hamilton († 1720), då denne skref »*Mémoires de la vie du comte de Gramont*». Det ämne, som behandlas i dagboken, är också ett af de mera alldagliga. En resa genom landet i sällskap med en god vän och med uppehåll här och där på slotten — en berättelse, där en kritiker kunde hafva åtskilligt att anmärka, ifall den någonsin varit afsedd för kritiken, men där det genom den något »blomstrande» stilen går en tråd af känslighet och allvar, som visar, att författaren, trots sin ungdom, redan tänkt sig lifvet från mer än en sida. Hvad som emellertid torde vara af intresse särskildt för denna tidskrifts läsare, är det lilla porträttgalleri, som författaren framställer af mer eller mindre ryktbara samtida personligheter. Han är visserligen icke en artist af högsta rang, vår porträttör, men hans bilder, om de också hafva ett tämligen enformigt släkttycke, äro dock intressanta nog. Originalen äro dessutom nästan alla släkt på ett eller annat sätt, åtminstone de flesta af dem. Memoarförfattare från denna tid hade för vana att göra porträtt af sin omgifning och bland dem finnas de, hvilka uppträdt med mera pretension och icke lyckats bättre. Med tillhjälp af litet välvillig fantasi torde nog läsaren kunna skapa sig den riktiga uppfattningen af *Silvie* och *La Pie*, af *Sot en Coeur* och *Nonchalant* m. fl. Ty det är under diktade namn, lämpade förmodligen efter vederbörandes olika egendomligheter, som författaren presenterar sina vänner för oss. Till pseudonymerna hänvisande noter hjelpa oss att identifiera en del af personerna.

Då utrymmet icke tillåter att in extenso återgifva dagboken, lämnas nu endast ett sammandrag, hvarvid vi dock gifvit författaren till-

tillfälle att här och där uppträda personligen. »Porträtten» äro så nära som möjligt ordagrannt återgifna.

En aprilmorgon 1744 rullar från Stockholm ut genom Skanstull en kaross, i hvilken befinna sig författaren till den omnämnda dagboken jemte hans förtrogne vän, som af författaren benämnes baron *d'Aiglechamps.*[1] En gammal trotjänare hos den senare, och som längre fram har en icke oviktig roll att utföra, sitter på kuskbocken. Samtalet mellan de unge männen rör sig — som det väl alltid gjort mellan unge män, hvilka ännu ej ha anledning att filosofera öfver lifvets allvarligare sidor — kring deras framtidsplaner och hjärteangelägenheter. Vi få veta, att de bägge ägnat sig åt krigaryrket och nu äro på väg att lämna hemlandet för att inträda i en främmande armée, där de äro fullt beslutna att vinna rykte och framgång. Tanken på, att framtiden hör dem till, tjänar som läkemedel mot ögonblickets smärta — afskedet från de kära anhöriga, de lämna hemma. Och så glider samtalet in på ett ämne af mera intim beskaffenhet. Baron *d'Aiglechamps* är fångad i kärlekens garn. En högst förtjusande dame, *Silvie*,[2] har intagit hans hjärta, och han har den ljufva förhoppningen att äfven hafva vunnit hennes. Som bevis företes från nämnda dame ett bref, hvilket de båda vännerna läsa med mycket intresse. Och därpå anförtror baron *d'Aiglechamps* sin reskamrat, till dennes icke ringa förvåning, att det just är *Silvie*, som är närmaste målet för deras resa. Kärleken tillåter honom icke att lämna den trakt, der hans hjärtas dam uppehåller sig utan att förut ha träffat henne och svurit henne evig trohet. Under mottagandet af detta förtroende har vår hjelte ännu ej fått ett ord med i laget, helt

---

[1] *Friherre Carl Adlerfelt*, f. 1719, † den 20 januari 1769 i Malmö. Generalmajor samt slutligen landshöfding i Malmö. Han var fyra gånger gift. Första gången redan 1745 i Strassburg med en tyska samt fjerde gången 1768, några månader före sin död, med sin vän Hamiltons, dagboksförfattarens, enka, Betty Jennings, som dog 1801.

[2] *Ebba Margareta Ribbing till Zernava*, f. på Hörningsholm den 13 mars 1726, † den 10 maj 1787, dotter till frih. Lennart Ribbing till Zernava och friherrinnan Elsa Elisabeth Banér. Gift den 7 mars 1749 med sin kusin frih. Lennart Ribbing till Zernava, f. den 7 februari 1723, † den 5 maj 1796 på Gimmersta; han hade varit efter hvartannat kammarherre, vice landshöfding och öfverceremonimästare.

öfverraskad som han blifvit, icke så mycket öfver att höra, det d'Aiglechamps nu var allvarsamt kär, som icke desto mer beträffande föremålet för hans ömma låga. Ty han hade hittills trott, att *d'Aiglechamps* svärmade för *La Pie*,[1] en syster till *Silvie*. Nu finner han sig emellertid af omständigheterna kallad — dock efter att först ha omfamnat sin vän samt lofvat obrottslig tystnad samt ständig tjänstfärdighet — att föra besinningens talan gent emot passionen samt att påpeka vanskligheterna i företaget. Ty det finns sådana i detta liksom i hvarje annat af dylik art. Det vore nämligen att frukta — att döma af brefvets innehåll — att det påtänkta besöket kunde komprometterа *Silvie*, emedan *Madame Plaintive*,[2] hennes mor, och *Monsieur Esprit-Borné*,[3] hennes bror, ej voro på de älskandes sida. Härpå svaras, att all fruktan är öfverflödig, ity att *Madame Plaintive* lämnat sitt tillstånd. Detta hade utvärkats genom bemedling af *Monsieur Etourdi*,[4] till hvilken *Madame Plaintive* endast uttryckt sin önskan, att få saken uppgjord så fort som möjligt. »En ganska förlåtlig ifver», förklarar här författaren, »hos en mor, hvilken vanligen i sina döttrar ser en börda, som hon gärna öfverflyttar på en mans skuldror, isynnerhet om denne har någon förmögenhet.» Denna ganska naturliga svaghet hos föräldrar hade *Madame Plaintive* redan visat, att hon ej var fri ifrån, då hon bortgift sin äldsta dotter[5] med *Monsieur Sot-en-Coeur*,[6] en ganska presentabel och rik ung man. Dennes yngre bror, *Monsieur Bucé-*

---

[1] *Ulrika Eleonora Ribbing till Zernava* (syster till den föregående), f. i Stockholm den 18 juni 1723, † den 8 juli 1787. Gift den 21 april 1746 med friherre Carl Gustaf von Liewen, f. 1722, † den 16 juni 1770. Landshöfding i Stockholms län.

[2] *Ebba Elisabeth Banér*, f. 1692, † den 11 december 1768, dotter till friherre Carl Gustaf Banér och grefvinnan Ebba Charlotta Lewenhaupt. Gift den 1 juni 1716 med friherre Lennart Ribbing till Zernava, f. på Gimmersta den 26 oktober 1676, generaladjutant, † den 29 augusti 1732.

[3] Den vackra »*Silvie*» hade två bröder, *Per* och *Gustaf Ribbing till Zernava*, men hvilkendera härmed afses har ej kunnat bestämmas.

[4] Förmodligen friherre *Carl Sparre*, sedermera riksråd och öfverståthållare m. m.

[5] *Catharina Charlotta Ribbing till Zernava*, f. den 24 november 1720, † den 21 maj 1787. Gift den 12 juni 1743 med friherre Charles De Geer till Leufsta. Det är denna friherrinna, De Geer född Ribbing, som gjort sig känd på grund af sitt intresse för vaccinationen. En medalj präglades till åminnelse af hennes värksamhet för denna sak.

[6] Friherre *Charles De Geer till Leufsta*, f. den 10 februari 1720, † den 7 mars 1778. Han är författare till ett mycket högt uppskattadt arbete, kalladt »*Histoire des Insectes*», försedt med färglagda teckningar.

phale[1] var förälskad i *Silvie*, och som han var betydligt rikare än *d'Aiglechamps*, skulle modern helt säkert gärna föredragit den förre såsom sin måg. Om dessa omständigheter upplyser nu baron *d'Aiglechamps* sin reskamrat, tilläggande, att han har ingenting att frukta, då han fått de mest öfvertygande bevis på sin utvaldas trofasthet.

Under meddelandet af detta förtroende och det meningsutbyte, hvartill det gifvit anledning, har tiden skridit raskt framåt, de resande ha passerat sin första hållplats, hvarifrån de, efter att vederbörligen ha rekreerat sig, rulla vidare mot sitt kvarter för natten. Skymningen har småningom fallit på, och det inbrytande mörkret inbjuder till hvila och självbetraktelser. Slumrande i hvar sitt vagnshörn anlända de vid midnatt till Södertelje, om hvilken stad författaren säger: »Som man är illa logerad där, beslöto vi oss för att stanna qvar i vår vagn och sålunda afvakta soluppgången.» Morgonstunden ägnas åt ett värf af sonlig pietet — ett besök i kapellet, der *d'Aiglechamps* låtit uppresa en grafvård öfver sin aflidne far.[2] Och sedan följer en liten episod, berättad med en viss komisk verve, och som icke är utan sitt intresse, som jämförande tidsbild betraktad.

d'Aiglechamps, som väntar att inom några timmar stå inför sin utvaldas granskande ögon, går naturligtvis med ängslig omsorg tillväga i afseende på sin toilette och upptäcker, att han är i behof af en barberare. Men en dylik funktionär finns ej att få för pengar i det primitiva samhälle, Södertelje då var, och den olycklige fästmannen »in spe» faller i händerna på en gammal soldat, krigskamrat till hjältarne från förra århundradet och mera van att sköta värjan än rakknifven. Hur veteranen med darrande händer härjar på den unge ädlingens haka, medan denne under operationen har att utstå mänget godmodigt skämt från sin vän, som sjelf i säkerhet åskådar uppträdet, detta är en lefvande illustration till satsen, att kärleken tål allt och fördrager allt. Men allt har en ända, och äfven denne martyrs lidanden taga ett slut; *d'Aiglechamps* är rakad, och resan fortsättes. Man kommer till

---

[1] Antagligen menas härmed *Anton De Geer till Leufsta*, den rike herren till Österby, f. den 16 maj 1721, † den 9 augusti 1756. Gift med Ulrika Charlotta Taube i hennes 1:a gifte.

[2] Friherre *Per Adlerfeldt*, f. den 4 juni 1680 (efter Anrep; men enligt Riddarholmskyrkans dopbok döptes han den 7 juli; det är sålunda troligt, att han föddes i juli månad och ej i juni), † den 27 juni 1743, generalmajor, svensk minister i Köpenhamn, riksråd.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

kusten där midt emot, och åtskild från fastlandet medelst ett litet sund ligger »den förtrollade ön» med Hörningsholms ståtliga slott. Vi närma oss nu tyngdpunkten i denna del af berättelsen — besöket på slottet och presentationen af därvarande personligheter — samt lämna här åt författaren att tala för sig sjelf:

»Om min vän fått följa sitt eget hufvud, hade han visst passerat sundet simmande, så otålig var han att träffa sitt hjärtas dame. Men konvenansens regler måste iakttagas, och dessa fordrade, att vi anmälde vår ankomst. *Pasquin*[1] affärdades följaktligen i detta uppdrag, och då han lät oss vänta något länge på sin återkomst, fick *d'Aiglechamps* ett anfall af misströstan; än inbillade han sig, att modern ångrat det tillstånd hon gifvit honom att träffa *Silvie* samt för den skull sändt henne förbud att mottaga honom, än trodde han, att *Silvie*, i okunnighet om moderns medgifvande, skulle hysa betänkligheter mot att träffa honom; än fruktade han, att *Sot-en-Coeur* kommit dit, eller ock att *Esprit-Borné* var på platsen för att förarga honom. Men han blef snart kvitt all oro, då han fick se *Pasquin* återkomma med ögonen strålande af glädje öfver det sätt, hvarpå hans herres bud blifvit mottaget. Också hade vi knappt fått syn på honom, förr än vi varseblefvo *Silvie*, som ledd af kärlekens hand ställde sina steg mot stranden sin älskade till mötes. Vi passerade det lilla sundet i ilande fart, och så snart vi satt foten på land, skyndade min vän att kyssa handen på sin härskarinna, som mottog honom med ömheten målad i sitt ansikte, ehuru med en förtjusande blyghet, framkallad af min närvaro, som hindrade henne att ge sina känslor fritt lopp. Efter utbyte af de första helsningarne försummade jag ej att göra henne min kompliment fastän tämligen fåordigt, för att icke hindra de båda älskande att ägna sig åt hvarandra. *d'Aiglechamps* begagnade sig häraf för att bjuda armen åt *Silvie*, och jag följde dem på litet afstånd, men *Silvie*, som lade märke till, att jag höll mig afsiktligt undan, ställde litet emellan några ord till mig, hvilka jag af artighet ej kunde lämna obesvarade, och sålunda beröfvade jag ofrivilligt min vän nöjet att ensam sysselsätta sig med sin dam. Men jag gaf honom tillfälle att taga skadan igen, så snart vi kommit inomhus, ty efter de första höflighetsbetygelserna å ömse sidor lämnade jag de båda älskande i förmaket och begaf mig sjelf ut i salen

---

[1] Antagligen en kammartjänare eller ridknekt i tjänst hos baron Adlerfelt, och som författaren fått det skämtsamma infallet att kalla vid den beryktade romerske träskomakarens namn.

under förevändning att betrakta några taflor, som jag sanningen att säga ej förstod mig stort på. Det nöje de älskande erforo att ostörda få talas vid blef emellertid snart afbrutet genom *La Pie's* inträde. Hon mottog oss med mycken artighet, och konversationen blef allmän. Man frågade oss efter nyheter i hvarjehanda ämnen, hvarpå vi måste svara till stor förargelse för min vän, som sålunda gick miste om en tête-à-tête. På detta sätt förgick förmiddagen, hvarpå det tillkännagafs, att bordet var serveradt, och vi satte oss ned till en god, men icke öfverdådig måltid. Samtalet rörde sig kring både saker och personer. *Monsieur Etourdi* blef ej bortglömd. De båda systrarne voro betydligt på sin kant mot honom, isynnerhet *La Pie*, som han en gång gjort sin kur, men som fann sig sårad af hans flyktighet och brist på takt, anförande till och med, att han talat om henne på ett föga smickrande sätt. Vi gjorde hvad vi kunde för att ursäkta honom, men man ville ej lyssna till våra förklaringar. Efter middagen förflyttade vi oss till de två systrarnas rum, der samtalet fortsattes i samma ton. »Etourdi's syster *La Belle Iris*[1] blef nu inblandad däri, och fastän hon var föremål för många loford, tycktes det, som om äfven hon blifvit delaktig af den onåd, hvari hennes bror råkat hos *La Pie*, som påstod, att *La Belle Iris* var tillgjord och romanesk. För att öfvertyga oss i detta afseende lemnade hon oss att läsa en packe bref, som sagda älskvärda dame skrifvit till sin bror, men som denne offrat åt sin kärlek för *La Pie*. Det är också sannt, att dessa bref tycktes härröra från en ömsint själ; orden: *Roi-de-Coeur*, *Poulet* och *mon enfant* förekommo där ofta, men den som känner *Iris*, bör förlåta henne denna något öfverdrifna vänskap för brodern, i betraktande af hennes många utmärkta egenskaper i öfrigt.»

»Under det vi afslutade läsningen af brefven, serverades kaffe, och då detta intagits, föreslog jag en promenad i trädgården, helt säker att dermed göra de unga tu en tjänst. Min list lyckades, och förslaget antogs. *d'Aiglechamps* bjöd *Silvie* armen, och dessa två satte sig i spetsen; jag, för min del, stannade efter, i afsikt att ge dem tid och uppehöll *La Pie* med att jämte henne dricka ännu några koppar kaffe, allt under det jag utbredde mig

---

[1] *Grefvinnan Charlotta Fredrika von Fersen, född Sparre*, f. 1719, † den 20 december 1795 i Stockholm. Genom sitt äktenskap moder till de bekanta tvenne systrarna von Fersen, hvilka jämte grefvinnan von Meyerfelt i memoarlitteraturen kallas »de tre gracerna».

om *l'Etourdi*, hvilken, trots hennes vrede mot honom, ännu låg henne om hjärtat. Efter en kvarts timmes räsonnemang gingo vi efter till trädgården, och då jag genast fick syn på de båda älskande i slutet af en allée, förde jag *La Pie* in i en annan, där jag i min tur började göra henne några små förklaringar, hvilka gåfvo mig förevändning att promenera i långsam takt, och på detta sätt drog jag ut på tiden för de andra, hvaraf de förstodo att väl begagna sig, ty efter hvad *d'Aiglechamps* sedan sagt mig, var det då som de svuro hvarandra ömsesidigt en evig trohet och gåfvo hvarandra oskyldiga vedermälen därpå, dock utan att ännu ingå en formell förlofning. *d'Aiglechamps* tog ur sin ficka ett guldur som han bad *Silvie* emottaga som ett visserligen obetydligt tecken af hans kärlek, men som skulle återkalla honom äfven frånvarande i hennes minne. Det var i detta ögonblick, som *La Pie* och jag närmade oss, och detta kom dem att afbryta det ömma samtalet. Som vädret ej var så synnerligen vackert, begåfvo vi oss tillbaka till slottet. Jag förde nu talet på vår förestående afresa, men våra förtjusande värdinnor föreslogo oss att kvarstanna till supén, hvilket förslag vi antogo med största förnöjelse. *La Pie* hade ett bref att skrifva, och sedan hon gjort oss sin ursäkt, satte hon sig ned vid skrifbordet för att afsluta det. De älskande drogo sig till förmaket och i afsikt att lämna dem ostörda gick jag ut för att göra en promenad på egen hand . . .»

Följer så en liten tur kring ön med naturbeskrifning och dithörande reflektioner, hvarunder författarens tankar helt naturligt röra sig kring hufvudpersonerna i det lilla äfventyr, hvari han blifvit indragen. Han vaknar ur sina drömmerier vid ljudet af sin egen röst, som säger: — *d'Aiglechamps*, du är lycklig, som kunnat vinna en så förtjusande kvinnas kärlek!» — Och då en röst i hans inre börjar förebrå honom det nästan alltför varma intresse, han finner i sin väns utvalda, tager författaren fram sin anteckningsbok, för att förströ sig, och gör däri följande utkast till *Silvies* porträtt:

Silvie är i blomman af sin ålder, hon är liten men välväxt och för sig ledigt. Hon har en strålande vacker hy, hvitare än snön och rödare än rosen. Formen på hennes ansikte är mera rund än oval, hon har mörkt hår, bred panna och bruna ögon, hvilka allt efter hennes känslostämning äro eldiga eller trånande, men alltid lika tjusande; näsan är liten och munnen likaså. Lägg härtill den skönaste barm i verlden samt vackra

händer,[1] och ni har den fagra *Silvies* porträtt. Hvad hennes sinnelag angår, så har jag sett henne för litet för att kunna grundligt döma därom, men jag behöfde blott ett ögonblick för att finna, att hon eger en fin och känslig uppfattning, som det blott fattas världserfarenhet och god ledning för att ytterligare utveckla. Hon tyckes mera glad än dyster, gör gärna små satiriska infall — utan att förtala — och drifver dem icke för långt, afhållen af sitt välvilliga sinnelag. Hon är icke främmande för ömheten — tvärtom, hennes unga hjärta är mottagligt för denna känsla, som hennes medfödda blygsamhet likväl torde ständigt hålla inom gränserna för den strängaste dygd, såvida goda råd alltid äro till hands att för henne framhålla de faror, världens smicker och förföriska nöjen ofta kunna medföra. Kort och godt, *Silvie* torde göra *d'Aiglechamps* till den lyckligaste bland dödlige, om hon alltid förblir sådan hon nu är, och *La Pie* ej meddelar henne några af sina fel, hvilka likväl hos denna motvägas af många förtjänster.»

»Se här hurudan hon framställer sig för mig: *La Pie* är väl växt, hon har ett rundt ansigte, stora bruna ögon, bländande hy och liten mun. Hennes blick är liflig och eldig, till och med en smula stolt, hennes hållning ädel och ledig, hennes sätt obesväradt. Hon har ett skarpt och genomträngande förstånd, en stark och liflig inbillning, som kommer henne att hos dem, hvilka misshaga henne, upptäcka fel, hvilka de ej ha, och dem hon gärna omtalar för andra, framställande saken på ett oskyldigt och roande sätt. Hon har ett gladt lynne, hennes sätt att tala är raskt men behagligt och hennes konversation underhållande, såsom fallet alltid är med dem, hvilka ha en satirisk ådra. Hon växlar humör lika lätt som hon byter toalett; det är ett ögonblicks verk att göra henne till sin ursinnigaste fiende, men det går lika fort att försona henne. Hon är alltför mottaglig för lidelsernas invärkan, för att ej vara underkastad den mäktigaste af dem alla — kärleken. Hon älskar med våldsamhet, men jag tror, att lågan hos henne hastigt nog afsvalnar, med ett ord, den som skulle göra henne till en trogen maka torde behöfva en Argus' ögon, en Salomos förstånd och en Herkules' krafter. Med allt detta är *La Pie* en älskvärd kvinna och tjusar medelst sina såväl kroppsliga som andliga egenskaper.»

---

[1] Författaren hade äfven tillagt »och vackra fötter», men vid närmare besinnande har han i sitt manuskript utstrukit dessa ord.

Efter att sålunda ha tecknat de båda systrarnas porträtt begaf jag mig åter till slottet, där jag fann bordet dukadt. Under supén kom man och meddelade oss underrättelsen, att det blåst upp till storm, och att vi ej kunde passera sundet. Långt ifrån att oroa oss försatte detta budskap oss i den gladaste stämning genom det tillfälle, som därigenom gafs oss, att förlänga den angenäma vistelsen på slottet. Vi beslöto likväl att resa vid dagens inbrott och att afvakta detta vid bordet under samtal. Så skedde, och vår sålunda förlängda supé räckte mer än i åtta timmar — men så angenäma timmar, att tiden tycktes oss gå alldeles för fort. *La Pie* och *Silvie* strålade af skönhet, deras konversation blixtrade af kvickhet, så att jag och *d'Aiglechamps* drogos oemotståndligt under inflytandet af deras förtrollande begåfning. Hela världen passerade revy, och hvar och en af oss sade sin tanke med fullständig öppenhet. *Sot-en-Coeur* fick sin beskärda del. *La Pie* omtalade några drag rörande honom, hvilka lade i dagen hans girighet och gåfvo anledning till reflektioner öfver ödets nyck att ställa dylika människor på höjdpunkten af världslig lycka, under det att mången med ädelt sinne får sträfva sig fram i elände. *La Pie* gaf krydda åt samtalet genom saltet af sin satir, och timmarne förflöto så angenämt, att vi skulle önskat draga ut på samkvämet i oändlighet — men morgonen som grydde gjorde slut på nöjet.[1] Det var då vi kommo öfverens att gifva hvarandra några små tecken till hågkomst. Jag gaf *La Pie* en liten ring, som jag bar, och i utbyte förärade hon mig en liten börs med torkade blommor samt *d'Aiglechamps* en kam af agat. Af *Silvie* fingo vi ingenting, men hon försäkrade, att hon skulle minnas oss ändå. Slutligen kom uppbrottets stund; vi togo afsked af *La Pie*, men *Silvie* ville ovillkorligen följa oss till stranden; *d'Aiglechamps* bjöd henne armen, och hon ledsagade oss till båten, där de båda älskande sade hvarandra farväl med tårar i ögonen trots all ansträngning att bibehålla sitt lugn. Jag kysste *Silvies* hand, och båten aflägsnade oss snart ur hennes åsyn . . .»

Resan fortsättes »i kaross», och de första stunderna ägnas helt naturligt åt meningsutbyten öfver hvad som passerat;

---

[1] Hela denna scen — två unga adelsmän, som komma på besök till ett stort slott, der de gästfritt mottagas af tvenne unga flickor som för tillfället befinna sig ensamma där: denna supé på fyra man hand förlängd till långt fram på morgonen — torde med rätta förvåna den moderne läsaren, som är van, vid hvad vår tids konvenans fordrar.

d'Aiglechamps begär få veta sin väns innersta tanke om de två förtjusande systrarne, och denne svarar genom att räcka fram sin anteckningsbok med de däri gjorda porträtten, hvilka *d'Aiglechamps* finner väl träffade. Den lycklige älskaren anförtror vidare sin vän hemligheten om det, likt ett slags »vårdtecken», bortgifna gulduret, men vännen ogillar ganska lifligt denna underpant på känslor, hvilkas varaktighet han anser, att *d'Aiglechamps* ej kan garantera hvarken hos sig själf eller *Silvie* — farhågor, som den senare naturligtvis finner obefogade och öfverflödiga, förvissad som han är om bådas ståndaktighet...[1]

Resan afbrytes följande dag genom ett besök, som aflägges hos en kusin till författaren — »*la jeune Gustafva*».[2] Denne får här tillfälle att taga afsked af sin syster,[3] som vistas å kusinens gods. Men uppehallet är kort, ty redan dagen därpå måste författaren offra sin broders- och släktkärlek åt vännens ifver att fortsätta färden, hvars slutliga mål — innan de lämna fädernejorden — är Skåne. Dit framkomma de efter fem dagar och välkomnas å *Monsieur Tintamarre's*[4] gods på bästa sätt af dennes maka.[5]

»Hon är ytterst älskvärd; utan att egentligen vara vacker, tjusar hon genom det fulländade behaget i sitt sätt; hon har ett godt hufvud, och hennes vänliga och förbindliga konversation vinner allas hjärtan; hon har ett välvilligt sinnelag, och aldrig finner man en vän som hon — med ett ord, hennes fromhet och dygd, hennes högsinthet, hennes medkänsla för de olyckliga, hennes karaktärsfasthet göra henne till en mönsterbild för sitt kön. Hon har hos sig en syster,[6] hvilken likväl ej synes utrustad med alla

[1] Värkligheten har öfvergått allt hvad författaren hade orsak att befara. Baron Adlerfelt gifte sig fyra gånger, första gången i Strassburg knappt ett år efter det omtalade besöket på Hörningsholm och fyra år, innan den vackra *Silvie* (då 23 år) kunde besluta sig att glömma honom och gifva sin hand åt sin kusin, friherre Lennart Ribbing.

[2] Författaren hade väl en kusin med detta namn, Gustafva Johanna Hamilton. Det kan vara om henne han talar. Hon skulle dock vid tidpunkten i fråga vara 8 år gammal.

[3] Det låter väl tänka sig, att en syster till författaren hade i uppdrag att öfvervaka ofvannämda unga kusins uppfostran och därför vistades å dennas gods.

[4] *Malte Ramel*, f. den 6 augusti 1684, † den 22 januari 1752. Han vistades större delen af sitt lif på sina vidsträckta gods, i synnerhet på Maltesholm, der han dog. Namnet *Tintamarre* stämmer icke öfverens med det beröm O. von Dalin egnar honom.

[5] *Gertrud Elisabeth von Liewen*, dotter af riksrådet grefve H. H. von Liewen och Marg. Juliana von Thiesenhausen, f. 1707, † den 31 juli 1765 i Stockholm. Gift med Malte Ramel i hans andra gifte.

[6] Huruvida härmed afses *Henrika Juliana von Liewen*, som sedan blef gift med friherre Hårleman, eller en ogift syster, *Anna Christina von Liewen*, hvilken, enligt Sv. Ad. Ättartaflor, hade 12 fingrar, kan ej afgöras. I dagboken står om henne i en not: »*passant pour très ridicule*».

dessa egenskaper. Naturen har gifvit henne ett vackrare ansigte, ytterligare tilldragande genom ungdomens behag, och systerns fina väsende har länge tjänat henne som exempel och hos henne framkallat ett hänsynsfullt uppträdande gent emot alla, men jag vet ej, om hon delar *Madame Tintamarre's* tänkesätt i öfrigt; det tycks åtminstone, som om hon ej eger dennas öfverseende med andras fel, ej heller ha de gemensamt den äldre systerns fasthet i karaktären. Hennes toalett ligger henne mycket om hjärtat, och en vacker kvinna har svårt att vinna hennes vänskap. Detta är orsaken till hennes köld mot *Pomla*,[1] grefvinnans sällskapsdam och stora gunstling. Denna unga flicka intager medelst ett par bruna ögon, blixtrande af liflighet, kolsvart hår och ett ledigt sätt, med hvilka yttre behag hon förenar ett gladt lynne samt en fin och skarp intelligens. Hennes konversation är älskvärd, hennes blickar äro än varma, än smäktande allt efter det mål, hon har i sinnet, och hennes hjärta skapadt att älska. Med sina talanger har hon vunnit många tillbedjare, bland andra äfven *d'Aiglechamps*, hvilken nu vid återseendet icke kunde annat än finna henne förtjusande...»

Tre dagar förflyta under de förströelser, landtlifvet på ett stort gods har att erbjuda, och tillvarons ljuflighet är för författaren endast grumlad af, hvad han kallar sin naturliga afundsjuka, hvilken hviskar honom i örat, att den charmanta värdinnan ger *d'Aiglechamps* företrädet i sin sympati. Att detta gifvetvis är förhållandet med *Pomla*, tyckes endast en naturlig följd af hvad som förut passerat dem emellan, och författaren kan icke neka sin beundran åt den orubbligt goda min, hvarmed grefve *Nonchalant*[2] bevittnar deras förtrolighet. Grefve *Nonchalant* är nämligen ursinnigt förälskad i den pikanta *Pomla*. Och så uppträder en ny personlighet på scenen, grefve *Remuant*,[3] grefvinnans äldre bror.

---

[1] *Pomla*, som af författaren kallas »suivante de la comtesse», angifves i en not i originalet såsom »*Mad. Polo*(?) *née Demaré*(?)», hvilket synes antyda att personen i fråga sedermera blifvit gift. Med anledning af den otydliga skriften hafva familjenamnen ej kunnat med full säkerhet tydas.

[2] En annotation nederst på sidan i manuskriptet tillkännagifver, att grefve *Nonchalant* skulle vara grefve *Carl Emil Lewenhaupt* (sedermera landtmarskalk m. m.). Då denna not icke är skrifven af författaren själf, kan man så mycket mindre fästa afseende därvid, som han längre fram nämner *Nonchalant* såsom bror till grefvinnan Ramel och hennes syster, således grefve *Carl Fredrik Liewen*, f. den 13 januari 1721, † den 26 mars 1763. Öfverste.

[3] Grefve *Hans Henrik von Liewen*, f. 1704, † den 25 november 1781 i Stockholm. Ogift. Riksråd, öfverstemarskalk m. m.

»Det är en mycket angenäm person dels på grund af sitt goda hufvud, dels till följd af sin stora världserfarenhet; intet företag synes honom för svårt, och de, som äro hans fiender, göra bäst i att se sig väl för.» Grefve *Nonchalant* skall åtfölja de bägge vännerna på deras utrikes resa. De åtskiljas nu för några dagar men öfverenskomma att åter sammanträffa på ett af grefvinnans andra gods, der en festlighet skall ega rum endera dagen. Våra resande göra nu ett besök i Malmö, där de hufvudsakligast äro upptagna af förberedelser till den slutliga afresan, men förberedelser af en art, som torde öfverraska hos ett par unga krigsmän stadda på äfventyr. »Vi ägnade denna tid åt andaktsöfningar, då det nödvändigaste af allt, innan man företager sig någonting här i världen, är att försona sig med den gode Guden, mot hvilken vi dagligen synda, och utan hvilkens bistånd alla våra företag äro fåfänga.» — Därefter påträffa vi sällskapet återigen samladt på landet hos grefvinnan *Tintamarre* — på ett annat af hennes gods — dit våra vänner medföra stora nyheter, nämligen att grefve *Tessin* och hans grefvinna äro på väg till Ystad. Grefvinnan *Tintamarre* vill gärna träffa dem, och *Monsieur Remuant* brinner af längtan att skåda *La belle Iris;* man bestämmer sig sålunda för att samma dag resa till Ystad. Men häremot inlägges en allvarlig protest af *Monsieur Tintamarre.* »Att resa på en söndag syntes vara ett oförlåtligt brott i en så from mans ögon». Också inskränker man sig till att afsända en kurir till Ystad för att underrätta sig om, huru länge grefve Tessin ämnar stanna där. Då kuriren afgått, beger sig *Monsieur Tintamarre* till kyrkan medtagande sin hustru och svägerska. »Han är, som redan jag sagt, mycket from eller kanske rent af en smula bigott. Hans ålder gör, att han finner fåfänglighet i alla nöjen, ehuru han af artighet och tillmötesgående mot sin hustru går in på allt, hvad hon föreslår i den vägen. Han saknar hvarken hufvud eller bildning, men den motvilja han sedan länge känner för stora världen har kommit honom att förgäta en verldsmans sätt. Han är hederlig och rättskaffens, frikostig och välgörande, ehuruväl man att döma af hans yttre kunde taga honom för modellen till Molières »Den girige.

Dagen användes på sedvanligt vis i öfrigt; följande dag nytt kyrkobesök af värdfolket, men därunder återkommer kuriren från Ystad med varma hälsningar från grefvinnan *Tessin* till grefvinnan *Tintamarre*, och detta budskap kommer herrskapet att bestämma sig för omedelbar afresa till Ystad. Färden sker lika an-

genämt som snabbt; monsieur *Remuant*, hvilken, som sagdt, är personligen intresserad i saken, tager tömmarne och sköter dem så väl, att sju svenska mil tillryggaläggas på mindre än sex timmar. Vid framkomsten mottagas de af grefvinnan *Tessin* och *La belle Iris;* grefven är på jakt med sin uppvaktning. Te serveras, och *Monsieur Remuant* lyckas att anordna åt sig en tête-à-tête med sina tankars föremål. »Ingen kan vara älskvärdare än *Iris*. Hon är liten men väl växt, med rund ansiktsform, milda och lifliga ögon, mörkt hår, ögonbrynen liksom målade, en hy af ros och lilja, liten mun och vacker barm. Hennes själsegenskaper öfvergå hennes kroppsliga behag. Hon har ett gladt lynne och ett klart förstånd, uppodladt såväl genom läsning som umgänge i stora världen. Hon är ömsint och dygdig, hennes känslor äro rena och hennes sätt det mest vinnande, man kan tänka sig. Med dessa förtjänster kan man icke upptäcka hos henne ett enda fel, om icke möjligen, att hon tycks lägga något för mycket an på att göra sina naturliga egenskaper gällande.»

Längre fram på kvällen återkommer grefve *Tessin* från sitt jaktparti: »Han är en ädling alltför väl känd genom sina utmärkta egenskaper för att jag skall behöfva yttra mig däröfver. Hans följe var talrikt, många personer begagnade sig af det tillfälle, grefvens resa erbjöd dem, att få visa sig och själfva se världen».[1]

Huruvida de tvenne ursprungliga reskamraterna ha haft för afsikt allt ifrån början att sluta sig till grefve *Tessins* följe, detta framgår ej af dagboken. Vi ha funnit, hurusom *Nonchalant* förenat sig med dem, och nu förstärkes kotteriet med en fjerde

---

[1] Beskickningen utmärkte sig enl. Fryxell genom prakt och dyrbarhet samt ej minst genom de däri deltagande personligheterna; främst grefve Carl Gustaf Tessin och hans grefvinna, född Sparre, bägge mönster af behag och artighet: därnäst deras slägting, den sköna och älskvärda Charlotta Fredrika Sparre («la belle Iris»), (se ofvan), och därjämte ett stort antal unga svenska ädlingar, bl. a.: *Erik Brahe*, *Carl von Fersen*, *Horn*, *H. H. von Liewen*, *Taube* och *Erik Wrangel*, alla lysande genom personliga egenskaper, hög börd och prakt; resan skall hafva kostat hvar och en bland dem omkring 1000 dukater. Förmälningshögtidligheterna blefvo af preussiska hofvet firade med flere dagars festligheter och lysande tillställningar, och af Tessin med en fest, hvars like i smak och dyrbarhet Berlin sällan skådat.

»I *Fordomdags kulturhistoriska utkast och berättelser*» af Gustaf Björlin förekommer en berättelse kallad: »*Herr von Böhnens straffpokaler*». Häri skildras ett gille bland de svenske herrar, som utgjorde grefve Tessins följe på ambassaden till Berlin, och nämnas som deltagare i gillet: öfverstelöjtnanteu *Johan Mauritz Klinckowström*, 52 år, grefvarne *Karl Reinhold von Fersen*, 28 år, och *Karl Harald Strömfelt* 35 år; friherrarne *Erik Wrangel*, 23 år, *Karl Filip Sack*, 18 år och *Axel Johan Kurck*, 25 år samt herrar *Johan Kaspar von Böhnen*, 22 år och *Karl Henrik Ridderstedt*, 30 år. Till ofvanstående kunna läggas namnen *Posse* och *Bielke* enl. Heidenstam: *La Reine Louise Ulrique*.

reskamrat, *le comte Solide.*[1] Efter ett afskedsbesök å grefvinnan *Tintamarres* slott m. fl. höflighetsåtgärder finna vi så slutligen dessa fyra — jämte en af grefve Tessins sekreterare, som dock ej faller författaren i smaken, samt några andra bipersoner — vederbörligen installerade på ett fartyg styrande kurs på Stralsund. Vädret är lugnt, farten ringa, och författaren har godt tillfälle att ägna sig åt en af sina favoritsysselsättningar. Han tar sin anteckningsbok och gör på följande sätt sin egen och sina vänners yttre och inre karaktäristik vid denna tidpunkt.

»Mitt utseende är tämligen hyggligt, jag är snarare blond än mörklagd, nästan för liten till växten för en karl men ganska välbildad Mina anletsdrag äro regelbundna och mitt sätt att vara kan nog bli rätt passabelt, då sällskapslifvet hunnit göra mig mera obesvärad, och världserfarenheten stadgat hvad som nu är osäkert i mitt uppträdande. Jag har visserligen icke något skarpt hufvud, men mitt förstånd är ej heller bland de mest inskränkta. Den omsorg, man nedlagt på min uppfostran, har åtminstone lärt mig att tänka, ehuru passionen ofta förleder mig till handlingar, som jag vid eftertanke ångrar. Mitt lynne är mera sorgbundet än gladt till följd af de motgångar jag haft. Jag har ett ömt sinnelag, jag älskar mina vänner lidelsefullt, jag är svartsjuk samt kan bli misstänksam och orolig vid minsta anledning från deras sida, hvilket gör, att jag har svårt att behålla dem, om jag ej träffar sådana, som likna mig själf. Sådan är jag äfven, då det rör sig om kärlek, och en älskarinna kan icke göra nog mycket för att bevisa, att hon älskar mig. Jag är icke utan gudsfruktan, de olyckor, som drabbat mig, hafva tillräckligt lärt mig, att det är hos den Högste allena, vi böra söka vår tillflykt. Detta oaktadt är jag allt för fallen att låta världens nöjen och lyckan förströ mig från min plikt. Falskhet och elakhet hafva alltid synts mig förhatliga, men jag afhåller mig med möda från att öfva min satir i vänners sällskap. Omtanken för framtiden framkallar ofta hos mig en pinsam obeslutamhet. Högmod är ej min svaghet, men en smula egenkärlek gör mig just ej så missbelåten med mig själf. Den dåliga tanke jag har om världen i allmänhet i förening med kärlek till frihet och oberoende göra mig i högsta grad fallen för ett lugnt och stilla lif, hvilket endast min ekonomiska ställning, hindrar mig att välja. Äran lockar mig, emedan jag ej kan försumma mitt goda namn och rykte, hvilket ligger mig allt för myc-

[1] Hvem författaren menar med »*comte Solide*» har ej kunnat utrönas.

ket om hjärtat. Jag känner ingen lystnad efter guld, men skulle vilja vara rik för att kunna uppträda på ett lika värdigt sätt som många andra. Vin och spel ha föga lockelse för mig. Jag önskar, jag kunde säga detsamma hvad beträffar kvinnorna. Jag röres af andras olycka och anser som min plikt att hjälpa, där jag kan. Det finns ingenting jag afskyr mera än en otacksam människa och skulle icke nog kunna straffa den, som visade sig sådan mot mig. Jag tänker för litet på mina affärer ibland för att vara en god ekonom. Skvaller synes mig ovärdigt en hederlig man. Också äro andras hemligheter i säkert förvar hos mig, men hvad mina egna angår, måste jag ha någon att anförtro mig åt, och genom för liten misstänksamhet öppnar jag ofta mitt hjärta, innan jag känner den, jag har att göra med. Sådan är jag eller förefaller jag mig vara. En annan torde kanske afbilda mig mera träffande, men ej med lika stort öfverseende med mina fel.

d'Aiglechamps är något längre än jag, väl växt med ett ledigt och vinnande sätt. Hans ansikte är icke vackert men öppet, hans ögon äro fulla af eld med ett uttryck af ömhet, då hans hjärta är såradt, och skalkaktiga nog, då han låter sin satir flöda, hvilket han mycket gärna gör. Han kan känna gudsfruktan, då de världsliga nöjen, af hvilka han är upptagen, lämna honom tid därtill. Ärelystnaden styr honom. Det finns ingen ställning för lysande för honom att eftersträfva och han vill gärna vara den förste i laget. Han har ett genomträngande skarpt förstånd och är synnerligen intresserad af sitt yrke. Kärleken har ett suveränt välde öfver hans sinne; han kan icke se en vacker kvinna utan att älska henne och glömmer därvid allt annat i världen. Han är mottaglig för vänskapen och står med nöje till sina vänners tjänst, men den, som vill ega hans vänskap, får använda mycken möda för att kunna bibehålla densamma. Han är häftig och förfäktar sina åsikter med ståndaktighet, dock utan att ådraga sig gräl, hvilket han undviker så långt hedern tillåter. Han har ett gladt, till och med en smula ystert lynne. Hemligheter, som man anförtror honom, äro i säkert förvar. Han fattar allt för raskt sina beslut för att kunna väl öfverväga allt, hvad han företager sig. Vin och spel lämna honom oberörd, men alla andra nöjen — världen med ett ord — locka honom mycket.

Nonchalant liknar honom härutinnan. Alla nöjen, hvaraf han kan njuta sitt lystmäte i all bekvämlighet, äro för honom tilldragande, men främst sätter han kärlek, spel och ett godt bord — och i kärlek är han ej bland de beständigaste. Detta hindrar

ej, att han är en god och oförarglig människa. Han håller nog af sina vänner, men dessa få ursäkta, att han roar sig på deras bekostnad, om han finner tillfälle till ett godt skämt. Han är icke rik, men skulle vilja vara det för att kunna kläda sig fint, lysa i världen och må godt, men äfven för att hjälpa andra, ty han har ett godt hjärta. Äran är en sak, som det är förenadt med allt för mycken möda att vinna, för att han skulle sträfva därefter, och om han icke uppoffrar henne för ett lugnt och njutningsrikt lif, så är det ej hans förtjänst. Han har ett synnerligen oroligt lynne; ögonblickets vedermöda tycks honom alltid den värsta; han måste hafva något af sina favoritnöjen att tänka på för att hålla humöret uppe. Han är icke ogrannlaga, om man gör honom ett förtroende, men utan all hänsyn för en hemlighet, som han lyckas uppspana på egen hand, ledd af sin medfödda nyfikenhet. Han är alltför öppenhjärtlig att kunna förställa sig, och de som misshaga honom, hafva ingen svårighet att märka det. Som blygheten icke hör till hans svaga sidor, begår han stundom små oafsiktliga ohöfligheter, alltför känslig i själfva värket för att vilja skaffa sig ovänner. Han har för resten ett ganska godt utseende, är lång och välväxt med blå, lifliga ögon, regelbundna drag och blek ansiktsfärg — i det hela en vacker ung man oaktadt hans något böjda och vårdslösa hållning.

Grefve Solide ser mycket väl ut. Han har ett öppet, manligt ansikte, ögon fulla af lif och milda på samma gång. Han har af naturen krusigt hår, en högväxt och ståtlig gestalt, breda axlar och säker hållning. Hans sätt är artigt och förekommande. Han har ett redigt hufvud och godt omdöme. Omtänksam och förutseende i allt hvad han företager sig, tänker han sig väl för, innan han talar och anförtror sig endast åt den, han väl känner, och behåller icke desto mindre alltid något för sig själf. Han har ett jämnt lynne, grundadt på religiositet; han tyckes sätta hela sin förtröstan till Gud och dyrkar honom såsom en god kristen anstår, utan bigotteri. Han är vänlig och förekommande men på samma gång fast och beslutsam samt hängifven sin plikt utan att afskräckas af faror eller besvärligheter. Hans ärelystnad består endast i sträfvande att söka uppfylla de fordringar en hederlig man ställer på sig själf; omsorgen om sin världsliga lycka öfverlåter han åt den Allsmäktige. Han är ordentlig i sin ekonomi, men skonar aldrig sin börs, då det gäller de fattige, hvilkas lidanden han icke kan se utan rörelse. Passionerna ha föga välde öfver honom; om det finns en lidelse, som skulle kunna få makt med

honom, vore det väl kärleken, hvilken svaghet likväl han väl förstår att dölja för världens ögon. Dessa äro hans förtjänster; jag är icke tillräckligt bekant med honom för att grundligt känna hans fel. Liksom hvarje dödlig måste han väl ha sina, och om jag skulle tänka mig något i den vägen, vore det litet egenkärlek, för mycken misstänksamhet och en smula förställning.»

Sedan porträtteringen blifvit afslutad, hvartill reskamraterna lämnat sin medvärkan sofvande, väckas dessa och resans enformighet skingras medelst spel. Följande morgon har man Rügen i sikte, och fram på dagen anländer flottiljen till Stralsund, först grefve *Tessins* jakt, som hälsas af fästningens kanoner.

Grefve Carl Gustaf Tessins ambassad beskrifves af samtida minnestecknare såsom något enastående; alla öfverensstämma i präktiga beskrifningar öfver den ståt, som vid detta tillfälle utvecklades af vår lysande representant. Baron Hamilton nämner likväl ej i sin dagbok något, som tyder på en särskild praktutveckling under uppehållet i Stralsund; detta kan likväl vara beroende derpå, att *la belle Iris* i hans ögon fördunklade allt och alla.

Några af hans egna ord rörande sällskapslifvet och de tongifvande i Stralsund torde intressera.

»Vår första åtgärd efter landstigningen var att uppvakta grefven och grefvinnan *Tessin*, hvarpå vi gingo att aflägga ett besök hos *Monsieur Klin* . . »,[1] där vi träffade öfverste Schwerin,[2] hvilken visade sig på allt sätt förekommande samt bjöd på middag. Vi antogo inbjudningen och gjorde vår reverens för hans maka — en mycket artig och förbindlig dam — samt tre döttrar, hvilka ha ett särdeles godt sätt och ingalunda sakna hufvud, men som säkerligen aldrig riskera att förväxlas med de tre gracerna. Efter måltiden åtskildes sällskapet, emedan alla sade sig vara trötta efter resan. Jag och mina kamrater tillbragte återstoden af kvällen i sällskap med grefve *de Talon*,[3] en vacker och älskvärd man, som varit mycket med i världen, har en världsmans sätt, är kvick och gladlynt men lättsinnig och ostadig. Grefve *Courant-*

[1] Sannolikt Frih. *T. A. Klinckowström*, f. 1693, † den 16 jan. 1765. Kansler och direktor för Pommerska regeringen.

[2] Frih. *Claus Philip von Schwerin*, f. den 24 mars 1689, † den 10 december 1748: öfverste vid det i Stralsund garnisonerade regementet sedan 1737; kommendant därstädes sedan 1743; generalmajor 1746. Var sedan 1716 gift med Maria Johanna Burensköld, dotter till baron Jakob Burensköld. I detta äktenskap föddes en son (sedermera grefve von Schwerin) samt trenne döttrar.

[3] Grefve *C. R. von Fersen*, sedermera öfverhofjägmästare samt en af rikets herrar. Han blef fyra år senare gift med »*La belle Iris*».

champs[1] var också med, en vacker karl, ljuslagd, med ett skarpt och genomträngande förstånd men mycket elak; han skonar ingen och gör hvar och en, som tillåter det, till föremål för sitt skämt — detta fick baron *Innocent*[2] erfara. Denne ser bra ut, är rik, har ett ovanligt godt hjärta, är stillsam, artig och förekommande men mycket medelmåttigt begåfvad — — —

Följande dagen voro vi åter på middag hos kommendanten och hade mycket roligt. *La belle Iris* bidrog icke minst att göra samvaron förtjusande — den mest afskyvärda dessert blir en läckerhet i hennes sällskap. Också var det kring henne, som alla samlades, och hon kunde räkna lika många beundrare, som det fanns kavaljerer. Äfven jag var bland deras antal, hur liten anledning det än fanns för mig, som ingenting hade att hoppas; detta oaktadt var jag förälskad, och jag känner, att jag alltid skall ägna henne den hyllning, som tillkommer hennes behag och hennes talanger. Efter måltiden åtföljde vi grefve *Tessin* till guvernören,[3] som jämte sin maka anländt till staden, och hade grefve *Tessin* den godheten att föreställa oss — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — —

Dagen därpå dinerade vi hos grefve Meijerfelt; bland gästerna var också grefve *Putbus*[4] samt några regeringsråd, hvaraf det finns en mängd i Pommern, tack vare Hans Majestät, som alltid varit mycket frikostig i utdelande af titlar. På eftermiddagen infann sig hela adeln för att göra grefvinnorna sin uppvaktning. Jag tillstår, att åsynen af de tyska damerna uppställda i grefvinnans salong gjorde på mig intrycket af, att grefvinnan ämnade ge en föreställning i tysk komedi till vår förlustelse; deras koaffyrer och toaletter voro så utstyrda med band, remsor och gnistrande kristaller och upptogo dessa damer så stor plats, att man knappast kunde komma in i rummet.» — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — —

Så följa dagarne på hvarandra med omväxlande middagar och supéer hufvudsakligast hos guvernören och kommendanten och den ena festligheten naturligtvis lik den andra. »*La belle Iris* härjar grymt bland de unge herrarnes hjärtan; vår hjältes

---

[1] Antagligen grefve *Carl Posse*, f. 1719, † 1791. Hofmarskalk.
[2] Möjligen friherre (sedan grefve) *Gustaf Adolf Horn till Åminne*, f. 1721, † 1793. President.
[3] Generalguvernör öfver Pommern var sedan länge grefve *J. A. Meyerfelt*, vid tidpunkten ifråga omkring 80 år gammal.
[4] Sannolikt grefve *M. N. Putbus*, som vid denna tid var president i Wismarska tribunalet.

öde i detta afseende veta vi redan, längre fram är det grefve *de Talon's* tur, »ehuru hans kärlek hör till den sorten, som han ägnar alla vackra flickor», och slutligen finna vi till vår smärta, att äfven vännen *d'Aiglechamps* tycks fallen för att stundtals glömma bort, hvad han lofvade den vackra *Silvie* i trädgården. Däremellan upptager dagboken utflykter i staden och trakten med beskrifning på sevärdheterna, icke förglömmandes det hus, som Carl XII bebodde på hemvägen från Bender. Och så randas dagen för ambassadens afresa, hvilket äfven är signal för vårt kotteri att bryta upp. Vi skola icke följa dem vidare. Författarens enskilda lefnadsöden ligga utom området för denna uppsats — den som skall skrifva hans biografi torde få anledning intressera sig för den återstående delen af dagboken.

Stockholms öfverståthållare.

Af N. v. D.

Friherre Schering Rosenhane.

Enligt en gammal, länge allmänt omfattad tradition skall den först i midten af 1500-talet framträdande ätten Rosenhane varit en gren af den högförnäma, med Vasahuset nära befryndade slägt, som förde tre rosor i sitt vapen. Liksom så många andra traditioner har emellertid äfven denna blifvit utsatt för kritik från en nyare forsknings sida, kritik, hvilkan gjort den lysande härstamningen högst tvifvelaktig. Men vare härmed huru som helst. Tack vare äktenskapsförbindelser med rika och förnäma familjer och framför allt tack vare sina medlemmars personliga duglighet lyckades inom kort denna ätt med framgång häfda sin plats i den svenska adelns främsta led. Stamfadern Göran Johansson var ståthållare och amiral. Hans son Johan Rosenhane blef hertig Carls råd, »riksens öfverste secretarius» samt ståthållare på Nyköpings slott och gifte sig 1606 med Catharina Scheringsdotter, tillhörande en högt ansedd, kort derefter utslocknad ätt med namnet Arp.

Tre år senare föddes å Torp i Södermanland dessa makars äldste son, Schering. Efter att i hemmet hafva erhållit sin första undervisning sändes han vid 12 års ålder jemte en yngre broder till skolan i Strengnäs, der de unga ädlingarne underkastades samma stränga behandling och enkla lefnadssätt, som i allmänhet kom de »gemena djeknegossarne» vid denna tid till del. Femton år gammal begaf sig Schering, som tidigt visade stort kunskapsbegär och mycken lätthet att lära, till Upsala för att der fullfölja sina studier. Dessa bedrefvos med stor grundlighet i fyra år, hvarefter den 19-årigen ynglingen ingick i statens tjenst och blef den förste adlige auskultant i Svea hofrätt.

FRIHERRE SCHERING ROSENHANE.
ÖFVERSTÅTHÅLLARE I STOCKHOLM 1652—1663.
(OLJEMÅLNING, TILLHÖRIG MAGISTRATEN I STOCKHOLM.)

Men en adelsmans uppfostran ansågs vid denna tid icke fullbordad, förrän han i främmande länder förvärfvat ytterligare kunskaper i förening med en verldsmans egenskaper. Rosenhane skyndade derför att begagna sig af det goda tillfälle, som erbjöd sig, då friherre Jakob Spens 1629 afgick som ambassadör till England, och slöt sig jemte några andra unga ädlingar till hans följe. Sedan ambassaden fullgjort sitt värf, fortsatte Rosenhane resan till Frankrike, der han i två år vistades och jemte färdighet i ridderliga öfningar särskildt vinnlade sig om att förvärfva kunskap i franska, engelska och italienska språken, en kunskap, som vid framtida diplomatiska förhandlingar blef honom af stor nytta.

Hemkommen 1631 befordrades han snart till assessor i Hofrätten, hvarifrån han dock kallades tre år senare för att blifva Stockholms förste underståthållare. Det var på Clas Flemings uttryckliga anhållan han erhöll denna befattning, och han blef nu den store mannens verksammaste medhjelpare i dennes jättearbete för hufvudstadens utveckling. Vid detta genomgripande omdaningsverk erhöll Rosenhane på sin del hvad som rörde handeln, näringarna och fattigvården äfvensom stadens styrelse och polisväsende, hvilket allt af honom med nit och omtanke ordnades. Han försummade dervid icke att tillgodogöra sig den erfarenhet, som i i utlandet vunnits, och på hans föranstaltande blef en person utsänd för att studera ifrågavarande förhållanden i kontinentens större städer.

Vid sidan af sin verksamhet som underståthållare hade han sig härjemte äfven sedan 1635 anförtrodt att som drottning Maria Eleonoras geheimehofråd förestå denna höga dams lifgeding.

Det utmärkta sätt, hvarpå han ordnat Stockholms förvaltning, föranledde snart regeringen att förflytta honom till ett annat om ock likartadt verksamhetsfält. Man önskade nämligen kraftigt befrämja staden Norrköpings uppkomst, och Rosenhane syntes vara rätte mannen härtill. I och för detta ändamål kallades han 1637 till landshöfding öfver Östergötland. I sex år beklädde han denna befattning och rättfärdigade derunder fullt de förhoppningar man fäst vid hans utnämning. Från denna tid förskrifva sig också Norrköpings uppblomstring och välstånd.

De dugande förmågorna fingo dock den tiden sällan förblifva länge i en och samma verksamhet, angelägen som man var att söka tillgodogöra sig deras tjenster på så många områden som möjligt. Då derför den långvariga tyska fejden nu syntes vilja nalkas sitt slut och fredsunderhandlingar öppnades

i städerna Osnabrück och Münster, blef Rosenhane 1643 utsedd till svensk resident i sistnämnda stad. Bland de talrika, ofta framstående här församlade diplomaterna vann han snart tack vare sin fina bildning och sin lugna, godlynta älskvärdhet stora sympatier, vida större än hans ständig sinsemellan tvistande embetsbröder i Osnabrück Johan Oxenstierna och Adler Salvius. De 4 år, Rosenhane här tillbragte, har han också i sin sedermera författade sjelfbiografi kallat »den bästa och roligaste tid jag i all min lifstid haft hafver». Han fick här njuta af umgänget med många lärde och vise män från olika delar af Europa, han fick öka sitt bibliotek med nya skatter, samt hade åtskillig tid öfrig till studier äfvensom till historiskt och politiskt författareskap. Som han äfven befann sig i den dåvarande europeiska politikens centrum, hade han rikt tillfälle att förvärfva insigter på statskonstens område. Ett bevis på det anseende, han här förvärfvat, var äfven den skådepenning, som de tyska ombuden vid fredskongressen läto slå öfver honom.

Det blef honom emellertid ej förunnadt att vara med om det stora fredsverkets fullbordande. Från Münster förflyttades han 1646 mot sin egen önskan som envoyé till Paris. Här synes han icke hafva gjort samma lycka. Med den allsmäktige ministern kardinal Mazarin, hvars försök att föra svenska regeringen bakom ljuset i vissa båda makterna rörande frågor han genomskådade och korsade, kom han snart på spänd fot. Förhållandet blef än värre, då kort derefter striden mellan Mazarin och oppositionen med högadeln och pariserparlamentet i spetsen utbröt. Rosenhane tog afgjordt parti för den senare och gick i sin fiendskap mot kardinalen ända derhän, att han i en vid denna tid utgifven skrift gjorde hans eminens och dennes statskonst till föremål för den skarpaste kritik. Uppbragt öfver detta föga diplomatiska handlingssätt utverkade Mazarin 1649 sin obeqväme motståndares hemkallande.

Ett år tillbragte nu Rosenhane utan statstjenst på sina gods, sysselsatt med sina kära böcker. Onåden blef dock ej långvarig. 1650 erhöll han en lysande upprättelse, då han af den unga drottningen inkallades i rådet. Att man ej förlorat förtroendet till hans diplomatiska förmåga, visade sig ock snart, enär han kort derefter förordnades att öfverresa till Tyskland för att i Bremen mottaga hyllning åt svenska kronan samt utföra en del underhandlingar och andra uppdrag, som stodo i samband med införlifvandet af Sveriges nyvunna besittningar. Äfven det Wismarska

tribunalet, afsedt att vara en öfverdomstol för Sveriges tyska provinser, blef af honom organiseradt.

Hemkommen från Tyskland utnämndes han 1652 till Stockholms öfverståthållare och upphöjdes kort derefter jemväl i friherrligt stånd. Efter Clas Flemings död hade ej mindre än trenne framstående män beklädt öfverståthållareembetet. Men ingenderas förvaltningstid hade varat mer än några år, och ingen af dem hade på denna korta tid hunnit uträtta synnerligen mycket för hufvudstadens bästa. Det blef nu Flemings fordne underståthållares och främste medhjelpares uppgift att fullfölja hans verk, och särskildt hans arbete för Stockholms försättande i ett mera ändamålsenligt och prydligt yttre skick, en uppgift, som han ock med kraft och framgång fullföljde. Jernvågen, södra brygghuset, den s. k. ryssgården på Södermalm med tillhörande verk, jernbroarne vid södra slussen, skeppsbron och åtskilliga andra anläggningar blefvo vid denna tid dels påbegynta, dels fullbordade. Härförutom umgicks Rosenhane med en plan att å Jerntorget låta uppföra en stor byggnad, som skulle innehålla såväl börs som bank, packhus, tullkammare m. m. Detta förslag blef dock ej utfördt lika litet som ett ännu större företag, som äfven skall hafva varit å bane. Det gällde ingenting mer eller mindre än att göra Södermalm till Stockholms förnämsta stadsdel. Ett nytt kungligt slott skulle der uppföras jemte byggnader för kollegierna, en arsenal m. m. Södermalm hade också vid denna tid sin glansperiod, och en stor del af aristokratien och diplomatiska kåren var derstädes bosatt.

Under sista året af sitt lif afgaf Rosenhane en vidlyftig berättelse om tillståndet i Stockholm, innehållande jemväl förslag till politiväsendets ytterligare förbättring. Denna berättelse är af stort intresse och mycket upplysande för hufvudstadens dåvarande förhållanden.

De 11 år, under hvilka han innehade öfverståthållarebefattningen, upptogos emellertid i hög grad äfven af annan verksamhet. Så nödgades han tvenne gånger resa till Lübeck och derstädes länge uppehålla sig i och för deltagandet i fredsunderhandlingar med Polen äfven som utförandet af andra diplomatiska uppdrag. Men härjemte var han under hela denna tid verksam ledamot såväl af rådet som särskildt af kanslikollegium. Här fick han samarbeta med den store rikskansleren, för hvilken han synes hafva egt ej blott stor beundran utan äfven varm personlig sympati. Den stora duglighet, han härstädes ådagalade, hade äfven till följd,

att han blef en af dem, till hvilka drottning Kristina älskade att hänvända sig, då hon, trött på sin gamle vise mentor, sökte ersätta denne med en mera behaglig rådgifvare. Med förbigående af Oxenstierna var det åt Rosenhane hon också uppdrog att utarbeta en ny kansliordning. Det fordrades denne senares hela takt och skicklighet för att kunna fullgöra detta värf med bibehållande såväl af drottningens ynnest som kanslerens vänskap. Äfven vid den högtidliga akt, hvarvid Kristina afsade sig tronen, var det Rosenhane, som i sin chefs ställe fick uppläsa afsägelsehandlingen och sedan med »ett vackert tal» besvara drottningens »oration».

Hos drottning Kristina hade Rosenhane under nästan hela hennes regering stått synnerligen väl anskrifven och detta ej blott på grund af sin embetsmannaduglighet. Den snillrika drottningen satte högt värde på hans klara hufvud och omfattande kunskaper. Hon brukade också gerna samtala med honom i lärda ämnen, samt äfvenledes med honom föra en liflig brefväxling, då han vistades som sändebud i utlandet. Denna bevågenhet å högsta ort synes äfven hafva fortfarit efter tronskiftet. När konung Carl X drog ut i härnad mot Polen, önskade han hafva Rosenhane som rådgifvare vid sin sida. Dennes dåvarande helsotillstånd omintetgjorde väl ifrågavarande plan, men i stället fick han 1656 åtfölja drottning Hedvig Eleonora, då hon reste ut att besöka sin gemål i Preussen. Rosenhane vistades nu en tid i lägret och fick sig derunder åtskilliga diplomatiska uppdrag anförtrodda. Men som hans helsa ej stod ut med »det öfverdådiga fältlifvet», erhöll han tillstånd att vara drottningen följaktig äfven på hennes hemfärd. Dock kallades han ånyo till hären, då det andra danska kriget utbröt, och måste under fälttågets gång föra åtskilliga underhandlingar med de franska, engelska och holländska sändebuden, hvarjemte han sedan vid fredslutet med Danmark var ett af den svenska regeringens ombud.

Vid ordnandet af rikets styrelse efter Carl X:s död framträder äfven Rosenhane som en af de ledande statsmännen. Åt honom uppdrogs att författa det s. k. additamentet till 1634 års regeringsform, hvarigenom åtskilliga vigtiga förändringar vidtogos i detta Axel Oxenstiernas verk. Under den derpå följande förmyndarregeringen bistod han troget den ädle, statskloke riksskattmästaren Gustaf Bonde i hans ihärdiga kamp för en förutseende, varsam och hushållsaktig politik. Till denna regerings och ännu

Friherre Jakob Albrekt von Lantingshausen.
Öfverståthållare i Stockholm 1759—1769.
(Oljemålning, tillhörig Magistraten i Stockholm.)

mer Sveriges olycka bortrycktes han emellertid redan 1663 af döden, endast 54 år gammal.

Schering Rosenhane var ej blott »en af tidens skarpsinnigaste statsmän», såsom han af en framstående häfdatecknare blifvit benämnd, samt en sällsynt dugande, i mångfaldiga värf pröfvad diplomatisk och administrativ förmåga. Han var äfven en man af mångsidig bildning, en stor bokvän, en förträfflig talare och en utmärkt skriftställare. I detta sistnämnda afseende har han förutom en del lärda arbeten och stridsskrifter också författat en skildring af sin lefnad, hvilken tillika med en intressant bild af tiden äfven lemnar oss en god inblick i Rosenhanes ädla, rättrådiga, godhjertade och anspråkslösa väsen. Dessa hans vinnande egenskaper vitsordas äfven af allt hvad man om honom känner samt af den stora aktning och varma tillgifvenhet han snart sagdt öfverallt i sin verksamhet lyckades förvärfva. Om bland den lysande rad af stormän, 1600-talets Sverige har att uppvisa, han måhända ej är att räkna som en af de främste i snille och dådkraft, framstår han helt visst som en af de älskvärdaste och mest sympatiske.

Rosenhane hade vid 27 års ålder äktat den 22-åriga Beata Sparre, hvilken han derförut i några år, såsom han i sin sjelfbiografi uppgifver, »courtiserat och kärligen tillskrifvit». I detta lyckliga äktenskap föddes 12 barn, af hvilka 10 nådde vuxen ålder. 3 af sönerna blefvo framstående embetsmän.

Friherre Jakob Albrekt von Lantingshausen.

I staden Reval hade den från Nederländerna inflyttade slägten Lanting länge intagit en aktad ställning, då en af dess medlemmar, som valt krigarebanan, 1651 erhöll svensk adlig värdighet. Hans son steg till generaladjutant och stupade i Carl XII:s krig mot Polen 1704. Undan den förödelse, som kort derpå öfvergick Estland, synes enkan Jakobina Staël von Holstein med sina barn hafva sökt sin tillflykt i Sverige, der hon hos den med henne nära befryndade slägten Fersen kunde räkna på hjelp och beskydd. Sannolikt var det ock genom denna familjs bemedling hennes ende son Jakob Albrekt, född i Reval 1699, vid 14 års ålder blef antagen som page vid hofvet. Tre år senare inträdde

den unge mannen i krigstjenst, blef först volontär och ett år derefter underofficer vid Lifgardet samt i begynnelsen af 1718 fänrik vid Halländska regemente. Han fick nu taga del i Carl XII:s sista fälttåg äfvensom i de närmast följande årens strider, utmärkte sig och befordrades till löjtnant. Men så kom fredslutet och, då det regemente den unge Lantingshausen tillhörde nu indrogs, erhöll han sjelf 1722 afsked med kaptens titel.

Beröfvad alla utsigter till fortkomst på krigarebanan i sitt hemland beslöt han att gå i fransk tjenst och anställdes 1724 som löjtnant vid Elsass' infanteri. Frankrike befann sig emellertid vid denna tid i fred, och den unge svensken fick derför tillbringa åtskilliga år i en enformig garnisonstjenstgöring. Den myckna tid, som denna lemnade öfrig, använde han att utvidga sitt vetande och särskildt att göra sig grundligt hemmastadd på det militära området. Han blef snart känd som en kunnig och duglig officer och kallades 1736 att som guvernör leda den unge hertig Christians af Zweibrücken och dennes yngre broders uppfostran, hvarefter han under de derpå följande 4 åren med de unga prinsarne besökte åtskilliga holländska och tyska universitet.

Det var nog ej utan afsigt, som en svensk blifvit utsedd till den unge hertigens uppfostrare. Denne furste var Carl XII:s närmaste manlige arfvinge, och liksom han i denna egenskap bekommit sin ryktbare frändes tyska hertigdöme, låg det ju nära till hands att antaga, att han äfven en gång kunde få tillträda hans svenska konungarike. Lantingshausen, som synes hafva hyst mycken tillgifvenhet för sin begåfvade elev, blef snart en ifrig anhängare af denna tanke och sökte genom sina fränder grefvarne Fersen och andra vänner i nämnda riktning bearbeta den allmänna meningen i Sverige. För att äfven vinna det mäktiga Frankrike härför reste han 1739 med sina furstliga lärjungar till Paris och lyckades utverka ett bestämdt löfte om franska hofvets medverkan.

De sålunda väckta förhoppningarne skulle emellertid bittert gäckas. Då det länge väntade tronföljarevalet slutligen egde rum, hade det föregåtts af det bedröfliga ryska kriget. För att erhålla en någorlunda dräglig fred nödgades man af Rysslands kejsarinnna mottaga den kronprins, hon behagat utse. Lantingshausen, hvilken efter slutadt guvernörsvärf återvändt till franska hären och med denna nu stred i det österrikiska successionskriget, skyndade derifrån till Stockholm för att verka för hertig Christians val men fick endast bevittna sitt partis nederlag, hvarefter han återvände till krigsskådeplatsen.

Efter att med utmärkelse hafva tagit del i de följande årens vapenskiften och derunder fullgjort flera af franska regeringen honom lemnade förtroendeuppdrag samt till belöning för sina tjenster befordrats till brigadier, lemnade han 1746 Frankrikes tjenst och återvände till Sverige. Han bevistade samma års riksdag, slöt sig till hattpartiet och blef genast insatt i en af städernas deputationer. Då sedermera under riksdagens lopp ett fredsbrott från Rysslands sida syntes hota, skyndade man att taga hans krigiska erfarenhet i anspråk. Utnämnd till generalmajor sändes han till Finland att biträda vid ordnadet af dess försvar. Likaledes blef han 1749, då Danmark i sin ordning syntes vilja gå anfallsvis till väga, af vederbörande uppmärksammad. Han utnämndes nu till chef för ett i Göteborg förlagdt regemente och fick dessutom en tid förvalta landshöfdingeembetet i länet. Flera militära inspektions- och andra uppdrag tillföllo honom ock under dessa år, utvisande det förtroende man satte till hans driftighet och insigter.

I riksdagsarbetet började han ock taga en mer och mer betydelsefull del. Vid 1751 års riksdag insattes han i sekreta utskottet, var en af hattpartiets kandidater till landtmarskalksvärdigheten och gjorde sig redan nu så gällande, att franske ambassadören kunde förklara, att riksdagens lyckliga förlopp borde tillskrifvas Lantingshausens och U. Scheffers kloka ledning. Alla försök att utvidga konungamakten hade också blifvit tillbakavisade. Men konungen, eller måhända rättare sagdt drottningen, ansåg sig likväl icke slagen. 1755 möttes man åter till förnyad kraftpröfning. Lantingshausen var alltjemt en af hattpartiets främste, ja hans hus blef mötesplatsen för dess ledande män. Också stod han synnerligen illa anskrifven vid hofvet och blef 4 gånger förgäfves af ständerna uppförd å riksrådsförslag. Sedan hofpartiets illa planlagda revolutionsförsök misslyckats, var han det oaktadt bland dem, som kraftigast sökte afstyra alla våldsamheter och partiförföljelser.

Efter riksdagens slut utsedd till ledamot af en kommission, som hade i uppdrag att taga närmare kännedom om tillståndet i Pommern, begaf han sig i juni 1757 till nämnda provins, men hade knappast dit anländt, förrän rådet fattade beslut om Sveriges deltagande i den stora striden mot konung Fredrik II af Preussen, det s. k. sjuåriga kriget. Han utnämndes nu till generallöjtnant och fick i uppdrag att mottaga och föra befälet öfver de från Sverige afsända trupperna, till dess den utsedde öfverbefälhaf-

varen hunnit anlända. Äfven derefter fortfor han att hafva ekonomien om hand, att sörja för härens utrustning och förplägning. Utan biträde af ett krigskommissariat nödgades han sjelf lägga hand vid en mängd detaljer och, då penningar från Sverige mycket sparsamt inflöto, ofta till den mest trängande nöds afhjelpande på egen kredit upplåna sådana. Han ådagalade i denna verksamhet en organisationsförmåga, ett nit och en arbetskraft, som tillvunno honom regeringens synnerliga erkännande.

Sedan tre ansedde generaler efter hvarandra innehaft öfverbefälet utan att med sina fåtaliga trupper kunna uträtta något af betydenhet, blef det i slutet af 1758 Lantingshausens tur att försöka sig i denna långt mera ansvars- än ärofulla befattning. Kort derefter angripen af en öfverlägsen preussisk styrka tvangs han efter några mindre strider att med sin hufvudstyrka söka skydd bakom Stralsunds vallar, hvarefter nämnda stad hela vintern blef af fienden blockerad. Här erhöll snart Lantingshausen underrättelse, att han blifvit utnämnd till Stockholms stads öfverståthållare, en utnämning, som han med glädje mottog i hopp att derigenom slippa ifrån ett befäl, hvarpå han redan tröttnat till följd af det ringa tillmötesgående, regeringen visat gent emot alla hans framställningar till afhjelpande af de rådande missförhållandena. De svårigheter, som mötte, då det gälde att finna en efterträdare, hvilken ville åtaga sig det otacksamma uppdraget, tvungo honom dock att tillsvidare qvarstå på sin post.

Då våren 1759 den preussiska styrkans aftåg från Pommern lemnade svenskarne tillfälle att rycka in i fiendens land, var det åter penningebristen, som förlamade all företagsamhet. Ändtligen i juli började dock hären att sätta sig i rörelse. Ånyo fick Lantingshausen anlita sin kredit för att erhålla de oundgängligaste medlen till fälttåget. Framryckningen gynnades denna gång af lyckan. Öarne Usedom och Wollin eröfrades, Stettin hotades och åtskilliga framgångsrika träffningar utkämpades. Vid vinterns inbrott drog sig hären likväl tillbaka till svenska Pommern. Här skulle den snart af fienden uppsökas. I januari 1760 begagnade sig preussarne af den starka kölden för att tåga öfver den frusna Peenefloden och söka öfverraska svenskarne. Men Lantingshausen var ställningen vuxen, tillbakavisade med kraft anfallet samt lyckades taga sjelfve den fientlige högste befälhafvaren till fånga.

Belåtenheten öfver den lyckliga utgången af dessa tvenne sista fälttåg var i Sverige stor, och Lantingshausen, som härigenom ansågs hafva återupprättat de svenska vapnens ära, belöna-

des för sina förtjenster med friherrevärdigheten. Men bristen på folk och penningar hindrade honom att begagna sig af sina framgångar. Hans stora försiktighet afhöll honom äfven från alla mera vågade företag, och han var framför allt angelägen att städse hålla förbindelsen med det svenska landet öppen. Han åtnöjde sig derför under följande sommar med att ånyo göra ett infall i preussiska Pommern och der afvakta något gynsamt tillfälle till handling. Nu inträffade emellertid kallelsen till 1760 års riksdag. Trots energiska bemödanden att förhindra de adliga officerarnes hemresa såg han sig snart öfvergifven af nästan alla generalspersoner och regementschefer, och då han nu äfven angreps af fienden, blef han snart nödsakad att åter draga sig tillbaka inom svenska landamären. Trött att kämpa mot alla svårigheter insände han nu sin afskedsansökan men förmåddes dock att qvarstå vid befälet till sommaren 1761, då han ändtligen erhöll tillstånd att lemna detsamma i andra händer.

Nu först blef det honom förunnadt att tillträda det öfverståthållareembete, hvartill han 2 år förut blifvit kallad. Hans första omsorg blef här att söka förbättra politiväsendet, hvilket befann sig i ganska bristfälligt skick. Så besörjdes vid denna tid ordningens upprätthållande i Stockholm endast af 30 s. k. rotemästare, hvilket hade till följd, att oväsen och öfvervåld ständigt förekommo. Af den fåtaliga garnisonen var någon verksam hjelp härvidlag icke heller att påräkna. Lantingshausen yrkade nu på garnisonens ökande till 4,000 man samt densammas ställande under öfverståthållarens befäl. Då denna framställning ej vann regeringens bifall, ingaf han till 1765 års riksdag en vidlyftig embetsberättelse, deri nödvändigheten af polisväsendets förbättrande kraftigt framhölls. Denna riksdagsrelation, den första som af en öfverståthållare afgifvits, blef mycket välvilligt upptagen, och åt Lantingshausen uppdrogs att utarbeta en fullständig plan för hufvudstadens politi. För detta ändamål sökte han skaffa sig kännedom om motsvarande inrättningar i andra hufvudstäder och så grundligt som möjligt utreda frågan. Saken drog härigenom ut på tiden, och han lyckades icke före sin död få sitt stora förslag färdigt. Polisstyrkan blef dock under hans tid ej obetydligt förstärkt. Genom öfverlemnande på entreprenad af renhållningen på torg och allmänna platser hade han härförutom vidtagit en betydelsefull åtgärd på sundhetspolisens område.

För förbättrande af stadens barmhertighetsinrättningar äfvensom dess fängelser, dessa »ohyggliga nästen» som han sjelf kallar

dem, visade han sig äfven mycket nitisk, ehuru här som i så många andra fall den rådande penningebristen förhindrade det fullständiga förverkligandet af hans menniskovänliga afsigter.

Stadens yttre undergick härjemte under denna tid åtskilliga förändringar. Så blef träbron mellan Kungsholmen och Norrmalm utbytt mot en i vattnet utfyld chaussé. På Södermalm inköptes och ordnades Adolf-Fredriks torg. Flera gator blefvo omlagda, tackjernsvågen utvidgad, och till en blifvande börsbyggnad köptes tomt, uppgjordes ritningar och lades grunden.

Outtröttlig i sitt nit öfvervakade han ofta personligen på torg och i hamnar politiförfattningarnes efterlefnad, hvarjemte han genom sin trägna närvaro i magistrat och slottskansli kraftigt befordrade ärendenas gång. Han gick så helt upp i denna sin embetsverksamhet, att han föga hann egna sig åt politiken. Dock räknades han alltjemt till hattpartiets främste och blef 1764, sedan detta parti närmat sig hofvet, prydd med serafimerorden. I det revolutionära steg, hvarigenom kallelsen till riksdagen i Norrköping 1769 framtvangs, tog äfven han en verksam del och blef vid samma riksdag insatt i sekreta utskottet. Efter det han emellertid sett alla de förhoppningar, detta riksmöte väckt hos vännerna af en sansad frihet, bittert gäckas, återvände han sjuk och nedstämd till Stockholm, der han i slutet af samma år afled.

Som en gärd af tacksamhet och vördnad för hans nitiska omsorger lät Stockholms magistrat kort derefter öfver honom prägla en medalj, hvarjemte en enskild person åt Vetenskapsakademien öfverlemnade 50 dukater till pris för ett äreminne öfver den aflidne.

Jakob Albrekt von Lantingshausen var, säger en samtida politiker, »en herre af probitet, vett, förfarenhet och allmänt erkänd god reputation», ett icke ringa beröm i dessa tider, då den politiska korruptionen nästan allmänt herskade och då partihatet med begärlighet grep hvarje anledning att nedsvärta en motståndare. Helt visst torde han ock vara en af de få bland tidehvarfvets ledande politiska personligheter, hvilkas bepröfvade dygd sjelfva förtalet ej vågade angripa. »Mot hans heder, rättskaffenshet och medborgarsinne har ingen anklagelse kommit till efterverldens kunskap», intygar den främste kännaren af Frihetstidens historia. Hans stora administrativa duglighet, hans förmåga att skapa ordning och göra sig åtlydd, hans arbetsamhet, nit och vaksamma omtanke hafva äfvenledes blifvit allmänt uppskattade. Om han som fältherre icke rönt samma enstämmiga lof, så torde det dock

rättvisligen böra erkännas, att han under ytterst ogynsamma omständigheter gjort hvad möjligt var att göra utan att tillika äfventyra hela härens undergång, samt att hans befälstid var snart sagdt den enda ljuspunkten i den bedröfliga episod i vår historia, som kallas det pommerska kriget.

Först vid 49 års ålder hade Lantingshausen ingått giftermål med sin halfkusin, den 31-åriga Anna Sofia von Fersen, hvilken 2½ år derefter afled. I detta äktenskap föddes en dotter, hvars hastiga frånfälle i Maj 1769 skall hafva påskyndat faderns, samt en son, sedermera generalmajor och t. f. öfverhofjägmästare, hvilken 1800 blef upphöjd i grefligt stånd. Med en son till denne utslocknade ätten.

Friherre Didrik Anders Gillis Bildt.

Friherre *Didrik Anders Gillis Bildt* härstammade från en gammal adelsslägt, som enligt en af honom sjelf med förkärlek omfattad tradition ledde sitt ursprung från Frankrike, en uppfattning, hvarför stöd kunde sökas såväl i hans eget sydländska utseende och galliska liflighet som äfven uti de i ättens vapen förekommande Bourbonska liljorna. Med säkerhet vet man dock ej mer, än att slägten Bildt från slutet af 1400-talet tillhört den danska adeln. Mot midten af följande århundrade öfverflyttade en gren deraf till Bohuslän, efter hvars eröfring densamma introducerades på svenska riddarhuset. Under den tid, som sedan dess förflutit, hade ingen af dess medlemmar intagit något bemärkt rum i vår historia med undantag af den som skicklig diplomat bekante envoyén i Regensburg Knut Bildt. En brorson till honom var öfverstelöjtnanten Daniel Fredrik Bildt, gift med Kristina Elisabeth Fröding.

Dessa makars äldste son Gillis föddes 1820 i Göteborg. Redan vid 6 år faderlös leddes hans första uppfostran af en utmärkt moder. Vid 14 år kadett utnämndes han 2½ år senare till underlöjtnant vid Göta artilleriregemente. Efter att med heder hafva genomgått högre artilleriläroverket å Marieberg blef han snart använd som lärare såväl derstädes som vid krigsskolan. 1846 befordrades han till löjtnant och anstäldes kort derefter vid artilleristaben. En ytterligare utmärkelse erhöll han, då han af ko-

nung Oscar I, som vid ett besök å Marieberg under Bildts elevtid redan fäst sin uppmärksamhet vid den begåfvade unge mannen, 1851 utsågs till adjutant, hvarefter han 1854, ännu blott löjtnant i regementet, befordrades till major i artilleriet och chef för artilleristaben samt 1856 till öfverstelöjtnant och 1858 till öfverste i artilleriet.

Nyss vorden löjtnant hade han vid 1847 års riksdag gjort sitt inträde på riddarhuset och nästan omedelbart insatts i det vigtiga statsutskottet. Denna utmärkelse kom honom sedan till del vid alla följande riksdagar, ända till dess han utnämndes till öfverståthållare. Genom ett käckt och frimodigt uppträdande, lätthet att uttrycka sig, sakkännedom och sjelfständighet förstod han ock att alltjemt befästa det anseende han redan vid första riksmötet bland sina ståndsbröder förvärfvat. Ryktet om ynnest å högre ort bidrog äfven att stärka hans ställning och öka hans inflytande.

Denna ynnest högre ort förminskades ingalunda genom Oscar I:s frånfälle. Den nye konungen omfattade tidigt Bildt med mycken vänskap och förtroende och hörde städse gerna hans råd i frågor af vigt. Redan som regent under faderns sjukdom hade han 1858 förordnat honom till landshöfding på Gotland och gifvit honom tillfälle att i förvaltningen af detta embete inlägga sådana förtjenster, att de väl kunde motivera det regeringsbeslut, hvarigenom 4 år senare den 42-årige generalmajoren och landshöfdingen kallades till öfverståthållare i Stockholm.

En af den nye öfverståthållarens första uppgifter blef nu tilllämpningen af de nya kommunallagarne, i kraft hvaraf han blef Stockholms stadsfullmäktiges förste ordförande. Såväl i denna egenskap som i öfrigt i utöfningen af sitt höga embete lyckades han inom kort, tack vare sitt vakna intresse för stadens angelägenheter, sitt på en gång fasta och humana uppträdande och sitt alltid vänliga, artiga väsen blifva personligen i hög grad omtyckt på samma gång han vann erkännande som en framstående administrativ förmåga. Den stora utveckling, Sveriges hufvudstad under denna tid tog, torde också i ej ringa mån kunna anses som dess öfverståthållares verk. Särskildt inlade han stora förtjenster i fråga om utvidgningen af Stockholms jernvägsförbindelser, liksom i allmänhet kommunikationsväsendet städse låg honom varmt om hjertat.

Men den högre politiken lade jemväl beslag på hans krafter. Sverige stod vid en vändpunkt i sin historia. Dess uråldriga ståndsförfattning var af det stora flertalet utdömd. Ett förslag

till ny riksdagsordning hade derför af regeringen för riksdagen framlagts, men, oaktadt detta uppbars af en öfverväldigande folkopinion, rönte det likvisst häftigt motstånd särskildt hos ridderskadet och adeln, ett motstånd, som ansågs hemta sitt stöd från sjelfva tronen. Utgången syntes derför i högsta grad osäker. Bildts uppträdande blef nu af en viss betydelse. Äfven han hade hört till motståndarnes skara. Men han började snart nog inse oklokheten af att längre söka kämpa mot den så tydligt framträdande allmänna meningen och gick öfver på reformvännernas sida. Hans öfvergång medförde många tvekande ståndsbröders, och då ungefär samtidigt den konung, hvars förtrogne rådgifvare han var, äfven tillkännagaf sin tillslutning till det nya förslaget, var dettas framgång betryggad.

Gillis Bildt. (1860-talet.)

I den nya representationens första kammare invaldes nu Bildt af Stockholms stadsfullmäktige med högsta röstetalet bland de valde. Först näst efter honom i ordningen kom det nya statsskickets fader excellensen Louis De Geer. I kammarens öfverläggningar under de nu följande åren deltog Bildt hufvudsakligen endast, för såvidt de rörde militära ärenden samt jernvägsfrågor äfvensom ämnen af humanitär art. Han qvarstod som ledamot af riksdagen till 1874, då han utbytte öfverståthållarebefattningen mot sändebudsposten i Berlin. Två år förut hade han blifvit serafimerriddare och redan 1864 upphöjts i friherrligt stånd. Generallöjtnantsvärdigheten tilldelades honom äfven kort derefter.

I 12 år förblef Bildt Sveriges representant i den tyska kejsarstaden. Den ståtlige, elegante generalen med den lifliga, intelligenta blicken och det älskvärda, förbindliga väsendet blef snart högt uppburen och en gerna sedd gäst i Berlins salonger, ja vid sjelfva kejsarhofvet, der han af den gamle kejsar Wilhelm omfattades med stor välvilja. Genom sin personliga ställning lycka-

des han ock bereda mången fördel åt i Tyskland sig uppehållande svenskar och norrmän, hvilka aldrig förgäfves vädjade till hans hjelpsamhet och välvilja.

Då Bildt 1886 återvände till fäderneslandet, var det för att med riksmarskalksstafven mottaga chefskapet öfver konung Oscar II:s hof. Följande år invaldes han ånyo af Stockholms stad i första kammaren. Det var en upprörd tid, under hvilken han nu gjorde sitt återinträde i det parlamentariska lifvet. En häftig protektionistisk agitation bedrefs öfverallt i landet, framkallande våldsamma partistrider, och Bildt, som i Tyskland fått höga tankar om tullskyddets förmåner, visade snart nog en viss sympati för den nya rörelsen. Också skyndade tullvännerna, hvilka ej hade något öfverflöd på representative män, att räkna honom till de sina. Då vid nästa riksdag de kommit till makten, kallades derför äfven Bildt, sedan erkebiskop Sundberg afsagt sig uppdraget, att som statsminister träda i spetsen för den nybildade protektionistiska regeringen.

Det var nog ej utan tvekan, som den nu 67-årige mannen åtog sig detta ansvarsfulla värf. Han sökte till en början att intaga en medlande ställning emellan de kämpande härskarorna, men hans vackra ord om »försonlighet och samhällsfrid» förklingade tyvärr ohörda. Sjelf egentligen stående utom partierna och human till hela sin anläggning fann han sig aldrig riktigt till rätta som representant för ett skarpt utprägladt partiregemente. Årens tyngd började väl ock att göra sig gällande, och efter blott 1½ års förvaltningstid lemnade han sitt statsministersembete i yngre händer. Som riksmarskalk och riksdagsledamot verkade han dock ännu några år, till dess han 1894 74 år gammal afled.

Den nästan exempellöst snabba befordran, som särskildt under den tidigare delen af hans bana kom Bildt till del, väckte på sin tid ofantligt uppseende. Men den kan fullt förklaras af de många framstående egenskaper han besatt. Det var ej blott hans ovanligt vackra och ståtliga utseende, hans lifliga och glada lynne, hans i högsta grad angenäma och vinnande umgängessätt, som förvärfvat honom monarkers ynnest och banat honom väg till maktens höjder. Han hade af en gifmild natur utrustats med gåfvor af större betydenhet, med en skarp intelligens, en sund och praktisk blick, en betydande administrativ och särskildt finansiel begåfning, arbetsförmåga och verksamhetsbegär, mycken skicklighet att begagna sig af omständigheterna samt en viss smidighet, en viss lätthet att omdana sitt handlingssätt i enlighet med växlande

förhållanden. Derför förstod han ock i allmänhet väl att fylla den höga plats, der han blifvit städ, att motsvara de förväntningar, man vid honom fäst. Måhända skulle man dock om honom som offentlig person kunna säga, att han snarare var den lysande hof- och verldsmannen, den fine, klokt beräknande, något opportunistiskt anlagde diplomaten än den allvarlige, djupsinnige, strängt principfaste statsmannen. Till hela sitt skaplynne synes han mindre erinra om sin fosterbygd än om det fagra söderns land, der, som han sjelf trodde, hans slägts vagga stått.

Friherre Bildt hade 1848 ingått äktenskap med Rosa Lucie Dufva och med henne fått en dotter samt två söner, hvilka, som bekant, med utmärkelse trädt i sin faders fotspår, den ene på den diplomatiska, den andre på den militära banan.[1]

[1] Ett större porträtt af Frih. Bildt kommer att meddelas i ett senare häfte.
Red.

Två karoliner.

Vi meddela här bilderna af två unga ädlingar, hvilka trädde i Carl XII:s tjenst under polska kriget samt med stor tapperhet togo del såväl i detta som i det ryska fälttåget, kämpade vid hjeltekonungens sida både i Bender och i Stralsund och stodo i det sista honom troget bi i hans förtviflade kamp mot en öfvermäktig fiende. Men härmed upphör ock öfverensstämmelsen i deras öden. Med sin konungs fall försvinner den ene från skådeplatsen, under det för den andre öppnas en ny bana, som för honom till maktens höjd men blott för att efter några år åter nedstörta honom derifrån och sedan inveckla honom i mångåriga strider, tills upprättelsens dag slutligen kommer.

Här några korta biografiska uppgifter om de två tappra krigarne.

Grefve Thure Gabriel Bielke, son af hjelten vid Lund, fältmarskalken Nils Bielke och dotterson af riksmarsken Gustaf Horn, var född 1684. Efter vid utländska universitet fullbordade studier ingick han tjuguårig i krigstjenst, började som simpel ryttare, blef följande år kornett och 11 år derefter öfverste. Då Carl XII lemnade Turkiet, var han en af de utvalde officerare, som på något afstånd skulle följa monarken under dennes dristiga färd. I norska fälttåget innehade han äfven flera förtroendeposter. Efter hjeltens död vorden generalmajor tog han en verksam del i fosterlandets försvar mot de ryska anfallen. Fredens och frihetens återställande förde honom in i det parlamentariska lifvet. Han blef en af Arvid Horns anhängare, sändes som minister till Wien och erhöll 1727 plats i rådet. Men, då Horn 1738 drefs från makten, fick äfven Bielke lemna sitt höga embete, dock med bibehållande af titel och pension. Bielke var emellertid ej den man, som föll till föga för en öfvermäktig fiende. Med samma stolta mod som förr i striderna vid tolfte Carls sida satte han sig i spetsen för den nya regeringens motståndare och upptog snart kampen på nytt. Till straff härför beröfvades han 1741 af de segrande hattarne sin pension och förvisades till sina gods. När emellertid oppositionen mot hattregeringen efter det olyckliga ryska kriget åter började få vind i segeln, uppstod stark fråga att återgifva den afsatte rådsherren hans värdighet. Denna gång fick han dock åtnöja sig med att återfå sin pension och rätten att välja sin vistelseort. Frågan om Bielkes återställande i hans höga embete var sedan länge en af tvistepunkterna mellan partierna. Efter

Jean De Geer,
till Godegård och Skyllberg,
F. 1632; † 1696.
(Väggfast oljemålning å Leufsta af Johannes Mijtens.)

FRIHERRE C. SPARRE.

(OLJEMÅLNING AF J. H. SCHEFFEL, TILLH. HOFRÄTTSEKRETERAREN A. DURLING.)

mer än 20-åriga häftiga strider vann mösspartiet ändtligen åter öfvertaget, och en af dess första åtgärder var att åter inkalla den nu 77-årige gubben i rådet. Han qvarstod i denna värdighet till sin död två år senare.

Thure Gabriel Bielke skildras som en man af ett »ovanligt skönt och ädelt utseende». Han hade äfven ett gladt lynne, ett älskvärdt och angenämt väsen, ett godhjertadt, ridderligt sinnelag och en stor förmåga att vinna sina medbröders vänskap och sina underordnades hängifvenhet och beundran. Tvenne gånger gift efterlemnade han två döttrar samt en son, som jemväl blef riksråd.

Friherre Conrad Sparre var son till kammarherren Carl Sparre samt brorson till de båda fältmarskalkarne Axel och Erik Sparre. Han var född 1680, blef vid 7 års ålder sänd till Upsala att studera samt vid 17 anstäld som page vid hofvet. Redan följande år gick han i fransk krigstjenst, kämpade i spanska successionskriget och steg till kapten, hvarefter han 1706 tog afsked för att ingå som volontär i svenska hären. Tre år derefter kapten i svensk tjenst tog han ehuru illa sårad del i slaget vid Pultava samt var derefter sin konung följaktig på flykten till Turkiet. 1710 blef han jemte två andra officerare af Carl XII utsänd på en vetenskaplig forskningsfärd till Egypten, Syrien och Palestina, aftecknade derunder flera hundra fornminnen och märkvärdiga orter, uppmätte Cheops' pyramid och hemförde till konungen en hel del taflor och andra föremål, dem han under resan uppköpt. Tillfångatagen sedermera vid kalabaliken i Bender försattes han i slafveri och blef på det omenskligaste behandlad. Efter 9 dygns lidanden lyckades han dock blifva friköpt. Han anställdes nu vid konung Stanislaus' garde och sändes af honom först till Paris, sedan till Stralsund, der han på nytt fick kämpa under sin egen dyrkade konungs befäl. Efter stadens kapitulation föll han i preussarnes händer och blef nu föga bättre behandlad än förr af turkarne. Han lyckades dock rymma, uppsökte Carl XII i Lund och följde honom på hans sista fälttåg. Sedan fred slutits, upplöstes det regemente, vid hvilket han tjenat, och han erhöll öfverstes afsked men hvarken pension eller gratifikation. Han tillbragte nu återstoden af sin lefnad i stillhet på sin gård Malma i Vestergötland, der han 1744 afled. Gift sedan 1719 efterlemnade han icke några barn.

Redlig patriot och tapper krigare var Conrad Sparre härjemte äfven känd som en omtänksam landthushållare samt som en man af regiöst sinnelag, goda kunskaper och konstnärlig begåfning.

N. v. D.

Ätten von Hackewitz.

Meddel. af *A. W. Lundberg.*

Enligt en slägttradition, bevarad i »Vitæ pomeranorum», skall ättens äldste kände stamfader Franz Haquevisse härstammat från Frankrike, hvarifrån han i unga år skall hafva följt hertig Philip Julius af Pommern. Säkert är, att han var denne hertigs kammarjunkare, sedan hans »cammerarius», och att han 1622 vid påsktiden, för sina mångåriga och trogna tjenster åt hertigen, både inom- och utomlands, af honom förlänades med de vid Wollgast i Vorpommern belägna godsen Klein Ernshof och Kräselin, hvilken förläning bekräftades af Pommerns siste hertig Bogislaus XIV 1623 $^{13}/_{1}$ och af honom förbättrades 1626 $^{20}/_{7}$ på det sätt, att det mindre Kräselin då utbyttes mot det större och värdefullare Gustebin, dock endast för läntagarens och hans frus lifstid. I dessa ännu befintliga handlingar skrifves namnet *Frantz Hackevitz*, *Frantz Hackewitzen* eller *Frantz von Hackevitzen.* Med den öfrige pommerska hofadeln tjenstgjorde han vid de furstliga likbegängelserna 1618 $^{19}/_{3}$, 1623 $^{8}/_{1}$, 1625 $^{6}/_{2}$, 1631 $^{22}/_{10}$, således redan innan han förlänades med Klein Ernsthof.

Dennes son Frantz Albrecht Hackewitz till Klein Ernsthof och Gustebin, hvilken af kongl. svenska regeringen 1674 $^{10}/_{3}$ fick bekräftelse på fadrens förläningar, efter att 1663 jemte sina söner och den öfrige pommerska adeln hafva deltagit i arfhyllningen till svenska kronan, blef stamfader för tvenne slägtgrenar, genom sönerna Philip Friedrich och Frantz Joachim, af hvilka den förres, som lefde i Pommern, utslocknade redan 1758 på svärdsidan. Franz Joakim deremot öfverflyttade till Sverige 1716 och gifte sig 1717 med friherrinnan Eleonora Maria Rehbinder till Uddrich samt qvarstannade i sitt nya fädernesland till sin död 1764. Han blef stamfader för fem slägtgrenar. Äldste sonen Karl Reinhold, löjtnant vid Helsinge regemente, på hvilken fadrens arfsrätt till spillrorna af den i Karl XI:s reduktion till största delen försvunna slägtförmögenheten, enligt 1727 års kongl. resolution, skulle öfvergå efter den äldre liniens utslocknande, återflyttade 1770 till Pommern. Från honom härstamma såväl tre tyska slägtgrenar, af hvilka de tvenne äldre fortlefva, men den yngsta utslocknade på manssidan 1867 med hans sonson Theodor Eugen, — som ock en svensk ännu fortlefvande gren, den s. k. Dannemarkagrenen, så kallad af säteriet Dannemarka i Korsberga socken, Vestergötland, hvilket under en följd af år till 1837 innehades af Karl Reinholds fjerde son Fredrik Herman. Af Franz Joachims fem yngre söner blefvo fyra stamfäder för hvar sin svenska slägtgren, af hvilka den äldsta, Franz Fredriks, utslocknade på manssidan 1843 och den andra, Albrekt Ottos, 1886, men de båda yngstes, Magnus Henriks

och Gustaf Jürgens, fortlefva ännu i Sverige. En medlem af andra tyska slägtgrenen har öfverflyttat till Nordamerika och en annan af samma gren har inträdt i kejserlig rysk krigstjenst.

Förläningsgodsen Klein Ernsthof, Kräselin och Gustebin indrogos till kronan 1694, men fingo på arrende öfvertagas af Frantz Albrecht von Hackewitz på lifstid och efter honom af hans arfvingar, som af arrendet godtgjordes en tredjedel, det s. k. tertialet, hvilket, sedan arrendet öfvergått i andra händer, utgjorde 126 thaler $34^2/_3$ sk. Detta tertial öfverflyttades med regeringens bifall 1702, sedan godsen af kronan pantsatts, på godsen *Stewelin Wusterhusen* och *Warsin*, också i Vorpommern, till hvilka en af v. Hackewitzska arfvingarne, löjtnant Joachim Heinrich von Beckendorff, för 3139 Thaler $14^2/_3$ sk. förvärfvat panträtten. Denna panträtt inlöstes 1733 af Frantz Albrecht v. H:s äldste son Philip Friedrich v. H. och innehades jemte tertialet af hans ogifta söner till deras död 1758. Under tiden hade genom

- Frantz. Tab. I.
  - Frantz Albrecht. Tab. II.
    - Philip Friedrich. Tab. III.
      - Frantz Heinrich. Tab. IV.
    - Franz Joachim, d. ä. Tab. V.
      - Karl Reinhold, d. ä. Tab. VI.
        - Ephraim Joachim. Tab. VII.
          - Karl Gustaf Ernst. Tab. VIII.
            - Adalbert Friedrich Vilhelm Ludvig. Tab. IX.
              - Karl Franz Leo Adalbert. Tab. X.
          - Otto Vilhelm Axel. Tab. XI.
        - Karl Reinhold d. y. Tab. XII.
          - Karl Vilhelm Ferdin. Tab. XIII.
          - Albert Heinr. Reinh. Tab. XIV.
          - Gustaf Edvard Theodor. Tab. XV.
        - Fredrik Herman. Tab. XVI.
          - Karl Magnus Tab. XVII.
            - Karl Herman Alfred. Tab. XVIII.
          - Gust. Adolf. Tab. XIX.
        - Frantz Gottlieb Leonard. Tab. XX.
      - Franz Fredrik. Tab. XXI.
        - Emanuel. Tab. XXII.
      - Albrekt Otto. Tab. XXIII.
        - Franz Joakim, d. y. Tab. XXIV.
          - Jan Otto. Tab. XXV.
          - Karl Magnus Vilhelm. Tab. XXVI.
      - Magnus Henrik. Tab. XXVII.
        - Per Joakim. Tab. XXVIII.
          - Karl Fredrik. Tab. XXIX.
            - Per Axel. Tab. XXX.
        - Karl Gustaf. Tab. XXXI.
      - Gustaf Jürgen. Tab. XXXII.
        - David. Tab. XXXIII.
          - Anders Gustaf. Tab. XXXIV.

kongl. resolution $1747^{3}/_{11}$ den äldste sonen, ättens hufvudman, ryttmästaren Franz Heinrich von Hackewitz, blifvit tillerkänd perpetuel och ärftlig arrenderätt till dessa trenne gods med tillgodonjutande af tertialet, hvilka förmåner, efter denna grens utslocknande på manssidan, öfvergingo till farbrodern Franz Joachim von Hackwitz i Sverige, hvilken åter öfverlät sin rätt på sin äldste son Karl Reinhold, i hvilkens slägtgren godsen med fideikommissrätt inom äldsta linien sedermera oförändradt varit till 1837, då genom kontrakt med preussiska kronan Warsin utbyttes mot det till Stewelin gränsande Kräselin, hvilket gamla Hackewitzska förläningsgods derigenom återkom till familjen.

Ofvanstående vapenbild, lånad ur Walter von Hackewitz' praktfulla »Familien Chronik», visar skölden delad af en med tre små röda nymånar belagd silfverbjelke, öfre fältet blått med tvenne gyllene halfhjortar, undre fältet äfven blått med en sådan halfhjort. Ur hjelmkronan uppstiger likaledes en gyllene halfhjort. Löfverket till höger blått och guld, till venster rödt och hvitt.

I Sverige har namnet vanligen skrifvits von Hackwitz.

Tab. I.

Frantz Haquevisse, sedan *Hackewitz*. Antages hafva invandrat från Frankrike till Pommern i hertig Philip Julius' följe omkring 1602; denne hertigs kammarjunkare och kamrer, förlänad 1622 med Kleinen Ernsthof och Kräselin, 1626 $^{20}/_{7}$ med Gustebin, alla tre vid Wollgast i Vorpommern, † före 1654. — Med den öfriga pommerska adeln officierade han vid likbegängelserna efter hertigarne Philip II:s, Ulrik I:s och Philip Julius' samt efter enkehertiginnan Sophia Hedvig åren 1618 $^{19}/_{3}$, 1623 $^{8}/_{1}$, 1625 $^{6}/_{2}$ och 1631 $^{22}/_{10}$. — Gift 1622 $^{11}/_{11}$ på slottet Barth i Pommern med *Anna Sophia von Bohlen*, dotter af Henning von Bohlen till Dämsewitz på Rügen och syster till major Viktor von Bohlen.

Barn:

Frantz Albrecht, godsegare, † 1701. Tab. II.
Agnisa, g. m. löjtnant Baltzar Henning von Köller till Hohensee.

Tab. II.

Frantz Albrecht (son af Frantz Haquevisse, sedan Hackewitz, Tab. I.) till Kleinen Ernsthof, Kräselin och Gustebin. F. 162., deltog med den öfriga pommerska adeln i arfhyllningen 1663 till svenska kronan. Erhöll 1674 $^{10}/_{3}$ svenska regeringens bekräftelse på faderns förläningar, Gustebin ej undantaget, för sig och sina manliga arfvingar, hvilka gods likväl 1694 reducerades, då han endast fick behålla arrenderätten för lifstiden, † 1701. — Gift 1:o) med *Anna Margareta von Qvatz*, † på 1680-talet, dotter af Viktor von Qvatz till Warnkewitz på Rügen och Sophia Oel-

gard, »en mycket gudfruktig och bibellärd qvinna». 2:o) 168. m. *Sophia Dorothea von Schwerin*, dotter af Joachim von Schwerin till Owrose och Demnitz vid Anklam med Gertrud von Behr till Dargozin och Schmoldow.

Barn:

1. *Joachim Ernst*, lefde 1663.
1. *Frantz Karl*, † före 1663.
1. *Jürgen Friedrich*, † före 1663.
1. *Philip Friedrich*, godsegare, f. 1650, † 173(9). Tab. III.
1. *Margareta Eleonora*, omnämnes första gången såsom dopvittne i Wusterhusen 1680 25/10, † i Mecklenburg 1736. Gift med en herr Schmidt.[1]
1. *Anna Katarina* omnämnes såsom dopvittne i Wusterhusen 1693 21/12, † 1738. — Gift 1700 30/4 på Wusterhusen med löjtnanten i svensk tjenst *Joachim Heinrich von Beckendorff*, † 1737, skilda åt. Han öfvertog af svenska kronan i förpantning godsen Stewelin, Wusterhusen och Warsin och fick genom kontrakt med kronan 1702 25/5 det Hackewitzska tertialet på dem öfverflyttadt. Kommen på obestånd måste han 1733 öfverlåta panträtten till sin svåger Philip Friedrich von Hackewitz. Han var under sina sista lefnadsår blind.
2. *Sophia Wigilante Tugendreich*, döpt i Wusterhusen 1682 12/9, † 1735. Ogift. Lefde hos sin svåger von Kitzleben, hvars barn hon insatte till sina arfvingar.
2. *Juliana Katarina*, döpt i Wusterhusen 1684 23/1, † 1730(31). — Gift med löjtnant *von Mühlenfels*, † 1729 på Gustebin.
2. *Dorothea Elisabeth*, döpt i Wusterhusen 1587 1/5, lefde ännu 1760. — Gift i Wusterhusen 1715 21/5 med löjtnanten, sedermera kaptenen i svensk tjenst, *Karl Müller*, adl. (ej introd.) *von Mühlenfels*, till Brandeshagen. Han lefde 1735, men dog före sin fru.
2. *Marie Sophie*, döpt i Wusterhusen 1690 30/10, † 1729 och begrofs samma år 23/12. — Gift 1711 5/8 på Wusterhusen med löjtnanten i svensk tjenst *Joachim Karl von Kitzleben* (skrifves också *Kifsleben*), som lefde ännu i september 1760. Åt honom afträdde hans svågar, J. H. von Beckendorff, 1711 godset Warsin som han skötte och bebodde till 1733(34).
2. *Franz Joachim*, ryttmästare, f. 1692(93), † 1764. Tab. V.
2. *Karl Albrecht*, döpt i Wusterhusen 1696 22/3, † ung.

Tab. III.

Philip Friedrich (son af Frantz Albrecht. Tab. II.). F. o. 1650, lefde ännu i maj 1739 i Wusterhusen. Köpte 1733 28/10 panträtten till kronogodsen Stewelin, Wusterhusen och Warsin, hvilken hans svåger, J. H. von Beckendorff, förut innehaft och till-

---

[1] Ättlingar af dem lefva i Malmö 1899.

vann sig 1737 genom långvarig rättegång det von Hackewitzska tertialet. Var de sista åren blind. — Gift, men hustruns namn icke kändt.

Söner:

Frantz Heinrich, ryttmästare, f. 1702, † 1758. Tab. IV.
Karl Friedrich, döpt i Wusterhusen 1704 $^{14}/_{10}$, † der 1758 $^{18}/_{2}$. Ogift.
Philip Joachim, döpt i Wusterhusen 1707 $^{27}/_{7}$, †.
Jurgen Kristoffer, döpt i Wusterhusen 1709 $^{19}/_{3}$, †.
Johan Friedrich, f. 1713, lefde ännu 1752. Ogift.

Tab. IV.

Frantz Heinrich (son af Philip Friedrich. Tab. III.). Född 1704($^{26}/_{1}$) i Wusterhusen. Ryttmästare i svenska armén, † enkling 1758 $^{17}/_{2}$ på Warsin. Den 3 november 1747 tillerkände svenska kronan honom beständig ärftlig arrenderätt till och tertialet af Stewelin, Wusterhusen och Warsin. Han bebodde och skötte Warsin, men utarrenderade 1750 på 30 år Stewelin och Wusterhusen till Joachim Kristoffer von Beckendorff, efter hvilkens snart derefter timade död arrendet öfvertogs af hans brorson, Karl Ulrik von B.,[1] en son af ofvannämnde Joachim Heinrich von B. — Gift, men hustruns namn icke kändt.

Döttrar:

Sophia Dorothea, konfirmerad i Wusterhusen 1761, lefde 1762, †.
Hedvig Anna Elisabeth, † enka i Glogau 1830 hos sin son, preussiske majoren Ferdinand Emanuel Bulle. Bodde på Warsin till 1763, då hon genom ofvannämnda rättegång förlorade både gods och tertialrätt, som då öfvergick till Franz Joakim von Hackwitz. — Gift 1775 $^{6}/_{10}$ på gården Nonnendorff i Pommern med *Fredrik Kristian Bulle*, pastor i Sonnenberg, Kamin och Schmagerows församlingar i preussiska Pommern, f. 1744 $^{21}/_{12}$ på Usedom, † 1804 $^{11}/_{12}$ i Sonnenberg, och son af stadskirurgen Kristian Friedrich B. och Anna Elisabeth Muuhs.

Tab. V.

Franz Joachim, den äldre (son af Frantz Albrecht. Tab. II), döpt på Wusterhusen 1693 $^{3}/_{2}$ (enligt hans egen uppgift i bref till A. A. von Stiernman, förvaradt i Upsala universitetsbibliotek, f. 1692 $^{14}/_{6}$). Från fältväbel-kornett vid lifkompaniet af generalmajor Marschalks dragonregemente 1712 $^{21}/_{10}$, löjtnant vid Verdenska dragonregementet, kapten Klechens komp., 1715 $^{11}/_{11}$, transport till Smålands kavalleri 1716 $^{13}/_{12}$, löjtnants indelning

---

[1] Gift 1752 $^{27}/_{9}$ m. friherrinnan Charlotta Zülich, f. 1727 $^{4}/_{4}$, † 1808 $^{18}/_{4}$, dotter af generalen Gustaf Zülich, en af kämparne i den ryktbara »kalabaliken» i Bender, och Hedvig Sofia von Göben.

vid Smålands husarregemente 1741, regementsqvartermästare; ryttmästares afsked 1741 31/7. Bodde på säteriet Gullarp, 1 mtl i Flisby socken, Jönköpings län, hvilket han också egde från 1720, egde och bebodde sedermera Backgården, 1 mtl i Bäcksby af Hvalstads socken, Vartofta härad, Vestergötland, † derstädes 1764 6/7 och begrafven 13/7 samma år på Hvalstads kyrkogård. — Gift 1:o) 1717 19/2 med friherrinnan *Eleonora Maria Rehbinder till Uddrich*, f. 1688 27/3, † på Backgården 1755 10/2 och begrafven i Hvalstad 15/2 samma år, dotter af generallöjtnanten och landshöfdingen i Kalmar, friherre Reinhold Rehbinder till Uddrich och hans 1:sta fru, Katarina Maria Fitinghoff.[1] 2:o) 1755 25/10 i Hvalstad med sin yngste sons svärmoder (se Tab. XXXII.), *Dorotea Benedikta Svahn* i hennes 2:dra gifte, † 1779 på Stengården i Wättak, dotter af ryttmästaren vid Norra Skånska kavalleriregementet Thomas Svahn.

Barn:

1. *Katarina Sophia*, f. 1718 25/4 på Gullarp, likasom alla de följande barnen. Lefde än 1753 16/3. Ogift.
1. *Karl Reinhold*, f. 1719 6/6, löjtnant och godsegare, † 1791 4/12. Tab. VI.
1. *Frans Fredrik*, f. 1720 22/10, kongl. lifdrabant. Tab. XXI.
1. *Gideon*, f. 1723 22/6, tvilling, rustmästare vid Kalmar regemente 1744 19/6, volontär der 1742 12/12, s. å. 12/10, nämnes sergeant 1753.
1. *Eleonora* (*Nora*), f. 1723 22/6, tvilling, †. — Gift i Hvalstad 1755 23/11 m. löjtnanten N. Elias Falk, som 1762 nämnes jägmästare. Deras son Fredrik Joakim Falk föddes i Habo 1762 2/4.[3]
1. *Albrekt Otto*, f. 1725 16/12, fänrik, † 1798 20/10. Tab. XXIII.
1. *Magnus Henrik*, f. 1727 29/2, kornett och kongl. lifdrabant, † 1795 10/10. Tab. XXVII.
1. *Gustaf Georg Jürgen*, f. 1730 28/10, fänrik, † 1801. Tab. XXXII.

Tab. VI.

Karl Reinhold, den äldre, till Hårdaholm i Suntak socken, Vartofta härad, Vestergötland, innehafvare med tertialrätt af kronogodsen Stewelin, Wusterhusen och Warsin i Vorpommern. Född

---

[1] Dotter af generalmajoren *Johan von Vietinghoff*, naturaliserad *Fitinghoff*, till Stora Djula, Broby och Vigersberg, alla i Södermanland, f. 1580 på sin fädernegård Juris i Livland, † 1685 25/5, 105 år gammal, på Broby i Bettna och begrafven i Bettna kyrka, och hans andra fru, *Brita Dufva* (i Vestergötland), som genom sin moder, Katarina Rosenbjelke, härstammade från många af rikets mest storättade slägter.

[2] Han är sannolikt den »fänrik» Hackwitz som i riddarhusgenealogierna uppgifves hafva varit gift med Ingeborg Juliana Tandefelt, i hennes 2:dra gifte, f. 1726 9/5, † 1796 och gift 1:o) 1745 24/10 med en sergeant Orre. — Hans öden efter 1753 äro ännu okända, trots ihärdiga efterforskningar.

[3] Bland faddrarne nämnes barnets yngste morbroder, Fänrik Gustaf Georg von Hackwitz.

1719 6/6 på Gullarp, fältväbel vid Helsinge regemente 1742, fänrik 1750 19/9, kommenderad i pommerska kriget och utvexlad ur preuss. fångenskap 1762 10/5, löjtnants fullmakt 1763 19/3 med tur från 1760 19/4, afsked 1767 18/11. Bodde från 1760 på militieboställeт Nordanå N:o 4, Alfta socken, Helsingland, 1767 till 1770 på Hårdaholm och från 1770 till sin död på Warsin samt åtnjöt adliga privilegier. Egde genom sitt gifte en fjerdedel af säteriet Hårdaholm, 1 mtl., och Flata, 1 mtl. Deltog med svenska armén i pommerska kriget och råkade vid Peenemündes intagande jemte hela garnisonen i preussisk fångenskap i Stettin, från hvilken han juli—september 1760 mot sitt hedersord fick permission att i Greifswald bevaka sina enskilda familjeangelägenheter, rörande slägtgodsen, † på Warsin 1791 4/11. — Gift 175(3) med (Gertrud) *Charlotta Krüger* eller *Krieger*, f. 172(8), † 1798 26/11 på Warsin, 69 år gammal, begrafven i Wusterhusen, dotter af kaptenen i holländsk tjenst Anders Krüger eller Krieger till Hårdeholm och Brita Katarina Hökeflycht i hennes 1:sta gifte. Anders Krüger eller Krieger[1] uppgifves, ock hafva varit ryttmästare i svensk tjenst.

Barn:

Ephraim Joachim, f. 1754, godsegare, † 1826. Tab. VII.

Eleonora Katarina, f. 1755 8/8 på Nordanå, † 1841 16/10 i Greifswald. — Gift 1773 13/1 på Wusterhusen med löjtnanten i kongl. svensk tjenst *Karl Leonard von Lühman* till Gahlkow vid Wusterhusen, f. derstädes 1720, † der 1804 21/6 och begrafven i Wusterhusens kyrkogård, son af kongl. svenske regementsqvartermästaren v. L. till Gahlkow. Detta gods öfvertogs vid Karl Leonards död af sonen Nicolaus von L., efter hvilkens 1809 inträffade konkurs detsamma från konkursmassan återköptes af modern, fru Eleonora Katarina von L., född von Hackwitz.

Karl Reinhold, den yngre, f. 1757 på Nordanå, kapten, † 1836. Tab. XII.

Anna Charlotta, † 1830.

Alexander Magnus, f. 1762 27/3 på Nordanå. Fänrik vid preussiska infanteriregementer N:o 30 von Schönfeld 1783 i augusti, sekundlöjtnant 1787 2/10, premierlöjtnant 1793 5/3, stabskapten 1795 3/1; afsked med pension, † i Demmin 1822 1/6. Ogift. Deltog i bayerska arfföljds- och 1792—1795 i fransyska krigen, hvarunder han 1793 13/7 vid Mainz svårt sårades i högra foten och venstra skuldran.

Fredrik Herman, f. 1763 på Nordanå, löjtnant, † 1842. Tab. XVI.

Andrvanetta Karolina Charlotta, f. 1767 på Hårdaholm, †. 1830.

Frans Gottlieb Leonard, f. 1770 i Pommern, öfverstelöjtnant, † 1832. Tab. XX.

Tab. VII.

Ephraim Joachim (son af Karl Reinhold den äldre. Tab. VI) till Stewelin, Wusterhusen och Warsin; ärfde tertialbesittningen af

---

[1] Skrifves äfven Krügerfeld.

dessa kronogods efter fadern. F. 1754 $^{22}/_{5}$ på Nordanå i Alfta socken, Helsingland, † 1826 $^{20}/_{12}$ på Stewelin och begrafven i Wusterhusens kyrkogård, der en grafsten af huggen granit utmärker hans hvilorum. — Gift 1:o) 179(o) med *Charlotta Svanfelt*, f. 1750 $^{6}/_{7}$, döpt samma år $^{8}/_{7}$ i Waschow vid Lassen i Vorpommern, † 1805 $^{25}/_{11}$ på Stewelin och begrafven i Waschow; dotter af svenske kongl. kammarherren Karl Svanfelt, N:o 294, och hans fru, Charlotte Ernesta von Buggenhagen. Charlotta Svanfelts farfars far, Isak S., var kusin till fältmarskalken grefve Erik Dahlberg. 2:o) 1808 $^{17}/_{2}$ på Pritzier i Vorpommern med stiftsfröken *Gustava Lovisa Kuylenstjerna*, f. 1783 $^{6}/_{11}$ på Pritzier, † 1833 $^{4}/_{5}$ i Greifswald; dotter af öfverstelöjtnanten i svenska armén, generalförvaltaren af godsen Pritzier och Hohendorf i Vorpommern, Otto Samuel Kuylenstjerna, N:o 1304, och hans fru, Eva Christina Eek.[1]

Barn:

1. *Karl Gustaf Ernst*, f. 1791, godsegare, † 1864. Tab. VIII.
1. *Charlotte Ernestine*, f. 1793 $^{21}/_{10}$ på Stewelin, † der 1802 $^{22}/_{1}$ och begrafven samma år $^{28}/_{1}$ i Wusterhusens kyrkogård.
2. *Erika Louise Charlotte*, f. 1809 $^{3}/_{3}$ på Stewelin, döpt $^{7}/_{3}$ samma år, † 1832 $^{23}/_{11}$ i Greifswald. Ogift.
2. *Otto Vilhelm Axel*, f. 1810 $^{3}/_{12}$ på Stewelin; kongl. preussisk underlöjtnant, † 1843. Tab. XI.

Tab. VIII.

Karl Gustaf Ernst (son af Ephraim Joachim. Tab. VII.) till Stewelin, Wusterhusen och Kräselin samt till Waschow, Wahlendow, Pulow och Warnekow, alla i Vorpommern. F. på Stewelin 1791 $^{20}/_{10}$, döpt samma år $^{28}/_{10}$. Ärfde de fyra sistnämnda godsen efter sin morbroder, majoren vid flottan R. S. O. Johan Philip Ernst Svanfelt (f. 1752, afsked 1796; gift m. Eleonora von Buggenhagen), samt tertialbesittningen till de båda förstnämnda och Warsin efter sin fader. Genom kontrakt med preussiska kronan utbytte han 1837 Warsin mot ättens förläningsgods Kräselin. † på Waschow 1864 $^{1}/_{5}$. — Gift 1:o) 1815 $^{29}/_{1}$ på Wusterhusen med *Karoline Katarina Antoinette Beata von Kahlden*, f. 1794 $^{22}/_{6}$ på Taugrim vid Gnoien i Mecklenburg-Schwerin, † 1841 $^{1}/_{5}$ på Waschow, dotter af arfherren till Taugrim, Hans Adam von Kahlden och hans fru, Sophie Beata Kristina von Zepelin. 2:o) 1842 $^{14}/_{10}$ på Ziethen vid Anklam med *Karoline Friedrike Gustava von Bornstädt*, f. omkr. 1811 på Relzow vid Anklam, † 1848 $^{4}/_{4}$ på Waschow, dotter af August Wilhelm von Bornstädt till Relzow och hans fru, Karoline Elisabeth von Wolfradt. 3:o) på Hohensee i Vorpommern 1849 $^{3}/_{9}$ med *Julie*

[1] Död på Stewelin 1827 $^{17}/_{7}$, 75 år gammal, och begrafven i Hohendorff $^{19}/_{7}$.

Philippine Blania Thekla von Voigts-Rhetz, f. 1820 $^{4}/_{6}$ på Hausberge vid Minden (eller ock i Höxter i Westfalen), dotter af kongl. preussiska forst- och regeringsrådet Arnold August von Voigts-Rhetz till Halchter och Montplaisir vid Wolfenbüttel och hans fru, Dorothea von Ustar. Enkefru Blania von Hackewitz, f. v. Voigts-Rhetz, innehar och bebor Waschow.

Barn:

1. *Hermann Philipp Gustav Julius*, f. 1815 $^{15}/_{12}$ på Käheike vid Demmin, † 1864 $^{20}/_{1}$ på Sachsenberge vid Schwerin i Mecklenburg och begrafven i Wusterhusens kyrkogård.
1. *Karl Friedrich Theodor Leopold*, f. 1817 $^{22}/_{6}$ på Taugrim, † i Greifswald 1833 $^{10}/_{5}$ och jordad $^{12}/_{5}$ i familjegrafven i Waschow.
1. *Mathilda Emilie Philippine Karoline Albertina*, f. 1819 $^{9}/_{4}$ på Taugrim, † 1846 $^{7}/_{12}$ på Gross Bünzow i Vorpommern. — Gift 1839 $^{18}/_{10}$ på Waschow med grefve *Gustaf Philipp Wilhelm Karl Schwerin* till Schmuggerow vid Anklam, f. 1808 $^{27}/_{8}$ på Schwerinsburg i Pommern, † 1864 $^{19}/_{2}$ på Schojow i samma provins.
1. *Leontine Karoline Julie Klara*, f. på Waschow 1825 $^{23}/_{2}$, † 1846 $^{8}/_{12}$ på Stewelin. — Gift 1844 $^{27}/_{9}$ på Waschow med grefve *Helmuth Friedrich Otto Detloff Schwerin* till Ziethen vid Anklam, f. 1817 $^{10}/_{1}$ på Büsow i Vorpommern, † 1882 $^{25}/_{3}$ på Ziethen.
1. *Bertha Henriette Wilhelmine Charlotte Louise Karoline*, f. 1828 $^{14}/_{8}$ på Waschow. — Gift derstädes 1849 $^{20}/_{6}$ med sekundlöjtnanten vid 1:sta gardesregementet till fot *Wilhelm Ferdinand von Otterstedt* till Zemitz i Vorpommern, f. 1816 $^{26}/_{4}$ i Frankfurt a/M., † 1875 $^{3}/_{1}$ i Naumburg a/S. — Enkefru Bertha von Otterstedt, f. von Hackewitz, bor f. n. i Naumburg.
1. *Adalbert Friedrich Wilhelm Ludwig*, f. 1831, ryttmästare, † 1892. Tab. IX.
2. *Maximilian Wilhelm Heinrich Otto Karl*, f. 1846 $^{23}/_{1}$ på Waschow, † der samma år $^{25}/_{5}$.
2. *Wilhelm Karl Friedrich August Ferdinand*, f. 1847 $^{20}/_{11}$ på Waschow, † der 1848 $^{1}/_{7}$.

Tab. IX.

Adalbert Friedrich Wilhelm Ludwig (son af Karl Gustaf Ernst. Tab. VIII), tertialinnehafvare till Stewelin, Wusterhusen och Kräselin, f. på Waschow 1831 $^{7}/_{7}$, fänrik vid 10:de husarregementet af preussiska armén 1850 $^{2}/_{12}$, transport till 12:te husarregementet 1851 $^{11}/_{12}$, sekundlöjtnant 1852 $^{14}/_{8}$, afgick från regementet 1855 $^{20}/_{3}$, ingick samma år $^{18}/_{12}$ på 2:dra landtvärnskavalleriregementets 3:dje bataljon, premierlöjtnant 1860 $^{13}/_{12}$, transport till 1:sta bataljonen af pommerska landtvärnsregementet N:o 2 i januari 1868; afsked med rätt att bära uniform 1872 $^{11}/_{6}$. Riddare af Johanniterorden. † 1892 $^{1}/_{12}$ på Klein Zchachwitz vid Dresden. — Gift 1853 $^{16}/_{9}$ i Grimma i Sachsen med *Klara Maria Isa-*

bella von Freitschke, f. 1833 $^{11}/_{4}$ i Dresden, dotter af majoren Z. D. och öfvertullrådet von Freitschke och hans fru, Emmi von Wieth und Goldsenau. Enkefru Isabella von Hackewitz, f. von Freitschke, bor f. n. i Klein Zchachwitz.

Barn:

Emmy Karoline Bertha Marie, f. 1854 $^{3}/_{8}$ i Weissenfels. — Gift 1878 $^{25}/_{7}$ i Berlin med kaptenen och kompanichefen vid kadettanstalten Gross Lichterfelde vid Berlin *Hermann Hans Friedrich von Schierstedt*, f. 1844 $^{17}/_{5}$ i Potsdam; sedermera öfverste och chef för infanteriregementet »General Feldmareschall Prinz Friedrich Karl von Preussen» (8:de brandenburgska reg.), N:o 64, förlagdt i Prenzlau.

Elisabeth Isabella Louise, f. 1855 $^{3}/_{10}$ på Waschow, † derstädes 1856 $^{17}/_{10}$.

Karoline (Lili) Bertha Ottilie, f. 1857 $^{13}/_{2}$ på Eldena vid *Greiswald*. Bor hos sin moder på Kl. Zchachwitz.

Karl Franz Leo Adalbert, f. 1860, kapten. Tab. X.

Ernst Gottlieb, f. 1864 $^{9}/_{6}$ på Wahlendow, † der samma år $^{2}/_{7}$.

Hans Adalbert Leonard, f. 1866 $^{2}/_{6}$ på Wahlendow, † der 1867 $^{9}/_{7}$.

Tab. X.

Karl Franz Leo Adalbert (son af Adalbert Friedrich Wilhelm Ludwig. Tab. IX), tertialinnehafvare af Stewelin, Wusterhusen och Kräselin, ättens nuvarande hufvudman, f. 1860 $^{23}/_{3}$ på Wahlendow. Grenadier vid 2:dra kongl. komp. af grenadierregementet N:o 7 (2:dra Vestpreussiska) 1881 $^{1}/_{4}$, underofficer samma år $^{10}/_{7}$, fänrik samma år $^{15}/_{11}$, sekundlöjtnant 1882 $^{13}/_{9}$, kommenderad såsom kompaniofficer till underofficersskolan i Marienwerder 1888 $^{1}/_{8}$—1891 $^{30}/_{9}$, premierlöjtnant 1891 $^{22}/_{5}$; kompanibefäl à la suite vid underbefälsskolan i Weilburg 1895 $^{1}/_{4}$, kapten 1896 $^{12}/_{9}$. — Gift 1890 $^{24}/_{10}$ i Marienwerder i Vestpreussen med *Karoline Hermine Louise Gertrud Wellenberg*, f. 1867 $^{8}/_{8}$ på Dürbeke vid Altenbeken, dotter af oberforstmeister Friedrich Mathias Wellenberg och hans fru, f. Dielitz.

Barn:

Karola Lili Gertrud Ruth, f. 1891 $^{24}/_{7}$ i Marienwerder.

Isabella Hermine Irmgard, f. 1893 $^{17}/_{8}$ i Liegnitz.

Friedrich Adalbert Franz Joachim Karl Leo, f. 1896 $^{19}/_{4}$ i Weilburg a/L.

Tab. XI.

Otto Wilhelm Axel (son af Ephraim Joachim. Tab. VII), f. 1810 $^{3}/_{12}$ på Stewelin; inträdde i preussiska armén såsom grenadier vid Kaiser Alexander grenadierregementet 1830; portepée-

fänrik 1831 21/2; aggregerad sekundlöjtnant 1831 18/5 och såsom sådan inrangerad 1833 17/1; afgick 1836 19/10; dimitterad utan förbehåll samma år 9/11; från 1842 expeditör och kontrollör i generalordenskommissionen i Berlin, † derstädes 1843 4/11. — Gift 1834 11/7 i Cammin vid Güstrow i Mecklenburg-Schwerin med *Sophie Louise Siebman*, i hennes andra gifte (frånskild en herr von Vahl), f. 1802 2/8, † 1881 11/1 i Rostock, dotter af öfveramtmannen i Teschow, Friedrich Siebman, samt gift 3:o) 1851 7/8 i Alt Damm med godsegaren David Wilhelm Julius Riedel till Arnimswalde.

Barn:

Louise Charlotte, f. 1835 14/7 i Berlin, † derstädes 1867 30/6. — Gift 1857 7/12 i Berlin med bergverksegaren *Maximilian Sigismund Edgar Dietmar*, f. i Pleiskehammer vid Crossen a/O.; son af jernverksegaren derstädes Edgar Adolph Dietmar och hans fru, Josephine Ulrike Karoline von Petkowski. Herr Maximilian Dietmar bor f. n. i Berlin.

Ottilie Albertine, f. 1837 2/5 i Freienwalde a O., † 1894 28/7 i Rostock i Mecklenburg. — Gift 1859 6/6 i Berlin med d. v. sekundlöjtnanten i storhertigliga 3:dje musketörbataljonen *Maximilian Johannes Friedrich Hermann von Below*, f. 1835 24/6 i Beeskow vid Potsdam, † 1870 11/12 såsom kapten och kompanichef vid 3:dje westfaliska infanteriregementet N:o 16 af de sår han erhållit i slaget vid Maizières den 30/11 samma år; son af slutligen öfverstelöjtnanten a/D. i mecklenburgska dragonregementet Wilhelm Karl Georg von Below och hans fru, Clara Müller, dotter af superintendenten Müller i Beeskow.

Antonie Gustava, f. 1839 3/3 i Freienwalde a./O., † 1860 16/8 i Berlin.

Franz Karl Albrecht, f. 1840 7/9 i Freienwalde a/O., † derstädes 1841 22/2.

Anna Henriette, f. 1841 2/12 i Freienwalde a O., bor f. n. i Rostock i Mecklenburg.

Tab. XII.

Karl Reinhold, den yngre (son af Karl Reinhold, den äldre. Tab. VI), till Warsin, hvilket gods hans broder, Ephraim, öfverlät åt honom på lifstid. F. 1757 27/12 på Nordanå, Alfta socken, Helsingland (enligt en annan uppgift 1756 26/12 i Skåne), fänrik vid kongl. preuss. infant.-regem:t von Schönfeld (N:o 30), sekundlöjtnant 1783 1/3, premierlöjtnant 1791 15/6, kaptens afsked 1793 23/2, † på Warsin 1836 14/1 och begrafven i Wusterhusen vid sidan af sin broder, Ephraim, 19/1 samma år. — Gift 1793 7/9 i franska kyrkan i Berlin med *Anne Charlotte Blanvalet*, f. 1760 24/7 i Berlin, † 1847 15/8 i Bärwalde i Pommern och begrafven i Bärwalde kyrkogård samma år 17/8; dotter af Pierre Blanvalet i Berlin († der 1797 24/9, 82 år gammal) och han fru, Charlotte Baudeson. Fru Anne Charlotte von Hackewitz, f. Blanvalet,

flyttade efter sin mans död till Bärwalde, i närheten af hennes enda dotter.

Barn:

Wilhelmina (Minna) Karolina Charlotta, f. 1794 $^{30}/_{8}$ på Warsin, † 1858 $^{5}/_{10}$ i Berlin. — Gift 1836 $^{17}/_{8}$ på Warsin med *Johann Friedrich Schohl*, godsegare till Nelep vid Schiwelbein i Pommern, f. 1794 $^{4}/_{12}$ i Wolgast, † 1853 $^{7}/_{1}$ i Berlin. Båda makarne ligga begrafna i gamla Trefaldighetskyrkogården i Berlin.

Karl Wilhelm Ferdinand, f. 1795, premierlöjtnant och godsegare, † 1876. Tab. XIII.

Albert Heinrich Reinhold, f. 1798, kongl. preussisk ekonomiekommissarie, † 1862. Tab. XIV.

Gustav Edward Theodor, f. 1804, kongl. preussisk generalmajor a/D., † 1873. Tab. XV.

Tab. XIII.

Karl Wilhelm Ferdinand (son af Karl Reinhold, den yngre. Tab. XII), f. 1795 $^{4}/_{11}$ på Warsin. Fänrik vid 33:dje infanteriregementet (1:sta reservregementet) 1817 $^{26}/_{12}$, sekundlöjtnant 1819 $^{20}/_{2}$, transport till nybildade 34:de infant.-regementet (2:dra reservregementet) 1820 $^{3}/_{3}$, bataljonsadjutant 1822—1836, premierlöjtnant 1835 $^{14}/_{10}$, afsked med pension och rätt att bära regementets uniform 1836 $^{16}/_{12}$. Egde slutligen riddargodset Niepoizlowitz vid Neustadt i Westpreussen. † 1876 $^{15}/_{12}$ i Köslin i Pommern. — Gift 1827 $^{12}/_{7}$ i Pobanz vid Lublitz i Pommern med *Emilie Ludewika Juliana von Kalkstein-Oslowski*, f. 1809 $^{27}/_{11}$ på Gross Voldekow vid Belgard i Pommern, † 1878 $^{29}/_{1}$ i Köslin; dotter af kaptenen i kongl. preussiska armén Johann von Kalkstein-Oslowski[1] och hans fru, Dorotea Engelke.

Barn:

Charlotte Ludowika Emilie f. 1834 $^{23}/_{7}$ i Jülich. — Gift 1853 $^{16}/_{5}$ i Köslin med fil. doktor *Karl Friedrich Julius Gottfried Zelle*, f. 1825 $^{14}/_{12}$ i Berlin, † 1889 $^{20}/_{9}$ i Köslin, öfverlärare vid gymnasium derstädes. Enkefru Zelle, f. von Hackewitz, bor f. n. i Köslin.

Wilhelmine Agnes Johanna, f. 1836 $^{13}/_{4}$ i Jülich. — Gift 1861 $^{15}/_{10}$ i Köslin med kaptenen och kompanichefen vid 3:dje pommerska infanteriregementet, N:o 14, sedermera öfversten *Fritz Gustav von Lillieström* (svenska adl. ätten N:o 250) i Köslin.

Karl Gustav Friedrich, f. i Paatzig vid Neu Stettin 1838 $^{23}/_{1}$. Från kadettkåren sekundlöjtnant vid Kaiser Alexander genadierregementet 1855 $^{1}/_{5}$, transport till 1:sta kombinerade genadierrege-

---

[1] Född 1770 $^{7}/_{3}$ på Gawrowiec vid Schwetz i Westpreussen, † 1812 och son af Johann von K.—O. och Katarina von Klinski.

mentet (sedermera »Regement Elisabeth») 1860 $^{1}/_{7}$, premierlöjtnant 1862 $^{12}/_{4}$, deltog i fälttågen mot Danmark 1864 och mot Österrike 1866, kapten och kompanichef 1866 $^{30}/_{10}$, anställd i stora generalstaben 1868 $^{22}/_{3}$, i 3:dje arméкårens generalstab 1869 $^{6}/_{4}$, återflyttad till stora generalstaben 1869 $^{21}/_{9}$ och kommenderad till tjenstgöring såsom 2:dre generalstabsofficer vid storhertigliga hessiska (25:te) divisionen på ett år från 1869 $^{1}/_{10}$, deltog i fälttåget mot Frankrike 1870—71 och dekorerad med jernkorset, 2:dra klass, transport till stora högqvarterets generalstab 1871 $^{24}/_{1}$, h. k. h. storhertigens af Mecklenburg-Schwerin flygeladjutant 1871 $^{16}/_{5}$, major 1871 $^{3}/_{10}$, kommenderad 1871 $^{30}/_{12}$ att under h. k. h. storhertigens frånvaro tjenstgöra vid stora generalstaben, åter anstäld derstädes 1872 $^{21}/_{11}$, transport till 1:sta gardes infanteridivisionens generalstab 1874 $^{1}/_{12}$, öfverstelöjtnant 1877 $^{30}/_{4}$, chef för 5:te arméкårens generalstab 1880 $^{9}/_{10}$, öfverste 1881 $^{16}/_{9}$, kommenderad chef för Kaiser Franz' gardesgrenadierregemente, N:o 2, 1882 $^{16}/_{11}$, generalmajor i armén 1887 $^{3}/_{8}$, afsked 1888 $^{19}/_{9}$, † 1889 $^{18}/_{8}$ i S:t Blasien, der han sökte bot för sin fleråriga lungsjukdom. Ogift.

Ludwig Albert Reinhold, f. i Paatzig 1840 $^{15}/_{4}$. Har 1860 öfverflyttat till Nordamerika, är gift och har 2 söner samt bor f. n. Brooklyn.

Natalie Henriette Antonie, f. 1842 $^{6}/_{1}$ i Paatzig. — Gift 1871 $^{5}/_{4}$ i Folkestone, grefskapet Kent, England, med *Charles Badois*, professor i Folkestone, f. 1819 i södra Frankrike, † i Paris 1892. Enkefru Antonie Badois, f. von Hackewitz, bor f. n. i Ashford, Middlesex, England.

Otto Eugen Heinrich, f. 1843 $^{13}/_{3}$ i Niepoizlowitz. Från kadettkåren sekundlöjtnant vid Kaiser Alexander grenadierregementet 1860 $^{6}/_{3}$, † i Köslin samma år $^{18}/_{10}$.

Sidonie Marie Eugenie, f. 1844 $^{17}/_{11}$ i Polzin i Pommern. — Gift 1873 $^{20}/_{3}$ i Berlin med *Kristian Oskar Liebe*, då öfverste och chef för Schleswig-Holsteinska fusilierregementet, N:o 86, f. 1823 $^{21}/_{2}$ i Berlin, f. n. generallöjtnant z. D. i Hildesheim.

Oskar Axel Theodor, f. 1847 $^{20}/_{8}$ i Köslin, † der 1848 $^{26}/_{10}$.

Agnes Bertha Leontine, f. 1849 $^{3}/_{10}$ i Köslin. — Gift 1879 $^{30}/_{6}$ i Sondershausen med *Karl Wilhelm Andreas von Schlütter*, major a. D. och Rechtsritter af Johanniterorden, f. 1828 $^{2}/_{5}$ i Stade, † 1897 $^{7}/_{10}$ i Hildesheim och der begrafven samma år $^{10}/_{10}$. Enkefru Agnes von Schlütter, f. von Hackewitz, bor f. n. i Hildesheim.

Tab. XIV.

Albert Heinrich Reinhold (son af Karl Reinhold, den yngre. Tab. XII), f. 1798 $^{22}/_{11}$ på Warsin; kongl. preussisk ekonomiekommissarie a. D., slutligen i Lauenburg i Pommern, † i Stolp i Pommern 1862 $^{22}/_{8}$. — Gift 1833 $^{21}/_{5}$ i Köslin med *Marie Henriette Müller*, f. 1810 $^{5}/_{8}$ i Wollin, † 1880 $^{4}/_{2}$ i Stolp och begrafven

jemte sin man i Stolps kyrkogård, dotter af löjtnanten Karl Müller och hans fru, Elisabeth Noltin.

Barn:

Hugo Eugen Reinhold, f. 1834 $^{26}/_{6}$ i Lauenburg, † der 1840 $^{9}/_{6}$.
Werner Franz Emil, f. 1836 $^{24}/_{8}$ i Lauenburg, † der 1842 $^{20}/_{2}$.
Marie Wilhelmine Charlotte, f. 1840 $^{8}/_{5}$ i Lauenburg, bor f. n. i Stolp. Ogift.
Walter Albert Camillo, f. 1844 $^{11}/_{2}$ i Goddentow vid Lauenburg i Pommern. Ingick 1862 $^{22}/_{4}$ såsom musketör i 2:dra komp. af 6:te pommerska infant.-regementet, N:o 49, underofficer 1862 $^{5}/_{8}$, portepée-fänrik samma år $^{16}/_{12}$, sekundlöjtnant 1864 $^{13}/_{2}$, tjenstgjorde vid ryska gränsen under polska insurrektionen 1863—64 och i fälttåget mot Österrike 1866, kommenderad till 9:de landtvärnsregementet 1866 $^{22}/_{5}$—$^{5}/_{9}$, deltog i fälttåget mot Frankrike 1870—71, dekorerad med jernkorset, 2:dra kl., tjenstgjorde i Frankrike under ockupationen 1871—73, premierlöjtnant 1871 $^{6}/_{4}$, kommenderad till militärskjutskolan i Spandau 1873 $^{28}/_{7}$, kompaniinstruktör derstädes 1875—1876, kapten och kompanichef 1877 $^{10}/_{2}$, bataljonsinstruktör i Potsdam 1887, major vid infant.-regementet v. d. Marwitz (8:de pommerska), N:o 61, 1889 $^{27}/_{1}$, bataljonsbefälhafvare vid 1:sta thüringska infant.-regementet, N:o 31, 1890 $^{24}/_{3}$, andre stabsofficer vid distriktskommandot i Kiel 1893 $^{25}/_{3}$, befälhafvare i Altona landtvärnsområde samma år $^{18}/_{4}$, öfverstelöjtnant 1894 $^{24}/_{7}$.

Öfverstelöjtnant Walter von Hackewitz har på ett förtjenstfullt sätt i ett praktfullt manuskriptverk samlat rikhaltiga bidrag och viktiga akter till sin ätts historia och genealogi från dess begynnelse till närvarande tid, isynnerhet rörande de tyska slägtgrenarne, hvilkas genealogi han fullständigt utredt, så vidt det varit möjligt. Ogift.
Elisabeth Henriette Beata, f. 1845 $^{8}/_{9}$ i Lauenburg. — Gift 1872 $^{19}/_{11}$ i Stolp med *Eugen Gustav Friedrich Wichman*, f. 1839 $^{23}/_{11}$ i Gumminshof vid Treptow a. d. Rega. Bo f. n. i Berlin.
Hedvig Theodora Charlotte, f. 1848 $^{24}/_{10}$ i Lauenburg. Bor f. n. i Charlottenburg. Ogift.

Tab. XV.

Gustaf Edward Theodor (son af Karl Reinhold, den yngre. Tab. XII), f. 1804 $^{6}/_{5}$ på Warsin. Portepée-fänrik vid 10:de infant.-regementet 1822 $^{17}/_{12}$, sekundlöjtnant 1824 $^{15}/_{3}$, kommenderad till 10:de landtvärnsregementet 1835—36, regementsadjutant 1838—42, premierlöjtnant 1841 $^{10}/_{3}$, kapten och kompanichef 1847 $^{19}/_{6}$, kommenderad till bataljonsbefälhafvare vid 2:dra bataljonen af 22:dra landtvärnsregementet 1853 $^{20}/_{1}$, major samma år $^{22}/_{2}$ derstädes, åter till 10:de infant.-regementet 1858 $^{7}/_{5}$, öfverstelöjtnant samma år $^{22}/_{5}$, befälhafvare för 10:de kombinerade infant.-rege-

mentet 1860 8/5, öfverste och chef för 3:dje niederschlesiska infant.-regementet (N:o 50) 1860 1/7, generalmajors afsked 1864 10/9, ställd till disposition och utnämnd till vikarierande befälhafvare öfver 21:sta infant.-brigaden 1870 18/7, trädde ur aktiv tjenst 1871 4/11, † i Kolberg i Hinterpommern 1873 16/7 vid ett tillfälligt besök hos sin svärson, samt begrafven i Kolbergs garnisonskyrkogård. — Gift 1838 10/7 i Wilkau, kretsen Namslau i Schlesien, och enligt egen önskan vigd i katolska kyrkan med *Johanna Henriette Louise Friedrike Natalie von Klüx*, f. 1812 10/12 i Liegnitz i Schlesien, † 1877 25/3 i Breslau och begrafven på dervarande garnisonskyrkogård, dotter af generalen Karl Friedrich von Klüx och hans fru, Johanna Augusta von Vitzthum samt fosterdotter af öfverstelöjtnant Kuylenstjerna på Wilkau.

Barn:

Klara Augusta Charlotte Wilhelmine Ottilie Ida, f. 1839 14/9 i Breslau. — Gift derstädes 1869 7/7 med kaptenen i stora generalstaben *Ferdinand Otto Ludwig Lust*, f. 1834 6/3 i Schweidnitz, sedermera generalmajor a. D. och bosatt i Schöneburg vid Berlin, son af kaptenen vid 7:de infant.-regementet Ferdinand August Ludwig Lust och hans fru, Arabella Augusta Romana von Taubenheim.

Hugo Gustav Karl Otto, f. 1848 4/9 i Breslau. Ingick i armén som grenadier vid 1:sta gardesregementet till fot och deltog i fälttåget mot Österrike 1866, portepée-fänrik samma år 13/10, sekundlöjtnant 1867 14/11, deltog i fälttåget mot Frankrike 1870—71; svårt sårad vid S:t Privat; dekorerad med jernkorset, 2:dra kl.; adjutant vid fusilierbataljonen; afsked 1874 15/8. Ingick derefter i rysk krigstjenst, der han 1898 2/10 utnämndes till öfverste och chef för 15:de turkestanska liniebataljonen i Margelan, gebietet Fergana, efter att förut såsom stabsofficer hafva utfört särskilda uppdrag såsom truppanförare i militärdistriktet Turkestan. Ogift.

Klothilde Ida Amalie Veronica Albertine Augusta f. 1853 2/8 i Cosel i Ober-Schlesien. — Giftt 1882 8/6 i Breslau med *Franz Gelinck*, kongl. staatsanwalt i Brieg i Schlesien, f. 1841 17/10 i Breslau och sedermera oberstaatsanwalt i Brieg samt son af justitienrath a. D. Karl Gelinck i Breslau och hans fru, f. Mitschke, sedermera von Mitschke-Collande.

Tab. XVI.

Fredrik Herman (son af Karl Reinhold, den äldre. Tab. VI), f. 1763 på Nordanå, Alfta socken, Helsingland, löjtnant i kongl. preussisk tjenst; afsked derifrån omkr. 1790; egde Hårdaholm i Suntak s:n, Vartofta härad, efter fadern och bodde der 1794—1800, från 1800 till 1803 på Solberga i Skarke socken, Valle härad, och sedermera till 1837 på Dannemarka, 2 mtl säteri i Korsberga s:n, Vartofta härad, hvilket säteri han sålde sistnämnda år, hvarefter han bodde i Sköfde till sin död 1842 1/1. — Gift 1:o) omkr. 1794 med sin kusin, *Eleonora Beata von Hackwitz*,

men från henne skild 1804 (se nedan. Tab. XXVII.), f. 1774, † 1834 i Jönköping af kolera. 2:o) 1804 26/11 med ***Lovisa*** *Maria Sparrsköld*, f. 1781 20/1 i Bringetofta s:n, Jönköpings län, † 1858 9/4 i Sköfde, dotter af öfverstelöjtnanten R. S. O. Karl Magnus Sparrsköld, N:o 1195, och hans fru, Anna Elisabeth Ehrenpreuss, N:o 1313 (hvilka kallade sig Haugwitz).

Barn:[1]

1. *Karl Magnus*, f. 1795, underlöjtnant, † 1885. Tab. XVII.
1. *Hedvig Sophia* (*Hedda*), f. 1799 på Hårdeholm, † ogift i Korsberga 1835 2/7.
1. *Fredrika Charlotta*, f. 1802 i Korsberga, † 1804 23/11.
2. *Fredrika Lovisa*, f. 1806 13/3 i Korsberga, † i Sköfde 1882 9/2. Ogift.
2. *Gustaf Adolf*, f. 1807, kyrkoherde, † 1867. Tab. XIX.
2. *Dorothea Wilhelmina* (*Dora*), f. 1808 11/11 i Korsberga, † 1892 6/6 i Sköfde. Ogift. Har bildat stipendiefonder vid Skara och Sköfde elementarläroverk samt i sistnämda stad grundat »von Haugwitzska Stiftelsen» till förmån för åldriga trogna tjenarinnor.
2. *Johanna Charlotta*, f. 1814 20/6 på Dannemarka, † 1885 17/10 i Sköfde. Ogift.

Tab. XVII.

Karl Magnus (son af Fredrik Herman. Tab. XVI), f. 1795 på Hårdaholm. Rustmästare vid Skånings komp., Skaraborgs regemente 1811, dito vid 2:dra majorens komp. 1814, fanjunkare vid samma regemente; deltog i fälttåget mot Napoleon i Tyskland 1813—1814; sårad i slaget vid Leipzig; afsked 1815 med underlöjtnants titel. Bodde först å Dannemarka, sedan på Långruden nära Hjo och från 1837 på Stora Wäthult, Agnetorps s:n, Vartofta härad, hvilken egendom hans barn fingo såsom gåfva af deras farfader och ännu af dem innehafves, men af deras fader disponerades under hans lifstid, som slutade 1885 i Korsberga; begrafven i Agnetorps kyrkogård. — Gift 1818 med *Kristina Lovisa Cederberg*, f. 1797, † 1860 på Stora Wäthult, dotter af komministern i Mariestad Elias Cederberg (f. 1761, † 1807) och Sara Helena Kullberg (f. 1773, † 1808), prestdotter från Varnhem.

Barn:

Emerentia Mathilda, f. 1819 i Korsberga. — Gift med sergeanten vid Skaraborgs regemente Lars Ternstedt i Fridene, Vartofta härad.

Lovisa Vilhelmina, f. 1821 i Korsberga, † 1848 på Stora Väthult. Ogift.

Alexander Ferdinand, f. 1826 i Korsberga, † 1838 å Stora Väthult.

Vilhelm Reinhold, f. 1828, arbetare vid fabriken Vulcan i Tidaholm, Agnetorps s:n. Ogift.

---

[1] Dessa barn antogo alla namnet von Haugwitz.

Adolf Verner, f. 1830, f. d. fanjunkare vid Hallands bataljon; svärdsman 1873; bebor och eger jemte syskonen Stora Väthult. Ogift.
Karl Herman Alfred, f. 1833, handlande, † 1869. Tab. XVIII.
Augusta Sofia, f. 1835, † 1892. — Gift med konstapeln Andersson i Vämle, nära Sköfde.

Tab. XVIII.

Karl Herman Alfred (son af Karl Magnus. Tab. XVI), f. 1833, någon tid handlande i Stockholm, † 1869 på Stora Väthult. — Gift med *Fredrika Wermelia Asmundsen*, f. 1837; bor enka vid Tidaholm.

Barn:

Amalia, f. 1860, bor på Stora Väthult. Ogift.
Oskar Ferdinand, f. 1865, landtbrukare; bor hos farbrodern på Stora Väthult.
Ludvig, f. 1868 $^{1}/_{5}$, f. d. poliskonstapel i Stockholm. — Gift i Stockholm 1896 $^{12}/_{1}$ med *Klara Sofia Edberg*, f. i Åbo 1871 $^{13}/_{6}$, dotter af jernarbetaren Fredrik Vilhelm Edberg och Klara Albertina Elisabeth Carlsson.

Tab. XIX.

Gustaf Adolf (son af Fredrik Herman. Tab. XVI), kallade sig von Haugwitz, likasom syskonen. F. 1807 $^{12}/_{3}$ i Fröjered. Stud. i Upsala 1828 från Skara läroverk, prestvigd 1830 till huspredikant hos godsegare I. af Darelli på Wängsjöberg, Gottröra s:n, Upland, past.-adjunkt och kateket i Stockholm 1833, past.-ex. 1837, t. f. teol. adj. vid krigsakadem. på Karlberg 3 mån. 1842, komminister i Hedvig Eleonora förs. i Stockholm 1847, tillika regem.-pastor vid lifregementets dragoner 1853, kyrkoherde i Sköfde stads och landsförsamlings med Ryd, Hagelberg, N. Kyrketorp och Vombs församlingars pastorat, Skara stift, 1857, † 1867 $^{7}/_{8}$ och begrafven i Sköfde. — Gift 1:o) 1839 /$_{11}$ med *Cecilia Aurora Vilhelmina Probst*. f. 1819 $^{7}/_{6}$ i Adolf Fredriks församl. i Stockholm, † i Hedvig Eleonora församl. der, barnlös, 1854 $^{1}/_{11}$, dotter af sejlaremästaren i Stockholm Johan Kristoffer Probst och hans fru, Fredrika Rebecka Himberg. 2:o) 1857 $^{14}/_{11}$ i Åmål med *Henrika Ulrika* (*Ulla*) *Vilhelmina Dorothea Gyllenram*, f. 1827 $^{4}/_{7}$ i Åmål, † i Sköfde 1867 $^{14}/_{7}$, dotter af kaptenen och innehafvaren af tapperhetsmedaljen i guld, slutligen tullinspektoren i Åmål, Johan August Gyllenram, N:o 1528, och hans fru, Lovisa Kristina Åstrand.

Dotter:

2. *Hermina Lovisa Henrietta*, f. 1860 $^{19}/_{3}$ i Sköfde, † der 1874 $^{12}/_{1}$.

Tab. XX.

Franz Gottlieb Leonard (son af Karl Reinhold, den äldre. Tab. VI), f. 1770 $^{5}/_{5}$ på Warsin. Fänrik vid dragonregementet, N:o 5, »Markgraf von Anspach-Bayreuth» 1787 $^{3}/_{12}$, sekundlöjtnant 1789 $^{30}/_{7}$, premierlöjtnant 1797 $^{8}/_{6}$, stabskapten 1805 $^{3}/_{11}$, kapten 1806 $^{26}/_{8}$, majors afsked med 300 thalers pension 1807 $^{23}/_{10}$, engagerad i 2:dra pommerska brigadgarnisonsbataljonen 1814 $^{9}/_{3}$, kommendant på det i Küstrin upprättade ryska militärlasarettet 1814 $^{14}/_{4}$—$^{4}/_{11}$, inrangerad 1815 $^{9}/_{6}$, förflyttad till 4:de garnisonsbataljonen 1818 $^{26}/_{4}$, och till 2:dra infanteriregementets garnisonskompani 1820 $^{14}/_{4}$, öfverstelöjtnants afsked med 500 thalers pension och rätt att bära regements- uniform 1822 $^{23}/_{4}$, † på Waschow vid Lassau i Vorpommern, efter långvarig sjukdom, 1832 $^{11}/_{2}$, och begrafven i Wusterhusens kyrkogård. — Gift 1808 $^{9}/_{5}$ i Stargard, Pommern, med *Henriette Marie Gerstmeijer*, f. 1780 $^{3}/_{2}$ i Schellin i Pommern; spårlöst försvunnen under marsoroligheterna i Berlin 1848; dotter af superintendenten vid Mariakyrkan i Stargard, Kristian Gottfried Gerstmeijer och hans fru, Ernestine Wilhelmine Karoline Beuthner. Fru Henriette von Hackewitz, f. Gerstmeijer, gjorde sig känd såsom författarinna, bland annat genom »Briefwechsel für die Jugend» (Glogau 1838).

Son:

Theodor Eugen, f. 1809 $^{30}/_{10}$ i Stargard. Från kadettkåren portepéefänrik vid Kaiser Alexander grenadierregementet 1827 $^{28}/_{7}$, sekundlöjtnant i regementet 1828 $^{15}/_{1}$, inrangerad 1831 $^{15}/_{3}$, lärare vid den kombinerade gardesdivisionsskolan och i trigonometriska byrån 1836—37, i topografiska byrån 1838—39, kommenderad till kombinerade gardesreservbataljonen 1839—40, premierlöjtnant 1843 $^{11}/_{2}$, afsked med pension och rätt att bära arméuniform och utsikt till anställning i gendarmeriet 1843 $^{12}/_{4}$, distriktsofficer i Stralsund vid 2:dra gendarmeribrigaden 1852 $^{11}/_{12}$, kapten; † 1861 $^{24}/_{12}$, barnlös, i Stralsund, och med honom utgick den yngsta tyska ättegrenen. Har författat »Handbuch der Fortification», 2:dra uppl. (Berlin, Posen, Bromberg 1841). — Gift 18 $^{4}/_{12}$ i Berlin med *Dorothea Maria Karolina Müller*, f. 1818 $^{13}/_{3}$ i Güstrow i Mecklenburg-Schwerin, †, barnlös, i Stralsund 1863, dotter af Daniel Kristoffer Müller i Güstrow och hans fru, Sophia Maria Karolina Franck.

Tab. XXI.

Franz Fredrik (son af Franz Joachim, den äldre. Tab. V.), f. 1720 $^{20}/_{10}$ på Gullarp. Kornett och kongl. lifdrabant. Bodde en tid på Dahlen i Habo s:n, derefter från 1767—1770 på Tafvelhult, $^{1}/_{8}$ mtl, och 1782—1791 på Svenstorp, $^{1}/_{8}$ mtl Nordgården, båda i Sandhems socken, äfvensom på Bergsgården i Vättak, Vartofta härad, Vestergötland; lefde ännu 1800 i ekonomiskt betryck. — Gift 1750 $^{5}/_{6}$ i Sandhem med *Helena Wall-*

mark, f. i Sandhem 1727 2/7, † före 1800, dotter af kyrkoherden derstädes Erik Wallmark (f. 1678, † 1755) och hans fru, Beata Börstell († 1747. g. 1727), prestdotter i Sandhem.

Barn:

Lovisa Beata, f. 1751 14/4 i Sandhem.
Immanuel, f. 1752, förare, †. Tab. XXII.
Elisabeth Eleonora (*Lisa Nora*), f. 1753 19/1 i Habo, döpt 21/3 s. å.
Lovisa, f. 1756 17/2 i Habo (bland faddrarne nämnes farfadern, ryttmästaren F. J. v. H. och hans fru.) Hon finnes flere gånger antecknad i Hvalstads dopbok såsom fadder vid sina små slägtingars dop. Bodde i Almunds kvarn i Vättak.
Adolf, f. 1757 i Habo, lefde ännu 1777, då föräldrarne bodde vid Tibro kvarn.

Tab. XXII.

Immanuel (son af Frans Fredrik. Tab. XXI), f. 1752 22/10 på Dahlen i Habo s:n. Förare vid Skaraborgs regemente, egde någon tid 1/4 mtl kronoskatte i Sandhem, hvilket han måste afträda för gäld, såsom framgår af ett upprop till allmänheten om understöd, hvarom läses i Post- och Inrikes Tidningar, N:o 59, år 1800, då familjen bodde på dåvarande fältväbelbostället Svenstorp i Sandhem, † före 1836. — Gift med *Anna Hedvig Lundenius*, f. 1761, †, enka, 1836 9/11 på torpet Ljunghem i Sandhems socken; dotter af kyrkoherden i Daretorp Erik Lundenius (f. 1699 3/11, † 1766 14/6) och hans andra fru, Anna Katrina Myra (g. 1747).

Barn:

Karl Fredrik, f. 1784 i Sandhem. Hälftenbrukare i Svenstorp, Nordgården 1/4 mtl, 1811—15. En tid jemte systern Helena Kajsa tjenande i Grimarp, Sandhems s:n, † hos sin svåger på torpet Skogslund i Sandhem 1843 2/1 och slöt andra svenska ättegrenen.
Helena Kajsa, f. 1787 i Sandhem (se ofvan).
Gustava, f. 1795 28/3 i Sandhem, †. — Gift med Jakob Söderberg, f. 1790 10/6 i Daretorp; bodde i torpet Skogslund, Sandhems s:n, med 4 barn.

Tab. XXIII.

Albrekt Otto (son af Franz Joachim, den äldre. Tab. V), f. 1725 10/12 på Gullarp. Var 1753 furir, sedan fältväbel vid Skaraborgs regemente, afsked 1761, fänriks namn 1764. Bodde såsom fältväbel vid Vilske komp. på militiebost. Tibro qvarn i Hvalstad med sergeants indelning, flyttade till gården Holmen eller Bastebergsholmen i Vättak socken, samma pastorat, 1798, † der samma år 20/10. — Gift 1766 på Holmen med *Anna Maria Wetterberg*, f. 1744 på Holmen, † der 1790, dotter af egaren till Holmen fältväbel Wetterberg och hans fru.

Barn:

Anna Eleonora (*Nora*), f. 1768 $^{4}/_{8}$ på Holmen. Flyttade till Yllestad 1799, †, ogift, 1840 på lägenheten Siggetorp i Ångarps socken nära Tidaholm, hvilken lägenhet hon erhållit till lifstidsbesittning för sin mångåriga och trogna tjenst såsom husföreståndarinna på Tidaholm hos öfverstekammarjunkaren frih. Per Alexander Rudbeck och hans friherrinna, Anna Elisabeth von Axelson.

Albertina Magdalena (*Maja Lena*), f. 1771 $^{25}/_{1}$ på Holmen, † 1838 $^{27}/_{2}$ på Lillegården i Acklinga socken. Ogift.

Franz Joachim, den yngre, f. 1774, löjtnant, † 1839. Tab. XXIV.

Karl Magnus, f. 1777 $^{12}/_{12}$ på Holmen. Ingick i krigstjenst 1798 $^{15}/_{12}$, fänrik 1805 $^{2}/_{10}$, 1:ste adjutant 1808 $^{1}/_{2}$, deltog såsom löjtnant vid infanteriet i tyska och norska fälttågen 1813—14, sårad i Norge, afsked, landtmäteriexamen 1821, kommissionslandtmät. i Malmöhus län 1830, afsked på 1840 talet; † 1851 $^{22}/_{7}$ på Vidtsköfle gård, Torrlösa s:n, Skåne. Ogift.

Gustaf Otto, f. 1782 $^{2}/_{11}$. Landtmäterielev hos ingeniör Baalach i Suntak och sedan i Skåne 1802, landtmät.-ex. 1803, kommissionslandtm. 1813, andre landtmätare i Malmöhus län 1822, arrendator af Vidtsköfle gård under Trolleholms gods i Torrlösa s:n 1809—1855 och af Östraby gård inom samma s:n 1836—46; † 1869 $^{16}/_{6}$ i Holm. — Gift med *Dorotea Lamberg*, f. 1798, † 1823, borgaredotter från Ystad.

Dotter:

Christine, f. 1820 $^{24}/_{2}$. — Gift 1844 $^{8}/_{4}$ med *Carl Magnus David Hall*, f. 1813 $^{14}/_{5}$ på Hådala vid Engelholm, † 1892 å Widtsköfle, som han arrenderade efter sin svärfaders frånfälle. Hans fader var en till Sverige inflyttad engelsman. Enkefru Hall, f. v. Hackwitz, var boende å Hållad vid Örtofta i Skåne.

Tab. XXIV.

Franz Joachim, den yngre (son af Albrekt Otto. Tab. XXIII), f. 1774 $^{30}/_{11}$ i Hvalstad. Inträdde i krigstjenst 1794 $^{30}/_{5}$, fanjunkare vid Skaraborgs regemente. konst. fänrik 1809 $^{31}/_{1}$. fänrik 1810 $^{1}/_{5}$, fången i Norge 1808 $^{16}/_{6}$, var 1815 löjtnant och regementsadjutant, afsked samma år $^{25}/_{7}$; † 1839 $^{27}/_{5}$ på Qvarnliden i Daretorps s:n, Vestergötland. Bodde såsom indelningshafvare på Pilagården i Acklinga s:n, sedermera på Arteberg i Härja s:n och på Dverstorp i Dimbo, hvilket sistnämnda ställe då egdes af hans svägerska, Kristina Hedvig Schuer, enka efter kyrkoherden i Daretorp Johan Wennerdahl. — Gift 1810 $^{29}/_{9}$ med *Sophia Gustava Schuer*, f. 1783 $^{12}/_{4}$, † 1862 $^{15}/_{1}$ på Vilhelmsberg, eller såsom gården också kallas, Stenbacka, under Qvistegården. Daretorp s:n, dotter af rådmannen i Göteborg Johan F. Schuer († 1805) och hans fru.

Barn:

Jan Otto (*Janne*), f. 1811, f. d. godsegare. † 1865. Tab. XXV.

Karl Magnus Vilhelm, f. 1815, verkstadsarbetare, † 1883. Tab. XXVI.
Hedvig (*Hedda*) *Vilhelmina*, f. 1817 23/8 i Acklinga, flyttade 1835 3/11 till Habo prestgård och prosten mgr Karl Tengborg, i hvars hus hon vistades till 1845, då hon flyttade till Lundby vid Göteborg; bodde 1896 på Vilhelmsberg. Ogift och nästan döf.
Gustaf, f. 1819 18/7, † 1828 /12.
Anna Sophia, f. 1822 10/5 i Härja; bodde 1896, mindre vetande, hos systern Hedda.
Johanna Fredrika, f. 1830 23/4 på Dverstorp, † 1831 21/1.

Tab. XXV.

Jan Otto (Jane) (son af Franz Joachim, den yngre. Tab. XXIV), f. 1811 18/12. Landtbruksinspektor i Vestergötland; egde och bebodde 1845 Stora Gunnared, 2 mtl (tax.-värde 83,500 kr.) i Angereds s:n, Elfsborgs län, sedermera Bärby i Vesterlanda s:n, Göteborgs län, slutligen förvaltare af Ås kloster i Halland; † derstädes hösten 1865. Var i Angered en intresserad och mycket använd kommunalman. — Gift 1847 30/10 på Gunnared med *Hedvig* (*Hedda*) Lucina Vesterdahl, f. 1810 17/10 i Landskrona, † 1860 1/6 på Bärby, dotter af handlanden i Landskrona, sedan i Ystad, Johannes Vesterdahl (f. 1781 i Landskrona) och hans fru, Johanna Aspelund (f. i Landskrona 1778 16/6, g. 1802 30/6).

Barn:

Johan Astolf, f. 1848 22/9 på Stora Gunnared. Stationsinspektor vid Esperöd station på Ystad—Eslöfs jernväg; † 1886 24/4 i Esperöd, Vanstads s:n. Ogift; och slöt den tredje svenska ättegrenen.
Hulda Ottolina, f. 1852 21/12 på Stora Gunnared. — Gift 1871 28/7 i Ystad med sin syssling på mödernet, stationsinspektoren vid Statens jernvägar, sedermera direktören hos Göteborgs margarinaktiebolag, *Axel Albrekt Ferdinand Flach*, f. 1840 2/8.

Tab. XXVI.

Karl Magnus Wilhelm (son af Franz Joachim, den yngre. Tab. XXIV), f. 1815 22/7 i Daretorp. Kallade sig, likasom barnen, Hackwitz. Arbetare vid Statens jernvägars maskinverkstad i Göteborg, † derstädes 1883 16/11. — Gift 1:o) i Vadstena med *Johanna Eriksson*, f. 1813 i Vadstena, † 1847 14/9 i Göteborg. 2:o) 1852 22/9 med *Johanna Olofsdotter Svartlok*, f. 1818 26/12 i Solberga s:n, Bohuslän, der fadern Olof Svartlok var soldat.

Döttrar:

1. *Johana Lovisa*, f. 1839 24/10 i Vadstena, † ung.
1. *Hedvig* (*Hedda*), f. 1841 1/10 i Vadstena, sömmerska i Göteborg.
1. *Karolina*, f. 1844 18/9 i Angered, † ung.
1. *Maria*, f. 1846 29/10 i Göteborg, † ung.
2. *Johanna Karolina*, f. 1853 29/10. — Gift 1888 7/10 med timmermannen i Göteborg August Hansson, f. 1858 29/12 i Göteborg.

Tab. XXVII.

Magnus Henrik (son af Frans Joachim, den äldre. Tab. V), f. 1727 29/2 på Gullarp. Förare vid Helsinge regemente, Alfta komp. 1750 24/11, sergeant 1757 23/8 med förarelön, fänrik 1758 5/7 med fältväbels indelning 1761 30/4, fänrik 1764 8/3, permitterad till Pommern 1764 på årspermission tillika med brodern Karl Reinhold, stabsfänrik vid lifkom. och flyttad till fänriks indelning och Delsbo komp. 1765 17/6, med boställe i Bjuråker; genom byte med lifdrabanten Karl Gustaf Wrång och efter underdånig ansökning flyttad till kongl. lifdrabant 1766 6/8, slutligen kornetts afsked samma år; köpte af syskonen efter faderns död fädernegården Backgården i Hvalstads s:n, egde och bebodde efter sitt gifte Esbjörnstorp, 1/2 mtl säteri i Versås s:n, Kåkinds härad, † der 1795 10/10, och begrafven i Versås kyrkogård. — Gift 1772 25/2 på Esbjörnstorp med *Gustava Johanna Mannercreutz*, f. 1739 25/1 i Versås, † i Acklinga, dit hon flyttade 1797 från Hårdaholm, hvarest hon bodde 1796; yngsta dotter af regementsqvartermästaren vid Skaraborgs regemente Peter Häll, adlad (ej introd.) Mannercreutz, till Esbjörnstorp och hans fru, Märta Beata Uggla, N:o 100.[1]

Barn:

Eleonora Beata, f. 1774 28/11, † 1834 af kolera i Jönköping. — Gift 1:o) 1794 med sin kusin löjtnant *Fredrik Herman von Hackwitz*, men från honom skild 1804 (se Tab. XVI.). 2:o) 1804 med kronofogden i Vartofta fögderi, »landskamrer» Nils Alsing till Grunnevad i Hvalstads s:n, med hvilken hon hade 4 barn.

Peter (*Per*) *Joachim*, f. 1776, fänrik, † 1863. Tab. XXVIII.

Karl Gustaf f. 1781, kapten, † 1844. Tab. XXXI.

Tab. XXVIII.

Peter (Per) Joachim (son af Magnus Henrik. Tab. XXVII), f. 1776 12/2 på Esbjörnstorp. Inträdde i krigstjenst såsom rustmästare vid f. d. Stedingkska värfvade regementet 1796 26/1, var redan 1799 sergeant, fanjunkare 1803 15/2 och erhöll vid afskedet 1828 12/4 fänriks namn. Bodde en tid på Hårdeholm, hvarifrån han 1799 flyttade till sin gård Lilla Kongsryd i Svenstorps s:n, Kåkinds härad, † der 1863 30/4. Kommenderades 1801 med kongl. Skaraborgs regemente till fälttjenst i Göteborg, 1808 till fälttåget mot Norge, deltog i affären vid Prestbacka, der han blef fången, utvexlad 1809 och samma år kommenderad till garnisonstjenst i Venersborg, 1812 med regementet till fälttjenst i Göteborg, 1813 till garnisonstjenst i Göteborg för Elfsborgs bevär.-bataljons exercis, 1814 i januari åter med sistnämnda bataljon till Göteborg, derifrån till Karlsten, att tjenstgöra vid

[1] Se Schlegel och Klingspor, ättartaflor, sid. 183.

Skaraborgs bevär., samt sedan samma år till bevär.-manskapets exercis på Axvalls hed, hvarefter han med regementet deltog i sista norska fälttåget. — Gift 1799 $^{1}/_{1}$ med *Ulrika* (*Ulla*) *Lundahl*, f. 1780 $^{5}/_{9}$ i Acklinga, † 1868 $^{27}/_{11}$ i Sventorp; dotter af regementspastorn vid Skaraborgs regemente Johan Lundahl (f. 1735 $^{14}/_{10}$, † 1787 $^{13}/_{5}$) och hans fru, Katarina Öhrberg,[1] († 1806).

Barn, alla födda på Lilla Kongsryd:

Jan Henrik, f. 1800 $^{7}/_{9}$, † på Lilla Kongsryd 1802 $^{14}/_{4}$.
Gustafva Katarina, f. 1802 $^{26}/_{6}$, † 1886 $^{19}/_{11}$ på Hult i Visnum. — Gift 1833 med aktuarien i Göta hofrätt *Anders Magnus Wetterlöf*, f. 1797 $^{5}/_{3}$ i Jönköping (fadr. handskmak.), † der 1850.
Karl Reinhold, f. 1804 $^{5}/_{12}$, † samma år $^{8}/_{12}$.
Charlotta Sophia, f. 1806 $^{13}/_{2}$, † 1811 $^{2}/_{5}$.
Ulrika Eleonora, f. 1807 $^{21}/_{11}$, † 1827 $^{23}/_{2}$, af lungsot.
Karl Fredrik, f. 1810, landtbrukare, † 1892. Tab. XXX.
Adolf Vilhelm, f. 1812 $^{10}/_{11}$, † 1814.
August Vilhelm, f. 1816 $^{3}/_{2}$, † 1817 $^{26}/_{2}$.
Per Adolf, f. 1818 $^{25}/_{4}$, tvilling, † ung.
Johan Vilhelm, f. 1818 $^{25}/_{4}$, tvilling, † ung.
Charlotta Sophia, f. 1819 $^{30}/_{6}$ på Lilla Kongsryd, † 1877 $^{8}/_{11}$ ogift på Hult, dit hon flyttade 1869, efter moderns död.
Augusta Wilhelmina, f. 1823 $^{27}/_{11}$, † ung.

Tab. XXIX.

Karl Fredrik (son af Peter Joachim. Tab. XXVIII.), f. 1810 $^{10}/_{3}$ i Sköfde. Landtbrukselev vid Knorringsdal i Fenneslunda soc. 1824, brukselev vid Krontorp 1827, bruksbokhållare der 1828, inspektor på Nynäs i Visnum-Kils s:n 1834, dito på Hult[2] 1843, inköpte denna gård med lastageplats vid Vänern i Visnums socken 1876, † der 1892. — Gift 1843 $^{7}/_{12}$ med *Katarina Charlotta Hane*, f. 1812 $^{12}/_{8}$ i Visnum, † 1870 $^{21}/_{4}$ på Hult; dotter af hammarsmeden vid Sjöhammars bruk i Visnum Jonas Hane[3] (f. 7777 $^{25}/_{4}$ i Nysund, † 1852 $^{23}/_{7}$) och hans hustru, Katarina Maria Gustafsdotter.

Son:

Per Axel, f. 1853, landtbrukare. Tab. XXX.

Tab. XXX.

Per Axel (son af Karl Fredrik. Tab. XXVIII), f. 1853 $^{28}/_{6}$ på Hult. Från Kristinehamns allmänna läroverk brukselev vid Aspa bruk i Nerike 1870, bruksbokhållare vid Hasselfors 1872, in-

[1] Dotter af regementspastorn och komministern i Toarp Anders Öhrberg (f. 1752, † 1802) och hans fru, Inga Brita Ternstedt († 1809).

[2] Den tillämnade ändpunkten för Köping—Hult jernväg.

[3] Son af Göran Jonsson, mästersven vid Degerfors jernbruk, f. 1745, och Sara Svensdotter, f. 1748.

spektor å Hult 1875, arrendator af Hult 1882, ärfde efter fadren samma gård med lastageplats 1892, men försålde den år 1900. — Gift 1889 $^{20}/_{12}$ med *Alfhild Erika Rundberg*, f. 1863 $^{11}/_{5}$ på Jonsbols jernbruk i Visnum, dotter af bruksegaren Jonas Elis Rundberg (f. 1814 $^{14}/_{6}$ i Viby socken, Örebro län, † på Jonsbol 1888 $^{22}/_{8}$) och hans fru, Florentina Andrea Ekelund[1] (f. 1831 $^{23}/_{2}$ på Utö i Stockholms län).

Barn:

Ingeborg Margareta f. 1896 $^{30}/_{9}$ på Hult.
Erik Walter Axelsson, f. 1898 $^{23}/_{6}$ på Hult.

Tab. XXXI.

Karl Gustaf (son af Magnus Henrik. Tab. XXVII), f. 1781 $^{5}/_{2}$ på Esbjörnstorp i Versås. Ingick i krigstjenst 1794, rustmästare vid Skaraborgs regemente samma år $^{28}/_{6}$, sergeant 1797 $^{17}/_{12}$, fänrik vid Elfsborgs regemente 1803 $^{8}/_{6}$, löjtnant 1810 $^{30}/_{10}$, andre kapten 1812 $^{14}/_{2}$, stabskapten vid Kinds komp. 1825 $^{14}/_{6}$, R. S. O. 1826 $^{11}/_{5}$, afsked 1835 $^{14}/_{7}$; † 1844 $^{1}/_{4}$ på Segerstorps gård i Tärby socken, Ås härad. Kommenderades med arbetskompaniet till Malmö 1806, med regementet till Pommern 1807, med detsamma till vestra armén 1808 och bevistade hela norska fälttåget, till Göteborg 1809, till Karlsten 1811, till Göteborg 1812, till fälttåget i Tyskland 1813, t. o. m. den $^{23}/_{9}$, då han med förstärkningsmanskapet återgick till Sverige. Han vistades hos sin moder på Hårdaholm 1796 och flyttade till Habo 1799; bodde 1810—1818 på säteriet Bosared i Sjötofta socken, Kinds härad, samt på militieboställetet Östergården i Härna 1826—1836, sedan på Tissås säteri, äfven i Härna, Vings pastorat, arrenderade derefter Rångedala prestgård och sist Segerstorp boställe. — Gift 1:o) 1810 $^{1}/_{1}$ på säteriet Severed i Sjötofta socken med *Anna Elisabeth Kuylenstjerna*, f. 1773 $^{3}/_{12}$, † 1814 $^{12}/_{5}$ på Bosared och begrafven i Sjötofta kyrkogård samma år $^{27}/_{5}$; dotter af vice häradshöfdingen Adolf Kuylenstjerna, N:o 1304, till Eke dal och Severedsholm och Ulrika Bergman,[2] samt syssling med Gustava Lovisa Kuylenstjerna, gift med Ephraim Joachim von Hackewitz till Stewelin och Waschow, hvilken var hennes mans kusin. 2:o) 181(7) med *Elisebeth Maria Eneman*, f. 1787 $^{1}/_{11}$ på Solberga, Köpings socken, Öland, † före 1826 i Vickleby prestgård på Öland; dotter af dykeriinspektoren på Öland Johan Eneman (f. 1747 $^{1}/_{5}$, † på Solberga 1819 $^{13}/_{5}$) och Maria Hultin (f. 1750 $^{5}/_{5}$ i Böda, † i Vickleby 1831 $^{13}/_{7}$).

Barn:

1. *Johanna Ulrika* (*Ulla*), f. på Bosared i Sjötofta 1810 $^{27}/_{7}$, † omkr. 1845. Vistades efter det hon lemnat föräldrahemmet dels i

[1] Dotter af slutligen kyrkoherden i Hardemo Anders Ekelund, f. 1795 $^{21}/_{9}$, † 1868 $^{12}/_{12}$, och Anna Kristina Apelqvist, f. 1807 $^{26}/_{10}$ i Stockholm, † 1884 /4 på Jonsbol.

[2] Död 1808 $^{26}/_{4}$ samt dotter af en fältväbel Bergman.

Långareds s:n till 1832, i Grofvared 1835, i Od 1836, åter hemma hos fadern och senare hos brodern på Backa i Kattunga socken, der hon gifte sig med drängen Anders, vanligen kallad »Anders speleman».

1. *Karl Gustaf*, f. på Bosared 1811 15/9. Trädde i krigstjenst 1828, sergeant vid S. Kinds komp., Elfsborgs regemente, fanjunkare 1837 18/4, afskedad 1855 26/5, † 1865 10/10 på Staxered i Berghems socken. Flyttade 1839 24/9 från föräldrahemmet i Härna till Marks härad, der han 1845 innehade militieboställets Backa i Kattunga socken.

1. *Elisabeth* (*Lisa*), f. på Bosared 1813 13/3, † 1892 16/3. Fosterdotter hos löjtnant Anders Magnus Eneman på Solberga, Öland, till 1833, vistades derefter dels i Hellestad, dels hos fadren i Härna, dels ock 1848 hos brodren på Backa. — Gift i Kattunga med drängen *Anders Bengtsson*, sedermera förman på Stengården hos firman Strömman & Larsson i Göteborg och sist s. k. månadskarl hos nämnde firma, † omkring 1888 i Göteborg.

2. *Christine Matilda*, f. 1817 30/10 på Bosared, † der 1818 1/2 och begrafven i Sjötofta.

Tab. XXXII.

Gustaf Georg (Jürgen) (son af Frans Joachim, den äldre. Tab. V), f. på Gullarp 1730 28/10. Andre rustmästare vid Skaraborgs regemente, Vilske komp., 1749 18/9, förflyttad till Vartofta komp. 1754 30/1, furir vid sistnämda komp. 1757, afsked 1758 5/1, fänriks namn 1764. Bodde 1764 på gården Starbäck i Habo s:n, sedermera i Sandhem, i Hvalstad och sist på Stengården i Vättak socken, allt i Vartofta härad; † på Stengården 1801 och begrafven i Hvalstads kyrkogård. — Gift 1755 10/3 med *Kristina Katarina Bruce*, f. 1732 27/3, † 18 ; dotter af ryttmästaren Robert Vilhelm Bruce, N:o 745, till Eketorp i Ryds s:n, nära Sköfde och hans fru, Dorotea Benedikta Svahn, i hennes första gifte, † 1779 på Stengården och begrafven i Hvalstad. (Gift 2:o 1755 25/10 i Hvalstad med sin svärsons fader, ryttmästaren Franz Joachim von Hackwitz. Tab. V.).

Barn:

Eleonora Dorotea, f. 1756, † ung.

Lovisa Ulrika, f. 1757, lefde ännu 1778.

Helenk Maria, f. 1759 15/10, † 1840 5/4 i Härlunda vid Skara. Berömmes såsom en i ovanligt hög grad öm och kärleksfull maka och moder. — Gift 1791 med komministern i Slöta pastorat, Skara stift, fil. mgr Lars Johan Sandberg, f. 1758 22/11 i Ving, † 1817 5/1.[1]

Franz Robert Mauritz, f. 1762, † ung.

---

[1] Son: Gustaf Adolf Sandberg, f. 1795 28/2, fil. mgr i Upsala 1818, slutligen konrektor vid Skara lärov., † 1832 29/10; »en utmärkt lärare, af ungdomen vördad och saknad. Mången fattig yngling hade honom att tacka för sin uppkomst». Warholm, Herdaminne, 2, sid. 652.

Anna Kristina, f. 1764 11/1 i Habo,[1] † 1846 ogift på Bussagården i Sjogerstad socken, hos sin yngsta systers son, kommissionslandtmätaren Ture Ljunggren.

Benedikta Eleonora (*Nora*), f. 1766 29/9 i Hvalstad, † enka i Sköfde. — Gift med en sockerbagare Öman i Skara.

David Joachim, f. 1769, sergeant, † 1846. Tab. XXXIII.

Gustafva Karolina, f. 1771, † 1811 och begrafven i Vombs kyrkogård. — Gift 1795 med kyrkoherden i Sjogerstad och Rådene pastorat, Skara stift, kontraktsprosten, fil. mgr Ture Ljunggren, i hans andra gifte, f. 1748 8/4, † 1825 4/6. [Gift 1:o) 1779 med Katrina Elisabeth Frondell, f. 1754, † 1789, dotter af kyrkoherden i Slöta Jonas Frondell och hans fru, Margareta Hedvig Bergius. 3:o) 1812 med Charlotta Comstedt, f. 1785, † 1835, dotter af hofrättsnotarien i Jönköping, Gustav Comstedt (f. 1751 10/2, † 1826), och hans första fru, Virginia Bortej († före 1791, g. 1776 26/10].

Tab. XXXIII.

David Joachim (son af Gustaf Georg. Tab. XXXII), f. 1769 30/1 i Sandhem. Sergeant vid Skaraborgs regemente och deltog såsom sådan i tyska krigen mot Napoleon; afsked; sedan landthushållare, † 1846 25/1 på Vinterlund under Gaddagården i Göteve socken, Floby pastorat, hvilken lägenhet han nästan uteslutande med egna händer uppbrutit af stenig utmark. Egde och bebodde Gaddagårdan i Göteveds och Ingemarsgården i Floby och erhöll genom sitt senare gifte en fjerdedel i Vestorp, 2 mtl, med underlydande 1 mtl säteri (tax. 37,000 kr.) i Brismene socken, alla i Vestergötland, de båda förra i Vilske, det senare i Frökinds härad. Återflyttade till Vinterlund 1823 och sålde Vestorp efter sin andra frus död. — Gift 1:o) 1795 21/6 på Gaddagården med *Anna Maria Arenberg*, f. 1774 3/5 (eller 21/8) derstädes, † 1811 af lungsot, dotter af inspekt. på Gaddagården Anders Arenberg och Annika Olofsdotter († enka derstädes 1808). 2:o) 181(2) med *Kristina Uldin*, i hennes andra gifte, f. 1767 22/9 i Berg socken, † i Falköping 1829; enka efter kyrkoherden i Börstig Per Wikmark (f. 1752 27/10, † 1811 16/9), samt dotter af mjölnaren Per Uldin i Lerdala.

Barn:

1. *Gustafva Charlotta*, f. 1797 30/5 på Gaddagården, likasom de följande barnen. Egendomsegare; † i Skara 1869. Ogift.
1. *Anders Gustaf*, f. 1799, rektor, † 1847. Tab. XXXIV.
1. *Frans Robert*, f. 1802 7/10, landtmät.-ex. 1824, v. kommissionslandtmät. 1829 7/10, kommissionslandtmät. i Malmöhus län 1835;

[1] Faddrar vid dopet i Habo: prostinnan Elisabeth Beata Seth, komminister Rückman och hans fru, Stina Lisa Mellin, länsman Anders Bruno.

egde en tid gården Fredriksdal i Ask socken, Onsjö härad, † 1856 5/1 i Landskrona. Ogift.

1. *Johan Fredrik*, f. o. † 1806.

Tab. XXXIV.

Anders Gustaf (son af David Joachim. Tab. XXXIII), f. 1799 4/9 på Gaddagården i Göteveds socken, Floby pastorat. Från Skara läroverk stud. i Upsala 1820, fil. mgr der 1827, v. kollega vid Skara skola samma år, ord. dito 1830, vik. gymnas.-adj. 1839—1841, prvgd 1839 /12, rektor vid Skara skola 1840, tillträdde 1841,[1] † 1847 10/8 af lungsot i Skara. — Gift 1835 21/8 i Hofva med *Anna Maria Charlotta Carlander*, f. 1811 17/6 i Hofva (lefver och bor hos sin son ännu 1900 ganska rask och minnesgod), dotter af prosten i Hofva pastorat Olof Carlander (f. 1760 3/10, † 1829 8/3) och hans andra fru, Maria Kristina Rynning (f. 1778, † 1845).

Barn:

Augusta Maria, f. 1837 11/7 i Skara likasom de följande barnen, † der, 1 månad gammal.

Gustaf Olof David, f. 1838 31/8; intogs i Skara skola 1846, stud. i Upsala 1856, fil. kand. derstädes 1867, e. lärare i Skara 1868, adj. vid Venersborgs h. allm. läroverk samma år, tillika bibliotekar. derstädes 1871. R. V. O. 1899.

Maria Magdalena, f. 1839 28/11. † 1843.

Anna Charlotta, f. 1843 15/1; bor i Bäckseda s:n, Småland. Ogift.

Augusta Magdalena, f. 1845 18/1; bor enka i Venersborg. — Gift 1873 16/10 med landtbrukaren *Otto Gideon Norén*, af Husaby-slägten, egare af Källstorp i Vestergötland, f. 1840 6/1, † 1892 27/4.

Källor.

Öfverstelöjtnant Walter von Hackewitz' handskrifna »Familien Chronik»; Jernvägstjenstemannen Fritiof Hedströms och framlidne läroverkskollega fil. kand. Ture Johan Ljunggrens rikhaltiga anteckningar; kongl. Riksarkivet; kongl. Krigsarkivet; Arméns pensionskassas arkiv; en mängd kyrkoarkiv i flere landskap och i Stockholm; enskilte uppgifter af herrar godsegaren Axel von Hackwitz, läroverksadj. fil. kand. m. m. Gust. von Hackwitz; f. kronofogden m. m. J. H. Eneman m. fl.

Af tryckta källor hafva begagnats Anreps ättartaflor, herdaminnen af Warholm, Follin och Aurelius, matriklar och statskalendrar o. s. v.

---

[1] »En aktningsvärd man och skicklig lärare.» Warholm, Herdaminne, 2, sid. 648.

Heraldiskt.

Ätten Boije till Gennäs, hvilkens förfäder på 1400-talet kommo från Böhmen öfver till Finland, derifrån ätten senare utbredt sig till Sverige, bär i sitt vapen tre (ankar)-bojar. Dessa bojar torde dock vara helt enkelt en så att säga folketymologisk beteckning för ättenamnet. Böhmrarne kallades nämligen redan på latin *Boji*, och Böhmens namn var i äldre tider *Bojohemum* (ɔ: Bojenheim, fr. Bohème). Att ankarbojn kom i vapnet först efter det slägten lemnat Böhmen, är antagligt, då i Böhmen såsom ett inland, näppeligen begagnades bojar. Men tysk synes dock namnformen *Boije* vara (Boje = boj).

Ätten Ehrensvärds vapen. Uti M. J. Alopæi parentation öfver Augustin Ehrensvärd (»Ur Finlands historia, publ. ur de Alop. pappren, p. 350») heter det att Ehrensvärd »till sitt riddarevalspråk hälst utvalt ett finskt ord». Det Ehrensvärdska vapnets omskrift är, såsom bekant, »Arméens flotta, Sveaborg». Månne vapnet tidigare bar någon finsk omskrift, eller skulle det »finska ordet», som Alopæus antyder, varit »Sveaborg»?

Ätten von Schantz bär för närvarande i sitt vapen en korp med en ring i näbben samt ofvan ett blått fält. Detta utseende tyckes dock vapnets öfre del icke haft i äldre tider. Uti ett sigill (Borgå domkapitels arkiv, vol. 354 a), begagnadt 1724 af öfverpostdirektören och kansliradet Johan Fredrik von Schantz, finnes i öfre fältet en *våg*. Förekomsten af vågen står säkerligen i samband med en tradition inom slägtens medlemmar i Finland. Det förmäles nämligen, att en Schantz skulle varit page vid någon tysk furstes hof. En dyrbar ring förkom, hvarföre Schantz misstänktes och kastades i fängelse. Efter någon tid anträffades dock ringen i ett korpnäste. Den förorättade pagen skulle sedan upphöjts i adligt stånd såsom vederlag för den lidna oförrätten. I sitt vapen skall han tagit korpen med ringen i näbben. Att äfven rättvisans symbol — vågskålarna — i äldre tider fanns i vapnet, gör att traditionen förefaller än trovärdigare.

Ad. Neovius.

Ett porträtt af Gustaf II Adolf.

Vid ett besök i Nürnberg 1898 upptäckte undertecknad bland en samling konterfej öfver »berömde bödlar» uti 3:dje våningen af det 5-hörniga tornet med dess »Folterkammer» — äfven ett stort porträtt i olja af *Gustaf II Adolf*. På min fråga hvem porträttet föreställde, förklarade förevisenskan att det var den svenske kungen Gustaf Adolf.

Då undertecknad icke ser någon annan möjlighet att rädda hjeltekonungens porträtt från den ända till pinsamhet förnedrande plats det innehafver, så göres härhos meddelande om saken i Personhist. tidskr. i det hopp, att porträttet snarligen må anskaffas till Sverige, och, ifall nådigt tillstånd erhålles, i framtiden förvaras i kungaborgen.

Ad. Neovius.

Biografisk litteratur.

Anteckningar om kungl. Svea artilleriregemente 1794—1894. Stockholm 1898. 4 + 468 + 1 s. 8:o. + illustrationer.

Den så benämnda, redan för två år sedan i 250 numrerade exemplar utgifna minnesskriften har tillkommit på grund deraf, att regementets dåvarande chef, öfverste H. von Stockenström (1893?), uppdrog åt några af regementets officerare »att samla uppgifter för nedskrifvandet af dess (reg:s) historia». De i förordet namngifna författarna, förklara, att deras arbete icke gör »anspråk på att vara en fullständig historia», men »anteckningarna» äro i alla händelser af stort intresse. Arbetet innefattar två hufvudafdelningar, af hvilka den första utgör regementets historia, illustrerad med uniformsbilder, krigskartor, m. m., och således är främmande för denna tidskrift. Här och der i denna afdelning finnas dock personhistoriska uppgifter. Andra afdelningen deremot angår »officerskåren 1794—1894» och är följaktligen genomgående personhistorisk. Kortfattade biografiska uppgifter förekomma i stor mängd, och hvad som meddelas om regementets chefer tilldrager sig särskild uppmärksamhet, i följd deraf att samtligas porträtt, med ett undantag, äro återgifna, de flesta påtagligen efter målade förebilder. Upplysningar om hvar dessa förebilder finnas och hvilka konstnärer som utfört dem, lemnas icke. Detta är en brist i de fall, der upplysning kunnat meddelas.

Man saknar porträtt af frih. Hans Wilhelm Gyllengranat (chef 1794—1797), men af efterträdarnas finnes fullständig serie, som upptager frih. Adolf Ludvig von Friesendorff (1797), frih. Otto Wrede (1797—1800), Magnus Johan Björnstjerna (1800—1804), frih. Carl Armfelt (1804—1812), Harald Åkerstein (1812—1816), Adolf Sebastian Gethe (1816—1825), Jonas Hygrell (1825—1840), Fredrik Wilhelm Dassau (1840—1853), Edvard Ulrik Rudebeck (1853—1860), Otto Nordensvan (1860—1871), Carl Henrik Hägerflycht (1871—1872), frih. Carl Victor G:son Leijonhufvud (1872—1874), Clas Gustaf Breitholtz (1874—1885), Edvard Julius Breitholtz (1885—1890) och Henrik Albrecht von Stockenström (1890—1898).

Porträttafbildningarna äro mycket lyckade, och att de tryckts på porträttbladens båda sidor har ej medfört olägenhet.

Carl Ludvig Eugène (Carl XV) var som kronprins öfverste i regementet 1846—1859, och prins Oscar Bernadotte 1893—1897. Porträtt af båda finnas i bokens början.

Regements- och kompaniofficerarnas lefnadsdata meddelas å sidd. 296—420. Derpå följa uppgifter rörande samtliga befattningsinnehafvare vid regementet, utdrag ur rullor, m. m., så att med skäl kan sägas, att det personhistoriska intresset är väl tillgodosedt. Att fel icke kunnat undvikas, hafva författarna sjelfva ansett sig böra reservationsvis anmärka.

K. F. W—r.

Genmäle.

Då vapenplancherna i den senast utgifna kalendern öfver i Sverige lefvande ointroducerad adel, såsom af företalet i densamma synes, blifvit af mig granskade, anser jag såsom en skyldighet att försvara mig mot de skarpa anmärkningar, som af en recensent i Personhistorisk tidskrift, årg. II, häft. I, 1900, blifvit gjorda angående kalenderns heraldiska utsyrsel.

Hvad von Arnoldska vapnet vidkommer, skall öfre fältet vara *rödt*. Troligen har öfversättaren af det ryska adelsdiplomet vilseledande användt ordet purpur i stället för rödt.

Bukowskiska vapnet har hittills varit mig fullkomligt obekant, hvarför jag ej ansett mig kompetent att fälla något yttrande derom, helst jag antog, att numera aflidne herr Bukowski, som meddelat detsamma, säkerligen ej saknade kännedom om vapnets rätta utseende. Trots den sakrika och utförliga beskrifningen öfver en heraldisk enhörnings rätta utseende, anser jag det vara hårdt tvinga en slägt, som under hela sin långa tillvaro (sedan år 988 enligt kalendern) fört en häst med klöfvar och horn, att som sköldemärke anlägga en heraldisk enhörning i enlighet med ofvanstående beskrifning. Man kunde ju exempelvis antaga, att en person vid adlandet till sköldemärke erhöll »den ledes» bild med både hofvar och horn, kan det då försvaras om någon, som ej uppfattade hvilken hemsk personlighet vapenbilden föreställde, gjorde den anmärkningen, att menniskorna ej hafva hofvar, och om någon begåfvats med horn, äro de dock aldrig synliga. Von Mülenfelska slägten för enligt olika källor: »In blau ein fliegender Storch», enligt andra: »In blauen Felde ein schrägrechts auffliegende silberner Reiher.» Antingen nu fogeln är en stork eller häger, skall den dock vara af silfver, och så förekommer den äfven å en familjen tillhörig servis.

Anmärkningen huru vildmän ursprungligen tecknades torde ej här hafva någon tillämpning, enär baronerna Rosenörn-Lehn fått sitt vapen fastställdt med tvenne nakna, ej *ludna*, vildmän.

Nu till det »heraldiska otinget» på permen. Sköldhållarne och skölden äro tagna ur den 1880 af F. Warnecke utgifna »Heraldisches Handbuch», i hvilken planscherna äro tecknade af den mycket framstående heraldiske konstnären Emil Doepler d. y.

Motivet är hemtadt från ett kurfurstligt baierskt sigill från början af 1500-talet. Sköldens innehåll, de tre kronorna i blått fält brukas ju, ehuru ej med utsatta färger, i såväl embetsverkens sigill som ock i gardenas och lifregementenas knappar och bör derför ej kunna klandras. Heraldiken tillåter, att en vapensköld omgifves af troféer, såsom svärd, hillebarder, kanoner, fanor, standar m. m. Otaliga exempel kunna framdragas, dels från hufvudbanér i våra kyrkor, dels från sigill. Hvar finnes ett förbud stadgadt, att pryda en bland dessa fanor eller standar med ett af hufvudsköldens sidofält? Skulle en friherre Wrede kunna klandras, om han lät gravera eller måla ett vapen med Wredeska stamvapnet i skölden, som omgifves af troféer, bland hvilka ett standar, prydt med friherrevapnets första fält, den sadlade krönta hästen utan ryttare. Detta föres till minne af stamfadern Henrik Wredes ädla handling i slaget vid Kirchholm, der han offrade sitt eget, för att rädda sin konungs lif.

Enligt min öfvertygelse skulle ej någon, vare sig heraldiker eller ej, kalla detta »ett heraldiskt oting».[1]

Carl Arvid Klingspor.

Smärre biografiska meddelanden.

Om sambandet emellan den svenska slägten von Hennigs och den tyska med samma namn.

Uti sin kalender öfver i Sverige lefvande ointroducerad adel, svensk och utländsk, har dess utgifvare, kammarjunkaren Tersmeden uppgifvit att fru Gotton von Horn är af tysk adlig ätt, hvilket har gifvit en ärad granskare i denna tidskrift, som tecknar sig — a —, anledning till anmärkning. Då kalenderns uppgift möjligen kan hafva sin grund i ett af undertecknad till utgifvarne af fortsättningen till Anreps Ättartaflor lemnadt och af dem upptaget meddelande om anledningen hvarför Carl Fredrik Stuth (f. 1783, † 1817) och hans broder Carl Gustaf (f. 1788, † 1844), båda officerare i svensk tjenst, utbytt sina första tillnamn emot det, som ännu bäres af en tysk, i

[1] Recensenten har anhållit att i ett kommande häfte få bemöta detta »*Genmäle*».

Pommern bosatt adlig ätt, anser jag mig skyldig att här lemna en förklaring till namnförändringen.

Anrep har visserligen, hvad den äldre brodern angår, uppgifvit att skälet varit dennes »förnäma gifte» med en dotter till generallöjtnanten Johan Gustaf Coyet och friherrinnan Hedvig Hamilton, och då brodern Carl Gustaf var gift med en fröken Lindencrona, dotterdotter till riksrådet grefve Henning Gyllenborg, kunde ju äfven här det förnämna giftet få gälla såsom orsak. Det låter ju också ganska väl tänka sig att båda fröknarne, som nog icke ville afstå från de ovanligt ståtliga friarne, likväl önskat undslippa det för svenska öron mindre behagliga namnet Stuth. Men detta kan dock icke förklara ett så oförsynt tilltag, som att tillgripa ett adeligt namn, då buret af en framstående officer i svensk tjenst, öfversten, sedermera preussiske generalmajoren Gustaf von Hennigs, hvilken år 1824 hedrades med Sv. Svärdsordens stora kors, 2:dra kl. Ett sådant tilltag, helst båda tillegnade sig dennes adeliga vapen, hade antagligen icke fått passera utan protest och skulle säkerligen gifvit anledning till något helt annat än det broderliga umgänge, som varit rådande emellan de tyska och de svenska namnfränderna.

Bemälde general von Hennigs efterlemnade tvenne söner, Albert von Hennigs till Stremlow och Herman von Hennigs till Techlin, båda ansedda män i deras hemort, Vorpommern, och Johanniterriddare, hvilket icke antyder något alldeles färskt adelskap. Dessa hafva städse erkänt de svenske von Hennigsarne såsom nära fränder. Med den först nämnde underhöll jag under det fransk-tyska kriget en liflig brefvexling, och med den andre, Herman, och flera af hans barn samt en af mågarne, Lothar von der Knesebeck, nu, om jag ej alltför mycket misstager mig, preussisk generallöjtnant, gjorde jag personlig bekantskap hos min svärfader, ryttmästaren Carl Gustaf von Hennigs i Skåne. Af dessa erhöll jag den upplysningen, att bröderna Stuth blifvit af deras då barnlöse fader i vederbörlig ordning adopterade, och att adoptionsbrefvet skulle finnas på Stremlow. Som jag då ämnade att besöka Pommern för att der göra en del andra forskningar samt taga afskrift af adoptionsbrefvet, blef ej vidare tal härom; och den mängd af göromål, hvaraf jag sedan städse varit öfverhopad, har hindrat såväl den tillämnade resan som ett vidare forskande i denna fråga, hvilken för mig saknar all praktisk betydelse, men som det dock skulle intressera mig att få utredd.

Den vapensköld, som vid introduktionen å riddarhuset 1832 i adelsbrefvet tilldelades min svärfader på grund af hans faders kort före dödsfallet år 1817 förvärfvade svenska adelskap, är också densamma, som föres af den tyska adeliga slägten von Hennigs, endast med den skilnad, att då den tyska skölden täckes af tvenne hjelmar, den högra krönt af en fläkt tvehöfdad örn, den venstra af ett kreneleradt torn, fick den svenska endast en hjelm med den förstnämnda hjelmprydnaden. Samma sköld har ock allt sedan namnförändringen förts af Carl Gustaf Stuth och hans 3 sönar, af hvilka den yngste, kaptenen Albert von Hennigs, lärer efterlemnat en son, hvilken ännu torde vara i lifvet. Om desse fört det tyska vapnet oförändradt, hvad

hjelmarne angår, har jag mig lika litet bekant, som hvilken betydelse för tyskt adelskap det för mig ännu till innehållet okända adoptionsbrefvet i sjelfva verket kan ega. Jag vet blott, att den tyska släkten ansåg det ega fullt vitsord för rättigheten att föra dess namn ochva pen.

G. Djurklou.

Biografiska data rörande Vasahuset.

Etthundraelfva år äro förflutna sedan friherre Schering Rosenhane utgaf Svea rikes konungalängd (tr. 1789), utgörande sammandrag af hvad Peringsköld, riksrådet grefve Gustaf Bonde, von Stiernman och Lagerbring samt Jakob Wilde, von Dalin, af Botin m. fl. åstadkommit för upprättande af eller bidrag till en genealogisk-biografisk konungalängd för Sverige. Rosenhane tillegnar sig icke annan merit än den, att hafva sammanfört andras arbete, men han förtjenar dock allt erkännande för sin möda. Ehuru hans bok visat sig bristfällig, har den dock utgjort en enhet, till hvilken efterhand anmärkningar kunnat hänföras. Under tidens lopp, särskildt senaste tidens, äro strödda rättelser gjorda beträffande vissa kungl. personers lefnadsdata, och hofintendenten Örnberg har t. o. m. i svenska ättartal VI meddelat kungl. slägtregister omfattande Gustaf I — Carl XIII, med en del nya data. Nu senast förekommer i andra häftet af Historisk tidskrift för i år en af grefve Adam Lewenhaupt under ofvan anförda öfverskrift författad uppsats, deri han rättat felaktiga data rörande åtskilliga af Vasahusets slägtmedlemmar samt gjort tillförlitligheten af några data misstänkt, i hvarje fall med angifvande af skäl. Det synes emellertid, att fortsatt forskning är af behofvet påkallad, för att en pålitlig s. k. konungalängd skall kunna upprättas. Att en sådan bok behöfves, torde ej kunna bestridas, men om och då den utgifves böra alla källor för uppgifterna deri anföras.

Excellensen grefve Gustaf Adolf Vive Sparre, (död 1886), en ifrig forskare och flitig antecknare, efterlemnade ett ex. af Rosenhanes konungalängd, med rättelser och tillägg, hvilket ex. nu troligen finnes i grefve Carl Trolle-Bondes å Trolleholm ego och säkerligen, när så önskas, ställes till forskares förfogande.

Jag tillåter mig här anföra några erinringar vid grefve Lewenhaupts uppsats. Jag förstår icke — hvilket kan vara mitt fel —

hvarför å s. 166 konung Erik XIV:s födelsetid, 13 december kl. 1 och 47 min., hänföres till 14 december. Å s. 167 står den 10 februari s. å.» i sådant sammanhang att dermed skulle asyftas 1567 i st. för 1568. Å samma sida raden 2 nedifrån står 1566 i st. f. 1568. Å sid. 172 står, att prinsessan Elisabeth föddes den 19 november kl. 12—1 om natten och derför anses född den 20 nov., ehuru med den angifna timmen sannolikt menades början af 19:de dygnet. Å samma sida bör hertig Magnus' dödsdag 26 juni ändras till 21.

K. F. W—r.

Tillägg till repliken om Drottning Maria Eleonoras porträtt i Personhistorisk tidskrift.

Den bristande ansigts-skönhet, som med skäl anmärkes mot fototypien af Drottning *Maria Eleonoras* porträtt i Personhistorisk tidskrift beror derpå, att uttrycket, som å sjelfva porträttet i olja är mycket mildt och fint, sannolikt genom retouchering blifvit förvandladt till ett hårdt och skarpt.

Porträttet, det må nu vara af Mierevelt eller någon annan, liknar mer det porträtt af drottningen, hvilket efter gravyr från 1629 finnes i Eichhorns »Svenska Konungar och deras tidehvarf», än samma drottnings porträtt i »Theatrum Europæum» och det i »Historis oft. . . . . . Gustavus Adolphus, Amsterdam, 1642», graveradt af C. Dunck.

Sak samma är förhållandet med *Ebba Banérs* porträtt i samma häfte. Oljemålningen företer ett ovanligt skönt ansigte och hon dog vid 21 års ålder. Fototypien af samma porträtt i tidskriften ser mycket äldre ut och ansigtet har väl bibehållit sin regelmässighet men ej sin skönhet. De af samma plåtar, som insändes, tagna fotografierna, hvilka kunna af författaren till anmärkningarna vid Maria Eleonoras porträtt beses hos redaktionen för Personhistorisk tidskrift, styrka olikheten mellan fototypierna i tidskriften och fotografierna af båda dessa porträtt.

B.

Slägten Harnesksköld.

(Anrep I: 199, Personhist. tidskr. 1899, p. 199.)

Af Herman Nilsson Harneskskölds († 5/11 1692 i Rantasalmi) barn äro kända:

1. *Herman Harnesksköld*, qvartermästare vid Karelska dragon., bodde 1714 i Rantasalmi; hans fru, *Helena Grotenfelt*, nämnes i Wiitasaari 1711.
2. *Beata Harnesksköld*, var 1700 gift med föraren *Elias von Nandelstadt* och trädde 10/10 1709 i nytt gifte med *Jacob Ursinus*; hon lefde än 1714.
3. *Sofia Barbro Harnesksköld*, stod fadder i Rantasalmi 1705; gift 22/12 1710 med häradsnotarien och sedan 1712 auditören vid Karelska kavalleriet *Johan Prochman* (Brochman i Rantasalmi); hon nämnes 1712 i Wiitasaari, † i Rantasalmi 14/9 1745.
4. *Märta Harnesksköld*, fadder såsom jungfru i Wiitasaari 1711, † i Rantasalmi 15/3 1743; gift med adjutanten *Paul Heinzius*, f. 1695, † 1761.

5? *Katarina Elisabet Harnesksköld*, uppgifves varit gift med kyrkoherden i Jääskis Paul Heinzius som † 1705.

6? En *dotter* uppgifves varit gift med Calonius'ska slägtens stamfader.

7. *Maria Harnesksköld*, f. 1688; gift 7/10 1706 i Rantasalmi med kyrkoherden i Wiitasaari *Henricus Sigfridi Porthanus* (f. 1669, † 23/5 1729); hon afled 2/6 1763 i Wiitasaari och var farmoder till den berömde professorn kanslirådet Henrik Gabriel Porthan (jfr vidare Historiall. Arkisto XV, pag. 214, »Spridda anteckningar rörande Henrik Gabriel Porthan», af Ad. Neovius).

Frågor.

2. *Johan Eberhard Ludwig (von?) Ehrenreich*, hoftandläkare, hofråd, grundläggare af Mariebergs porslinsfabrik.
   1:o) Finnes något porträtt af honom?
   2:o) Är, utom det obetydliga, som nämnes i Stråles arbete om Rörstrand och Marieberg, något kändt om E:s genealogiska förhållanden? *J. W.*

3. *Jean Baptiste Dubost*, hoftandläkare hos Carl XIV Johan.
   Finnes något porträtt af honom? *J. W.*

Svenska Autograf-Sällskapet
1900

Styrelse:

Bonde, *Carl Carlson*, Friherre, Öfverstekammarjunkare. Ordförande.
Klinckowström, *Rudolf Mauritz*, Friherre, f. d. Öfverste.
Odhner, *Claës Theodor*, Riksarkivarie.
Rudbeck, *Johannes Reinhold Gustaf*, Friherre, vice Häradshöfding. Skattmästare.
Wrangel, *Fredrik Ulrik*, Grefve, Kammarherre. Sekreterare.

Hedersledamot:

H. H. Prins **Johan** *af Holstein-Glücksburg*.

Ständiga ledamöter:

Abramson, *A.*, Grosshandlare.
Bergström, *O. W.*, Kapten.
Bildt, *C. N. D.* Friherre, Envoyé. Rom.
de Brun, *R.*, Direktör.
Finlands Statsarkiv. Helsingfors.
Holtermann, *O.*, Ryttmästare.
Lamm, *H.*, Grosshandlare.
Lundstedt, *B. W.*, Biblioteksamanuens.
Malmsten, *K.*, Med. D:r.
Naumann, *T.*, vice Häradshöfding.
Platen, *C. G.*, Ryttmästare.
Retzius, *M. G.*, f. d. Professor.
von Rosen, *C. G.*, Grefve, Öfverstekammarjunkare.
Wikström, *P. M.*, Grosshandlare.

Ständig ledamot erlägger en gång för alla en afgift af 75 kr.

Årligen betalande ledamöter:

Adelswärd, *A. T.*, Friherre, Bergsingeniör. Åtvidaberg.
Ahlford, *Th.*, vice Häradshöfding. Upsala.
Ahnfelt, *O. N. T.*, Professor. Lund.
Algren, *T.*, Ingeniör.
Almquist, *J. A.*, vice Slottsarkivarie.
Alströmer, *C. J. A. J.*, Friherre, Kansliråd.
Annerstedt, *C.*, Universitetsbibliotekarie. Upsala.
Appelberg, V., Direktör.
Appeltofft, *P. G.*, Kammarskrifvare. Göteborg.

von Arbin, *G. E.*, Hofrättsnotarie. Kristianstad.
Bager, *E.*, Godsegare. Thorsberga.
Bæckström, *A. E. O. A.*, Major.
Barthelson, *F. A.*, Kassör.
Beck-Friis, *C. C.*, Grefve, Godsegare. Börringe.
Belfrage, *F.*, Länsman. Herrljunga.
Belfrage, *J. G. W.*, Kammarherre.
Bergenstjerna, *G.*, Revisor.
Berger, *S. T.*, Kanslisekreterare. Djursholm.
Berggrén, *E. W.*, Byggmästare.
Bergstrand, *H.*, Fil. Kand. Upsala.
Björlin, *J. G.*, Öfverste. Visby.
Bonde, *C. C:son*, Friherre, Öfverstekammarjunkare. Eriksberg.
Bonde, *C. J. Trolle-*, Grefve, Godsegare. Trolleholm.
von Bonsdorff, *C.*, Professor. Helsingfors.
Bore, *E.*, Grufpastor. Gellivare.
Borgström, *A. G. S.*, Assessor, Kristianstad.
Brahe, *M. P.*, Grefve, Kammarherre. Rydboholm.
Brahe, *N. C.*, Grefve, Öfverstekammarjunkare.
Brodin, *H.*, vice Häradshöfding. Malmö.
af Burén, *A. O. G.*, Kammarherre.
Burén, *T.*, Amanuens.
Burenstam, *C. J. R.*, f. d. Ministre plénipotentaire. Tjelfvesta.
Bäckström, *A.*, e. o. Hofrättsnotarie.
Böttiger, *J.*, Hofintendent.
Carlander, *C. M.*, Grosshandlare.
Carlson, *E.*, Lektor. Göteborg.
Carlsson, *E. F. T.*, Kamrer.
Carlson, *C. F.*, Kamrer.
Castro-Feijo, *A.*, Portugisisk chargé d'aff.
Cederström, *B. C.*, Friherre, Assessor. Kristianstad.
Cederström, *C. O. R.*, Friherre, Student. Upsala.
Cederström, *E. T.*, Friherre, Godsegare. Krusenberg.
Cederström, *R. S. C. T.*, Friherre, Major.
Fröst, *K. P.*, Komminister. Mantorp.
Gahn, *E.*, Kapten. Upsala.
Dahl, *J. I.*, Löjtnant.
von Dardel, *N. O.*, vice Häradshöfding.
De la Gardie, *M. G.*, Grefve, Landshöfding. Kristianstad.
Djurklou, *N. G.*, Friherre, Kammarherre. Örebro.
Douglas, *L. V. A.*, Grefve, f. v. Utrikesminister.
Drake, *C. F.*, Student. Sigtuna.
Dubois, *S. E. J.*, Kontorsskrifvare.
Dufwa, *A. W.*, e. o. Hofrättsnotarie.
Durling, *A. E.*, Hofrättssekreterare.
Egerström, *F. R.*, Ledamot i Landtbruksstyrelsen.
Ehrengranat, *K. A.*, Kapten. Borås.
Ehrenheim, *F. C. E.*, Kammarherre. Grönsö.
Ehrensvärd, *A. C. A. L.*, Grefve, f. v. Utrikesminister, Tosterup.
Ehrensvärd, *C. A.*, Grefve, Ryttmästare. Liatorp.
Ehrensvärd, *G. C. A.*, Grefve, Ryttmästare. Marsvinsholm.
Ehrensvärd, *J. J. A.*, Grefve, Juris Doktor.
Ek, *C. A.*, vice Häradshöfding.
Ekman, *C.*, Bruksegare. Finspong.
Ekman, *S. U. J.*, f. *Kurck*, Fru, Gubbero.
Ekstrand, *V.*, Ingeniör. Järfva.
von Engeström, *L. S. B. Benzelstierna*, Grefve, Godsegare. Posen.
Erlandsson, *P.*, Kontorschef. Göteborg.
von Essen, *F.*, Friherre, Riksmarskalk, Excellens.
von Essen, *A. H:son*, Friherre. Signesberg.
Falkenberg, *A. C. M.*, Friherre, Amanuens.
Falkenberg, *C. W. H. G.*, Friherre, Kammarherre. Lagmansö.
von Feilitzen, *C. G. O.*, Advokat, Karlskrona.
Flach, *A. W.*, t. f. Kansliråd.
Flach, *F. F.*, e. o. tjensteman i Arméförvaltningen.
Fröding, *G. H.*, Öfverstelöjtnant.

Celsing, *G. H.*, Öfverkammarherre.
Clason, *S.*, Docent.
Geete, *G. W.*, Provinsialläkare. Borås.
Gillberg, *H.*, vice Häradshöfding. Lund.
Grönvall, *F. W.*, Juris studerande. Lund.
Gyllenstierna, *N.*, Friherre, Hofjägmästare. Krapperup.
Gymnasiebiblioteket i Skara.
Gödel, *V.*, Biblioteksamanuens.
Göteborgs Stadsbibliotek.
Hallström, *I. C.*, Professor.
Hansen, *H. J.*, Lärare. Kjöge, Danmark.
Hedström, *F.*, Revisor.
von Heidenstam, *O. G.*, Kammarherre.
Heilborn, *O.*, Generalkonsul. Djursholm.
Hierta, *P. G. A.*, Friherre, Godsegare. Främmestad.
Hildebrand, *H. O. H.*, Riksantiqvarie.
Hildebrand, *H. R. T. E.*, Lektor.
Historiska föreningen i Upsala.
Holm, *C. T.*, Bokhållare.
Holm, *G. B. A.*, vice Häradshöfding.
Härnqvist, *W.*, Aktuarie.
Indebetou, *G.*, Bokhållare.
Jahnsson, *J.*, Hofjuvelerare.
Janse, *A. F. D.*, Kapten.
Johansson, *A. E. J.*, Rådman.
Johansson, *J.*, i Noraskog, Fullmäktig i Riksgäldskontoret.
Jungbeck, *K. K. A.*, Revisor.
Kalling, *J. P. U:son*, Grefve, Amanuens.
Kantzow, *J. A.*, Friherre, f. d. Major. Hjulsta.
Karlsson, *K. H.*, Biblioteksamanuens.
Kempe, *B.*, Grosshandlare.
Kiellman-Göranson, *A. O. I.*, Komminister.
Kinberg, *A. W.*, Revisor.
Klinckowström, *A. A. C. R. E.*, Friherre, Docent. Djursholm.
Klinckowström, *M. F. E.*, f. *de Labensky*, Friherrinna.
Klinckowström, *R. M.*, Friherre, f. d. Öfverste.
Klingspor, *C. A.*, Riksheraldikus. Näsby.
af Klinteberg, *F.*, Hofrättsråd.
Kniberg, *K. G. E.*, Kapten.
Koschell, *O.*, Bankkassör.
Krigsarkivet.
Kronberg, *J. J. F.*, f. d. Professor.
von Krusenstjerna, *J. E.*, Statsråd.
von Krusenstjerna, *H. E. F.*, Underlöjtnant.
Kugelberg, *O. M.*, Revisor.
Lagerberg, *A. M. E.*, Kammarherre.
Lagerberg, *S. C. A.*, vice Häradshöfding. Djursholm.
Lagerfelt, *F. M. A.*, Friherre, Kammarherre.
Lagerfelt, *G. A. F.*, Friherre, Kabinettskammarherre. Lagerlunda.
Lagergren, *C. E. F. F. J. L.*, Markis, Kammarherre.
Lagergren, *K. H.*, Postexpeditör. Kristinehamn.
Lagerheim, *C. H. T. A.*, Utrikesminister, Excellens.
Lagerheim, *H. G. W. E.*, Friherre, Major.
Langenberg, *F. A. L.*, Kapten.
Leijonancker, *C. R. E.*, Major. Skara.
Leijonhufvud, *B. S. A:son*, Friherre, Major.
Leijonhufvud, *G. C:son*, Friherre, Amanuens.
Leijonhufvud, *K. A. K:son*, Friherre, Löjtnant.
Leijonhufvud, *K. G. A.*, Friherre, Löjtnant. Hvilsta.
Leijonhufvud, *S. A.*, Fröken, Fil. Kand.
Lewenhaupt, *A. L. C.*, Grefve, Kammarherre.
Lewenhaupt, *C.*, Grefve, f. v. Utrikesminister, Envoyé. London.
Lewenhaupt, *C. H. E.*, Grefve, Fil. D:r. Säbylund.
Levertin, *A. P.*, Med. D:r.
Lindegren, *A.*, Slottsarkitekt.
Lindell, *P.*, Ingeniör.
Lindhult, *N. A.*, Juris Kand. Alingsås.
Lindquist, *G.*, Student. Upsala.
Lindström, *A. F.*, Geolog.
Lundberg, *A. W.*, Ingeniör. Lund.
Lundin, *C.*, Skriftställare.
Lundström, *A. H.*, Professor. Upsala.
Lundström, *K. F.*, Kammarskrifvare.

Lysholm, *T. F. R.*, Major. Marieberg.
Läffler, *F.*, Professor. Djursholm.
Löwen, *J. O. W.*, Friherre, Löjtnant. Djursnäs.
Löwen, *S. A. F.*, Grefve, Godsegare. Gerstaberg.
Löwenborg, *F. W.*, Löjtnant. Karlberg.
Malmsten, *E. H.*, Amanuens.
Malmström, *C. G.*, f. v. Statsråd. Djursholm.
Manderström, *C. F.*, Friherre, Godsegare. Dufveholm.
Mannerfelt, *C. O.*, Kapten. Borås.
von **Meck**, *M.*, Rysk Legationssekreterare.
Montan, *E. W.*, Professor.
Montgomery-Cederhielm, *R.*, Kammarherre. Segersjö.
Munthe, *C. D. L. W. W:son*, Öfverstelöjtnant.
von **Möller**, *A. P.*, Godsegare. Skottorp.
Nationalmusei Konstafdelning.
Nelson, *C. G. A.*, Folkskolelärare.
Nordenfalk, *C. O. C. J.*, Landshöfding. Halmstad.
Norska Rigsarkivet. Kristiania.
Norstedt, *R.*, Landskapsmålare.
Nystedt, *G. U.*, Bataljonsläkare. Alingsås.
Odelberg, *C. A.*, Kapten.
Odencrantz, *J. G.*, Kronofogde. Vimmerby.
Odhner, *C. T.*, Riksarkivarie.
von **Oelreich**, *F. W.*, Kapten.
Oldberg, *E. O. M.*, Kommendör.
Oldberg, *G. A.*, f. d. Kapten.
Olivecrona, *S. R. D. K.*, f. d. Justitieråd.
Palmén, *E. G.*, Friherre, Professor. Helsingfors.
Palmkvist, *E.*, Fil. Kand., e. Lärare.
Peterzens, *A. F. R.*, v. Häradshöfding.
Petrelli, *D. T. J.*, Krigsarkivarie, f. d. Kapten.
Peyron, *G. F.*, Ryttmästare. Helsingborg.
Piper, *E. H. S.*, Fröken. Löfstad.
Piper, *E. W.*, f. von Haffner, Grefvinna. Söfdeborg.
Planting-Gyllenbåga, *C. G.*, Major. Tranås.
Planting-Gyllenbåga, *G. H. V.*, Kapten.
von **Platen**, *C.*, Bruksegare.
von **Platen**, *C. L. G.*, Friherre, f. d. Registrator.
Posse, *A. R. F:son*, Grefve, f. v. Statsminister.
Printzsköld, *O. H. R.*, Förste Hofmarskalk.
Raab, *C. J. C.*, Friherre, Kapten.
Ramel, *S. G. F. T.*, Friherre, Andre Sekreterare.
Regnstrand, *O. V.*, Revisor.
Rehbinder, *H. W. J. N.*, Friherre, Kommerseråd. Djursholm.
Rettig, *J.*, Grosshandlare. Gefle.
Reuterskiöld, *S. H. C.*, Civilingeniör. Göteborg.
Riddarhuset.
Riksdagens Bibliotek.
von **Rosen**, *C. A.*, Grefve, Öfverstekammarjunkare.
von **Rosen**, *F. T. C.*, Grefve, Kammarherre. Hedenlunda.
von **Rosen**, *G. T. A.*, Grefve, Kammarjunkare.
von **Rosen**, *R. G. E. M.*, Grefve, Kapten.
von **Rosen**, *W. C.*, Friherre, Major.
Rosengren, *C. E. I. H.*, Bataljonsläkare. Karlberg.
Rosman, *H.*, Amanuens.
von **Rothstein**, *C. F.*, Direktör.
Rudbeck, *J. G. R.*, Friherre, vice Häradshöfding.
Rudbeck, *Reinh.*, Friherre, Kammarjunkare.
Rudbeck, *T. G. A. R.*, Friherre, Student. Edsberg.
Ruuth, *M. D.*, Grefve, Generallotsdirektör. Saltsjöbaden.
Samzelius, *H.*, Jägmästare. Neder-Kalix.
af **Schmidt**, *K. A.*, Amanuens. Vadstena.
Schück, *J. H. E.*, Professor. Upsala.
von **Schwerin**, *W. G.*, Friherre, Godsegare. Skarhult.
Settervall, *K.*, Biblioteksamanuens.
Silfverschiöld, *O. B. A.*, Friherre, Löjtnant. Koberg.

Sinebrychoff, *P.*, Helsingfors.
Sjöström, *C.*, Stadsfogde. Lund.
Skogman, *K.*, Amanuens.
Snoilsky, *C. J. G.*, Grefve, Öfverbibliotekarie.
Sondén, *C. M.*, Professor.
Sondén, *P. H. S.*, Arkivarie.
Stackelberg, *F. M.*, Friherre, Direktör. Helsingfors.
von Stockenström, *H. A.*, Öfverkammarherre.
Strokirk, *C. E.*, Kapten, Jernvägstrafikinspektör. Göteborg.
Swalin, *W.*, Registrator o. Arkivarie.
Taube, *C. E. B.*, Friherre, f. d. Arkivarie.
Thomle, *E. A.*, Arkivarie. Kristiania.
Trolle, *A. E. S.*, f. *Leijonhufvud*, Friherrinna. Trollenäs.
Trotzig, *C. E.*, Kontrollör. Hedemora.
Törnell, *T. O.*, Auditör.
Ulfsparre, *J. A. O.*, Major. Helsingborg.
Ulrich, *C. J.*, Auditör.
Vougt, *C. F. T.*, Kanslisekreterare.
Vult von Steyern, *I. F. W.*, Godsegare. Kaggeholm.
Wachtmeister, *A. F. C:son*, Grefve, Generaldirektör.
Wachtmeister, *A. W.*, Grefve, Andre Sekreterare.
Wachtmeister, *E. S. L. C.*, f. *von Platen*, Grefvinna, Statsfru. Vanås.
Wachtmeister, *G. F.*, Grefve, f. d. Ryttmästare. Knutstorp.
Wachtmeister, *H. G.*, Grefve, Kabinettskammarherre. Årup.
Wachtmeister, *H. H:son*, Grefve, Statsråd.
Wallensteen, *J. A.*, f. d. Kammarrättsråd.
Wallin, *F. E. H.*, Bokförläggare.
Wancke, *F. T.*, Kassör.
Warburg, *K. J.*, Professor.
Wasastjerna, *G. A.*, Godsegare. Nolinge.
Wedberg, *J. O.*, f. d. Justitieråd.
Weidling, *C. H.*, Kontrollör. Göteborg.
Werner, *K. F.*, Kamrerare.
Westerdahl, *E.*, Kamrerare.
Willers, *W.*, Kamrerare.
Wrangel, *A. M. H.*, Grefve, Envoyé. Bryssel.
Wrangel, *C. F.*, Friherre, Kabinettskammarherre. Ellinge.
Wrangel, *E. H. G.*, Professor. Lund.
Wrangel, *F. U.*, Grefve, Kammarherre.
Wrangel, *H. E. I.*, f. *Ehrensvärd*. Friherrinna. Hyby.
Wrangel, *H. G. W.*, Kapten.
Wretman, *J.*, Rådman.
Zethelius, *G.*, Kanslisekreterare.
Zettervall, *S.*, Ingeniör. Djursholm.
Åkerhielm, *A. L. E.*, Friherre, f. v. Statsråd, President.
Åkerman, *H.*, Envoyé. Paris.
Örnberg, *L. M. V.*, Hofintendent. Vadstena.

Korresponderande ledamöter:

Bovet, *A.*, Bokhandlare. Paris.
Charavay, *E.*, Archiviste-paléographe. Paris.
Cohn, *A.*, Bokhandlare. Berlin.
Fischer v. Röslerstamm, *E.*, Skriftställare. Graz.
de Guëll-y-Borbon, *F.*, Markis. Madrid.
Houghton, *R. M. M.*, Baron. Fryston Hall, Yorkshire.
v. Mohr, von Morburg und Sunegg, Ritter, Jur. Doktor. Graz.
de Prat de Nantouillet, Marquis, Spansk envoyé.
Vallier, *G.*, Godsegare. Grenoble.

Sedan föregående häfte af Personhistorisk Tidskrift utkom, hafva trettionio nya ledamöter inträdt i Svenska Autografsällskapet.

De af sällskapets ledamöter, för hvilka ej annorlunda uppgifves, bo i Stockholm.

Meddelande
från
Svenska Autograf-Sällskapet.

Följande af Svenska Autografsällskapet utgifna skrifter utlemnas åt ledamöter i sällskapet, eller reqvisition hos skattmästaren, till nedannämnda pris, nemligen:

Svenska Autografsällskapets tidskrift, Del. I, n:is 1—12 (årg. 1879—1888, 256 sid.), kompl. 20 kr. Af denna afdelning finnas endast *några få fullständiga* årgångar tillgängliga. Lösa häften af n:is 7—12 (1886—1888) säljas för 2 kr. häftet.

Svenska Autografsällskapets tidskrift, Del. II, n:is 1—12 (årg. 1889—1896, 346 sid.), lemnas fullständig för 12 kr., lösa häften för 1 kr. för hvarje häfte; dubbelhäftet n:is 11—12 för 2 kr.

Personregister till delarne I och II (44 sid.) . . . . . . kr. 2.

Detta register lemnas kostnadsfritt, då båda delarne reqvireras.

Personhistorisk tidskrift, årg. I (1898—1899, 271 sid., med 24 porträtt och register) . . . . kr. 5.

Handlingar, utg. genom Svenska Autografsällskapet:

S:t Nikolai kyrkas i Stockholm vigselbok, 1. 1609—1650 och 2. 1651—1700 (182 sid.), utg. af F. U. Wrangel . . . . . kr. 3.

En adlig och furstlig hofpredikant under 1600-talets senare hälft, P. G. Öjer; utg. af Karl af Schmidt (82 sid.) . . . . . kr. 1: 50.

Klosterfolket i Vadstena; af C. Silfverstolpe (168 sid.) . . . . . kr. 3.

En episod från svenska ambassadhotellet i Paris 1795.

I lady Blennerhassetts stora biografi öfver »Madame de Staël» förekomma II: 214 dessa ord: »*Im Mai 1795 traf Frau von Staël in der französischen Hauptstadt ein*».

Man skulle tro, att det blott vore fråga om en vanlig utflykt endast att bestiga karossen på Coppet och stiga ur vid svenska ambassadhotellet rue du Bac. Några dagboksanteckningar af en ung attaché vid svenska legationen i Paris vid just denna tid ställa dock denna resa i en helt annan belysning. Och då de därtill gifva oss åtskilliga märkliga inblickar i detta dåtidens kanske mest bemärkta pariserhem, torde ett utdrag icke vara denna tidskrifts läsare ovälkommet.

Den nämnde attachén tecknade sig: »Nicolas de Jacobson, chevalier d'Ambassade».

Hans karrier är egendomlig nog. Våren 1775 är han student i Uppsala och intar dagligen sina måltider tillsamman med Gustaf Adolf Reuterholm hos »Mademoiselle Fiken Porath». De sju följande åren arbetar han på sin morbroders, det rika kommersrådet Arvidssons kontor i Göteborg. Därefter uppträder han på 1780-talet i Paris, »allierad med förnäma och rika», lånar Armfelt pengar och deklamerar ur »Kellgren, Leopold, Köhler och Bergklint» för Creutz i Champs Elysés. Är åter i Sverige under första skedet af Reuterholmska regimen och gällde då för »Favoritens favorit». Åtföljer prinsessan Sofia Albertina på hennes italienska resa. Lemnar 1794 åter Sverige med Staël v. Holstein på hans ambassad till Paris, såsom det tyckes, mera i egenskap af vän än såsom attaché. Återvänder i september 1795 med »4 millioner subsidier» till svenska staten.

Vi finna häraf, att icke blott tillbragte han större delen af 1795 i Paris, den omedelbara reaktionen efter Robespierres fall; han var därtill genom sin ställning till svenska legationen och Staëlska familjen i tillfälle att där se och iakttaga mångt och mycket, som ingen annan såg och iakttog.

Vi befinna oss alltså i Paris våren 1795. Den 23 april hade svenske ambassadören med stor ståt inför konventet å Sveriges vägnar erkänt republiken. Sverige tog jämte Toscana här försteget framför samtliga öfriga makter; »för att (såsom Reuterholm uttryckte sig i ett bref till rikskansleren Sparre) skaffa oss mycket penningar samt sätta oss i försvarsstånd mot den gemena kärringen (Catharina II)». Det gällde alltså att tillsvidare stå väl med det något oberäkneliga nationalkonventet och undanrödja alla stötestenar.

Men just nu anlända ovälkomna bref från Coppet, hvilka hota med förvecklingar: Madame de Staël, som ansåg tiden inne att i Paris återintaga sin plats såsom »Ambassadrice de Suède», underrättar sin man om sin snara ankomst. Tiden kunde dock ej gärna vara olägligare. Ty Madame de Staels verksamhet i England och på Coppet för de emigrerade var ingalunda okänd i Paris. Därtill hade hon nyss utgifvit sin första politiska bok, *Reflexions sur la paix intérieure*, hvilken nog ej var allom till lags. Baron Staël gjorde därför allt, hvad i hans makt stod, för att åtminstone få det tillämnade besöket uppskjutet. Men utan framgång. Madames svar blef helt enkelt: »*kommer*».

Och här lämna vi ordet till den unge ambassad-chevaliern.[1]

»Innan jag framställde det djerfva förslaget att tvinga henne att vända om, hade jag rådslagit med några medlemmar af Comité du Salut public, med Menou, kommenderande general i Paris, med Le Hoc, utsedd till ambassadör i Sverige, med flera konventsledamöter, t. o. m. med åtskilliga privatpersoner, enskilda vänner till ambassadören. Alla tadlade de med en mun hans utomordentliga svaghet för sin hustru; under det man alla dagar från tribunen i konventet hörde förnärmande uttalanden om henne i anledning af ryktet om hennes ankomst till Paris och de säkra underrättelser, man ansåg sig hafva om hennes förbindelser och intriger med de emigrerade. Singeul[2] svor och bannade utan att kunna något föreslå.

[1] Anteckningarna äro såsom regel förda på franska. Vi hafva funnit lämpligast att anföra dem i öfversättning.

[2] Anställd vid svenska ambassaden; känd såsom ifrig jakobin.

Mer än en gång hade jag, dock blott i förbigående, talat med ambassadören om denna sak, särskildt när han visade mig bref från minister Necker, i hvilket denne försökte utverka tillåtelse för sin dotter att få komma till Paris. Mina försök att förmå honom ordna sina affärer och förlika sig med baron Reuterholm, hans forna orakel, hade nämligen något afkylt förhållandet oss emellan; och jag ville icke öka spänningen.

En morgon, då jag på grund af illamående låg längre än vanligt, inträdde ambassadören till mig och sade, i det rösten nästan svek honom[1]: »min hustru kommer hit».

»Det vore en förbannad sak; för Guds skull hindra det», sade jag.

»Det är omöjligt», invände han.

»Jag tillade: »Nej, vid Gud, det så är, om min ambassadeur ville göra, hvad han borde.»

»Kan Jacobson göra det», frågade han med en ton af förebråelse, som både rörde och stötte mig: ty den utmärkte mer humeur mot mig än egen smärta.»

Jag reste mig i sängen; bittert och med en ed svarade jag: »Ja, det kan jag.»

»Nå, så tig och gör», yttrade han med en stämma, som skar mig i själen och gick.

»Jag fattade all min eftertanke för att finna rätta bemärkelsen af dessa orden och ansåg dem vara, att han ej ville brouillera sig med hustru och svärfar, men önskade, att hon ej komme. Jag borde då söka vinna ändamålet utan hans kunskap.»

»Åter rådförde jag mig med Menou, som sade sig hafva rapporter från lägret i Marly (10,000 man födda och gödda att försvara dåvarande franska friheten), det där dagligen declamerades mot fru Staëls ankomst, och att, om den inträffade, kunde han ej ansvara, att ej soldaterna fölle på den tanken att marchera till rue Varenne[2] och saccagera ambassadörens hôtel. Jag talte äfven med de Hoc, som påstod, att om hon komme, fick Sverige inga subsidier. Med dessa beslöts, att de vidare skulle vidtala en och annan af Comité du Salut public och jag afsändas såsom courier till Basel, försedd med order till alla postmästare att icke lämna hästar åt de personer, jag uppgåfve, utan för att återvända, samt med bref till republikens ambassadör i Schweiz, hvari han förbjöds att lämna fru Staël pass.»

---

[1] Detta samtal jämte det hvad närmast följer är i dagboken skrifvet på svenska, hvarför texten här blir ordagrann.

[2] Sannolikt den n. v. rue de Varenne i Faubourg S:t Germain.

»Jag tog med mig på denna kinkiga resan samma dugliga schweizare, Balthazar, som Grefve Fersen anförtrodde att köra Ludvig XVI och Marie Antoinette, när de rymde från Paris, och som med sina laddade pistoler ansvarade att skjuta hästarna för ambassadrisens vagn, i fall vi mötte henne, och hon ej godvilligt ville vända om på de papper, jag medförde.

»Jag anmärkte alla poster, där bivägar inträffade, hvilka kunde leda till Schweiz, och de tillsades, att om svenska ambassadrisen inträffade, fick hon ej avancera, utan skulle vända om eller afbida min återkomst.»

»Framkommen till Basel skyndade jag till den hederlige Barthelemi. Knappt hade han hört ändamålet med min resa, förrän han svor öfver välfärdsutskottet och ministern, som aldrig besvarat hans förfrågan, huru han skulle förhålla sig, om fru Staël begärde pass. Nyss hade hon fått det och var troligen redan rest från Coppet. Förtviflad vände jag om. Ingenstädes hade hon passerat. Hon hade kommit flera timmar före mig till Paris och med sin vanliga slughet valt en väg, som ansågs för obrukbar, emedan man ibland måste betjäna sig af oxar i brist på hästar.»

»Nytt öfvervägande, hvad parti jag nu skulle ta. Jag gick följande morgonen in till baron Staël. Han syntes accablerad.

»Nå, jag har rest förgäfves, min bäste ambassadör», sade jag. Icke ett ord mer eller mindre.

»Vänta litet», sade han; gick in till sin hustru, kom strax igen, sägande: »Madame de Staël est encore au lit; mais elle vous prie de passer chez elle».[1]

Jag begaf mig strax dit. Hon var ännu icke gift, då jag senast såg henne. Hennes första ord var: »Vous êtes l'ami de Mr de Staël. Je veux que vous soyez le mien aussi. Venez m'embrasser.»

Denna inledning smekte min fåfänga, och föga fattades, att jag alldeles bragts ur fattningen. Lyckligtvis hjälpte mig dock ett enda ögonblicks eftertanke, och jag beslöt att utan vidare dra mig tillbaka, utan att ingå på någon förklaring angående min resa. Jag svarade med en tämligen alldaglig komplimang åt hennes snille och skönhet, därefter smög jag mig bort.

Återkommen på mitt rum erfor jag alla obeslutsamhetens kval och all den ångest, som ligger i en konflikt mellan plikt och böjelse.

---

[1] Här tager franska texten åter vid.

Nya rådplägningar med Menou, Le Hoc och andra. Att stanna på halfva vägen är icke min vana. De, till hvilka jag vände mig, afskydde ambassadörskan, anklagade ambassadören för svaghet och kommo min patriotism att flamma upp, då de försäkrade mig, att underhandlingarna mellan de två länderna skulle lida af allt detta. Och blef alltså beslutet, att ambassadörskan, »bon gré mal gré», skulle återvända till Schweiz.

Så förflöto några dagar. Innan jag om morgonen gick ut, plägade jag gå in till baron Staël, som vanligen mottog mig något kyligt. Hvad Madame angår, såg jag henne icke alls. Jag åt middag hos andra bekanta, då middagarna i hotellet efter ambassadrisens hemkomst blifvit mig odrägliga på grund af det stora antalet gäster.

En vacker morgon säger baron Staël till mig: »Min hustru önskar se er till middag den och den dagen.» Jag svarade: »Naturligtvis skall jag infinna mig.»

Följande dag, om jag ej missminner mig, mötte jag general Menou, som omtalade för mig, att han mottagit en bjudning till middag hos ambassadören och nekat. Han berättade vidare, att då han mött en medlem af Välfärdsutskottet (så vidt jag minnes, Treilhard), hade han nämnt härom för honom. »Hvarför, medborgare, har ni nekat mottaga denna bjudning?» frågade denne.

»Därför», svarade Menou, »att jag ej tycker om hans hustru, som har hufvudet fullt af planer och intriger emot oss.»

»Paff», återtog den andre. »Jag själf ämnar mig dit, och det skulle jag ej göra, om det kunde vara något ondt däri. Jag råder er, medborgare-general, att göra likaledes.»

Samma förhållande med Le Hoc. Detta borde kanske ha något afkylt min ifver; men råden, ställningen, det allmänna ropet mot madame de Staël afgjorde mig.

Tidigt följande morgon tillsade jag portvakten, att det var ambassadörens befallning, att intill vidare order ingen skulle insläppas, hvarken till honom eller ambassadrisen. I en passage mellan de båda våningarna placerade jag en af de svenska tjänarne med befallning att, så snart han hörde fruns ringklocka, genast begifva sig till ambassadören och säga honom, att ambassadörskan bad hans excellens utan dröjsmål infinna sig hos henne. Räknande på denne pålitlige betjänt, hvars namn var Boberg, inträdde jag sakta och försiktigt i madame de Staëls sängkammare, där jag till min förvåning fann den bekante grefve de Segure d. ä., en spirituell man, reflekterande och rättrådig. Då det var

för sent att stanna eller draga mig tillbaka, bad jag honom att blifva lämnad ensam med ambassadrisen, då jag måste tala med henne om en sak af stor vikt, som icke tålde något uppskof. Han drog sig då tillbaka med några artiga ord. Nu gick jag fram till sängen, där madame ännu låg, enligt tidens sed mottagande husets intimare vänner till sängs. Madame de Staël bibehöll ständigt denna sed, utan fruktan för missbruk, äfven på äldre dar, offrande så koketteriet för politiken och litteraturen.

Utan alla omvägar, hvartill jag icke hade tid, bad jag henne förlåta mig, att jag såg mig nödsakad att försöka öfvertala henne att lämna Paris. I korthet framlade jag för henne mina skäl, utan all vältalighet, hvilken gåfva icke är min, men med mycken värme. Hon svarade mig med mycken liflighet, men vänligt, försäkrande mig, att hon bättre än jag kände de personer, som skjöto mig fram, och att hon var fullt öfvertygad att kunna vinna dem för sig och, i stället för att vara till skada för ambassadörens underhandlingar, hon kunde gå i borgen för deras lyckliga utgång. I saknad af både hennes vältalighet och självtillit, hade jag ingen utsikt att kunna öfvertala henne. Blott en utväg stod öppen för mig: jag kastade mig på knä vid sängen och besvor henne att gifva vika både för hennes egen skull och ambassadörens, som hon genom sitt motstånd skulle bringa på fall.

Nu antog hennes vägran en bestämd och fast ton, hvarvid äfven jag höjde min röst och inlade en och annan hotelse i mina förslag. Detta uppväckte hennes harm, och hon sökte efter klocksträngen för att ringa på sina kammarjungfrur. Men när hon märkte, att jag hade upphängt denna, så att hon icke kunde nå den, blef hon ordentligt ond och, med värdighet erinrande mig hvem hon var, befallde hon mig att gå.

Nu var stunden kommen för mig att fatta klocksträngen, hvilket jag gjorde utan att säga ett ord. Tärningen var kastad. För tvekan fanns icke längre rum. Min plikt och min karaktär utpekade för mig den enda väg att gå.

Ambassadören inträdde med bekymmer i sitt ansikte; troligen hade betjänten omtalat för honom, att han handlat efter mina order. Äfven jag var mycket upprörd.

I det jag framträdde till dubbeldörren och lade handen på låset, sade jag: »Herr ambassadör, för att rädda er har jag försökt allt; men medels öfvertalande är det ej möjligt förmå ambassadörskan att lämna Paris. Nu är er stund kommen att handla. Se här mitt sista ord: Ni vet, hur mycket jag älskar er; men jag

älskar än mer mitt fäderneslaud. Blir madame kvar, så svär jag vid Gud, att jag om 2—3 dar återvänder till Stockholm, och jag skall blifva den förste att där anklaga er hos regenten för er feghet att af svaghet för er hustrus infall uppoffra statens fördelar. Jag går nu in i edert rum och afvaktar där ert svar.»

En halftimma efteråt inträder ambassadören, förvirrad, förtviflad; och så var jag själf, men på samma gång upptänd.

»Nåväl», sade jag.

»Hon reser», svarade han, »blott begär hon åtta dar, att det icke må synas, som hade hon blifvit bortkörd.»

»Hon bedrar oss», afbröt jag honom.

»Nej,», fortsatte han, »jag har hennes hedersord, och det bryter hon icke.»

»Så få vi vänta», återtog jag, i det jag med ömhet tryckte hans hand för att låta honom förstå, hvad det kostade mitt hjärta att göra allt detta våld på mig. Han svarade icke; hans ansikte uttryckte endast trötthet och obeslutsamhet.

Dagen för den stora middagen var inne. På morgonen kom ambassadören och påminte mig vänligt om mitt löfte att vara med. Jag infann mig tidigt i salongen. Flera gäster hade redan anländt, bland dem general Menou, med hvilken jag kom öfverens att sitta tillsamman vid bordet. Vi sågo flera inträda af dem, som för tillfället hade makten; och den sist anlände var till min stora förvåning Louvet. Denne man, känd för stor oförvitlighet och ett godt omdöme, hade madame de Staël aldrig sett och hade nog ej utan stor svårighet vunnits. Han var vid denna tid medlem af välfärdsutskottet, arbetade som en neger, nekande sig äfven de vanligaste förströelser, tänkande blott på republikens bästa. Jag kan säga detta, då jag ofta mött både honom och hans omtalade hustru Lodoiska. Vid hans inträde i salongen gick ambassadörskan emot honom, omfamnade honom och sade honom på sitt förbindliga sätt några artigheter.

Under middagen drog hon nästan alla inom sin trollkrets. Dock hade hon tydligen föresatt sig att ignorera Menou. Vid måltidens slut kom hon fram till mig och bad mig ej gå, förrän hon fått tala vid mig. Hon sade mig detta helt enkelt och naturligt; och jag svarade med en vördnadsfull bugning. Detta var vårt första möte sedan scenen angående hennes afresa.

Under det man kringbjöd kaffe och likörer, kallade hon den ene efter den andre in i sitt kabinett, ungefär tio personer; och de stannade där alla. Efter i det närmaste en timma träder hon

åter ut, omgifven af alla dessa »medborgare» (Louvet var dock ej med), och går rätt fram till mig, där jag satt, inbegripen i samtal. Hon vänder sig till mig och säger i en mycket lugn ton, utan all skärpa: »Ni sade mig, att dessa herrar (möjligen sade hon medborgare) skulle ha ansett ovillkorligen nödvändigt, att jag lämnade Paris. Hör här själf, hvad de ha att säga.»

Jag fixerade dem med på en gång förvåning och förtrytelse, under det mina öron fylldes af »*ja, det är fullkomligt riktigt*», af »*dock*» och af »*men*», och jag vet icke allt. Slutligen hördes en hes stämma, som ännu ljuder i mitt öra, uttala en hel mening: »Det var nog så, men emedan madame l'Ambassadrice nu en gång befinner sig i Paris, ha vi ej skäl till att önska hennes afresa»; tilläggande en äkta fransk artighet om hennes älskvärdhet.

Så han, och jag — förbryllad! Hade jag blott haft litet mer kvickhet, skulle jag hånat dessa »cochons d'Ulisse», som dundrade på tribunen och i salongerna mot denna för republiken så farliga sirén, men redan efter hennes första middag lågo vid hennes fötter.

Jag samlade mig så godt jag kunde i en så oväntad ställning, och, vändande mig till ambassadörskan, sade jag i en fast ton: »Madame, jag har misstagit mig, och ni skulle visa stort ädelmod, om ni någonsin kunde förlåta mig.»

»Åh», svarade hon mig förbindligt, »saken är helt enkelt den, att ni trott er handla i Sveriges intresse.» . . . . . .

Så mycket låg alltså bakom den lilla meningen: »*Im Mai 1795 traf Frau von Staël in der französischen Hauptstadt ein.*»

O. Q.

Barns namngifvande i födelseannonser.

Det existerar i våra dagar ett ganska allmänt genealogiskt intresse, som väcktes till lif genom de värdefulla arbeten inom denna fackvetenskap, hvilka under senaste årtionden sett dagen. Också har följden blifvit, att en mängd personer börjat anställa forskningar och göra uppteckningar icke blott beträffande sin egen slägt, utan äfven öfver andras. Ett bevis för detta stigande intresse för slägtforskning ser man i en del publikationer, som tid efter annan framträda öfver enskilda slägter. Och säkerligen äro de icke få, som f. n. i vårt land syssla med genealogiska forskningar samt föra genealogiska anteckningar, hvilka de söka hålla i nivå med respektive slägters tillväxt.

För att taga vara på och tillgodose detta uppteckningsintresse och på samma gång understödja framtida slägtforskningar, torde vara lämpligt att göra, hvad göras kan. Och ett sätt som icke oväsentligt skulle underlätta ett dylikt arbete, är om i födelseannonser barnens namn blefve tillkännagifna.

Låt oss t. ex. antaga, att en person upprättat en förteckning öfver en viss slägt. Han har måhända omsorgsfullt utarbetade slägtanteckningar kanske till och med tryckta slägttabeller. — Så mötas hans ögon en vacker dag af en annons: »en sons lyckliga födelse» eller »en dotter», hvilka barn genom sina föräldrar tillhöra och skola upptagas i hans slägtsamlingar. Visste han nu barnets namn, skulle ett dylikt införande vara förenadt med det minsta besväret, på samma gång som det skulle öka samlareintresset genom möjligheten att genast kunna fullständigt införa den nya uppgiften på den densamma tillkommande platsen. Deremot vill han icke »förstöra» sina anteckningar genom att skrifva: en son född d. — — —, ty detta fordrade en framtida ändring eller radering. I de flesta fall torde derför följden häraf bli, att anteckningen i sin helhet uppskjutes. Man annoterar icke ens födelsedagen, ty

man tänker som så, att om denna kan man ju alltid få upplysning på samma gång som om namnet. Den enda säkra utväg, som sedan står en till buds, är att efter någon tid, då barnet bör vara döpt, tillskrifva någon af föräldrarna med begäran om uppgift å barnets namn och födelsedag. Bor man på samma plats som den ifrågavarande familjen, uppskjutes vanligen en dylik åtgärd i hopp om ett personligt sammanträffande med antingen någon af föräldrarne eller någon närmare slägting till dem. Träffar man då någon af de förra och tillfället äfven passar för begärandet af den önskade upplysningen, så är ju allt godt och väl. — Beträffande åter uppgifterna genom slägtingar — t. ex. en moster eller en farbror — har nog litet hvar gjort den erfarenheten, att uppgifter på dylik väg erhållna icke alltid äro så att lita på, ty deras minne sviker ofta vis à vis ett eller annat.

Det vanligaste torde emellertid blifva att efterforskningarne uppskjutas på obestämd tid och man kommer sig icke för med att vare sig skrifva eller på annat sätt söka taga reda på hvad man ville veta. Man ställer det på framtiden, kanske i hopp om att framdeles få samtidigt uppgifter på möjligen flere barn, och man slipper då »besvära» mer än en gång.

Allt detta skulle i väsentlig grad förenklas, om i födelseannonsen äfven barnets namn utsattes. I likhet med dödsannonserna skulle sålunda ett icke oviktigt genealogiskt materiel skapas. Såsom nu är fallet, bli födelseannonserna med sitt ofullständiga innehåll af så godt som intet genealogiskt värde.

Mot det nu framställda förslaget skall man likväl göra åtskilliga invändningar. Främst den, att namngifvandet och dopet för de fleste blifvit synonyma begrepp. Detta är emellertid endast en konventionel uppfattning, som i verkligheten saknar all grund. Dopet är upptagandet i den kristna kyrkan och ingenting annat. Denna ceremoni går lika väl för sig, om barnet dessförinnan fått sitt namn. Vi kunna ju härmed erinra om baptisterna, som icke låta sig döpas, innan de kommit till mogen ålder. Och å andra sidan kunna vi påpeka ett mycket högt prejudikat, nämligen de kungliga, hvilkas barn vanligen erhålla sina namn i samband med förkunnandet af deras födelse.

Man skall naturligen äfven invända, att det är en svårighet att på förhand ge barnet namn, innan man vet dess kön. Visserligen — men den svårigheten är nu icke större för vanliga människor, än t. ex för de kungliga, och i allmänhet behöfver man ju icke uppgöra mera än tvänne alternativa förslag. Intet

torde väl heller vara vanligare, än att föräldrar i afvaktan på mottagandet af den kärkomna lilla gästen sysselsätta sig med namnfrågan. Och ofantligt ofta torde väl denna vara löst redan vid barnets födelse, om än icke ett förkunnande deraf eger rum förr än vid döpelsen.

Den största svårigheten att öfvervinna ligger utan all fråga i det konventionella bruket. Detta är för det stora flertalet människor det som först och sist bestämmer deras handlingar. Andra göra så och så, och derför vilja vi icke göra annorlunda, se der ett resonnemang som är vanligast bland alla!

Dock borde det väl icke vara så farligt att handla häremot och icke behöfde väl de, som verkligen ega genealogiskt intresse och inse den betydelse en ändring kunde hafva för den framtida genealogiska forskningen, vara så fallna under konventionela hänsyn, att de icke ville sluta sig till och understödja det ytterst ringa fåtal, som allt emellanåt med långa mellanrum visar sig våga bryta med det allmänna bruket. Det gäller ju likväl en sak, som faktiskt icke borde behöfva stöta någon.

A. K.

De Geerska familjeporträtt.[1]

I.

Vid Leufsta bruk, den i vissa hänseenden mest betydande af de stora possessioner i Sverige, hvilka från äldre tider varit i den De Geerska familjens ego, och, jämte Väsby, den enda af dem, som befinner sig i denna slägts fortfarande besittning, är uti hufvudbyggnadens nedre våning inrymd en dyrbar och synnerligen intressant samling porträtt af åtskilliga bland nämnda slägts mera framstående medlemmar. I detta häfte meddelas fotografiska reproduktioner af de äldsta och ur konstnärlig synpunkt måhända intressantaste numren i denna samling, de flesta utgörande originalmålningar från 1600-talet af holländske mästare. Då Leufsta, som under ryssarnes härjningar i Upland år 1719 blef jemte alla inventarier afbrändt, under de följande åren med stor kostnad och omsorg restaurerades, skola dessa originalmåningar hafva blifvit från det De Geerska stamgodset Rhijnhuizen nära Utrecht i Holland förda till Leufsta och der uppsatta. Till de nu meddelade afbildningarna må fogas följande kortfattade biografiska notiser.

1) **Louis De Geer (de Gaillarmont)**, fader till den kände Louis De Geer, som under konung Gustaf II Adolfs regeringstid inflyttade till Sverige och blef stamfader för de svenska grenarna af De Geerska slägten, föddes i Liège år 1535 af den förnämliga brabantska ätten De Geer.[2] Jemte de sina hade han med värma omfattat den protestantiska läran och blef under det nederländska frihetskrigets stormiga tider i anledning häraf utsatt för mycken förföljelse från katolikernas sida. På grund af dessa fiendtligheter fann han slutligen rådligast att jemte sin familj fly från fäderne-

[1] Det är tack vare friherre Carl De Geers å Leufsta frikostighet som denna högst intressanta porträttsamling i afbildning kunnat meddelas i denna tidskrift.

[2] I fråga om denna familjs härstamning från ätten de Hamal, se Wrangel & Bergström, Svenska adelns ättartaflor ifrån år 1857, I s. 227.

staden, något som emellertid skulle visa sig förenadt med stora svårigheter. De Geer, som var en mycket förmögen man, egde nämligen i Liège och i trakten deromkring betydande bruks- och landtegendomar, hvilka icke kunde med lätthet realiseras, och hans fiender höllo på honom ett vaksamt öga. Slutligen lyckades han dock, efter att hafva med åtskilliga vänners bistånd försålt största delen af sin fasta egendom, i tysthet undkomma till Aachen, hvarvid hans späde son Louis lärer hafva blifvit medförd i en under resvagnen hängande koj eller hängmatta för att undgå upptäckt. Då emellertid De Geer äfven i sistnämnda stad fortfarande var utsatt för fiendtligheter af de påfviske, mognade hos honom det beslutet att söka hemligen fly till Holland, dit han lyckats så småningom öfverflytta största delen af sin förmögenhet; och under en affärsresa till Maastricht yppade sig händelsevis tillfälle härtill. Han påträffade nämligen der ett litet, med torf lastadt fartyg, hvars skeppare, reformert såsom han, lofvade föra honom och hans familj till Rotterdam. Qvarlemnande i hemmet både egodelar och tjenare, begåfvo sig sålunda, dolda under fartygslasten af farhåga för att uppsnappas under vägen, Louis och hans maka Jeanne de Neille, jemte två söner och sex döttrar samt en trogen tjenare och dennes hustru, till en liten by, belägen inom Holland, hvarest — såsom det berättas — de, efter att hafva blifvit landsatta, samtliga på sina knän tackat den högste för sin lyckliga räddning undan fiendernas förföljelse. Den nu beskrifna färden torde hafva inträffat 1597 eller 1598. De Geer bosatte sig härefter i Dortrecht och idkade der några år under det antagna namnet de Gaillarmont — efter namnet på ett honom tillhörigt riddargods — betydande bankir- och vexelrörelse, hvarigenom han ytterligare förkofrade sin förmögenhet. I öfverensstämmelse med det i Holland rådande republikanska tänkesättet afsade han sig sitt adelskap, men återtog emellertid före sin död, som inträffade i Dortrecht den 29 oktober 1602, det gamla slägtnamnet De Geer. I sitt nya hemland åtnjöt han stort anseende såsom en redbar och driftig köpman samt gjorde sig känd för fromhet och välgörenhet.

Louis De Geer (de Gaillarmont) var gift två gånger. I första giftet var han förenad med Marie de Jalhea[1], tillhörande en adlig ätt, som i vapnet förde två blåa klockor i silfverfält. I detta

[1] Ej »de Falle», såsom i riddarhusstamtaflan namnet oriktigt angifves (se »Apostille posthume de l'ouvrage Notice historique sur la famille De Geer» 1857. pag. 165).

gifte hade han tre söner och tre döttrar, hvilka dock alla voro döda före den ofvan beskrifna flykten till Holland. Något öfver ett år efter Maries död, som inträffade i Liège den 26 november 1578, ingick De Geer nytt gifte med Jeanne de Neille (se nedan), i hvilket äktenskap föddes två söner och sex döttrar.

Det på Leufsta befintliga porträttet af Louis De Geer (de Gaillarmont) utmärker sig för en viss stelhet — möjligen är målningen, som är försedd med påskriften »Aet. 67 Obijt 1602», fullbordad först efter hans död — men har klara färger och är i öfrigt väl bibehållet.

2) **Jeanne de Neille,** gift i Liège den 11 december 1579 med Louis De Geer (de Gaillarmont) i hans andra gifte, tillhörde en adlig ätt från Florens, hvilken i vapnet förde ett i venstra kanten krusadt silfverkors i rödt fält. Hennes fader hette Henri de Neille, son af Matthieu de Neille och Marie de Luesquecourt; modern var Isabella de Halinck, dotter af Baudoin de Halinck och Catherine d'Heures. I äktenskapet med Louis De Geer hade Jeanne de Neille, såsom ofvan är nämndt, två söner och sex döttrar. Hon afled i Dortrecht den 30 december[1] 1641 och lärer då varit 84 år gammal, en uppgift, hvilken dock synes jäfvas deraf, att hennes porträtt på Leufsta bär inskriften »Aetat. 74, 1634». I bildens öfre venstra hörn synes familjen de Neilles vapen. Målningen är signerad: »HD tieer fecit».

3) **Louis De Geer,** herre till Finspong, Godegård, Skyllberg, Österby, Gimo och Leufsta, svenska jernförädlingens fader och grundläggare, son af Louis De Geer (de Gaillarmont) och Jeanne de Neille, föddes den 17 november 1587 i Liège. På sätt förut är omförmäldt, emigrerade han derifrån med föräldrarne mot slutet af århundradet[1] till Dortrecht i Holland; han erhöll i hemmet en sorgfällig och varmt religiös uppfostran; efter faderns död öfvertog han dennes affärer. Sedan han under någon tids vistelse i

[1] Enligt riddarhusstamtaflan den 26 november.

[2] Uppgiften i Franzéns år 1829 i Svenska Akademien öfver Louis De Geer hållna minnestal derom, att han vid föräldrarnas flykt till Holland varit 8 à 9 år gammal, lärer näppeligen vara korrekt.

Frankrike — nämligen i La Rochelle — ytterligare utbildat sig till köpman, samt efter det han den 27 maj 1612 ingått äktenskap med Adrienne Gérard (se nedan), flyttade han år 1615 med de sina till Amsterdam, hvarest han etablerade en omfattande bankirrörelse. I sistnämnda stad köpte han ett hus, hvilket åtminstone ännu i midten af 1800-talet var ett af de förnämsta i staden[1], och hvilket han under vistelse i Holland sedan alltjemt bebodde. Hans affärstransaktioner blefvo under denna tid allt mera vidtomfattande och hans rikedomar växte i jemnbredd dermed. Hans handelsförbindelser sträckte sig bl. a. äfven till Afrikas vestkust, hvarest mellan 30 och 31 nordliga breddgraden en landudde efter honom erhöll namnet Cap De Geer. Redan samma år han nedsatte sig i Amsterdam, trädde han i beröring med sitt blifvande nya fädernesland Sverige, som under denna krigiska tid ständigt var i behof af penningar och krigsmateriel. Den rike De Geer, sjelf härstammande från Liège, medelpunkten i ett distrikt, der jernförädlingen — det wallonska smidet — och vapentillverkningen egde gamla anor, kom nu att blifva Gustaf II Adolfs och Axel Oxenstiernas förnämste skaffare af båda dessa hjelpmedel för krigens utförande — »i Försynens hand ett redskap till befrämjande af den heliga sak, för hvilken Gustaf Adolf, och efter honom hans hjeltar, segrande stridde» (Franzén). Redan 1615 fick De Geer af generalstaterna i uppdrag att för Sveriges räkning leverera 400 kanoner. Följande år var han en bland dem, som tecknade sig för ett af Gustaf Adolf för betalningen af »Elfsborgs lösen» i Nederländerna upptaget lån. I enlighet med konungens önskan beslöt De Geer slutligen att till Sverige förlägga sin hufvudsakliga verksamhet, hvilket till en början skedde genom förmedling af den till Sverige redan öfverflyttade nederländske bruksidkaren Wilhelm de Besche. År 1618 utfärdades ett kungligt bref, hvarigenom kronans egendom Finspong jemte Finspånga län i Östergötland bortförpantades till de Besche, men i sjelfva verket till De Geer, som skulle lemna förlaget. På liknande sätt blefvo Leufsta och Österby bruk jemte Olands härad samt Löfsta och Hållnäs socknar i Upland år 1626 öfverlemnade till de Besche samt följande året till denne och De Geer, hvilken derefter år 1633 ensam öfvertog nyttjanderätten till dessa egendomar. Emellertid hade De Geer år 1628 (enligt Geijer 1627) sjelf flyt-

[1] Det De Geerska huset i Amsterdam, hvilket i nämnda stad är på grund af sin egendomliga fasaddekoration allmänt kändt under namn af »het Huis met de hoofden», användes numera till lokaler för en handelsskola.

tat öfver till Sverige och bosatt sig i Norrköping, hvarest konungen den 31 december 1627 åt honom upplåtit Prestholmen till skeppsbyggnadsplats. Under de närmast följande åren bodde De Geer omvexlande i Amsterdam och i Norrköping. I sistnämnda stad inrättade han tillsammans med de Besche ett messingsbruk på den i Motala ström belägna ön Holm, der han äfven byggde sig ett stenhus äfvensom anlade ett gevärsfaktori. År 1628 den 23 maj öfvertog han kronofisket i Norrköping på arrende. Till stadens bättre bebyggande bidrog han verksamt och kan öfverhufvud sägas hafva lagt den första grunden till denna stads industriella uppblomstring. I september 1641 besökte De Geer för första gången Stockholm, hvarest han köpte det Törnflychtska huset vid Götgatan. Samma år den 4 augusti hade han af förmyndareregeringen erhållit bekräftelse på sitt gamla adelskap och introducerades år 1642 under n:o 291 å svenska riddarhuset, hvarest han sistnämnda år deltog i ridderskapet och adelns möten. Adelskapet confirmerades af drottning Christina den 6 februari 1646. Sedan De Geer sålunda erhållit svensk frälsemannarätt, var han oförhindrad att af kronan förvärfva eganderätt till de af honom dittills under nyttjanderätt (panträtt) innehafda stora kronoegendomarna. Hans fordringar hos svenska kronan hade så småningom stigit till den betydliga summan af 118,214 Rdlr 7 sk. (enl. riddarhusstamtaflan) och i afräkning på sina fordringar erhöll han nu genom köpebref den 11 september 1641 Finspong med underlydande och 79½ mantal kronohemman i Finspånga län äfvensom 5½ kronohemman i Dannemora socken m. m. till frälse; och den 30 december 1643 köpte han på lika sätt af kronan för 56,951 Rdlr Leufsta, Gimo och Österby bruk samt 50½ hemman m. m. till evärdeligt frälse.

Louis De Geers stora förtjenster om sitt nya fädernesland skildras kort och uttrycksfullt i den uti Anreps ättartaflor i denna del ofullständigt och delvis oriktigt återgifna riddarhusstamtaflan, der det bl. a. heter:

Var en mycket företagsam och drifvande man, som gjorde Sverige ganska stor nytta, så derigenom att han aldraförst införde i Riket rätta konsten till Jernstycken(s) afgjutande, fint stångjerns utsmidande och allehanda Vapens (Gevärs) förfärdigande, som ock dermed, att han med stor kostnad inrättade årskilliga Mässings-Bruk, jemte andra nyttiga verk och Manufacturer, samt befolkade åtskillige Städer och sine Bruk, med mycket utrikes handtverkfolk, låtandes derjemte undervisa åtskillige Svenskar uti allehanda

konstrika handtverk. — — — — Han införskref ock, *emellan* åren 1643 och 1650 en hel uppsättning af Masmästare, Smältare, Kolare, Hammar Smeder och Byggmästare till dessa Bruk från Walloner-Landet i Lüttich och Flandern och bragte Wallon Smidet i gång samt anlade flere Hamrar och Hyttor. Han gjorde sig ock af Riket serdeles förtjent genom den så kallade Louis De Geers Flotta, hvilken han 1644 till Sverriges tjenst anskaffade; och bestod af 21 Holländska Köpmans Skepp, hvilka beväpnade agerade emot Danska Flottan och tjente Sverige till försvar samt bidrog 1644 d. 13 Oct. till den stora Sjösegern vid Femern.»

Af hvad De Geer påkostat för utrustning af omförmälda flotta, uppgående till den för ifrågavarande tid oerhörda summan af 2 millioner Rdlr, återfick hvarken han eller hans arfvingar af svenska kronan mera än en obetydlig del. De missräkningar och ekonomiska förluster, hvilka sålunda tillfogades De Geer från svenska regeringens sida, bar han med det mest beundransvärda jemnmod och beklagade sig aldrig öfver att han blifvit illa lönt för sitt fosterländskt uppoffrande storverk.

De Geer, som redan år 1648 beslutit att öfverlåta all sin egendom i Sverige på sina söner, flyttade år 1651 åter till Amsterdam, der han, efter att hafva en kort tid lidit af stenplågor, afled den 19 juni 1652. Han begrofs den 26 samma månad i Wallonska kyrkan i Dortrecht.

Louis de Geer beskrifves såsom en kraftigt växt man af medellängd med något anlag för fetma. Ansigtet hade tycke af Axel Oxenstierna, hvartill bidrogo skäggets snitt samt den genomträngande och lifliga blickens allvar och klokhet. Uti umgänget något butter, gömde han under ytan af tvärhet och sträng hushållsaktighet ett varmt och för andras väl och ve ömmande hjerta. Hans gudsfruktan var innerlig och hans förtröstan på Gud städse orubblig. För sina underhafvande var han en både allvarlig och välgörande fader. Vid 21 års ålder lär han hafva gjort det löftet att af allt, hvad han komme att förvärfva, afsätta en tiondedel till kyrkan och de fattiga, ett löfte, som han ock framgent troget höll. För landsflyktiga eller eljest olyckliga trosförvandter af reformerta läran visade han verksamt deltagande, på samma gång han gent emot olika tänkande ådagalade ett upplyst och fördomsfritt tänkesätt. År 1648 föranstaltades emot honom af några afundsmän genom biskopen i Linköping ett åtal för det han i sitt hus i Norrköping hållit calvinistisk gudstjenst, men då sedermera uppdagades, att han, ehuru sjelf reformert, äfven en tid

upplåtit samma hus åt lutheraner för deras religionsöfning, blef anklagelsen återkallad. För folkundervisningen ifrade De Geer ock, i det han år 1652 på egen bekostnad till Sverige inkallade den lärde Johan Amos Comenius »som skulle besörja om Svenska skolverkets allmänna förbättring».

Den 27 maj[1] 1612 i Dortrecht i äktenskap förenad med Adrienne Gérard (se nedan), hade han med henne sex söner, af hvilka fem — nämligen Laurent, som efter fadern ärfde Österby, Louis (se nedan), Emanuel (se nedan), Etienne, hvilken efter faderns död erhöll Gimo, och Jean (se nedan) — uppnådde mogen ålder, samt tio döttrar, bland hvilka tre dogo i späd ålder och de öfriga sju blefvo gifta, deraf en, Ida, med en son af den förut nämnde Wilhelm de Besche.

Öfver Louis De Geer har Svenska Akademien år 1829 låtit pregla en minnespenning. Åtsidan föreställer hans bröstbild och namn. På frånsidan ses en kanon, ett svärd och en caducé, lagda omkring en columna rostralis. Omskriften är: *His amat hospes civisque vocari*, som betyder: Med dessa förtjenster älskar han att helsas gäst och medborgare. Vid Akademiens högtidsdag samma år uppläste Akademiens dåvarande sekreterare Frans Michael Franzén ett minnestal öfver Louis De Geer.

Det nu i reproduktion meddelade, å Leufsta uppsatta porträttet af Louis De Geer är — likasom en på det De Geerska familjegodset i Holland Rhijnhuizen befintlig målning — en äldre copia efter ett numera i Friherre Gustaf De Geers ego i Stockholm varande oljefärgsporträtt, måladt af den framstående holländske porträttmålaren David Beck, Van Dycks lärjunge, hvilken af drottning Christina inkallades till Sverige. Detta porträtt är äfven reproduceradt i koppargravyr år 1649 af Jer. Falck.

———

4) **Adrienne Gérard**, Louis De Geers maka, tillhörde såsom han en förnämlig och äfven genom rikedom framstående adlig slägt från Liège. Hennes föräldrar, Laurent Gérard och Oda de la Fosse, hade, likasom De Geers, flytt från fädernestaden på grund af de påfviskes förföljelser. Äktenskapet, ingånget af ömsesidig böjelse, blef särdeles lyckligt. Adrienne var af en förträfflig karaktär, sin make varmt hängifven samt ett mönster såsom maka

[1] Enligt riddarhusstamtaflan; i Anreps ättartaflor står oriktigt 12/4.

och moder. Följande inskrift å en ring buren af henne och bevarad i slägtens ego:

»De cest anneau la rondeur infinie
Tesmoignera par son infinité
Que mon amour et ma fidélité
Ne finiront qu'à la fin de ma vie»

torde hafva egt full tillämpning på dessa makars sammanlefnad. Adrienne Gérard afled i Amsterdam den 22 december 1634 vid omkring 45 års ålder efter att hafva gifvit lifvet åt deras sextonde barn, sonen Benjamin.

Porträttet på Leufsta af Adrienne Gérard är en modern copia efter ett i Friherre Gustaf De Geers ego befintligt gammalt porträtt samt har på senare tider blifvit uppsatt såsom pendant till hennes mans, Louis De Geers, bild.

---

5) **Louis De Geer**, till Finspong m. m., andre son till Louis De Geer och Adrienne Gérard, föddes i Amsterdam den 24 juni 1622. Efter fadern ärfde han — förutom del i messingsbruket och huset i Norrköping — Ringstaholm och Finspong med dess stora tillydande jordegendomar och dess styckebruk, hvars omsättning redan på denna tid var högst betydande. År 1654 lär, enligt Fryxell, England hafva vid Finspong beställt icke mindre än 1,500 kanoner, och enligt ett år 1664 dateradt kontrakt förbinder sig Louis De Geer att till Holland leverera 600 sådana. Till de ärfda fasta egendomarna lade Louis De Geer genom köp dels sina bröders andelar i messingsbruket och i huset i Norrköping, dels ock Fossala, Ekesund m. fl. egendomar i Östergötland. Det visade sig emellertid, att alla dessa rikedomar icke skulle blifva deras egare till stor glädje, i det att hans lefnad kom att bilda en lång kedja af upprepade motgångar. År 1673 nedbrunno vid Finspong samtliga smedjebyggnaderna, hvilkas återställande kräfde betydliga summor. Året derefter företog sig De Geer att med egna medel uppsätta ett kyrassierregemente, bestående af 800 väl beridna samt fullständigt och med stor prakt utrustade soldater, hvarefter han vid ett tillfälle i början af år 1676, då konung Carl XI befann sig i Linköping för att mönstra trupper, hvilka skulle användas i det pågående danska kriget, öfverlemnade hela regementet åt konungen. Då denne dervid gjorde en antydan derom, att denna dyrbart rustade trupp antagligen komme att

kosta honom mycket penningar, anhöll De Geer vördnadsfullt att få genast gratis ställa regementet till konungens och rikets disposition samt begärde för sig sjelf allenast konungens nådiga tillstånd att bära titeln af öfverste för sitt regemente. Konungen svarade ej något härpå; men några veckor derefter erhöll De Geer från konung Carl, som då befann sig å krigsskådeplatsen i Skåne, ett diplom med utnämning till — assessor i bergskollegium[1]. I det bref, hvari De Geer tackade för den under dessa omständigheter temligen tvetydiga utmärkelsen, uttalade han äfven den förhoppning, att han vid sin redan framskridna ålder icke skulle nödgas att tjenstgöra i nämnda embetsverk, en framställning, som troligen misshagade konungen. Ty sedan De Geers regemente förts till Skåne, blef detsamma gång på gång användt på de svåraste och farligaste poster, blottstäldt för öfvermäktiga fiendtliga anfall, hvarigenom det inom ej lång tid blef fullständigt upprifvet och förstördt. Härtill fogade konungen den för De Geer kränkande åtgärden, att han, sedan en del af truppens dyrbara mundering, sadlar, harnesk o. dyl., tillvaratagits efter nederlagen, lät till De Geer öfversända samma persedlar under uttalande af den sårande anmärkningen, att De Geer ju kunde genom försäljning deraf göra sig i någon mån betäckt för sina vid regementets uppsättning hafda kostnader. — Om ock denna otacksamhet smärtade De Geer djupt, torde han emellertid hafva haft än mera obehag och förluster i sammanhang med de oupphörliga trakasserier, som i reduktionens intresse eller i samband dermed mot honom sattes i gång. Detta skedde synnerligast genom ett af konungens verksammaste redskap härvid, kommissarien Abraham Momma (adlad Reenstierna)[2], som — af hvilken orsak må lemnas derhän — ständigt visade sig såsom en oförsonlig fiende till De Geer. Han lyckades på 1680-talet genom åtskilliga ränker och i komplott med Louis De Geers broder Jean (se nedan), hvilken i denna affär spelade en mycket tvetydig roll, afhända Louis eganderätten till både messingsbruket och huset i Norrköping. Åtskilliga under Finspong hörande egendomar, enligt uppgift mera än 70 frälsehemman, blefvo vidare reducerade, och säteriet Ekesund underkastades rusthållsskyldighet. Äfven gjorde man ett försök att, med åberopande deraf att i det köpebref, hvarigenom Finspong med un-

[1] Enligt riddarhusgenealogien skedde denna utnämning den 3 nov. 1777.

[2] Ang. denne och hans broder, Jakob Momma, se uppsatsen »Ett återfunnet privatarkiv» i Personhist. tidskr. 1898—99, h. 4, s. 215. Uppgiften derstädes (å s. 217), att *båda* bröderna egt messingsbruket i Norrköping, torde ej stå väl tillsammans med meddelandet dersammastädes, att Jakob Reenstierna skulle hafva aflidit 1678.

derlydande försålts till Louis De Geer d. ä., ordet »bruk» icke blifvit nämndt, indraga hela manufakturverket till kronan. I sammanhang med indelningsverkets genomförande bragtes af De Geers fiender å bane ett förslag att till öfversteboställe omskapa sjelfva Finspongs egendom, hvarest Louis De Geer med betydliga kostnader anlagt den ståtliga slottsbyggnaden, enligt hvad derstädes ännu befintliga inskriptioner utvisa. Mot detta oerhörda ingrepp i den privata eganderätten lärer dock konung Carl, ehuru temligen ovilligt, sett sig uppfordrad att inlägga sitt veto. Resultatet blef emellertid först, att egendomen den 20 februari 1685 utarrenderades till De Geer mot en årlig afgäld till kronan. Slutligen blef den 22 juni 1689 aftaladt, att De Geer skulle erhålla Finspongs bruk med hvad dertill hörde till evärdelig besittning för sig och efterkommande mot en årlig ränta till kronan af 600 daler smt, en afgift, hvilken sedermera af egendomen utgått.

Louis De Geer d. y. egde icke sin faders begåfning och praktiska klokhet, men var af en redbar, ädelsinnad och öppen karaktär samt utmärkte sig, likasom fadern, för stor frikostighet och välgörenhet. Oaktadt sina ekonomiska motgångar efterlemnade han en stor förmögenhet, af hvilken han genom sitt testamente disponerade ej obetydliga belopp till förmån för kyrkor och fattiga.

Gift i Utrecht år 1654 med Jeanne Parmentier (se nedan), var Louis De Geer under de närmaste 15 eller 16 åren efter sitt giftermål bosatt i provinsen Utrecht i Holland, hvarest han år 1667 jemte de sina erhöll medborgarrätt, och der han genom köp och arf förvärfvade åtskilliga egendomar, bland dem Rhijnhuizen, hvarest nu ifrågavarande porträttsamling först bildades. Under sina senare år var Louis De Geer nästan oafbrutet boende å Finspong. — I sitt äktenskap egde han sju söner och fyra döttrar. Andre sonen, Landshöfdingen Charles De Geer, blef stiftare af Leufsta fideikommiss. Från sonen Jean Jacques De Geer härstamma friherrliga ätterna De Geer till Finspong, N:o 312, och De Geer till Leufsta, N:o 253, äfvensom grefliga ätten De Geer till Leufsta, N:o 131, samt vidare de holländska grenarne af ätten De Geer.

Efter att hafva under flera år plågats af gikt, afled Louis De Geer på Finspong den 22 december 1695. Han begrofs i tyska kyrkan i Norrköping.

Det härjemte meddelade porträttet af Louis De Geer är, enligt kännares uttalade åsigt, måladt — antagligen på 1650-talet — af den frejdade holländske porträttmålaren Bartholomeus van der Helst och har med stor sannolikhet en gång varit försedt med

konstnärens signatur, ehuru denna vid dukens enkadrering på 1700-talet uti den i gustaviansk stil ornerade salen på Leufsta blifvit bortskuren.

6) **Jeanne Parmentier,** den här ofvan senast omnämnde Louis De Geers maka, föddes den 8 augusti 1634 i Utrecht, der hennes fader Antoine Parmentier var borgmästare. Äfven familjen Parmentier, som i vapnet förde en blå med fem hvita halfmånar belagd sparre i guldfält, var likasom slägterna De Geer och Gérard af gammal brabantsk adel och hade under frihetskrigets dagar, såsom tillhörande reformerta läran, flytt undan religionsförföljelsen i de katolska södra provinserna. Jeannes moder var Elisabeth Vivien, likaledes af en brabantsk adlig slägt, och mormodern hette Elisabeth Parmentier.

Jeanne Parmentier var af ett mildt och lugnt sinnelag samt varmt religiös. Med klokhet och omtanke bistod hon sin make vid de många barnens uppfostran. I ett inom De Geerska slägten förvaradt bref till dessa uppmanar hon dem till oskrymtad gudsfruktan, enighet och fridsamhet samt anbefaller dem, under nedkallande af Guds välsignelse, att troget hålla fast vid den reformerta tron. Hon öfverlefde sin man omkring fjorton år och torde under de sista lefnadsåren hafva vistats hos sin dotter Johanna Elisabeth De Geer, gift med Kammarherren Friherre Åke Oxenstierna till Eka och Lindö. Jeanne Parmentier afled den 24 januari 1710 på Eka i Upland.

Hennes å Leufsta befintliga ungdomsporträtt är måladt år 1656 af Bartholomeus van der Helst och försedt med dennes tydliga signatur, hvilken dock vid dukens infattning i väggen blifvit invikt och derigenom dold.

7) **Emanuel De Geer,** till Leufsta m. m., tredje son af Louis De Geer och Adrienne Gérard, föddes i Amsterdam den 13 maj[1] 1624 och ärfde efter sin fader Leufsta bruk med underlydande stora egendomar. Skötseln deraf öfverlemnade han emellertid åt sin utmärkte förvaltare Eberhard (Evert) Wynhægen, hvilken inlagt stora förtjenster om brukets anläggning och förbättring. — Under Emanuel De Geers tid uppbyggdes år 1676 masugnen vid

[1] Enligt riddarhusstamtaflan d. 13 november.

Tobo, sedermera flere gånger om- eller nybyggd, sista gången år 1884 af Friherre Louis De Geer. — Sjelf tillbragte Emanuel De Geer helst sin tid på resor, i Sverige trifdes han bäst på Väsby, som han den 30 september 1668 tillhandlat sig af riksrådet Friherre Knut Kurck; för öfrigt vistades han mest i Hamburg, der han, såsom varande en stor gourmand och goddagspilt, ansåg sig kunna bäst tillfredsställa krafven på ett njutningsrikt lefnadssätt. Att han redan i sin ungdom gerna vistades på resande fot, framgår af ett i Riksarkivet förvaradt bref, dateradt den 2 februari 1649, hvari han vänder sig till Grefve Johan Oxenstierna, Rikskansleren Axel Oxenstiernas son, med anhållan om utverkande af ett pass för resa från Frankrike till Tyskland. Under en resa skulle han ock komma att sluta sitt oroliga lif. Efter att år 1691 hafva gjort ett besök hos sin broder Louis, hvilken då vistades på Rhijnhuizen nära Utrecht, samt, utan uppgifven anledning, helt plötsligt begifvit sig derifrån för att återvända till Sverige, sjuknade han på hemresan i Hamburg och afled, ogift, derstädes den 7 juni 1692. I samma stad blef han äfven begrafven.

Genom sitt den 4 maj nyssnämnda år i Hamburg upprättade testamente insatte han till arfvinge af hela sin förmögenhet brorsonen Charles De Geer, Louis De Geers och Jeanne Parmentiers då 32-årige son. Denne erhöll sedermera landshöfdingetitel samt upprättade den 6 maj 1730 Leufsta fideikommiss till förmån för sin brorson, entomologen och hofmarskalken Friherre Charles De Geer.

Emanuel De Geers å Leufsta befintliga porträttbild är en synnerligen präktig och liffull duk, målad af van der Helst. Vid uppsättningen har den, likasom Louis De Geers, till Finspong, porträtt, antagligen blifvit nedtill afskuren, hvarvid signaturen frånskilts.

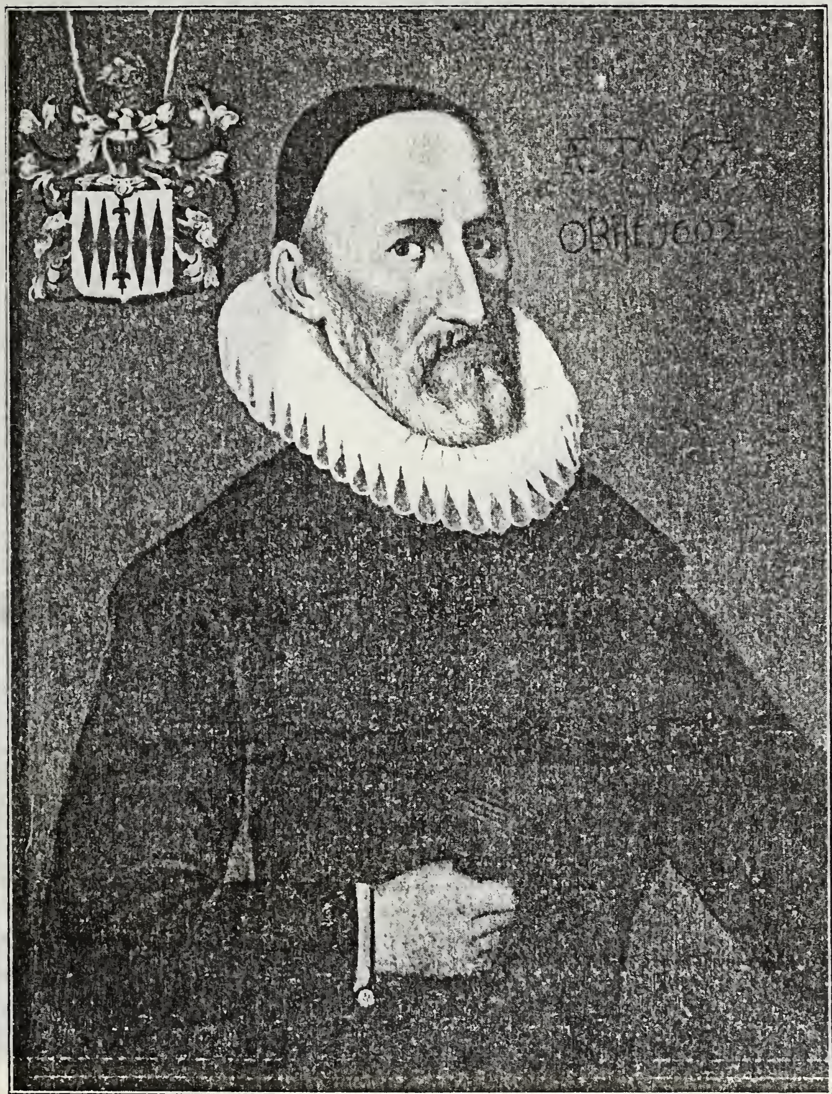
8) **Jean De Geer,** till Godegård och Skyllberg, var Louis De Geers och Adrienne Gérards femte son och föddes i Amsterdam den 11 juni 1632. På hans lott föllo efter faderns död egendomarne Godegård i Östergötland, ej långt från Finspong, och Skyllberg i Nerike. Han ingick år 1675, med särskildt tillstånd af konungen, äktenskap med en qvinna af låg börd, Sara Catharina Hofvia, enka efter kommissarien Isaac de Besche, ett äktenskap, som blef Jeans olycka. Hans hustru var nämligen

af ett falskt, afundsamt och hersklystet sinnelag, och genom hennes dåliga inflytande kom Jean, med sin redan af naturen svaga karaktär, att sjunka djupt. Huru han särskildt kom att vålla sin broder Louis bekymmer och förluster, är redan här ofvan något vidrördt. Han var begifven på spel och dryckenskap samt förslösade sålunda inom ganska kort tid sin förmögenhet; de två egendomarna räddades dock åt honom genom brodrens mellankomst. Han afled på Godegård den 16 juli 1696 samt efterlemnade, förutom en dotter, gift i Holland, två söner, hvilka ärfde hvar sitt af de båda godsen.

Från Jean De Geer härstamma ej blott den i Sverige lefvande adeliga ätten De Geer, N:o 291, utan äfven den i Finland uti friherrligt och grefligt stånd upphöjda grenen De Geer till Tervik, af hvilken finska ättegren Landshöfdingarne Friherre Otto Wilhelm De Geer och Grefve Robert Wilhelm De Geer äro de förnämsta representanterna.

Det å Leufsta uppsatta portättet af Jean De Geer är en särdeles vacker och tilltalande bild af den ståtlige unge mannen; duken är märkt »I. A. Mijtens», en signatur, hvilken såsom konstverkets upphofsman angifver den förträfflige artisten Johannes Mijtens, hvilken på 1650- och 1660-talen var en af de mest framstående porträttmålarne i Haag.

O. C-g.

LOUIS DE GEER (DE GAILLARMONT).

F. 1535; † 1602.

(VÄGGFAST OLJEMÅLNING Å LEUFSTA; OKÄND MÄSTARE.)

Jeanne De Neille,

Louis De Geers (De Gaillarmont) maka.

F. omkr. 1560; † 1641.

(Väggfast oljemålning å Leufsta, sign. »HD tieer fec.»)

LOUIS DE GEER,
F. 1587; † 1652.
(VÄGGFAST OLJEMÅLNING Å LEUFSTA; COPIA EFTER ORIGINAL AF D. BECK,
TILLHÖRIGT FRIH. GUSTAF DE GEER.)

ADRIENNE GERARD,
LOUIS DE GEERS MAKA.
F. OMKR. 1590; † 1634.
(VÄGGFAST OLJEMÅLNING Å LEUFSTA; COPIA EFTER ORIGINAL, TILLHÖRIGT
FRIH. GUSTAF DE GEER.)

Louis De Geer,

till Finspong m. m.

F. 1622; † 1695.

(Väggfast oljemålning å Leufsta af Bartolomeus van der Helse.)

JEANNE PARMENTIER,

LOUIS DE GEERS, TILL FINSPONG M. M., MAKA.

F. 1634; † 1710.

(VÄGGFAST OLJEMÅLNING Å LEUFSTA AF BARTOLOMEUS VAN DER HELST.)

Danskt omdöme om svenska generalitetet 1791.

I det lilla Sorö på Sjælland, där det vid Sorö sjö ligger så idylliskt, kransadt af bokskogar, har som bekant fordom funnits en ridderlig akademi, hvilken sedan midten af 1800-talet fått intaga en blygsammare ställning såsom ett läroverk, däri ungdom förberedes till universitetet. Namnet akademi har emellertid institutionen kvar och, hvad ännu bättre är, sina rika fonder, stigande till öfver 9 millioner kronors kapital och därjämte en årlig inkomst af arrenden o. d., uppgående till omkring 150,000 kronor. Dessutom äger det samlingar och bland dem en ganska ansenlig manuskriptsamling (Fortegnelse ved J. H. Bang, tryckt 1861), af hvilken senare dock en del öfverflyttats till Köpenhamn.

En norsk forskare, som för studier i sitt fäderneslands historia, vistats någon tid i Sorö, har påpekat, att uti ifrågavarande manuskriptsamling finnes åtskilligt af intresse äfven för vårt land och har såsom prof därpå vänligen meddelat en afskrift af nedanstående lilla aktstycke, som utgör ett danskt omdöme om svenska generalitetet 1791.

Naturligtvis får man ej tillägga den okände författarens omdömen för stort vitsord, men de hafva icke mindre sitt intresse, i det att de visa, huru dessa generaler uppfattades af ett främmande öga.

Quant aux généraux actuels le général *Platen* est regardé par le roi comme le premier et le plus habile. Il est bon général-major, mais peu propre à être général en chef, étant en outre très incommodé d'une descente, qui l'empêche souvent de monter à cheval.

Siegroth est encore moins propre pour le commandement en chef, n'étant pas même bon général-major, et n'ayant tout au plus que les bonnes qualités d'un colonel, qui doit toujours être dirigé.

EMANUEL DE GEER,

TILL LEUFSTA M. M.

F. 1624; † 1692.

(VÄGGFAST OLJEMÅLNING Å LEUFSTA AF BARTOLOMEUS VAN DER HELST.)

Armfelt, le »ov. kammerjunker» ne manque ni de courage, ni d'activité. Il sait s'attacher le soldat, mais est plûtôt fait pour partisan que pour général, n'ayant pas d'ensemble dans ses plans. qui ne sont faits que pour le moment, ignorant au reste entièrement la science des positions si nécessaires à un général.

Le général *Hermanson* est très instruit dans sa partie, mais ne sera jamais bon pour conduire une armée, manquant au reste d'activité.

Toll est actif, a de l'esprit et une bonne connaissance dans la partie de »Fælttygmästare», serait un bon partisan au reste, mais nullement propre pour général, même pas pour général-major et a au reste trop bonne opinion de lui-même et trop d'opiniatreté pour jamais servir utilement sous la direction d'un autre.

Sinclair s'est gaté l'esprit par des minuties, entand la tactique et la partie de l'artillerie, serait un excellent maître de camp et pourrait commander même un corps avec succès, s'il n'était pas minitieux et un peu borné, quand il s'agit d'envisager les opérations en grand.

Pollet — s'il n'était pas plus vieux par ses incommodités que par son age et incapable de soutenir la fatigue — pourrait être bon général en second; mais il est aussi travaillé d'une descente et ne sera dorénavant guère capable de faire une campagne. Son vrai génie n'est aussi au reste que celui d'un partisan.

Le Général Comte *Gust. Wachtmeister* a beaucoup de présence d'esprit, est encore jeune, mais deviendra bon général, s'il a l'occasion de developper ses talents, est muni de bonne connaissances, brave en même temps, qu'il a beaucoup de sangfroid et d'intelligence,

Stedingk a aussi des talents, mais plus pour un partisan que pour un général, manque du reste de sangfroid, est sujet d'agir un peu étourdiment, quoiqu'il n'aye pas a beaucoup près l'étourdie de Stedingk dans la flottille — est au rest un peu minutieux ce a terriblement fatigué les soldats par une exactitude dans leur habillement et une propreté à la française, qui n'est pas du tout faite pour des paysans Finnois, a au reste moins de génie que le Stedingk de la Flotille,

Voila les principaux des généraux actuels. Le reste ne vaut pas la peine d'être nommés, soit à cause de leur age, soit de la médiocrité de leur talents, que par ce qu'ils ne seront jamais dans le cas de commander.

Il y a le jeune *Wrede*, dont le roi a des grandes idées, mais il ne sera jamais un bon général, n'ayant ni les connaissances préliminaires, ni l'esprit qui y est propre. Il sera tout au plus un bon adjutant.

Général *Fr. Posse.* Très borné, mais homme d'ordre, bon pour commandant de forteresse.

Général *Winklerfeld* vieux et bon officier.

Général *Schönström* vieux, mais bon pour »fälttygmästare».

Général *Hamilton.* Colonel très ordinaire.

Général *Klingsporre.* Meilleur pour commissaire que pour officier commendant. Il n'a aussi guères été employé dans cette dernière qualité.

Pauli bon colonel mais sans vrai science militaire.

Leijonhielm bon officier mais n'a pas eu l'occasion de se développer.

Claes Horn, bon commendant de forteresse, pourra aussi faire un bon général-major.

Strömfeldt, borné, mais bon colonel.

von Essen n'a pas le génie militaire.

Fr. Stakelberg pourra être bon général-major.

T. J. P.

Prinsessan Vilhelmina Charlotta af Hessen.

På egendomen Claestorp i Södermanland finnes ett större porträtt af konung Fredrik I:s yngsta syster, prinsessan Vilhelmina Charlotta af Hessen (f. 1695), en gåfva af henne till grefve Claes Stromberg, sedermera riksråd och en tid guvernör för kronprins Gustaf.

Detta porträtt påminner om en kort och tragisk kärlekssaga. Prinsessans bekantskap med den unge vackre svensken, med hvilken hon säges hafva önskat ingå äktenskap, ledde nämligen till en kärlekshandel dem emellan, hvars följder hon i det längsta lyckades dölja för sin omgifning. Slutligen kom dock den dag, då detta ej längre lät sig göra. Hon insjuknade häftigt vid bordet och fördes i säng af sin far, landtgrefve Carl af Hessen, som af tillkallad läkare underrättades, att en barnmorska genast måste eftersändas. Faderns vrede vände sig först mot förföraren, men då landtgrefvens folk kom för att arrestera denne, var han försvunnen; prinsessan hade i tid låtit varna honom. På sin förbittring mot dottern lade fadern band, tills barnet blifvit födt; men enligt en berättelse skulle han sedan dragit henne i håret ur bädden och kring golfvet, så att hon aflidit af denna råa behandling[1]. Troligare är dock, att hennes kort därpå timade död haft sin orsak däri, att hon alltför länge sökt dölja följderna af sitt felsteg. Barnet afled inom kort. I en officiell skrifvelse underrättade landtgrefven sin son, konung Fredrik, att den högste genom sitt outgrundliga råd och heliga vilja den 27 november 1722 mellan 11 och 12 f. m. behagat hädankalla hans högt älskade yngsta dotter efter endast ett par dagars sjukdom honom till stor sorg och bedröfvelse. Men då de närmare omständigheterna härvid ej kunde anförtros åt papperet, sände han sin stallmästare, öfverste von Freudenberg att härom afgifva muntlig berättelse och redogöra för grefve Strombergs beteende mot sin konungs syster. Landtgrefven ansåg dock nödvändigt att på samma gång

[1] De la Gardieska archivet, XVII, 19.

PRINSESSAN VILHELMINA CHARLOTTA AF HESSEN,

F. 1695; † 1722.

EFTER ORIGINAL I OLJA AF OKÄND KONSTNÄR, TILLH. KAMMARHERREN GREFVE C. LEWENHAUPT Å CLAËSTORP.

Gustaf III,

Oljemålning af L. Pasch d. y. (?), tillh. Kungl. Teatern.

skriftligen anhålla att konungen måtte sätta full tro till allt hvad öfversten i sin herres namn hade att omförmäla. Hvilket intryck Freudenbergs berättelse om prinsessans olyckliga slut gjorde på konungen, ses af följande.

Då Stromberg återkom till Sverige, vågade han, naturligt nog, ej låta föreställa sig för konungen, af hvilken han då ännu ej var personligen känd; men då det varit ett brott mot tidens stränga etikett, om en person i hans ställning försummat courerna på hofvet, måste han besöka en sådan hvarvid han ställde sig i en vrå i förhoppning att ej blifva bemärkt. Han observerades dock af konungen, som frågade hvem han var, gick fram till honom och sade leende, så att flera personer hörde det: »Guten Tag mein Herr Schwager» samt började strax derefter samtala med honom om likgiltiga ämnen.

På Claestorp förvaras äfven ett annat minne af grefve Strombergs och prinsessans af Hessen kärlekssaga, nämligen en medaljon innehållande en droppe af hennes blod, pressad mellan tvenne glasskifvor i gyllene infattning. På densamma finnas ingraverade dessa ord: Jesus meine Liebe gecreutziget.»

Adam Lewenhaupt.

Till Gustaf III:s porträtt.

Originalet till det här meddelade porträttet af konung Gustaf III skänktes af konungen till grefve Carl Adam Wachtmeister, hvilken åren 1787—1789 var vice-guvernör för kronprinsen Gustaf Adolf. Porträttet, som i början af 1880-talet inköptes af herr Carl von Platen, skänktes af honom år 1897 till Kungl. Teatern. Det är ej signeradt, men är antagligen måladt af L. Pasch d. y. eller har åtminstone utgått från dennes atelier. Konungen framställes iförd lilla serafimerdräkten. — I september 1900 försåldes å H. Bukowskis lokal ett porträtt af Gustaf III, sign. J. G. l'Estrade pinx. 1786, hvilket företer en slående likhet med det här afbildade porträttet ifråga om storlek, konungens dräkt, utseende etc.; likväl äro de båda bilderna, med hänsyn till målningssätt och färgbehandling, sannolikt icke utförda af samma person.

— — o.

Biografisk och genealogisk litteratur.

Ur släkten Witts krönika hämtad från efterlämnade manuskript samt delvis fortsatt af O. W. Stockholm. Otto Witts tryckeri, 1900. (36 s. 8:o. Uppl. 100 ex. enligt uppgift.)

På omslaget till denna skrift står tryckt: »Släkten Witt 1637—1900», men afsikten har ej varit att åstadkomma en släktbok i vanlig mening. Utgifvaren har blott velat bevara innehållet af några släktmedlemmars meddelanden om sig självfva och sina anhöriga. Däraf följer att någon stamtafla öfver hela släkten ej finnes i boken, hvars innehåll lätt kunnat göras mera tillgängligt genom ett namnregister eller ett sammandrag af släktuppgifterna. Den förste berättaren, Hans Witt, förmenar sig kunna påvisa namnet Witts uppkomst och anför en legend därom, som dock icke håller streck. Han säger nämligen, att namnet tagits efter staden Wittenberg, men omständigheterna därvid voro sådana, att man snarare skulle kunna gissa på Wittstock. Hans Witts naiva berättelse har nog ingen annan grund för sin tillkomst än sägner. Namnet Witt är nu för tiden i Tyskland ganska vanligt och troligen gammalt därstädes, liksom i Holland, hvadan torde kunna antagas att svenska släkten Witt är endast en gren af äldre tysk ätt. I konung Fredrik I:s hofstat finnes upptagen en hoftrumpetare Christopher Christian Witt, som synes främmande för svenska släkten. Åtskilliga tryckfel förekomma. *K. F. W—r.*

Några minnesanteckningar öfver Söderhielmska ätten af Axel Wilh. Söderhielm. Gefle 1900. Geflepostens tryckeri.

Under ofvanstående titel har ingeniör A. W. Söderhielm nyligen utgifvit en på grundlig kännedom om denna rent svenska adelssläkt och flere dess förgreningar på kvinnosidan baserad monografi. Sålunda innehålles i detta arbete, utom fullständiga stamtaflor och biografier öfver alla de personer, hvilka sedan 1693 12/12 burit namnet Söderhielm, äfven utförliga meddelanden om grenar af ätterna: Cedercrantz, Cederborg, Silfverström, Tersmeden, Mannerheim, Ekestubbe, Cronstedt, Örnskiöld, Fahnehielm, Hertzenhielm, von Ehrenheim, Ehrenlund, Tigerhielm, Lorichs, Plaan m. fl. Till dessa stamtaflor och biografier ansluter sig en högeligen intressant

samling porträtt af i arbetet omnämnda personer samt afbildningar af utsikter från ättens egendomar eller verksamhetsfält. Dessa bilder, som återgifvits i ljustryck, äro synnerligen väl utförda samt öka i väsentlig mån arbetets värde. Herr Söderhielm har här slagit in på ett område, som hos oss ännu är ganska föga uppodladt, men han är ej alldeles utan föregångare, t. ex. Edgrenska släkten samt den af J. Johansson i Noraskog 1897 utgifna Vikers-Ekestubbesläkten.

Arbetet är tryckt i endast femtio exemplar och sålunda afsedt hufvudsakligen till utdelning inom släkten, hvadan det ej kan blifva fråga om att här underkasta det en ingående granskning. Det synes emellertid rec. som vore det utfördt med mycken noggrannhet samt med stor kännedom om släkten och dess öden. En varm och innerlig känsla för hemmet och fosterbygden lyser fram på snart sagdt hvarje sida i boken. Exemplet manar till efterföljd och kan ej nog varmt anbefallas alla, som syssla med likartade studier, att taga kännedom om den förträffliga Söderhielmska minnesboken. Hvad man emellertid skulle vilja påpeka för kommande utarbetare af släktkrönikor är likväl, att en annan sorts, mera hållbart papper användes än det hvarpå detta arbete är tryckt, samt att noggranna register utarbetas. En stor del af de upplysningar, som Ingeniör Söderhielms arbete i så rikt mått innehåller, äro nu svårtillgängliga. *F. U. W.*

»*Svenska Adelns Ättartaflor ifrån år 1857,* utgifna på P. A. Norstedt & Söners förlag, ha afslutats efter mer än fem års arbete med ett sluthäfte, det tjugoförsta. Det innehåller ett supplement, nämligen dels rättelser eller tillägg gående fram ända till år 1900, dels register på alla i Ättartaflorna förekommande svenska adeln icke tillhörande personer. Utgifvarne ha, som bekant, varit kammarherre grefve F. U. Wrangel och kapten Otto Bergström. Man behöfver blott genomse ett eller annat häfte för att finna hvilket oerhördt samlararbete dessa herrar måst underkasta sig, innan de kunnat få sitt verk färdigt. Deras korrespondens, som öfverlämnats till Riddarhuset, utgör enligt uppgift 20 volymer. Den som gör till sin uppgift att i ett sådant uppslagsverk leta efter fel, lärer nog kunna göra en större eller mindre skörd. Men det är ej efter de möjliga felen ett sådant verk bör bedömas utan efter den nytta det gör och denna är sakerligen i så hög grad öfvervägande, att utgifvarne gjort sig förtjänta af alla släkt- och ätteforskares tacksamhet.»

(Hist. Tidskrift, 20 årgången, 1900. Häft. 3, sid. 304.)

Kongl. Fortifikationens historia. Ett värdefullt arbete, »Kongl. Fortifikationens Historia», som på uppdrag af d. v. Chefen för Fortifikationen, Generallöjtnanten m. m. Frih. B. A. Leijonhufvud är under utarbetande af Öfverstelöjtnanten vid Fortifikationen L. W:son Munthe, hvilken därför idkat mångåriga omfattande arkivforskningar, har nu fortskridit så långt, att tre delar föreligga färdiga i manuskript och arbetet å de två till tre återstående delarna ganska långt framskridit.

Påbörjandet af arbetets utgifvande såsom bilaga till Tidskrift i Fortifikation har redan länge varit påtänkt, men tidskriftens knappa tillgångar hafva hittills ej medgifvit att förverkliga denna afsikt, men sedan nu på underdånig framställning af tidskriftens Redaktion Kongl. Maj:t i nåder tilldelat tidskriften ett understöd i ändamål att att påbörja utgifvandet af nämnda »Kongl. Fortifikationens Historia», kommer denna att inflyta i tidskriften med minst 2 ark i hvarje häfte och kommer att anordnas såsom ett bihang, som kan afskiljas och bindas för sig. Till prenumeranter å tidskriften lämnas detta bihang kostnadsfritt; för personer, som ej vilja prenumerera å tidskriften, men som önska komma i besittning af »Kongl. Fortifikationens Historia» finnes tillfälle därtill beredt, enär en upplaga separattryck af arbetet kommer att uppläggas och tillhandahållas subskribenter därå till ett pris af tre kronor per årstryck, omfattande minst 12 ark, och sker prenumerationen härå hos Redaktionen för »Tidskrift i Fortifikation». Fortifikationens Chefsexpedition, Stockholm. För bestämmande af upplagans storlek bör prenumerationen ske snarast möjligt.

Svenska Skriftprof från Erik den heliges tid till Gustaf III:s. Andra häftet. Nyare tiden. Stockholm. Generalstabens Lit. Anst. 1900. För detta med stor omsorg redigerade och på ett synnerligen förtjänstfullt sätt utförda arbete skola vi i ett kommande häfte närmare redogöra, men vilja endast påpeka, att det nu utkomna häftet värdigt ansluter sig till det år 1894 utgifna, första häftet.

Red.

Svar till »Genmäle» af herr riksheraldikern m. m. C. A. Klingspor.

Då mina, i denna tidskrift, under signaturen — a —, införda anmärkningar rörande släkterna von Arnolds och von Mühlenfels' vapen i hufvudsak öfverensstämma med herr riksheraldikerns framställning i »Genmälet» kan därom ej vara vidare anledning till tvist, i synnerhet som man först genom herr K:s där gifna upplysningar kommer på det klara i afseende på dessa vapens verkliga utseende, under det att i kalendern vapenteckningarne alls icke öfverensstämma med den beskrifvande texten. Fågeln i den sistnämnda släktens sköld skall utan tvifvel vara en silfverfärgad stork och ej en häger på grund af flere mig meddelade källor.

Beträffande åter mina i rec. framställda åsikter om ursprunget och förebilderna till de heraldiska figurerna »enhörningen och vildmannen» vidhåller jag dem till dess jag blifvit öfverbevisad om deras grundlöshet, hvilket ännu icke skett. Att dessa anmärkningar kunna beröra en nu lefvande persons högst framstående heraldiska verksamhet och därför rubriceras »skarpa», kan jag så mycket mindre fatta, då de angå förhållanden tillkomna för 2—300 år sedan.

Det s. k. riksvapnet på pärmen, som dock ej är något riksvapen, utan endast en fantasi på ett sådant, borde ej ens i denna form fått intaga den platsen, då boken till hufvudsaklig del befattar sig med utländska släkter och endast helt få svenska.

K. af S.

Frågor.

4. Hvad är »*Kadett Fröken*»? Denna titel tilldelas i Sv. A:s Ättartaflor, utg. af G. Anrep, *Anna Marg. Hård till Segerstad*, f. 1746, † 1760 i Stockholm, dotter af k. lifdrabanten Gustaf Hård (Tab. 70) och dess hustru friherrinnan Ingeborg Sparre. Hon kallas nämligen där: »Kadett-Fröken hos Drottning Lovisa Ulrica».

H.

5. Hvarest finnas efterkommande till öfverste *Lars Daniel Ljungberg*, som dog under första hälften af 1800-talet såsom »fortifikationschef» i Landskrona?

D:r Alb. Leitzmann. Professor.
Adr.: Jena, Sachsen.

6. *von Hallwylska vapnet.* Såväl i Tersmedens kalender öfver i Sverige lefvande ointroducerad adel som å det i sten huggna vapnet å von Hallwylska huset i Stockholm, äro de båda [svarta] vingarna i skölden ställda såsom i det svenska Brahevapnet, d. v. s. med spetsarna uppåt. De ha därigenom fått samma ställning som de

båda [silfverfärgade] vingarne å hjälmens krona[1]. Månne detta är riktigt? I det von Hallwylska vapen, som i slaget vid Sempach år 1388 bars af Thüring von Hallwyl och hans brorson Hans von Hallwyl, hvilka båda stupade i slaget, voro enligt afbildningen i »Die Helden von Sempach von Pusikan», 2:te Auflag. Taf. 2, vingarna vända nedåt med bred bas uppåt alldeles så som vingarna i den heliga Birgittas vapen.

Hvilketdera är det rätta?

F.

7. I Kongl. Bibliotekets Ex-librissamling finnes ett å hvilket läses:

MAGNUS SÖDERHAMN
Anno 1771.

Öfvanför synes den bekanta symbolen *lammet med fanan* som kan beteckna Gotlands vapen eller att ägaren varit präst.

Undertecknad vore tacksam få motse, antingen direkt eller i denna tidskrift, uppgifter om denne Söderhamn.

C. M. Carlander.

8. Kan någon upplysa, om det finnes porträtt af rådmannen i Västerås *Abraham Hülphers* d. ä. (f. 1704, † 1770) samt af hans måg grosshandlaren i Göteborg *Sven Kullman* († 1762). (Af den senares hustru, *Maria Hülphers*, f. 1787, finnes ett porträtt, tydligen taget i hennes äldre dagar, i undertecknads mors ägo.)

L. Fr. Läffler.

[1] H. Tersmeden, Kalender II, s. 104 heter det ock uttryckligen: »Ätten förer i sitt sköldemärke två upprättstående svarta örnevingar med spetsarne uppåt...»

Meddelande.

Nästa häfte af Tidskriften, utgörande register till denna årgång, utkommer i början af år 1901 samt åtföljes af »Dödslista för 1900».

Bland intressantare meddelanden, ämnade att intagas i följande årgång, märkas: Fortsättning af den *De Geerska porträttsamlingen* (9 bilder); Förteckning (delvis illustrerad) öfver de olika *Offentliga porträttsamlingarne i Upsala*, utarbetad af kand. N. M. Sjöberg; Anteckningar från det »*Gamla Torneå*» och det »*Gamla Neder-Kalix*» af Hugo Samzelius samt *Utdrag ur Gjörwells brefvexling* med medlemmar af ätten Leijonhufvud af K. K:sn Leijonhufvud.

Red.

Till ledamöter i sällskapet utlämnas, efter rekvisition hos skattmästaren, mot nedannämnda pris:

Svenska autografsällskapets tidskrift, *Del II, n:r 1—12* (årg. 1889—1896) *tryckt på bättre papper* (däraf några få fullständiga årg. äro tillgängliga) jämte **Register** till delarne I och II, äfven på bättre papper. Kr. 25.—.

Klosterfolket i Vadstena, af C. Silfverstolpe, *tryckt på bättre papper* i få ex. Kr. 5.—.

Svenska Autograf-Sällskapet 1900

Sedan föregående häfte (II: 2) af Personhistorisk Tidskrift utkom, hafva följande personer ingått såsom ledamöter i Svenska Autograf-Sällskapet:

Ständiga ledamöter:

Engblom, W., Kassör i Fångvårdsstyrelsen.

von Platen, C., Bruksägare (förut årl. bet.).

Wachtmeister, C. A. B., Grefve, Kammarherre. Christinelund.

Årligen betalande ledamöter:

Alströmer, J. M., Friherre, Jur. Fil. Kand., Upsala.

Bagge, G. A., Kapten. Karlstad.

Beck-Friis, J. G., Friherre, Ryttmästare. Söderö.

Belfrage, F. A. O., Med. D:r. Göteborg.

Belfrage, K. A., e. Provinsialläkare. Mölndal.

Bergenstråhle, J. E. G., Kammarherre.

Bowallius, B., Amanuens.

Croneborg, O. U., vice Häradshöfding.

Edelstam, A., e. o. Hofrättsnotarie. Karlstad.

von Essen, C. R. C. C., Trafikchef. Malmö.

Fahlbeck, P. E., Professor. Lund.

Fock, C. A. H., Kammarjunkare. Höfverö.

Hildebrand, B. A., Pastor.

Jonsson, G. W. M., f. d. Kapten. Venersborg.

Kennedy, J. T., Kammarherre. Råbelöf.

Lagrelius, A., Civilingeniör.

Lifgardets till häst officerskår.

Meyer, Emma I. F., Miss. Bromley.

Montgomery, J., Kammarherre.

Nilsson. C., Bokhandlare.

Nordenfelt, T. W., Kammarherre.

Nyström, R., Kamrerare. Karlstad.

Odelberg, O. W., Fullmäktig i Riksgäldskontoret.

Oxenstierna, B. G., Grefve, vice Häradshöfding.
Palm, C. U., Konsthandlare.
Piper, E. A. A., Grefve, Kammarjunkare. Snogeholm.
Posse, G. G:son, Grefve, Kammarherre. Almnäs.
Quennerstedt, A. W., Professor. Lund.
Rappe, F., Förste Sekr. i Utr. Dep.
Riddarhuset, Finska. Helsingfors.
von Rosen, G. P. A., Grefve, Hofrättsråd.
Ryman, F. V. A., Häradshöfding. Karlstad.
Silfverskjöld, O. B. T., Amanuens.
Sjöberg, N. M., Jur. Fil. Kand. Upsala.
Sparre, C. A. G. S:son, Friherre. Gunnebo.
Sparre, J. C., Grefve, Godsägare. Brogård.
Stora Sällskapet.
Ström, D. A., Amanuens.
Söderhielm, A. W. F., Civilingeniör. Gefle.
Söderlind, R., Kassör. Örebro.
Tengstrand, I. E. O., Notarie i Järnvägsstyrelsen.
Toll, H. G., Godsägare. Hjularöd.
Wessler, J., Tandläkare.
Wittlock, J. A. Z., Regementsläkare. Vexiö.
Åkerhielm, C. G., Friherre, Kammarherre. Økna.

PERSON-REGISTER.

PERSONHISTORISK TIDSKRIFT

TREDJE ÅRGÅNGEN

1901

UTGIFVEN AF

SVENSKA AUTOGRAF SÄLLSKAPET

GENOM

F. U. WRANGEL

SÄLLSKAPETS SEKRETERARE

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

1902

Porträtt.

Knut Posse, Samuel af Ugglas, Laurent De Geer, Ant. Ch. Parmentier, Elisab. Vivien, Charles De Geer, Jean Jacques De Geer, Jacquelina Cornelia v. Assendelft, Frih. Charles De Geer, Cath. Charl. Ribbing, Frih. Charles De Geer d. y., R. Fuchs, J. E. Hamilton, C. P. Lilljehorn. 6 okända från Vibyholmssamlingen, Carl Gustaf Pilo.

Stockholms öfverståthållare.

Af **N. v. D.**

Grefve Knut Posse.

Öfverståthållaren grefve Knut Posse tillhörde en yngre gren af den gamla svenska adelsslägten med samma namn och var endast en aflägsen frände till den friherre Knut Posse, hvilken 1645 efterträdde Clas Fleming såsom Stockholms stads högste styresman. Hans fader var öfverstelöjtnanten Göran Johansson Posse. Modern hette Brita Hård.

Född på fädernegodset Tisselgården i Vestergötland sannolikt i slutet af 1640-talet blef han efter någon tids studier vid universitetet i Upsala 1667 anstäld som page vid hofvet. Sex år senare blef han fänrik vid Lifgardet. Efter ytterligare sex år hade han redan hunnit till major vid samma regemente. Men också hade under den mellanliggande tiden den segerrika fejden med Danmark utkämpats, och Knut Posse med stor utmärkelse tagit del i de ärofulla striderna vid Lund, Landskrona och Halmstad. Under de derpå följande fredsåren gick hans befordran betydligt långsammare. Först 1696 efter sjutton års tjenstgöring som major och öfverstelöjtnant utnämndes han till öfverste såväl för Lifgardet som för Drabanterna. Samma år upphöjdes han jemväl i friherrligt stånd.

Då det stora nordiska kriget kort derefter utbröt, öppnades för Knut Posse ånyo vägen till lysande utmärkelser. I de följande årens vapenskriften intog han äfven ett framstående rum. Vid landstigningen på Seland var det han och Hans Wachtmeister, hvilka närmast omgåfvo och i krigets konst invigde den unge konungen. Vid Narva förde han och Otto Wellingk den högra flygeln, vid Klissow han jemte Magnus Stenbock och Liewen centern. Vid dessa och öfriga tillfällen gaf han prof på sitt mod och

sin stridsduglighet. Belöningarne uteblefvo ej heller. 1700 blef han generalmajor och 1703 generallöjtnant, hvarefter han 1705 med afbrytande af sin militära bana upphöjdes till kongl. råd och öfverståthållare i Stockholm. I sammanhang härmed erhöll han kort derefter greflig värdighet.

Det kom likväl att dröja ännu någon tid, innan han återvände till Sverige för att öfvertaga sina nya befattningar, vare sig konung Carl endast ogerna skiljde sig från sin omtyckte drabantchef, eller han ansåg, att denne tillsvidare kunde följa sin konungs föredöme och från fältlägret leda förvaltningen af sitt ståthållareskap. Ett försök att sålunda på afstånd styra hufvudstaden synes äfven till en början hafva gjorts. Så ser man i slutet af år 1706 Knut Posse från Altranstadt utfärda order rörande verkställandet af en dödsdom i hufvudstaden. I längden torde dock icke detta sätt att sköta embetet hafva befunnits lämpligt. På våren 1707 återfinna vi äfven Knut Posse i Stockholm i full utöfning af sina nya sysslor. Om man i den tappre karolinen väntat att finna en synnerligen duktig och driftig öfverståthållare, visade det sig dock snart, att man häri missräknat sig. Helt visst hade det långvariga fältlifvet med dess umbäranden och vedermödor hårdt tagit på den nu omkring 60-årige mannens krafter och äfven minskat hans andliga spänstighet. Helt visst var också den nya verksamhet, i hvilken han inträdde, honom i hög grad främmande och passade hvarken för hans skaplynne eller begåfning. Den stora »confusion», hvari han enligt sin efterträdares vid Gardet utsago under sin chefstid bragt nämnda regementes ekonomi, tyckes åtminstone icke hos honom angifva någon särskild kompetens för administrativa värf.

Att man på högre ort snart insett, att ett misstag härvidlag blifvit begånget, framlyser äfven af de bref Carl XII:s förtrogne, Casten Feif, någon tid derefter från Bender skref till Nicodemus Tessin då i Stockholm, i hvilka bref planer till hufvudstadens förskönande ofta omhandlas, vanligen åtföljda af klagomål öfver Knut Posses bristande kraft och ringa embetsnit, och i ett af hvilka, skrifvet i april 1711, Feif förbereder Tessin på dennes snara utnämning antingen till öfverståthållare eller öfverstemarskalk. Det ser sålunda ut, som om man en tid varit betänkt på att skilja Posse från öfverståthållarebefattningen, ehuru sedermera dessa planer öfvergifvits. Ett försvar för Posses overksamhet kan dock sökas i den städse sig ökande penningebristen, som säkert skulle hafva förlamat äfven den mest energiskes bemödanden att uträtta något för hufvudstadens bästa. Det hade ju redan 1707 gått så långt, att ar-

betena på den nya slottsbyggnaden, detta Tessins stolta verk, hvarför Carl XII alltid visat synnerligt intresse, måst afbrytas. Under de följande åren blef tillståndet än värre, och de penningesummor, som ännu kunde hopskrapas, slukades genast af det omättliga kriget.

För öfrigt upptogs Posses tid i hög grad af rådssammanträdena och särskildt af arbetet i den afdelning af rådet, som behandlade justitieärenden. I samma mån, som en stor del af den höga församlingens ledamöter genom ålderdomsskröplighet och tjenstebefattningar i aflägsna delar af riket förhindrades att bevista dessa sammanträden, tvungos de få återstående att så mycket mer punktligt derstädes infinna sig. Ehuru en af de vid rådsmötena flitigast närvarande synes dock icke Knut Posse hafva varit en af de driftigaste, arbetsammaste rådsherrarne, en af dem, hvilka afgörande ingrepo i ärendenas ledning. Dock, äfven rådet befann sig i en ställning, som väl kunde verka nedtryckande på dess medlemmars handlingskraft. Till följd af konungens långvariga frånvaro och den ständigt växande nöden och förvirringen hade det småningom tvungits att ej obetydligt inkräkta på den regeringsmyndighet, som konungen sjelf förbehållit sig och i det längsta sjelf sökte utöfva först från sitt läger och sedan från Bender och Demotika. Men de beslut, det sålunda nödgades fatta, blefvo ej sällan af den om sin makt ytterligt ömtålige Carl XII upphäfda, hvilket åter hade till följd att rådets anseende och myndighet i hög grad försvagades. Ja, det gick ända derhän, att dess beslut och åtgärder föga aktades. Under sådana omständigheter var det ej underligt, att rådsherrarne småningom grepos af en känsla af missmod och hopplöshet, då de sågo svårigheterna och farorna alltjemt tilltaga omkring dem, medan de, utan stöd af sin konungs förtroende, utan auktoritet hos sina underordnade, utan erforderliga medel, funno sig urståndsatta att med utsigt till framgång skydda fosterlandets mot dess talrika fiender allt fruktansvärdare anfall.

Året 1714 ingick dystrare och hotfullare än något af de föregående. Sveriges sista här hade kapitulerat, dess konung var sultanens fånge. Redan vid årets början hade Knut Posse till följd af sjuklighet nödgats afhålla sig från sin embetsverksamhet. Den 7 augusti samma år, kort innan Carl XII anträdde sin hemresa, hvilken skulle medföra en om ock kortvarig ljusning i det tröstlösa tillståndet, afled i Stockholm den gamle bepröfvade karolin, som i nio år varit dess öfverståthållare.

Liksom så många andra krigiska furstar synes Carl XII hyst den uppfattningen, att en man, som ådagalagt framstående militära egenskaper, derigenom visat sig duga till allt och med synnerlig fördel borde kunna brukas i hvarjehanda civila befattningar. Gång på gång ser man honom sålunda hemsända sina stridsvana generaler för att åt dem öfverlemna rikets främsta embeten. Men med ett och annat lysande undantag torde dessa gamla krigsbussar vida bättre hafva varit på sin plats på slagfältet än på råds- eller presidentstolen. För de flesta af dem liksom för Knut Posse hade det helt säkert varit ärofullare att till slutet få fortgå på den bana, dit begåfning och böjelse en gång kallat dem. Också skall det trots rådspurpur och höga titlar alltid blifva krigaren och hjelten, efterverlden främst hos dem skall skåda, och högre än minnet af kongl. rådet och öfverståthållaren Knut Posse skall det af Carl XII:s käcke, älskvärde gardesöfverste, den tappre kämpen från Lund och Landskrona, från Narva och Klissow för visso af densamma komma att uppskattas.

Som ung gardesmajor hade Knut Posse första gången trädt i äktenskap med Ingeborg Bielke, som emellertid redan följande år aflidit. Fyra år senare hade han ånyo gift sig med Anna Kristina Natt och Dag, hvilken i 32 år fick öfverlefva sin make. Sju barn föddes i detta senare äktenskap. Af de fyra sönerna blef en envoyé i Berlin, en annan liksom fadern först öfverste vid Lifgardet och derefter medlem af rådet.

Grefve Samuel af Ugglas.

Namnet Uggla har förutom af den gamla, vidt utgrenade adliga ätten äfven burits af en bergsmansslägt, som varit i Dalarne bekant åtminstone alltsedan början af 1600-talet. Till denna slägt hörde den lärde, vältalige och högt ansedde prosten Petrus Uggla (eller Ugla) i Hedemora. I sistnämnda stad föddes i hans äktenskap med Helena Norrström år 1750 en son, hvilken erhöll namnet Samuel. Redan vid 9 års ålder sändes denne till Upsala akademi och bedref derstädes i 10 år sina studier, hvarefter han inskrefs som e. o. kanslist i Justitierevisionen med flera verk. Äregirig och full af arbetslust egnade han sig med stort nit åt sina embetsgöromål men synes dock haft tid öfrig att offra åt nöjet och var bland annat en medlem af den muntra krets, i hvilken lifs

glädjens sångare, den redan då högt uppburne skalden Carl Michael Bellman utgjorde medelpunkten.

Den 19 augusti 1772, denna bemärkelsedag i Sveriges historia, kom emellertid att utöfva ett afgörande inflytande äfven på den unge tjenstemannens öden. Åsyna vittne till Gustaf III:s käcka bragd skall han på ett mycket demonstrativt sätt hafva gifvit sitt bifall tillkänna, ända derhän att han i öfvermåttet af sin förtjusning trängt sig fram till konungen, klappat denne på axeln och ropat: »Bra, Gustaf!» Detta naiva utbrott af rojalistisk hänförelse säges hafva fäst konungens blickar vid hans person och lagt grunden till hans sedan så lysande bana. Det vissa är, att en månad senare den 22-årige extraordinarien upphöjdes i adligt stånd, en för hans år och ställning så ovanlig utmärkelse, att den ej kan förklaras enbart af hans under en kortare tid ådagalagda embetsmannaduglighet. I sammanhang härmed blef han äfven utnämnd till sekreterare i Lagkommissionen, och man lagade dervid, att hans fullmakt som sådan, ehuru, som det synes, senare utgifven, blef daterad två dagar tidigare än adelsbrefvet.

En gång uppmärksammad af konungen sörjde den unge Samuel af Ugglas, såsom han efter adlandet kallade sig, nog för, att han ej blef bortglömd. I hög grad arbetsam och driftig på samma gång som varmt hängifven sin konungslige herre var han just en embetsman i Gustaf III:s smak. Hans befordran gick också snabbt. Så blef han 1775 protokollssekreterare i Justitierevisionen, 1782 förste expeditionssekreterare, 1785 revisionssekreterare och 1788 landshöfding i Stockholms län. En af Gustaf III:s sista regeringshandlingar blef äfven att förläna Ugglas friherrevärdigheten, ehuru diplomet i följd af konungens hastigt inträffade död först 4 år senare af Gustaf IV Adolf, då nyss myndig vorden, blef utfärdadt. Men den ovanligt duglige mannens arbetsförmåga blef jemväl tagen i anspråk utom embetsrummet för en mängd såväl allmänna som enskilda uppdrag. Så blef han 1785 direktör i Sjöassuranskompaniet och 1787 i General-Diskontkontoret samt 1778 ledamot af Direktionen öfver Strömsholms slussverk, om hvilket arbetes fullbordande han skall hafva inlagt stora förtjenster, hvarförutom han insattes i åtskilliga andra direktioner och kommissioner.

De mångfaldiga, ofta tidkräfvande uppdrag, hvilka sålunda åt honom uppdrogos, hindrade honom likväl icke att med synnerligt nit sköta sina embetsåligganden. Också betygade Kongl. Maj:t 1794 sitt nådiga välbehag öfver den goda ordning, som var

i Stockholms läns styrelse rådande, och följande år beslöto länets invånare att, som erkänsla för sin höfdings möda och omsorger, öfver honom prägla en skådepenning, ehuru densamma på Ugglas' egen begäran först efter hans död blef utgifven.

Om Ugglas redan af Gustaf III åtnjutit mycken kunglig bevågenhet, blef han i detta hänseende än mer gynnad, sedan Gustaf IV Adolf sjelf öfvertagit regeringen. Den unge konungen omfattade honom tidigt med den största ynnest och gaf honom härpå talrika bevis. Den 15 Juli 1797 förordnades sålunda Ugglas att under konungens utrikes resa förestå öfverståthållarebefattningen i Stockholm, ett förordnande, som räckte till den 4 December samma år, då äfven här de underlydandes erkännande tog sig uttryck i präglandet af en skådepenning, och den 20 Februari 1800 erhöll han, efter att året förut hafva tilldelats greflig värdighet, fullmakt å samma embete, utan att derför nödgas frånträda sin landshöfdingebefattning. Äfven denna gång blef hans styrelse öfver hufvudstaden likvisst af kort varaktighet. Sedan den till minne af Stockholms borgerskaps trohet under 1788—90 års krig uppresta obelisken, för hvars tillkomst han varit synnerligen verksam, blifvit den 3 Oktober samma år högtidligen invigd, erhöll han på egen begäran afsked och utnämndes samtidigt till serafimerriddare. Åt honom uppdrogs emellertid att trots afskedstagandet fortfarande utöfva öfverinseendet öfver byggandet af nuvarande Norrbro äfvensom uppresandet af Gustaf III:s staty. Vid denna minnesstods aftäckande den 24 Januari 1808 blef han äfven hugnad med värdigheten af en af rikets herrar, hvarjemte hufvudstadens borgerskap beslöt att å Börsen uppsätta hans byst i brons.

Med sitt tillbakaträdande från öfverståthållareembetet upphörde dock Ugglas ingalunda att låta sig brukas i statens värf. Han qvarstod fortfarande som landshöfding till 1802, då han utnämndes till president i Kammarkollegium, men öfverhopades härjemte med de mest hedrande uppdrag. Så var han en tid t. f. riksmarskalk och upprepade gånger ledamot af de under konungens stundom ganska långvariga frånvaro från riket tillförordnade regeringar samt insattes i flera vigtiga komitéer. 1802 utnämndes han till ordförande i Tullarrendesocieteten och blef samma år ledamot af Allmänna ärendenas beredning äfvensom kallad till medlem af den kungliga konseljen. Af alla konungens rådgifvare blef han ock snart den mest betrodde, kanske »den ende, som utöfvade något större inflytande» på den egensinnige, sjelfrådige Gustaf IV Adolf. Detta inflytande torde dock hafva inskränkts

till de inre angelägenheterna. I ledningen af utrikes politiken har han nog icke haft någon del. Härvidlag om någonsin var Gustaf Adolf sin egen minister och tog endast råd af sig sjelf. Först då de olycksbringande följderna af denna utländska politik begynte med allt mer förfärande tydlighet framträda, då faran för konungen och riket syntes öfverhängande, förmåddes Ugglas att intränga äfven på detta för honom hittils främmande område och göra ett om ock svagt försök att återkalla den förblindade fursten till medvetande om den fruktansvärda belägenhet, hvari han befann sig. I de mest ödmjuka och vördnadsfulla ordalag vågade han i en skrifvelse af den 3 Oktober 1808 uttala en blygsam förhoppning, att konungen skulle uppgifva den gagnlösa striden mot en förkrossande öfvermakt. Denna underdåniga hemställan blef emellertid föga gynsamt upptagen. »Till min bestörtning och förundran», skrifver Ugglas härom, »feck jag derpå intet svar utan åtta dagar efter brefvet åter.» Man kan nog förstå, att denna händelse skulle verka afkylande på den gamle hofmannens lust att opåkallad uppträda som sin konungs rådgifvare.

Året 1808 hade för öfrigt för Ugglas medfört flera nya och betydelsefulla uppdrag. Så blef han ledamot af den nyinrättade Kongl. Beredningen, ordförande i Krigskomitén och ledamot af Finanskomitén. Men allt hans nit, all hans duglighet kunde föga uträtta, då den högsta ledningen utgick från en furste, hvars förstånd var omtöcknadt, hvars högmod och egensinne voro utan gräns, och som med föraktfullt afvisande af alla varningar besinningslöst syntes störta sin undergång till mötes. För klok att ej inse farans vidd men tillika för svag och osjelfständig att söka vidtaga några energiska åtgärder deremot, afvaktade Ugglas modlös och försagd det förkrossande slag, som måste komma.

Helt naturligt blef han också en af dem, som drabbades af detta slag, äfven om han undan det stora skeppsbrottet lyckades rädda några spillror af sin forna makt. Alltid den bestående ordningen trogen slöt han sig genast till den nya regeringen och bibehölls af denna vid sitt chefskap för Kammarkollegium äfvensom vid ordförandeskapet i Tullarrendesocieteten. Denna sistnämnda befattning kom emellertid snart att bereda honom mycket obehag. Under honom tjenstgjorde nämligen här som öfverdirektör vid Landtullverket den bekante C. A. Grevesmöhlen. Denne råkade i delo med sin chef och blef på nog svaga skäl suspenderad från sin tjenst, hvilken åtgärd hade till följd en rad af processer emellan honom och Tullarrendesocieteten. Lågande af hämnd mot den, som han an-

såg vara upphofsmannen till hans störtande, och i besittning af en bitande qvickhet, en betydande skrifställareförmåga och en oerhörd hänsynslöshet angrep nu Grevesmöhlen sin f. d. förman i en mängd i anledning af dessa rättegångar utgifna ytterst bittra och smädefulla ströskrifter, hvari Ugglas' embetsverksamhet och medborgerliga vandel på det oförsyntaste angrepos. Skrifna i en lätt och lekande stil, späckade med roliga infall och försedda med rafflande titlar slukades dessa uppsatser med begärlighet af den stor mängden och ökade än mer den ovilja, som Ugglas genom sitt gunstlingskap hos den afsatte konungen åsamkat sig. Denna allmänhetens ovilja höll också på att för honom medföra ödesdigra följder på den hemska dag i Stockholms historia, då pöbeln, efter att med barbarisk grymhet hafva misshandlat och dödat den olycklige grefve Axel von Fersen, upptänd af mordlust sökte nya offer för sitt raseri. Det var då lätt förklarligt, att detta skulle riktas mot dem, hvilka i likhet med Fersen betraktades som den fördrifna konungafamiljens vänner, och främst mot den impopuläre Ugglas. Redan stod den ursinniga skaran beredd att storma det Ugglaska huset vid Drottninggatan, då i sista stund en afdelning lifgardisters snabba mellankomst förhindrade ett eljest ej osannolikt återupprepande af det kort förut på Riddarhustorget uppförda gräsliga skådespelet.

Då denna fara hotade honom, satt Ugglas vid sin makas dödsbädd. Han säges vid detta tillfälle hafva ådagalagt både mod och sinnesnärvaro. Men de många hätska anfall, för hvilka han på sista tiden varit utsatt, hade helt visst angripit hans helsa, och han afled sjelf 2 år derefter, 62 år gammal.

Bland alla det gustavianska enväldets högt uppsatte män fins det måhända ingen, som af samtida skildrare blifvit så hårdt och så skoningslöst bedömd som Samuel af Ugglas, ingen, som ådragit sig en så stark och så allmän impopularitet. Delvis kan detta nog förklaras af den omständigheten, att han var en uppkomling och egde det hos en sådan oförlåtliga felet att alltför synbart yfvas öfver sin medgång och att, på samma gång han visade sig till ytterlighet underdånig inför sin öfverhet, gentemot sina underordnade uppträda med en stötande högdragenhet, hvaröfver tillika hvilade något af det löjets skimmer, som allt sedan Molières dagar omgifvit »le bourgeois gentilhomme». Men denna Ugglas' impopularitet synes äfven hafva varit fotad på andra och fastare grunder. Såsom Gustaf IV Adolfs förtrogne rådgifvare fick han i rikt mått uppbära sin andel af det hat och den förbittring, som denne ko-

nungs olyckliga regemente framkallat. Särskildt betraktades Ugglas som upphofsman till och ledare af det hemliga polis- och spioneringsväsen, som under de sista åren af denna regering i hufvudstaden florerat och som der i hög grad alstrat harm och ovilja. Äfven åtskilliga andra misshagliga regeringsåtgärder tillskrefvos hans inflytande; och, om han också icke med fog kunde påstås ega någon direkt andel i konungens utländska politik, beskylldes han, måhända ej alldeles utan skäl, att genom sitt underdåniga fjäsk och kryperi hafva bidragit att hos den svagt begåfvade monarken framkalla detta storhetsvansinne, som kom denne att i dåraktigt öfvermod kasta stridshandsken mot den ene efter den andre af Europas mäktigaste herskare. Man förevitade äfven Ugglas, att han af brist på moraliskt mod, af fruktan att våga sin inflytelserika ställning ej gjort något för att hejda den olycklige monarken i hans hufvudlösa framfart. Vi hafva dock ofvan sett, att Ugglas verkligen vid ett till fälle försökt att inför sin konung föra det sunda förnuftets talan, men äfven, att det sätt, hvarpå detta försök utfallit, väl varit egnadt att afskräcka från dess förnyande. Och att Ugglas, som hade sin konungs och dennes faders ynnest att tacka för hela sin uppkomst, ej kunde förmås att deltaga i ett mot denne riktadt revolutionärt steg, derför torde han ej med fog kunna klandras. Dertill hade dessutom fordrats en patriotisk heroism, hvaraf den gamle byråkraten och hofmannen var långt ifrån mäktig. En annan beskyllning, som mot Ugglas framkastats, är, att den stora rikedom, han samlat, skulle härröra från bristande redbarhet, oaktadt tillkomsten af densamma fullt kan förklaras genom den synnerliga klokhet och omtanke, hvarmed han vårdat den ej obetydliga förmögenhet, hans hustru i boet medfört. Slutligen har han äfven och det på goda grunder vid förvaltningen af sina höga embeten frånkänts storslagen uppfattning, djupare insigter och vidtomfattande blick, ehuru för öfrigt de fleste af hans klandrare skänkt sitt erkännande åt hans framstående duglighet och plikttrohet, liksom alla utan undantag vitsordat hans verksamma nit och stora arbetsförmåga. Också torde i trots af åtskilliga af dessa mot honom riktade anklagelser, hvilka synas dels öfverdrifna dels ogrundade, slutomdömet om Samuel af Ugglas rättvisligen blifva, att han var en ovanligt skicklig, driftig och mångsidigt användbar embetsman, en sin öfverhet ända till blind undfallenhet, stundom ända till förgätande af äfven andra pligter trogen och hängifven undersåte samt en på det hela

taget godmodig om ock temligen fåfäng, ytlig och karaktersvag menniska.

Gift 1782 med Carolina Wittfoth efterlemnade han en dotter samt en son, sedermera statsråd och excellens.

Egenhändigt bref af Ebba Brahe vid 12 års ålder.

I en intressant volym af Skoklostersarkivet, n:o 178 folio, som innehåller originalbref hufvudsakligen till medlemmar af ätten Grip, förekommer äfven ett bref, skrifvet i juli 1608, från den unga fröken till Visingsborg, Ebba Brahe, född den 16 mars 1596 och sålunda den tiden något öfver 12 år gammal, som ansetts förtjäna att i facsimile åtfölja Personhistorisk Tidskrift. Det har följande adress: »Den välborne min h. k. syster fröken Eba Grip båren fribere dåter af Vinäs däte brefv systerligen och kärligen til hånda». Fröken Ebba Mauritzdotter Grip (1583—1666) var som bekant Ebba Brahes syskonbarn. Att den prydliga handstilen verkligen är den unga frökens till Visingsborg lider intet tvifvel och bestyrkes ytterligare af en jämförelse med senare bref af Ebba Brahe. Innehållet är naturligtvis af rent privat natur men saknar i detta afseende icke intresse såsom prof på en högvälboren ung svensk dams förtroliga uttryckssätt för snart 300 år sedan. Så önskar hon i ifvern sin »kära syster» bland annat »många tio millioner goda nätter». — Med hennes »hjärtans käre broder grefve Sten», som ej skulle glömma »sin lilla kära trogna syster», åsyftas tydligen grefve Sten Axelsson Lewenhaupt, gift med Magdalena von Manderscheid.

Det har sitt intresse att med fröken Ebbas språk och stil jämföra modrens, grefvinnan Birgittas, postskriptum, som till piktur, stafning och uttryckssätt ganska väl representerar en äldre generation af svenska adelsdamer. Man märker tydligt nog hvilket besvär bokstäfvernas formande (jämför *a*, *l*, *s*) m. fl.) har tagit för henne! Ordformerna äro ock obesvärade af allt grammatiskt pedanteri (*hone* = hon, *hennese*, *beliffä* = blifva o. s. v.).

Begynnelsebokstäfverna framför de resp. brefskrifverskornas namn torde böra återgifvas: *min kära systers trogna syster så länge jag lefuer* och *min kere syster dåters trogne tienstuillige(?) äen ock kere mor syster.*

Ehd.

Wälborne fröken hiertans k. s. iagh önskar min k. syster aff then
gode gudh all stadigh lycke och longuarigh wälmåge til siel och liff s.
ther hoss tackar iagh min k. s. så kärlige och gärna för al s. k. benägen
heet iagh aff min k. s. har förnumett, thät iagh altijd som en k. och trogen s.
skal beflyte migh om att förtiene ij. alt hvadh iagh weet min k. s. kan wara
till wilie och k. behag. ther näst h. a. k. s. haffuer iagh bekomett min h.
k. s. kärlighe skriffuelse, thet iagh som en kär troogen syster wil haffua
henne ~~betackat~~ [före] och beder att iagh må wara i henes och alle the andre mine
käre systrars dygdesamle hiertans högkommelse, och beder iagh min h. k. s. wil
wara mitt högha budh til att hälsa then wälborna greffinna min h. a. k.
frumor medh min däterligha ödmiuka och underdånelighe hörsamma tiänst,
h. k. s. sampt the andre mine k. syster medh min systerlighe kärligha tienst
och monghe: 1 000 000 godha nätter. h. a. k. syster glöme hon sigh inthet
selff. h. k. s. ~~bedher iagh henne~~ [och] att hon wil wara mit högha budh til
min h. a. k. frumor och tacka på thet däterligeste och ödminkeligaste för the
wackra saxarna som hennes nåd migh sendt hafuer. h. k. syster ware hon och så
mitt högha och flytighe budh til att hälsa thän wälborne min h. k. broder
greffuen schen mädh min systerlighe kärlige wilie och tienst, och later [× iagh] bedie
hanom på thet systerligaste och kärligaste att han inthet wile glömma bortt
sin lille käre troghne syster, som är på thänna här stadhen, för iagh
skal altijdh finnes honom och hans käre gemål och h. k. lille däter min
lille h. k. syster för en tienstwilligh syster, så länge gudh sparär migh lifuet.
h. k. syster then allzmechtighe godhe gudh wil iagh nu och altidh til itt syster-
ligit kärligitt beskerm haffua m. h. k. syster mädh sampt m. k. frumor och mine k. syst
troeligen befalat til all lycke och welmåge, fare hon nu så wel min h. k. s.
och haffue 1 000 god natt. hast aff wisingsborgh den iulie 1608

m. k: s: t: s: s: l: : : l:

[illegible]

Ebba Bra fröken.
til wisings bergh

De Geerska familjeporträtt.

II.

9) **Laurent De Geer,**[1] till Österby, äldste son af Louis De Geer och Adrienne Gérard, föddes i Dortrecht den 10 maj 1614. Efter att hafva under resor i Frankrike och Italien fullbordat sin uppfostran, fick han vid faderns död år 1652 ej blott ärfva Österby, utan äfven öfvertaga hans vidsträckta affärer i Amsterdam. Sitt hus i denna stad, »het huis met de hoofden», hade Louis De Geer redan under sin lifstid skänkt Laurent tillika med vissa andra förmåner utöfver den arfslott, som eljest skolat tillfalla denne, samt dervid föreskrifvit, att huset skulle framgent innehafvas af den äldste sonen inom den i Amsterdam bosatta grenen af slägten De Geer, dock med skyldighet för husets innehafvare att intill år 1688 årligen betala ett belopp af 1,000 floriner till ett välgörande ändamål. Denna förpligtelse torde Laurent, hvilken, likasom fadern, var af en ovanligt ädelsinnad, from och gifmild natur, med säkerhet hafva uppfylt med största beredvillighet. Lifligt intresserad af studier och vetenskaper samt ovanligt språkkunnig, underhöll han äfven i likhet med sin fader förbindelse med språkforskare och andra vetenskapsmän, bland hvilka må nämnas den redan af fadern protegerade Comenius äfvensom lexikografen Nathanael Duéz, hvilken uti en tillegnan till Laurent De Geer af ett utaf sina arbeten gifvit det mest lifliga uttryck åt sin beundran för hans ädelmod och frikostighet.

[1] Då härmed fortsättning följer å den i senaste numret af Personhistorisk tidskrift påbegynta samling af reproduktioner utaf De Geerska familjeporträtt vid Leufsta, må till en början såsom komplement till det föregående meddelas bilderna af Laurent De Geer, äldste son af den store Louis De Geer (N:o 3 i förra häftet) samt af Louis De Geers till Finspong (N:o 5 ibm) svärföräldrar, borgmästaren i Utrecht Antoine Charles Parmentier och hans maka.

Laurent De Geer torde under största delen af sitt lif hafva uppehållit sig i Holland; men han besökte dock Sverige flere gånger, äfven för längre tider. Ett af hans barn, dottern Christina Eleonora, föddes i Stockholm. — Af svenska regeringen erhöll han, på grund af åtskilliga utaf honom för svenska kronans räkning omhänderhafda affärer, titel af svensk commissarius. Han afled i Amsterdam i augusti 1666.

Den 10 oktober 1640 ingick Laurent De Geer i Haag äktenskap med Margaretha Crommon, dotter af Gerard Crommon, som var representant i nederländska generalstaterna för provinsen Zeeland. Hon afled $8^1/_2$ år före mannen. I äktenskapet föddes åtta barn, tre söner och fem döttrar, men ättegrenen utslocknade inom ej lång tid. Den siste manlige medlemmen deraf var Laurents sonson Louis, till Österby, hvilken afled ogift år 1731.

Det på Leufsta befintliga porträtt af Laurent De Geer, hvaraf här lemnas en reproduktion, är en vacker originalmålning i olja af holländsk mästare.

---

10) **Antoine Charles Parmentier,** fader till Louis De Geers d. y. hustru Jeanne Parmentier, tillhörde likasom De Geerarne en brabantsk adlig ätt. Den förde i vapnet en med fem hvita halfmånar belagd blå sparre i guldfält. Son af Antoine Parmentier och Jeanne de Latfeur, äfven hon af adlig börd, hade Antoine Charles Parmentier, hvilken bekände sig till den protestantiska läran, i likhet med familjen De Geer med de sina flytt från de papistiska spanska Nederländerna till det protestantiska Holland. Han blef der borgmästare i Utrecht, hvarjemte han var herre till Heeswijk.

Parmentiers väggfasta porträtt å Leufsta är ett förträffligt konstverk af den skicklige artisten Cornelis Janssens (Jonson) van Ceulen, hvilken, född i London år 1593, i midten af 17:de århundradet under lång tid var verksam såsom en bland staden Amsterdams främsta porträttmålare. Det väggfasta porträttet är signeradt: »Cornelius Jonson van Ceulen fecit 1655».

---

11) **Elisabeth Vivien,** Antoine Charles Parmentiers maka och moder till Jeanne Parmentier, var dotter af Nicolas Vivien och hans hustru Elisabeth Parmentier. Äfven slägten Vivien var en

gammal brabantsk adelsfamilj, som förde i vapnet en röd sparre i silfverfält med ett rödt tjurhufvud i hvartdera öfre hörnfältet och ett svart vildsvinshufvud i det nedersta fältet.

Elisabeth Viviens på Leufsta uppsatta väggfasta porträtt, hvilket likasom mannens är ett betydande arbete af Corn. van Ceulen, är äfven försedt med alldeles likalydande signatur.

12) **Charles De Geer,** till Leufsta, Österby, Harg, Väsby, Örbyhus, Tobo, Kätslinge, Holmsånger och Finnerånger, andre son af Louis De Geer d. y., herre till Finspong, och Jeanne Parmentier, föddes 1660 i Norrköping. Efter fullbordade studier vid universitetet i Utrecht egnade han sig några år åt militärtjenst i Holland och hade redan avancerat så, att han stod helt nära sin utnämning till kapten, då en händelse inträffade, som kom att vända hans håg ej blott från den militära banan, utan äfven från en tillämnad äktenskapsförbindelse med en ung holländsk dam af god familj. Sedan nämligen efter farbrodern Emanuel De Geers i Hamburg timade frånfälle den då 32-årige Charles erhållit kännedom derom, att den rike onkeln insatt honom till sin universalarfvinge, beslöt han att lemna sin tjenst, bryta sin förlofning och begifva sig till Sverige för att genast taga sina jordagods i besittning. Dessa beslut satte han ock omedelbart i verket. Åtföljd af farbroderns bruksförvaltare Eberhard Wynhægen samt talrika tjenstepersonal, reste han öfver Hamburg direkt till Leufsta, der han sjelf var den förste, som öfverbragte underrättelsen om Emanuels död och sin egen nya ställning. Han lemnade sedan aldrig Sverige.

Vid faderns död år 1695 erhöll Charles De Geer i arf det holländska stamgodset Rhijnhuizen, dock mot erläggande till syskonen af en viss penningesumma, hvaremot fadern i sitt testamente föreskrifvit, att Charles, med hänsyn till sin från farbrodern erhållna stora förmögenhet, icke skulle ärfva hufvudgodset Finspong, ehuru han efter brodern Louis De Geers år 1691 inträffade död var den äldste bland bröderna.[1]

Under Charles De Geers tid inträffade ryssarnes härjningar i Roslagen och i slutet af juli år 1719 afbrändes under ett af deras sköflingståg icke blott vid sjelfva Leufsta herrgården jemte trädgården med ett vackert orangeri, hamrarne med undantag af

[1] Denne Louis De Geer var nämligen född 1655, ej 1665.

två, de flesta verkstäder och öfriga brukshus, brukskyrkan jemte klockstapeln samt femtio välbygda hammarsmedsgårdar, utan äfven de flesta byar inom Öster Löfsta socken, Öster Löfsta församlings kyrka och prestgård samt det af Charles De Geer inköpta Åkerby bruk med hammare oeh masugn äfvensom dervarande bruksgård och öfriga brukshus. Öfver denna oerhörda olycka lärer De Geer hafva blifvit så förtviflad, att han haft för afsigt att öfvergifva Sverige och bosätta sig antingen i Hamburg eller i Holland, men blef af sin broder Jean Jacques, hvilken var en ovanligt lugn och förståndig man, äfvensom åtskilliga vänner omsider öfvertalad att låta uppbygga hvad som sålunda blifvit offer för fiendernas och lågornas härjningar. Han utvecklade under detta arbete en rastlös ifver jemte stor omsigt och skicklighet samt fann sina mödor så småningom krönta med framgång. Af regeringen erhöll han emellertid vid brukets rekonstruktion föga understöd; dock beviljades honom skattefrihet för hamrarne under åtta år, hvarjemte han såsom ett slags ersättning för sina vid återuppbyggandet af den afbrända sockenkyrkan nedlagda kostnader erhöll jus patronatus i Öster Löfsta församling. Det nuvarande Leufsta kan anses i hufvudsak vara Charles De Geers skapelse. Han uppbygde ej blott hela bruket efter dess förra, af förvaltaren Wynhægen ursprungligen uppgjorda plan, utan äfven herrgården af sten i stället för trä. Det var i sammanhang härmed han lät från Rhijnhuizen öfverflytta och å Leufsta uppsätta den märkliga samling af äldre holländska porträtt, som nu pryder matsalen därstädes. — För bruksdriften intresserade sig Charles De Geer mycket och införde vid densamma förbättrade metoder, bl. a. användningen af sprängkrut vid Dannemora grufvor i stället för den gamla brännmetoden. Han anlade ock masugnen vid Carlholms bruk. Äfven må nämnas, att han byggde flera hus i Stockholm. Charles De Geer, som år 1728 erhöll landshöfdinge titel, är stiftare af Leufsta och Väsby fideikommiss samt De Geerska fideikommissen i Stockholm, hvilka alla upprättades den 6 maj 1730 till förmån för den då blott tioårige brorsonen Charles, son af Jean Jacques De Geer till Finspong (se nedan).

Landshöfdingen Charles De Geer beskrifves såsom en ovanligt tystlåten och allvarsam enstöring, men han var derjemte gifmild samt i grund och botten godhjertad, om ock ytan var sträf. Hans frikostighet kunde stundom vara storartad, såsom när han, efter att hafva inköpt Hargs bruk för en summa af mera än 600,000 daler, med varm hand skänkte detta bruk tillika med Burviks

säteri till sin systerson Erik Oxenstierna. Charles De Geer hade en ovanligt stark och härdad kropp; vid 70 års ålder lärer han hafva uthärdat ridturer å sex mil på 7½ timmar. Han afled ogift å Leufsta helt plötsligt af slag den 15 november 1730 samt ligger begrafven i en grön marmorkista uti familjegraf i Öster Löfsta sockenkyrka, der brorsonen Charles låtit uppresa en minnesvård. I Vetenskapssocietetens i Upsala handlingar för år 1735 finnes intagen en minnesteckning öfver Landshöfdingen De Geer, författad af assessorn i bergskollegium Johan Wallerius.

Det å Leufsta befintliga väggfasta porträttet af fideikommissets stiftare är en präktig bild, signerad: »George Schröder pinxit».

13) **Jean Jacques De Geer,** till Finspong, den fjerde i ordningen af Louis De Geers d. y. och Jeanne Parmentiers söner, föddes i Utrecht den 4 augusti 1666. Efter att hafva idkat juridiska studier vid akademien i samma stad samt före fylda 24 år derstädes kreerats till juris utriusque doktor, flyttade han efter faderns död år 1695 till Sverige, hvarest han tog i besittning sitt storartade fädernеärfda gods, Finspong med underlydande. Han förde sedermera under de följande stormiga krigsåren ett lugnt och tillbakadraget privatlif på denna sin egendom, hvarest han, som år 1704 i Haag ingått äktenskap med Jacquelina Cornelia van Assendelft (se nedan), såg en stor barnskara uppväxa omkring sig. Då ryssarne år 1719 härjande hemsökte Östergötland samt derunder plundrade Norrköping och afbrände flere egendomar deromkring, blef Finspong märkvärdigt nog skonadt från lågorna; men såg sig emellertid De Geer nödsakad att med de sina lemna hemmet och medan härjningståget pågick uppehålla sig å en närbelägen landtgård.

Jean Jacques De Geer var icke blott en lugn och ädelsinnad, gudfruktig och välgörande personlighet, utan äfven en högt bildad och särskildt ovanligt språkkunnig man samt dessutom synnerligen verksam och driftig i affärer. Han anlade flere bruk i Hellestads bergslag i Östergötland; förutom Finspongs stora bruksegendomar innehade han det af honom inköpta Gimo bruk, hvarjemte han genom testamente af sin broder Vilhelm, som var canonicus vid S. Mariæ kyrka i Utrecht och dog 1728, erhöll Fossala i Östergötland. Vidare deltog han i egenskap af förmyndare för sonen Charles i förvaltningen af de till denne såsom

fideikommiss tillfallna egendomarna Leufsta och Väsby samt omhänderhade slutligen äfven skötseln af Österby bruk, hvilket han år 1734 på arrende öfvertog af dess dåvarande egarinnor, två sondöttrar till Laurent De Geer till Österby (se ofvan). — År 1723 flyttade Jean Jacques De Geer åter till Utrecht, der han erhöll medborgarrätt och hvarest han tillbragte sina återstående dagar. Han afled i sistnämnda stad den 16 september 1738. — Bland hans tretton barn må nämnas sönerna Louis, öfverintendent och kammarherre[1] samt fader till Jean Jacques De Geer, stamfader för friherrliga ätten De Geer till Finspong, vidare Jean Jacques, canonicus vid S. Mariæ kyrka i Utrecht och stamfader för de holländska grenarna af De Geerska ätten, den ofvannämnde Charles, sedermera friherre till Leufsta, och Anton till Österby, kammarherre och gift med grefvinnan Ulrika Charlotta Taube. Af döttrarne blefvo sex gifta i Holland.

---

14) **Jacquelina Cornelia van Assendelft,** Jean Jacques De Geers till Finspong maka, född den 6 december 1683 (enl. riddarhusstamtaflan 1682), tillhörde en adlig ätt från Brabant, hvilken i vapnet förde en hvit häst i rödt fält. Hennes fader var borgmästaren i Haag Paul van Assendelft, son af Nicolaus van Assendelft och Jacqueline van Dulman. Modern hette Petronella van der Esch samt var dotter af Engelbert van der Esch och Cornelia Guardes. — Jacquelina Cornelia van Assendelft afled i Utrecht den 2 maj 1754.

---

15) Friherre **Charles De Geer,** till Leufsta, den ryktbare entomologen, var son af Jean Jacques De Geer och Jacquelina Cornelia van Assendelft (se ofvan) samt föddes på Finspong den 10 februari 1720. Sedan han vid tre års ålder fått följa föräldrarna vid deras flyttning till Holland, erhöll han derstädes en vårdad uppfostran samt undervisning, särdeles uti naturvetenskaperna, vid universitetet i Utrecht. Enligt farbroderns testamente af den 6 maj 1730, hvarigenom den då tioårige gossen utsågs till

[1] Denne Louis De Geer är ock författare af »Commentarii de gente Degeeriana», ur hvilket arbete, sedermera försedt med vidlyftiga tillägg och anmärkningar samt i fransk öfversättning utgifvet af hans broders sonson Jean Louis Guillaume De Geer de Jutphaas, det mesta af dessa anteckningar är hemtadt.

fideikommissarie till Leufsta, Väsby, Örbyhus[1] m. m., skulle han icke tillträda de stora godsen förr än han fylt 25 år. Egendomarna sköttes under tiden af den utmärkte förvaltaren vid Leufsta Georg Svebilius under inseende af den unge fideikommissariens fader. Då emellertid Charles, som år 1738 öfverflyttat till Sverige och under ett par år vid Upsala akademi fullföljt sina studier, snart gjorde sig känd ej blott för goda insigter, utan äfven för praktisk förmåga och stadga, fick han redan fyra år före den stadgade tidens utgång, år 1741, sjelf omhändertaga sin ekonomi. Han ådagalade härunder stor drift och skicklighet i förening med varsamhet och omtanka. Särskildt vid skötseln af Dannemora grufvor, i hvilka stora andelar tillhöra Leufsta, fick De Geer tillfälle att gifva prof på dessa egenskaper. Grufvorna, som lågo hvarandra alltför nära, hade blifvit illa brutna, till följd hvaraf flere ras, inträffat; ett sådant, som egt rum år 1766, hade till den grad förfärat grufarbetarne, att de icke kunde förmås fortsätta arbetet. De Geer och hans meddelegare i grufvorna läto nu genom bergsrådet Samuel Sandels verkställa besigtning af dessa samt derefter vidtaga erforderliga åtgärder för deras framtida bestånd, framför allt anordnande af pålitliga band och fästen. Härjemte nedlades stora kostnader för att underlätta uppfordringen af vatten ur grufvorna och för att hindra vattnets nedträngande i desamma från den närbelägna Grufsjön. Själen i alla dessa arbeten var De Geer. Jerntillverkningen öfvervakade han likaledes omsorgsfullt och införde vid bruksdriften åtskilliga besparande anordningar. Sina underhafvande lönade han väl, och genom sin kloka hushållning var han i stånd att äfven i bekymmersamma tidsskeden, såsom under det svåra missväxtåret 1772, tillgodose deras behof. Han lät ock bygga och iordningsätta kyrkor samt uppföra skolor för folkundervisningen. Vid Väsby lät han uppbygga den nuvarande hufvudbyggningen samt anlägga parken och trädgården. Äfven vid Örbyhus vittna åtskilliga anläggningar om hans intresse för sina egendomars förkofran, särskildt den af honom anlagda fruktträdgården. Charles De Geer inköpte slutligen Frötuna, äfvensom Österby bruk, hvilket senare han emellertid åter försålde (till medlemmar af slägten Grill).

Genom sin kraftfulla verksamhet i ekonomiska angelägenheter ökade Charles De Geer sin förmögenhet och tillvann sig

---

[1] Örbyhus förlorade genom byte år 1825 sin egenskap af fideikommiss och skänktes af excellensen grefve Carl De Geer till hans enda dotter, grefvinnan Sophia Eleonora Charlotta von Platen, född De Geer.

samtidens erkänsla. Sin egentliga ryktbarhet vann han emellertid på vetenskapens fält. Redan tidigt väcktes hans intresse för naturläran. Vid 6 à 7 års ålder lärer han hafva utaf en slägting erhållit såsom gåfva några silkesmaskar, hvilkas förvandlingar och lefnadssätt synnerligen roat den vetgirige gossen, och hvilka sålunda kommo att blifva den yttre anledning, som först riktade hans intresse på entomologien. Vid universitetet i Utrecht kom han i beröring med den framstående matematikern och fysikern P. van Muschenbroek, hvilken utvecklade och stärkte hans håg för naturvetenskaperna. Med denne likasom med åtskilliga andra framstående naturforskare brefvexlade sedermera De Geer flitigt. Till svenska och franska vetenskapsakademierna äfvensom till vetenskapssocieteten i Upsala, af hvilka korporationer han var ledamot, lemnade han flera bidrag af lärda undersökningar; och slutligen utgaf han, särskildt på inrådan af Réaumur, ursprungligen såsom fortsättning på ett dennes verk, ett eget arbete öfver insekterna, »Mémoires pour servir á l'histoire des insectes», hvaraf utkommo delarne 1—7 i åtta band, och hvars fint utförda illustrationer samtliga äro ritade af De Geers egen hand. Det storartade verket hann ej fullbordas, utan afbröts genom författarens död. Äfven mindre arbeten i entomologiska ämnen äro af honom utgifna. Han egde sjelf utmärkta samlingar af böcker, naturalier m. m., för hvilkas förvarande han lät vid Leufsta uppföra de der befintliga för bibliotek och stenmuseum särskildt afsedda flygelbyggnaderna. Den utvalda, stora och dyrbara insektsamlingen, som han med egen hand ordnat, äfvensom hans samlingar af uppstoppade däggdjur, fåglar, fiskar och amfibier samt af snäckor och koraller jemte ett mycket dyrbart mikroskop skänktes efter hans död till vetenskapsakademien i Stockholm; mineraliesamlingen är deremot fortfarande orubbad qvar vid Leufsta. Särskild omsorg egnade De Geer sitt bibliotek, hvaröfver han egenhändigt upprättat katalog. — I fråga om Charles De Geers betydelse såsom vetenskapsman finner man i vetenskapsakademiens årsberättelse följande uttalande år 1821 af akademiens dåvarande zoologie intendent Dalman: »Högst få författare hafva mer än i förbigående följt De Geers fotspår på Entomologiens vida mera intressanta och fruktbara fält, och undersökt Insekternas lefnadssätt, förvandlingar och instinkter. I detta hänseende äga De Geers arbeten ännu samma ojemförliga värde för Svenska Entomologen, som för omkring ett halft sekel tillbaka, då de utgåfvos.» Till De Geers ära gaf Linné namnet »Phalæna Tinea De Geerella» åt en art nattfjäril;

om honom erinra likaledes insektnamnen Degeeria (D. nivalis, en på snön lefvande insekt) och Eupelmus De Geeri äfvensom det botaniska namnet Geeria (G. serrata).

Yttre utmärkelser tillföllo Charles De Geer i rikt mått: han var medlem af vetenskapssocieteten i Upsala, blef 1739 ledamot af Kungl. vetenskapsakademien, 1740 kammarherre, 1748 korresponderande ledamot af franska vetenskapsakademien, 1750 hofmarskalk, 1761 riddare af Nordstjerneorden samt 1772, vid Vasaordens instiftande i sammanhang med Gustaf III:s kröning, kommendör med stora korset af denna orden. År 1773 den 29 augusti upphöjdes han i friherrligt stånd och tog samma år för denna värdighet introduktion, hvarvid han bibehöll ättens gamla valspråk: »Non sans cause». I Charles De Geers och hans makas hem, särskildt på Väsby och i Stockholm i det hus vid Vestra Trädgårdsgatan, som nu har numret 15 a. och b., var Gustaf III ej sällan gäst.

Charles De Geer, som var allmänt aktad och ärad ej mindre för sin öppna och ädla karaktär, sitt angenäma umgängessätt och sin stora välgörenhet än äfven för sina framstående egenskaper i öfrigt, afled i Stockholm den 7 mars 1778 efter att hafva under de sista åren lidit af svår sjuklighet, något som emellertid ej förmådde bryta hans energi och arbetslust. Han ligger begrafven i det af honom uppförda De Geerska grafkoret i Upsala domkyrka, der hans enka lät uppsätta hans af Sergel modellerade byst. — I vetenskapsakademien höll Torbern Bergman öfver honom ett minnestal, hvilket trycktes i Stockholm 1779.

Gift den 12 juni 1743 med friherrinnan Catharina Charlotta Ribbing (se nedan) hade han med henne åtta barn, hvilka alla öfverlefde honom. Tre af sönerna, Charles, kammarherre (se nedan), Emanuel, riksråd, och Louis, kammarherre, fortplantade ätten. Leufsta och Väsby äfvensom Frötuna fideikomissegendomar hafva sedan kammarherren friherre Charles De Geers gren utslocknat på manssidan, öfvergått till den från riksrådet friherre Emanuel De Geer härstammande ättegrenen. Friherre Louis De Geers gren lefver på manssidan i Schweiz.

Af Charles De Geer finnas åtskilliga porträtt, bland hvilka ett tillhör samlingarna å Gripsholm. Det väggfasta porträttet å Leufsta, hvaraf en afbildning härjämte meddelas, är måladt af den svenske artisten Olof Arenius och af honom signeradt. De Geers porträtt är äfven, efter målning af G. Lundberg, graveradt af J. Gillberg. Vetenskapsakademien lät öfver Charles De Gere slå en minnes-

penning med hans bröstbild samt, på frånsidan, inskriften »Sibimet superstes» och bilden af en fjäril med utslagna vingar, krypande ur sin puppa. Hans enka lät öfver honom pregla en dubbelt så stor medalj som den nyssnämnda, försedd med inskriptionen: »Opt. Conjugi Charlotta Ribbing F. F. (= factum fieri) Curavit. MDCCLXXVIII».

———

16) **Catharina Charlotta Ribbing,** entomologen och hofmarskalken friherre Charles De Geers maka, föddes i Stockholm den 24 november 1720. Hon var dotter af den tappre karolinen friherre Lennart Ribbing till Zernawa, hvilken, innan han 1716 trädde i äktenskap med Catharina Charlottas moder friherrinnan Elsa Elisabeth Banér, bevistat såväl slaget vid Pultava som kalabaliken i Bender. — Catharina Charlotta Ribbing lärer i sin ungdom ingalunda hafva saknat tjusande och behagliga egenskaper, om man får sätta tro till de poetiska hyllningar, med hvilka den store Olof von Dalin, en i Ribbingska familjen ofta och gerna sedd gäst, hade för vana att på hennes födelsedag den 24 November uppvakta henne. År 1737 sjöng han:

»Lycklig född wi den må kalla
Framför alla
Som städs hjertan winna wet»;

och efter drottning Ulrica Eleonoras död, som inträffade den 24 november 1741, fann han sig vid upprepade tillfällen föranlåten att gifva uttryck åt den fägnad och tillfredsställelse, som på den ädla damens födelsedag borde utgöra tröst och lindring i landets stora förlust. Den 24 november 1743, sedan Catharina Charlotta genom sitt giftermål samma år blifvit herskarinna på de De Geerska fideikommissegendomarna, förekommer t. ex. i födelsedagsverserna följande strof:

»Sweriges Lycka GUD bortryckte
Med en död som sörgs ännu,
Men sin hand Han ej tillyckte,
När wårt Löfstad fick en Fru».

De ungdomligt tjusande behagen torde emellertid icke hafva städse förblifvit allena rådande eller ens förherskande hos den myndiga Leufsta-frun. Catharina Charlotta Ribbing var nämligen icke blott en ovanligt kraftfull och verksam samt ordningsfull

dam, utan äfven utrustad med en synnerligen bestämd karaktär; och det synes, som om denna viljekraft och karaktärsfasthet förledt henne att ej alltid bemöta sin omgifning med den mest utsökta hänsynsfullhet. Något dylikt tycker man sig ock vilja läsa mellan raderna i von Dalins födelsedagsverser till henne den 24 november 1756, hvilka lyda sålunda:

»När man ser det Älskans-wärda
Som är födt på denna dag,
Kan man sinnet liksom härda
Mot all werldens dunder-slag;
Ty om hon förtreter skänker,
Ger hon också mycken frögd.
Wackra Barn! den Er betänker
Kan i största sorg bli nögd.

Lät då Tistels höga stänglar
Fritt bland Hwetet skjuta ris!
Ha wi Troll, så ha wi Änglar:
Denna Födsel ger bevis.
Ädla Foster, som utbreder
Fägnad hwart Ert öga går
Lef nu, werld och Kön til heder
Frisk och nögd i hundra år!»

Sin önskan om en lång och fröjdefull lefnad upprepade von Dalin på friherrinnans födelsedag år 1760, då de långa och många gratulationerna afslutades med den uttalade förhoppningen,

»Att Hon med en älsklig Maka
Ser af sin Stam en oräknelig hop
Och at Hon må äta en kaka
Wid sitt Barnbarns Barnbarns Dop.»

Detta skäligen öfverdrifna hopp gick väl ej i fullbordan; dock blef det Catharina Charlotta Ribbing beskärdt att upplefva icke mindre än 8 barns och 22 barnbarns födelse, af hvilka två af barnen — nämligen äldsta dottern Jacqueline Elisabeth, gift med öfverkammarherren, En af Rikets Herrar, Gustaf IV Adolfs guvernör grefve Nils Philip Gyldenstolpe, och sonen Anton[1] — samt fem eller sex af barnbarnen afledo före henne.

Catharina Charlotta Ribbings död inträffade i Stockholm den 24 november 1787 — således på hennes mångbesjungna födelsedag.

[1] Han var först Kungl. lifdrabant, sedan kapten vid Lätta dragonerna (numera Lifgardet till häst) och kammarherre samt afled ogift i Paris år 1780.

Hon begrofs i Jakobs kyrka derstädes, men kistan flyttades senare till Upsala domkyrka, hvarest den nedsattes i familjegrafven.

Till dottern Charlotta, gift med generallöjtnanten och landshöfdingen friherre Anders Rudolph Du Rietz, öfverlemnade Catharina Charlotta Ribbing genom ett af sina testamenten såsom fideikommiss Hedensberg i Vestmanland.[1] För sin andre son, riksrådet friherre Emanuel De Geer, instiftade hon den 15 augusti 1786 Frötuna fideikommiss. Mågen Grefve Gyldenstolpe synes deremot icke hafva tillvunnit sig hennes ynnest. Under hennes lifstid hade han fått af henne mottaga försträckningar till betydande belopp, men efter hennes död fann man, att hon testamenterat sin på detta sätt uppkomna fordran till dotterdottern Christina Charlotta Gyldenstolpe,[2] och då dennas förmyndare ansågo sig förpligtade att för myndlingens räkning indrifva fordringen, lärer hennes fader hafva nödgats, utan sin dotters vilja eller vetskap, att för skuldens gäldande tillsätta största delen af sin förmögenhet.

Öfver Catharina Charlotta Ribbing slogs år 1756 en medalj med anledning deraf, att hon och hennes man voro bland de första i riket, som underkastade sina barn koppympning; den bär inskriften: »Ob infantes civium Svec. felici ausu servatos».

Det härjemte reproducerade porträttet af Catharina Charlotta Ribbing är en väggfast oljemålning å Leufsta, motstycke till mannens och på samma sätt signeradt. Hennes bild har äfven blifvit år 1782 graverad af J. F. Martin efter porträtt af G. Lundberg.

---

17) Friherre **Charles De Geer,** till Leufsta m. m., den bekante oppositionschefen och riksdagstalaren från Gustaf III:s dagar, äldste son af entomologen, hofmarskalken friherre Charles De Geer till Leufsta och Catharina Charlotta Ribbing, föddes den 8 mars 1747. Enligt tidens sed antogs han redan som barn, nämligen år 1756, »till krigstjenst» och utnämndes till fänrik vid lifgardet den 26 maj 1762. Sedan han vid faderns död år 1778 blifvit hufvudman för sin friherrliga ätt, uppträdde han redan vid samma års riksdag på den politiska vädjobanan och vann snart, icke blott genom sin ställning såsom en af landets rikaste ädlingar, utan äfven

[1] Genom det friherrliga paret Du Rietz' dotter, Jacquetta Eleonora, som var gift med öfverstekammarjunkaren grefve Gustaf Piper, öfvergick detta fideikommiss till sistnämnda makars äldsta dotter, Hedvig Charlotta Jacquette, gift med öfverstelöjtnanten grefve Hugo Diedric Hamilton.

[2] Sedermera gift med öfverkammarherren friherre Adolf Ludvig Stierneld.

genom andra lysande egenskaper, en mycket framskjuten ställning. Han sällade sig snart till det mot Gustaf III:s envåldssträfvanden reagerande adelsparti, som aldrig kunde förlåta konungen 1772 års statshvälfning. Vid 1786 års riksdag lärer konungen hafva, i ej otydlig afsigt att söka vinna honom för regeringspartiet, erbjudit honom landtmarskalksstafven, men han afböjde detta anbud. I stället slöt han sig allt fastare till motståndspartiet och var en bland dem, till hvilka Anjalamännen riktade en vädjan i det »hotade fäderneslandets» namn att »rädda det från undergång.» I den skrifvelse, hvari dessa uttryck förekomma, erhöll De Geer af upprorsmännen det vitsordet att hafva »med patriotismens heliga eld talt för fäderneslandet och njutit den lycksaligheten att i tysthet välsignas». Från det rojalistiska lägret betraktades han deremot naturligt nog med misstänksamhet och med en ovilja, hvilken för öfrigt kort derefter gaf sig luft på ett för honom högst obehagligt sätt. Vid ett tillfälle under de kritiska dagarne i augusti 1788, då inom hufvudstaden, som troget stod på konungens sida, missnöjet och hätskheten mot den oppositionella adeln och armén stigit till den grad, att officerare knappt vågade visa sig i uniform på Stockholms gator, blef De Geer, efter att hafva på ett, såsom det vill synas, mycket hofsamt sätt tagit parti för ett par officerare, hvilka blifvit af en samlad folkhop antastade, ofredad medelst ovett och svordomar af massan, som, enligt De Geers egen uppgift, därtill uppviglats af polismästaren lagman Liljensparre.

Vid 1789 års riksdag stod De Geer åter jemte Axel von Fersen i spetsen för oppositionen å riddarhuset. Då vid riksdagens början fråga uppkommit derom, att ridderskapet och adeln skulle utfärda en instruktion för det af konungen begärda hemliga Riksens Ständers utskott, men konungen skriftligen förklarat, att sådant vore stridande mot regeringsformens bokstafliga innehåll och att frågan derom alltså icke finge på riddarhuset ventileras, var det De Geer, som, bland annat, under den härom uppkomna diskussionen yttrade de stolta orden: »Det måtte hafva blifvit Kongl. Maj:t förebragt, som vore vår öfverläggning emot regeringsformen; men inom dessa murar kan ej något lagstridigt föreslås, och Kongl. Maj:t kan ej vara missnöjd att se Oss ömma om de rättigheter han Oss lemnat.» — De Geer var ock, som bekant, en bland dem af motståndspartiet, hvilka vid samma riksdag på konungens befallning blefvo tagna i fängsligt förvar. Han inspärrades på Fredrikshof, en förödmjukelse, hvilken han säges aldrig hafva kunnat smälta. Huruvida De Geer haft någon kännedom om

Laurent De
till Österby, till Godegård och † 1696. G. m. Hofvia.
† 1666.
Margaretha
a adliga ätten De
inska friherrl. och
eer till Terwik.

Benjamin De Geer, f. 1634, † 1651.

Tio döttrar.

Gerard De Geer, till Österby, f. 1642, † 1687. G. m. Maria Bernard.

Wilhelm De Geer, f. 1673. Canonicus i Utrecht; † 1728, *ogift.*

Emanuel De Geer, † ss. barn.

Fyra döttrar.

Louis De Geer, till Österby, f. 1677, † 1731, *ogift.*

Geer,
1720.
8. G. m.
g (16).

Anton De Geer, till Österby, f. 1721. Kammarherre; † 1756, *barnlös.* G. m. Ulrica Charlotta Taube.

Åtta döttrar och en ss. barn afliden son.

1:o) Louis De Geer, f. 1731. Fänrik; † 1758, *ogift.*

1:o) En dotter, † ss. barn.

Geer,
tuna,
sråd;
m.
rika
n.

Anton De Geer. frih., f. 1753. Kammarherre; † 1780, *ogift.*

Louis De Geer. frih., f. 1759. Kammarherre; † 1830. G. 1:o) m. Charl. Cath. Bielke; 2:o) m. Gunilla Bielke.

Fyra döttrar, gifta.

1:o) En dotter, gift.

2:o) Jean Jacque De Geer; frih., f. 1785 Kammarherre; † 183 *ogift.*

Geer,
tuna,
mar-
G. m.
beth

Fyra döttrar och en ss. barn afliden son.

1:o) Jean Jacques De Geer, frih., f. 1792. Kapten; † 1829 i Genève. G. m. Adrienne Françoise Massot.

Den i Schweiz bosatta grenen af friherrl. ätten De Geer till Leufsta.

1:o) Två ss. barn aflidne söner.

2:o) En dotter, gift.

2:o) Charles Louis De Geer, frih., f. 1799. Kammarherre; † 1831. *ogift.*

Fjort
statsr
F

De Geer, Frötuna, m., f. 1824. skalk; † . 1:o) m. Mariana Sofia von 2:o) m. ika Sparre.

Fem döttrar.

bosatta grenen
ätten De Geer
eufsta.

Öfversigt af slägten De Geer.

Louis De Geer (de Gaillarmont) (1), f. 1535, † 1602. G. 1:o) m. Marie de Jalhea; 2:o) m. **Jeanne de Neille** (2).

Louis De Geer, d. ä. (3), Nobil. De Geer, f. 1587. Inflyttade till Sverige 1628, † 1652. G. m. **Adrienne Gérard** (4)

Laurent De Geer (9), till Österby, f. 1614, † 1666. G. m. Margaretha Crommon.

Louis De Geer, d. y. (5), till Finspong, f. 1622. Assessor i bergskollegium; † 1695. G. m. **Jeanne Parmentier** (6), dotter af **Ant. Ch. Parmentier** (10) och **Elisabeth Vivien** (11).

Emanuel De Geer (7), till Leufsta, f. 1624, † 1692, *ogift.* Testamenterade Leufsta m. m. till sin brorson Charles De Geer (12).

Etienne De Geer, till Gimo, f. 1629, † 1685, *barnlös.* G. m. Haster Bernard.

Jean De Geer (8), till Godegård och Skyllberg, f. 1632, † 1696. G. m. Sara Cath. Hofvia. *Stamfader för svenska adliga ätten De Geer N:o 291 samt finska friherrl. och grefl. ätterna De Geer till Tervik.*

Benjamin De Geer, f. 1634, † 1651.

Tio döttrar.

Gerard De Geer, till Österby, f. 1642, † 1687. G. m. Maria Bernard.

Fem döttrar och två ss. barn aflidne söner.

Louis De Geer, f. 1655, † 1691, *ogift.*

Charles De Geer (12), till Leufsta m. m., f. 1660. Landshöfding; † 1730, *ogift.* Stiftade Leufsta, Väsby och Örbyhus fideikommiss för sin brorson Charles de Geer (15).

Laurent De Geer, f. 1664, † 1696.

Jean Jacques De Geer (13), till Finspong, f. 1666, † 1738. G. m. **Jacquelina Cornelia van Assendelft** (14).

Anton Gustaf De Geer, f. 1668, † 1732, *barnlös.* G. två gånger.

Wilhelm De Geer, f. 1673. Canonicus i Utrecht; † 1728, *ogift.*

Emanuel De Geer, † ss. barn.

Fyra döttrar.

Louis De Geer, till Österby, f. 1677, † 1731, *ogift.*

Två döttrar och två ss. barn aflidne söner.

Louis De Geer, till Finspong, f. 1705. Kammarherre, öfverintendent; † 1758. G. 1:o) m. Eva Christina Oxenstierna; 2:o) m. Eva Elisabeth Ekfelt.

Jean Jacques De Geer, f. 1714. Canonicus i Utrecht; † 1781. G. 1:o) m. Constance Claire Tamminga; 2:o) m. Théodore Anne van Hæften.

Charles De Geer, Baron De Geer, till Leufsta m. m. (15), f. 1720. Hofmarskalk, entomolog; † 1778. G. m. **Catharina Charlotta Ribbing** (16).

Anton De Geer, till Österby, f. 1721. Kammarherre; † 1756, *barnlös.* G. m. Ulrica Charlotta Taube.

Åtta döttrar och en ss. barn afliden son.

(Barn till Louis De Geer, till Finspong:)

1:o) Louis De Geer, f. 1731. Fänrik; † 1758, *ogift.*

1:o) En dotter, † ss. barn.

1:o) Jean Jacques De Geer, *Baron De Geer till Finspong,* f. 1737. Öfverkammarherre; † 1809. G. 1:o) m. Hedvig Beata Stackelberg; 2:o) m. Fredrica Aurora Taube.

2:o) Två döttrar, gifta.

(Barn till Jean Jacques De Geer, Canonicus i Utrecht:)

1:o) Antoine Gustave De Geer, till Rhijnhuizen, f. 1745, † 1808, *ogift.*

1:o) Jean Jacques De Geer, till Rhijnhuizen, f. 1750, † 1819. G. m. Jeanne Agathe de Meinertzhagen.

1:o) Tre döttrar, gifta, och två barn, † i späd ålder.

2:o) Guillaume Charles Pierre De Geer, till Oudegein, f. 1759, † 1831. G. m. Isabelle Charlotte Amélie de Nassau la Lecq.

2:o) Barthold De Geer, till Jutphaas, f. 1761, † 1838. G. m. Jacoba Gysberta Beatrix van Vianen.

De holländska grenarna af ätten.

(Barn till Charles De Geer, Baron De Geer:)

Charles De Geer, frih., till Leufsta m. m. (17), f. 1747. Kammarherre, politiker, † 1805. G. 1:o) m. Ulr. Elisab. v. Lieven; 2:o) m. Eleon. Wilh. v. Höpken.

Emanuel De Geer, frih., till Frötuna, f. 1748. Riksråd; † 1803. G. m. Charl. Fredrika von Fersen.

Anton De Geer, frih., f. 1753. Kammarherre; † 1780, *ogift.*

Louis De Geer, frih., f. 1759. Kammarherre; † 1830. G. 1:o) m. Charl. Cath. Bielke; 2:o) m. Gunilla Bielke.

Fyra döttrar, gifta.

(Barn till Jean Jacques De Geer, Baron De Geer till Finspong:)

1:o) En dotter, gift.

2:o) Jean Jacques De Geer; frih., f. 1785. Kammarherre; † 1833, *ogift.*

2:o) Gerard De Geer; frih., f. 1787. Hofmarskalk; † 1846. G. m. Henrietta Charlotta Lagerstråle.

2:o) Fyra döttrar och en ss. barn afliden son.

Fjorton barn, deribland justitiestatsministern frih. Louis Gerard De Geer. *Friherrliga ätten De Geer till Finspong.*

(Barn till Charles De Geer, frih., till Leufsta:)

1:o) Två döttrar.

2:o) En dotter.

2:o) Carl De Geer, *Grefve De Geer till Leufsta,* f. 1781. En af Rikets Herrar m. m.; † 1861, *utan söner.* G. m. Ulrica Sophia Sprengtporten.

(Barn till Emanuel De Geer, frih., till Frötuna:)

Emanuel De Geer, frih., till Frötuna, f. 1786. Kammarherre; † 1829. G. m. Carolina Elisabeth Didron.

Fyra döttrar och en ss. barn afliden son.

(Barn till Louis De Geer, frih.:)

1:o) Jean Jacques De Geer, frih., f. 1792. Kapten; † 1829 i Genève. G. m. Adrienne Françoise Massot.

1:o) Två ss. barn aflidne söner.

2:o) En dotter, gift.

2:o) Charles Louis De Geer, frih., f. 1799. Kammarherre; † 1831. *ogift.*

(Barn till Emanuel De Geer, frih., till Frötuna, f. 1786:)

Dotter, gift m. Grefve B. J. E. von Platen.

Carl Emanuel De Geer, frih., till Leufsta m. m., f. 1817. Ryttmästare; † 1877, *ogift.*

Louis De Geer, frih., till Frötuna, Leufsta m. m., f. 1824. Hofmarskalk; † 1887. G. 1:o) m. Vendela Mariana Johanna Sofia von Wright; 2:o) m. Louise Ulrika Sparre.

Fem döttrar.

Den i Sverige bosatta grenen af friherrl. ätten De Geer till Leufsta.

Den i Schweiz bosatta grenen af friherrl. ätten De Geer till Leufsta.

planerna mot Gustaf III:s lif, torde vara outredt. En anekdot finnes derom, att hans syster, grefvinnan Dohna, född De Geer, den 16 mars 1792 mottagit en biljett af följande lydelse: »Pour tout au monde, ma bonne Amie, n'allez pas au bal masqué ce soir. Vous saurez les raisons aprés. C. D. G.» Då konungen var dödligt sårad, lärer emellertid De Geer jemte grefvarne Fersen och Brahe hafva besökt honom för att visa sin oro för hans person. Säkert torde vara, att han, likasom många andra af högadeln vid denna tid, längtade efter en regementsförändring, hvarom jemväl hans hållning vid 1800 års riksdag bar vittne.

De sista åren af hans lif fördystrades af husliga bekymmer samt af en sjuklighet, hvaraf äfven hans själsförmögenheter blefvo lidande. Sin maka i första giftet friherrinnan Ulrica Elisabeth von Lieven, med hvilken han trädde i äktenskap den 23 december 1770, hade han förlorat redan på femte året derefter, den 16 mars 1775. I detta gifte föddes dottern Charlotta Eleonora, år 1788 gift med En af Rikets Herrar, fältmarskalken grefve Hans Henric von Essen. Äfven hon afled före fadern, den 20 oktober 1791. År 1777 hade De Geer ingått nytt gifte med sin och sin förra frus syssling grefvinnan Eleonora Wilhelmina von Höpken, hvilken var allmänt prisad för sin skönhet och sitt behagliga väsen. Äfven henne fick han följa till grafven; hon dog den 20 april 1793 i Stockholm och efterlemnade två minderåriga barn, dottern Wilhelmina, sedermera öfverhofmästarinna och gift med öfverstekammarjunkaren grefve Carl Edvard Gyldenstolpe, samt sonen Carl, senare En af Rikets Herrar och upphöjd i grefligt stånd.

Tidigt utnämnd till kammarherre, erhöll Charles De Geer bland ordensutmärkelser kommendörstecknet af Vasaorden och sedermera äfven storkors af samma orden. År 1790 blef han ledamot af vetenskapsakademien. — Vid hofvet visade han sig aldrig efter år 1789; under åren 1800—1802 vistades han på resor i Frankrike och Österrike. Han afled den 13 juli 1805 i Stockholm.

Det på Leufsta befintliga porträtt af Charles De Geer, hvaraf reproduktion härjemte meddelas, torde vara ett af von Bredas mera framstående arbeten. Den ståtliga bilden är signerad »C. F. v. Breda pinx. 1801».

O. C—g.

Rättelser

i uppsatsen »De Geerska familjeporträtt. I.» i förra häftet:

s. 152 rad 15 uppifr. står »Luesquecourt»; skall vara »Levesquecourt»;
s. » » 17 » » »d'Heures»; » » »d'Heurs»;
s. 158 » 5 nedifr. not [1]) står 1777; skall vara 1677.

Studier och anteckningar.

Af **Hugo Samzelius.**

I.

Det gamla Nederkalix.

Kalix älfdal är en urgammal odalbygd, men om dess äldre historia känner man ytterst föga. Här är emellertid ej platsen att närmare afhandla hvad man i detta hänseende har sig bekant.

I det följande meddelas de genealogiska sammanställningar, undertecknad varit i tillfälle att göra efter ett genomgående af ministerialböckerna för Nederkalix församling intill år 1845. Hvad sålunda blifvit hopbragt ansluter sig, såsom kommer att synas, till en serie anteckningar från de tre församlingarna kring Torneälfvens mynning. Ett afsevärdt antal ståndspersoner och tjänstemän synas varit bosatta i Nederkalix också i äldre tider — alldeles särskildt militärer, enär Västerbottens regementes norra bataljon hade sin mötesplats vid Näsbyn $^{1}/_{4}$ mil från Nederkalix kyrkstad, medan södra bataljonen hade sin vid Gumboda i Bygdeå. Och det förefaller, som om man dessutom i allmänhet föredragit att slå sig ner någonstädes längs den leende vackra Kalixälfven framför de flacka stränderna kring Torneå.

Äldsta kyrkoboken inledes med »Anteckningh uppå Brudhe-folck i Nedher Calix Sochn ifrån den X Maij Anno 1656». Såväl i vigsellängden som födelse- och dödsregistren — där att börja med endast råkas dop- och begrafningsdata tills efter en biskopsvisitation 1688 $^{10}/_{2}$ under Calicius d. ä. födelsedata och dopvittnen intogos (och då gick gamle Calicius så långt i nit, att han mångenstädes, särskildt beträffande sina barnbarn, anmärkte äfven klockslaget för födelsen) — finnas emellertid betydliga luckor, särskildt under 1700-talets förra hälft och midt. Den i en senare tid åstadkomna volymen II vållar också stort besvär vid användandet på grund af den ytterligt felaktiga inbindningen, där ovarsamma händer skurit bort margen och rört de gamla bladen om hvarann som det fallit sig.

Under »stora ofreden» synes här i Nederkalix hafva rådt förvirring och elände. Ryssarna plundrade och brände såsom de plägade, plundrade kyrkan, plundrade byarna. Från december 1716 till långt in på 1717 var också hela gränslandet af nuvarande nordliga Sverige öfversvämmadt af ryssar, som härjade ända uppåt Öfver-Torneå, Pajala och Öfverkalix. Flyktingar från Vasa, Storkyrö, Uleå m. fl. finska orter vandrade, husvilla och utarmade vägarne genom kustlandet i Nederkalix och dogo ute i sjöbyarna (Pålänge, Ryssbält m. fl.) genom öfveransträngning eller sår af kosackernas lansar. »Stucken» eller »dödad af Cossacker» är vid denna tid en vanlig anteckning. Och då man ej

vågade sig fram till kyrkplatsen för att få jordfästning genom prästen, begrof man själf sina döda som det passade ute på byaskogen. Ty ryssen stack både gamla och unga, män, kvinnor och barn utan åtskillnad. 36 män och 9 kvinnor kunde sedermera återfinnas mördade ute i marken och fingo kristlig begrafning.

År 1770 synes sjukdomen koppor hafva gått epidemiskt i socknen, hvilket föranledde kyrkoherden *O. Örnberg* att föranstalta om vaccinering år 1782 å 570 barn genom stadsfältskären *Todén* från Jakobstad.

Från 1809 års krigshändelser är Kalix sorgligt beryktadt såsom den plats, där generalmajor Gripenberg, som hade sitt kvarter i Månsbyn, efter en mindre förpoststrid vid Sangis och ehuru han afsett att vid Kalix sätta sig till ordentligt motvärn mot ryssarna, hvilket forskningen ådagalagt också varit det enda riktiga, ingick den nesliga kapitulationen, hvarigenom finska arméen sattes ur stånd att vidare försvara sitt hemland.

Carl von Linné besökte Nederkalix år 1732 vid återkomsten från sin resa i Lappland, bodde 11 dagar hos bärgmästaren *Seger Svanberg* på Björknäs och inhämtade därunder proberkonsten. Såsom i det följande finnes antecknadt vid Svanbergs son Seger, stod den store naturforskaren fadder här s. å. $^2/_9$ (i Linnés af E. Åhrling utgifna »Iter Lapponicum» läses emellertid å sid. 187: »D. 3 Sept. Stod fadder för Bergmästaren Hr *Seger Svanbergs* lille son, som ock blef kallad Seger, och var född dagen förut eller emellan d. 1 och 2»). Professor *Jöns Nilsson Svanberg*, f. 1771 $^6/_7$ i Nkx, bondson från Ytterbyn (vi hänvisa också rörande honom till en mindre känd biografi, jämte porträtt, i Tidn. f. Idrott 1896, n:r 35), har utgått från Nederkalix, men antog jämte sina syskon namnet Svanberg och synes ej stå i släktskapsförhållande till bärgmästarens familj.

Carl IX besökte Nederkalix såsom hertig år 1602; Carl XI 1694 — på sommaren, då han beundrade midnattssolen från Torneå stadskyrkas torn och vid farten öfver Kalix älf hade öfverraskningen se en stor lax hoppa in i färjan —; Adolf Fredric 1752. Ett par stora oljefärgsporträtt af Carl XI och Carl XII hänga ännu i Torneå rådhus, på flera kanter flängda af kosackpikar eller genomborrade af kulor.

Forskaren i dessa nordliga bygders föga kända personhistoria hänvisas slutligen bl. a. till »Hans *Tunæi* Herda-Minne eller Hernösands Stifts Präst-Krönika» med tillägg af Isac *Biberg* och intagna i den flitige samlaren Abr. Abr:son *Hülphers*' »Westerbotten» (5 Saml. 1. bandet af »Samlingar til en Beskrifning öfver Norrland» tr. Sthlm 1789), där ock skolstaten samt Westerbotnia Litterata och Westerbotnia Nobilitata finnas. Emellertid har utgifvaren där gjort en hel del uteslutningar, hvaröfver biografiens speciella vänner helt visst ej äro förtjusta. Vidare källor äro Örnbergs släktböcker, särskildt 12:e delen.

Uppgifterna i det följande äro, där ej annorlunda blifvit uttryckligen anmärkt, hämtade uteslutande ur församlingens ministerialböcker, incl. förhörsböcker.

*

Adlerheim. Bärgmästare *Adlerheim* (efter Seger Svanberg) sedermera bärgsråd. Omnämnes flere gånger ss. dopvittne i Nkx. efter 1740.[1]

Agander. Christ. *Agander*, d. 1820 7/8, se *Sondell*.

Ahlstedt. Vice Comminister Magnus *Ahlstedt*, g. m. Sara *Lofman*. Barn: Magnus, f. 1748 30/8; Olof, f. 1749 22/9; Olaus, f. 1752 5/8; Jonas, f. 1753 3/12. Alla barnen födda i Nkx.

Almquist. Adj. Christopher *Almquist*, g. 1814 25/10 i Nkx med Caisa Sophia *Wennberg*. Barn: Lars Christopher, f. 1815 18/9 i Nkx; Pehr Jonas, d. 1818 3/11 i Nkx, 7 m.: Christina Mathilda, f. 1820 5/12 därst.; Carolina Dorothea, f. 1822 7/2 därst.

Antman. Mönsterskrifvaren ifrån Torneå Hans *Antman*, gift 1722 15/4 i Nkx med Catharina *Kiämpe*.

Arbman. Inspect. å Björkfors,[2] sedermera Bruks Patronen Joh. *Arbman*, f. 1740. Dess syster Anna Margareta *Arbman*. (De utflyttade båda 1784.)

Barkander. Catharina Maria *Barkander*, f. 1748, se *Åhström*.

Barkman. Anna Maria *Barkman*, f. 1770, se *Söderberg*.

Bæckman. Elisabet *Bæckman*, se *Markström*.

Beckman. Gästgifvaren Johan Jönsson *Beckman* i Sangis, gift 1748 17/11 i Nkx med änkan Margareta *Kiempe* i Rolfsbyn. Barn: Johannes f. 1750 4/5 i Nkx; Elisabetha, f. 1752 1/2 i Nkx (möjligen identisk med Elisabeth Bæckman, se Markström).

Bergbom. Maria *Bergbom*, se *Spolander*.

Bergdahl. Fältväbeln, bataljonsadjutanten Jon *Bergdahl*, drunknade vid Halsön i Nkx skärgård 1823 26/6. Gift med Catharina *Lind*, d. 1838 23/6 å Innanbäcken, Nkx. Barn: Johan Abraham, f. 1817 18/12 i Nkx, d. 1838 22/4 därst.; Catharina, f. 1819 19/2 därst.; Gustafva, f. 1821 5/6 därst.; Jonas, f. 1823 1/11 därst.

Landtmätaren Jonas *Bergdahl*, gift.

Berghman. Greta *Berghman*, se *Strålberg*.

Bergman. Nådårspredikanten I. J. *Bergman*, g. m. Carolina Amalia *Kock*. Barn: Carolina, f. 1838 22/6 i Nkx.

Bermundsson. Föraren Petter *Bermundssons* son Brynte, f. 1662 21/7 i Nkx.

Bergstedt. Föraren, sergeant Michael Joh. *Bergstedt*, d. 1783 14/7 i Nkx, 83 år. Gift 1734 med Brita *Tjernberg* (*Kiernberg*), f. 1708, d. 1782 25/12 i Nkx, 75 år. Barn: Enok, f. 1746 7/1 i Nkx; Brita, f. 1748 21/1 därst.; Jonas, f. 1750 8/4 därst.; Helena, f. 1756 12/4 därst.

Brita Catharina *Bergstedt*, f. 1767, se *Böös*.

Caroline Sophie *Bergstedt*, se *Hæggström*.

Bergström. Ingeniör Anders *Bergström*. Extra ord. Landtm., f. 1734, d. 1809 19/2 i Nkx, 75 år. Gift 1766 med Maria Margareta *Bodin*, f. 1736, d. 1793 9/1 i Nkx, 57 år, Barn: Carl Olof, f. 1767; David, f. 1771 5/12 å Björknäs i Nkx.

Ofvanstående Carl Olof *Bergström*, f. 1767, d. 1816 22/10 i Nkx, extra ord. landtmätare, gift 1794 5/8 i Nkx med Helena *Svedin* fr. Forssen, f. 1776, d. 1831 5/9 i Nkx. Barn: Maria, f. 1794 9/12 i Nkx: Anders, f. 1797 12/3 därst.; Anders, f. 1798 6/1 därst.; Lars, f. 1800 16/10 därst.: Carolina, f. 1802 därst.

Bethén. Majoren och Riddaren Joh. I. *Bethén*, gift med Elisabeth *Gran*, f. 1764, d. 1831 26/2 i Nkx.

Billborg. Commissarien Eric *Billborg*, g. m. Maria *Svederus*. Deras son Johan Eric, f. 1739 14/3 i Nkx [Testes, bl. a.: Magister Johan Svederus och Anna Muncktelia].

Birgeri. Kyrkjoherden Sal. Her. Ericus *Birgerij* begrofs 1665 12/11 i Nkx.[3]

Biörck. Margareta *Biörck*, f. 1693, d. 1785 15/2, se *Kiöpping*.

---

[1] Om hans samling af uppstoppade fåglar, se Hülphers V: 1, s. 191. (Not).

[2] Björkfors sågverk anlagdt 1766. Egdes först af »Plomgrenska Contoiret» och Camrer. Fougt, såldes 1781 och 1784 till Hrr Arbman och Åhström (enligt Hülphers).

[3] En son till Birger Erici, som 1593 underskref Uppsala mötes beslut och afled i Nkx 1631 (enl. Tunæi Herdam.).

Biörn (Björn).[1] Handelsman Jacob *Biörn* ifrån Torneå. Dopvittne i Nkx 1724.

Handelsman Lars *Biörn* och hans hustru Ingrid *Tåman* voro jämte Lars Björn och jungfru Helena Björn dopvittnen i Nkx 1732.

Brita Christina *Björn*, se *Ekman*.

Bioörksten. Landscapit. Bioörksten dopvittne i Nkx 1721.

Björckman. Encke Fru Pastorskan Brita Maria *Björckman*, f. *Höjer*, d. 1805 $^{12}/_{8}$ i Nkx, 69 år. Hon var född 1736.

Mönsterskrifvaren Jacob *Biörckman*, dopvittne i Nkx 1720.

Blombäck. Elisabet *Blombäck*, f. 1756, se *Hjelmdahl*.

Catharina *Blombäck*, f. 1760, se *Stecksén*.

Helena *Blombäck*, d. 1841 $^{31}/_{12}$, se *Burmansson*.

Bodin. Herr Daniel *Bodin*, fältväbel, f. 1761 $^{1}/_{11}$, gift med Catharina *Rutberg*, f. 1767 $^{10}/_{4}$.

Maria Margareta *Bodin*, f. 1736, se *Bergström*.

Gustaf Adolf *Bodin*, hemmansegare i Lapptrask, gift 1829 $^{26}/_{7}$ med Anna Stina . . . . . från Lappträsk i hennes andra gifte.

Bodlund. Sockenskrifvaren Lars *Bodlund*, d. 1825 $^{12}/_{12}$ i Innanbäcken, Nkx, 63 år.

Bolander. Anna *Bolander*, se *Nordgren*.

Bolin. Margareta *Bolin*, f. 1749, d. 1799 $^{1}/_{9}$, se *Tybelius*.

Bomberg. Sockenskrifvaren Johan *Bomberg* och hans hustru Elsa *Rooth* dopvittnen i Nkx 1721.

Boussard. Inspectoren vid Sandörsunds glasbruk Joh. *Boussard*, d. 1825 $^{30}/_{12}$ i Nkx, 45 år.

Anna Brita *Boussard*, f. 1801, se *Strålberg*.

Bruggman. Cath. *Bruggman*, se *Fabricius*.

Brunberg. Cornet Adolph Johan *Brunberg*, dopvittne i Nkx 1720.

Comminister Erich *Brunberg*, gift 1. g. med Barbara *Klockhoff*, 2. g. 1731 $^{21}/_{11}$ i Nkx med Sophia Andersdotter *Lind*. Sophia Lind var född 1710 och dog 1791 $^{6}/_{2}$ i Nkx. Barn: Brita Elisabetha, f. 1725 $^{6}/_{3}$ i Nkx; Brita Christina, f. 1726 $^{12}/_{3}$ i Nkx; Anna Margretha, f. 1727 $^{10}/_{5}$ därst.; Andreas, f. 1732 $^{20}/_{8}$ därst.; Petrus, d. 1804 $^{19}/_{2}$ därst., 71 år; Brita Helena, f. 1733 $^{29}/_{12}$ därst., se *Strålberg;* Barbru Christina, f. 1735 därst.; Barbro Christina f. 1740 $^{30}/_{9}$ därst., d. 1809 $^{20}/_{12}$ därst.

Sara Margareta *Brunberg*, f. 1736, se *Rutström* } säkerligen döttrar
Anna Sophia *Brunberg*, se *Bäckman*. } till komm. Brunberg.

Brunneman. Christina Elisabet *Brunneman*, se *Schildt*.

Brunnius. Barbara *Brunnia*, se *Höjer*.

Brunschiöld. Leutinant Nicolaus *Brunschiöld*, dopvittne i Nkx 1723 $^{22}/_{2}$.

Bränbohm. Landtmätaren Nils *Bränbohm*, dopvittne i Nkx 1718 $^{14}/_{7}$.

Brännmarck. Rustmästaren Pär Nillson *Brännmarck* och hustru Britas son Pär, f. 1721 $^{14}/_{4}$ i Öfre Mordhierf, Nkx.

Änklingen Nils Persson *Brennmarck* och änkan Ingeborg i Ytter-Mordhierf, vigda 1748 $^{17}/_{2}$ i Nkx.

Bröms. Handelsmannen i Luleå Johan *Bröms*, dopvittne i Nkx 1705.

Bulér. Bruks Patronessan Magd. Maria *Bulér*, f. *Thomæus*, f. 1756, d. 1797 $^{27}/_{11}$ i Nkx, 41 år. Hennes man, Bruks Patron Joh. W. *Bulér*, f. 1751 $^{21}/_{2}$. Barn: Thomas Wilhelm, f. 1780 $^{1}/_{2}$; Carl Olof, f. 1782 $^{10}/_{4}$; Catharina Elisabeth, f. 1785.

Burman (Buhrman). Häradshöfding Olaus *Buhrman*, dopvittne i Nkx 1704 o. 1720 $^{19}/_{7}$, g. m. Catharina *Orre*. En mässingskrona i Nkx kyrka bär inskriften »Olaus Burman».

Rådman Erich Petersson *Buhrman* från Ekenäs i Nyland, dopvittne i Nkx 1726 $^{13}/_{9}$. Gift med Maria *Melberg*. Barn: Anna Sophia, f. 1730 $^{19}/_{3}$ i Nkx; Brita Helena, d. 1731 $^{20}/_{9}$ därst.; Olaus, f. 1734 $^{27}/_{7}$ därst.; Seger, f. 1738 $^{22}/_{1}$ därst.

Handelsmannen från Piteå Elias *Burman*, gift 1761 $^{1}/_{1}$ i Nkx med Elsa Brita *Læstadia*.

---

[1] Öfver-Kalix sockensigill är en björn med yxa i högra ramen. Det berättas att en riksdagsman *Björn* från denna socken därtill gifvit anledning (enl. Hülphers).

Adj. Herr Eric *Burman*, f. 1762, gift 1785 26/6 i Nkx med Sophia Margareta *Örnberg*, f. 1762. Barn: Olof Elias, f. 1785 25/12 i Nkx; Erik, f. 1787 24/1 därst.; Axel Johan, f. 1788 14/3 därst.

Handelsman Jacob *Burman*, d, 1837 16/9 i Nkx, 47 år 10 m. 10 d.

Kronofogde Erik *Burman*, gift 1. g. med Christina Henrica *Thornberg*, d. 1833 20/7 i Nkx, 43 år 2 m. 5 d.; 2. g. med Margareta Catarina *Elfving*. Barn: Christina Margaretha, f. 1812, se *Kolström*: Anna Hinrica, f. 1819, se *Liljeblad*; Fale Mauritz, f. 1829 11/1 i Nkx; Maria Helena, d. 1833 20/11 i Nkx; Maria Wilhelmina, f. 1835 24/5 i Nkx; Gulairf Oscar, f. 1836 23/11 i Nkx.

Fale Mauritz *Burman*, f. 1829 11/1 i Nkx, son af kronofogde Erik B. och Christina Henrietta Thornberg [Faddrar vid dopet 14/1: Öfverstelöjtn. och Ridd. G. A von Essen och dess fru Magdalena Frosterus; Majoren och Ridd. A. J. Taube och dess fru Johanna Mesterton; Provincialläkaren Doctor Er. Englund och enkefru Majorskan Elisabeth Bethén; v. Pastor Carl Eurenius och dess fru Marg. Johanna Nordmark; Passevolance-Commissarien C. Fr. Rutberg och fru Anna Helena Planström; Löjtnanten A. D. von Essen och mamsell Maria Dahl; Löjtn. J. G. von Essen och mamsell Maria Grahn].

Burmansson (Burman). Urmakaren Benjamin *Burmansson*. f. 1740, d. 1830 22/1 i Nkx, gift 1. g. med Elisabeth *Pehrsdotter*, f. 1750, d. 1808 13/4 i Nkx, 58 år; 2. g. med Helena *Blombäck*, d. 1841 31/12 i Nkx, 84 år. Barn: Nils, f. 1772 i Nkx; Benjamin, urmakare, f. 1784 5/5 därst., gift med Maria Catharina *Wallqvist*, d. 1843 17/10 i Nkx, 63 år. Dessas son: Johan Fredrik, f. 1809 15/3 i Nkx. Namnet finnes äfven skrifvet *Burman*.

Byberg. Catharina *Byberg*, f. 1706, d. 1796 7/5, se *Rutström*.

Bång. Handelsmannen Zachris Isak *Bångs* fr. Uhleå och hans hustrus dotter Elisabetha, f. 1720 9/1 i Nkx.

Bäck. Sergeant Johan *Bäck*, gift med Margaretha *Erichsdotter*, som dog i Innanbäcken i Nkx 1738 3/10, 90 år gl. Deras dotter Margareta, f. 1689 12/8 i Nkx.

Bäckman. Sergeanten Magnus *Bäckman*, f. 1722, d. 1781 9/10 i Sangis, Nkx, 59 år. Gift 1765 2/5 i Nkx med Anna Sophia *Brunberg*, f. 1738, d. 1810 3/11 i Sangis, Nkx, 72 år. Sonen Eric Magnus, f. 1769 16/12 i Sangis.

Bäckzelius. Adj., sedermera collega scholæ Anders Andersson *Bäckzelius*, f. 1732 11/3 i Innanbäcken, Nkx, son af hemmansegaren Anders Andersson och Karin Jönsdotter.

Margareta *Bäckzelius* (Bæckzelius), f. 1803 i Ryssbält, Nkx, d. 1840 11/12 i Nkx, se *Hedström* och *Dahlberg*.

Böckelmann. Capitein *Böckelmann*, dopvittne i Nkx 1720.

Böös. Fältväbeln Anders *Böös*, f. 1724, d. 1787 8/2 i Nkx, 63 år. Gift 1754 med Magdalena *Edin*, f. 1728, d. 1802 17/5 i Nkx, 74 år 3 m. [Barn: Mönsterskrifvaren Jakob Reinhold, f. 1756, d. 1829 10/11 i Korpikån, Nkx, gift 1. g. 1782 14/4 i Nkx med Brita Ericsdotter fr. Korpikån, f. 1757, d. 1793 4/5 i Nkx, 36 år, 9 3/4 m., 2. g. 1795 2/7 i Nkx med Brita Catharina *Bergstedt*, f. 1767, d. 1833 10/12 i Nkx (deras barn: Gustaf Wilhelm, f. 1783 3/3 å Innanbäcken i Nkx; Carl Anders, f. 1784 3/7 å Innanbäcken i Nkx, d. 1786 10/4 därst.; Brita Catharina, f. 1789 8/11; Sara Maria, f. 1790 21/12, d. 1791 16/4; Charlotta f. 1792 22/2, d. s. å. 20/7; Johan Fredrik, f. 1795 29/11; Joseph Carl Jacob, f. 1796 23/11; Pehr Adolph, f. 1798 4/6, d. 1809 25/11; Daniel, f. 1800 2/4; Johanna, f. 1803 16/8; Charlotta, f. 1806 12/11 i Nkx liksom alla syskonen); Charlotta Magdalena, f. 1763 2/7 i Nkx; Christina Elisabeth, f. 1764 25/6 därst.; Charlotta, f. 1772 21/1, gift 1800 med Petter *Hindersson* fr. Pålänge, f. 1773].

Anders Böös' brorsdotter Anna Sophia fr. Öfver-Kalix, f. 1773.

Föraren och sergeanten vid Calix Compagnie Jacob *Böös*, gift 1765 4/4 i Nkx med Helena Andersdotter *Enqvist*. Barn: Reinhold, f. 1764 11/5 i Nkx; Johan Fredrik, f. 1765 6/7 i Nkx; Carl Jacob, f. 1766 26/11 i Nkx; Anders Magnus, f. 1768 23/1 i Nkx.

Cajanus. Capellanen Gustaf *Cajanus*, dopvittne i Nkx 1716 12/5.

Calander. Förridaren Lars Ersson Calander, gift 1721 19/9 i Nkx med borgareänkan fr. Gamla Carleby Kahrin Jönsdotter *Isberg* fr. Gammelgården i Nkx i hennes 2. gifte.

F. d. Gästgifvaren i Sangis Nils Nilsson *Calander*, f. 1726, d. 1787 $^{2}/_{5}$ i Nkx, 61 år. Gift med Anna *Esaiædotter*, f. 1734, d. 1787 $^{26}/_{4}$ i Nkx, 53 år. Lars *Calander*. d. 1820 $^{9}/_{2}$ i Nkx, 53 år.

Calicius.[1] »1671 $^{5}/_{3}$ mijn Sohn Laurentius *Calicis* brudhgumme» i Nkx. Gift då med Marina *Lundell* i hennes 1. gifte. Barn: Nicolaus, begrofs 1672 $^{2}/_{6}$ i Nkx: Karin, kristnades 1673 $^{6}/_{3}$ därst. och begrofs 1679 $^{25}/_{1}$ därst.: Lars. f. 1674 $^{25}/_{2}$ därst., begrofs s. å. $^{17}/_{5}$ därst.: Malin, f. 1675 $^{24}/_{4}$ därst., d. 1682 $^{6}/_{6}$ därst.: Olaus, f. 1677 $^{22}/_{2}$ därst., d. 1679 $^{28}/_{6}$ därst.: Marina, d. 1678 $^{28}/_{6}$ därst.: Andreas Laurentius, d. 1679 $^{21}/_{11}$ därst.; Martinus, begrofs 1681 $^{13}/_{3}$ därst.: Laurentius, f. 1683 $^{31}/_{1}$ därst., begrofs s. å. $^{10}/_{6}$ därst.: Christina. f. 1684 $^{2}/_{11}$ därst.; Elisabet, f. 1686 $^{7}/_{5}$ därst.: Brita, f. 1688 $^{4}/_{10}$ därst.; Barbru, f. 1691 $^{7}/_{1}$ därst.

Carlenius. Barbara Magdalena *Carlenia*, se *Thingvall*.

de Carnal. Henrica Johanna *de Carnal*, se *Carpelan*.

Carpelan. Majoren, v. Lands-Höfdingen och Riddaren Simon Wilhelm *Carpelan*, f. 1731, gift 1764 med friherrinnan Henrica Johanna *de Carnal*, f. 1745. Familjen bodde å Kyrkobordet i Nkx 1774—1782.

Fendrichen Wälborne Herr Baron Carl Maximilian *Carpelan*, f. 1777, inflyttade 1801 till Nkx.

Cederlöf. Margareta *Cederlöf*. f. 1753, d. 1808 $^{27}/_{10}$, se *Greiner*.

Chore. Guldsmedsgesällen Abraham *Chores* och Elsa *Silfverklots* dotter Brita Helena, f. 1778 $^{19}/_{9}$ i Nkx.

Clementeoff. Fänriken vid Västerbottens reg:te Magnus Fredric *Clementeoff*, gift 1767 $^{10}/_{5}$ i Nkx med Christina Maria *Heinricia*.

Löjtnanten, sedermera brukspatronen å Björkfors i Nkx M. F. *Clementeoff*, f. 1773 $^{21}/_{8}$, d. 1837 $^{18}/_{10}$ å Björkfors, begrafven å Nkx gamla kyrkogård, gift 1806 med Sophia Johanna *Sandberg*, f. 1776 $^{0}/_{2}$, d. 1861 $^{26}/_{6}$ i Nkx och begrafven jämte mannen.

Hofrättsauskultanten Paul Fredric *Clementeoff*, f. 1779 $^{18}/_{7}$, d. 1834 $^{16}/_{2}$ å Björkfors, ligger begrafven å Nkx gamla kyrkogård.

Maria Florentina *Clementeoff*, f. 1802 $^{19}/_{1}$, gift 1826 $^{3}/_{8}$ i Nkx, se *Schmaltz*.

Löjtnant Fredric Gustaf *Clementeoff*, g. m. Helena Catharina *Dahl*. (Barn: Jacobina Fredrica, f. 1835 $^{4}/_{5}$ å Björkfors i Nkx: Hedvig Sophia. f. 1838 $^{25}/_{5}$ därst.; Emma Gustava, f. 1840 $^{20}/_{1}$ därst.)

Cluver. Fältskären Mäster Ludvik *Cluver*, dopvittne i Nkx 1705.

Creutzer. Glasblåsaren vid Sandörsunds glasbruk i Nkx J. W. *Creutzer*, d. 1808 $^{7}/_{12}$ därst., 49 år.

Dahl. Maria Fredrica *Dahl*, d. 1840 $^{5}/_{6}$, se *Kant*.

Helena Catharina *Dahl*, se *Clementeoff*.

Dahlberg. Capitenen vid Västerbottens Fältjägare Regemente och Calix compagni Herr Dan. G. *Dahlberg*, f. 1793, gift 1836 $^{24}/_{7}$ i Nkx med Enkefru Capitenskan Margareta *Bæckzelius* fr. Ryssbält, f. 1803, i hennes 2. gifte. Hustrun dog 1840 $^{11}/_{12}$ i Nkx, 39 år 6 m. 29 d. Barn: Gustaf Erland, f. 1837 $^{4}/_{4}$ å Nynäs i Nkx: Daniel Oscar, f. 1839 $^{6}/_{3}$ därst.

Danberg (Dannberg). Skräddaremäst. Israel *Danberg*, d. 1777 $^{3}/_{7}$ i Nkx, 72 år gl. Gift 1759 $^{12}/_{4}$ i Nkx med Anna Charlotta *Gran*. Hans hustru Anna *Nyman*, d. 1791 $^{3}/_{2}$ i Nkx, 70 år 1 m.

af Donner. Dåvarande löjtnanten vid Västerbottens reg:te, sedermera majoren Blasius *af Donner*, f. 1731, gift 1768 $^{3}/_{7}$ i Nkx med Christina *Sylvin*, f. 1749, dotter af prosten Eric Sylvin och Christina Eurenia. Barn: en dödfödd dotter 1768 $^{7}/_{9}$, Nkx; Catharina Christina, f. 1771 $^{13}/_{1}$ i Nkx: Anna Christina, f. 1778 $^{1}/_{8}$ i Nkx.

Drake. Fredrica Christina *Drake*, f. 1765 $^{22}/_{11}$, se *Widinghoff*.

---

[1] En scholmästare i Uppsala Andreas *Calis* omnämnes 1302 (se Monum. Uller. p. 235). Laurentius A. *Calicius*, bondson fr. Korpikån i Nkx, blef förste präst i Öfver-Kalix: komminister 1639 och kyrkoherde därst. 1644, transporterad 1656 till Nederkalix, gifte sig med företrädarens Ericus Birgeri dotter och afled 1689. Hans son Laurentius Laurentii *Calicius*, f. 1643, d. 1699, gift med Marina *Lundel*, kyrkoherdedotter fr. Sunne. Hon blef sedan omgift med rådman *Orre* i Luleå (enligt Tunæi Herdam.).

Drugge. Greta Lovisa *Drugge*, f. 1779, se *Spilhammar*.
Greta Helena *Drugge*, se *Groth*.
Mästersmedens vid Törefors bruk Lars *Drugge* och hustru Maja Hansdotters son Gustaf, f. 1805 15/2 i Nkx.
Jonas *Drugges* och hustru Anna Lisa Jönsdotters son Johan Magnus, f. 1821 26/2 i Törefors, Nkx.

Dubb. Notarien Johan Wilhelm *Dubb*, dopvittne i Nkx 1728.

Duus. Leutinamptens Arwhidh *Duus'* son Johannes, f. 1662 21/7 i Nkx. Arwhidh Duus var förmodligen gift med följande: 1668 5/7 begrofs Sal. Leutnantskan Anna Clemetzdotter, welska.

Edin. Magdalena *Edin*, f. 1728, d. 1802.

Ekbäck. Skrifvaren, sedermera rustmästaren och sergeanten Pet. *Ekbäck* från Råneå, f. 1807, gift 1. g. 1829 10/6 i Nkx med Brita Cajsa *Strålberg*, d. 1836 13/9 i Nkx, 2. g. 1837 12/5 i Nkx med Eva Catharina *Planström* i hennes 2. gifte, f. 1807. Barn: Axel Ulric, f. 1830 17/2 i Nkx.

Ekerman. Leutinant Evert *Ekerman*, g. m. Maria Elisabetha *Nordberg* (*Norberg*). Barn: Evert Johan, f. 1720 29/1 i Nkx, d. s. å. 21/4 därst.

Ekerodde. Fältväbel och Sergeant *Johan Ekerodde*, gift 1749 28/11 i Nkx med Maria *Malmstedt*, dotter af kaptenen Diedrich Albrecht Malmstedt och Ingeborg Sundberg. Barn: Sara Elisabetha, f. 1750 4/4 i Nkx; Anna Maria, f. 1753, se *Salander*; Johan, d. 1767 3/6 i Nkx, 13 år, fadern säges då vara afliden.

Ekholm. Enkefru Borgmästarinnan Cecilia *Ekholm* fr. Näsby tullkammare, d. 1839 31/5 i Nkx, 71 år.

Ekman. Enkefru Häradshöfdingskan Brita Christina *Ekman*, f. *Björn*, d. 1816 4/.. å Johannisro i Nkx, 71 år 2 m. 7 d.

Elfving. Margaretha Catharina *Elfving*, se *Burman*.

Enbohm (Enbom). Mårten Olofsson, g. m. Helena Nilsdotter från Byrielsbyn i Nkx. Deras son Ländzman Carl *Mårtensson* kallade sig *Enbohm*. Han dog 1731 12/12 i Nkx, 65 år 3 m. Gift 1. g. med Maria Samielsdotter *Kempe*, 2. g. med Helena *Molin* i hennes 1 gifte. Barn: en dotter, f. 1689 2/2 i Nkx; Elisabetha f. 1695 26/2 å Gröötnäs i Nkx. [Testes, bl. a.: Borgmestaren Anders Gertson i Uhmeå, Secreteraren Wälbet. d:r Hans Dubb och Erich Isachsson i Torneå; Hustru Elijn i Gröötnäs]; Karin, f. 1698 /9 i Nkx; Samuel, f. 1701 25/3 därst.; Carl, f. 1702 3/8 därst.; Sophia, f. 1704 1/1 därst; Johan f. 1705 14/4 därst.; Abraham f. 1707 25/8 därst.
Ofvanstående Carl *Mårtenssons* son Mårten Carlsson *Enbohm*, vice Ländzman och Ländzman samt Gästgifvare å Grötnäs, gift 1729 13/4 i Nkx med Margareta Christiansdotter *Kiämpe* i hennes 1. gifte. Barn: Carl, f. 1730 13/2 i Nkx; Christian, f. 1731 15/12 därst.; Maria, f. 1734 15/3 därst.; Brita, f. 1738 21/2 därst.; Christian, f. 1739 17/12 därst.; Margaretha, f. 1741 15/6 därst.; Anna, f. 1742 9/8 därst.; Christina, f. 1744 28/7 därst.
Kopparslagaren ifrån Torneå Mäster Carl *Enbom*, gift 1771 10/12 i Nkx med bonde-dottren Sara Olofsdotter ifrån Gammelgården.
Gästgifvaren Carl *Enbom*, f. 1736, d. 1811 18/8 å Grötnäs, Nkx.
Margareta *Enbom*, f. 1767, se *Thingvall*.

Eneskjöld. Löjtnanten Gustaf J. *Eneskjöld*, f. 1728, gift 1764 med Maria *Sund*, f. 1745, d. 1812 4/4 i Landtjärv, Nkx, 66 år, dotter af sedermera kyrkoherden i Umeå Nicolaus Olaus Sund och Magdalena Locknea. Barn: Carl Gustaf, f. 1769, d. 1784; Löjtnanten Nils Henrik E., f. 1773 i Umeå; Magdalena Catharina, f. 1777 13/1 å Landet i Nkx, d. 1783; Zachris Gustaf, f. 1783 /5 i Umeå.
Lieutenant Gustaf Joh. *Eneskjöldh*, d. 1717 12/7 i Landtjärv, Nkx.[1]
Enkefru Capitainskan Maria *Enskjöld*, f. *Bergman*, omgift 1825 14/12, se *Rutberg*. Hon afled 1834 23/10 i Nkx, 38 år 4 m. 19 d.

Engman. Birgitta *Engman*, d. 1782 1/1, *se Salander*.

Enquist. Helena Andersdotter *Enquist*, se *Böös*.

Erichsson. Fendricken Johan *Erichssons* sal. sohn Pedher begrofs 1685 9/6 i Nkx.

von Essen. Öfverstelöjtnanten och Riddaren af Kongl. Svärds Orden Georg August *von Essen*, d. 1829 29/3 i byn Rian, Nkx, 69 år 6 m. 8 d. Dödsorsaken »gickt». »Bevistat kriget med Ryssland 1788, 1789, och 1790, 1808—1809 samt fälttåget i Norrige 1813 och 1814.»

[1] Han erhöll frälserätt för Landtjärvs nybygge. *H. Sss.*

Capitain Carl Aug. *von Essen* och Demoiselle Christina Margareta *Petersson*, vigda 1820 $^{27}/_{1}$ i Nkx. Bruden, f. 1795, var dotter till öfverjägmästaren och krigsrådet Gustaf Eric Petersson och hans 1. fru Barbara Catharina Örnberg.

Eurenius. Encke-Probstinnan Fru Catharina *Eurenius*, f. *Renhorn*, f. 1697, gift 1720, d. 1780 $^{23}/_{7}$ i Nkx, 83 år. Barn: Christina, f. 1722, se *Sylvin*; Anna Elisabeth, f. 1755.

Fabricius. Comminister Nicolaus *Fabricius*, d. 1722 $^{4}/_{1}$ i Nkx, 72 år, gift 1. g. med Cath. *Bruggman*, 2. g. med Margareta *Ståhl*. Dotter: Margareta.

Fagerlund. Studenten och Pædagogen Henric *Fagerlund*, f. 1721, d. 1802 $^{8}/_{11}$ i Nkx, 81 år 6 m.

Fahlgren. Clara *Fahlgren*, se *Jedeur*.

Fahlström. Catharina *Fahlström*, d. 1833 $^{31}/_{10}$, se *Gran*.

Fahlander. Pastor Eric *Fahlander*, g. m. Brita *Munselia*. Dottern Susanna, f. 1721 $^{20}/_{9}$ i Nkx.

Fattenborg. Länsman och sockenskrifvare Olof *Fattenborg*, gift 1742 $^{18}/_{7}$ i Nkx med Christina Christiansdotter *Kiempe* i hennes 2. gifte. Barn: Olof och Anders, tvillingar, ff. 1743 $^{16}/_{5}$ i Innanbäcken, Nkx: Anna, f. 1744 $^{13}/_{9}$ därst.: Christian, f. 1745 $^{24}/_{8}$ därst.

Fellenius. Äncklingen och Inspectoren Herr Anders *Fellenius*, gift 1748 $^{3}/_{1}$ i Nkx med Catharina *Hegg*.

Flink. Brita *Flink*, se *Rutström*.

Fluur. Eva *Fluur*, g. 1744 $^{8}/_{1}$, se *Nyman*.

Forbus. Maria *Forbus*, f. 1703, d. 1778 $^{13}/_{2}$, se *Svanberg*.

Probsten Hindrich *Forbus* och fru Probstinnan Margareta Forssman dopvittnen i Nkx 1729 $^{3}/_{4}$.

Pastoren i Kuusamo Mag:r Zacharias *Forbus*, dopvittne i Nkx 1729 $^{9}/_{11}$.

Fougt. Mag. Abrahamus *Fougt*, Scholæmästare i Torneå, dopvittne i Nkx 1720 o. 1724.

Frisell. Majoren Carl Friederich *Frisell* med hustru Catharina *Lillje* voro dopvittnen i Nkx 1723 $^{16}/_{10}$ och 1728.

Majoren och Ridd. Friedrich Wilh. *Frisell*, f. 1710, g. 1765 med Margareta *Svahn*, f. 1721. Deras son, f. d. styrmannen Fredric *Frisell*, afled 1837 $^{9}/_{11}$ på Gammelgården i Nkx, 65 år 7 m. 23 d.

Rustmästaren scergianten Carl *Frisell* och Mademoiselle Catharina *Frisell* voro dopvittnen i Nkx 1730 $^{5}/_{8}$.

Fritz. Reinholt *Fritz* från Uhleå begrofs i Nkx kyrka 1716 $^{24}/_{2}$.

Furubohm. Leutinant Pehr *Furubohm*, gift 1722 $^{6}/_{11}$ i Nkx (morgongåfva 100 dukater) med Lucia Margareta *Wollters* i hennes 1. gifte. [Barn: Erich, f. 1723 $^{14}/_{10}$ i Nkx; Margareta Beata, f. 1724 $^{18}/_{11}$ i Nkx. (Testes, bl. a.: Baron och Landshöfdingen Jacob Grundell, General Majoren och Öfversten Carl Morath); Anna Catharina, f. 1726 $^{16}/_{3}$ i Nkx (Testes: Assessoren Carl Blixenstråhle, Fru Assessorskan Gretha Eritz, ne de Furubohm; Capitein Hans Adolph Kling, Fru Commissarskan Catharina Christina Furubohm); Ebba Maria, f. 1727 $^{20}/_{11}$ i Nkx. (Testes: Öfverste Leutie: Carl Dürietz, Grefvinnan Fru Ebba Catharina Horn, Her Probsten Magr Johannes Unæus, Her Bärgmästar Seger Svanberg, Fru Maria Forbus, Studiosus Philos. Her Johan Steinmejer, Madam Anna Bäck i stället för Fru Probstinnan Sigrid Salin): Ulrica Eleonora, f. 1729 $^{21}/_{1}$ i Nkx (Testes, bl. a.; Hr Commissarien Matthias Säf, Fru Ullrica Eleonora Furubohm): Bernhard Magnus, f. 1730 $^{13}/_{7}$ i Nkx, d. s. å. $^{24}/_{7}$ därst. (Testes, bl. a. Öfversten Johan Bernhard Weidemeijer, Fru Barbro Apolloff); Peter Anthon, f. 1731 $^{15}/_{11}$ i Nkx. (Testes, bl. a.: Baltzer Wilhelm Wollters, Fru Anna Catharina Lathmers): Hans Magnus, f. 1733 $^{4}/_{5}$ i Nkx: Christina, f. 1737 $^{30}/_{9}$ i Nkx; Charlotta Christina, d. 1738 $^{10}/_{1}$ i Nkx: Carl Gottfried, f. 1739 $^{30}/_{5}$ i Nkx.]

Fårdeel (Fordel). Befallningsman Sigfridh *Fårdeel* i Björknäs, Nkx. Barn: Nils, kristnad 1673 $^{21}/_{3}$ i Nkx: Anna, kristnad 1674 $^{11}/_{10}$ därst.: Brita, kristnad 1667 $^{2}/_{9}$ därst., dog gift 1715 $^{15}/_{1}$ i Nkx jämte sina båda tvillingar Barthold, 7 veckor och Holger, 9 veckor 2 dagar gamla. (Namnet skrifves sistnämnda tillfälle *Fordel*.)

Margareta Davidsdotter *Fordel*, se *Uhael*.

Forts.

Smärre biografiska meddelanden.

En medlem af ätten von Platen i Skåne i slutet af 1600-talet.

I Färs häradsrätts protokoll (i Riksarkivet) för den 22 okt. 1703 omnämnes en rättegång mellan »Sal: Ryttmester Sapz Fru Sophia von Platten och Nills Torekels angående 8:dehls Hemmanet N:o 9 i Wallarum, som han tillika med henne sedan A:o 1696 åboth». I ett annat protokoll, för den 26 okt. 1720 omtalas en »förening emellan wälborne Hr Lave Beck och wälborna Fru Hedvig Sophia von Platen af den 17 april 1697 om rusthållshemmanen N:is 2, 4, 5, 6, 9 och 15 i Wallarum».

Denna Hedvig Sophia von Platen var enligt en ännu bevarad slägtanteckning af hennes sonson Johan Esaiasson (1723—1791) »född i Tyskland på Lande-Rügen och gården Parko, des fader het Adam v. Platen och modren Anna v. Adram». Någon vidare upplysning om henne har icke kunnat erhållas. Enligt meddelande af C. F. von Platen å Fährhof b. Wiek på Rügen var Adam v. Platen på Parchow, hvilken bevistade hyllningen år 1663, gift 1:o med Catharina Hedvig von Krassow och 2:o med Lucie von Adraham. I första giftet hade han bl. a. sönerna Olof Christoph, Adam Erdmann, Joachim Christian och Paul Moritz samt döttrarna Margarethe, g. m. öfverstelöjtnanten Ziegler, Maria Dorothea, g. 1672 m. Johann von Zepelin på Türkow och Agnes, g. m. Heinrich von Krackewitz. Var han gift en tredje gång och med en syster till sin andra fru? Anmärkningsvärdt är, att af Hedvig Sophias barn två hade namnen Johan Adam och Johan Christian och att en tredje son, Johan Esaias, hade bl. a. sönerna Olof, Christian och Christopher. Alla dessa namn återfinnas hos Adam v. Platens barn.

När Hedvig Sophia var född, har icke kunnat utrönas. Hon gifte sig antagligen 1677, då hennes äldste son Johan Adam var född 1678. Hon dog omkring 1720.

Om hennes man heter det i sonsonens anteckning, att han, som hette Johan Esaias Sapff, »var född i Tyskland och furstendömet Sachsen-Gotha, hvarest des fader varit öfverstlieutenant och hade samma namn». Han bodde först på Fogelsång i Hardeberga socken och derefter från 1686 eller 1687 i Wallarum i Frenninge socken. Han dog omkring 1696.

I jordeböckerna (i Kammararkivet) för åren 1672 och 1673 förekommer på Fogelsång hans namn Johan Saph utan titel. För 1674—1680 fattas jordeböckerna, men i en bevarad mantalslängd för år 1676 står under Fogelsång: »Ryttare Johan Sap ehr uthe.» I jordeboken för 1682 upptages han på Fogelsång som Ryttmest. Johan Saph, för 1685 Ryttmest. Johan Sap. Af sistnämnda anteckningar torde man kunna draga den slutsatsen, att han, som åbodde ett

hemman, anslaget till kavalleriet (vid den tiden öfverste Gyllenpistols regemente), gått ut i kriget som simpel ryttare och för sitt välförhållande blifvit belönad med ryttmästares namn, heder och värdighet.

Att han var af adlig börd, nämnes i sonsonens anteckning. Det omtalas äfven på flere ställen i Färs häradsrätts protokoll beträffande sönerna. I en mantalslängd för år 1709 (i K. A.) heter det om hans enka: »Sahl. wälborne Ryttmest. Zaphs Fru».

Någon tysk adlig ätt med namnet Zapff — så skrefs namnet af sönerna — är mig icke bekant.[1] Det enda adliga namn, i hvilket mig veterligen ordet Zapff ingår, är den numera utdöda bayerska friherrliga ättens von Saurzapff.

Af ryttmästaren Zapffs och hans frus barn (4 söner) gifte sig den äldste, hvars militära bana slutade med qvartermästares afsked, med en prestdotter Annicka Heslenander. Två af sönerna gifte sig med allmogedöttrar. Af dessa lefva ännu många efterkommande såsom bönder i Färs härad och angränsande trakter i Skåne.

G. L.

Var Peter Julius Coijet riddare af Strumpebandsorden?

I Wilh. Julius Coyets »Herrar och Friherrar Coyetters Ättartal» (Sthm 1756) uppgifves att envoyén Peter Julius Coijet (f. 1618 † 1667) varit riddare af Strumpebandsorden. Berch som (anonymt) polemiserar mot Herrar Coyetters Ättartal, i Swenska Mercurius Dec. 1756 sidd. 361—363, drager alls icke i tvifvel att nämde Coijet blifvit Strumpebandsriddare, men att denna utmärkelse, såsom honom tilldelad af Cromwell, vore utan betydelse och endast kunde »anses med åtlöje», samt tillägger (utan någon käll-hänvisning) att »hade Coyet blifvit hållen för Ordens-messig så hade icke K. Carl II. vägrat att emottaga Bandet efter hans död». I Swenska Mercurius Mars 1757, sid. 591, svarar W. J. Coijet att »Cromwell ansågs som fullmyndig regent, så af Utrikes Puissancer som Ängelsmännerne sjelfva», hvarföre hans ordensutnämningar hade samma värde som en regerande konungs och att Peter Julius Coijet i följd deraf var för strumpebandsriddare ansedd och kallad af svenska konungar uti alla fullmakter och instruktioner hvilka han sedan den tiden erhållit.[2] Stiernman i sitt »Swar på Anmärkningarna om Coyettiska Ätten», i början af Sw. Mercurius' Aprilhäfte 1757 vederlägger flera origtiga uppgifter i Coyettska Ättartalet, men förbigår med tystnad uppgifterna angående P.

[1] Tvenne adliga ätter Zapf förekomma i Tyskland; de föra olika vapen. Den ena är bosatt i Nürnberg. *Red.*

[2] I Riksarkivet förvaras inga fullmakter för Coijet, men väl en diger samling bref till densamme, åren 1654—56, från »Kongl. Maj:t och Rikskansleren» samt från Harald Appelbom, och en mindre samling bref från Coijet till Kongl. Maj:t. Ingenstädes i dessa bref eller af titulaturer framgår att Coijet erhållit den nämnda utmärkelsen. Ej heller i det creditiv-bref Coijet erhöll af Cromwell då han lemnade England nämnes han »Knight of the Garter». (Namnet Coijet har äfven skrifvits Coyet. Peter Julius C. skref Coyett.)

J. Coijets Strumpebandsorden. Uti sin Adelsmatrikel uppgifver han visserligen, sid. 440, endast att Pet. Jul. Coijet blifvit »slagen till Riddare af Cromwell», men synes i sjelfva verket trott att härmed afsågs Strumpebandsorden, efter som han i »Rättelser och Tillägningar», i slutet af matrikeln, der han grundligt (p. XLIII—LX) vederlägger de falska uppgifterna i Coyettska Ättartalet, dock ej på minsta vis söker vederlägga sagda uppgift. I Adelns Ättartaflor läser man ock om Peter Julius Coijet: »Riddare af Strumpebandsorden i England 1655.» Likaså i C. G. Nordins, Minnen öfver namnkunniga svenska män. I: 72. — På grund af allt som nu är anfördt kan det ej öfverraska att äfven i Biogr. Lex. III: 279 få läsa samma uppgift, äfvensom Berchs märkliga notis att Carl II vägrat återtaga ordenstecknet[1] emedan Coyet af honom ej ansågs vara Strumpebandsriddare, då Coijet efter Cromwells död uraktlåtit »söka bekräftelse på denna värdighet». — Emellertid då the most exalted »*Order of the Garter*» endast är afsedd för regerande furstar[2] och högättade engelsmän, måste det starkt betviflas att Coijet ens af Cromwell kunnat erhålla en sådan utmärkelse, då ej konung Carl X Gustaf eller Axel Oxenstierna ens erhållit den. För att dock vinna full klarhet i denna fråga tillskref undertecknad sin vän James Armstrong Esq, känd bibliofil, i London, och erhöll följande svar ($^{17}/_{12}$ 1900): »I have now taken a considerable amount of trouble in connection with the question raised in your letter to me of Nov. 29th, and the following is the result that I have arrived at after having made a search trough all the Books referring to the Order of the Garter: I can find no account whatever of Peter Julius Coyet having ever been a Knight of the Garter and I am quite certain he never could have been one. 1655 was the period of Oliver Cromwell and *he never made any Knights of the Garter.*»

Saken torde helt enkelt vara den att Coijet blifvit gjord till *Knigth*, ett då i England vanligt sätt att utmärka allierade makters sändebud: Johan Skytte såväl d. ä. som d. y. och under Carl XI:s tid Johan Leijonberg och Wilhelm Julius Coijet blefvo i England knighted. Den förstnämdes diplom finnes ännu i behåll och Leijonbergs vapen, helt olika det i svenska vapenboken, synes i lackaftryck på egenhändiga bref. I Sverige der man föga känner till utländska förhållanden af detta slag, har man trott att det nödvändigt skulle vara fråga om the Garter när man läst i någon okritisk anekdotsamling från 1700-talet att Coijet i England gjorts till Riddare.

[1] Väl möjligt, men behöfde ej vara »*the Garter*». Carl II erkände väl ingen som helst ordensutnämning af Cromwell.

[2] Endast tre svenska konungar hafva erhållit »*the Garter*»: Gustaf II Adolf, Carl XI, Oscar II. — Carl XII *vägrade* mottaga denna utmärkelse, ej, såsom ofta påstås, af ordensförakt, utan derföre att den samtidigt utnämde konungen af Danmark, såsom slägting till Engelska konungafamiljen, skulle inregistreras *framför* konungen af Sverige.

C. M. C.

Autografauktion.

I slutet af April månad nästlidet år försåldes å H. Bukowskis lokal framlidne Bokauktionskommissarien Claes Gartz' efterlemnade, ganska rikhaltiga och intressanta autografsamling. Högsta priset, 75 kronor, betingade ett egenhändigt bref af härföraren G. C. von Döbeln, 4 sid. 4:o, till Gustava Gyllenhaal, född Rudbeck (åtföljdt af ett bref från henne, ett af Döbeln affattadt förslag till krigsföringsplan m. m.); dernäst nådde ett bref af W. von Braun, 3 sid. 4:o, högst intressant, 25 kronor 55 öre, ett pass undertecknadt af Gustaf II Adolf (med porträtter) 22 kronor 50 öre och en instruktion att utskrifva krigsfolk i Upland med namnteckning af densamme 19 kronor; ett gåfvobref med namnteckning af Johan III betalades med 19 kronor 50 öre ech Carl XII:s kammartjenare Johan Hultmans egenhändiga supplik om hjelp med 21 kronor.

Af öfriga pris antecknas här följande:*

Svenska kungliga personer:

Erik XIV (gåfvobref med sigill) 7,00; Sigismund (Ls) 8,10; Johan, hertig af Östergötland (Lseca.) 13,50; Carl IX (Ls) 4,00; Christina (Doc. s.) 6,00 och 8,00; Carl X Gustaf (Doc. s.) 5,00 och (Doc. s. och egenhändigt postscriptum) 6,50; Hedvig Eleonora (egenhändiga räkenskaper) 5,05; Carl XI (Doc. s.) 4,00; Carl XII (Doc. s.) 6,10; (Ls) 5,25; Stanislaus Leczinsky (Las till A. Horn) 15,00; Ulrika Eleonora d. y. (Las) 4,00; Fredrik I (riddarebref, svärdsorden, namnstämpel) 5,10; Adolf Fredrik (Doc. s.) 3,25; Gustaf III (approbation af B. Ferrners adliga vapen) 6,50; Gustaf IV Adolf (Ba) 2,15; Hedvig Elisabet Charlotta (Las) 4,75; Hertig Fredrik Adolf (Las) 13,00; Oscar II (Ba) 2,40;

Svenska enskilda personer:

Agardh, C. A. (3 intressanta bref) 4,25; v. Aken, F. M. (Las) 2,05; Almqvist, C. J. L. (bref till W. Dalman) 3,60; Banér, J. (Doc. s.) 3,50; Bellman, C. M. (nummerlotteriets protokoll 1/2 1786 egenh. och undert. af B.) 20,00; v. Breda, C. F. (6 bref till Adam Afzelius m. m.) 11,00; Bremer, Fredrika (2 egenh. bref) 5,75; Bure, Jonas d. ä. (manuscr. a. s.) 2,50; Byström, J. N. (Las) 2,00; Böttiger, C. W. (2 bref och ett

* Använda förkortningar: *Ba* = billet autographe, litet egenhändigt bref utan namnteckning; *Bas* = b. a. signé, dylikt med namnteckning: *Doc. s.* = document s., handling med namnteckning: *La* = lettre a., egenhändigt bref utan namnteckning; *Las* = dylikt med namnteckning; *Ls* = bref med blott egenhändig namnteckning under text af annan hand; *Lseca.* = lettre signée et compliment autographe, blott egenhändig namnteckning med föregående höflighetsformel under text af annan: *Manuscr. a.* = manuscrit a., handskrifven uppsats utan namnteckning; *Quitt.* = quittance, qvitto: *Sig.* = sigill: *Sign.* = signature, namnteckning: *Slnd* = sans lieu ni date, utan ort eller datum.

poem) 2,50; Cabeljau, A. (Manuscr. a. s.) 3,50; Cronstedt, C. (Doc. a. s.) 4,15; v. Dalin, O. (Bas) 3,85; De la Gardie, P. (Ls.) 2,10 De la Gardie, M. G. (Bs.) 1,75; Ehrensvärd, A. (Bas) 2,50; Ehrensvärd, C. A. (teckningar, m. m.) 2,00; Fitinghoff, E. G. (bref och namnteckn. under handling) 2,05; Fleming, C. (Las.) 7,10; Flygare-Carlén, E. (Las. och quitt.) 2,75; Franzén, F. M. (4 Doc. s.) 2,25; Frigel, P. (intressant bref 16 sid.) 5,10; Fuchs, R. (Las. m. m.) 2,50; Hadorph, J. (Las.) 4,55; Hammarsköld, P. M:son. (quitt. a. s.) 3,05; Helmfelt, S. G. (Doc. s.) 3,05; Hierta, L. J. (Las.) 1,00; Hilleström, P. (Las.) 7,20; Hügrell, B. (9 Las.) 6,00; Hästhufvud, A. E:son. (2 Las.) 5,55; Jolin, J. C. (2 Las.) 4,20; Kexel, O. (Doc. a. s. m. m.) 5,60; af Klercker, C. N. (Doc. s.) 5,25; v. Königsmarck, H. C. (Ls. och Doc. s.) 4,55; v. Königsmarck, O. W. (Ls.) 2,50; Lenæus, J. C. (Ls.) 6,60; v. Linné, C. (albumblad) 5,65; densamme (betyg med namnteckning) 2,40; Mörner, C. G. H. (signerad handteckning m. m.) 3,40; Nilsson, S. zoolog. (Ls. 23 sid.) 6,10; Nordenflycht, Hedvig Charlotta (albumblad med vers) 3,15; Oxenstierna, A. (Doc. s.) 3,00 och 4,10; (egenhändig anvisning) 5,05; Oxenstierna, B. (Ls.) 5,10; Persson, H. m. fl. (intyg 1572 4 sig.) 2,50; Persson, J. (räfstetingsinstrument 1560, sig.) 3,50; v. Psilander, G. (Las. m. m.) 2,50; Reuterkrants, E. (Ls.) 2,20; Roos, A. E. (Doc. s.) 2,00; v. Sack, O. (quitt. s.) 2,10; Schefferus, J. (albumblad) 1,25; Schröderheim, E. (Las. i »kambio-stilen») 3,60; Schwarz, Marie Sophie (bref till Rosa Carlén) 1,30; Sehlstedt, E. (vers med namnt. under ritning.) 5,00; Silverstolpe, F. S. (Las.) 2,10; Sommelius, G. L. (Ls.) 4,00; Sparre, C. kardin. (Doc. a. s.) 1,45; Stenbock, Cecilia Göstafsdotter. (Ls. 1620.) 1,50; Stenbock, G. O. (Doc. s.) 1,40; Stenbock, M. (La, namnt. bortklippt) 4,60; Stiernsköld, N. (quitt. s. 1618) 3,50; Stråle, O. till Ekna, (Doc. s. 1602) 2,55; Stuart, A. (quitt. s. 1605) 2,30; Stuart, C. M. (Doc. s.) och Sture, Carin Joensdotter (Doc. s.) 2,25; Stårck, J. P:son (quitt. s. 1609) 2,50; Swensson, A. Gustaf II Adolfs lifknekt (quitt. s.) 6,00; Tollin, F. (Doc. a. s. m. m.) 9,00; Torstenson, L. (L. s.) 3,10; Ullrich, C. (Doc. s. med Barthelemys charta sigillata) 4,55; Wachtmeister, H. (1641—1714) (Las) 15,00; Wallin, J. O. (Las) 3,75; Verelius, O. (Las) 3,10; Wijkman, S. C:son (Doc. s.) och Wikner, P. (Las) 8,75.

Utländska kungliga och enskilda personer.

Philip II af Spanien (Ls) 10,00; Tilly, J. T. (Ls) 6,50; Piccolomini, O. (Ls) 3,50; Koullnef (bref t. von Döbeln m. m.) 12,25; Dumas, A. d. ä (Bas) 2,30.

J. R.

Svenska Autograf-Sällskapet

1901.

Sedan föregående häfte (II: 3) af Personhistorisk Tidskrift utkom, hafva följande personer ingått såsom ledamöter i Svenska Autograf-Sällskapet:

Ständiga ledamöter:

De Geer, *C. L. E.*, Friherre, Godsegare. Leufsta bruk.
Karlstads högre allm. läroverks bibliotek.
Lagrelius, *A.*, Civilingeniör.

Årligen betalande ledamöter:

Ahrenberg, *A.*, född Lindhult, Fru. Göteborg.
Beck-Friis, *G. A.*, Friherre, Andre Sekr. i Utr.-Dep:t.
Bergenstråhle, *Gunhild*, Fru. Upsala.
Björkman, *G. A.*, vice Auditör.
Cassel, *F. G.*, Öfverstelöjtnant.
von Collan, *A.*, Protokollssekreterare. Helsingfors.
Colliander, *C. O.*, Löjtnant. Göteborg.
De Geer, *C. L.*, Fiherre, Godsegare, Hanaskog.
De Maré, *T.*, Öfverstelöjnant, Eksjö.
Edman, *C. G.*, Kanslisekreterare.
Ekelund, *D.*, Kansliråd.
von Essen, *W. H:son*, Friherre, Ryttmästare. Örebro.
af Forselles, *J. A. A.*, f. d. Löjtnant. Upsala.
Gavelius, *G.*, Kamrerare.
Grafström, *H. F. A.*, t. f. Landssekreterare. Karlstad.
Hyltén-Cavallius, *C. H. O.* Wexiö.
von Kræmer, *A. R.*, Friherre, Hofmarskalk.
von Krusenstjerna, *J. G. F.*, Amanuens.
Leijonhufvud, *C. E. A:son*, Friherre. Kapten.
Lewenhaupt, *G. A. S. A. A.*, Grefve. Envoyé. Wien.
Liliequist, *G. N. J.*, Fil. Dr., Aktuarie.
Lindhult, *Ellen*, Fil. Kand. Upsala.
Lindström, *O.*, Godsegare. Nolhaga.
Linnell, *C. L.*, Redaktör. Wexiö.
Löwenadler, *H.*, Handlande. Göteborg.
Malmberg, *E. F. V.*, Löjtnant.
Queckfeldt, *I. J. J. R.*, född friherrinna Rudbeck.
Rogberg, *H.*, vice Häradshöfding. Skara
Rydin, *K. R.*, Kammarråd.
Sparre, *G. A.*, Grefve, e. o. Hofrättsnotarie. Leksand.
Spens, *H.*, Grefve, Löjtnant.
von Stedingk, *H. L.*, Grefve, Löjtnant.
Tauvon, *A. V.*, Öfverstelöjtnant.
Tham, *P. A. O.*, Tjensteman i Sv. Telegrambyrån.
Thorssell, *A. F.*, Kapten.
Uggla, *E. J. G.*, Friherre, Kapten.
Uggla, *T.*, vice Auditör.
Wachtmeister, *W. C. M.*, Grefvinna, född Bennet. Christineholm.
Åkerhielm, *G. F. N.*, Friherre, Kabinettskammarherre. Thorsåker.

Blasius Dundie.

Några anteckningar om en skotsk köpman i Stockholm under 15- och 1600-talen.

För det stora flertalet af denna tidskrift läsare är sannolikt den person, hvars namn tjenar till öfverskrift för följande meddelande, alldeles okänd. Måhända har dock en eller annan sett eller hört detta namn utan att nu erinra sig i hvilket samband. Då emellertid Blasius Dundies namn litet emellan framdrages för att gifva stöd åt den sägen, att han vore upphofvet till namnet Blasie- eller Blasiiholmen torde det icke vara ur vägen och ej utan intresse att något närmare taga reda på mannen ifråga. Det är icke allom gifvet att, så att säga, vara namnfadder åt en hel stadsdel!

Utan att ingå på undersökningar om möjlighet förefinnes för det förmenta namngifvandet, må dock i detta sammanhang påpekas, att Blasii namn under 1600-talet verkligen återfanns i namnet på en återvändsgränd bakom Slottsbacken åt Köpmangatan; hvarvid likväl är att bemärka, att mannens såväl dop- som slägtnamn ingingo i grändens benämning: »Blasius Dundies gränd». I öfverensstämmelse härmed skulle Blasieholmen snarare fått namnet Blasius-Dundies holme, för så vidt denne Blasius verkligen varit upphofvet till namnet.

Blasius Dundie var dock ingalunda den ende i Stockholm som vid slutet af 15- och början af 1600-talet var bärare af dopnamnet Blasius. Stadens sekreterare Blasius Olofsson, en myndig och betydande man, lefde ännu under 1570-talet; samtidigt nämnes äfven en Blasius köttmånglare; en Blasius Michelsson mördades 1593 på Helgeandsholmsbron femte dag Jul, och under de första decennierna af 1600-talet förekommer i stadens tänkebok en Blasius strömskrifvare. Blasius Dundie kan således mer än väl haft medtäflare vid den omtalade namngifningen. Vi måste emellertid lemna denna fråga oafgjord och nu endast meddela de

ord, hvilka Elers egnar häråt i sitt klassiska arbete om Stockholm. Han säger nämligen (Del. 2, § 5, sid. 311, 312):

»Innan berättelsen derom vidare fortsättes, bör något nämnas hvarifrån Blasius, Blasii eller Blasie-holmen, kan härleda sitt namn; hvarom ingen underrättelse i häfderna kunnat igänfinnas; och hvarom blott en mer eller mindre trolig gissning kan uppgifvas.

Ibland de sju holmar, hvaruppå Stockholm blifvit byggd, räknar Tuneld i sin Geographie öfver Sverige, S:ti Blasii-holmen. Man skulle således lätt falla på den tanken, att detta benämnande skedt efter Blasius, en Biskop, som för sin tro och bekännelse blifvit halshuggen, och hvilken dag på runstafven utmärkes med ett halft korss, och firades såsom half-helig, den 3. Febr. ännu vid år 1526.[1] Men som Helgonens dyrkan, redan var aflagd, då holmen först började kallas Blasie- och Blasius-holmen, och S:ti Blasii-holmen i Handlingarne icke förekommer; synes någon annan orsak dertill hafva föranledt.

En välmående borgare i Stockholm Blasius Dundeij omtalas ofta i Stadens Tänkie-bok, på 1590-talet, som skall hafva haft en badstuga på gamla Skeppsholmen. Att holmen mera än 50 år derefter, skulle förvara minnet af denna Blasius och hans badstuga; kan vara en möjlighet, då långt större saker, leda sitt upphof af en lika ringa och obetydelig ordsak; men då här är fråga om gissningar, kan det väl icke anses vågsamt, att underkasta en närmare granskning, om Blasie-holmen, icke skulle kunna vara ett sammandraget ord af gamla Skeppsholmen. Blasius-holmen torde sedan i Handlingarna blifvit nyttjat, för att ändra missbruket, af Blaskeholmen. Många dylika exempel kunde härvid anföras såsom, Bruns-viken, för Brunkebergsviken, Galtegillet, för Callente-gillet, Kinsta-gatan, för Kinhesta-gatan, med flere, om man vore kär i sin tanke».[2]

Af flera skäl måste Elers antaganden anses otillfredsställande. Såsom ofvan antyddes är här dock icke rätta platsen för att kritiskt behandla denna fråga.

Vid forskningar, afseende ett närmare studium af Blasii förhållanden har emellertid anträffats en del fakta rörande honom, hvilka ur kulturhistorisk synpunkt ega ett rätt stort intresse. Det är sålunda hvad ur olika handlingar kunnat sammanföras, som här nedan meddelas.

I Svenska Adelns Ättartaflor, utgifna af Gabriel Anrep, finnes på slägten Bergenfelt (Del. 1, sid. 158) meddeladt att Kongl. Räntmästaren Peder Pederson, adlad Bergenfelt, år 1604 3/10 blifvit gift med »Catharina Dundi, dotter af Konung Johan III:s köpman Blasius Dundi af adelig ätt i Skottland» och Catharina

[1] Dijkmans K. Handr. p. 101.

[2] De gamla Romares »Cæsarea Augusta», heter nu Saragossa; ett bevis att långa ord blifvit ifrån älldste tider så sammandragne, att de med möda igänkännas.

Andersdotter. Denna uppgift är i hufvudsak riktig, dock måste framhållas dels att Blasius helt visst icke var af adlig slägt, dels att han, om han också vid vissa affärstransaktioner handlade på Konung Johans uppdrag, ej synes haft titeln af »Konungens köpman».

När Blasius först kommit till Sverige, är ej kändt, men redan 1576 omtalas han i stadens tänkebok med anledning af ett skeppsbrott, som ett af honom i Norrköping jemte en annan skotte, Hans Andersson, befraktadt skepp hade lidit vid Falsterbo ref. Af handlingarna i målet framgår att Blasius stod i begrepp att resa till Holland för att söka få sin rätt emot den holländske skepparen, som förorsakat skeppsbrottet genom att segla på skottarnes skepp, fördt af en skeppare från Rostock, Hans Westphal.

Sannolikt befann sig Blasius under närmaste tiden på resor, men 1578 finna vi honom åter i Stockholm, då han den 17 Juli af konung Johan erhöll tullfrihet för det löpande året samt till ett visst belopp för de båda efterföljande, detta såsom betalning för gjorda förskott. Han tyckes utöfvat en särdeles omfattande affärsverksamhet samt erhöll under den närmaste tiden icke sällan försäkring om friheter och förmåner såväl från konung Johan som från hertig Carl; bland annat erhöll han 1583 förläning på alla oxhudar från Upland, Småland och Östergötland m. fl. såsom betalning för kläde, sidentyg m. m., som han lemnat dels till krigshären, dels till konungen. Hans verksamhet tyckes hafva rört sig icke blott inom vanlig handel utan var säkerligen förenad med bankirrörelse samt skeppsrederi.[1] I konung Johans registratur kallas han endast »Blasius Dundij» utan någon som helst beteckning, men i ett bref af 1597 kallas han af hertig Carl: »Vår käre herre broders borgare och undersåte här i staden, Blasius Dundij». Det är måhända detta uttryck som gifvit anledning till att han blifvit kallad konung Johans köpman.

Snart nog synes Blasius ha fått fast fot i Stockholm ty han inköpte vid olika tillfällen hus och tomter i staden: sålunda egde han, bland annat, ett stort stenhus vid Köpmangatan, som han tillhandlat sig af Jacob Bagges arfvingar, nemligen det hus på södra sidan, som var beläget i hörnet af Skärgårdsgatan. Detta hus tillträdde han 1591. Dessutom inköpte han samma år en tomt i S:t Johannes gränd. Framför huset vid Köpmangatan

[1] Blasius var äfven en af de 6 Stockholmsborgare, som jemte 4 af magistraten erhöllo uppdrag att åt k. Sigismund och hans unga drottning vid deras ankomst till Stockholm 1593 öfverlemna ett förgyldt »kredens».

egde han en mindre trädgårdstomt och här befann sig den efter honom uppkallade Blasius Dundies gränd, som fordom hetat Staffan Sasses gränd. På södermalm egde Blasius en »kryddgårdstomt» samt åt Danviksidan en »badstuga», hvilket allt framgår af bevarade handlingar. Deremot har man ej kunnat konstatera, att han egde någon tomt eller gård på norrmalm, än mindre på Blasieholmen, som under hans tid kallades Skeppsholmen, senare gamla Skeppsholmen. Första gången namnet Blasie- eller Blasiusholmen nämnes i bevarade handlingar synes vara 1633.[1]

Omkring 1586 torde Blasius här i Stockholm ingått äktenskap med Catharina Andersdotter, som måhända var en anförvant (syster) till den ofvan omnämnde skotten Hans Andersson. Vid denna tidpunkt var det äfven som Blasius, blefven mera bofast i Stockholm, inköpte åt sig en familjegraf öfver hvilken en arbetad stenhäll var lagd. Det är helt säkert af denna stenhäll, som här ett stycke i afbildning återgifves. Detta stycke hittades år 1895 vid gräfning i huset N:o 1 Smala gränd och befinner sig nu i statens historiska samlingar.[2]

Under denna grafsten begrofs sannolikt icke långt härefter Blasii ofvan omnämnda hustru.

---

[1] Lundeqvist (Stockholms Stads Hist.) uppgifver oriktigt 1645. Den äfven af honom, efter ett af Adlersparre (Hist. Handl.) tryckt bref till Ax. Oxenstierna, meddelade uppgiften, att en gnista från Blasii badstuga å Blasiiholmen antändt hus i staden vid 1625 års stora eldsvåda, är sannolikt äfven felaktig, ty i sjelfva brefvet omnämnes ej badstugans läge.

[2] Antagligt är att en del grafstenar från Storkyrkans kyrkogård bortsålts till grundläggning m. m. hvarigenom förklaras att detta stycke kunnat finnas på Norrmalm. Icke längre sedan än förlidet år (1900) kunde man bland de till omläggning af k. slottets yttre borggård använda gatstenarne finna bitar af grafstenar eller kors, åtminstone en med ännu fullt synliga guldbokstäfver. Denna sten blef likväl strax borttagen.

Härefter ingick Blasius ett nytt gifte, nemligen med Malin Wilhelmsdotter, som förorsakade honom många bekymmer och obehag, hvarom vi här nedan skola meddela ett och annat af intresse. Ungefär vid samma tid, år 1599 i Juli, blef Blasius anklagad af Eric Jöransson å Hertig Carls vägnar »att han här i staden ligger och stämplar hemligen med främmande och andre Sveriges rikes upproriske». Blasius, som inkallades för rådhusrätten svarade: »att med Guds hjelp skall aldrig befinnas att han antingen med en eller annan eller andra, hemligen eller uppenbarligen något till det ringaste stämplat hafver». Något vidare obehag synes han ej haft af denna affär, men deremot torde processen mot hustru Malin, förorsakat honom mer än en bitter stund.

Blasii äktenskapliga vedermödor belysas bäst af följande anteckningar ur rättegångsprotokollen i stadens tänkebok för åren 1599 och 1600.

Den 3 dec. 1599 kom Blasius upp i rätten och beklagade sig »att här i staden ginge ett allmänneligt ondt rykte» om hans hustru. Detta tyckte han »af hjertat illa vara» men likväl hade han förnummit att tyvärr funnes »onde liknelser» till att ryktet vore sant. Också ingaf han till rätten en anklagelse afdelad i flera punkter. Bl. a. uppgaf han att hustru Malin, när hon gått ur kyrkan, besökt en man benämnd »Claes Benickenn» samt att hon sändt denne diverse gåfvor såsom vin och stekta höns, för hvilket Claes i ett bref, som upplästes, tackade Malin. Sedermera skulle hon haft förbindelse med en skotsk mönsterskrifvare, med hvilken hon druckit och »pannketerat», gått och »spatserat» med honom samt skänkt honom skjortor och »Ermkleder».

Äfvenledes påstod Blasius att herr Caspers hustru[1] hade »skällt henne för en Slamsäck».

Dessutom tillvitade Blasius sin hustru att hafva skrifvit bref till William Brun, »som ärlighe hustrur icke plägar göra», samt att hon gått i badstuga med denne.

Den allvarligaste förebråelsen var riktad emot hennes förhållande till en »Polensk herre, Kornalsky benämnd». Denne hade hela vintern vistats i Stockholm och på hans finger hade Blasius igenkänt sina egna guldringar och en gång, det var »om S:t Johannes tid om en afton», då Blasius varit något beskänkt och lagt sig att sofva, blef Kornalsky qvar i stugan ensam med Malin. Då klockan slog 10 vaknade Blasius. När han fann Kornalsky

[1] Sannolikt pastorns i tyska kyrkan Casper Stappelii fru.

der ännu, hade han gifvit sin hustru ett »munnslag». Då gick Kornalsky efter tvenne sina tjenare, som med dragna värjor så när hade nedergjort Blasius, om icke hans drängar, hvilka blefvo illa sårade, hade kommit honom till hjelp.

Vid ett annat tillfälle hade Blasius genom Sander Trumpe låtit spionera på Malin och Kornalsky, och hade Sander, då han kom tillbaka, sagt: 'O Blasius! om din hustru är ärlig, då är ingen ärlig i Stockholm'.

När Kornalsky skulle resa hade Malin skaffat sig lägenhet att träffa honom och skänkt honom »ett Ermkläde med hennes och hans namn inbundet i ett hjerta med några älskogsrim».

Blasius hade äfven bemäktigat sig sin hustrus »sömskrin» och förvarat det i sin kammare. När Malin fick veta detta, blef hon illa tillfreds och skall hafva sagt: »om jag hade 100 lif, så är jag nu af med dem» samt sökt muta sina tjenare att återtaga skrinet, men först sedan flere, oaktadt frestande löften om ersättning, nekat, hade hon lyckats öfvertala en sin piga, Agda, att söka få tillbaka skrinet mot löfte, att hon skulle få »fem alnar engelskt» (kläde?). Agda lär då praktiserat sig genom ett fönster in i Blasii rum och öppnat dörren, hvarefter Malin skall hafva uttagit en del bref ur skrinet och bränt upp dem, men skrinet lät hon stå qvar. Denna anklagelse bestyrktes af Agda.

En gång hade Blasii dräng, Clemet Eriksson, mött Holger målares mästersven i porten hos Blasius. Då hade mästersvennen sagt till honom: »känner Du detta här konterfej?» Clemet hade då svarat: »Det är herr Kornalskys konterfej», hvartill mästersvennen svarat: »men din matmoder säger att det intet är likt honom».

Bland inkallade vittnen var en annan af Blasii drängar, Henrik Larsson, som meddelade att Kornalsky en söndagsqväll kommit löpande ur sitt herberge och in i Blasii hus; när han kom upp i stugan »buldrade» han på kammardörren, der Blasius låg och sof; fick så upp dörren, kom in och kastade sig öfver Blasius och »skälde honom för en skåtzk skälm och förrädare»; sedan kommo hans drängar med värjor och hade helt visst tagit Blasius afdaga i sängen, om icke Henrik Larsson och den andre drängen kommit till hans hjelp; de hade dock båda fått värjsting.

Då emellertid vid detta första förhör intet kunde afgöras, erhöll hustru Malin »respit till nästkommande rådstugudag» och skulle då inkomma med skriftliga svaromål på Blasii anklagelsepunkter.

Derförutom blef den ofvan omnämnde William Brun förhörd inför rätten. Han förklarade att hvad brefvet, som Malin skulle skrifvit till honom, anginge, så hade han aldrig haft det i sina händer och visste intet derom. Rörande anklagelsen att hafva varit i badstugan samtidigt med Malin, nekade han dertill, men att det en dag händt sig om morgonen, då han gått ut på Malmen (Södermalm) och besett sina hästar, att Malin kommit gående. Han hade då frågat henne, hvart hon skulle gå så »bittige»? Hon svarade till »Dannewijkenn»; hvarpå han ytterligare tillade »hafver icke Blasius så många hästar att I kunden köra dit»? Då svarade hon »jag hafver lust till att gå». Härtill hade William Brun sagt: »förr än I skolen gå dit, förr vill jag låna Eder en häst»; sedan satte han henne »på sledan» och körde henne till Danviken dit äfven pigan följde med. Derpå körde han hem och såg henne ej mera den dagen. Om denna sak hördes äfven en skeppsskrifvare Nils Mauritzson, som meddelade, att den gången, då hon var vid Danviken, hade han skjutsat henne hem, och när de kommo till »Södra port», höll hon der och visade pigan hem sägande: »laga så att du får mat åt folket och om Blasius spör efter mig, så säg, att jag kommer strax hem». När pigan kom tillbaka hade Malin sagt till henne: »gack och se om William är inne». Pigan, som kom strax igen, svarade, ja! Hvarefter Malin sände henne till Danviken och lofvade drängen, som skulle följa henne, »en slagen daler».

I denna punkt vittnade äfven hustru Valborg, som bodde i Blasii badstuga vid Danviken. Hon lät förstå, att Malin varit i badstugan såväl med William som med Kornalsky, dock ville hon ej påstå att hon varit ensam med William utan hade badstugupigan och annat folk varit inne samtidigt. Till Kornalsky hade Malin lånat »ett bolster 7 alnar långt, 1 par lakan, en bordduk 9 alnar lång, ett örngått och ett handkläde». Hustru Valborg berättade äfven att Malin en gång hade sändt sin piga efter henne och då hon kom in till Malin, hade denna bedt henne sälja åt sig »en förgylld barnhufva». Sedan hade hon gifvit henne en guldring att sälja, men den kunde hon ej finna köpare till. Då var Malin »svåre bekymred» och sade: »får jag icke penningar så må jag dö, ty jag är någon skyldig»; derpå spände hon ur sitt bälte en kedja, en aln eller fem qvarter lång; den pantsatte hustru Valborg för 11 mark.

Blasius gaf äfven tillkänna, att William Brun hade till hans stuga förärat honom ett fönster med William Bruns och Tomas

Clemetz namn. När Malin fick se det, slog hon ut Tomas Clemetz ruta och lät sätta i en annan med sitt namn i stället.

På angifven dag blef nytt vittnesförhör och derefter upplästes Malins skriftliga svar på Blasii anklagelsepunkter.

Af de mest tidsmålande svaren må anföras: Att herr Caspers hustru skulle kallat henne »slamsäck» vore ingalunda sant; detta ord hade Blasius sjelf användt, såsom tvenne gode män kunde intyga att herr Caspers fru sagt till dem.

Brefvet till William Brun sade hon vara skrifvet, innan hon blef gift med Blasius; till badstugugången nekade hon samt hänvisade till William, som sjelf kunde svara, då han ju var närvarande.

Angående de ringar, som Blasius sett på Kornalskys finger, sade hon att »när hon dansade med Kornalsky i julhelgen, tog denne ringen af hennes finger och satte på sig; två dagar derefter återfordrade hon ringen och fick den strax tillbaka.

Att hon skulle varit ensam med Kornalsky i »stugan» förnekade hon, ehuru Blasius och hans drängar trodde så; hon hade nemligen vid det tillfället varit uppe i visthuset för att taga ned kött. Eftersom Blasius då tilltalat Kornalsky något hårdt, blef denne vred och deraf hade yppat sig det »parlementhe», som skedde mellan drängarne om qvällen.

Hvad »ärmklädet» anginge bad hon Blasius, att han måtte bevisa sanningen af sitt påstående. Äfven rörande »sömskrinet» sökte Malin fritaga sig under påstående, att deruti endast funnits tvenne handskrifter samt tvenne visor, men icke något porträtt af Kornalsky, såsom Blasius torde antagit.

Rätten resolverade att såväl William Brun som Malin skulle aflägga ed, att de vore oskyldiga.

Härmed var dock ingalunda tvisten afgjord, ty på grund af Malins nedkomst blef saken uppskjuten. Påföljande år kom emellertid Blasius inför rätten och yrkade att få målet åter upptaget. Den 11 okt. 1600 företrädde kyrkoherden i Storkyrkan, magister Carolus Petri Hedemorensis och vitnade huru Malins skriftemål hade varit, när hennes nedkomst tillstundade. Då hade han i sina medbröders närvaro »icke en utan några resor» förmanat henne vid hennes själs salighet, att hon skulle se sig visligen före och bekänna rätta sanningen inför Gud och dem, om hon vore fri eller icke, för det som af hennes man blifvit henne tillvitadt på rådstugan. Dertill hade då Malin svarat: »Jag vill ej bekänna annat än rätta sanningen», och medgaf att hon hade

»ställt sig något lättfärdigt» emot sin man i sitt hushåll, men »sjelfva gärningen» vore hon fri för.

Sedan hon ytterligare af kyrkoherden förmanats, »att hon skulle erkänna sanningen och betänka att den eviga plågan och pinan och den eviga skammen vore ojemförligt mycket större än en liten verldslig skam», hade hon sagt, att hon ej visste utaf någon annan man än Blasius. Andra vittnen voro äfven inkallade; de förkunnade att vid den tid, då det steg som allra värst till med Malin, hade modern sagt: »nu ser jag att du äst skyldig». Malin hade då svarat: »Om jag är skyldig eller vet af någon annan man än Blasius, så gifve Gud, att det barn jag skall föda varder likt ett djefvulsbeläte och icke menniskors».

Några dagar efter detta sista vittnesförhör kom Blasius åter upp i rätten och begärde: »att honom måtte vederfaras hvad Sveriges lag medgifver i den sorgliga saken emellan honom och hans hustru. Antingen rätten vill eller kan värja eller fälla henne, dermed skulle han gärna låta sig nöja». Steg så hans hustru fram och jemte henne sjutton ärlige »Danneqvinnor» från Stockholm. Tillfrågade af rätten, hvarföre de infunnit sig der, svarade de, att de kommit för att »värja» hustru Malin för »det grofva tillmäle, som Blasius hade tillvitat och tillmätit henne».

Malins moder anförde då, att endast tre timmar förrän hennes dotter blef förlåssad, tog hon ett glas »bastant», som stod i fönstret och med detsamma hade hon sagt: Gud gifve, att jag må dricka min död uti detta glas, icke allenast den timliga utan äfven den evige helvetes döden, om barnet tillhör någon annan än Blasius Dundie.

Härefter tillspordes de sjutton hustrurna, om de ville fria Malin med laga ed, om sådant skulle tillsägas dem. Dertill svarade de, ja.

Blasius blef nu inkallad inom »lykta dörrar» och tillfrågad hvad han ville göra i saken; om han ville fullfölja, hvad lagen medgåfve, eller om han hade andra afsigter. Dertill svarade han, att efter han vore en gammal man och gerna härefter såsom hittills ville bära ett ärligt namn, vore det hans mening att Malin måtte fria sig såsom lagen säger, om hon kunde, hvilket icke blott henne utan äfven honom skulle vara till större »berömmelse» och ära. Dock ginge hans mening ut på, att hon först skulle gå ed allena; sedan skulle de »ärlige danneqvinnorna, som med henne vilja gå lag», frågas af rätten, om de ville bekräfta denna ed. Jakade de dertill, så ville han sedan betänka, hvad han ytterligare skulle göra i saken.

Tisdagen derefter voro Blasius, Malin och vittnena åter uppe på rådstugan, hvarvid förhör anställdes med Arfvid Eriksson, som vittnade att »den tid då fångebyte skedde på gränsen, skulle hvar och en bekänna huru han hade uppfört sig; då hade Kornalsky tagit Arfvid vid handen, i det han steg på den danska gränsen och Arfvid på den svenska, sägande: »jag är beskylld för en hustru i Stockholm, men, så sannt mig Gud hjelpe till lif och själ, är jag fri för henne och Gud skall vara en domare deruti på den yttersta dagen». Blasius berättade då, att han sjelf i sitt eget hus hade sagt till Kornalsky: »Jag manar Eder Kornalsky, på Eder adliga ära, att om I hafven något oärligt i sinnet här i mitt hus mot min fattiga hustru, då beder jag Eder att I måtten blifva härifrån». Då hade Kornalsky högligen svurit vid sin själ och salighet, att något sådant hade han aldrig haft i sinnet. »Derföre» sade Blasius »tror jag visst att Kornalsky hafver en kristlig själ i buken».

Sedan detta var sagdt, steg Malin fram med de sjutton hustrurna, som förut åtagit sig att »värja» henne. Blasius hade emellertid betänkt sig och sade: ed är, Gud bättre, redan härstädes nog aflagd, och på det att ingen »själavåda af så många och stora eder måtte förorsakas», ville han uppgifva sin fordran på edens afläggande. Dock vore detta lika kraftigt som om eden vore aflagd i enlighet med 22. kap. i Rådstugubalken, deri säges: »Gifver målsäganden, fogden och borgmästaren honom den eden upp, vare så god ed gifven som gången».

Härefter blef hustru Malin såväl af sin man som af rättens ledamöter samt af de sjutton »danneqvinnorna», som velat fria henne, »fliteligen och högeligen förmant», att hon efter denna dag skulle taga sig väl tillvara för ett lättfärdigt umgänge med »löst partij», så väl kvinnor som män, och istället akta sitt hus och älska sin kära man samt näst Gud hafva honom för ögonen, honom älska och ära samt med all trohet och rättrådighet mena, både inom och utom huset som andra ärliga »danneqvinnor» pläga att göra, af hvilka hon skulle taga exempel och efterrättelse. Sedan Malin inför rätten försäkrat att hennes afsigt vore att uppföra sig sålunda, och Blasius ytterligare varnat henne och förbehållit sig laglig rätt att åtala dem, som »ville förebrå honom eller hans hustru någonting eller förolämpa dem för denna sak, antingen i ögonen eller på baken» blef, såsom tänkeboken lyder: »all denna tvistiga sak mellan Blasius och hans hustru upphäfven, så att han på all vänskap, kärlek och god vilja gaf inför rätten sin hustru

handen och hustrun tog honom på samma sätt i famnen och gingo med hvarandra hem af rådhuset väl förlikte».

Ännu återstod en formalitet. De bref, som Blasius företett under processen, skulle bäras upp i rätten och skäras sönder (kopior skulle läggas i stadens gömmor) och likaså skulle »ärmklädet» förstöras, men i tänkeboken meddelas att Blasius i stället bjöd ståthållarne, borgmästare och råd »till gäst hem till sig» och der blefvo både brefven och »ärmklädet» uppbrända i allas deras närvaro.

Sålunda slutade med glam denna långvariga tvist, som erbjuder många för kulturhistorikern högst intressanta drag, men för hvilken tyvärr ej här kunnat redogöras i detalj.

Sannolikt lefde hustru Malin ej länge efter ofvanbeskrifne händelser. Säkert är att Blasius under det första decenniet af 1600-talet en tredje gång gaf sig ut bland skären i äktenskapets ofta nog stormuppfyllda haf. Hans tredje hustru, Anna Hansdotter, skänkte honom minst tre barn, deraf döptes 1611 $^6/_1$ i Storkyrkan en son, som erhöll faderns namn Blasius; de tvenne andra barnen med Anna föddes 1615 $^{26}/_2$ och 1619 $^{29}/_4$.[1] Blasius var då mycket gammal; i det föregående hafva vi sett, att han sjelf redan år 1600 kallar sig en gammal man och enligt ett rådhusprotokoll af 1615 $^8/_{11}$ kunde han, på grund af »ålderdomssvaghet», ej infinna sig i rätten. Vid Blasii död, som inträffade år 1620 eller 1621 yppade sig tvist mellan barnen i dessa tre giften samt Blasii enka, ofvan nämnda Anna Hansdotter, som särskildt kom i delo med mannens måg Peder Pedersson Bergenfelt. Denne gjorde svårigheter att lemna henne del i det stora stenhuset vid Köpmangatan, och häröfver beklagade hon sig ännu 1624 i rätten, sägande att: »han tagit hennes mans hjerta ifrån henne och äfven tagit mannens signet, hvarmed han nu gjorde hvad han ville». Han var kort och godt, enligt hennes påstående, en »tjuff».

Den »unge Blasius Dundie» omtalas ännu 1635 $^2/_3$, då hans »fasta egendom» uppbjöds inför rätten af Simon Simonson, som sannolikt köpt fädernehuset. Härmed försvinner äfven Blasius Dundies namn ur stadens annaler. D. v. s. ännu 1699 omtalas

---

[1] Det är sannolikt något af dessa trenne barn, som åsyftas i följande anteckning i Storkyrkans räkenskaper 1627 $^{12}/_1$: »Begr. ett sal. Basilius Dundis barn».

den efter honom uppkallade gränden, hvars namn dock då förvandlats till »Blåss Dunderts gränd».

Troligen flyttade den nyssnämnde unge Blasius öfver till Skotland, ty i tillgängliga döds- och begrafningsböcker från Storkyrkan, Tyska kyrkan eller Riddarholmskyrkan har han ej kunnat spåras. Deremot vet man, att halfsystern, Catharina Blasiidotter, som gifte sig med Peder Pedersson Bergenfelt, afled 1650 $^{14}/_{12}$ och begrofs i Munsö kyrka. Äfvenledes är det anledning förmoda, att den Brita Blasiidotter, som 1626 $^{30}/_{11}$ vigdes i Storkyrkan (se Vigselboken, utg. af Sv. Autogr.-Sällskapet) med en Thomas Glenn, hvilken egde ett hus vid Köpmangatan och omtalas ännu 1646 $^{8}/_{4}$, samt helt visst är identisk med en Thomas engelsman, ofta omnämnd i handlingar från denna tid, var en dotter till Blasius d. ä. i något af hans senare giften. Skulle denna förmodan besanna sig, är det äfven mer än troligt att »en gammal skottzk Hustru, som war hos Tomas Glend» och begrofs i Storkyrkan 1635 $^{9}/_{10}$ (enl. kyrkans räkenskaper) var Blasii sista hustru, den ofvan omtalade Anna Hansdotter.

F. U. W.

Stockholms öfverståthållare

Af N. v. D

Friherre Rutger Fuchs.

Ättling af en gammal adelsslägt af böhmisk- lithauiskt ursprung föddes Rutger Fuchs år 1682 i Malmö, der hans fader öfverstelöjtnanten Christian Fuchs, hvilken vid unga år trädt i svensk krigstjenst, då var kommendant. Modern var af svensk börd och hette Susanna Leonora Leijonsten. Redan 17-årig följde han sin faders exempel och ingick som volontär vid ett svenskt infanteriregemente. Följande år blef han fänrik, samtidigt med att det stora nordiska kriget utbröt. Den unge Rutger blef det dock icke förunnadt att följa hjeltekonungen på hans stolta segertåg. Han dömdes att stanna hemma, medan hans kamrater i Ryssland och Polen höljde sig med ära, men hans befordran synes ej hafva lidit häraf, ty 1704 var han redan kapten och kompanichef. Samma år tog han del i en expedition, som skulle undsätta det af ryssarne belägrade Narva. Företaget misslyckades dock liksom äfven ett annat dylikt följande år, riktadt mot det nyanlagda, hotfullt uppblomstrande Petersburg. Fuchs fick emellertid här tillfällen att visa sitt mod och sin duglighet. 1710 upphöjdes han också till major vid Dalregementet och kommenderades kort derpå med sin bataljon till det af pesten svårt hemsökta Stockholm för att vaka öfver upprätthållandet af de till stadens säkerhet träffade anstalterna. Detta värf fullgjordes af honom på ett synnerligen berömvärdt sätt och rotfäste än mer hans anseende som framstående officer.

Segerjublets lyckliga dagar voro nu förbi. Det af talrika fiender ansatta fäderneslandet nödgades uppbjuda sina yttersta krafter för att från egna gränser afvärja de fruktansvärda angreppen. Den lyckliga utgången af slaget vid Helsingborg ingöt dock nytt mod i de nedslagna sinnena, och en sista här utrustades för att från Turkiet söka hemföra den konung, hvars återkomst ensam ansågs kunna skänka räddning ur nöden. Nu

fick äfven Fuchs vara med, fick som t. f. öfverstelöjtnant föra befälet öfver Dalregementet, utmärkte sig vid flera tillfällen och tog en synnerligen ärofull del i den glänsande men gagnlösa segern vid Gadebusch. Svårt sårad, med högra benpipan krossad, fördes han från slagfältet till Wismar för att der vårdas. Efter ett år var han väl åter i stånd att föra svärdet för sitt land, men de sår, han erhållit, hade efterlemnat krämpor, hvilka under hans återstående lefnad skulle tidt och ofta göra sig påminta.

Han återvände nu till Sverige och erhöll i uppdrag att på nytt uppsätta det af kriget hårdt åtgångna Dalregementet. Med detta kommenderades han derpå till Roslagen för att försvara denna landsdel mot ryssarnes anfall. 1716 erhöll han svensk adlig värdighet och fick samma år order att med sina dalkarlar rycka in i Norge och förena sig med den under konungens eget befäl der befintliga armén. Vid det kort derefter företagna första angreppet å Fredrikshalds fästning ådagalade han stor tapperhet och, då vid samma tillfälle öfversten vid Södermanlands regemente stupat, utsåg Carl XII Fuchs till hans efterträdare. I spetsen för nyssnämnda regemente fick han nu 1718 deltaga i det af konungen ledda andra infallet i Norge och den nya belägringen af Fredrikshald, hvarpå Carl XII:s död gjorde ett så hastigt slut.

Med hjeltekonungens död tystnade för en tid det vilda stridslarmet och aflöstes af fredsunderhandlingarne. Men då dessa ej genast tycktes föra till ett för Ryssland behagligt resultat, lössläppte zaren mot det olyckliga Sverige sina mordbrännareflottor, hvilka på det grymmaste förhärjade och ödelade dess stränder. Efter att hafva nedbränt ett stort antal kuststäder beslöt fienden att rikta ett afgörande slag mot Stockholm, viss om att dess förstörande skulle bryta landets sista motståndskraft. Hufvudstaden var emellertid från sjösidan väl försvarad, hvarför ryssarne ej vågade ett direkt anfall mot densamma. De gjorde stället ett försök att kringgå den starka ställningen och genom det s. k. Stäkesund smyga sig fram till Stockholm. Lyckligtvis upptäckte man i tid den hotande faran, och i feberaktig hast vidtogos på stället anstalter till densammas afvärjande. Försänkningar gjordes, förskansningar uppkastades, och en truppstyrka ditsändes till desammas försvar. Knappt var detta medhunnet, förrän ryska flottan visade sig och landsatte sina skaror. Med våldsamhet stormade dessa mot de nyuppförde skansarne och voro nära att trots det mest hårdnackade motstånd sätta sig i besittning deraf,

Friherre Rutger Fuchs,
Öfverståthållare i Stockholm 1739—1753.
(Oljemålning tillh. magistraten i Stockholm.)

då Fuchs, som vid första bud med sitt regemente i ilmarsch skyndat till stället, kom de svårt beträngda till undsättning och höll fienden stången så länge till dess ytterligare förstärkningar hunno anlända, hvarefter ryssarne med sådan kraft kastades tillbaka, att de nödgades åter inskeppa sig och afstå från alla vidare anfall mot Sveriges hufvudstad.

I Stockholm hade vid ryktet om ryssarnes annalkande uppstått en panisk förskräckelse. Så mycket större blef glädjen öfver deras nederlag, och Fuchs, som allmänt ansågs hafva största äran deraf, blef helt naturligt hyllad som stadens räddare. Äfven regeringen skyndade att belöna hjelten med friherrevärdighet och generalmajors grad. Med denna hans främsta militära bedrift kan emellertid hans krigiska bana anses afslutad. Väl blef han äfven följande år 1720 kommenderad till hufvudstadens närhet för att skydda densamma mot befarade nya angrepp, men snart kom freden, och med den öppnade sig för honom nya verksamhetsfält. Han synes nu till att börja med hafva delat sin tid mellan de embetsgöromål, hans befattning som regementschef medförde, och ett verksamt deltagande i det nyss öppnade parlamentariska lifvet. Liksom flertalet af denna generations män, hvilka varit vittnen till det gränslösa elände, envåldet orsakat, torde han med glädje hafva helsat frihetens återställande och liksom flertalet redlige, upplyste patrioter slöt han sig till det parti, som stödde den store statsmannen Arvid Horn i hans oaflåtliga arbete för det förhärjade, utarmade fosterlandets återupprättande ur dess förfall. Han intog snart ett framstående rum såväl på riddarhuset som i mössornas råd och insattes i flera af ständernas deputationer, äfven i den främsta af af dem alla, den politiska maktens brännpunkt, det sekreta utskottet, der han äfven visste att göra sina framstående egenskaper gällande. Det stora anseende, han åtnjöt, framgår också deraf, att han 1723 af Kongl. Maj:t blef foreslagen till president i Kammarkollegium, äfvensom af ständerna fyra år senare kallades till riksråd, en ära, hvilken han dock trots alla konung Fredriks öfvertalningsförsök undanbad sig.

Nationens krigiska anda, länge domnad till följd af rikets allmänna svaghetstillstånd, började emellertid åter vakna, sedan en långvarig fred skänkt nya krafter. Hoppet att genom upplifvandet af forna bragder kunna från arffienden i öster vinna tillbaka de förlorade provinserna anslog mäktigt i synnerhet de ungas sinnen. Men äfven de gamle karolinerna begynte känna

förra dagars stridslust ånyo uppflamma, och sjelfva Rutger Fuchs, hittills en af fredspolitikens ifrigaste förkämpar och dertill en af Horns förtrogne vänner, greps af den allmänna hänförelsen och närmade sig sina hittillsvarande motståndare hattarne. Också mottogs han af dem med öppna armar och sågs snart som medlem af den krets af generaler, som öfvertagit ledningen af den nya krigiska rörelsen. Likaså blef han en af de 12 ledamöter af sekreta utskottet, hvilka erhöllo i uppdrag att utarbeta den »plan till rikets försvar och säkerhet», på grund hvaraf kriget följande år blef förklaradt.

Fuchs' hastigt upplågade stridslust dämpades dock snart och det af flera orsaker. Den hätska partiförföljelse, som nu, sedan hattarne fått öfverhand, af desse riktades mot Horn och hans anhängare i rådet, kunde ej annat än väcka liflig förtrytelse hos den store statsmannens vän och beundrare. Klok och besinningsfull, som han var, började han äfven snart nog inse, på huru svaga grunder i sjelfva verket krigsvännernas lysande förhoppningar hvilade, och, väntande föga godt af den äfventyrlighetens och lättsinnets anda, som så tydligt framträdde i de nu styrandes rådslag, vände han snart åter till sina gamla vänner mössorna och sökte derefter på allt sätt bekämpa dem, som nyss förut varit hans bundsförvanter, ådragande sig härigenom desses bittra hat.

Öfverståthållareembetet i Stockholm hade emellertid blifvit ledigt. Fuchs, som länge önskat denna befattning, sökte den nu och erhöll den 18 april 1739 fullmakt derå. En af hans första embetsåtgärder blef att förrätta mönstring med den nämnda år till Finland sända trupptransporten. Tre år senare fick han vidtaga anstalter för att mottaga och herbergera de från det med så stora förväntningar begynta kriget återvändande, af brist och sjukdomar illa åtgångna härskarorna, af hvilka hela hopar dogo på Stockholms gator, innan det blef möjligt att förskaffa dem qvarter. Snart derefter uppstodo nya bekymmer, då de upproriske dalkarlarnes intåg i staden der framkallade allmän oro och förvirring, och knappt hade detta oväsen stillats, förrän generalen grefve C. E. Lewenhaupts flykt ur fängelset, en tilldragelse, som möjliggjorts derigenom, att öfverståthållaren af medlidande tillåtit fången att vara ensam de två sista nätterna före den utsatta afrättningsdagen, ådrog Fuchs mycket klander äfvensom misstankar för delaktighet i rymningsföretag. Också förmåddes han helt visst häraf, sedan flyktingen några dagar derefter blifvit

gripen, att gå till en motsatt ytterlighet i den olycklige generalens behandling, då han lät belägga denne med fotbojor och trots alla böner om ett uppskof med domens verkställande i ändamål att lemna nödig tid för dödsberedelsen lät exekutionen ega rum redan påföljande dag. Denna förklarliga men måhända alltför långt drifna stränghet väckte på riddarhuset en storm af förbittring mot Fuchs, hvilken ansågs hafva kränkt hela adeln genom att på ett så skymfligt sätt behandla en af dess medlemmar. Den misstämning, som härigenom uppstod mellan Fuchs och hans ståndsbröder, synes hafva verkat derhän, att han efter denna dag aldrig satte sin fot på svenska riddarhuset.

Men, om han också ej mer kom att deltaga i de så ofta stormiga öfverläggningarne hos rikets första stånd, drog han sig derför ingalunda nu tillbaka från det politiska stridsfältet. Han betraktades alltjemt som en af mösspartiets främste och vidblef att med kraft arbeta på den regerings störtande, hvars lättsinniga och okloka politik utmynnat i nederlag och vanära. Vid följande riksdag 1746—47 upptogs på nytt den häftiga kampen och Fuchs, fortfarande en af mössornas ledare, tog synnerligen lifligt del i de intima öfverläggningar, i hvilka fälttågsplanerna uppgjordes och de skarpaste angreppen på de förhatlige hattarne bereddes. Men trots de rika penningemedel, som af de engelske och ryske ministrarne lemnades till kampanjens förande och hvilka af ledarne sedan beredvilligt utdelades bland riksdagens ledamöter till de gamla vännernas uppmuntrande och nyas förvärfvande, behöllo dock hattarne, hvilka äfven de hade sina hjelpkällor, öfverhanden. Och ej nog här med, de sökte äfven att hämnas på sina farligaste motståndare och att träffa dem på alla sårbara punkter. Så tilldelades nu Fuchs en skrapa för den mildhet han visat vid behandlingen af den bekante mösspolitikern Springer, hvilken med anledning af principalatfrågan tillställt oroligheter i hufvudstaden. En annan erhöll han på grund af visad obenägenhet att låta ständernas deputerade granska slottskansliets handlingar. Förnämsta angreppet gälde dock hans stränga förfarande mot Lewenhaupt. Man sökte stämpla detsamma som en akt af egenmäktighet och grymhet och deraf göra ett så stort nummer som möjligt, tydligen i afsigt att helt och hållet störta den fruktade motståndaren.

Derhän kom det dock icke att gå. Fuchs fick hålla till godo med en varning men behöfde icke afgå från sin befattning. Åt skötandet af denna synes han efter denna tid helt hafva egnat

sig, öfvergifvande allt mera aktivt ingripande i politiken. Han framstår äfven som en synnerligen nitisk och driftig öfverståthållare. Särskildt visade han intresse för ett bättre upprätthållande af ordningen i staden. För detta ändamål genomdref han bland annat en inskränkning af krogarnes antal. De skulle ej få vara mera än 40, hvarvid dock bör märkas, att Stockholms invånarantal vid denna tid ej uppgick till 60,000. Likaså gjordes början till en offentlig lyshållning, i det lyktor blefvo uppsatta framför källare och krogar, hvarjemte husvärdarne ålades att anskaffa sådana till de mörka gatornas upplysande. Flera betydande arbeten blefvo äfven nu i Stockholm utförda. Dit höra ombyggnaden af slussen vid Söderström äfvensom af vestra Norrbro samt byggandet af en jernbro öster om Jernvågen. Vidare anlades Serafimerlazarettet, det första sjömanshuset i riket, en tackjernsvåg m. m. Reglementen utfärdades för Stockholms stads brandförsäkringskontor, för Saltkontoret och för Sjöassurancekompaniet. Ett beslut fattades äfven om renhållningsväsendets upplåtande på entreprenad, ehuru sjelfva saken ej förrän under Fuchs' efterträdare blef förverkligad.

Den för sin stads utveckling så nitälskande öfverståthållaren hade i slutet af sin förvaltningstid den sorgen att se densamma förhärjas af en fruktansvärd eldsvåda, som ödelade en stor del af Norrmalm, hvarjemte Södermalm och Ladugårdslandet ungefär samtidigt om ock i mindre grad drabbades af samma hemsökelse. Kraftiga åtgärder vidtogos väl för återställandet af hvad elden förstört, men den gamle Rutger Fuchs fick ej upplefva det stora verkets fullbordande. Efter någon tids sjukdom afled han i Stockholm den 10 april 1753 71 år gammal.

Bland Stockholms alla öfverståthållare finnes det måhända ingen, som gjort sig i så många afseenden förtjent af dess tacksamhet som Rutger Fuchs. Redan som ung officer hade han genom sitt vaksamma nit och sin skicklighet bidragit att sätta en gräns för den inom dess murar våldsamt rasande pesten. Sedermera hade han i sin fulla mannakrafts dagar tack vare sin raskhet, sitt mod och sin militära duglighet räddat staden från att falla i de allt förödande barbarernas våld. Slutligen hade han åt dess tjenst egnat hela sin mognade ålders arbetsförmåga och viljekraft och härvidlag uträttat mera än de flesta af dem, hvilka varit dess högste styresmän. Också skall han bland desse alltid intaga ett framstående rum, förenande med krigarens lysande tapperhet och manligt sinnelag den civile embetsmannens ad-

ministrativa talanger och plikttrogna nit, politikerns omfattande blick och fosterländska glöd samt den enskilde mannens öfver förtalet höjda rena och aktningsvärda karakter.

Vid 24 års ålder hade Fuchs första gången trädt i äktenskap med Margareta Stackelberg. Vorden enkling gifte han sig 31-årig med Margareta Gyllenpistol. Sedan han, dock först efter mera än 30 års äktenskap, förlorat äfven denna maka, knöt den nu 68-årige mannen för tredje gången hymens band med den 30 år yngre Sigrid Margareta Mörner. Endast den första frun hade skänkt honom barn, hvilka dock alla i späd ålder afledo.

Grefve Jakob Essen Hamilton.

Bland det stora antal utländske krigare, som under 1600-talet strömmade till de segerkrönta svenska fanorna, befunno sig äfven tvenne bröder tillhörande den gamla, högförnäma skottska ätten Hamilton. Båda nådde småningom generalsgraden och erhöllo 1689 friherrlig värdighet. En son till den yngre brodern steg sedermera under Frihetstiden till fältmarskalk och grefve. Dennes yngste son Axel kom deremot ej längre i tjensten än till ryttmästare hvarefter han utbytte svärdet mot plogen och blef en framstående jorddrott. Gift med Beata Elisabeth von Essen efterlemnade han 6 söner.

Den yngste af desse, i dopet kallad Jakob Essen, föddes 1797 å Kronovalls gods i Skåne. I olikhet med hvad i regeln gälde för adelns söner ännu vid denna tid, fick han ej bedrifva sina studier i hemmet under enskild lärares ledning utan insattes som lärjunge i ett af statens läroverk. Efter slutad skolkurs blef han vid 15 år student i Lund och vid 17 år kornett samt 6 år derefter löjtnant vid Lifregementets husarer. Redan i sistnämnda egenskap kom han snart att ådraga sig en viss uppmärksamhet och genom en ganska oskyldig handling att framkalla en våldsam storm, som slöt med ett åtal för högmålsbrott.

Han hade nämligen tagit sig för att kassera några af regementsmanskapets beklädnadspersedlar. Bland de rusthållare, hvilka drabbades af ifrågavarande åtgärd, befann sig emellertid den store oppositionsledaren friherre C. H. Anckarsvärd, hvilken

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

synes med begärlighet hafva omfattat detta tillfälle att låta sin vältalighets åskor rulla. I en till regeringen ingifven skrift beklagade han sig öfver sagda förfarande i så skarpa och vanvördiga ordalag, att allmänne åklagaren deraf fann sig föranlåten att å författaren yrka dödsstraff. Det stannade dock vid hotet, och Anckarsvärd blef af Svea Hofrätt förklarad ej kunna till ansvar fällas.

Året efter detta domsluts afkunnande blef Hamilton 1824 utnämnd till ryttmästare och, då han 2 år senare 29 år gammal tog afsked från regementet, till major i armén. Han lefde nu 4 år som privatman, hvarefter det egendomliga inträffade, att han åter ingick i tjenst och blef major vid sitt gamla regemente. 1838 tog han emellertid definitivt afsked ur krigstjensten med öfverstelöjtnants titel och egnade sig åt vården af sina i Småland belägna egendomar samt sina underhafvandes bästa.

Det politiska lifvet hade emellertid redan länge lifligt intresserat honom. Vid 1828 års riksdag gjorde han sitt inträde på riddarhuset och slöt sig genast till det liberala oppositionsparti, som samlade sig kring hans forne motståndare Anckarsvärds person. Ja, han synes till och med hafva varit en af de allra flitigaste besökarne af den vid denna riksdag bildade s. k. Anckarsvärdska klubben, som afsåg att sammanhålla den adliga oppositionen och som ständigt öfvervakades af den dåvarande öfverståthållarens spioner, likasom han äfven flitigt deltog i de mera intima sammankomsterna i Anckarsvärds hem.

Ånyo skulle nu Hamilton erfara missödet att komma i delo med en af tidens väldige och dermed gifva anledning till mycket buller. Denna gång gick det dock ej till högmålsåtal, utan det hela inskränkte sig till en skarp och delvis skämtsam ord- och skriftvexling.

Han hade nämligen väckt en motion om indragning af åtskilliga helgdagar. Det utskottsutlåtande, som afstyrkte denna motion, var författadt af sjelfva Esaias Tegnér, väl med dräpande qvickhet men i ett något högtrafvande poetiskt bildspråk, som föga liknade den vanliga riksdagsprosan. Der talades om »solens portar», om »vingarne på odödlighetens hopp» m. m. Också blef detsamma ganska obarmhertigt kritiseradt af Hamilton äfvensom af flere af hans partivänner. Skalden harmades häröfver och skref en kvick parodisk dikt öfver sina vedersakare. Några af desse blefvo ej svaret skyldige, och en hel del stridsskrifter sågo dagen.

GREFVE JAKOB ESSEN HAMILTON,
ÖFVERSTÅTHÅLLARE I STOCKHOLM 1848—1862.
(OLJEMÅLNING TILLH. MAGISTRATEN I STOCKHOLM.)

En annan motion, som af Hamilton frambars vid denna riksdag, gälde införandet af municipalstyrelser. Såsom för tidigt väckt blef den väl nu afslagen, men med densamma kan första steget anses taget till införandet af våra nu gällande kommunalförfattningar.

Alltjemt ifrig oppositionsman, deltog Hamilton 1840 i den mot Carl XIV Johan personligen riktade s. k. koalitionen, hvilkens syfte skall hafva varit att tvinga den åldrige konungen att afsäga sig regeringen till förmån för sin mera frisinnade son. Vid samma års riksdag, då oppositionen äfven på riddarhuset beherskade valen, insattes Hamilton som ordförande i bevillningsutskottet. Han torde i denna egenskap hafva väl dokumenterat sig, ty vid de två följande riksdagarna blef han, ehuru de konservative då ånyo hade öfvervigten, utsedd till ordförande i det vigtiga konstitutionsutskottet. Sedermera fick han äfven samma befattning i bankutskottet.

Helt visst var det denna hedrande riksdagsmannabana i förening med Hamiltons ställning som stor godsegare och kommunalman äfvensom hans städse ådagalagda liberala tänkesätt, som föranledde, att han 1848 efter friherre J. W. Sprengtporten af konung Oskar I kallades till öfverståthållare i Stockholm. Hans första uppgift blef här att söka helt återställa det af smittan från de stora europeiska revolutionshärdarne störda politiska lugnet. Men jemväl på det religiösa området rådde nu stor oro till följd af presterskapets yrkande på ett strängt tillämpande af det s. k. konventikelplakatet gentemot alla af andra än statskyrkans prester ledda andaktsöfningar. Den humane och frisinnade öfverståthållaren vägrade dock att låna denna trångbröstade uppfattning sitt stöd, och den allmänna opinionen stälde sig på hans sida. Till den friare åskådning, som snart kom att göra sig gällande hos regeringen med hänsyn till lagstiftningen rörande kyrkliga ärenden, skall äfven, säges det, Hamilton icke oväsentligt bidragit.

Åt de religiösa angelägenheterna synes i allmänhet den nye öfverståthållaren hafva egnat mycken uppmärsamket. Under hans ledning utarbetades också ett förslag till förbättrad själavård i hufvudstaden. För ett noggrannare iakttagande af sabbatshvilan visade han sig äfven mycket nitisk. I sammanhang härmed meddelades strängt förbud mot caféers och restaurationers öppenhållande under gudstjensten, hvarjemte skärpt kontroll utöfvades öfver offentliga lustbarheter och folknöjen, hvilka åtgärder från vissa håll ådrogo honom mycket klander.

Sitt humanietsintresse visade han genom att taga initiativet till uppförande af arbetarebostäder i hufvudstaden äfvensom andra åtgärder till de fattigare klassernas bästa, liksom hans frisinnade uppfattning i allmänhet gjorde sig gällande såväl vid utfärdandet af nya som vid tolkningen af äldre polisförfattningar. På kunglig befallning upprättade Hamilton förslag till ny polisinstruktion och höll, då denna institution tog sin början, ett tal som ännu skulle väcka uppmärksamhet.

Bland vigtigare tilldragelser, som under hans embetstid i hufvudstaden timade, torde böra anföras nya slussbyggnadens fullbordande, anläggandet af en vattenledning samt det allmänna införandet af gaslysning på stadens gator och torg.

Att hans verksamhet som öfverståthållare till fullo uppskattades på högsta ort, visar sig af de upprepade ynnestbevis, han derifrån erhöll. Så blef han kort efter sitt tillträde af sagda embete generalmajor, 1850 kommendör och 1853 storkors af Nordstjerneorden, 1858 riddare af Serafimerorden samt pryddes 1862, då han begärde och erhöll sitt afsked, med Vasaordens stora band, den enda ytterligare utmärkelse, som kunde tilldelas honom. Äfvenledes synes han i allmänhet hafva åtnjutit Stockholms borgerskaps aktning och tillgifvenhet, hvilket bland annat visade sig vid den vackra afskedsfest, det vid hans afgång från embetet till hans ära tillstälde, vid hvilket tillfälle han varmt hyllades och hans embetsförvaltning prisades för

»Drätseln väl i ordning bringad,
brottets hydra strängt betvingad,
tryggad allmän säkerhet
och förbättrad sedlighet.»

Ett annat tecken häruppå är måhända att söka deri, att han följande år valdes till ledamot af den då för första gången funktionerande nya stadsfullmäktiginstitutionen. Länge fick han dock icke förläna densamma stödet af sin erfarenhet, ty redan 1864 afled han, stadd på en utländsk resa, i Paris.

Till såväl karaktär som lefnadsbana erinrar Jakob Hamilton onekligen i ej ringa mån om magnaterna i det land, hvarifrån hans förfäder till Sverige inkommit. Human och sjelfständig, upplyst och frisinnad, blef han som högt ansedd jordegare och framstående parlamentariker omedelbart kallad till ett af rikets högre embeten, hvilket eljest nästan uteslutande varit beklädt af män, som dessförinnan innehaft höga militära eller civila tjenster. Och liksom det stolta örikets lorder ehuru vanligen i saknad af

föregående embetsmannaerfarenhet dock med framgång ses förvalta än den ena än den andra af landets ansvarsfullaste poster, så lyckades ock deras stamfrände i norden att till öfver och underordnades tillfredsställelse utföra sitt värf som Stockholms öfverståthållare. Hans minne förtjenar förvisso att äfven af efterverlden aktas och hedras.

Gift 1:a gången 1834 med Augusta Maria Liljencrantz och 2:a gången 1851 med Stephanie Fredrique Giesecke efterlemnade han två söner samt en dotter, gift först med grefve Carl von Platen och sedermera med n. v. tyske ambassadören i Rom grefve Carl von Wedel.

Ett bref från Lovisa Ulrika till Gustaf III.

Tillh. Kanslirådet Friherre *Aug. Alströmer.* [1]

Monsieur mon Fils je viens dans ce moment de recevoir votre lettre du 16 et cest avec plaisir que je vois votre promt retour je suis charmée que votre fièvre cest passée si légerement et jespere que le climat de Suede vous garantira d'une rechutte, je suis surprise de tout ce que vous me dite de la Finlande cest absolument contraire a l'idée que je m'en estois formée et je vois quil ne faut pas se laisser prévenir, je suis ici a Swartsiö depuis 2 jours le tems nest rien moins que favorable et par consequent les promenades interrompüe, Je suis surprise mon cher fils que vous vouillez prendre le Deuil pour la Reine Mathilde pour 6 semaine il me semble que les notification ne venant que de L'Angletaire ce seroit faire trop d'honneur au Danemarck ce nest a ce qui me paroit une politesse pour le Roi d'Angletaire qui puisse nous obliger a prendre ce Deuil puisquelle estoit morallement morte pour le monde vous ferai sur cella ce que vous voudrai mais je crois que cest ainsi lusage n'ayant rien dinterressant a vous mander je me contente de vous renouveller les assurance de la plus vive amitie avec laquelle je suis

Monsieur mon fils

Votre bonne et tendre Mere

Ulrique.

Swartsiö le 23e juin 1775.

---

[1] Afskriften benäget meddelad af friherre Alströmer.

Ett anträd.

Meddel. af —*g*—.

Friherrinnan Agnes Margareta von Helmstedt (-stadt), som tillhörde en bland de äldsta adelslägterna af Badens forna riksfria ridderskap, blef i sitt andra gifte hustru till Friherre Hans Wachtmeister, (f. 1609 $^{9}/_{9}$, Riksstallmästare och Riksråd; † 1652 $^{23}/_{7}$). Genom detta sitt gifte är hon stammoder icke blott till de olika Wachtmeisterska ätterna utan äfven till en mångfald andra svenska adelsätter. Då hennes anor helt visst mången gång af släktforskare sökts utan resultat, må här, efter ett å Kristineholm i Södermanland förvaradt, måladt anträd, denna de Wachtmeisterska ätternas stammoders 16 adliga anor meddelas:

Agnes Margareta von Helmstadt	Riksfriherre Blechert von Helmstadt	Riksfriherre Johan Filip von Helmstadt	Riksfriherre Johan von Helmstadt	Riksfriherre Johan von Helmstadt [1]
				Elisabeth von Ingelheim [2]
			Anna Sibylla von Helmstadt	Riksfriherre Filip von Helmstadt [3]
				Margareta von (Neuberg?) [4]
		Agnes von Landschaden	Riksfriherre Blechert von Landschaden	Riksfriherre Blechert von Landschaden [5]
				Magdalena Nixin von Ho(h)eneck [6]
			Sibylla, Fuchsin von Bimbach	Riksfriherre Endrich Fuchs von Bimbach [7]
				Kunigunda von Mamud [8]
	Anna Margareta von und zu Liebenstein	Riksfriherre Albrecht von und zu Liebenstein	Riksfriherre Burchard von und zu Liebenstein	Riksfriherre Moritz von und zu Liebenstein [9]
				Barbara von Styburg [10]
			Margareta von Hütten	Riksfriherre Eberhard von Hütten [11]
				Catharina von Zobel [12]
		Margareta von Rosenberg	Riksfriherre Zeisleff Friederich von Liebenstein	Riksfriherre Friederich von Rosenberg [13]
				Anna von Hütten [14]
			Anna von (Keher?)	Riksfriherre Berend von (Keher?) [15]
				Catharina von Rommel [16]

[1] Förde i vapnet en gående svart örn med utslagna vingar i silfverfält; på hjelmen tvenne svarta och hvita vesselhorn.

[2] Ätten *von Ingelheim*, som härstammade från Rhenhessen och Pfalz, förde i en svart sköld ett rödt och hvitt schackrutadt kors samt på hjelmen en svart vinge med ett liknande kors.

[3] Af samma slägt som ofvanstående *Johan von Helmstedt* och förande samma vapen.

[4] En bäjersk ätt *von Neuberg*, förande en fyrdelad sköld, 1, 3 blått, 2, 4 hvitt samt på hjelmen tvenne vesselhorn i sköldens färger, finnes omtalad i Rietstaps »Armorial général»; då detta vapen öfverensstämmer på det noggrannaste med Filip von Helmstadts gemåls vapen på den ofvan citerade antaflan, torde ej kunna betvitlas, att hennes namn verkligen varit von Neuberg och ej »von Neupber» som skriften å antaflan synes angifva.

[5] Den urgamla ätten *Landschaden*, som äfven varit bofast å slottet Steinach vid Heidelberg, förde i vapnet en svart harpa i gyllene fält samt på hjelmen ett krönt, saracenhufvud med långt hår och skägg. Ätten anses nu vara utdöd.

[6] Enligt antaflan förde hon i vapnet ett svart oxhufvud i hvitt fält och ett liknande hufvud på hjelmen. Samma vapen föres af en österrikisk slägt *Hoheneck*.

[7] Denna ätt, som troligen är densamma som den grefliga österrikiska ätten *Fuchs von Bimbach*, härstammade från Franken, der den hade friherrlig värdighet och äfven skref sig till Dornheim. Stamvapnet är en röd, åt venster vänd upprättstående räf i guldfält; på hjelmen en sittande röd räf.

[8] Enligt antaflan var hennes vapen fyra hvita från öfre sköldkanten nedåt gående uddar i blått fält; samt på skölden tvenne vesselhorn delade blå och hvita.

[9] Denna ätt är helt visst densamma, som sedermera bar namnet *Longo-Liebenstein auf Wellenburg und Langenstein.* Vapnet: två svarta bjelkar i hvitt fält; på hjelmen tvenne vesselhorn belagda med svarta och hvita bjelkar.

[10] Någon ätt med detta namn har ej anträffats i vanligare tyska genealogiska arbeten. Vapnet är enligt antaflan en delad sköld, i öfre hvita fältet ett hjertformadt, rätt uppstående, rödt blad, nedre fältet svart. På hjelmen en svart blomkruka (?) med öfre kanten af silfver.

[11] Den bekante reformationskämpen *Ulrik von Hütten* (1488—1523) tillhörde samma ätt, men var af en gren, som skref sig till Steckelburg vid Fulda. Den gren deremot, hvarom här är fråga, skrifver sig till Stoltzenberg samt för samma vapen, tvenne gyllene snedbjelkar i rödt fält, men olika hjelmprydnad, nemligen öfverkroppen af en rödklädd man i profil med röd toppmössa, gyllene fodrad med guld, nederkanten uppviken. Enligt vapenböckerna skall mössan vara försedd i toppen med svarta tuppfjedrar; detta finnes likväl ej iakttaget på antaflan.

[12] Vapnet är ett rödt hästhufvud i silfverfält samt ett liknande hästhufvud på hjelmen. Detta vapen föres af en badisk ätt *Zobel von Giebelstadt*, men enligt Rietstap (anf. arb.) skall hästhufvudet i sistnämnda ätts vapen vara betsladt med svarta remtyg.

[13] Denna ätt von Rosenberg synes härstammat från Bäjern. Vapnet utgöres af en delad sköld, i öfre fältet sex stolpar, hvarannan röd, hvarannan hvit, nedre fältet lika det öfre med färgerna i motsatt ordning. På hjelmen tvenne utåt vända svanhufvuden med böjda halsar, till höger rödt, till venster hvitt samt mellan dem en röd heraldisk ros.

[14] Hon var helt visst af samma ätt som *Eberhard von Hütten*, se ofvan. Vapnet angifves i antaflan lika med den ofvan nämndes.

[15] Af antaflan att döma skulle denne hetat *von der Keher* samt i den hvita och svarta, delade skölden fört ett tuppben, svart i det hvita fältet och hvitt i det svarta; på hjelmen tvenne hvita vingar, belagda med svarta, tistelliknande figurer samt mellan vingarne öfre delen af en hvitklädd, manlig figur i profil. Hos Rietstap upptages ingen slägt med detta namn, men väl en frankisk slägt *Keher, genannt Truchsess von Henneberg*, hvars vapen, enligt sistnämnda källa, mycket öfverensstämmer med det ofvanbeskrifna. Klufven sköld: öfre fältet hvitt, nedre svart; öfver begge fälten ett tuppben, rödt i öfre och hvitt i nedre fältet; på hjelmen öfre delen af en svartklädd manlig figur i profil, näsan utdragen i form af en tuppnäbb; i armarnes ställe synas tvenne vingar, hvar och en af dem belagd med ett rödt tuppben, det högra omvändt. Mycket antagligt är, att här föreligger en felskrifning med afseende på namnet, äfvensom att en ofullständig vapenbeskrifning legat till grund för antaflan. Sådana felaktigheter konstateras mycket ofta i dylika anträd, isynnerhet i de äldre leden af 1600-talets anherreuppställningar.

[16] Vapen enligt antaflan: fyrdelad hvit och svart sköld, på hjelmen tvenne vesselhorn i sköldens färger. Namnet kan äfven läsas »*Rummel*»; flere ätter med namnet *Rommel l. Rummel* finnas hos Kneschche. Deras vapen äro dock i öfverensstämmelse med ofvan beskrifna.

Utdrag ur bref[1] från C. G. Gjörwell

till

Presidenten Friherre Axel Gabriel Leijonhufvud[2] och kammarherren Friherre Knut Henrik Leijonhufvud.[3]

Den 18 augusti 1786 var »et för Landet och des Gröda mägta osundt Väder, Blåst och Regn hela dagen; så at en vacker Nittonde Augusti i år icke stod at förmoda, icke heller var den aldeles ren och klar, mindre varm, men dock ej oangenäm.» Den 19 på morgonen var det mulen himmel, men klarnade det opp mot middagen, och när kvällen kom kastade månen sitt milda sken öfver Stockholms horisont och »ökade än vidare Dagens Högtidlighet. Högtidlig var den ock i det afseendet at vår Nådige Gustaf begaf sig om förmiddagen ifrån sit kära Lofö til det sig ännu kärare Haga: en ort, hvar Hans Maj:t, enligt nedanstående Inskription grundat Sveriges väl, eller, som är detsamma, sin magt at gjöra Sverige rätt lyckligt».

Baron Armfelt hade vid det nya Hagas grundläggning anordnat en fest konungen ovetande; då H. M:t anlände till Haga ofvannämde dag jämte hofvet mottogs han af trumhvirflar, hvarvid »Cycloper, Herdar och Nympher framkommo utur Skogen» och »under Dans och Sång firades Dagen, dubbelt säll, dels i anseende till Minnet af den för 14 år sedan i samma nejd anlagde Riksbygnaden, och dels efter i år på samma Dag en ny Bygnad till hägn för Konsterna och Behagen» skulle grundläggas, hvilket skedde med stora ceremonier. Hofmarskalken baron Manderström

---

[1] Brefven förvaras inbundna på Hvilsta i Klosters socken i Södermanlands län samt äro skrifna under åren 1786 och 1787; det första är dateradt Stockholm den 27 oct. 1786.

[2] *A. G. Leijonhufvud* f. 1717 13/9, † 1789 19/6. Han började sin bana som e. o. kanslist i riksarkivet, men öfvergick sedan till den militära tjänstgöringen: öfverstelöjtnant i armén 1763 erhöll han afsked 1766 och utnämndes till hofmarskalk och öfverste kammarherre hos prinsessan Sofia Albertina; blef sedermera landtmarskalk (1771) samt president i Åbo hofrätt (1775—1780). Ledamot af Vitterhets och Musikaliska akademierna samt utgaf bl. a. »Tankeval i anledning af Sön- och Högtidsdagsevangelierna».

[3] *H. K. Leijonhufvud*, f. 1730 28/11, † 1816 19/10. Den föregåendes broder. Sedan han tillhört olika regementen såsom styckjunkare, fänrik och löjtnant, blef han 1766 utnämnd till kammarherre hos prinsessan Sofia Albertina. Han har utgifvit Tronchins tal om partiandan.

hade författat inskriptionen på den plåt, som inlades i grundstenen och lydde inskriptionen som följer:

»In amoeno hoc loco,
Ubi ante annos XIV publicae Salutis
Fundamenta meditatus, et unde(?)
eodem hoc die ac mense Patriam
Vindicatum profectus erat
Gustavus III
propria nunc manu edificii hujus
Fundamentum posuit
die XIX Augusti MDCCLXXXVI.

Det nya Haga, som skulle komma att visa sig på en framspringande hög udde strax norr om det dåvarande Brahelund, och hvarifrån det icke allenast var en hänförande utsikt öfver Brunnsviken, utan man äfven kunde se slottet och flera kyrkor i Stockholm, skulle enligt ritningarna »blifva en Rotunda med Dôme öfver och på 4 sidorna i oval uppförda Rum, samt med Colonner beprydt». Det förmodades att konungen skulle kalla »denna sin nya Lustgård» för Albano, hvilken skulle få en vacker »Pendant» i det af riksrådet grefve Creutz' planlagda Tivoli vid Bergshamra.

Sedan grundläggningsceremonierna voro öfver, inbjöd den i storamiralsuniform klädde hertig Karl de öfriga kungliga personerna till att i präktigt utstyrda slupar företaga en färd på den förtjusande Brunnsviken. Under färden lät öfverståthållaren baron Karl Sparre från sitt Bellevue affyra det ena kanonskottet efter det andra, för att förhöja festens glans och göra den mera storslagen. Då sjöfärden ändats och öfriga festligheter voro slut begåfvo sig de kungliga personerna med svit utom konungen den vanliga vägen tillbaka till Drottningholm. Konungen däremot for för första gången till Drottningholm den »Nya vägen», som hofstallmästaren Munck lät anlägga i det närmaste i rak linie från Kungsholmen öfver en bro till Traneberg. För vägens vidare framdragning hade sprängningar och rödjningar gjorts till närmaste »Båtstället» vid Drottningholm. Ehuru denna vägbyggnad, anläggandet af engelska parken vid Drottningholm, uthuggningarna vid Karlberg, planteringarna omkring Haga, det nya slottet vid Brahelund och detta senares inköp kostade stora summor, så ansågs att dessa penningar voro väl använda, då de stannade i landet och kommo konstnärer, arbetare, byggnaderna, vägarna och parkerna till godo.

Däremot klagades kanske tämligen allmänt öfver konungens stora frikostighet med dyrbara presenters förärande till det danska hofvet och dess svit, hvilka kort förut hade gästat lägret nere i Skåne. De båda prinsarne af Holstein Augustenburg fingo hvar sin dyrbara ring med konungens porträtt, och danska statsministern erhöll den s. k. ambasadörpresenten. Ej långt efter det danska besöket, besvarade konungen detta med en visit hos kronprinsen af Danmark på dennes slott Marienlyst, där hela danska hofvet var församladt, och där konungen intog middag, hvarefter han på eftermiddagen begaf sig till Helsingborg. Vid slutet af middagen serverades en mängd goda och läckra frukter, hvilka konungen lät sig väl smaka. Härunder inträffade det, att konungen af Danmark fick ett af sina vanliga anfall, så att han till allas bestörtning helt hastigt reste sig upp och gick från bordet, hvarvid alla måste lemna sina platser och följa med. Vid den kungliga taffeln, där konungens hofherrar blifvit placerade, hade de danska excellenserna och ministrarna nekat att taga plats då de ej ville sitta under de unga svenska hofherrarna. På tal om danska hofvet yttrar Gjörwell följande: »Hvad Kron Prinsen af Danmark beträffar; så är han mig af en Svensk officerare, som varit flera gånger i Danmark och noga gjort sig där i Hofvet bekant, beskrifven att vara en mycket reglerad och arbetsam Herre, men ej af något stort Snille, äfven som utseendet är icke behagligt. Han är högst ljus eller blond, både til hår, ögonbryn och hy, til vexten mager, lång och gänglig, til sinnet förbehållen, således icke lätt at känna, samt så stor Hushållare, at det går alt til en hos sådan Person oväntad sparsamhet; men det som alt ådrager sig mesta upmärksamheten är det, att en Herre i hans Stånd aldrig synes rätt glad eller njuter några mot hans år svarande nöjen, ja nästan aldrig ser man honom skratta, utan högst litet draga på munnen: hvadan man i sjelfva Danmark börjar frukta för honom när han en gång blifver konung, ehuru mycket han är det nu redan, sedan han förer ordet i Stats Conseilen och besatt densame med sina Herrar, då den förre afskedades 1784, och nu äfven nyligen placerat sin svåger, Arf Prinsen af Holstein Augustenburg där vid sin sida.»

Den 31 december 1786 skrifver Gjörwell att »omöjligen kan jag med godt samvete sluta detta år, utan at upvakta Begge mina Nådiga Herrar», som troligen ej skulle fälla för stränga omdömen om »en gamal Bibliographs små anteckningar». I anledning af Svenska akademiens högtidsdag fortsätter han: »Nya Svenska Parnassen har nu firat sin första Högtidsdag» och att därom fanns artiklar införda i Inrikes Tidningarne, »men hvad de icke förmäla är, til följe af mit underdåniga begrep, det förnämsta och som jag af flera kännare hörer bekräftas, at Äreminnet öfver Fältmarskalken Torstensson är af Hans Maj:ts egen Höga Hand författadt under Des senare vistande i Upsala. Ack! hvad vi alla längta at få läsa hvad en stor Konung skrifvit om en stor Man».

»Om konungen ej författade hjältedikter», så är, fortsätter Gjörwell »jag dock nästan alldeles öfvertygad, at Hans Maj:t författar memoirer om sin både Tid och Regering: ty jag har hört af så många, alt ifrån Grefvar til Kammartjenare, att Hans Maj:t skrifver mycket och läser noga in det som således skrifves och hvad, kan det annat vara, än les Memoires de Gustave III? Så gärna jag ock dessa läste, så är dock Gud mit vitne at jag aldrig vil läsa dem, dock under vilkor, at jag först blir 100 år gammal och at Gustaf ej lägger Spiran och Pennan ifrån sig, förr än minst 10 år derefter: ty mit Hjerta har ingen Frid, så snart jag tänker på, at en sådan Konung kunde oss i förtid ifrånryckas, och under en sådan förtid hvad blefve då af Sverige? Dock jag hoppas at Gud hörer våra Böner, och uppfyller så denna, som följande önskan af Grefve Gyllenborg för vår Kron Prins, tolkad uti denna handskrifna Tillägning til Tåget öfver Bält», hvilken tillägnan slutade med stroferna:

»Du blir oss dubbelt kär, Du skal för båda svara;
Och med en Gustafs Namn och danad af Hans Själ
Fullkomna Hjältars Verk och stadga Sveriges Väl!»

Till denna önskan fogade Gjörwell, som han själf skrifver, sitt »okonstlade prosaiska» amen!

Vid relaterandet af en del utländska notiser meddelar Gjörwell att en tysk grefve von Dyhrn i sin skrift »Bemerkungen über die Politik des achtzehnten Jahrhundrets» bland annat förklarar orsaken till Sveriges olyckor under konung Karl XII vara denne konungs känslolöshet för det vackra könet, »ty säger han, om antingen Aurora Königsmark icke varit til, eller om Karl XII:s Moder tillåtit denne sin Sons kärlek för samma Grefvinna, så hade

Sverige ännu varit et mägtigt Rike». Detta den tyske grefvens påstående säger sig Gjörwell ej begripa, ty »hade Grefvinnan Aurora Königsmark icke varit til, så hade Comte de Saxe icke kommit til, eller ock hade konung August skänkt verlden denne äfventyrare och Hjelte à l'aide d'une autre Beauté, och hvarvid Sverige förmodligen ingenting hvarken vunnit eller tappat. At Konung Carl, såsom Prins, varit kär i den sköna Fröken Aurora Königsmark, har jag icke hördt omtalas. Har det så varit så har det varit en ganska oskyldig kärlek som den dygdiga Drotning Ulrica Eleonora altför väl hade kunnat tillåta emellan 2:ne Barn; ty när hon dog 1693, var Kon. Carl XII nyss 11 år gamal. När han sedan blef Konung 1697, var han en yr Herre på alt sätt, och man får ej svärja honom fri den tiden ifrån alt Galanteri; men med den nyssnämnda Grefvinnan kunde ingen aimable Conversation då äga rum; ty Fröken Auroras sköna morgon var då redan fläckad af de kända molnen, och Grefven af Saxen född 1696. Ifrån den tiden tålte han henne icke heller mera. Men det vil jag medgifva at om Kon. Carl XII fåt mera smak för verkliga Nöjen hema i sit Land än för halsbrytande Kämpadater på Gränsen af Asien, så hade väl Riket härdat vida bättre ut med de förre Campagnerna än med de senare».

Till slut skrifver Gjörwell: »jag har blifvit egare af en interfolierad Almanacka för år 1770, som tillhört Sal. Fältmarskalken Gr. Ehrensvärd och uti hvilken han gjort åtskilliga anteckningar; ibland annat har han i densamma infört utkastet til en Grafskrift öfver sig, så lydande:»

»Här hvilar
Aug. Ehrenswärd
Som föddes år 1710 under Sveriges nöd
Och som dog år 17   under Sveriges yra.
Hans vänner hafva varit
Gabr. von Seth, Axel Fersen, Christof. Joh. Rappe,
Sam. Klingenstierna, And. Celsius, Mårten Strömer, och
Joh. Haartman.
Hans gjärningar ligga tyste uti Sveaborg och vänta
Efterverldens Dom.
Hans Hustru har varit Cathar. Elis. Adlerheim
och
Hans Son Carl August . . . .
Han tackar nu Gud för det han uplyst får lefva i Evigheten».

»Mycket märkliga ord til slut» fortsätter Gjörwell och säger att Ehrenswärd »hade lefvat länge såsom en deciderad, manifesterad och såsom han själf trodde, raisonnerad Fritänkare, men både lefde de sista åren och dog vid full Sinnestyrka, såsom en Christen»

Från Lilla Bellevue[1] vid Stockholm skrifver Gjörwell den 13 april 1787 och tackar för bref. »Men förlåt, at jag svarar mycket försent; men ganska få veta, hvad Gubben Gjörwell har för tung Båt at ro uti, med honom får fördenskull något, nej mycket öfverses.» Sedan fortsätter han och meddelar nyheter: »den största af alla är den, att vår Prinsessa, efter 20 års väntan på sin gamla Mosters, Prinsessan Amalias Dödsfall, nu äntligen avancerat ifrån Coadjutorska eller Coadjutorinna, fy! hvad säger jag? uti Svenska Hof-Calendern heter det Coadjutrice, till Abbedissa, *und zwar zu einer gefürsteten Aebtissin in Quedlingburg*, således kommer Hennes Kongl. Höghet at nu snart anträda sin andra utländska Resa för att låta högtidligen eller canonice inthronisera och investera sig uti detta det Heliga Romerska Rikets Protestantiska Stift, hvaruppå hon får den äran at sitta per Fullmägtig på Riksdagen i Regensburg, men också derjemte hafva den *creve coeur* at erkänna sig för Vasal under Kurfursten af Brandenburg, såsom varande Stiftets Patron eller så kallad Erbvogt. Men emot denna Compliment, som hon nödsakas gjöra sin Höge Cousin, drager hon också hit öfver sedan årligen 20,000 Rdlr, som fogade til den lilla Bagatellen af minst 25;000 Plåtar uti så kallade Handpenningar, hvilka hon eger af Kronan Sverige, ofelbart blifva tilräcklige at än vidare underhålla den Kongl. Abbedissans ärbara Hof.» Decanissa i Quedlinburg »är åter Prinsessan Augusta Dorothea af Brunswik-Wolfenbüttel den samma, som strax efter vår Revolution var på vägen att träda ut i verlden och gifta sig med Prins Fredric, men hvilket icke kom til verkställighet förmedelst vissa utländska Considerationer, oss sannerligen till ingen froma, ty ofelbart hade Hertigen af Östergötland lefvat ganska Borgerligen med sin Gemål och Kongligen försedt Riket med vederbörlige Arfvingar».

»Förljudes såsom skulle Öfverste Kammarjunkaren Baron Armfelt ärna med första resa til Finland, för att där taga sit förvärf-

---

[1] Beboddes af Gjörwell.

vade Åminne i besittning. Under hans frånvaro, som lärer mycket saknas af Stats Secreteraren Schröderheim, förmodas at Toll, Munck och Ruuth icke lära därvid förlora något inom Hofvet, utan med full Force förestå sina Departementer och försäkras det at vår nye Stats Sekreterare Franc har eller får invisning, eller kanske bättre sagt Survivance på den lilla Sporteln, efter hvilken Stats Contoiret en eller annan gång myst på munnen, jag menar General Post-Directionen; ja man gissar vidare at han torde aldeles adjungeras den fattige Stats Sekreteraren Benzelstierna på des ålderdom såsom Coadjuteur. Om så sker, ligger också uti denna Nåden stor Rätvisa; ty ingen Civil-Ämbetsman har så mycket arbetat för och under Konungens egna ögon, som förstnämnde Stats Sekreterare. Nu är Hr von Asp [1] ifrån Paris kommen uti hans Ställe till Öfver-Chefskapet vid Rikets Hemligaste Bureau, hvilken således hädanefter lärer få den Nåden at beresa Europa med Hans Maj:t; eljest står också Hr von Moltzer [2] uti stort både Förtroende och Tycke hos Konungen, nytjas dock merändels vid de inrikes Tourerna. Baron d'Albedyhl, Minister i Danmark, dock hema på Permission, repeterar nu sin Latin i Upsala. Han är en ganska vitter Herre, sjelfva Godheten, ja Ädelmodet, och blir en ofelbar Gynnare af de Lärda.»

»Baron Fredric Sparre, [3] har nu åter fåt en ny Dauphin, Gud låte den då lefva, ja länge lefva! Det är den gode Herren just et Önskebarn. Baron Silfverhielm, [4] Magnetiseraren, opererar nu un peu plus lentement autour de son Bacqet, än vid Harmoniska Societetens första öpnande.» Baron Silfverhielm [5] Theologen åter, raskar i Upsala ifrån sig sitt Pensum för att i tid komma til Experience af den så efterlängtade *Cura Pastoralis*. En Baron [6] Mörner, också officerare och, om jag minnes rätt, Lieutenant vid Sö-

---

[1] *Per Olof von Asp* (enl. Svenska Adelns Ättartaflor af G. Anrep), f. 1745 i Stockholm; presidentsekreterare i ministeriella departementet 1786; † 1808 29/2 i Stockholm.

[2] *Sebastian Andreas von Moltzer* (enl. Svenska Adelns Ättartaflor af G. Anrep) f. 1757 25/8 i Pomern; förste sekreterare i presidentsexpeditionen; † 1826 28/7 på Ebbetorp vid Kalmar.

[3] Förmodligen friherre *Fredrik Sparre* (enl. Sv. Ad. Ättart. af G. Anrep) f. 1731 2/2; riksråd 1781, † 1803 30/1 på Åkerö.

[4] Öfversten friherre *Karl Göran Silfwerhielm* (enl. Sv. Ad. Ättart. af G. Anrep) f. 1759 28/8; † 1808 28/11 i Uleåborg.

[5] Förmodligen andre sekreteraren i kabinettet för utrikes brefvexlingen friherre *Göran Ulrik Silfwerhielm* (enl. Sv. Ad. Ättart. af G. Anrep) f. 1762 24/11: † 1819 10/9 på Bredsjö i Upland.

[6] Friherre *Ludvig Mörner*, (enl. Sv. Ad. Ättart. af G. Anrep) f. 1764 6/12 på Rödjenäs; fänrik vid Södermanlands reg:te 1787; biskop i Vexiö 1800; † 1823 19/10 i Stockholm.

dermanländingarne, lade redan förlidet år i Upsala bort Värjan, för at gå med Boken i hand fram til en Biskopsstol, utom flere Högvälborne Aspiranter, som omnämnas. Grefve Schwerin[1] är Präst: han tager saken serieusement, och studerer för at bli en lärd Biskop, ja, hvad ändå mer är, en verkelig biskop. Til den ändan reste han ifrån Fästmö, Ordens-Stift och Biktstol, til Göttingen, ernandes icke komma dädan, förrän han befinner sig väl utrustad emot alla våra Hofjunkares och Kättares anlopp.»

»Bibliothekarierne hafva nu på någon tid just råkat slå Stallbrödra-lag med Theater-Parnassen. Herr Clewberg[2] är Sous-Directeur vid sjelfva stora Administrationen, medan Hr Leopoldt skrifver Prologuer, Operor och Dramer; men icke nog härmed, Hr Ristell[3] kommer nu ock at dirigera en helt ny Upsätning af Svenske Skådespelare hvilka skola på Bollhuset upföra Tragedier och Comedier af det Slaget som äro värdige sådane åskådare hvilka frequentera Hofvet och den Svenska Akademien, medan Hr Stenborg[4] icke desto mindre fortfarer at förlusta den ädlare delen af Populacen med sina Comiska Sångspel och snygga Farcer. Men tyvärr! hela denna Legion af industrieusa Snillen kan dock ej ersätta den stora förlusten af Hr de Monvel[5] som åldrig mer vil återkomma til det kalla Norden, äfvensom Mad. Hus[6] nu också endera dagen är resfärdig till Ryssland.»

Gjörwell slutar brefvet med följande: »Vil icke bedröfva med flere Nyheter,» utan slutar med att bedja »om alt Godt för Konungen och Riket för Lindö[7] och Bellevue!»

Karl K:son Leijonhufvud.

---

[1] Kyrkoherden i Sala, grefve *Fredrik Bogislaus von Schwerin* (enl. Sv. Ad. Ättart. af G. Anrep) f. 1764 6/10 i Stralsund; † 1834 9/4 i Stockholm.

[2] *Abraham Niklas Clewberg* adlad *Edelcrantz.*

[3] *Adolf Fredrik Ristell*; dramatisk öfversättare, konungens enskilde bibliotekarie.

[4] *Karl Stenborg*, operasångare, hofsekreterare; f. 1752, † 1813.

[5] *Jacques Marie Boutet de Monvel*, fransk skådespelare och teaterförfattare, f. 1745, † 1812.

[6] *Sophie Hus*, fransk skådespelerska, anstäld i Sverige 1784—87.

[7] Ägdes af presidenten friherre Axel Gabriel Leijonhufvud.

Carl Pontus Lilljehorn.

En »kungamördare».

Genom välvilligt tillmötesgående hafva vi blifvit satta i tillfälle att här meddela det hittills okända porträttet af en af de mest bemärkte deltagarne i sammansvärjningen mot konung Gustaf III, en af dessa egendomlige »kungamördare», till hälften aristokrater till hälften jakobiner, lågande samtidigt af en entusiastisk kärlek till friheten och af en våldsam förbittring mot den konung, som vågat kränka och förfördela Sveriges adel. Till största delen begåfvade och verkligt bildade män, varmt hängifne sitt fosterland och dess fria samhällsskick, uppfylde af mod och verksamhetslust förete de onekligen, i trots af det ohyggliga dåd, hvartill de af sin partifanatism förleddes, att i mer eller mindre mån låna sin medverkan, många sympatiska drag, ej minst den, hvars bild här återgifves. En kort skildring af hans lefnadsöden skall kanske derför ej sakna intresse.

Carl Pontus Lilljehorn var född 1758. Fadern, död före sonens födelse, var kapten vid artilleriet. Modern hette Clara Lothigia och hade varit Gustaf III:s amma. Konungen, som synes hafva hyst tillgifvenhet för henne, omfattade äfven hennes tre söner med mycken bevågenhet. Pontus, som var den yngste, kom tidigt som page till hofvet, der han erhöll sin uppfostran. Vid 15 år anställdes han som fänrik vid lifgardet, vid 18 blef han löjtnant och vid 23 kapten. Tio år senare hade han stigit till major och var tillika öfverstelöjtnant i armén. Hos konungen stod han alltjemt i nåd och uppbar en icke obetydlig pension ur hans handkassa. Tillika erkänd som en ovanligt framstående och tapper officer och åtnjutande det största personliga anseende ända derhän, att han af föräldrar allmänt framhölls som ett mönster för deras unga söner, kunde han med skäl vänta en lysande framtid på den militära tjenstemannabanan. Men hans ärelystnad var af

Carl Pontus Lilljehorn.
(Efter miniatyr tillh. Fröken Eva M. A. Ch. Lilljehorn.)

annat slag. Literärt intresserad hade han egnat en stor del af sin från tjensten lediga tid åt läsning och derunder insupit de frihetsidéer, hvilka då så allmänt omfattades af alla känsliga sinnen och hvilka snart skulle framkalla så fruktansvärda hvälfningar i Europa. Då de första förebuden till den storm, som skulle bortsopa århundradens verk, visade sig i Frankrike, omfattades de af Lilljehorn med det största intresse. Särskildt blef Lafayette hans hjelte, och han begynte drömma om att i Sverige spela en Lafayettes rol, detta så mycket hellre som de senare årens tilldragelser i hans fädernesland af honom skarpt ogillades. Särskildt hade Gustaf III:s våldsamma tillvägagående mot adeln vid 1789 års riksdag, dervid Lilljehorns egen farbror låtit bruka sig som konungens redskap, uppväckt hans lifliga förtrytelse. Det blef derför ej svårt för den gamle ränksmidaren general Pechlin, hvilken med allt skäl kan betecknas som hufvudmannen för det sannolikt ej ringa antal missnöjde, som arbetade på att åstadkomma en statshvälfning i frisinnad riktning, att fånga Lilljehorn i sina nät. På grund af hans ställning och hans inflytande vid lifgardet trodde man sig genom honom kunna försäkra sig om detta regementes understöd vid en blifvande kupp. Han blef också snart en af de främste i konspirationen och betraktades som företagets egentlige militäre ledare. Jämsides med denna sammansvärjning, som ursprungligen endast afsåg en ändring af författningen, hade emellertid äfven en annan uppstått direkt riktad mot konungens lif. De båda konspirationerna trädde dock efter hand, om ock endast genom några få af deltagarne i desamma, i förbindelse med hvarandra. Den ena skulle utföra dådet, den andra derefter så mycket lättare verkställa den planlagda statshvälfningen. Till Lilljehorns heder måste det dock nämnas, att han först bäfvat tillbaka för mordgerningen och protesterat mot densamma. Till slut synes han dock hafva förmåtts att gå in derpå. Väl hade Gustaf III öfverhopat honom med välgerningar, men hade icke en Brutus offrat sina egna söner, då det gälde fäderneslandet? Lilljehorn skulle alltså låta det politiskt nödvändiga brottet hafva sin gång och derefter i spetsen för gardet betrygga genomförandet af den nya ordningen. Mordets utförande, flera gånger uppskjutet, utsattes slutligen att ega rum på operamaskeraden fredagen den 16 mars 1792. Nu var sålunda den efterlängtade stund kommen, då Lilljehorn skulle blifva nationens hjelte och återställa dess af konungen våldförda frihet. Men i samma mån det afgörande ögonblicket nalkades, började samvetets röst göra sig hörd hos den af

äregirighet och frihetsentusiasm berusade mannen. Slutligen kunde han ej längre motstå dess manande stämma. Han måste, kosta hvad det ville, söka förhindra, att hans kunglige välgörare föll för mördarens kula. Redan aftonen före den för attentatet bestämda dagen satte han sig ned att skrifva ett till konungen ställdt anonymt bref, hvari han, uppgifvande sig vara en riksdagledamot af oppositionen, som genom en tillfällighet fått kunskap om de anslag, som förehades mot konungens lif, besvor denne vid allt hvad heligt var att inställa aftonens maskeradbal, der, om han infunne sig, döden med säkerhet skulle möta honom. Morgonen den 16 mars synes han fortfarande hafva befunnit sig i samma ångerfulla stämning, ty då afslutade han sagda skrifvelse. Han dröjde likväl med att afsända densamma och infann sig sedan på den bekanta middagen hos Pechlin, den s. k. kärleksmåltiden, som bevistades af flere af de främste sammansvurne. Efter middagen deltog han till och med i den slutliga öfverläggningen emellan Pechlin och Jakob v. Engeström om de åtgärder, som skulle vidtagas, sedan konungen mördats. Sjelf säger han sedan i sin bekännelse inför rätten, att han aflägsnat sig från denna sammankomst »med sorg, grämelse och förtviflan i hjertat i det fulla uppsåt att komma hela den djefvulska planen att manquera medelst brefvet till konungen». Häremot strider dock en uppgift af en af de medsammansvurne, C. F. Ehrensvärd, hvilken lemnade Pechlinska huset i hans sällskap. Enligt densamma skulle Lilljehorn vid sagda tillfälle med största hänförelse hafva uttalat sig om den nu förestående revolutionen och med harm tillbakavisat alla tvifvelsmål på, att det denna gång verkligen skulle blifva allvar af. Han hade härjemte tagit löfte af sin unge vän, att denne skulle infinna sig på maskeraden och så snart det märkliga inträffat derom gifva honom underrättelse.

Huru nu förklara dessa mot hvarandra så stridiga framställningar? Helt visst befann sig Lilljehorn i ett tillstånd af feberaktig spänning, af den mest våldsamma sinnesoro. Samvetsbetänkligheter och farhågor å ena sidan, frihetskärlek och äregirighet å den andra kämpade en rasande kamp om herraväldet i hans själ, som svag och obeslutsam vacklade fram och åter. På morgonen hade han skrifvit sitt bref färdigt men sedan ej kunnat förmå sig att framlemna detsamma. Vid sammanträffandet hos Pechlin med de öfrige sammansvurne, hvilka med vördnad och förtröstan sågo upp till honom, vaknade sannolikt åter hans storhetstankar och togo sig uttryck i eldig hänförelse inför den ung-

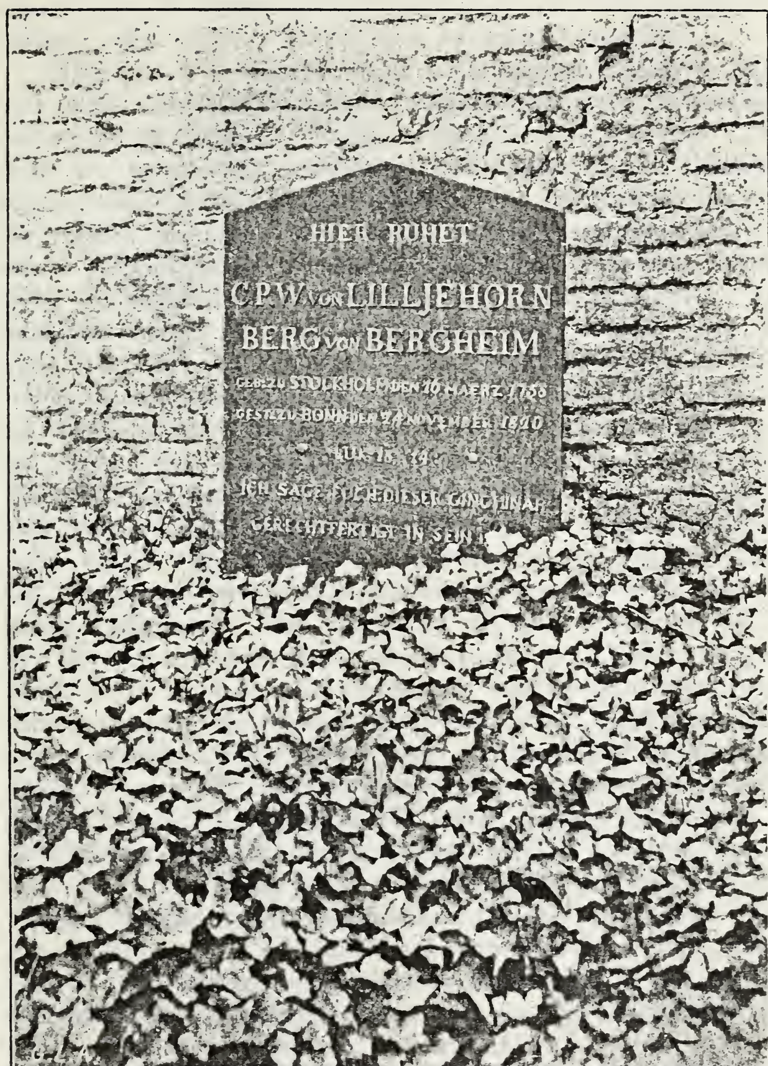
domlige beundraren Ehrensvärd. Sedan i ensamhetens stunder gjorde sig dock på nytt samvetets röst med omotståndlig kraft gällande. Härtill kom, att hvad han vid den sista öfverläggningen hos Pechlin fått erfara om den för statshvälfningen utarbetade planen ej heller ingifvit honom synnerligt förtroende för företagets framgång. Förmodligen var det nu »sorg, grämelse och förtviflan» hos honom framkallade beslutet att framlemna sitt angifvelsebref. Då maskeradtimmen närmade sig, begaf han sig ut. Han vandrade längre af och an framför operahuset, der konungen vid denna tid som vanligt på maskeraddagarne superade, till dess han bland folkhopen fick syn på en ung man med, som han tyckte, synnerligen »ärlig och enfaldig» uppsyn. Åt honom lemnade han derefter sitt bref med begäran att denna ville fortskaffa det vidare till konungens kammartjenare. Han säger sig derefter hafva återvändt hem och omedelbart gått till hvila, hvilken uppgift äfven vid domstolsförhöret blifvit bestyrkt af hans betjent. Men ej nog härmed. Han synes icke heller hafva vidtagit några anstalter för att bereda tillträde till sin person för den eller dem, hvilka under nattens lopp kunde vilja bringa honom budskap från operahuset, till följd hvaraf också de, som i denna afsikt sedan sökte honom, blefvo afvisade. Oss synes detta hans beteende sjelfva revolutionsnatten mer än något annat ådagalägga, att han vid afsändandet af sitt bref verkligen varit gripen af uppriktig ånger och med detta steg fullt och fast öfvergifvit alla de högtflygande planer och revolutionära drömmar, hvilka så länge beherskat honom. Hur skulle han icke eljest med otålighet hafva afvaktat underrättelsen, att handlingens ögonblick vore inne, det ögonblick, då den svenske Lafayette i spetsen för trupperna skulle betrygga det nya statsskickets införande. Långt härifrån ser det nu ut, som om han i sin djupt förkrossade sinnesstämning rent af fruktat att få erfara den under andra omständigheter säkert otåligt efterlängtade nyheten, fruktat att få höra, att trots varningsbrefvet mordet likväl egt rum. Allt mod, all handlingskraft hade tydligen öfvergifvit honom. Han kände sig ej längre kallad att utföra den stora rol ärelystnadens demon en gång förespeglat honom.

Så synas oss Lilljehorns bekännelser, Ehrensvärds berättelse och vittnenas intyg i viss mån kunna sammanjämkas, och man får härigenom den förklaring af Lilljehorns handlingssätt, som bäst öfverensstämmer med hela hans uppträdande under rättegången och den sinnesförfattning han derunder ådagalade. Den åsikt har dock äfven blifvit framstäld, att Lilljehorn vid varningsbrefvets

afsändande endast handlat af försiktighet, för att i händelse af företagets misslyckande kunna undgå ansvar, en uppfattning, till stöd hvarför nog åtskilligt kan anföras. Den har dock det emot sig, att den helt och hållet står i strid med Lilljehorns bekännelser inför domstolen, hvilka onekligen göra ett visst intryck af sanningsenlighet, af en djupt förkrossad syndares uppriktiga bikt. Den gifver oss ej heller någon tillfyllestgörande förklaring på Lilljehorns uppförande natten mellan den 16 och 17 mars.

Ännu mindre antaglig förefaller den tolkning, A. Ribbing gjort af Lilljehorns tillvägagående, en tolkning, alltför mycket färglagd af den ovilja, den sistnämndes beteende inför rätten hos hans forne meningsfränder uppväckt. Enligt densamma skulle Lilljehorn hafva tvekat huruvida »det skulle vara fördelaktigast att vid konungens död få ställningen af en præfectus prætorii eller att försäkra sig om konungens gunst genom att röja hemligheten», och slutligen bestämt sig för det senare alternativet. Hade Lilljehorn varit den skurk, Ribbing synes antaga, hade han helt visst ej begagnat sig af anonymitetens slöja utan öppet angifvit hela komplotten, hvarigenom han ju så mycket säkrare borde vinna sitt föregifna mål. Skulle emellertid Lilljehorn verkligen hyst en dylik tanke, så har väl sällan en större missräkning träffat en dödlig. Långt ifrån att bereda sin författare den ära och de förmåner konungaynnest plägar medföra blef brefvet anledningen till hans häktande, och han blef sedan behandlad med samma stränghet som de män, hvilka jemte Anckarström uttänkt och planlagt sjelfva mordgerningen.

Den svaghet och det vankelmod, Lilljehorn röjt den 16 mars, följde honom sedan under hela processen. Först sökte han göra troligt, att äfven han sjelf genom en anonym skrifvelse fått kunskap om komplotten, hvarom han för öfrigt intet visste. Denna bekännelse vidhöll han i 10 dagar. Ifrigt ansatt af den sluge polismästaren Liljensparre, medgaf han nu, att han plägat umgänge med Pechlin och Ribbing samt att han af den sistnämnde fått höra talas om mordplanen. De följande dagarne skref han den ena nya bekännelsen efter den andra, erkände under jämmerfull klagan och patetiska utgjutelser efter hand, som det synes, allt hvad han visste, komprometterade dervid ytterligare flere af de redan tilltalade och angaf åtskilliga personer, som hittills lyckats undgå att inblandas i processen. Det är förklarligt, att detta hans omanliga, hållningslösa uppförande skulle på en gång uppreta hans forne vänner och väcka hans fienders missaktning. Också synes

CARL PONTUS LILLJEHORNS GRAFSTEN
Å KYRKOGÅRDEN I BONN.
(EFTER FOTOGRAFI TILLH. SV. RIDDARHUSET.)

knappast någon af de anklagade hafva ådragit sig en så hög grad af förakt som Lilljehorn. Liksom Horn, Ribbing och Ehrensvärd dömdes han till döden, hvilket straff dock, sedan Reuterholm tagit makten i sina händer, förvandlades till ständig landsflykt.

Efter att i 5 månader hafva sutit fängslad fördes nu Lilljehorn jemte sina olyckskamrater i augusti 1792 öfver till Tyskland, der de genast åtskildes. Enligt en uppgift af Barfod skall Lilljehorn nu hafva tagit anställning som skolmästare i Herrnhut. Redan under sin fängelsetid hade han visat sig mycket mottaglig för religiös inverkan. Det påstås, att fångpredikanten haft stor del i uppriktigheten af hans bekännelser, i hvilkas ordalag äfven ett starkt drag af syndaånger och ruelse framträder. Förmodligen var det då under det fortsatta inflytandet af denna religiösa stämning, som Lilljehorn trädde i brödraförsamlingens tjenst. Enligt samma källa skall han emellertid år 1800 sökt begifva sig till Irland för att sluta sig till ett derstädes pågående uppror men på vägen blifvit tagen af engelsmännen och insatt som fånge i Towern. Med visshet vet man blott, att han 1810 varit bosatt i Neu-Wied vid Rhen under namnet Bergheim. Då marskalk Bernadotte blifvit vald till svensk tronföljare, synes Lilljehorn hafva fattat hopp att genom hans bemedling kunna återvinna sina förlorade rättigheter. Han infann sig sålunda i Hamburg vid den nye kronprinsens genomresa och öfverlemnade till honom en böneskrift, hvari han i de mest smickrande ordalag upphöjde Carl Johans förtjenster, på samma gång han häftigt anföll Gustaf III:s minne, tydligen i afsigt att framställa sitt eget handlingssätt i bättre dager. Han anhöll härjemte bevekligt att få återse sitt »ända till dyrkan älskade» fädernesland, der jemväl vigtiga ekonomiska angelägenheter påkallade hans närvaro. Sedan denna ansökan afvisats af Carl Johan, torde Lilljehorn hafva återvändt till Neu-Wied. Omsider synes lyckan åter hafva lett mot honom. Han ingick, enligt oss af en härstädes bosatt medlem af ätten lemnad uppgift, ett förmöget gifte med en fröken von Linden och fick sålunda under de sista åren af sitt lif njuta en bekymmerfri tillvaro. Han afled sedermera i Bonn den 24 november 1820, såsom framgår af inskriften på den å hans graf derstädes resta minnesvård, hvaraf en afbildning, förvarad å svenska riddarhuset, här återgifves. Enligt samma inskrift synes han under sina sista lefnadsår hafva kallat sig Berg von Bergheim.

Carl Pontus Lilljehorn var en af dessa visst icke sällsynta menniskor, hvilka under lugna förhållanden och medgångens da-

gar kunna framstå som hjeltar och efterföljansvärda mönster, men hvilka, så snart deras förmåga eller deras karakter i ett kritiskt ögonblick på allvar sättes på prof, visa idel svaghet och hållningslöshet. Från att hafva varit föremål för den största aktning ja beundran sjönk han också på en gång i ett djup af afsky och förakt som kanske ingen af hans medsammansvurne. Väl hårdt synes han dock hafva blifvit bedömd. Alltför karakterssvag att med afvisande af alla passionernas lockelser orygglig vandra på pliktens och hederns väg lät han visserligen af sin frihetsentusiasm och sin äregirighet förleda sig att deltaga i stämplingar mot sin laglige konung, ja att om också motvilligt gifva sitt samtycke till hans mördande. Men tillika alltför vekhjertad att beslutsamt beträda brottets bana bäfvade han i afgörandets ögonblick tillbaka och sökte sedan försona sin skuld genom att blotta allt hvad han kände om den ohyggliga gerning, hvari han varit invecklad. Helt naturligt kom han härigenom att föranleda äfven andras olycka. Men några oskyldiga torde dock icke genom hans bekännelser hafva drabbats af lagens arm. Det, som väl också i efterverldens ögon hufvudsakligen fläckat hans minne, är den svarta otacksamhet, han ådagalagt gentemot sin kunglige välgörare. Men, såsom ofvan antydts, svärmeriet för friheten och för antikens hjeltar hade förvillat hans omdöme, fördunklat hans rättsuppfattning och han satte en ära uti att på fosterlandets och frihetens altare offra alla känslor af enskild kärlek och tacksamhet. Först när han såg det hemska mordet, från att vara en omtalad möjlighet, hotfullt närma sig verklighetens gräns, vaknade han ur sin yra och beslöt efter en, som det tyckes, svår inre kamp att söka förhindra dådets fullbordande. Att han gjorde ett om också overksamt försök härtill bör räknas honom till förtjenst och skiljer honom fördelaktigt från de öfrige deltagarne i sammansvärjningen. *N. v. D.*

N:R I. OBEKANT, (PENDANT TILL N:R 5).
UR BONDESKA PORTRÄTTSAMLINGEN Å VIBYHOLM.
(OLJEMÅLNING AF J. H. SCHEFFEL, SIGN. 1727.)

N:r 2. Obekant.

Ur Bondeska porträttsamlingen å Vibyholm.

(Pastellmålning af G. Lundberg.)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

N:r 3. Obekant.

Ur Bondeska porträttsamlingen å Vibyholm.

(Oljemålning enl. uppgift af Taraval).

[illegible]

[illegible]
[illegible]

N:r 4. Obekant.

Ur Bondeska porträttsamlingen å Vibyholm.

(Oljemålning af obekant mästare.)

N:R 5. OBEKANT.

UR BONDESKA PORTRÄTTSAMLINGEN Å VIBYHOLM.

(OLJEMÅLNING AF SCHEFFEL ?.)

N:r 6. Obekant.

Ur Bondeska porträttsamlingen å Vibyholm.

(Oljemålning af J. H. Scheffel, sign. mars 1746 i Stockholm.)

Ur den grefliga Bondeska porträttsamlingen på Vibyholm m. fl. den Bondeska ätten tillhöriga egendomar.

Ledamoten af Riksdagens Första kammare grefve C. J. Trolle-Bonde, den ifrige forskaren och samvetsgranne utgifvaren af de intressanta publikationerna om medlemmar af Bondeätten samt om dess gods, har till redaktionens förfogande ställt en del fotografier och clichéer efter porträtt i den sannolikt rikaste enskilda porträttsamlingen i Sverige, nämligen Vibyholmssamlingen. Många bilder från dessa samlingar hafva redan influtit i ofvannämnda af grefve Trolle-Bonde utgifna biografiska arbeten och komma därför ej att här intagas, men göres nu början med en samling bilder, hvilka trots många försök hittills ej kunnat identifieras.

Måhända skulle inom denna tidskrifts numera vidsträckta läsekrets finnas någon, som kunde sätta namn på en eller annan af dessa bilder, gifva någon upplysning eller uttala ett omdöme. Sådana meddelanden mottagas med tacksamhet af tidskriftens redaktion.

De bilder, som nu meddelas, hafva i »*Porträttsamlingen vid Vibyholm beskrifven af Carl Bonde.* Stockholm. Ivar Hæggströms Boktryckeri 1876», upptagits under följande nummer: 226, 229, 232, 246, 247 och 251.

Beskrifningarna till de olika bilderna äro hemtade ur förenämnda af grefve Bonde utgifna förteckning:

1. (246) Fruntimmersporträtt. Bröststycke i hvit sidenklädning och blå mantel; pudradt hår. Vacker målning och på dukens frånsida teckn. J. H. Scheffel pinx. 1727. Höjd 2,6. Br. 2,1.

2. (251) Bröststycke i pastell. Föreställer ett äldre förnämt fruntimmer med litet magert ansigte och framstående näsa, samt skarpa bruna ögon; iklädd kort ljusblå sammetsmantilj med hermeliner; spetsärmar; händerna instuckna i en liten brun muff. Målad af Lundberg. I första upplagan af denna förteckning upptagen som Grefvinnan Tessin, f. Sparre, emedan porträttet utgör pendant till hans (n:r 207), om hvars identitet intet tvifvel råder samt emedan det vid köp uppgafs så. Höjd 2,2. Br. 1,7.

3. (226) Ung prins (?). Hel figur stående; i blå guldbroderad rock; harnesk och kyllerskört; höga svarta stöflar med stålsporrar; pudradt hår. Han håller högra handen i sidan; den venstra hvilar på en hjelm med hvita plymer, som tillika med en kommandostaf ligger på ett bord. Vacker målning; möjligen af Taraval. Höjd 5. Br. 4.

4. (229) Mansporträtt från början af 1700-talet (?), Bröststycke ovalt. Klädd i ljusgul rock med gröna broderier; hvit mantel med ljusblå uppslag; långhalsduk af spetsar; lockig ljus pudsad peruk; skägglöst ansigte. God målning. Vacker gammal skulpterad ram. Höjd 2,8. Br. 2,4.

5. (247) Fruntimmersporträtt. Bröststycke i gredelin klädning och blå mantilj; pudradt hår. Liksom 246 (1) äfven en god målning af Scheffel men ej signerad. Dessa båda porträtt föreställa utan tvifvel tvenne systrar, hvaraf dock n:r 246 är yngst ... De äro målade samtidigt och ämnade till pendanter. Höjd 2,6. Br. 2,1.

6. (232) Mansporträtt från 1746. Bröststycke; mörkblå rock med kylleruppslag kring halsen och vid armarna, samt försedd med en rad gula knappar; harnesk; pudrad peruk. Å dukens frånsida läses: »J. H. Scheffel pinx. Holmiæ 1746. mens Martij». Svart lackerad ram med förgylda ornament i hörnen. Höjd 2,9. Br. 2,2.

(Forts.)

Studier och anteckningar.

Af **Hugo Samzelius.**

I.

Det gamla Nederkalix.

(Forts. från sid. 34.)

Gahm. Soldaten Pähr *Gahm* och hustru Lispetas dotter Lispeta, f. 1721 26/8 i Nkx.

Afskied. Sold. Nils *Gahm*, d. 1778 6/8 å Gammelgården, Nkx, 73 år.

Fourir Nils *Gahm*, f. 1734, d. 1790 6/8 i Nkx, 56 år, gift 1764 23/12 i Nkx med Gustafva Christina Jönsdotter fr. Gammelgården i Nkx, f. 1742, d. 1820 3/4 i Lappträsk, Nkx. Barn: Nils Petter, f. 1765 27/8 i Nkx; Jöns, f. 1766 5/10 därst.; Jonas, f. 1778 21/4 därst.; Johannes, f. 1779 25/12 därst.

Ofvanstående Nils Petter *Gahm*, fourir, f. 1765 27/8 i Nkx, d. 1827 25/7 i Lilla Lappträsk, Nkx, gift 1. g. 1795 24/6 i Nkx med Christina Larsdotter på Kyrkobordet i Nkx, d. 1817 9/7 i Nkx, 53 år; 2. g. 1818 29/4 i Nkx med änkan Brita *Selberg* fr. Västanäs; 3. g. med Anna Stina . . . . . fr. Lappträsk i hennes 1. gifte (se *Bodin*). [Barn: Nils Fredric, f. 1796; Carl Petter, f. 1798 24/9 i Nkx, d. 1825 15/11 i Lilla Lappträsk, Nkx.]

Ofvanstående Nils Fredric *Gahm*, f. 1796, gift 1821 25/3 i Nkx med Greta Cajsa Olofsdotter fr. Öfre Mordjärv.

Afsk. sold. enkl. Abraham *Gahm*, d. 1843 17/4 i Månsbyn, Nkx, 82 år.

Gestrin. Mönsterskrifvaren Peter *Gestrin*, g. m. Johanna *Groth*; dopvittnen i Nkx 1724.

Gierström. Major Niclas *Gierström*, bodde i Nkx 1699—1710.

Skomakaregesällen Johan Johansson *Gierström*, gift 1752 21/6 i Nkx med pigan Marja Larsdotter i Vånafjerden.

Godenhjelm. Leutinanten Carl Frid. *Godenhjelm*, dopvittne i Nkx 1719 och 1720.

Govenius. Tullnären Eric *Govenius*, d. 1824 24/8 i Nkx, 56 år.

Gran. Pastor Olof N. *Gran*,[1] g. m. Elsa *Hernodia*.

Brita *Gran*, g. 1741 6/2, se *Lund*.

Anna Charlotta *Gran*, g. 1759 12/4, se *Danberg*.

Lands Fiscalen Lars *Gran* begrofs 1767 7/4 i Nkx, g. m. Anna Cath. *Kiöpping*, f. 1733.

Framl. Inspect. Seger *Grans* enka Catharina *Fahlström*, d. 1833 31/10 å Törefors i Nkx, 73 år.

Maria *Gran*, f. 1804, se *Silfverbrand*.

Elisabeth *Gran*, f. 1764, se *Bethén*.

Granhammar. Johan *Granhammars* son Abraham, kristnad 1665 22/1 i Nkx.

Granström. Sara *Granström*, f. 1778, se *Stråhlberg*.

Grape. Sockenskrifvaren Johan *Grape*, g. 1748 10/7 i Nkx med Anna *Stråhlberg*. Barn: Olof, f. 1751 26/11 i Nkx.

Kyrkoherden Eric *Grape*, d. 1808 25/11 i Nkx, 53 år.

Elisabeth *Grape*, d. 1830 11/4 i Nkx, se *Wiklund*.

Drängen Johan Henrichsson *Grape* fr. Ytterbyn, f. 1803, gift 1833 23/3 i Nkx med Magdalena Nilsdotter *Sundquist*, f. 1798.

---

[1] Kyrkoherde i Nkx 1739 till sin död 1759. (Tunæi Herdam.)

Greiner. Glas- och Hyttmästaren vid Sandörsunds glasbruk i Nkx Johan Georg *Greiner*, f. 1759, gift 1. g. med Margareta *Cederlöf*, f. 1753, d. 1808 27/10 i Sandörsund, 55 år; 2. g. 1809 1/10 i Nkx med hushållerskan Martha *Lindgren* från Öfver-Kalix. [Barn: Caisa Margareta, f. 1784; Henrik Mathias, f. 1785, glasblåsaregesäll, gift 1808 19/4 i Nkx med Margareta Beata *Salander* (dessas son Johan Matthias, f. 1810 2/6 i Nkx); Josepha, f. 1792].

Glasblåsaren Hindrich Baltzar *Greiner*, f. 1780, gift 1804 26/7 i Nkx med Maria *Norbarck* fr. Piteå, f. 1782. [Barn: Anna Magdalena, f. 1805 14/11].

Grop. Borgmästaren fr. Uhleå Esaias *Grop*, dopvittne i Nkx 1720. Gift med Gretha *Stribäck*. Son: Jean Hindrick, f. 1721 24/1 i Nkx.

Gropman. Brita *Gropman*, f. 1769 14/3, se *Schedin*.

En annan Brita *Gropmannin*, jungfru, dopvittne i Nkx 1711 23/3.

Groth. Joanna *Groth*, se *Gestrin*.

Bruksarbetaren och smeden vid Törefors Anders *Groth*, g. 1816 14/1 i Nkx med hushållerskan Greta Helena *Drugge*. Barn: Lars Petter, f. 1823 28/7 i Nkx; Johan August, f. 1826 13/2 i Nkx.

Smeden vid Törefors Johan *Groth*, g. 1820 5/11 i Nkx med Catharina Erichsdotter fr. Töre. Son: Lars Aron, f. 1822 4/11 i Nkx.

Hackzel. Vice Befallningsman Martin *Hackzel*, dopvittne i Nkx 1710.

Hæggström. Comminister Eric Abraham *Hæggström*, g. m. Caroline Sophie *Bergstedt*. Son: Frithiof, f. 1839 21/4 i Nkx.

Halleen. Landt Fischalen och Mantals Commissarien Johan *Halleen*, g. m. Anna Maria *Wijnblad*. Barn: Anna Christina, f. 1721 19/4; Johan Friederich, f. 1723 22/2 i Nkx, d. s. å. 19/5 därst.; Julius, f. 1724 10/12 i Nkx.

Halsius (Hallsius). Olaus *Halsius*, g. m. Margareta Johansdotter.

Johannes *Hallsius*, g. m. Sophia Larsdotter. Son: Gustav Hans, f. 1734 16/1 i Nkx.

Heddahl. Anna *Heddahl*, f. 1756, se *Salander* och *Lundström*.

Hedström. Anna Charlotta *Hedström*, f. 1765, se *Schmaltz*.

Johan Samuel *Hedström*, f. 1770, inflyttade 1802 ss. fänrik och bosatte sig i Innanbäcken. Avancerade till kapten och erhöll afsked, d. 1834 16/2 i Nkx, 63 år 8 m. 3 d. Gift 1833 17/12 i Nkx med sin hushållerska, bondedottern Margaretha *Bäckzelius* fr. Ryssbält, f. 1803, d. 1840 11/12 i Nkx, i hennes 1. gifte. (Barn: Johan Petter, f. 1833 1/11 i Nkx.)

Hegg. Catharina *Hegg*, gift 1748 3/1, se *Fellenius*.

Heideman. Leut. Johan Christopher *Heideman* och Fru Catharina *Splinters* son Magnus Carl, f. 1711 14/8 i Nkx. Dottern Elisabetha, d. 1719 10/2 i Nkx, 6 år 4 m.

Heinricius. Capit. vid Västerbottens reg:te Henric *Henricius* dog 1763 19/11 i Nkx, 70 år gammal, af gulsot. Gift såsom löjtnant 1749 25/4 i Nkx med Maria *Sjöberg*.

Christina Maria *Henricia*, se *Clementeoff*.

Heintson. Fabriqueuren vid Sandörsunds glasbruk i Nkx Georg Wilhelm *Heintson*, f. 1775 9/5, gift med Seraphia *Kreander* (*Criander*), f. 1778 22/9. (Barn: Georg Henric, f. 29/12; Aquilina Coecilia, f. 1800 8/8; Dominicus, f. 1802 20/8 i Sandörsund, Nkx.)

Hernodius. Elsa *Hernodia*, se *Gran*.

Hindersson. Anders *Hindersson* i Törböle, Nkx, gift 1777 16/12 i Nkx med jungfru Margaretha *Silfverklot* ibid.

Petter *Hindersson* i Pålänge, f. 1773, gift 1800 med Charlotta *Böös*, f. 1772 21/1, dotter af fältväbeln Anders Böös och Magdalena Edin.

Hjelmdahl. Handlanden från Torneå Joh. Hendrich *Hjelmdahl*, f. 1751, gift 1780 22/6 i Nkx med Elisabet *Blombäck*, f. 1756. Barn: Eric, f. 1782; Catharina Coecilia, f. 1785 6/11 å Innanbäcken i Nkx; Margareta Elisabeth, d. 1785 21/11 i Nkx.

Holst. Capitain Johan Holst, g. 1734 med Sara Dorotea *Sadelin*, f. 1717. Barn: Charlotta Sophia, f. 1737; Brita Marja, f. 1751 10/7 i Nkx; Adolph Fredric, f. 1752 13/10 därst.; Lovisa Ulrica, f. 1754 14/3 därst.

Margareta *Holst*, se *Rensfelt*.

Greta *Holst*, se *Plantin*.

Hortelius. Borgaren från Piteå Olof *Hortelius*, d. 1777 29/11 i Nkx.

Huller. Sockenskrifvaren Lars Andersson *Huller*, d. 1718 14/2 i Nkx.

Hägman. Glasmästaren *Hägman* fr. Torneå, gift 1727 11/4 i Nkx med Anna Christiansdotter *Kiämpe*.

Häggström. Comministern, v. Pastorn Axel Fr. *Häggström*, d. 1836 10/4 i Nkx, 47 år.

Höjer. Häradshöfdingen Michael Eurenius *Höjer*, gift (före 1723) med Brita Maria *Soot* (*Soth*), som dog änka 1762 17/1 och s. å. 7/2 begrofs i Nkx' kyrka. [Barn: Nills, f. 1724 13/7 i Sangis, Nkx; Nills Peter, f. 1726 22/10 å Landet, Nkx; Fredrich Wilhelm, f. 1728 5/3 i Nkx; Hinrich, f. 1729 21/3 därst., hofrättsauskultant; Daniel, f. 1730 5/10 i Nkx, d. 1799 1/7 därst. (testes vid dopet 11/10: Probsten Mag:r Daniel Solander i Piteå, Probstinnan Sophia Catharina Lundea, Befallningsman Petter Pipping ifr. Torneå, Rådman Påvel Andersson Ström från Luhleå); Greta Stina, f. 1732 7/3 i Nkx; Brita Maria, f. 1736, d. 1805 12/8 i Nkx, se *Björkman;* Catharina Magdalena, f. 1740 /2 i Nkx; Nathanaël, f. 1743 12/6 därst.]

Ofvanstående Nils Peter *Höjer*, f. 1726 22/10 å Landet i Nkx, häradshöfding, g. m. Barbara *Brunnia*. [Barn: Barbru Cicilia, f. 1758 17/9 i Rolfsbyn, Nkx; Margareta Christina, f. 1759 22/9 å Landet i Nkx; Brigitta Christina, f. 1760 27/12 därst.]

Landtbonden Jacob *Höjer*, f. 1764, gift 1792 med Anna Johansdotter, f. 1754.

Magdalena *Höjer* (möjl. identisk med Catharina Magdalena här ofvan, f. 1740 /2 i Nkx), se *Kruse*.

Isberg (Jissberg). Fenrichen (äfven kallad fourir och förridare) Johan *Isberg* (*Jissberg*) dopvittne i Nkx 1699. Gift med Catharina (Karin) . . . . . [Barn: Karin, d. 1771 1/3 i Nkx, gift 1. g. med en borgare i Gamla Carleby, 2. g. se *Calander*, 3. g. se *Stacke;* Rustmästaren Johan *Isberg* på Näset i Nkx: Marina f. 1700 5/1 i Nkx].

En löjtnant Johan *Isberg* omförmäles 1722 ss. dopvittne i Nkx jämte sin hustru Margareta *Kling*.

Jedeur. Inspectoren Nills Johan *Jedeur*, g. m. Clara *Fahlgren*. Dotter: Margareta f. 1727 2/12 i Nkx.

Kant. Pastorsadjunkten Jonas *Kant*, f. 1792, gift 1. g. med Maria Fredrica *Dahl*, d. 1840 5/6 i Nkx, 43 år 4 m. 24 d., 2. g. 1841 25/11 i Nkx med hushållerskan Anna Catharina *Rydberg*, f. 1815, fr. Ryssbält. [Barn: Jonas Fredric, d. 1844 13/6 i Nkx, 3 m.] Han och hans familj begrafna under minnesvård å Nkx gamla kyrkogård.

Kiempe (Kempe, Kiämpe). Maria Samielsdotter *Kempe*, se *Enbohm*.

Sockenskrifvaren Christian Ersson *Kiempe*, g. m. Catharina Aroonsdotter *Burman*. [Barn: Brita, f. 1699 26/8 i Nkx; Karin, f. 1701 13/1 därst., gift 1722 15/4 i Nkx, se *Antman;* Anna, f. 1704 24/4 därst., gift 1727 11/4 därst., se *Hägman;* Margeta, f. 1706 11/4 därst., se *Enbohm* och *Beckman;* Christina f. 1710, d. 1780 31/3 i Nkx, 70 år, se *Rosendahl* och *Fattenborg;* Lisbeta, f. 1712 20/7 därst.]

Sockenskrifvaren Johan *Kiämpe*, g. 1719 12/4 i Nkx med Christina Olofsdotter fr. Ytterbyn.

von Kiöler. Commendanten ifrån Cajana borg Carl Fromholt *von Kiöler*, gift 1744 28/3 i Nkx med framledne Leutnanten Furubohms enkie fru, Margareta *Wollters* (i morgon gåfwo gifwit ett hundrade fyratio ducater).

Kiöpping (Kiöping, Köpping och Köping). Fendrich, sedermera Leutnant Carl Fridrich *Kiöpping*, gift med Margareta *Biörk*, d. änka 1785 15/2 i Nkx, 92 år. Hustrun begrofs i Torne stad 1785 24/2. [Barn: Erland, f. 1721 12/5 i Nkx, d. s. å. 16/10 därst.; Jakob, f. 1723 15/11 därst.; Brita Stina, f. 1725 4/1 därst.; Friederich, f. 1726 13/1 därst.; Anna Catharina, f. 1733, se *Gran*.]

Kling. Capitein Hans Adolph *Kling*, gift med Lisa Maja . . . . Dopvittnen i Nkx 1725.

Margareta *Kling*, se *Isberg*.

Klockhoff. Barbara *Klockhoff*, se *Brunberg*.

Kock. Carolina Amalia *Kock*, se *Bergman*.

Kolström. Pastorsadjuncten Emanuel *Kolström* fr. finska Öfver-Torneå, f. 1803, gift 1831 13/2 i Nkx med Chr. Marg. *Burman*, f. 1812.

Kreander (Criander). Seraphia, f. 1778 $^{22}/_{9}$, se *Heintson*.
Kruse. Capit. Paul *Kruse*, g. m. Magdalena *Höjer*. Dotter: Anna Magdalena, f. 1782 $^{5}/_{6}$ i Nkx.
Kruthenius. Catharina *Kruthenia*, g. 1720 $^{22}/_{3}$, se *Påhlström*.
Læstadius. Framl. Comminister Dan. *Læstadii* änka Maria, d. 1827 $^{29}/_{12}$ i Nkx, 86 år.
Elsa Brita *Læstadia*, gift 1761 $^{1}/_{1}$, se *Burman*.
A. C. *Læstadia*, g. 1831 $^{25}/_{10}$, se *Sondell*.
Lagerbohm. Capitenskan Anna *Lagerbohm*, dopvittne i Nkx 1720.
Lagerborg. Öfverstelöjnantskan *Lagerborg*, f. *von Rohr*, afled 1764 $^{27}/_{11}$ i Nkx.
Sergeanten Daniel *Lagerborg* drunknade 1768 $^{24}/_{6}$ under en seglats med soldaten Henric *Ytterberg*. De begrofvos båda i Nkx s. å. $^{2}/_{7}$.
Landin. Catharina *Landin*, f. 1779, se *Petersson*.
Laurell. Capitain Samuel *Laurell*, d. 1839 $^{5}/_{6}$ i Nkx, 57 år 1 m. 23 d., g. m. Sara Helena *Morin*, d. 1835 $^{11}/_{7}$ i Nkx, 36 år. [Barn: Axel Wilhelm, f. 1819 $^{22}/_{12}$ i Nkx; Anna Lovisa, f. 1821 $^{20}/_{3}$ därst.; Johanna Wilhelmina, f. 1822 $^{1}/_{6}$ därst.; Flora, f. 1825 $^{28}/_{6}$ därst.; Carl, f. 1827 $^{13}/_{6}$ därst.; Gustaf Victor, d. 1830 $^{27}/_{4}$ därst., 5 m.; Regina, d. 1831 $^{6}/_{9}$ därst, 3 m.]
Leijonmark. Löjtnant Jacob *Leijonmark* afled 1773 $^{25}/_{10}$ i Nkx, 42 år gl., genom »bråddöd».[1]
Lenning. Skepparen och Handels Betienten i Torneå Abraham *Lenning*, gift 1781 $^{25}/_{3}$ i Nkx med Catharina *Sandberg* fr. Innanbäcken, Nkx.
Brita *Lenning*, se *Lundbäck*.
Lep. Anna Gretha *Lep*, se *Mört*.
Lifbom. Fendrichen Herr Olof *Lifbom*, f. 1762. Inflyttade 1792 till Nkx.
Liljeblad. Curam Pastoris Gerens i Muonioniska och Enontekis församlingar Jacob Fredric *Liljeblad*, f. 1810, gift 1840 $^{8}/_{3}$ i Nkx med Anna Hinrica *Burman*, f. 1819.
Lillje. Anna Catharina *Lillje*, se *Frisell*.
Lind. Sophia *Lind*, f. 1710, d. 1791 $^{6}/_{2}$, se *Brunberg*.
Catharina *Lind*, d. 1838 $^{23}/_{6}$, se *Bergdahl*.
Lindgren. Marta *Lindgren*, se *Greiner*.
Lofman. Sara *Lofman*, se *Ahlstedt*.
Ludits. Capitein Petter *Ludits*, dopvittne i Nkx 1711.
Lund. Carl *Lund*, g. 1741 $^{6}/_{2}$ i Nkx med Brita *Gran*. Dotter: Anna Brita, f. 1741 $^{25}/_{2}$ i Nkx. (Testes, bl. a.: Anna Charlotta *Gran* och Theophilus *Gran*).
Lundbäck. Klockaren Eric *Lundbäck*, g. 1807 $^{27}/_{2}$ i Nkx med Brita *Lenning* i Innanbäcken, Nkx.
Lundel. Marina *Lundel*, se *Calicius*.
Lundström. Bagaren i Torneå Mäster Samuel *Lundström*, g. 1787 $^{6}/_{11}$ i Nkx med Anna *Heddahl* i hennes 2. gifte.
Lärka. Leutnanten Carl *Lärka* omnämnes såsom »Gudhfader» i Nkx 1689 $^{13}/_{1}$.
Malmstedt. Capitainen och Ridd. Diedrich Albrecht *Malmstedt*, d. 1765 $^{26}/_{11}$ i Nkx, 84 år. Gift med Ingeborg *Sundberg*. Dottern Maria, f. 1713, d. 1800, se *Ekerodde*.
Markström. Organisten ifrån Torneå Pehr *Markström*, g. 1774 $^{19}/_{4}$ i Nkx med nämndemansdottern Elisabeth *Bæckman* på Grötnäs.
Meijer. Handl. och Apothecaren E. M. *Meijers* son Emil Henric, d. 1844 $^{19}/_{11}$ i Nkx, 4 m. 8 dgr.
Melberg. Maria *Melberg*, se *Buhrman*.
Mesterton. Johanna Fredrica *Mesterton*, se *Taube*.
Modin. Borgmästaren Carl Adolph *Modin*, g. 1824 $^{30}/_{1}$ i Nkx med Gustava Catharina *Petersson*, f. 1797, dotter af öfverjägmästaren och krigsrådet Gustaf Eric Petersson och hans 1. fru Barbara Catharina Örnberg.

---

[1] »En ovanlig stor Fisk, förmodeligen Haji, af 15 till 20 fots längd, förut ej sedd i denna Hafs-vik, har där samma år visat sig, då Fändrik *Leijonmark* med sin båt varit i största fara at omkomma. [Inr. Tidn. 1767 N. 58 och 87.]» (Hülphers, s. 194.)

Molin. Skräddaren ifrån Stockholm Nils *Molin*, g. m. Sara Jacobsdotter. Deras son Sven, f. 1738 11/10 i Nkx.
Helena *Molin*, f. 1708, d. 1778 31/3 i Nkx, se *Enbohm* och *Salander*.

Moorman. Capitain Christian Johansson *Moorman*, f. i Roslagen, bodde å Gröötnääs, Calix, och stod där brudhgumme 1683 24/4. Död 1716 3/2 i Nkx, 94 år. Hustrun, Brita Olofsdotter, d. 1715 23/4 i Nkx, 76 år. [Barn: Johannes, kristnad 1665 29/3 i Nkx och född på Gammelgården.]
1664 23/1 »Christnadhes» i Nkx »Hr Capiteins Systers Sohn Johannes», som begrofs 1665 9/4 i Nkx.

Moranius. Flychting prästen Johan *Moranius* omtalas ss. dopförrättare i Nkx 1716 8/3.

Morin. Sara Helena *Morin*, d. 1835 11/7, se *Laurell*.

Munselius. Brita *Munselia*, se *Falander*.

Myhra. Jungfru Anna Maria *Myhra*, dopvittne i Nkx 1720.

Münchenschreiber. Borgaren fr. Lübeck, änklingen Johann Hinric Gottfried *Münchenschreiber*, f. 1796, g. 1841 6/3 i Nkx med Maria *Schmaltz*, f. 1800 25/10, dotter af prosten Johan Abraham Schmaltz och Anna Charlotta Hedström.

Möller. Leutinant *Möller*, dopvittne i Nkx 1725.

Mört. Handelsman Jacob *Mörts* och Anna Greta *Leps* dotter Anna, f. 1717 15/8 i Nkx.

Norbarck. Maria *Norbarck*, f. 1782, se *Greiner*.

Nordberg (Norberg). Maria Elisabetha *Nordberg*, se *Ekerman*.
Brita Stina *Norberg*, se *Wikner*.

Nordgren. Borgarens och Mässing Smädens från Luleå stad *Nordgrens* och Anna *Bolanders* son Anders, f. 1757 12/6 i Nkx.

Nordheim. Feltvebel, Fendric Abraham *Nordheim*, g. 1720 10/4 i Nkx med Helena *Norlijn*, f. 1698 16/9 i Nkx, dotter af komminister Holgier Norlin och Sophia Nyman. [Barn: Barbru Sophia, f. 1721 24/3 i Nkx; Gabriel, f. 1736 21/3 därst.; Eva, f. 1741 17/4 därst.; Abraham, f. 1743 7/11 därst.

Nordin. Glasblåsaren vid Sandörsunds glasbruk Georg *Nordin*, f. 1782, g. 1804 15/7 i Nkx med Anna Catharina *Tybelius*, f. 1777 20/10 i Sangis, Nkx, dotter af Carl Tybelius och Margareta Bolin.

Nordquist. Sochen-Glasmästaren Johan *Nordquist*, g. m Ulrica *Tybelius*. Barn: Sara Greta, f. 1779 24/10 i Nkx; Ulrica, f. 1781 16/8 därst.; Carl Gustaf, f. 1786 29/5 därst. [Vid Sara Gretas dop fungerade ss. testes: Majoren S. W. Carpelan, Fru Friherrinnan Carpelan, f. de Carnal; Kyrkoh. Olof Örnberg, fru Örnberg, f. Warg; Adjuncten Chr. Thingvall, Jungfru Sophia Marg. Örnberg; Cand. Fr. Thingvall, Jungfru A. M. Ekerodde; Ombudsman Nils ls. Rutström, Mad:e Ruthström, f. Brunberg.]

Nordström. Glasmästaren i Torneå Joseph *Nordström*, g. 1784 7/11 i Nkx med Maria *Norgren* fr. Näsbyn, Nkx. Han dog 1793 30/3 i Öfver-Kalix.

Norgren. Maria *Norgren*, se *Nordström*.
Margareta *Norgren* eller *Nordgren*, f. 1730, d. 1776 17/1, se *Salander*.

Norlander. Catharina *Norlander*, f. 1739, d. 1805 8/5, se *Vallerström*.

Norlin (Norlijn, Nordlin). Hans Wälwyrdighet Comminister Her Holgier *Norlin*, g. m. Sophia *Nyman*. [Barn: Helena, f. 1698 16/9 i Nkx, se *Nordheim*; Hollier, f. 1699 2/10 (Testes: Hr Elias Höijer, Capitein Niclas Giersström, Befallningsman Jacob Grabp); Jacob, f. 1700 7/11 i Nkx, blef borgare i Torneå.]

Nyman. Borgaren ifrån Luleå (f. här i församlingen) Nils *Nyman*, gift 1744 8/1 i Nkx med Eva *Fluur* från Luleå.
Anna *Nyman*, d. 1791 3/2, se *Danberg*.
Sophia *Nyman*, se *Norlin*.

Nätrelius (Nætrelius, Netrelius). Comminist. Mag. Jonas *Nätrelius*, f. 1710, d. 1783 19/3 i Nkx, 73 år, gift 1753 med Brigitta *Nätrin*, f. 1729, d. 1822 10/1 i Nkx. [Barn: Anna Christina, f. 1754 2/4 i Nkx, d. 1809 12/6 därst.; Eric, f. 1755 6/8 därst.; Olaus, f. 1756 9/9 därst.; Eric, f. 1758 8/3 därst.; Helena Charlotta, f. 1759 18/6 därst.)

Nätrin. Brita *Nätrin*, f. 1729, d. 1822 10/1, se *Nätrelius*.

Ollongren. Anna Sophia *Ollongren*, d. 1825 1/8, se *Taube*.

Pahlberg. Glasblåsaren vid Sandörsunds glasbruk., Mäster Johan *Pahlberg*, d. 1831 $^{17}/_{6}$ i Nkx, 80 år, g. m. Anna Margreta *Waltzar*. [Barn: Johan Henric; Carl Gustaf.]

Lisa *Pahlberg*, d. 1834 $^{19}/_{2}$ i Vånafjärden, 70 år 1 m.

Petersson. Fänriken, sedermera öfverjägmästaren och krigsrådet Gustaf Eric *Petersson*,[1] bodde bl. a. på Åkroken i Nkx. Gift 1. g. 1794 $^{20}/_{3}$ i Nkx med Barbara Catharina Örnberg, d. 1815 $^{21}/_{12}$ i Nkx, 41 år 4 m. [Barn: Christina Margareta, f. 1795 $^{18}/_{6}$ å Johannisbärg i Nkx, se *von Essen;* Gustava Catharina, f. 1797 i Nkx, se *Modin;* Lars Olof, f. 1799; Gustaf Wilhelm, f. 1811 $^{1}/_{4}$ på Åkroken i Nkx; Carl Oscar, f. 1814 $^{21}/_{4}$ i Rian, Nkx). [Antecknade faddrar vid dopet 1811 $^{6}/_{4}$: Justitiæ-Cantzlern Wilh. af Klinteberg och dess Fru; Öfverste Lieutn. von Essen och dess Fru; General Intend. Klingstedt och Fru Capit. Spolander; Krono Befalln. Rutberg och Fru; Landssekr. Cygnæus och Mamsell Ulla Boström; Studiosus Häggström och Mamsell Lovisa Wikzél.]

Pistolkors. Jungfru Catharina *Pistolkors*, dopvittne i Nkx 1720.

Planström. Eva Catharina *Planström* fr. Stråkanäs i Nkx, f. 1807, se *Salander* och *Ekbäck*.

Anna Helena *Planström*, g. 1825 $^{21}/_{3}$, se *Rutberg*.

Plantin. Lectoren Mag. Zach. *Plantin*, g. m. Greta *Holst*. Deras son Carl, f 1710 $^{20}/_{12}$ i Nkx.

Planting. And. *Planting*, rådman fr. Torneå, omnämnes ss. dopvittne i Nkx 1704.

Påhlström. Sergianten Lars *Påhlström*, dopvittne i Nkx 1719 $^{21}/_{6}$. Han var son af Eric Ericsson fr. Pålänge i Nkx och Märta Olofsdotter samt afled 1726 $^{22}/_{5}$ i Nkx, 40 år gl. Gift 1720 $^{22}/_{3}$ i Nkx med Catharina *Kruthenia*. (Barn: Erich, f. 1723 $^{30}/_{3}$ i Nkx; Olaus, f. 1726 $^{12}/_{1}$ därst.) Han kallas Jacob i vigsellängden, men heter eljest öfverallt Lars.

Quensel. F. d. Bergmästaren Isak Johan *Quensel*, d. 1837 $^{13}/_{11}$ å Johannisro i Nkx, 60 år 11 m. 22 d. Begrafven under ett järnkors å Nkx gamla kyrkogård.

Reenmarck. Lect. Mathes. i Hernösand Jacob *Reenmarck*, dopvittne i Nkx 1729.

Rehn. Fenrichen Johan *Rehns* och hustru Karins son Lars, f. 1688 $^{5}/_{10}$ i Nkx.

Renhorn. Catharina *Renhorn*, f. 1697, d. 1780, se *Eurenius*.

Rensfelt. Organisten fr. Luleå Augustin *Rensfelt*, g. 1761 $^{1}/_{11}$ i Nkx med Margareta *Holst*.

von Rohr. *von Rohr*, d. 1764 $^{27}/_{11}$, se *Lagerborg*.

Rooth. Elsa *Rooth*, se *Bomberg*.

Rosendahl. Föraren Jöns Johansson *Rosendahl*, g. 1730 med Christina Christiansdotter *Kiämpe*, f. 1710, i hennes 1. gifte. Barn: Christian, f. 1731 $^{27}/_{10}$ i Nkx; Catharina, f. 1732 $^{14}/_{10}$ i Nkx; Hans, f. 1738 $^{6}/_{7}$ i Nkx; Jöns, f. 1739 $^{2}/_{2}$ därst.

Rosenius. v. Comminister A. *Rosenii* och hans hustru Sara Margaretha . . . . . Son: Martin Gabriel, f. 1825 $^{20}/_{7}$ i Nkx.

Rupa. Fenrichen Jöns Olofsson *Rupa* (omnämnes ss. dopvittne i Nkx 1688). Hans hustru hette Elisabeta, med hvilken han hade dottern Margaretha.

Elisabeth *Rupa*, g. 1720 $^{8}/_{6}$, se *Rönberg*.

Rutberg. Liquidations Commissarien och Crono Länsman Israël *Rutberg* (son af Maria Andersdotter, d. 1793 $^{8}/_{11}$ i Nkx, 82 år 6 m.), f. 1752, d. 1796 $^{1}/_{12}$ i Nkx, 44 år 2 m. Gift 1776 med Elisabet *Rönlund*, f. 1748, d. 1824 $^{22}/_{2}$ i Nkx. Barn: Nils, f. 1777; Josef, f. 1781; Johan Jacob, f. 1787 $^{25}/_{10}$ å Innanbäcken, Nkx; Carl Fredric, f. 1791 $^{14}/_{2}$ å Stråkanäs i Nkx; Elisabeth Catharina, f. 1794 $^{24}/_{10}$ därst., se *Söderholm*.

Ofvannämnde Nils Israëlsson *Rutberg*, f. 1777, länsman, afled 1801 $^{6}/_{12}$ i Nkx, 24 år.

Ofvannämnde Josef *Rutberg*, f. 1781, kronolänsman, liqvidationskommissarie och Oeconomie-Directeur, d. 1816 $^{1}/_{12}$ på Stråkanäs i Nkx, 34 år 3 3/4 m. Gift 1803 $^{5}/_{4}$ i Nkx med Carolina Gustava Trotz fr. Umeå, d. 1812

---

[1] F. 1766 $^{5}/_{10}$, d. 1830 $^{2}/_{3}$ i Råne socken af nuv. Norrbottens län. Gift 2. g. med Catharina *Landin*, f. 1779, från Löfånger (enl. *Hugo Samzelius:* »K. Skogs- och Jägeristaten» samt manuskriptet till supplementbandet).

31/7 i Nkx, 34 år. Barn: Carolina, f. 1804 2/3 i Nkx; Nils Israël, f. 1809 30/5 därst., d. s. å 16/6 därst.; Nils Israël, f. 1810 29/10 därst.

Ofvannämnde Johan Jacob *Rutberg*, sockenskrifvare, riksdagsman, f. 1787 25/10 i Innanbäcken i Nkx, gift 1825 14/12 i Nkx med Enkefru Capitainskan Maria *Enskiöld*, f. *Bergman*, d. 1834 23/10 i Nkx, 38 år 4 m. 19 d.[1]

Ofvannämnde Carl Fredric *Rutberg*, Passvolance Commissarie och Kronolänsman, sedermera Regements Commissarie, f. 1791 14/2 å Stråkanäs, Nkx. Gift 1825 21/3 i Nkx med Anna Helena *Planström*. Barn: Carl Fredrik, f. 1825 2/7 i Nkx; Joseph,[2] f. 1828 18/9 å Stråkanäs i Nkx; Albert, f. 1829 11/11 därst.: Johan Frithiof, f. 1833 23/5 därst., d. 1841 10/11 därst.; Helena, f. 1839 18/1 därst.

Catharina *Rutberg*, f. 1767 10/4, se *Bodin*.

Rutström. Exped. Befallningsman och Krono Länsman Nils *Rutström*, f. 1719, d. 1784 13/1 i Nkx af »Colique och Ande-Täppa», 65 år, gift 1739 med Catharina *Byberg*, f. 1706, d. 1796 7/5 i Nkx, 89 år. [Barn: Krono-Ombuds- och Länsmannen Nils Isac *Rutström*, f. 1744 19/8 i Nkx, d. 1816 29/2 därst., gift 1771 2/4 i Nkx med Sara Margareta *Brunberg*, f. 1736, d. 1818 8/4 i Nkx. (Dessas barn: Eric, f. 1769; Nils Petter, f. 1774); Carl, f. 1745 12/10 i Nkx; Anna Catharina, f. 1748 9/9 därst.]

Ofvanstående Eric *Rutström*, f. 1769, förare, gift 1. g. 1791 18/5 i Nkx med Marta *Wikberg*, f. 1758, hvilken dog 1809 28/5 i Nkx, 51 år; 2. g. ss. sergeant 1819 31/3 i Nkx med Brita *Flink* fr. Neder-Torneå. (Barn: Nils Eric, f. 1792 11/1, d. s. å.; Catharina Elisabet, f. 1794).

Ofvanstående Nils Petter *Rutström*, f. 1774, gift 1800 med Brita *Sandbäck*, f. 1764. (Barn: Nils Isaac, f. 1801, d. s. å.; Sara Catharina, f. 1802; Johan Jacob, f. 1803.)

Rönberg. Föraren af Torneå Compagniet Jöns Jönsson *Rönberg*, g. 1720 8/6 i Nkx med Elisabetha *Rupa*.

Beata Elis. *Rönberg*, d. 1765 23/7, se *Tybelius*.

Rönholm. Hans Larsson *Rönholm*, f. 1771, g. 1792 med Greta *Vallerström*, f. 1769, dotter till föraren Hinric Hinricsson Vallerström och Catharina Norlander.

Sadelin. Sara Dor. *Sadelin*, f. 1717, se *Holst*.

Salander. Mönsterskrifvaren Johan *Salander*, f. 1710, d. 1786 25/6 i Nkx, gift 1. g. 1737 26/3 i Nkx med Elisabetha *Wijberg* (*Widberg*), 2. g. 1741 22/2 i Nkx med länsman Enbohms änka Helena *Molin*, f. 1708, d. 1778 31/3 i Nkx, 3. g. 1781 29/7 i Nkx med Anna *Heddahl*, f. 1756, i hennes 1. gifte. [Barn: Eva Elisabetha, f. 1739 27/5 i Nkx, d. 1799 1/8 därst., se *Wennerström*; Margareta Helena, f. 1743 21/9 i Nkx; Johan Petter, f. 1783 1/8 därst., d. 1784 19/2 därst.; Eric Anders, f. 1785 2/1 i Nkx.]

Framl. Rådmannen och Postm. Joh. *Salanders* änka Brigitta *Engman* fr. Luleå, d. 1742 1/1 i Nkx, 80 år.

Liquidations-Commissarien och Sockenskrifvaren Eric Johan *Salander*, f. 1724, d. 1785 18/6 i Nkx, 61 år. Gift 1755 med Margareta *Norgren* eller *Nordgren*, f. 1730, d. 1776 17/1 i Nkx, 46 år. [Barn: Johan Pär, f. 1756 27/2 i Nkx; Nils Petter, f. 1757 19/2 därst.; Brita Margareta, f. 1759 26/1 därst.; Maja Lena, f. 1761; Eric Reinhold, f. 1766 10/8 i Näsbyn, Nkx.]

Ofvannämnde Nils Petter *Salander*, f. 1757 19/2 i Nkx, bokhållare, sedermera sockenskrifvare, d. 1819 19/5 i Nkx, gift 1785 26/6 i Nkx med Anna Maria *Ekerodde*, f. 1753, d. 1833 24/2, 80 år 1 m., i Nkx. [Barn: Eric, f. 1786 28/4 i Näsbyn, Nkx; Margaretha Beata, f. 1788 29/2 därst., se *Greiner*; Maria Agata, f. 1789 9/12 därst.; Johannes, f. 1797 19/1 därst.]

Salin. Sigrid *Salin*, se *Wänman*.

---

[1] Med Brita Ulrica *Granström* hade han tidigare sonen Johan Jacob *Rutberg*, f. 1825, major vid Norrbottens fältjägarecorps och riksdagsman. Dennes son Nils Edgar *Rutberg*, f. 1867 14/12, löjtnant vid Norrbottens reg:te. Maria *Bergman* var faster till öfversten och kommendören Carl Otto *Bergman* i Gellivare.

[2] Dennes son, Johan Teodor *Rutberg*, kapten vid Norrbottens reg:te, f. 1859 25/10 å Stråkanäs i Nkx.

Sandberg. Elisabeth *Sandberg*, se *Thingvall*,
Sophia Johanna *Sandberg*, f. 1776 6/2, se *Clementeoff*.
Catharina *Sandberg*, se *Lenning*.

Sandbäck. Brita *Sandbäck*, f. 1764, se *Rutström*.

Sandlund. Catharina *Sandlund*, f. 1803, se *Taube*.

Schedin. Inspectorn vid Sandörsunds glasbruk Anders *Schedin*, f. 1757 10/8, g. m. Greta *Gropman*, f. 1769 14/3. (Barn: Carl Ferdinand, f. 1801 18/7; Maria Charlotta, f. 1803 31/10 därst.)

Schildt. Fänrik Johan Petter *Schildt*, g. m. Christina Elisabet *Brunneman*. [Barn: Carl Johan, d. 1766 26/2 i Nkx, 1/2 månad gl; Johanna Elisabet, f. 1767 13/1 i Nkx; Eva Maria, f. 1768 21/2 i Nkx, d. s. å. 4/3 därst.; Johanna Elisabeth, f. 1769 27/5 å Johannisbärg i Nkx: Johan Peter, f. 1770 10/11 i Nkx, d. s. å. 18/12 därst.; Carl Ulric, f. 1772 13/1 i Nkx; Margareta Fredrica, f. 1773 6/2 därst.]

Schmaltz. Archliemästaren Abel *Schmaltz*, f. 1723, d. 1795 15/10 i Nkx, 72 år 3 m., g. m. Catharina *Zelström*. Dessa hade sonen Johan Abraham *Schmaltz*, bataljons- och regementspastor, prost och kyrkoherde, f. 1759, d. 1831 4/9 å Stensnäs i Nkx, g. 1793 med Anna Charlotta Hedström, f. 1765. Om honom finnes antecknadt: »ordinerad 1784. Pastor Adjunct 1786 i Neder-Calix, samt kyrkoherde den 25 April 1810. I helso-dagen var han en uppbyggelig lärare och en ömsint Läkare; men ifrån 1816 tilltog hans sjuklighet til den höjd, att den öfvergick till sinnesrubbning. Ifrån 1817 tjenstledig. Hans Minne blifver i Välsignelse!» [Barn: Johannes, f. 1794 2/11 i Nkx; Charlotta, f. 1796 1/3 och d. 1798 6/16 därst.; Bror Daniel, f. 1799 27/3 i Nkx; Maria, f. 1800 25/10 i Nkx, se *Münchenschreiber*; Lovisa, f. 1805 31/8 därst.]

Ofvannämnde Johannes *Schmaltz*, pastorsadjunct, f. 1794 2/11 i Nkx, g. 1819 med Catharina Elisabeth *Wiander*, f. 1797 23/10. Barn: Johanna, f. 1820 23/5 i Nkx; Johan Jacob, f. 1822 31/1 därst.

Ofvannämnde Bror Daniel *Schmaltz*, huspredikant, f. 1799 27/3 i Nkx, g. 1829 3/8 i Nkx med Maria Florentina *Clementeoff* fr. Björkfors i Nkx. Barn: Clementina, f. 1828 /6, död s. å 17/12 i Nkx; Alfred, f. 1829 3/11 därst.; Lydia, f. 1832 21/1 därst.; Hilda Sophia, f. 1838 15/9 därst.

Silfverbrand. Underlöjtn. vid Västerbottens Fältjägareregemente Mathias Ulric *Silfverbrand*, f. 1799, gift 1831 3/11 i Nkx med Maria *Gran*, f. 1804. Barn: Ulric, f. 1832 9/8 å Törefors i Nkx; Maria, f. 1834 20/10 därst., död s. å. 12/11 därst; Fredric, f. 1835 20/12 därst.; Amanda, f. 1837 11/12 i Innanbäcken, Nkx; Mathilda, f. 1840 9/4 därst.

Silfverklot. Rustmästaren, sedermera furiren Olof *Silfverklot*, d. 1781 23/10 i Nkx af kräfta i tungan, 53 år. G. m. Elsa Andersdotter, d. 1810 7/3 i Nkx, 76 år. Barn: Olaus, f. 1763 10/8 i Nkx; Joachim, f. 1767 5/4 i Törböle, Nkx; Christina Elisabeth, f. 1770 19/11 därst.; Brita Lisa, f. 1773 15/8 därst.
Margareta *Silfverklot*, se *Hindersson*.
Elsa *Silfverklot*, se *Chore*.

Sjöberg. Maria *Sjöberg*, se *Heinricius*.

Skytte. Johan *Skytte* och hans hustru från Ny Carleby dogo flycktiga i byn Ryssbält, Nkx, 1716 och begrofvos 5/3.

Sondell. Vice Organisten och Klockaren Herr E. *Sondell*, g. 1. g. med Christ. *Agander*, d. 1820 7/8 i Nkx, 55 år, 2. g. 1821 25/10 i Nkx med A. C. *Læstadius*.

Soot (Soth). Brita Maria *Soot*, d. 1762 17/1, se *Höjer*.
Jungfru Stina Dordie *Soth*, dopvittne i Nkx 1728.

Sparlund. Glasritaren vid Sandörsunds glasbruk i Nkx Pehr *Sparlund*, g. 1798 med Brita *Vahlberg* (Barn: Lars, f. 1798; Anna Maria, f. 1800; Carl Gabriel, f. 1803).

Spilhammar. Inspectoren, sedermera Bruks-Patronen å Törefors bruk och Joh. Jacob *Spilhamar*, f. 1762, d. 1830 14/7 i Töre, g. 1799 med hushållerskan Greta Lovisa *Drugge*, f. 1779. Han begrofs i Råneå.
Johanna Lovisa *Spilhammar*, se *Spolander*.

Splinter. Catharina Splinter, se *Heideman*.

Spolander. (Soldaten Hans *Spollman* omnämnes ss. dopvittne i Nkx 1720).
Capit. och Regements Qvartermäst., sedermera Majoren Nils *Spolander*, g. m. Maria Bergbom, som dog 1824 25/6 å Björknäs i Nkx, 51 år. [Barn:

Sophia Magdalena, f. 1810 24/10 å Björknäs; Hinrika Johanna, f. 1813 4/2 därst; Julius August, f. 1815 16/10 därst.]

Fändrik, sedermera Löjtnant Johan Fredrik *Spolander*, f. 1795, g. 1821 1/12 i Nkx med Johanna Lovisa *Spilhammar*. [Barn: Johanna Maria, f. 1822 2/6 i Nkx; Johan Fredric, f. 1823 3/10 därst.; Gustafva Vilhelmina, f. 1825 5/12 i Nkx; Christina Josephina, f. 1827 28/1 därst.; Carl Oscar, f. 1828 10/2 därst.; Charlotta Albertina, f. 1830 13/4 därst; Abraham, d. 1831 18/7 därst., 2 m. 14 d.] Löjtnanten vid Vesterbottens Fältjägare Regemente Nils *Spolander*, f. 1802, d. 1834 25/11 i Innanbäcken, Nkx, gift 1832 2/11 i Nkx med Eva Catharina *Planström*, fr. Stråkanäs i Nkx i hennes 1. gifte, f. 1807. Barn: Nils August, f. 1833 3/4 i Nkx.

Stacke (Stake). Schergianten och Förridaren Andreas *Stacke*, son af soldaten Jacob och Märta Erichsdotter, dog 1733 15/12 i Bondersbyn, Nkx, 40 år. Gift med Catharina *Isberg* i hennes 3. gifte. Dotter: Anna Lisa, f. 1730 3/8 i Nkx.

Stecksén (Steckzen). Fältväbeln Daniel *Stecksén*, f. 1755, g. 1788 17/6 i Nkx med Catharina *Blombäck*, f. 1760.

Stribäck. Gretha *Stribäck*, se *Grop*.

Stråhlberg. Rustmästaren Olof *Stråhlberg*, d. 1765 7/6 i Nkx, 75 år. Hans änka Catharina, d. 1785 8/12 i Nkx, 91 år.

Sockensmeden Nils *Stråhlberg*, f. 1728, d. 1788 29/1 i Nkx, g. 1761 med Brita Lena *Brunberg*, f. 1734. [Barn: Sophia Catharina, f. 1762: Eric, f. 1763; Nils Peter, f. 1767; Greta Stina, f. 1771; Jacob, gördelmakare, f. 1773, d. 1828 20/8 i Nkx, g. 1804 med Sara *Granström*, f. 1778 (deras dotter Brita Caisa, f. 1804, d. 1836 13/9 i Nkx, se *Ekbäck*); Gustaf Fredrik, f. 1778, d. 1793 5/10 15 år 4 m.]

Ofvannämnde Eric *Strålberg*, f. 1763, fanjunkare, d. 1833 11/5 i Nkx, 69 år 4 m. 23 d., g. m. Greta *Berghman*. (Barn: Brita Lena, f. 1812 13/6 i Nkx; Erik, f. 1813 5/8 därst.; Nils Eric, f. 1815 18/9 därst.)

Gördelmakarelärlingen Nils Fredrik *Strålberg*, f. 1806, g. 1837 6/4 i Nkx med Anna Brita *Boussard* fr. Ytterbyn, f. 1801. (Hon härstammade egentligen från Sandörsunds glasbruk i Nkx). Son: Carl Jacob, f. 1837 11/8 i Nkx.

Anna *Strålberg*, g. 1748 10/7, se Grape.

Ståhl. Margareta *Ståhl*, se *Fabricius*.

Sund. Maria *Sund*, f. 1745, d. 1812 4/4, se *Eneskiöld*.

Sundberg. Ingeborg *Sundberg*, se *Malmstedt*.

Svahn. Margareta *Svahn*, f. 1721, se *Frisell*.

Svanberg. Bärgmästaren Seger *Svanberg*,[1] g. 1721 med Maria *Forbus*, som var född 1703 och dog i Nkx 1778 13/2, 75 år. Mannen dog 1740, och makarna ligga begrafna i kyrkans vapenhus under en konstsmidd järnhäll med följande bilder i upphöjdt arbete: en bärgsman i gammaldags dräkt med slägga och hammare i händerna, dödskalle, korslagda knotor, årtalet 1740, en svan och ett bärg (Svanberg) samt initialerna S. S. B. och M. F. B. under adliga kronor. [Barn: Lars, f. 1726 6/6 och d. 23/6 i Nkx; Elisabetha, f. 1728 15/5 därst.; Olaus, f. 1729 8/11 och d. 27/11 därst.; Seger, f. 1732 1/9 och d. 22/9 därst.; Margareta, d. 1736 /9 därst.; Maria, f. 1739 24/8 därst.]

[1] Vid Segers d. y:s dop 2/9 1732 antecknades ss. testes: Capitain Hans Adolph Kling med Fru Lisa Maria Kling; Her Secretarien Nils Porath uti Kongl. Krig Collegio, vices sustinuit Hans Walltier Loci Pastor; Advocat Fischalen i Bärg Collegio Her Hans Birchenius, loco ipsius Her Häradshöfdingen Michael Eurenius Höjer, Advocat Fischalen Birchenii Fru, Fru Leijel, i hennes ställe Fru Häradshöfd. Brita Maria Soth, Studiosus medicinæ Herr Carl Linæus, Jungfru Maria Lisa Kling, Notarien Herr Wilhelm Dubb, Her Rådman Burmans Hustru Maria Melberg.

Nils *Nilsson*, hemmansegare i Ytterbyn i Nkx, f. 1736, g. 1760 med Maria Jönsdotter, f. 1739, d. 1786. Flere af dessas barn antogo namnet *Svanberg*. [Margeta *Svanberg*, f. 1762; Nils Nilsson *Svanberg*, f. 1764; Pehr, f. 1766; Maria, f. 1768; Jöns *Svanberg*, f. 1771 6/7 i Ytterbyn, Nkx, utflyttade 1779, professor i Uppsala; Lisa, f. 1773; Helena f. 1774; Lars, f. 1776; Catharina, f. 1778; Carl Fredrich *Svanberg*, f. 1779; Eric Magnus, f. 1781, d. 1782.]

Nils Nilsson hade två bröder: Pehr, f. 1740, och Jöns, f. 1742 (utflyttade 1785). Pehr blef soldat med namnet *Ytterberg* och gifte sig 1775

med Margeta Andersdotter, f. 1751. Dessas son Nils Petter *Svanberg* i Sangis, f. 1784, d. 1842 $^{25}/_{4}$ därst., g. m. Lisa Andersdotter.

Ofvanstående Nils Nilsson *Svanberg*, f. 1764, gift 1793 $^{29}/_{12}$ i Nkx med Margareta Larsdotter fr. Siknäs, f. 1766, d. 1820 $^{15}/_{7}$, 54 år. [Barn: Maria, f. 1795; Greta Catharina, f. 1798, död s. å.; Nils, f. 1799 $^{19}/_{11}$ i Ytterbyn; Ananias, f. 1801 $^{10}/_{12}$ därst.; Peter, f. 1803 $^{12}/_{10}$ därst.]

Ofvanstående Carl Fredrik *Svanberg*, nämndeman, f. 1779, gift 1. g. med Greta Nilsdotter, d. 1835 $^{24}/_{5}$, 48 år, 2. g. 1836 $^{2}/_{10}$ i Nkx med Johan *Sellströms*[1] änka Maria Helena Jonsdotter fr. Ytterbyn, f. 1799. [Barn: Carl Fredrik, f. 1810 $^{22}/_{12}$ i Ytterbyn i Nkx, d. 1821 $^{15}/_{12}$ därst.; Johannes, f. 1815 $^{9}/_{1}$ därst.; Lars Gustaf, f. 1816 $^{27}/_{12}$ därst., d. 1817 $^{16}/_{8}$ därst.; Lars Gustaf, f. 1818 $^{19}/_{2}$ därst., d. 1843 $^{27}/_{5}$ därst.; Eric, f. 1820 $^{24}/_{12}$ därst., död s. å. $^{26}/_{12}$ därst.; Carl Fredric, f. 1825 $^{22}/_{6}$ därst.; Eric, d. 1828 $^{4}/_{7}$ därst.; Pehr Adolph,[2] f. 1839 $^{22}/_{9}$ därst., sågverksidkare].

Ofvanstående Nils Petter *Svanbergs* och Lisa Andersdotters, son Johan Petter, f. 1816 $^{12}/_{8}$ i Ytterbyn, Nkx; Gustaf, f. 1825 $^{3}/_{5}$ i Sangis; Carl Jacob, f. 1827 $^{10}/_{11}$ i Sangis.

En annan Nils Petter *Svanberg* i Ytterbyndog 1873 $^{24}/_{4}$ i Nkx, 25 år gl. Han »ljöt döden af slag i rusigt tillstånd och jämlikt häradsrättens utslag begrafven i stillhet $^{20}/_{8}$». Troligen dennes hustru: Margareta *Rönbäck* fr. Ytterbyn, f. 1814, förre bonden Nils Pet. Svanbergs änka, omgift 1840 $^{27}/_{2}$ med bondesonen Eric *Nyman* fr. Ytterbyn, f. 1814.

Ofvanstående Johannes (Johan) *Svanberg*, f. 1825 $^{9}/_{1}$, en tid inspektor vid Nyby glasbruk i Io församling, gift 1837 $^{30}/_{6}$ i Nkx med bondedottern Anna Greta Johansdotter *Lundbäck* fr. Vånafjärden, f. 1816. Barn: Carl Johan, f. 1839 $^{14}/_{6}$ i Vånafjärden, Nkx.

Svederus. Maria *Svederus*, se *Billborg*.

Svedin. Helena *Svedin*, f. 1766, se *Bergström*.

Sylvin. Probsten Mag. Eric *Sylvin*, f. 1708, d. 1777 $^{3}/_{7}$ i Nkx, 72 år. Gift 1745 med Christina *Eurenia*, f. 1722. Dottern Christina, f. 1749, se *af Donner*.

Söderberg. Glasblåsaren vid Sandörsunds glasbruk, Mäster Anders *Söderberg*, f. 1766, g. m. Anna Maria *Barkman*, f. 1770. Dotter: Sophia Margareta, f. 1793.

Söderholm. Handlanden fr. Luleå And. Magn. *Söderholm*, gift 1819 $^{11}/_{10}$ i Nkx med Elisabeth Catharina *Rutberg*, f. 1794 $^{24}/_{10}$ i Nkx.

Söderström. Scholmäst., Mag. Per *Söderström*, g. 1811 $^{17}/_{12}$ i Nkx med Catharina Helena *Thingvall*, f. 1786 $^{1}/_{10}$ å Grötnäs i Nkx, dotter till komminister Chrispin Thingvall och Margareta Enbom.

Taube. Majoren och Riddaren af Kongl. Svärds Orden Arvid Joachim *Taube*, d. 1829 $^{8}/_{3}$ å Stråkanäs i Nkx, 53 år 24 d. Begrafven under minnesvård å Nkx gamla kyrkogård. Gift med Johanna Fredrika *Mesterton*. Deras son Frans August, f. 1822 $^{10}/_{12}$ å Nynäs, Nkx, d. 1823 $^{1}/_{1}$ därst.

Fendrichen Ch. Reinh. *Taubes* Enka Anna Sophia *Ollongren*, d. 1825 $^{1}/_{8}$ i Nkx, 84 år 3 m. 11 d.

Sergeanten vid Norrbottens Fältjägare Regemente och Calix Companie Carl Arvid *Taube*, f. 1811, g. 1833 $^{1}/_{9}$ i Nkx med bondedottren Catharina *Sandlund* fr. Sangis, f. 1803. [Barn: Carl Reinhold, f. 1833 $^{26}/_{9}$ i Bredviken, Nkx; Carolina Charlotta, f. 1835 $^{26}/_{5}$ därst.; Ottiliana Wilhelmina, f. 1836 $^{23}/_{5}$ och död s. å. $^{29}/_{11}$ därst.; Caisa Sophia, f. 1838 $^{5}/_{2}$ därst., d. 1841 $^{20}/_{11}$ därst.]

Thingvall. Adjuncten Cand., sedermera Rector Fredric *Thingvall*, f. 1747, g. 1783 $^{5}/_{8}$ i Nkx med Barbara (Barbru) Magdalena *Carlenia*, d. 1832 $^{15}/_{5}$ i Nkx, 79 år.

---

[1] Denne var son till handlanden vid Pålänge glasbruk Nils *Sellström* och Maria Catharina *Moberg* samt f. 1802. Sonsonen Johannes *Sällström*, f. 1830 $^{21}/_{2}$ i Mårtsön, Nkx, f. d. tysk vice konsul, sågverksegare, R. V. O., R. Pr. Kr. O. 4. kl, gift med Anna *Taube* (N:r 734).

[2] Dennes söner David och Gustaf äro sågverksinspektorer, Simon juris utr. kandidat, Rikard fil. licentiat.

Comminister Chrispin *Thingvall*, f. 1751, d. 1827 13/5 i Nkx, 75 år 11 m. 24 d. »Uti 52 år war han en Wärdig och Rättskaffens Lärare uti denna Församling. År 1775 blef han medhjelpare åt prosten Sylvin, samt sedan 1784 Comminister.» Gift 1784 24/6 i Nkx med Margareta *Enbom*, f. 1767, d. 1786 i 11/11 i Nkx, 19 år gammal, dotter till gästgifvaren å Grötnäs Carl Enbom och Ella Nilsdotter. Barn: Carl Fredric, f. 1785 28/7 i Nkx; Catharina Helena, f. 1786 1/10 å Grötnäs i Nkx, se *Söderström*.

Ofvannämnde Carl Fredric *Thingvall*, gästgifvare å Grötnäs i Nkx och sedermera postförvaltare i Nkx, f. 1785 28/7 därst., 1841 25/6 därst., g. m. Elisabeth *Sandberg*. Barn: Carl, f. 1808 20/6 å Grötnäs i Nkx, d. 1809 27/6 därst.; Carl, f. 1809 27/9 därst.; Mathilda, f. 1813 8/7 därst., se *Ulander*; Regina, f. 1815 30/3 därst., d. 1836 5/11 därst.; Oscar, f. 1816 30/12 därst.; Florentina, f. 1819 18/12 därst., d. 1828 29/10 därst.; Frans, f. 1822 18/2 därst.; Ferdinand, f. 1824 11/2 därst.

Ofvannämnde Oscar *Thingvall*, f. 1816 30/12 i Nkx, handelsbokhållare och handlande i Haparanda, gift 1840 20/11 i Nkx med demoiselle Brita Lovisa *Wacklin* fr. Haparanda, f. 1816. Dotter: Regina, f. 1840 5/10 i Nkx.

Johan Adolf *Thingvall*, Passevolance-Vaktmästare, d. 1831 9/2 i Nkx. 45 år, gift 1817 18/1 i Nkx med Christina Helena Persdotter *Sundwall* fr. Junkön i Luleå. Barn: Johan Fredrik, f. 1817 15/9 och död s. å. 5/10 i Nkx; Fredrica Magdalena, f. 1819 19/7 och död s. å. 23/9 därst.; Johan Crispin, f. 1820 6/8 därst.; d. 1821 1/4 därst.; Carl Johan Fredrik, f. 1823 7/6 därst.; Gustaf Adolph, d. 1825 13/4 därst, 1 m. 26 d.; Oscar, f. 1826 8/10 därst.; Per Adolf f. 1829 30/3 därst.

Tullvaktmästaren och snickaren Carl Emanuel *Thingvall*, d. 1841 27/9 i Nkx, 56 år 6 mån 22 dgr, g. m. Elisabeth Samuelsdotter *Berg*. (Barn: Carl Fredric, f. 1818 19/9 i Nkx, d. 1842 25/7 därst., extra Tullvaktmästare i Näsbyn; Crispin, f. 1820 22/4 därst.; Johan Gustaf, d. 1835 9/11 genom drunkning, 14 år; Wilhelm August, f. 1826 12/3 därst., Augustin, f. 1829 23/6 därst., d. 1830 19/12 därst.; Alfred, d. 1831 18/6 därst., 3 m. 18 d.; Emanuel, f. 1832 9/5 och död s. å. 12/5 därst.; Gustaf Emanuel, f. 1836 6/3 därst.)

Thél. Smeden vid Sandörsunds glasbruk i Nkx Johan Ericsson *Thel*, f. 1764 15/7, gift med Anna Ericsdotter, f. 1764 15/7. Deras dotter Anna Lisa, f. 1785 27/6.

Thomæus. Magd. Maria *Thomæus*, f. 1756, d. 1797 27/11, se *Bulér*.

Thornberg. Christina Henrica Thornberg, se *Burman*.

Tjernberg. Brita *Tjernberg*, f. 1708, d. 1782 25/12, se *Bergstedt*.

Tornstedt. Olaus Er. *Tornstedt*, dopvittne i Nkx 1711.

Tornström. Hennig *Tornström*, begrofs 1682 18/6 i Torne sockenkyrka.

Trotz. Carolina Gustafva *Trotz*, d. 1812 31/7, se *Rutberg*.

Tuderus. Daniel Danielsson *Tuderus* fr. Kemi, begrofs 1715 20/4 i Nkx, 2 år gl.

Tuné. Capitain och Regm. Qvartermäst. Carl *Tuné*, d. 1809 13/4 å Björknäs i Nkx, 53 år gl.

Turdfjäll. Teol. stud. Jacob Jacobsson *Turdfjäll*, d. 1789 11/6 i Nkx, 18 år, genom vådaskott.

Tybelius (Tibelius). Feltvebel, sedermera löjtnant Hans *Tybelius* (*Tibelius*), d. 1770 24/2 i Nkx, 78 år, g. m. Beata Elisabeth (Lischen) *Rönberg*, d. 1765 23/7, 57 år. [Barn: Anna Catharina, f. 1726 30/10 i Sangis; Hans, f. 1729 24/5 därst.; Jonas, f. 1730 10/9 därst., d. 1733 28/5 därst.; Gabriel, f. 1732 8/4 därst.; Rebecka, f. 1736 8/5 därst., d. 1737 9/5 därst.; Eva, f. 1737 21/10 därst.; Ulrica, f. 1742 14/5 därst.; se *Nordquist*; Benjamin, f. 1746 3/10 därst.]

Carl *Tybelius*, landtbrukare i Sangis, f. 1734, d. 1831 12/3 i Sangis 97 år gl., Nkx. Gift 1769 med Margareta *Bolin*, f. 1749, d. 1799 1/8 i Nkx, 50 år. (Barn: Elisabeth Maria, f. 1770; Brita Greta, f. 1771; Catharina, f. 1772, d. 1773; Ulrica f. 1774, Anna Catharina, f. 1775 15/12; Anna Catharina, f. 1777 20/10, se *Nordin*; Hans och Carl, tvill., ff. 1779 5/2, döda s. å. 21/2; Gabriel, f. 1781 14/11; Magdalena, f. 1783, d. 1784; Eva Christina, f. 1785, se *Zelberg*).

Tåman. Ingrid *Tåman*, se *Biörn*.

Ulander. Handlanden i Piteå And. Pet. *Ulander*, f. 1811, gift 1840 16/7 i Nkx med Mathilda *Thingvall*, f. 1813 8/7 i Nkx. Se Thingvall.

Vahlberg. Brita *Vahlberg*, se *Sparlund*.

Vallerström. Corporalen Hinric Hinricsson *Måse* eller *Måsa*, f. 1733, d. 1814 $^{20}/_{1}$ i Nkx 80 år, utbytte soldatnamnet mot *Vallerström* då han blef förare. Gift 1. g. 1763 med Catharina *Norlander* fr. Uppsala, f. 1739, d. 1805 $^{8}/_{5}$ i Nkx 66 år; 2. g. 1806 $^{10}/_{5}$ i Nkx med Lisa Ersdotter fr. Vallen. [Barn: Stina f. 1766; Nils, f. 1768; Greta, f. 1769, se *Rönholm*, Brita Johanna, f. 1744; Sara, f. 1776, d. 1777; Sara Henrica, f. 1778; Elisabeth, f. 1780, död s. å.: Hans Henric, f. 1793; Sara Maria, f. 1794; Nils Gustaf f. 1797; Catharina Margareta, f. 1800, d. 1802; Caisa Greta, f. 1802, d. 1803.]

Vhaêl. Pastor fr. Henola Barthold G. *Vhaêl* och hans hustru Margareta Davidsdotter *Fordel* voro faddrar i Nkx 1715 $^{13}/_{1}$.

Wacklin. Brita Lovisa *Wacklin*, f. 1816, se *Thingvall*.

Wallquist. Maria Catharina *Wallquist*, se *Burmansson*.

Walltier. Pastor loci Hans *Walltier*,[1] son af Eric W. och Maria *Mört*, d. 1738 $^{8}/_{4}$ i Nkx, 57 år 6 m. Gift med Anna Sophia *Wollters*, d. 1738 $^{16}/_{9}$ i Nkx, 39 år. [Barn: Magnus, f. 1719 $^{16}/_{3}$ i Nkx; Maria Margareta, f. 1720 $^{19}/_{7}$ i Nkx, död s. å. $^{7}/_{10}$ därst.: Maria Magdalena, f. 1722 $^{26}/_{6}$ därst.; Anna Margareta. f. 1724 $^{13}/_{4}$ därst., död s. å. $^{10}/_{7}$; Loide Eunica (2 Tian. I: 5), f. 1725 $^{6}/_{9}$ därst., d. 1726 $^{7}/_{1}$ därst.; Ulrica f. 1726 $^{19}/_{10}$ därst.; Ebba Catharina, f. 1727 $^{16}/_{11}$ därst.; Jacob, f. 1729 $^{3}/_{6}$ därst.; Anna Margaretha, f. 1731 $^{18}/_{4}$; Hans Fredrich, f. 1732 $^{18}/_{7}$ därst., död s. d.; Anna Sophia, f. 1735 $^{31}/_{8}$ därst.; Petter Eric, d. 1738 $^{13}/_{2}$ därst.]

[Testes vid dopet 1719 voro: Magnus Cronberg, Baron, General Major och Landshöfding; Elisabetha Broman, Frau Generalin und Baronesse; Hans Blackstadius, Camrerer och Moderbroder, Magdalena Sperling, Jungfru och Broder Sperling].

Jungfru Elisabetha (Lischen) *Walltier*, gift 1720 $^{7}/_{4}$ i Nkx med borgaren ifrån Torneå Joseph *Bäck*.

Waltzar. Anna Margreta *Waltzar*, se *Pahlberg*.

Warg. Margaretha *Warg*, f. 1738, se *Örnberg*.

Wellandt (Willand, Willandt). Befallningsman Carl *Wellandts* son Petrus, f. 1719 $^{17}/_{6}$ i Nkx.

Wennberg. Caisa Sophia *Wennberg*, se *Almquist*.

Wennerström. Fältrevisorn *Wennerström*, d. 1780. Gift 1771 med Eva Elisabeth *Salander*, f. 1739 $^{27}/_{5}$, d. 1799 $^{1}/_{8}$ i Nkx. Deras barn: Carl Bernhard, f. 1777 $^{20}/_{4}$ i Nkx; Hindrich Wilhelm, f. 1778 $^{31}/_{5}$ i Rolfsbyn, Nkx.

Wiander. Cath. El. *Wiander*, f. 1797 $^{23}/_{10}$, se *Schmaltz*.

Wibell. Afvittringslandtmätaren Joh. Jon. *Wibell*, g. m. Beata Ingeborg *Pettersson*. Barn: Otto Reinhold, f. 1737 $^{13}/_{10}$ i Rian, Nkx.

Widgren. Apotekaren Abraham *Widgrens* (d. 1716 $^{1}/_{5}$ i Nkx, 43 år) och hans hustru Helenas son Lars Jacob, f. 1815 $^{15}/_{12}$ i Nkx.

Widinghoff. Ljötnanten Axel Ernst *Widinghoff*, f. 1755, bodde i Sangis, Nkx, åren 1795—1802 jämte sin hustru Fredrica Christina *Drake*, f. 1765 $^{22}/_{11}$, och brorson Ernst Eric *Widinghoff*, f. 1790 $^{12}/_{10}$.

Wijberg (Widberg). Elisabetha *Wijberg*, g. 1737 $^{26}/_{3}$, se *Salander*.

Wikberg. Martha *Wikberg*, f. 1759, d. 1809 $^{28}/_{5}$, se Rutström.

Wiklund. Comminister *Wiklund*, g. m. Elisabeth *Grape*, som dog änka i Bredviken, Nkx, 1830 $^{11}/_{4}$, 80 år.

Wikner. V. Pastor Marcus *Wikner*, g. m. Brita Stina *Norberg*. Dotter: Oscara Josephina, f. 1825 $^{24}/_{12}$ i Nkx.

Winblad (Wijnblad). Sågkarlen vid Björkfors i Nkx Georg *Winblad*, f. 1775, gift 1799 med Catharina Larsdotter, f. 1769. [Barn: Catharina Helena, f. 1799; Jöran Fredric, f. 1801 $^{12}/_{2}$ å Björkfors i Nkx.] Georg Winblads mor hette Christina *Åberg*, f. 1749, och hans syster Brita Christina, f. 1790.

Anna Maria *Wijnblad*, se *Halleen*.

---

[1] Tunæi Herdaminne har formen Hans E. Walltjern, men ofvanstående är egenhändigt. Tunæus meddelar om honom vidare: Son till en brukspredikant på Galtström. Var fältpräst hos Carl XII i Polen. Hustrun var från Pene i Pomern. En son stud., stannade i Petersburg; en dotter gift med en konsistorienotarie i Stockholm.

Wollters. Anna Sophia *Wollters*, d. 1738 16/9, se *Waltier*.
Jungfru Lucia Margaretha *Wollters*, se *Furubohm* och *von Kiöler*. Trol. syster till kyrkoh. Walltiers fru.
Mons:r David *Wollters* ifrån Tyskland, dopvittne i Nkx 1718 17/8.
Wänman. Pastor Loci Carolus *Wänman*[1], gift med Sigrid *Sahlin*. (Barn: Anna Catharina, f. 1704 28/6 i Nkx.)
Zelberg. Sockenskräddaren i Bondersbyn And. *Zelberg*, d. 1830 12/1 i Nkx, 47 år, gift 2. g. 1829 24/9 i Nkx med Eva Christina *Tibelius* i Björkfors, f. 1785, d. 1842 12/11 i Nkx, 57 år 6 m. 11 d.
Henric Larsson *Zelberg* och hustru Anna Greta Henricsdotters son Lars Henric, f. 1829 27/12 i Nkx.
Zelström. Catharina *Zelström*, se *Schmaltz*.
Åberg. Christina *Åberg*, f. 1749, se *Winblad*.
Åhström. Inspectoren, sedermera Brukspatronen å Björkforss Pehr *Åhström*, f. 1747, d. 1808 19/8 å Björkforss, Nkx, 61 år. Gift 1785 med Catharina Maria *Barkander*, f. 1748, d. 1827 8/4 i Nkx.
Örnberg. Probsten och Kyrkoherden Olof *Örnberg*, f. 1724, d. 1804 16/9 i Nkx, 36 år 11 m., gift 1759 med Margareta *Warg*, f. 1738. [Barn: Anna Brigitta, f. 1760; Marta Helena, f. 1761, gift 1780, d. 1799: Sophia Margareta, f. 1762, g. 1785 26/6 med adj. Eric *Burman*; Hans Olof, f. 1767, d. 1804 16/9 i Nkx, 36 år 11 m., Coopvardie Capitaine: Eric, f. 1768, d. 1797; Sara Maria, f. 1769; Barbara Catharina, f. 1774, d. 1815 21/12, g. 1794 med dåvarande fänrik G. E. *Petersson*, sedermera öfverjägmästare och krigsråd: Anders Magnus, f. 1775; Axel, f. 1778; Carl Jacob, f. 1779 27/10 i Nkx: Jöran Fredric, f. 1781 16/9 i Nkx.]

Soldatnamn inom »*Calix Compagnie*» under förra hälften af 1700-talet: Abborre, Agtsam, Buller, Dufva, Dunderberg, Frimodig, Fischare, Flygare, Flagga, Giedda, Gumse, Höflare, Hvitlock (Wittlock), Hana, Jägare, Kiöpman, Lystig, Lille, Loo, Måse (Måsa), Murmästare, Mört, Myhra, Påvagt, Pantzare, Ryss, Rustfält, Reslig, Springfelt, Säker, Schiäl, Silldans, Spelman, Stadig, Stoor, Sågare, Stråhle, Stubbe, Tropp, Trinner (Trinder), Trana, Tillja, Wass, Waksam, Wältare, Årre, Öfvermodig.

Å Nederkalix gamla kyrkogård ligga under vårdar begrafna bl. a. följande personer, som ej afhandlats i det föregående:
{E. P. *Tyselius*, f. 1828 12/3, d. 1870 28/7. }
{Thorborg Virginia, f. 1859 9/9, d. 1861 21/4.}
»Bergmästaren J. J. *Quensel*, d. 1837, 51 år gammal.» [I dödlistan står emellertid att han vid sitt frånfälle 1837 12/11 var 60 år, 11 m. 22 dagar.]
»Gränsbefälhafvaren Majoren och Riddaren Gustaf *Lagerborg*. Familjegraf.»
»Maria *Asp*, f. 1779, d. 1860 29/3. Efter strid i frid.»

Förutom bärgmästare Seger *Svanbergs* redan omnämnda konstsmidda grafhäll i kyrkans *vapenhus*, anmärkes där dels en milsten från Månsbyn, som framl. kyrkoherden och prosten Wiklund låtit inmura i kyrkoväggen [1 Myl (greflig krona). J. O. S. (i monogram) G. (grefve) Til Cronoborg. A:o 1663], dels en åminnelsetafla öfver »Ehrewyrdige och Högwällärde Mag., Kyrckoherden och Probst öfver Torneå församlingar» *I. T(ornæus)* och hans hustru »Hederwärde och Dygdesamma Matronan Välb. Fru Margareta *Kiönings* dotter Välb. Fru Margareta Tornea *Girtström*, f. 1652 3/7, d. 1696 14/9 genom at hon »tillsatte sitt Lijff uthi Siönödh». Hon begrofs i Nkx kyrka.

---

[1] Carl Nic. *Wennman*, bondson ifrån Vännäs i Umeå, kyrkoherde i Nkx 1701, g. m. Segrid Salin, kyrkoherdedotter från Löfånger. (Tunæi Herdam.)

II.

Det gamla Torneå.

Någon tids vistelse i Haparanda under september månad 1900 har gifvit undertecknad tillfälle till studier i ministerialböckerna i de båda närmast angränsande församlingarna i Finland (Torneå stadsförsamling och finska Neder-Torneå, förr hörande tillsamman), hvarjemte han tagit i betraktande den äldsta volymen i kyrkoarkivet inom svenska Neder-Torneå församling (dit äfven Haparanda stad räknas), hvilken församling före fredsslutet sammanhörde med de båda nyssnämnda. Dessutom hafva mera märkliga kors och grafvårdar å Torneå, Haparanda och finska Neder-Torneå kyrkogårdar blifvit antecknade. Den verkställda bearbetningen af materialet, hvilken ej sträckt sig till en jämförelse med den tryckta biografiska litteraturen, synes gifva vid handen flera intressanta förhållanden, och det vore undertecknad kärt om dessa anteckningar från gränsen — så ofullständiga de än äro — kunde lända den personhistoriska forskningen till något gagn, en förmodan som föranledt deras åvägabringande.

*

Ahlman. Maria *Ahlman*, f. 1702, se *Montell.*

Antilius. Klockaren *Antilius* gifte sig 1742 19/6 i Neder-Torneå med Maria *Spets* från Kengis.

Elisabeta Antilia gift med Olaus *Tornberg.*

Anttman. Mönsterskrifvaren Hans *Anttman.* Omnämnes ss. dopvittne i Neder-Torneå 1721 29/6. Var gift och hade sonen Christian.

Eva Catharina *Antman*, f. 1770, se Unbom.

Arpi. Isaac Arpi från Öfre Vojakala, änkling 1708 3/5. Omgift i Neder-Torneå 1709 19/4.

Nils *Nilsson Arpi*,	f. 1733,	var gift och hade barn.	Bodde i Neder-Torneå.
Matthes *Johansson Arpi*,	f. 1717,	» » » » »	
Joseph *Nillsson Arpi*,	f. 1729,	» » » » »	
Hans *Nillson Arpi*,	f. 1740,	» » » » »	

Asplund. Handelsmannen i Torneå Israel *Asplund*, f. 1730, d. 1791, gift med Catharina *Rechardt*, f. 1721, d. 1781.

Barck. Johanna *Barck*, f. 1730, se *Strandman.*

Bæckström. Skomakaren i Torneå Christoph. *Bæckström*, f. 1753, d. 1782.

Carl Peter Ulric *Bæckström*, f. 1797, se *Lythræus.*

Helena *Bäckström*, f. 1751, se *Sten* och *Thornberg.*

Beckzelius. Carl *Beckzelius*, f. 1760, d. 1796, se *Chore.*

Berg. H. C. *Berg*, f. 1787, d. 1841, se *Chore.*

Bergenstråhle. Löjtn. G. A. *Bergenstråhle*, f. 1789, gift 1812 med Elisabeth Margaretha *Govenius*, f. 1790, dotter till handelsmannen i Torneå Johan G. och Margaretha *Enberg.* Deras dotter Maria Elisabeth *Bergenstråhle* föddes 1814 22/6 i Torneå. På Haparanda kyrkogård ligger under grafsten jordad »Majoren Gustaf A. *Bergenstråhle.*»

Berger. Tullinspektor Carl Wilhelm *Berger*, f. 1769, gift med Elisabeth Marg. *Lemon*, f. 1762. Kom till Torneå 1795, flyttade 1805. Barn: Johan Natanaël, f. 1791; Anna Maria, f. 1795, d. 1797; Carl Wilhelm, f. 1801 13/3.

Bergman. Handl. i Torneå Eric *Bergman*, f. 1761, d. 1810, gift 1787 med Beata Christina *Bjur*, f. 1755, d. 1819. Deras son Gabriel f. 1789, gift 1816 med Christina Johanna *Westberg*, f. 1796 $^{8}/_{5}$. Dessas son Erik f. 1816 $^{29}/_{9}$.

Biörnström. Klockaren Jacob Isacsson *Biörnström*, gift 1 g. 1725 $^{24}/_{6}$ i Neder-Torneå med pigan Elisabeta *Cyrillusdotter*, 2 g. 1744 $^{17}/_{7}$ därsammastädes med Anna Jacobsdotter *Westman* från Luleå.

Bjur. Handelsman i Torneå Lars *Bjur*, f. 1722, d. 1782, gift med Catharina *Törner*, f. 1729, d. 1813, dotter af Johan och Beata *Ervast*. Deras dotter var: Beata Christina *Bjur*, f. 1755, d. 1819, gift 1 g. med handelsm. Carl Fredr. *Enberg*, f. 1730, d. 1786; 2 g. 1787 med handelsman Eric *Bergman*, f. 1761, d. 1810. Se *Bergman*.

Soldaten Isaac *Biuur* gifte sig 1724 $^{28}/_{12}$ i Neder-Torneå med pigan Kerstin Pährsdotter.

Björk. Anna *Björk*, se *Flygare*.

Margareta *Berg*, f. 1745, se *Enbom*.

Maria Catharina *Berg*, se *Govenius*.

Björn. Råd- och handelsman i Torneå Lars *Björn*, f. 1708, d. 1792, gift med Brigitta *Curtelius*, f. 1723, d. 1795.

Handelsman Johan *Björn*, f. 1752, gift med Margareta *Forsvik*, f. 1754.

Brita Christina *Björn*, f. 1764, se *Ekman*.

Blombæck. Elisabet *Blombæck*, f. 1756, se *Hjelmdahl*.

Bonelia. Brita *Bonelia*, se *Chore*.

Brandt. Brita *Brandt*, f. 1725, se *Montell*.

Brenholm. Anna Stina *Brenholm*, f. 1724, se Recklin.

Brunnius. Råd- och handelsm. i Torneå Abraham *Brunnius*, f. 1745, d. 1797, gift med Margareta Christ. *Enberg*, f. 1758, d. 1805. Deras söner: Carl, f. 1782; Eric David, f. 1792.

Margaretha Catharina Brunnius, f. 1777, d. 1807, se *Gosselman*.

Bränström. Anna Christina, f. 1773, se *Moberg*.

Bucht.[1] Klockaren i Torneå Isaac *Bucht*, f. 1753, d. 1806, gift med Elisabet *Kuljander*, f. 1756, d. 1809. Deras barn: Klockaren Isaac, f. 1777 $^{7}/_{10}$, gift 1810 med Brita Christina *Serviö*, f. 1791; Hindric, f. 1779; Brita Lisa, f. 1775; Andreas Gustaf, f. 1783, d. 1786: Olof, f. 1785, d. 1786; Anna Christina, f. 1786, Catharina Magdalena, f. 1787, d. 1787; Johan Gabriel, f. 1789, d. 1792; Petter, f. 1790; Gustaf, f. 1792, d. 1801; Eric, f. 1796, d. 1809.

Isaac *Bucht* och Brita Christina *Serviö* hade sonen Isaac, f. 1811 $^{29}/_{3}$.

Länsmansänkan Maria *Bucht*, f. 1737, d. 1814. Hade sönerna Anders Gustaf, f. 1764, och Carl Petter, f. 1770.

Catharina *Bucht*, f. 1751, d. 1804, se *Sarelius*.

Bucht, fältväbel. Omnämnes såsom dopvittne i Neder-Torneå 1721 $^{29}/_{6}$.

Calander. Handelsmannen i Torneå Carl *Calander*, f. 1758, d. 1812, gift 1798 med Susanna Greta *Greiner*, f. 1766.

Calitius. Margareta *Calitius*, f. 1747, se *Rechardt*.

Callmeijer. Kammarskrifvaren i tullverket Jacob *Callmeijer*, f. 1757 och gift med Anna Lovisa *Ek*, bodde 1795—1798 i Torneå. Barn: Jacob Wilhelm, f. 1792; Magdalena Sophia, f. 1782; Gustava Christina, f. 1796.

Carlenius.[2] Skomakaregesällen i Torneå Sigfrid *Carlenius*, f. 1759, son af guldsmedsänkan Coecilia *Unberg*, f. 1721, d. 1803.

Ålderman Sigfrid *Carlenius*, i Torneå, f. 1732, d. 1790, gift med Susanna *Ekhammar*, f. 1741. Deras barn: Friedric, f. 1773; Susanna, f. 1761, gift 1780; Anna Catharina, f. 1765, g. 1782; Maria, f 1766, g. 1788; Brigitta, f. 1770, d. 1783; Jacob, f. och d. 1781.

---

[1] Bucht skrefs af somliga släktmedlemmar på 1700-talet *Boucht*. I Finland synes namnet numera gestalta sig uteslutande såsom *Boucht*.

[2] Guldsmedsåldermannen i Torneå stad Sigfrid Carlenius anlade Ekforss' finbladiga sågverk vid Puostijoki inom dåvarande Västerbottens län (och inom den del, som numera utgör Norrbottens län) enligt länsstyrelsens utslag 1766 $^{29}/_{8}$.

Ofvannämnde Friedric *Carlenius*, f. 1773, gifte sig 1801 med Sophia *Pipping*, f. 1780, och hade med henne barnen: Susanna, f. 1802 4/2; Johannes, f. 1803 14/2; Margaretha, f. 1804 6/3; Sophia Wilhelmina, f. och d. 1807; Fredrica, f. 1810 8/2. Han flyttade 1813 till Sverige med hustru och barn.

Ofvannämnda Susanna *Carlenius*, f. 1761, se *Eurenius*.

Ofvannämnda Anna Catharina *Carlenius*, f. 1765, se *Lychou*.

Chore (eller **Core, Kore**). Hindrich *Chore*, d. i Vojakala, Neder-Torneå, 1719 15/5. Lars *Chores* dotter Margeta, f. i Öfre Raumo, döpt i Neder-Torneå 1721 20/8.

Nils Z. *Kohre*, gift med Brita *Bonelia*.

Per Johansson *Core*, f. 1729, son af Margeta Johansdotter (f. 1702), gift med Margeta Michelsdotter, f. 1729. Deras barn voro: Pehr, f. 1756; Michel, f. 1757; Hans, f. 1764; Carin, f. 1752; Margeta, f. 1754; Malin, f. 1760.

Johan Larsson *Core*, f. 1702, gift med Margeta Jönsdotter, f. 1704. Deras son: Lars, f. 1734.

Margareta *Core*, f. 1725, d. 1798, se *Enberg*.

Gertru *Core*, f. 1699, d. 1782. Var gift och öfverlefde sin man.

Catharina *Core*, f. 1722 (1725), d. 1796, se *Stillander*.

Anna Brita *Chore*, f. 1759, d. 1799, gift 1 g. med skräddarmästaren Johan *Sundvall* i Torneå, f. 1753, d. 1786; 2 g. 1788 med skräddaren Carl *Beckzelius*, f. 1760, d. 1796.

Guldsmed Abraham *Chore*, f. 1752, d. 1814, gift med Elsa *Silfverklot*, f. 1757. Dessa hade sönerna: Olof, f. 1787; Gustaf, f. 1796. Olof blef guldsmed och gifte sig 1814 med Catharina Elisabeth *Dahlberg*, f. 1792, dotter af garfvaren Eric D. och Christina *Culjander*. Olof *Chores* son Johan August, f. 1814 25/8.

M. C. *Kohre*, f. 1798, d. 1868, gift med H. C. *Berg*, f. 1787, d. 1841. Ligga båda begrafna på Torneå stads kyrkogård.

Christiernin. Brukspatron Erik Dan. *Christiernin*, f. 1741 och d. 1806, flyttade till Torneå 1802.

Culjander (Kuljander). Christina *Culjander*, f. 1761, gift 1790 med garfvaren Eric *Dahlberg* i hans 2 gifte.

Elisabet *Kuljander*, f. 1756, d. 1809, gift med klockaren i Torneå Isaac *Bucht*.

Maria *Culjander* (f. 1780, d. 1860) samt hennes föräldrar, man och barn, se *Flygare*.

Curtilius (Curtelius). Fredr. Sven Anundson *Curtilius*, f. 1694, gift med Lisa Jacobsdotter, f. 1740. Sven Anundson *Curtilius*, gift 1 g. 1718 16/4 i Neder-Torneå med Karin Olofsdotter från Turtula, 2 g. 1747 22/12 i Neder-Torneå med Magdalena Olofsdotter. Bodde först i Öfver-Torneå, sedermera i Turtula.

Sven Anundson *Curtilius* hade barnen: Anund, f. i Turtula 1719, döpt i Neder-Torneå 1719 10/1, gift med Carin Jacobsdotter, f. 1725; Hindrich, f. i Turtula, döpt i Neder-Torneå 1720 29/9, d. 1720 18/12

Anund *Curtilius* och Carin Jacobsdotter hade barnen: Anund, soldat Kron, f. 1751; Sven, soldat Hök, f. 1758; Jacob, f. 1761; Salomon, f. 1767; Brita, f. 1745; Carin, f. 1746; Anna, f. 1748; Ella, f. 1756(?).

Brigitta *Curtelius*, f. 1723, d. 1795, gift med råd- och handelsmannen i Torneå Lars *Björn*.

Dahlberg. Garfvaren i Torneå Eric *Dahlberg*, f. 1759, gift 1 g. 1787 med Elsa *Ekhammar*, f. 1753, d. 1789; 2 g. 1790 med Christina *Culjander*, f. 1761. Deras dotter, se *Chore*.

Dahlgrén. Chiurgie Magist. Carl Adolph *Dahlgrén*, f. 1779, gift med Eva Maria *Wenerström*, f. 1779 30/11. Deras barn: Johanna Carolina Emerentia, f. 1803 12/7; Frantz Bernhard, f. 1804 8/10.

Degerström. Tull- och accis Skrif: i Torneå And. *Degerström*, f. 1725, d. 1788, gift med Anna *Ruth*, f. 1725, d. 1788.

Dillman. Stadsvaktmästaren i Torneå Salomon *Dillman*, f. 1737, d. 1798, gift med Brita Carlsdotter, f. 1741. Barn: Salomon, f. 1767, gift 1798 med Elsa

Elisabeth *Forsman*, f. 1772, dotter till smeden Olof F. och Margaretha *Palm*; Petter, f. 1769, d. 1796, Carl, f. 1775.

Durckman. Clara Durckman, f. 1721, d. 1800, se *Ekhammar*.

Eberhardt. Stadsfältskär i Torneå Carl Ludvig *Eberhardt*, f. 1733, d. 1782, gift med Anna Sophia *Norell*, f. 1747. Barn: Hartman Elias, f. 1764; Carl Ludvig, f. 1769; Jacob Hindric, f. 1774; Barbru Helena, f. 1772; Sophia Ulrica, f. 1775.

Ek. Anna Lovisa *Ek*, se *Callmeijer*.

Ekhammar. Fiskaren Anders *Ekhammar*, f. 1711, d. 1785, gift med Clara *Durckman*, f. 1721, d. 1800. Deras dotter Elsa, f. 1753, d. 1789, gifte sig 1787 med garfvaren Eric *Dahlberg*, i hans 1 gifte.

Maria *Ekhammar*, f. 1755, gift 1773 med Capitaine Friedric *Köpping*, f. 1729, d. 1796.

Susanna *Ekhammar*, f. 1741, se *Carlenius*.

Ekholm. V. häradshöfdingen, sedermera borgmästaren i Torneå N. G. *Ekholm*, f. 1759, d. 1807, se *Rechardt*.

Ekman. Häradshöfdingen Olof Jonas *Ekman*, f. 1734, d. 1807, gift 1781 med Brita Christina *Björn*, f. 1764. Dotter: Brita Wilhelmina, f. 1787.

Ekorn (Ikorn). Soldaten Erich *Ikorn* gifte sig 1721 9/9 i Neder-Torneå med pigan Margeta Hindrichsdotter i Törböle. Deras dotter Brita döptes i Neder-Torneå 1721 14/10.

Gertru Helena *Ekorn*, f. 1760, d. 1784, se *Forssius*.

Elfving. Margaretha *Elfving*, f. 1793, se *Nordberg*.

Enberg. Handelsmannen i Torneå Petter *Enberg*, f. 1738, d. 1793, gift med Margareta *Core*, f. 1725, d. 1798. Deras stjufson handelsb. Olof *Hjulberg*, f. 1752.

Margareta Christ. *Enberg*, f. 1758, d. 1805, se *Brunnius*.

Handelsm. i Torneå Carl Fredr. *Enberg*, f. 1730, d. 1786, gift med Beata Christina *Bjur* i hennes 1 gifte, f. 1755, d. 1819.

Ulrica *Enberg*, f. 1768, se *Fougt*.

Brita *Enberg*, f. 1765, se *Forselius*.

Enbom. Kopparslagaren i Torneå Carl *Enbom*, f. 1732, d. 1794, gift med Sara *Enbom*, f. 1745, d. 1787. Deras son, kopparslagaren Samuel *Enbom*, f. 1770, d. 1809, gifte sig 1793 med Catharina *Forsman*, f. 1773.

Klensmeden i Torneå Johan *Enbom*, f. 1739, son af Elisabet *Kempe* (f. 1712, d. 1787) gifte sig med Margareta *Berg*, f. 1745.

Engelmark. Eva Margareta *Engelmark*, f. 1787, se *Pippon*.

Engman. Cathar. *Engman*, f. 1736, se *Ramén*.

Ervast. Beata *Ervast*, f. 1699, d. 1780, se *Törner*.

Handelsbiträdet, sedermera handl. Johan *Ervast*, f. 1751, d. 1809, gift 1786 med Magdalena C. *Kröger*, f. 1740, d. 1815. Deras son: Johan Henric, f. 1786.

Eurenius. Rectorn i Torneå, Magist. Jacob *Eurenius*, f. 1740, gift 1780 med Susanna *Carlenius*, f. 1761, dotter till åldermannen i Torneå Sigfrid C. och Susanna *Ekhammar*. Hans moder var änkerectorskan Marg. Char. *Printz*, f. 1709, d. 1781.

Fabricius. Råd- och Handelsm. i Torneå Christ. *Fabricius*, f. 1730, d. 1792.

Fellenius. Rådmannen och stadsnotarien i Torneå Johan *Fellenius*, f. 1748, d. 1804, son till Catharina *Hægg* (f. 1720, d. 1788) och broder till Jonas *Fellenius*, f. 1756.

Fellman. Anna *Fellman*, f. 1714, d. 1786, se *Tornberg*.

Finerus. Tullförvaltaren i Torneå Gustaf *Finerus*, f. 1773, gift med Christina Albertina *Le Noir*. Flyttade till Torneå 1806. Deras barn: Isac Georg, f. 1800 7/8; Agneta Sophia, f. 1803 9/5; Gustaf Maurits, f. 1808 11/10, d. 1809.

Flygare. Margareta *Flygare*, f. 1719, d. 1800. Var gift och öfverlefde mannen. Säkerligen moder till:

Guldsmeden i Torneå Staffan eller Stephanus *Flygare*, f. 1758, d. 1810, gift 1796 med Anna *Björk*. Deras barn: Johan Fredric, f. 1796; Cajsa Lisa, f. 1799, d. 1800.

Broder till Staffan var troligen guldsmeden Carl Lorents *Flygare*, f. 1764 i febr., d. 1839 i febr., gift 1807 med Maria *Culjander*, f. 1780 19/3, d. 1860

$^{16}/_{12}$, båda begrafna å Torneå stads kyrkogård. Maria *Culjander* var dotter till styrmannen Nils C. och Anna Johansdotter. Hon hade med sin man barnen: Lars Johan, f. 1807 $^{29}/_{12}$, d. 1808; Anna Catharina, f. 1809 $^{6}/_{6}$, d. s. å.; Carl, f. 1810 $^{10}/_{5}$, d. s. å.; Nils Lorents, f. 1811 $^{11}/_{4}$; Johannes f. 1812 $^{9}/_{5}$.

Fiskare-Enkan Elisabet *Flygare*, f. 1715, d. 1803. Hennes döttrar voro: Elisabet, f. 1760; Greta Catharina, f. 1762.

Forselius. Philosophiæ stud. Isaac *Forselius*, f. 1760, gift 1787 med Brita *Enberg*; f. 1765.

Forsman. Elsa Elisabeth *Forsman*, f. 1772, och hennes föräldrar, se *Dillman*. Catharina Forsman, f. 1773, se *Enbom*.

Forssius. Coopv. Constap., styrman *Forsius*, f. 1754. gift 1 g. 1779 med Gertru Helena *Ekorn*, f. 1760, d. 1784; 2 g. med Sara Catharina *Mathlein*, f. 1761. Deras dotter: Anna Christina, f. 1786, se *Pihlgren*.

Forssvall. Hedvig Margaretha *Forssvall*, f. 1773, se *Nordbladh*.

Forsvik. Marg. *Forsvik*, f. 1754, se *Björn*.

Fougt. Kamreraren i Torneå Abraham *Fougt*, f. 1728, gift med Catharina Christina *Strickert*, f. 1741, d. 1800. Deras barn: Abraham, f. 1758; Johan, f. 1762; Nils, f. 1766, d. 1799, handelsbetjent, gift 1794 med Ulrica *Enberg*, f. 1768; Helena Amalia Catharina Jacobina, f. 1784.

Abraham *Fougt*, g. m. Christina Eugenia *Höjer*. Deras dotter Margareta, d. 1722 $^{11}/_{6}$, 47 veckor gammal, och deras dotter Christina Margareta, f. 1725 $^{7}/_{11}$.

Frantzleben (Fransleben). Guldsmeden i Torneå Nils *Frantzleben*, f. 1735, d. 1803, gift med Apollonia *Hellberg*, f. 1748, d. 1802. Barn: Guldsmedsgesällen Johannes, f. 1771, d. 1803, gift 1795 med Brita Maria *Winblad* i hennes 1 gifte, f. 1764, d. 1809; Nils, f. 1776; Carl Hindric, f. 1780, d. 1804; Brita Margareta, f. 1770, d. 1806; Apollonia, f. 1778; Jacob, f. 1782, d. 1800; Ulrica, f. 1787, d. s. å.; Sara Catharina, f. 1790, d. 1792.

Brigitta *Fransleben*, f. 1732, d. 1788, se *Thun*.

Enkan Brita *Fransleben*, f. 1705, d. 1789.

Ofvanstående Brita Margareta, f. 1770, d. 1806, gifte sig 1793 med skrifvaren, sedermera handelsmannen Pehr Math. *Herkepæus*.

Gagner. Anna Magdalena *Gagner*, f. 1734, d. 1780.

Ganander. Dominus Matthias *Ganander*, gifte sig 1738 $^{9}/_{7}$ i Neder-Torneå med Juliana *Ressman* från Hernösand.

von Gerten. Sophia Magdalena von *Gerten*, f. 1771, se *Lönnberg*.

Gertner. Snickaren i Torneå Anders *Gertner*, hans hustru och dotter, se *Rechardt*.

Gosselman. Handelsbokhållaren Fredric *Gosselman*, f. 1776 $^{12}/_{8}$, gift 1802 med Margareta Catharina *Brunnius*, f. 1777, d. 1807. Han kom till Torneå 1802 och flyttade 1817. Hade dottern Fredrica, f. 1802.

Govenius. Handelsman i Torneå Johan *Govenius*, f. 1761, gift 1786 med Margareta *Enberg*, f. 1768, dotter af handelsman Carl Fredric *Enberg*, och Beata Christina *Bjur*. Deras dotter Elisabeth Margaretha, f. 1790, se *Bergenstråhle*.

Anna *Govenius*, se *Törnquist*,

Handelsman Eric *Govenius*, f. 1768, från Luleå, gift 1797 med Maria Catharina *Berg* från Stockholm. Han flyttade till Torneå 1798.

Margareta Govenius, f. 1761, se *Rechardt*.

Grape. Komminister Isaac *Grapes* son Johannes döptes i Neder-Torneå 1722 $^{18}/_{3}$. Brita Christina *Grape*, f. 1787. Flyttade 1811 till Torneå från Jukkasjärvi.

Greiner. Susanna Greta *Greiner*, f. 1766, se *Calander*.

Grysselius. Medicinæ Doct. i Torneå Johan *Grysselius*, f. 1734, d. 1788, gift med Fredrica *Pipping*, f. 1758. Deras barn: Maria Agata, f. 1780, Jan Johan Fredric, f. 1783; Olof Gustaf, f. 1788.

Hackzell. Stads Casseuren i Torneå Anders *Hackzell*, f. 1754.

Hægg. Catharina Hægg, f. 1720, d. 1788, se *Fellenius*.

Hæggman. Anna Greta *Hæggman*, f. 1759, d. 1783, se *Spiegel*.

Hafstrand. Michel *Hafstrands* son Hindrich, f. i Haparanda by, döptes i Neder-Torneå 1719 $^{12}/_{11}$.

Mademoiselle M. *Hafstrand*, f. 1822 $^{30}/_{6}$, d. 1870 $^{4}/_{12}$. Ligger jordad å Torneå stads kyrkogård.

Hedman. Handelsm. i Torneå Nils *Hedman*, f. 1724, d. 1782, gift med Margareta *Wegelius*, f. 1733.

Hellander. Handelsm. i Torneå Hans Abr. *Hellander*, f. 1725, d. 1785.

Hellandt. Directeuren And. *Hellandt*, f. 1717, d. 1789.

Hellberg. Apollonia *Hellberg*, f. 1748, d. 1802, se *Frantzleben*.

Herkepæus. [1] Skrifvaren, sederm. handelsmannen i Torneå Pehr Math. *Herkepæus*, f. 1762, d. 1799, gift 1793 med Brita Margareta *Fransleben*, f. 1770, d. 1806. Barn: Anders Gottlieb, f. 1794; Sara Charlotta, f. 1795, d. 1796; Nils Gustaf, f. 1796, död s. å.; Pehr Mathias, f. 1797, d. 1798.

Hernodius. Brita Maria *Hernodius*, f. 1764, se *Ramström*.

Hindricius. Bokhållaren i Torneå Joh. Hind: *Hindricius*, f. 1748.

Hjelmdahl. Skomakaren i Torneå Bengt *Hjelmdahl*, f. 1704, d. 1787. Var gift och hade sonen: Destillator och handelsman Lars, f. 1746.

Hökaren i Torneå Johan Hind. *Hjelmdahl*, f. 1751, gift med Elisabet *Blombæck*, f. 1756.

Färgaren i Torneå Carl *Hjelmdahl*, f. 1747, d. 1820, gift 1778 med Margareta Elisabeth *Mathlein*, f. 1754.

Handelsmannen och färgaren Nils *Hjelmdahl*, f. 1780, g. 1810 med Catharina Marg. *Lindström*, f. 1779 $^{21}/_{9}$, i hennes 2 gifte. (Hennes barn i 1 giftet voro: Anna Margareta *Westring*, f. 1800 $^{24}/_{6}$; Carl Gustaf *Westring*, f. 1808 $^{7}/_{2}$).

Brita *Hjelmdahl*, f. 1779, gift 1 g. 1802 med handelsman Carl Jacob *Wästergren*, f. 1765, d. 1814: 2 g. med fältkamrer Jonas Samuel *Sten*, d. 1816. Hon hade i 1 giftet barnen: Carl, f. 1803 $^{11}/_{3}$, och Margareta Catharina, f. 1804 $^{31}/_{10}$.

Anna *Hjelmdahl*, f. 1781, se *Rechardt*.

Hjerta. Catharina *Hjerta*, f. 1773, d. 1801, se *Wegelin*.

Hjulberg. Handelsb. i Torneå Olof *Hjulberg*, f. 1752, stjufson till handelsman Petter *Enberg* och Margareta *Core*.

Margareta *Hjulberg*, f. 1754, d. 1793, se *Pipping*.

Hoffrén. Hedvig *Hoffrén*, se *Nyberg*.

Hoffstedt. Fänrik Josef *Hoffstedt*, f. 1769, se *Kollberg*.

Hofling (Höfling). Coopv. Capitain Nils *Hofling* (*Höfling*), f. 1771, d. 1808, gift 1803 med Maria *Lythræus*, f. 1775, d. 1806.

Hollming. Sämskmakaren i Torneå Johan *Hollming*, f. 1742, d. 1788, gift med Elisabet Brita *Strand*, f. 1751, d. 1813 $^{19}/_{4}$. Son: Jonas, f. 1780.

Humble. Tullinspektoren i Torneå Carl Johan *Humble*, f. 1758, d. 1795. Gift med Anna Maria *Åkerman*, f. 1762, omgift 1800, då hon flyttade till Pajala. Deras barn: Jan Carl Petter, f. 1783; Johan Wilhelm, f. 1785, d. 1786; Jean Jacob, f. 1786; Paul, f. 1789; Gustaf Adolph, f. 1791; Anna Carolina, f. 1793.

Notarien Per Wilhelm *Humble*, f. 1764, d. 1811.

Hvitte. Husjungfru Brigitta *Hvitte*, f. 1728, d. 1798.

Höjer (Höijer). Handelsmans-Enkan Margareta *Höjer*, f. 1730, d. 1799. Hennes son Jacob, f. 1794; gifte sig 1792 med Anna Johansdotter, f. 1754.

Christina Eugenia *Höjer*, se *Fougt*.

Margareta Christina *Höijer*, f. 1785, se *Rechardt*.

Iding. Magnus *Idings* son, Johannes, föddes i Stockholm och döptes i Neder-Torneå 1721 $^{29}/_{6}$ med »Fältväbel *Bucht* af Välb. Hr Majorens (M. Palmstruchs) kompani och Mönsterskrifvare Hans *Anttman*» såsom vittnen.

Igelström. Jonas *Igelström*, f. 1768, d. 1809, gift 1795 med Stina *Schagerlund*, f. 1761. Barn: Eric Joël, f. 1796, d. 1809: Maria Christina, f. 1798; Jonas Niclas, f. 1800; Catharina Lovisa, f. 1802 $^{25}/_{8}$; Anna Brita, f. 1805 $^{27}/_{7}$.

Järling. Ingeborg *Järling*, f. 1707, se *Wästring*.

Järnbäck. Pähr *Järnbäck*, f. d. borgare i Torneå stad, dog 1723 $^{6}/_{4}$ i Neder-Torneå.

Kempe. Elisabet *Kempe*, f. 1712, d. 1787, se *Enbom*.

Kollberg. Apothekaren i Torneå Jonas *Kollberg*, f. 1762, d. 1802, gift 1790 med Barbara *Turdfjäll*, f. 1772, omgift 1805 med fänriken Josef *Hoffstedt*, f. 1769.

Kröger. Gertru Sophia *Kröger*, f. 1746, se *Stillander*.

---

[1] Herkepæus. Latinisering af finska orden *härkä*, oxe, och *pää*, hufvud. Alltså = *Oxehufvud*.

Magdalena C. *Kröger*, f. 1740, d. 1815, se *Ervast*.

Handelsman i Torneå Hindric *Kröger*, f. 1750, d. 1819 14/11, gift 1784 med Hedvig *Pipping*, f. 1763. Hans moder hette Brita Christina, f. 1706, d. 1792. Hindric Kröger och Hedvig Pipping hade barnen: Margareta Christina, f. 1795, död s. å.; Petter Hindric, f. 1796.

Küster. Johan Hartvig *Küster*, f. 1753, se *Montell*.

Köpping. Capitaine Friedric *Köpping*, f. 1729, d. 1796, gift 1773 med Maria *Ekhammar*, f. 1755. Deras barn: Susanna Margareta, f. 1775; Maria Catharina, f. 1779; Johan Friedric, f. 1780, död s. å.

Lærck. Sophia Helena *Lærck*, f. 1718, d. 1790, se *Wijkström*.

Landberg. Garfvaren i Torneå Jöns *Landberg*, f. 1731, gift med Lisa *Landberg*, f. 1719.

Lemon. Elisabeth Marg. *Lemon*, f. 1762, se *Berger*.

Lenning. Handelsbiträde i Torneå Abraham *Lenning*, f. 1749, d. 1794.

Le Noir. Christina Albertina *Le Noir*, se *Finerus*.

Lidgren. Lovisa *Lidgren*, f. 1748, se *Litner*.

Lindström. Catharina Marg. *Lindström*, f. 1779 21/9, se *Hjelmdahl*.

Lithorin. Stads-Fältskären i Torneå Martin *Lithorin*, f. 1759, d. 1807, gift 1789 med Brita Charlotta *Ljungman*, f. 1760.

Litner. Tullinspector i Torneå Pehr Reinh. *Litner*, f. 1747, d. 1786, gift med Lovisa *Lidgren*, f. 1748.

Ljungman. Brita Charlotta *Ljungman*, f. 1766, se *Lithorin*.

Lundvall. Bokbindaren i Torneå Petter *Lundvall*, f. 1732, d. 1809, gift 1 g. med Anna *Söderström*, f. 1751, d. 1781; 2 g. med Anna Magdalena *Nordgren*, f. 1756.

Lychou. Amiralitets Majoren Johan Petter *Lychou*; död 1803 1/8, gift 1782 med Anna Catharina *Carlenius*, f. 1765, dotter till åldermannen i Torneå Sigfrid C. och Susanna *Ekhammar*. Hon flyttade 1805 till Torneå med sina barn: Agneta Susanna, f. 1785 29/4; Maria Carolina, f. 1786 28/9, gift 1818 med kamrer L. A. *Wallmark* i Luleå; Catharina, f. 1787 18/10 (dog ung): Casten, f. 1791 5/12 (dog ung); Johannes, f. 1798 22/7; Maria, f. 1800 9/11; Mauritz, f. 1801 8/12, d. 1817; Hedvig, f. 1803 9/3, d. 1810 28/12. Jemför Sv. Ättartal, 1890, sid. 254.

Lythræus. Rådmanenkan Anna Marg. *Lythræus*, f. 1722, d. 1803. Hennes barn: Handelsb. Lars *Lythræus*, f. 1751, d. 1782; Anna, f. 1756, gift med handelsmannen i Torneå Anders *Reckardt*; handelsm. Isaac *Lythræus*, f. 1758, gift 1783; handelsm. Anders *Lythræus*, f. 1760, gift 1788 med Maria *Carlenius*, f. 1766.

Handelsm. i Torneå Hindric *Lythræus*, f. 1745, d. 1782, gift med Margareta *Törner*, f. 1743. Deras barn voro: handelsman Isaac, f. 1772; Anna Greta, f. 1770; Maria, f. 1775, d. 1806; Sara Ulrica, f. 1779.

Ofvanstående Isaac *Lythræus*, f. 1772, gifte sig 1800 med Maria *Tegenborg* i hennes 3 g. Hon egde då barnen: Maria Elisabeth *Norin*, f. 1786; Christina Carolina *Norin*, f. 1789 23/11; Carl Petter Ulric *Bæckström*, f. 1797 14/3.

Ofvanstående Maria *Lythræus*, f. 1775, d. 1806, gifte sig 1803 med Coopv. Capitain Nils *Hofling* (*Höfling*).

Lönnberg. Rector scholæ i Torneå, Magist. And. *Lönnberg*, f. 1746, gift 1 g. 1783 med Marg. Beata *Nordvall*, f. 1761, d. 1789; 2 g. 1790 med Sophia Magdalena *von Gerten*, f. 1771. Barn: Eva Sophia, f. 1792; Brita Johanna, f. 1793; Adam Theodor, f. 1797; Anders Erland, f. 1799.

Malleen. Fänrik Petter Josias *Malleen*, f. 1731.

Mathlein. Sara Catharina *Mathlein*, f. 1761, se *Forssius* och *Pihlgren*.

Merckel. Ingeniör Ad. Fr. *Merckel*, f. 1754, gift 1781, d. 1790.

Moberg. Handelsmannen i Torneå Hans *Moberg*, f. 1764, gift 1793 med Anna Christina *Bränström*, f. 1773. Barn: Anna Lovisa, f. 1796, död s. å.; Blasius, f. 1801 3/2.

Margareta Elisabeth *Mathlein*, f. 1754, se *Hjelmdahl*.

Montell. Exp. Befallningsman Em. *Montell*, f. 1735, d. 1786, son af Maria *Ahlman*, f. 1702. Gift med Brita *Brandt*, f. 1725. Deras dotter Maria

Catharina *Montell*, f. 1762, gifte sig 1788 med stadsfiskalen och kronolänsmannen Johan Hartvig *Küster*, f. 1753.

Landtmätare-lärlingen Carl Reinhold *Montell*, f. 1765.

Murberg. Linneväfvaren i Torneå Anders *Murberg*, f. 1733, d. 1792. Gift med Maria *Mäiter*, f. 1742, d. 1815. Deras barn: stadsbetjänt Petter, f. 1766; Eric, f. 1768; Johan f. 1774; Jacob, f. 1779, d. 1782; gördelmakare Anders, f. 1781; Maria Stina, f. 1771; Brita f. 1782.

Ofvannämnde stadsbetjänt Petter *Murberg*, f. 1766, gifte sig 1800 med Anna Catharina *Nyström* och hade med henne sönerna Johan Petter, f. 1802 $^{24}/_{6}$; Carl Vilhelm, f. 1809 $^{3}/_{12}$.

Ofvannämnde gördelmakare Anders *Murberg*, f. 1781, var gift med Catharina *Starck*. Deras son Anders Samuel föddes 1814 $^{23}/_{2}$ i Torneå.

Mäiter. Maria *Mäiter*, f. 1742, d. 1815, se Murberg.

Neglick. Gränse-Ridaren Emanuel *Neglick*, f. 1730.

Nordberg. Exped.-Befallningsman och kronolänsman Carl Gustaf *Nordberg*, f. 1790 $^{19}/_{10}$, gift med Margareta *Elfving*, f. 1793 $^{9}/_{10}$. Han härstammade från Kemi. Deras son Gustaf föddes i Torneå 1817 $^{12}/_{6}$.

Nordbladh. Provincial-medicus Dr Carl *Nordbladh*, f. 1778 $^{15}/_{9}$, gift 1800 med Hedvig Margaretha *Forsvall*, f. 1773 $^{3}/_{1}$.

Nordgren. Anna Magdalena *Nordgren*, f. 1756, se *Lundvall*.

Nordvall. Marg. Beata *Nordvall*, f. 1761, d. 1789, se *Lönnberg*.

Norell. Anna Sophia *Norell*, f. 1747, se *Eberhardt*.

Helena Cath. *Norell*, f. 1749, se *Wijkström*.

Norin. Maria Elisabeth *Norin*, f. 1786, och Christina Carolina *Norin*, f. 1789 $^{23}/_{11}$, se *Lythræus*.

Nyberg. Skönfärgaren i Torneå Johan Niclas *Nyberg*, f. 1755 $^{17}/_{4}$, gift med Hedvig *Hoffrén*, f. 1775, d. 1807.

Nystedt. Råd- och handelsm. i Torneå Arendt *Nystedt*, f. 1727, d. 1781.

Nyström. Anna Catharina *Nyström*, se *Murberg*.

Ollonborg. Gesällen i Torneå Johan *Ollonborg*, f. 1741.

Ottonius. Postmästaren i Torneå Petter *Ottonius*, f. 1748.

Palm. Glasmästaren i Torneå Johan *Palm*, f. 1704, d. 1789.

Margaretha *Palm*, se *Dillman*.

Catharina *Palm*, f. 1752, d. 1820, se *Svanberg*.

Palmstruch. Majoren Urban *Palmstruch*, f. 1726, gift med Ulrica *Rudbeck*, f. 1736. Deras barn: Jöran, f. 1755; Charlotta, f. 1757; Johanna Christina, f. 1764.

Pedersson. Agustina *Pedersson*, gift med Apollonia *Reenmarck*. Bosatta i Neder-Torneå socken under svensktiden.

Pihlgren (Pilgrén). Postmästaren och rådmannen i Torneå, vice landssekreteraren Johan Aron *Pihlgren*, f. 1781, gift 1 g. 1805 med Brita Maria *Winblad*, f. 1764, d. 1809, i hennes 2 gifte: 2 g. 1810 med Anna Christina *Forssius*, f. 1786, dotter till styrmannen *Forssius* och Sara Catharina *Mathlein*. Hans barn i 1 g. Johan Magnus f. 1806 $^{10}/_{7}$.

Pipping. Handelsmannen i Torneå Johan *Pipping*, f. 1747, gift 1 g. 1775 med Margareta *Hjulberg*, f. 1754, d. 1793, 2 g. med Beata Lovisa *Sovelius*, f. 1779 $^{27}/_{4}$. Deras barn: Petter, f. 1776; Olof, f. 1777; Sophia, f. 1780, g. 1801 med Fredric *Carlenius*; Johannes, f. 1781; Abraham, f. 1782; Christian Henric, f. 1784 $^{14}/_{12}$; Jacob, f. 1785, d. 1786; Brita, f. 1788, död s. å.; Fredrica, f. 1789, död s. å.; Hedvig, f. 1790 $^{24}/_{12}$ i Torneå, d. 1864 $^{15}/_{1}$ i Haparanda, gift 1811 med handelsmannen i Torneå, sedermera ryske v. konsuln i Haparanda Johan *Sundell*, f. 1779 $^{16}/_{10}$, d. 1834 $^{7}/_{8}$, som jämte hustrun ligger jordad å Haparanda kyrkogård.

Brita Magdalena *Pipping*, f. 1754 $^{24}/_{4}$.

Fredrica *Pipping*, f. 1758, se *Grysselius*.

Hedvig *Pipping*, f. 1763, se *Kröger*.

Pippon. [1] Apotekaren i Torneå Gustaf *Pippon*, f. 1779 $^{23}/_{1}$, gift 1816 med Eva Margareta *Engelmark*, f. 1787. Son: Gustaf, f. 1817 $^{6}/_{1}$.

Printz. Margareta Charlotta *Printz*, f. 1709, d. 1781, se *Eurenius*.

---

[1] Pippon, eller såsom det numera gestaltar sig *Pipon*, uppgifves härleda sig af det finska *peipponen*, d. v. s. bofink.

Ramén. Lagman Olof *Ramén*, f. 1734, d. 1793, gift med Cathar. *Engman*, f. 1736. Barn: Carl Gustaf, f. 1761; Daniel Olof, f. 1762.

Ramström. Handelsman i Torneå Lars *Ramström*, f. 1755, gift 1791 med Brita Maria *Hernodius*, f. 1764.

Rechardt. Soldaten Anders *Rechardt*, gifte sig 1722 30/12 i Neder-Torneå med Maria Hindricksdotter. En deras dotter dog 1725 21/3.

Catharina *Rechardt*, f. 1721, d. 1781, se *Asplund*.

Handelsmannen Samuel *Rechardt*, f. 1741, g. 2 g. med Margareta *Govenius*, f. 1761. Hans barn i 1 giftet voro: stadsfiskalen Carl, f. 1770, gift 1806 med Anna *Hjelmdahl*, f. 1781 (med hvilken han hade barnen Brita Greta, f. 1805 18/10; Carl, f. 1807 29/8; Anna Elisabeth, f. 1809 3/10; Gertrud Sophia, f. 1814 12/1); Coecilia f. 1768, gift 1793 med v. häradshöfd., sedermera borgmästaren N. G. *Ekholm*, f. 1759 20/8, d. 1807: Elisabet, f. 1773, gift 1795. Hans barn i 2 giftet voro: Brita, f. 1785, d. 1785; Apollonia, f. 1786, d. 1789; Martin, f. 1788; Margareta, f. 1791, d. 1818; Maria, f. 1805 23/10.

Kronolänsman Abram *Rechardt*, f. 1747, gift med Margareta *Calitius*, f. 1747. Deras son Samuel f. 1776.

Handelsmannen Anders *Rechardt*, f. 1749, gift med Anna *Lythræus*, f. 1756, dotter till rådman L. och Anna Marg. — — —. Deras barn: Martin Hindric, f. 1775; Petter Christian, f. 1776; Eric Augustin, f. 1779, gift 1804 med Christina Catharina *Gertner*, dotter till snickaren Anders G. och Margareta Christina *Höijer*, f. 1785; Carl Wilhelm, f. 1780; Anders Samuel, f. 1782; Daniel Israel, f. 1785, gift 1813 med Sara Maria *Sahlbohm*, f. 1785.

Ofvannämnde Martin Hindric R. var gift och hade barnen: Johan Gottlieb, f. 1802 22/2, d. 1803; Anders Gottlieb, f. 1803.

Ofvannämnde Eric Augustin R. och Christina Catharina *Gertner* hade barnen: Eric Anders, f. 1804 23/3; Anna Greta, f. 1805, död s. å.; Casper, f. 1806; Anna Eriana, f. 1807 28/12, d. 1809; Christina Johanna ...; Alexander August, f. 1812 29/5.

Recklin. Comministern i Torneå Isaac *Recklin*, f. 1734, gift med Anna Stina *Brenholm*, f. 1724.

Reenmarck. Apollonia *Reenmarck*, se *Pedersson*.

Ressman. Juliana *Ressman*, se *Ganander*.

Rudbeck. Ulrica *Rudbeck*, f. 1736, se *Palmstruck*.

Ruth. Jungfru Birgitta *Ruth*, f. 1731, d. 1800. Hennes syster var Maria *Södervall*, f. Ruth, f. 1727.

Anna *Ruth*, f. 1725, d. 1788, se *Degerström*.

Rönberg. Fältväbel, förare Jöns *Rönberg*, f. 1692, gift med Margeta Johansdotter, f. 1703. Barn: Margeta, f. i Kiviranta och döpt i Neder-Torneå 1721 20/8, d. 1725 11/2; Lisa, f. 1730; Caisa, f. 1732; Abraham, f. 1734.

Sahlbohm. Sara Maria *Sahlbohm*, f. 1785, se *Rechardt*.

Sarelius. Handelsm. i Torneå Olof *Sarelius*, f. 1750, d. 1807, gift 1783 med Catharina *Bucht*, f. 1751, d. 1804. Deras dotter Brita, f. 1783, gifte sig 1805 med handelsman Lars *Svanberg*, f. 1776.

Schagerlund. Stina *Schagerlund*, f. 1761, se *Igelström*.

Schelsting. Lärlingen Lars *Schelsting*, f. 1765.

Schroderus. Lärlingen Anders *Schroderus*, f. 1763.

Silfverklot. Lärlingen Olof *Silfverklot*, f. 1763.

Lärlingen Joachim *Silfverklot*, f. 1766 (guldsmedsyrket).

Elsa *Silfverklot*, f. 1757, gift med guldsmed Abraham *Chore*, f. 1752 d. 1814.

Singmarck. Magdalena *Singmarck*, f. 1748, d. 1809, se *Ström*.

Sjödin. Brita *Sjödin*, f. 1728, se *Westermarck*.

Sovelius. Beata Lovisa *Sovelius*, f. 1779, se *Pipping*.

Spiegel. Coopvard. Capit. Engelbr. *Spiegel*, f. 1744, gift 1766 med Anna Greta *Hæggman*, f. 1759, d. 1783.

Starck. Catharina *Starck*, se *Murberg*.

Steckzén. Kongl. Secr. Israël *Steckzén*, f. 1763, d. 1805.

Sten. Guldsmeden i Torneå Anders *Sten*, f. 1739, d. 1797, gift 1 g. med Ulrica *Stillander*, f. 1752, d. 1791; 2 g. 1792 med Helena *Bäckström*, f. 1751, i hennes 1 gifte.

Fältkamrer Jonas Samuel *Sten*, d. 1816, se *Hjelmdahl*.

Sterner. Adolph *Sterner*, f. 1783 12/2.

Stillander (Stellander). Rådman i Torneå Jonas Stillander, f. 1716, d. 1784. Gift med Catharina *Core*, f. 1722 (1725), d. 1796. Barn: Anders, f. 1747; Fredric, f. 1763.

Ofvanstående handelsman Anders *Stillander*, f. 1747, gift 1776 med Gertru Sophia *Kröger*, f. 1746. Deras barn: Michaël, f. 1780, död s. å; Andreas, f. 1782; Henric, f. 1784.

Ofvannämnde handels- och rådman i Torneå Fredric *Stellander*, f. 1763, gift 1796 med Helena *Winblad*, f. 1770. Barn: Jonas Fredric, f. 1796, d. 1798; Magnus Fredric, f. 1799; Elisabeth Catharina, f. 1798; Johannes, f. 1802 27/1, d. 1802; Helena, f. 1803 31/8; Gustaf, f. 1804 19/12; Johannes, f. 1807 3/1.

Ulrica *Stillander*, f. 1752, d. 1791, gift med guldsmeden i Torneå Anders *Sten* i hans 1 gifte.

Strand. Elisabet Brita *Strand*, f. 1751, d. 1813 19/4, se *Hollming*.

Strandman. Smeden i Torneå Michael *Strandman*, f. 1726, gift med Johanna *Barck*, f. 1730.

Strickert. Catharina Christina *Strickert*, f. 1741, d. 1800, se *Fougt*.

Ström. Tull- och accisskrifvaren i Torneå Lars *Ström*, f. 1740, d. 1809, gift med Magdalena *Singmarck*, f. 1748, d. 1809.

Sundell. Johan *Sundell*, f. 1779, d. 1834, se *Pipping*.

Sundvall. Johan *Sundvall*, f. 1753, d. 1786, se *Chore*.

Svanberg. Guldsmed, rådman i Torneå Lars *Svanberg*, f. 1742, gift med Catharina *Palm*, f. 1752, d. 1820. Deras fosterson Jöns *Svanberg*, f. 1771.

Handelsman i Torneå Lars *Svanberg*, f. 1776, gift 1805 med Brita *Sarelius*, f. 1783. Deras barn: Maria Catharina, f. 1806 12/2, död s. å.; Brita, f. 1807 4/10. Svanbergs utflyttade från Torneå stadsförsamling 1816.

Svanljung. Bruksfaktor Sv. Christian *Svanljung*, f. 1767, gift 1795 med Brita Christina *Henricsdotter*, f. 1774. Kommo till Torneå 1797. Deras barn: Christian, f. 1794; Johan Fredric, f. 1796; Carl Gustaf, f. 1797; Eric Olof, f. 1800 31/8, d. 1806; Jacob Jöran, f. 1804 12/10; Sven Eric, f. 1806.

Söderström. Anna *Söderström*, f. 1751, d. 1781, se *Lundvall*.

Södervall. Maria *Södervall*, f. 1727, se *Ruth*.

Tegenborg. Maria *Tegenborg*, se *Lythræus*.

Thun. Skomakaren i Torneå Jacob *Thun*, f. 1730, d. 1785, gift med Birgitta *Fransleben*, f. 1732, d. 1788. Barn: Nils, f. 1758.

Tornberg. Margareta Anundsdotter *Tornberg*, döpt i Neder-Torneå socken 1719 2/10.

Olaus *Tornbärg*, gift m. Elisabeta *Antilia*.

Hindrick *Tornbergs* son Sigfrid döpt i Neder-Torneå 1722 10/6.

Handelsman i Torneå Johan *Tornberg*, f. 1740, d. 1791 (son af Anna *Fellman*, f. 1714, d. 1786), gift med Brita *Törnquist*, f. 1747, d. 1790.

Hattmakaren i Torneå Jacob *Tornberg*, f. 1763, gift 1 g. 1795 med Anna *Nilsdotter*, f. 1762, d. 1806; 2 g. 1807 med Helena *Bäckström*, f. 1751, i hennes 2 gifte.

Änkefru M. C. *Tornberg*, f. 1780 10/9, d. 1851 11/7. Ligger begrafven på Torneå stads kyrkogård.

Turdfjäll. Barbru *Turdfiell*, f. 1772, se *Kollberg*.

Eva Barbara *Turdfjäll*, 83 år gammal, ligger jordfäst under grafsten å Torneå stads kyrkogård.

Törner. Johan *Törner*, f. 1700, d. 1787, gift med Beata *Ervast*, f. 1699, d. 1780.

Margareta *Törner*, f. 1743, se *Lythræus*.

Törnquist (Törnqvist). Handelsmannen i Torneå Carl *Törnquist*, f. 1781, gift 1812 med Anna *Govenius*.

Handelsmannen i Torneå Salomon *Törnqvist*, f. 1779, gift 1805 med Brita Gertrud *Sten*, f. 1778.

Brita *Törnquist*, f. 1747, d. 1790, se *Tornberg*.

Unberg. Coecilia *Unberg*, f. 1721, d. 1803, se *Carlenius*.

Unbom. Stadsnotarien i Torneå Esaias *Unbom*, f. 1770, d. 1799, gift 1794 med Eva Catharina *Antman*, f. 1770. Barn: Johannes, f. 1794; Catharina Charlotta, f. 1796.
Wallmark. Kamrer L. A. *Wallmark*, se *Lychou*.
Wasserman. Rådmannen i Torneå Fred. *Wasserman*, f. 1744, gift 1767 med Margareta *Wästring*, f. 1747. Barn: Johan Christoph., f. 1768; Margareta Beata, f. 1772; Fredric, f. 1774; Carl Gustaf, f. 1776.
Wegelin. Brännmästaren i Torneå Johan *Wegelin*, f. 1749, d. 1799 i Stockholm, gift 1793 med Catharina *Hjerta*, f. 1773, d. 1801.
Wegelius. Margar. *Wegelius*, f. 1733, se *Hedman*.
Wenerström. Eva Maria *Wenerström*, f. 1779 30/11, se *Dahlgren*.
Westberg. Christina Johanna *Westberg*, f. 1796 8/5, se *Westberg*.
Westermarck. Sämskmakaren i Torneå Jacob *Westermarck*, f. 1746, gift med Brita *Sjödin*, f. 1728.
Westman. Anna Jacobsdotter *Westman*, se *Biörnström*.
Wetterbom. Bokbindaren i Torneå Mats *Wetterbom*, f. 1750, d. 1810, gift 1 g. med Catharina *Wikman*, f. 1754, d. 1786; 2 g. 1787 med Catharina Magdalena *Höijer*, f. 1758.
Wijkström. V. Auditeuren Nils *Wijkström*, f. 1740, gift med Helena Cath. *Norell*, f. 1749, dotter till Sophia Helena *Lærck*, f. 1718, d. 1790. Barn: Maria Catharina, f. 1771; Nils Petter, f. 1772; Abraham, f. 1775; Carl, f. 1776; Ulrica, f. 1780; Gustav, f. 1782.
Wijnblad. Handelsmannen i Torneå Johan *Wijnblad*, f. 1787, d. 1819 4/11.
Wikman. Catharina *Wikman*, f. 1754, d. 1786. se *Wetterbom*.
Winblad. Brita Maria *Winblad*, f. 1764, d. 1809, gift 1 g. 1795, se *Frantzleben*, gift 2 g. 1805, se *Pihlgren*.
Helena *Winblad*, f. 1770, se *Stillander*.
Wästergren. Carl Jacob *Wästergren*, (f. 1765, d. 1814), hans gifte och barn se *Hjelmdahl*.
Wästring (Westring). Johan *Wästring*, f. 1719, d. 1793, gift med Ingeborg *Järling*, f. 1707. Barn: Margareta, f. 1747, gift 1767 med rådmannen i Torneå Fred. *Wasserman*, f. 1744.
Christina *Westring*, f. 1725, d. 1810 i Torneå.
Anna Margareta *Westring*, f. 1800 24/6, och Carl Gustaf *Westring*, f. 1808 7/2, se *Hjelmdahl*.
Åkerman. Anna Maria *Åkerman*, f. 1762, se *Humble*.

Allmännare soldatnamn inom Neder-Torneå församling under förra hälften af 1700-talet:

Bomfri, *Biuur*, *Dunder*, *Drufhagel*, *Ekorn* och *Ikorn*, *Frimodig*, *Hammar*, *Hård*, *Krok*, *Kors*, *Lohm* eller *Loom*, *Liten*, *Lejonarm*, *Mört*, *Murmästare*, *Näfverbäck*, *Ryss*, *Styf*, *Styrman*, *Trög*.

[*Källor* för ofvan publicerade sammanställning, som stöder sig på ordagranna originalskrifter: i finska Neder-Torneå församlings arkiv förvarade »Bok öfver Födda, Döda och Wigda N:ris 1. 1707—1740». »Förhörsbok 1764—1772» samt de i Torneå stadsförsamlings arkiv befintliga båda äldsta volymerna förhörsböcker, omfattande tiden 1780—1790 och 1797—1820.]

Ur »Förhörs- och Communion-Bok för Neder-Torneå församling, svenska sidan. Ifrån 1818 till 18—» meddelas rörande det gamla *Haparanda* (först by, sedan köping, så stad) följande anteckningar, väsentligen med anknytning till det förestående:

Antman. Kyrkoherden Salomon *Antman*, f. 1772 15/12, gift 1802 med Maria Marg. *Mellin*, f. 1777 24/6. Hans systerdotter Cath. Charl. *Unbohm*, f. 1796 19/7, flyttade till Luleå 1823 8/7. Enkan Eva Cath. *Unbohm*, f. *Antman*, född 1770.

Bergenstråhle. Majoren och Post-Inspectoren G. A. *Bergenstråhle* var född 1789 27/12, d. 1838 15/7 i Haparanda. Förutom den i Torneå födda, äldsta dottern hade han följande barn, samtliga födda i svenska Neder-Torneå socken: Aurora Gustafva, f. 1816 15/11; handlanden i Haparanda Adolf Ferdinand, f. 1819 10/5; Bernhardina Eugenia Carolina, f. 1824 6/3: Josephina Mathilda Evelina, f. 1829 11/10; Maria Johanna Cornelia Edla Gunilla, f. 1831 27/2.

Burman. Vice Comministern Axel Johan *Burman*, f. 1788 14/3.

Clementeoff. Herr Capit. G. W. *Clementeoff*, f. 1769 26/8. Gift med Isabella Jacobina *De Roo*. f. 1768. Deras barn: Fr. G., f. 1800 18/7; Wolmar W(assili?), f. 1803 20/4.

Hackzell. Tull-Inspectoren och Öfver-Uppsyningsman Gustaf *Hackzell*, f. 1787, d. 1843 15/4. Gift 1817 med Anna Stina *Ekvall*, f. 1779, d. 1840 6/12.

Lagerborg. Öfverstelöjtn. Wilhelm *Lagerborgs* Enka Elisabet *Rechardt*, f. 1773. Söner: Fendrik Daniel, f. 1795 11/11; Fendrik Gustaf, f. 1799 25/7. Systerson: Joh. Rudolf *Ekholm*, f. 1809.

Lövenadler. Majoren och Tull-Inspectorn Vilh. Mauritz Wolfgang *Lövenadler*, f. 1776, gift med Sophia Agata *Gölberg*, f. 1787. Barn: Marta Euphrosine Sofia, f. 1806; Mauritz Carl, f. 1809 29/8. (Familjen bodde i Haparanda 1817—1821).

Rechardt. Mamsell Maria *Rechardt*, f. 1805 23/3. (I Torneå, där hon var född, står det emellertid 23/10).

Sundbaum. Post-Inspectoren Joh. Fredr. *Sundbaum*, f. 1790, gift 1816 med Brita Greta *Lithorin*, f. 1790. Deras barn: Johan Gabriel, f. 1818 21/12: Daniel Wilhelm, f. 1820 23/7; Carl Fredric, f. 1824 11/5. Svärmodern Enkefru Brita Charlotta *Lithorin*, f. 1760.

Sundell. Råd- och handelsmannen Johan *Sundell*, f. 1779. Dess Fru Hedvig *Pipping*. Barn: Hedvig Johanna, f. 1812; Johan Eduard, f. 1814 12/10.

Wibell. Commissions-Landtmätaren Jonas *Wibell*, f. 1786 20/3.

Följande personer, som ej afhandlas i det förestående, ligga jordade under grafkors eller vårdar af äldre datum:

I. Å Torneå stads kyrkogård:

Häradsskrifvaren och Häradshöfdingen Nils *Ekström*, f. 1785 27/1, d. 1870 29/10.

Hofrättskanslisten Karl William *Castrén*, f. 1839 7/2, d. 1869 20/6. (Särskildt å finska Neder-Torneå församlings kyrkogård befinner sig eljest en mängd Castrénska grafvar).

Provisor Zacharias *Grape*, f. 1836 2/7, d. 1873 9/12.

Maria Henrica Mathilda *Taucher*, f. 1813 29/5, d. 1853 28/6.

Apotekaren Zackris *Wacklin*, f. 1835 11/9, d. 1877 18/5. Margareta Wacklin, f. *Söderman*, f. 1810 6/2, d. 1879 24/3.

Assessorskan Carolina *Heickell*, f. *Govenius*, f. 1801 1/5, d. 1859 24/10.

Stadsfiskalen Erik Wilhelm *Grape*, f. 1834 19/3, d. 1877 19/11.

Makan Maria Ulrika *Linros*, d. 1866 15/7, 31 år, 5 mån., 16 dagar.

Gränsepostmästaren Johan Carl *Hildebrandt*, f. 1779 28/10, d. 1851 21/1.

Kyrkoherden Olof *Mellenius*, f. 1795 11/10, d. 1840 17/3.

Elementarlärare Fredrik *Mellenius*, f. 1816 27/9, d. 1875 13/8.

Stadsnotarien I. W. *Bodin*, f. 1808, d. 1862.

Johanna *Gadd*, f. *Widenius*, f. 1833 12/9, d. 1880 26/12.

Råd- och handelsmannen Pontus Ludvig *Dahlman*, f. 1812 $^{1}/_{10}$, d. 1832 $^{10}/_{3}$.
Apotekaren och rådmannen Magnus Johan *Hougberg*, f. 1803 $^{21}/_{9}$, d. 1862 $^{24}/_{2}$.
Henric *Deutsch*, Med. o. Phil. Doctor, f. 1772 $^{16}/_{6}$, d. 1838 $^{31}/_{3}$.
Lagmanskan J. M. *Grönblad*, d. 1854 $^{13}/_{8}$.
Carl *Cajanus*, d. 1855 $^{29}/_{5}$.

II. Å finska Neder-Torneå församlings kyrkogård:
Handlanden Carl *Linros'* maka *H. Ylén*, d. 1859 $^{26}/_{12}$.
Kamrerskan Anna Maria *Elfving*, f. *Ståhle*, f. 1805, d. 1843.
Euphrosyne *Castrén*, f. 1837 $^{2}/_{11}$, d. 1871 $^{16}/_{4}$ (jämte som sagdt ett stort antal medlemmar af släkten Castrén).

III. Å svenska Neder-Torneå församlings kyrkogård vid Haparanda stad (Haparanda kyrkogård):
Majoren o. Ridd. J. W. *Kuylenstierna*, f. 1794 $^{13}/_{9}$, d. 1855 $^{23}/_{4}$.
Tullfiskalen *C. S. Backman*, f. 1808 $^{19}/_{5}$, d. 1854 $^{2}/_{2}$.
Esaias *Svanberg*.
Jeanette *Taube*, f. 1818, d. 1870.
Otto *Taube*, f. 1841, d. 1863.
Fredrik *Taube*, f. 1858, †.
Svante *Ridderstråles* familjegraf.
Israel *Plantings* familjegraf.
Eric *Stenberg*, f. i Pite 1821, d. i Haparanda 1866.
Handlanden P. *Svanberg*, f. 1803 $^{26}/_{10}$, d. 1872 $^{29}/_{10}$.
Rector. Ph. Mag. G. W *Gellerstedt*, f. 1810 $^{21}/_{1}$, d. 1872 $^{30}/_{4}$, och hans dotter Borgmästarinnan H. W. *Ottelin*, f. 1844 $^{25}/_{3}$, d. 1870 $^{17}/_{10}$, samt hans maka Carolina M. *Olivelöf*, f. 1813 $^{20}/_{10}$, d. 1877 $^{22}/_{6}$.

IV. Vid ett besök den 1 oktober i svenska Öfver-Torneå (Matarengi) kyrkby har jag antecknat följande namn och data å kors och vårdar på därvarande kyrkogård:
Kronofogden Eric *Burman*, f. 1787 $^{24}/_{1}$, d. 1865 $^{18}/_{3}$. Hans maka Catharina Margareta *Elfving*, f. 1793 $^{10}/_{10}$, d. 1858 $^{26}/_{8}$.
Häradsdomaren Carl Johan *Grape*, f. 1841 $^{21}/_{12}$, d. 1889 $^{5}/_{4}$. Barnen: Johan Oskar, f. 1871 $^{17}/_{3}$, d. 1878 $^{4}/_{2}$; Anna Aurora, f. 1875 $^{20}/_{1}$, d. 1882 $^{4}/_{3}$.
Kontraktsprosten Isak Wilhelm *Bucht*, f. 1801 $^{11}/_{8}$, d. 1877, och hans maka Brita Greta *Hæggman*, f. 1804 $^{12}/_{7}$, d. 1864.

Not.

Bucht. Redaktören för »Haparandabladet», komministern i Neder-Torneå församling Henning Bucht har sammanbragt en större släkttafla, hvilken framdeles torde komma att publiceras. I afvaktan härpå meddelas enligt denna källa några tillägg till anteckningarna om »Det gamla Torneå»:
Klockaren i Torneå Isaac Bucht var född $^{2}/_{12}$ år 1753.
Äldste kände stamfadern uppgifves inkommit från Tyskland: fältväbeln, sedermera löjtnanten och kaptenen Gustaf Bucht, f. 1690, d. 1759 $^{23}/_{5}$ i Öfver-Torneå. Han var gift med Brita Rockstadia (f. 1687, d. 1790 $^{4}/_{12}$, 103 år gammal) och säkerligen identisk med den fältväbel Bucht, jag funnit omnämnd såsom dopvittne i Neder-Torneå 1721 $^{29}/_{6}$.
(Samme komminister Bucht i Haparanda eger jämväl samlingar rörande släkten *Hackzell*).

Svenska Autografsällskapet

har under de senast förflutna tvenne åren haft tillfredsställelsen se hurusom dess tidskrift med växande intresse omfattats af allmänheten. Sålunda har under denna korta tid sällskapet medlemsantal nära nog tredubblats, ett resultat, som i sanning bör glädja alla dem, hvilka i föreningens utveckling se enda möjligheten att fortsätta på den väg man inslagit med afseende å utgifningen af föreningens ofvan omnämnda organ, ***Personhistorisk Tidskrift.*** För att emellertid på ett föreningen värdigt sätt vidmakthålla denna publikation och utgifva den i lika stort antal häften som hittills, d. v. s. minst 4 om året, vore det af nöden att antalet af sällskapets ledamöter ökades i väsentlig mån. Men en betydligare ökning kan likväl ej ernås endast genom den attraktion, som tidskriften själf tilläfventyrs kan utöfva; det är derföre som redaktionen härmed vördsammast tillåter sig att till hvar och en af sällskapets n. v. medlemmar ställa en uppmaning *att med användande af bifogade anmälningskort anmäla* ***minst en ny medlem*** och dergenom kraftigt medverka till sällskapets *fortfarande utveckling och* ***framtida bestånd.***

Red.

Smärre personhistoriska meddelanden.

J. W. Sprengtporten. Såsom värdefulla tillägg till den af signaturen N. v. D. författade biografien öfver friherre Jakob Wilhelm Sprengtporten, öfverståthållare i Stockholm 1830—1838, 1844—1848 (se Personhistorisk tidskrift II, s. 19 m. fl.) må här meddelas, dels det tal, som hölls af justitieborgmästaren Ullberg i spetsen för Stockholms magistrat, borgerskapets äldste samt tjenstemännen i stadens verk vid deras afskedsuppvaktning i öfverståthållarehuset den 4 juli 1838 samt den afgående öfverståthållarens svar derå, dels afbildning å den medalj borgerskapet lät prägla öfver den då endast 44 år gamle öfverståthållaren. De båda talen meddelas efter talarnes originalconcept, som förvaras hos én af Sprengtportens närmare anförvandter.

Rörande friherre Sprengtportens afskedstagande innehåller »*Aftonbladet*» för den 3 juli 1838 följande ord: — En vacker hyllning åt Frih. Sprengtporten och en opinionsyttring, som icke helt och hållet saknar betydelse, är att i dag alla de större fartygen vid Skeppsbron och Strömmen hissat flagg på half stång, samt gifvit öfriga signaler som vid inträffad *sorg*, till betygande af den ledsnad och deltagande, som öfverallt försports i anledning af de omständigheter, som nödgat Frih. Sprengtporten att resignera. Detta deltagande är äfven på börsen lika allmänt, och har der, såsom öfverallt, gifvit anledning till reflexioner och yttranden »i anledning af dagshändelser», i hvilka icke mer än en gemensam åsigt är rådande öfverallt, som ifrån början till slut passerat —. »*Dagligt Allehanda*» (den 4 juli), som vitsordar Aftonbladet, tillägger: »den ende bland Skeppsredarne, som *icke* tillåtit ofvannämnda sorgebetygelse lärer varit Direktören och Kommendören *Arvedsson*; i anledning hvaraf (förmodligen) ryktet spridt sig att *Hr Arvedsson* sjelf skulle vara ifrågasatt till öfverståthållare. Borgerskapets Femtio Äldste, med Herr Justitie-Borgmästaren *Ullberg* lära idag kl. 12 uppvakta Herr Friherre Sprengtporten, för att af honom taga afsked, och det berättas att Borgerskapet mangrant skulle samlas på Börsen för att sluta sig till denna Deputation.»

1:o. Justitieborgmästaren Ullbergs tal.

Högvälborne Herr Baron, Generalmajor och Öfverståthållare! För ett par dagar sedan egde Magistraten och Borgerskapets Äldste den glädjen att kunna tilltala Herr Baron under denna sednare benämning, som då både betydde och uttryckte den gemensamma, för oss alla tillfredsställande känslan af *vår* — vår närmaste förman — och våra i hufvudstaden boende medborgares omedelbara styresman. — Efter snart åtta års bepröfvade åtgärder af denna styrelse, den vi, med anledning ej allenast af Herr Barons kraft och lefnadsålder, utan ock af ömsesidig belåtenhet, vågade tilltro en lång och lycklig varaktighet, ty man tror så gerna, det man lifligt önskar, möter oss plötsligt den underrättelse, att Herr Baron hos Kongl. Maj:t i underdånighet begärt och erhållit Nådigt afsked ifrån Öfverståthållare-Embetet. Denna un-

derrättelse har oroat oss, — ja Herr Baron! den har djupt smärtat oss, både unga och gamla Ledamöter af Magistraten och Borgerskapets Representanter, samt Embets- och Tjenstemännen vid Stadens Werk; och derföre hafva vi här inställt oss, att inför vår älskade, nu bortgående Chef uttrycka våra känslor.

Då jag på dessa mina aktade medbröders och Medborgares vägnar, först tolkade allas vår förhoppningsrika glädje öfver Herr Barons tillträde till det nu lemnade Embetet, icke kunde jag rimligen då förmoda, att äfven jag, gamle man, efter dessa årens förlopp, skulle föranlåtas uppfylla den sorgliga pligt, att till Herr Baron uttala det tunga afskedsordet; men då nu ändock så måste ske, sammanflyter ock dermed, oafvisligen, af allas våra hjertan påkallade uttryck af vördnadsfull och innerlig erkänsla för Herr Barons rastlösa bemödanden och nitiska omsorger till befrämjande af våra angelägenheter, både dem, som tillhört Regeringens pröfning och slutliga afgörande, äfvensom de rent municipala, till hufvudstadens nytta och prydnad. Monumenter af dylik art, talrika inom vårt samhälle så i handlingen, som i fullbordande och grundlagda verk, skola till framlidna slägten frambära varagtigare vittnesbörd, än snart förklingande ord, om Friherre Sprengportens alfvarliga, kraftiga och flärdfria handhafvande af det vidt omfattande Öfverståthållare Embetet.

Vi beledsaga Herr Baron till det enskilda lifvets lugn, dit Herr Baron snart lärer afgå, med våra innerliga böner till Gud för Herr Barons fortfarande helsa och välgång. Trefnaden vilja vi veta, att Herr Baron under Litteraturens och Landtlefnadens växlande sysselsättningar, i skötet af en älskad famille, säkrare skall sjelf förskaffa sig, än det hittintills varit möjligt. Slutligen våga vi äfven utbedja oss ännu ett rum uti Herr Barons välvilliga, ynnestfulla minne.

2:o. Friherre Sprengtportens tal.

M. H.

I detta för mig så betydelsefulla ögonblick, då Stockholms Högädle Magistrat och Borgerskapets Herrar Äldste genom deras vänskapsfulla besök behagat lemna mig ett tillfälle att förklara dem min lifliga erkänsla för den ynnest och välvilja, hvarmed jag af Stockholms Borgerskap blifvit omfattad under min embetstid, måste mina tankar naturligen återföras till den tidpunkt, då jag för snart åtta år tillbaka, i närvaro af en talrik församling af hufvudstadens invånare iklädde mig förbindelsen, att med redligt uppsåt handla för vår hufvudstads bästa under förvaltningen af dess angelägenheter. Eder oafbrutna vänskap, M. H., af hvilken jag äfven i afskedsstunden röner bevis, som gå till hjertats djup och der lemna outplånliga drag, hvilka icke kunna fela att inverka på min framtids sällhet, säger mig att dessa ord blifvit förstådda, och att mina handlingar blifvit bedömda mera efter de inre bevekelsegrunderna än efter det tilläfventyrs ofta ofullkomliga i utförandet.

Imellertid har hufvudstaden sett åtskilliga nya stiftelser uppstå, som varit beräknade icke blott för ögonblickets nytta utan för framtiden; grunden till andra torde äfven vara lagd. Jag öfverlemnar allt detta, M. H., tryggt under vården af Eder fosterlandskänsla och Edert aldrig tröttnande nit för detta samhälles väl, och skall sjelf aldrig upphöra att från det enskilda lifvets lugn, som jag hoppas hafva förvärfvat mig, nedkalla den Högstes beskydd öfver en älskad Konung och Konungahus, öfver mitt fädernesland och öfver denna hufvudstad, hvars välgång alltid skall blifva mig kär. För dessa dyra föremål har jag verkat efter den ringa förmåga, som kunnat vara mig beskärd och detta utan alla biafsigter och efter min öfvertygelse. Mine Herrar! Jag innesluter mig nu och för alltid i Eder dyrbara vänskap.

Upplysningar angående ryttmästaren Johan Esaias Sapff. I första häftet af denna tidskrifts årgång III omtalas en fru Hedvig Sophia von Platen gift med ryttmästaren Johan Esaias Sapff.

Angående denne kan meddelas att han, enligt rullor i kriksarkivet, blef kornett på Gyllenpamps sqvadron af Smålands kavalleri 1675 14/11, blef löjtnant vid »Skåniske esquadron» af samma regemente 1677 /6 samt regementsqvartermästare 1678.

I kammararkivet, afdelningen »Hären», finnes följande intyg, som medelas i afskrift.

»Nach dem der Wol Edler und Wol Manhaftter Rittmeister Johan Esaias Zapf mich dienstl. ersucht, Ihme ein Attest wegen seiner dienste, so Er in Pommern unter meinem Regment gethan, und in welchen Chargen Er dar unter gewesen, mit zutheilen so habe er sein suchen billich errachtet; Und Attestire dass gemelter Rittmeister Zapf, Von Anfang des Krigs in Pommern bis Zum ende gedient hat, als Erstlich für einen Regimentz Auditeur, hernach für Corneth, Leutenant und Letzlich vor Rittmeister, welcher Chargen Er mit aller Treue und Wachsamheit Vorgestanden, und solches thue Ich mit meiner hand unterschriftt und Sigill Bekräftigen.

Datum Hiullerödh den 13 October A:o 1681.

Hindrich von Buchwaltt.
(L. S.)

Personhistorisk litteratur.

Svensk Postmatrikel, utgifven af Helmer Lagergren. D. F. Bonniers Boktr.-Akt.-Bol. Göteb. 1900. 328 sidor 8:o.

Det är en ny upplaga af Postmatrikeln, som den kunnige och synnerlige samvetsgranne utgifvaren nu öfverlemnat såväl »i förmäns och kamraters händer» som till den genealogiskt och biografiskt intresserade allmänheten. Den utmärker sig liksom

sin föregångare för mycket noggranna och i de flesta fall utförliga uppgifter. För forskare behöfver sannolikt ej påpekas fördelen af det af utgifvaren konseqvent genomförda angifvandet af de i matrikeln förekommande personernas födelseort, ett tillvägagående, som särskildt i »Sv. Adelns Ättartaflor ifrån 1857» blifvit till stor nytta genom det till nämnda ättartaflor hörande registret öfver ingifta personer. Tyvärr saknas ej tryckfel.

Af matrikeln, hvars typografiska utstyrsel är god och pris, 2 kr. 75 öre, mycket moderat, är en ny upplaga att förvänta först om — fem år. —*g*—

Sveriges aflidne tandläkare. 1700—1900. Anteckningar och Minnen samlade af John Wessler. Stockholm. Boktr. A.-B. Gutenberg 1901. 8:o VII + 148 s.

Detta helt nyligen utkomna verk öfver hänsofne utöfvare af tandläkareyrket är, oaktadt det ju endast berör jemförelsevis få personer och rör sig inom en ganska kort tidrymd, två hundra år, ett på det biografiska området ovanligt intressant och väl hopkommet arbete. Biografierna, hvilka i många fall beledsagas af goda porträtt, afbildningar af namnteckningar eller kuriosa af kulturhistoriskt intresse, äro ledigt skrifna samt underhållande och innehålla en mångfald personhistoriska upplysningar, deribland värdefulla tillägg och rättelser till äldre och äfven nyare samlingsverk.

Herrar utgifvare af biografiska arbeten hafva åtskilligt att lära af herr Wessels bok, som i viss mån kan sägas vara ett nytt uppslag i fråga om sättet att utgifva liknande arbeten.

Det hela grundar sig på sjelfständiga arkivstudier och omfattande forskningar. I stället för att enbart uppräkna namn och data har författaren sökt att samtidigt, i berättande form skildra personerna och tidsförhållandena för att derigenom göra läsaren så att säga personligen bekant med och intresserad af ämnet och har häruti lyckats synnerligen väl. För att gifva ett begrepp om arbetets innehåll och utstyrsel må nämnas att biografiernas antal är 75, illustrationerna i texten 52 samt utom texten, på särskilda blad, 4, de senare återgifna dels i fototypi och dels i ljustryck.

Trots de med utgifvandet förenade kostnaderna, den gedigna utstyrseln samt den ytterst begränsade upplagan (icke 350 ex) är priset satt till endast 5 kr. per exemplar, postporto oberäknadt.

Arbetet, som i öfrigt talar för sig sjelft, finnes icke i bokhandeln, utan reqvireras direkt från författaren.

Under benämning »Gamla papper från tandläkekonstens barndom i Sverige» har hr W. i Odontologisk tidskr. meddelat handlingar rörande J. F. Darmstedter, Ph. de Sésard, A. M. Campioni, Leopolt och Maria Johanna Briwolski, J. Assur (med stort porträtt) och C. F. Bichlié.

F. U. W.

Riddare af K. Carl XIII:s Orden 1811—1900. Biografiska anteckningar samlade och utgifna af A. Anjou. Eksjö. Eksjö Tryckeri A.-B. 1900.

Den flitige personhistorikern häradsh. A. Anjou, som under år 1899 utgaf värdefulla anteckningar öfver presidenter samt embets- och tjenstemän i Svea Hofrätt, var redan följande år färdig med föreliggande arbete, som i mer än ett afseende är det sistnämnda öfverlägset. De olika biografierna synas vara utarbetade med mycken omsorg och hafva uppgifterna, i de fall anmäl. haft tillfälle att göra jemförelser, visat sig vara tillförlitliga. Likväl kan man särskildt i afseende på datum mången gång konstatera, att utgifvaren utan rimligt skäl angifvit endast månad, ej dagen, för en utnämning; vare det emellertid långt ifrån något klander som anmälaren härmed velat uttala, han känner sjelf bättre än de fleste vanskligheten af att finna data på dylika tidsbestämmelser eller att undvika tryckfel, men då här ju blott är fråga om något öfver 200 personers biografier, hade sannolikt med ganska ringa möda flera af luckorna kunnat fyllas. Synnerligast i fråga om så framstående personer som de ifrågavarande.

Icke blott för medlemmarne af Frimuraresamfundet utan äfven för biografiska forskare bör arbetet, som är försedt med register samt jemväl i typografiskt hänseende gediget, vara särdeles välkommet. *F. U. W.*

Kongl. Hofrätten öfver Skåne och Blekinge 1821—1900. Biogr. Anteckningar utgifna af A. Borgström, Assessor i Hofrätten. Kristianstad. Kristianstads Läns Tidn:s A.-B. Tryckeri 1901. XVIII + 94 sid.

Dessa anteckningar, om hvilkas utgifvande förut i denna tidskrift lemnats meddelande, föreligga sedan någon tid i tryck och

vittna fördelaktigt såväl om utgifvarens intresse för ämnet som sorgfällighet vid utarbetandet af de särskilda biografierna. Uppställningen är i hufvudsak densamma, som användts af A. Anjou vid utarbetande af »Kongl. Svea Hofrätts Presidenter samt Embets- och Tjenstemän 1614—1898», men kan naturligtvis ej göra anspråk på att jemföras med sistnämnda arbete, hvilket ju omfattar en mer än tre gånger så lång period som assessor Borgströms anteckningar och ju dessutom måst utarbetas ur mycket svårtillgängligare källor.

Detta förhållande förringar emellertid ingalunda värdet af det nu utkomna arbetet, ty de 94 sidorna hafva helt säkert kostat utgifvaren mycken möda och hafva äfven emottagits med stor tillfredsställelse af den numera stora allmänhet, som sysslar med personhistoria. Särskildt är att framhålla de visserligen kortfattade, men i ett arbete af denna art mycket välkomna, uppgifterna om de i arbetet förekommande gifta personernas barn, allra helst ett fullständigt personregister bifogas.

Tryck och papper äro af första klass. Stilen är mycket läslig. *C. G.*

Anteckningar om Gårdarna inom Kristdala Socken i Kalmar Län, *Deras Ägare och de Släkter som därifrån utgått,* af Carl Alexander Carlsson (separattr. i 200 ex). 84 s. Sthlm. Smedbergs Boktryckeri 1900.

Föreliggande häfte utgör egentligen endast en afdelning af författarens under förlidet år utgifna topografiska studier öfver Kristdala socken, den afdelning nemligen, som innehåller uppgifter om gårdarnes egare och deras förfäder eller afkomlingar. Ant. ha i detta hänseende stort värde och äro, såsom det vill synas anmälaren, uppgifterna om de olika slägterna och personerna i allmänhet hemtade ur goda och tillförlitliga källor. Särskildt får man hålla utgifvaren räkning för att han egnat minst lika mycken uppmärksamhet åt de ringare hemmansegarne som åt de med klingande namn eller titlar prunkande godsegarne i socknen. Skada blott att man är i saknad af register, ett förhållande, som gör de i boken förekommande talrika personhistoriska uppgifterna svårtillgängliga. Utförliga stamträd finnas intagna bl. a. öfver följande slägter: Een, Fagerlin, Fallenius, Fornander,

Kjörling, Meurlin, Olof Nilssons (I Skinshult) slägt, Pontin, Regnell, Sabelsköld, Stierncreutz, Thunberg, Weidenhielm, Westrin. Priset, 1 kr. 50 öre, får anses såsom särdeles lågt satt.

F. U. W.

Ny Svensk Släktbok, utgifven af Karl A. K:son Leijonhufvud och Gustaf C:son Leijonhufvud. Första häftet. IV + 90 s. P. A. Norstedt & Söners Förlag. Kongl. Boktr. 1901.

Utgifvaren af »Svensk Adelskalender» har i förening med sin broder och medarbetare vid utgifvandet af den nya upplagan af den gamla rangordningen, utsändt första häftet af en slägtbok öfver svenska slägter, som ej tillhöra adeln. Detta första häfte har blifvit mycket olika bedömdt. Det har varit utsatt för mycket skarp kritik och i viss mån berättigadt klander, men det har också fått ampla loford och äfven detta, enligt anmälarens åsigt, fullt berättigadt.

Att ett samlingsverk af denna art icke kan blifva fullständigt ligger i sakens natur — också vore det för mycket begärdt att fel eller förbiseenden skulle vara bannlysta ur detta utgifvarnes första mera sjelfständiga arbete. För den, som aldrig så litet sysslat med hithörande ting, synes snart sagdt på hvarje sida huru mycket arbete som nedlagts på de enskilda tabellerna, om också med skäl den anmärkningen kan göras, att utgifvarne, som ju sjelfva egt att bestämma hvilka slägter skulle intagas i det nu utgifna häftet, utan något skäl medtagit slägter, som ännu ej tillräckligt bearbetats. Derigenom har en ojemnhet i arbetets värde uppstått, en ojemnhet, som kanske redan från början skadat företaget. Det är emellertid att hoppas att nästa häfte endast kommer att innehålla fullt utarbetade slägtredogörelser, för hvilka åtminstone alla till buds stående tryckta källor blifvit använda.

Uppställningen är delvis densamma som i Anreps Sv. Ad. Ättartaflor och i »Sv. Adelns Ättartaflor ifrån 1857», men skiljer sig särskildt från dessa senare med afseende å orienterings-tabellerna, derigenom att i sistnämnda arbete sådana endast utgjorde öfvergången från Anreps ättartaflor till de nya. I den Leijonhufvudska släktboken, som ej behöfver anknytas till någon föregående publikation, äro stamtaflorna ej fullt så nödvändiga, men icke desto mindre mycket nyttiga, isynnerhet vid slägter med talrika tabeller.

Hvad uppställningen i öfrigt angår kan man i några fall anmärka en viss inkonseqvens. T. ex. på slägten Ulrich står den förste kände stamfadern och hans hustru endast omnämnda i historiken, hvadan Tab. I på denna slägt ej har samma betydelse som vid andra slägter; ännu en annan uppställning har användts, t. ex. vid slägten Hasselrot. Sådant hade egentligen skolat omnämnas i företalet. Många uppgifter om tidigare medlemmar eller led af slägterna Cassel och Gilljam saknas; äfvenså kunde litet mera kritik ingått i utarbetandet af en eller annan slägthistorik.

Att här ingå på någon detaljerad granskning af de olika slägterna är ingalunda meningen, men såsom en allmän anmärkning kan med fog sägas, att utgifvarne icke tillräckligt användt tillgängliga tryckta källor. Ja, ur sjelfva statskalenderns senaste och senare årgångar skulle icke få nu felande upplysningar med lätthet kunnat hemtas. Tabellerna XXI och XXII på slägten Lovén i sin ofullständighet skada arbetet mera än en eller annan förut klandrad inadvertens på samma slägt. De ganska väl utarbetade slägterna Dyrssen, Hasselrot, Kreüger, Kugelberg m. fl. bilda dock en god motvigt mot nämnda ytterst knapphändiga tabeller, af hvilka åtminstone den ena, doktor Sigurd Lovéns, efter Bruzelii bekanta fortsättning af »Läkarehistorien» kunnat göras minst lika fullständig som de mera framstående ättemedlemmarnes tabeller.

Vi skola återkomma till denna publikation, när flere häften utkommit och tillåta oss att nu endast uttala den förhoppning att det klander, som från olika håll framkommit, måtte egga utgifvarne att för framtiden göra sitt allra bästa. Vi äro säkra på, att arbetet under denna förutsättning i dess helhet skall vinna ett erkännande, som det redan nu i många hänseenden är värdt.

De slägter som nu varit föremål för bearbetning äro: Abenius, Bæckström, Boström, Cassel, Christierson, Claëson, Dyrssen, Egerström, Gilljam, Hasselrot, Hedengren, Key, Keyser, Kreüger, Kugelberg, Lothigius, Lovén, Quensel, Rhedin, Sebardt, Sjögreen, Svedelius, Ulrich.

Att redan detta häfte fått ett register är visserligen förtjenstfullt, men dock i ett afseende opraktiskt, då ju ett nytt allmänt register gifvetvis måste utarbetas, när exempelvis tio eller tjugu häften utkommit, ty att söka ett namn i tjugu olika register är i längden besvärligt.

Priset 2 kr. per häfte är mycket lågt.

F. U. W.

Samlingar i Landtmäteri: *Första samlingen Instruktioner och Bref 1628—1699.* Stockholm 1901, Isaac Marcus Boktr. A. B., 264 s.

Jemsides med de biografiska förteckningarne öfver Sveriges Landtmätare, hvaraf 1 häftet utkom 1896 och innefattade ***Landtmätarne i Kopparbergs län*** och 2 häftet, innefattande ***Landtmätare i Norrl. 1828—1900***, tryckt Upsala 1901 66 s., har förffattaren, Ingeniör Viktor Ekstrand, då utgifvit ofvanstående arbete. Det består af ena mångfald instruktioner och kungabref af uteslutande historiskt intresse och som tillsammans med efterföljande samlingar komma att blifva en codex af betydelse för hvar och en, som utöfvar detta yrke. Denna första samling skall följas af en andra af större praktisk betydelse, då den kommer att innehålla en förteckning öfver Landtmäteriförfattningar 1628—1900. Den tredje samlingen kommer antagligen att få ett stort kulturhistoriskt värde under rubriken: *Bilder ur landtmätarens lif*, och den fjerde samlingen angår uteslutande det nuvarande landtmäteriet. Den nyss utkomna samlingen kan egentligen hafva föga intresse för denna tidskrifts läsare, men kommer tillsammans med de andra att gifva en bild af Svenska Landtmäteriets historia från gamla till nuvarande dagar.

För oss hafva gifvetvis de biografiska förteckningarne en mycket större betydelse och större värde. Ur biografisk synpunkt synas de vara ganska fullständiga; der tillfälle gifvits, anger förf. föräldrarnes namn, personernas giften, utgifna arbeten m. m. Den *vane* personhistoriske forskaren saknar så väl i denna som i den nyss utkomna delen, födelse och dödsdato. I den mån, de kunnat anskaffas, äro de af ej litet värde och skulle gifvit forskningen mera exakthet och lättare kontroll.

Kunde denna anmärkning i kommande häften undvikas, tror jag att det skulle med tacksamhet erkännas, äfven om priset för häftet härigenom något förhöjdes. Det är ett flitigt och gediget arbete, som man endast kan önska, att förf. får tillfälle att afsluta, och som blir en nyttig uppslagsbok för en och hvar af den personhistoriska forskningens gynnare och vänner.

A. L—n.

Skånska Nationen före Afdelningarnes tid (1682—1832) Biogr. genealog. och anteckningar[1] af Carl Sjöström, Lund 1897 E. Malmströms Boktr., 736 sid.

Blekingska nationen[2] *1697—1900 Biogr. och geneal. anteckn.* af Carl Sjöström, Lund 1901. E. Malmströms boktr., 496 sid.

Som motiv för en recension af dessa digra verk skulle jag vilja tillropa författaren den gamla klassiska sentensen »*Nihil dulcius quam omnia scire*» — ty han tyckes så hafva *rotat* i de gamla handlingarne, att han nästan vet *allt*, som står forskningen till buds. Att han kommit till denna vetskap kan endast förklaras genom en okuflig energi, flit och redbar arbetsförmåga.

Stora inlägg uti den genealogiskt-biografiska forskningen göras genom utgifvandet af de gamla studentmatriklarne. Ett lifligt arbete på detta område pågår också sedan 10 år tillbaka. Från Upsala hafva vi Wermlands, Stockholms fr. 1800, Gestriklands, Norrlands och Smålands nationer utgifna på trycket. Synnerligen förtjenstfullt är det sista, men det är oafslutadt, då endast 1:sta delen utkommit. För Lund är det hufvudsakligast Sjöström, som ensam åtagit sig dylikt arbete och, man kan våga säga det, på ett i allo tillfredsställande sätt. Dessa två digra band innehålla ej blott torra notiser; här och hvar finnas kulturhistoriska drag inväfda, som bidraga i mångt och mycket till arbetets värde, betydelse och charme. S. är mer än andra skapad till arbetare inom detta område, anmälaren hoppas att han skall af allmänheten erhålla den uppmuntran, att han ser sig i stånd att äfven kunna utgifva de öfriga nationsföreningarnes matriklar. Att arbeta på detta område är på så vis otacksamt, då man alltid har den största svårighet att kunna befordra dem till tryckning; någon ersättning för tid och möda kunna ju aldrig komma i fråga. På sammanslutningens väg brukar det kunna lyckas att få dessa arbeten tryckta, så har D:r Odén gjort med ett digert arbete öfver Östgöt. Nat. fr. 1495—1900, som nu är under tryckning, och hvaraf första delen utkommit under sommarens lopp. Stockholms Nation fr. 1649—1800 föreligger i manuskript och väntar på att genom kamraters intresse kunna befordras inför den stora allmänhetens ögon. Fullständiga kunna dessa

[1] Efterföljande tid från 1832 har herr Sjöström redan, i ett arbete utkommet för tio år sedan, publicerat.

[2] Detta arbetes storlek förklaras deraf att en stor del östra skåningar räknades hit.

matriklar aldrig blifva och derföre betänker man sig länge, innan man anser det så utarbetadt att det kan tryckas, men man får trösta sig dermed, att man genom sitt arbete och sin sträfvan visat forskningen en väg, som sedan efterföljarne kunna begagna, om de vilja fullfölja, rätta och revidera uppgifterna.

A. L—n.

Sv. Arméns Rulla etc. etc. 1901.

Af denna hittills med så mycken noggrannhet utarbetade, årligen utkommande publikation har nyligen den senaste årgången utgifvits. Då den synes vara redigerad med mindre omsorg än sina föregångare, må detta förhållande här påpekas. Man förvånar sig t. ex. öfver att sådana fel, som de, hvilka förekomma bland uppgifterna om förutvarande statsrådet Dyrssen, om kabinettskammarherren frih. Axel Åkerhielm samt om lifmedicus Flensburg kunnat insmyga sig och ej häller blifvit rättade i förteckningen öfver tryckfel.

S...r.

Trondhjems rytteriregemente, Lålands och Falsters prestdragoner. Några anteckningar om tvänne af norrmän och danskar uppsatta regementen i svensk tjänst af G. H. W. Planting—Gyllenbåga. Wahlström & Widstrand 1900. Pris 2 kr.

Nutidens stora intresse för den del af historisk framställning, som hänför sig till skildringen af svunna tiders personligheter, har äfven uti föreliggande arbete, ehuru ej af direkt personhistorisk natur, funnit ett uttryck. Under sina forskningar i riks- och krigsarkiver rörande sin egen slägts historia har författaren vunnit uppslaget till den skildring ur ett af vår krigshistorias kanske mest okända skeden, som här föreligga. Inom ramen af framställningar om de båda regementenas öden har författaren förstått inflika liffulla berättelser om de förekommande personernas lif och öden, hvarigenom de historiska detaljerna fått sin rätta lokalfärg och förlänats ett ökadt intresse. Den egenskapen, att arbetet så att säga står på gränsen mellan krigs- och kulturhistoria, synes ej hafva minskat dess värde såsom bidrag till skandinavisk krigshistoria, på samma gång som den gör att detsamma med odeladt nöje läses af lekmannen. Ett vackert porträtt af generalmajoren A. Planting-Bergloo efter Ehrenstrahls original å Karlberg pryder arbetet.

—st—

Daniel Hwasser. Skämtaren, Sångaren, Diktaren från en gången tid, af L. Alfr. Hedin.

Kanslisekreteraren L. A. Hedin, förut bekant för en med varm broderlig hängifvenhet utförd teckning af den populäre skådespelaren Svante Hedins lif och personlighet, har i denna nya bok egnat vänskapen en liknande gärd af pietet, då han företagit sig att skildra minnet af den för något mer än 30 år sedan aflidne glade skämtaren och vissångaren Daniel Hwasser. Då denne som bekant ju var en af de mest typiska representanterna för den äkta lifsglädjen under denna gluntarnas och Carl XV:s glada tid, blir hans lefnadshistoria helt naturligt äfven en beskrifning på det muntra sällskapslif, som då fördes. Vi få sålunda till en början följa den unge Daniel till Upsala och med honom taga del i juvenalernas muntra upptåg och spirituella tidsfördrif. Vi få äfven lära känna hans farbroder, den snillrika tänkaren Israel Hwasser och det hjertliga förhållande, som rådde emellan honom och den lefnadslustige brorsonen, om ock den store vetenskapsmannen stundom förargade sig öfver den ringa ifver unge Daniel egnade åt sina studier. Vi få sedan se Hwasser efter aflagd kameralexamen som välbestäld embetsman i Stockholm och såsom själen i åtskilliga af hufvudstadens muntra kretsar. Särskild uppmärksamhet egnas åt hans förhållande till Carl XV och de många tillfällen, då han användt sin kvickhet och sin poetiska förmåga att roa den kunglige vännen och hans omgifning. Stor möda synes författaren hafva gjort sig att hopsamla de talrika sånger, som Hwasser vid olika festliga tillfällen diktat, och hvaraf ett urval här lemnas oss. De äro väl af olika värde dessa sånger och åtskilliga roliga pointer kunna kanske ej nu i lika grad som vid tiden för deras första framkomst senteras. Men man får dock en ganska god föreställning om den originella kvickhet, den ovanliga fyndighet och den godmodiga glädtighet, som utmärkte författaren. Af den massa infall och ordlekar, Hwasser i lifstiden strödde omkring sig, lemnas oss äfven åtskilliga prof.

Slutligen få vi äfven lära känna Hwasser i familjekretsen, sedan han ingått äktenskap med den berömda skådespelerskan Elise Jacobsson, och lemnas oss en tilltalande bild af den glada, gästfria, otvungna ton, som der rådde.

Helt visst ega dylika lefnadsskildringar, verkstälda af personer, som i lifstiden varit nära förbundna med den skildrade, ett visst värde. Om ock bilden, sedd genom sympatiens starkt fär-

gade glas, stundom blir något ensidigt uppfattad, blifva dock härigenom åtskilliga intima eljest snart af tiden utplånade drag bevarade åt efterverlden, och man får en mera lefvande och på det hela också sannare framställning än den, som endast bygges på skriftliga dokument och andras hörsagor.

De meddelade porträtten af Hvasser och hans maka kunna ej kallas lyckade.

Antellska samlingarna. *Personkatalog öfver Wadströmska samlingen af svenska och finska porträtt.* Helsingfors 1901. 6 + 122 s. stor 8:o.

Denna katalog är egentligen, såsom ock titeln angifver, ett personnamnregister på porträtterade, med uppgift på antalet porträtt af hvar namngifven person. Det är beklagligt, att man icke åstadkommit en ordentlig porträttkatalog, brukbar utom det rum der samlingen förvaras. Den som upprättat förteckningen, K. K. Meinander, säger i ett företal, att »det säkerligen varit önskligt att föreliggande katalog skulle meddelat närmare uppgifter om de olika afbildningarna» — man har således insett att en riktig porträttkatalog bort göras —, men frågan derom har åtminstone tills vidare fått förfalla. Man har föredragit att förspilla tid och kostnad på ett förfeladt arbete.

»***Kongl. Skogs- och Jägeristaten.*** *Biografiska studier 1539—1898. Jämte en historisk inledning.*» Af detta arbete, som utgafs 1899, förbereder författaren, jägmästare *Hugo Samzelius*, ett *andra band* att utkomma under år 1901. Genom fortsatta arkiv- och litteraturforskningar hafva omkring 500 nya namn kommit i dagen, äfvensom rika tillägg och rättelser antecknats till första delen. Boken, som vidare kommer att upptaga en mängd historiska och kulturhistoriska meddelanden samt ett fullständigt personregister för de båda delarne, sträcker sig denna gång t. o. m. år 1900, blifver ungefärligen lika omfattande som första delen och är afsedd att supplera denna så fullständigt som det varit utgifvaren möjligt. Äfven denna del tryckes i en mindre, numrerad upplaga, och förteckning på subskribenterna

inhäftas i verket, som noga ansluter sig till föregående volym. Priset för subskribenter blifver denna gång endast 5 kr., och af första delen finnas ännu några ex. qvar till subskriptionspriset 10 kr. (i bokhandeln 15 kr.). Utgifvarens adress är *Nederkalix*.

Frågor.

1. Kan någon lemna upplysning om en »*Capitain Desteng*», som enligt F. U. Wrangels arbete öfver Tullgarn skall vara den som uppgjort planen för nämnda Kongl. slotts restaurering och ombyggnad under förra hälften af 1700-talet, samt äfven varit arkitekt för slottsbyggnaderna såväl vid Bergshammar som Björksund båda i Södermanland. Helt visst är det samme man, som omtalas i öfverstemarskalken grefve M. J. De la Gardies (egaren till Tullgarn) underdåniga memorial (slottsarkivet) af den 20 okt. 1730, hvari föreslås att »Capitain Destain» måtte få en anställning, så att »Pagerna så uti skrifkonsten som fransöske Språket blifwe informerade». Närmare upplysningar om denne »Desteng» eller »Destain», särskildt om hans verksamhet som arkitekt, kunna lemnas till redaktionen af Personhistorisk Tidskrift. *S.*

2. *Adam Geluch* och *Johannes Weidh* hette tvenne under 1600-talets förra hälft i Sverige verksamme »commedianter». Är något närmare kändt om dem och deras medhjälpare? År 1647 erhöll den förre, som säges vara från Strassburg, af Stockholms stads Byggnadskollegium tillstånd »att agera några åtskillige commedier på Gillestugun allt emedan sommar-marknaden är» och skulle han, jemte uppfyllande af en del andra vilkor, till staden betala i hyra 2 riksdaler i veckan så länge han spelade. Med den senare, Johannes Weidh, öfverenskom samma kollegium 1648 att han »må spela uppå Gillestugun uti fyra månaders tid åtskillige lustiga commedier». Han skulle för hela tiden betala 12 Rdr in specie. *F. W. U.*

Autografauktion.

Den 8 sistlidne maj försåldes framlidne konsthandlaren och konstvännen Henrik Bukowskis efterlemnade vackra samling autografer enligt tryckt förteckning N:r 138, omfattande 500 nummer. Auktionen ägde rum å den konsthandelslokal i Stockholm, som fortfarande bär Bukowskis namn. Högsta priset 50 kronor betingade ett, enligt förteckningen egenhändigt otryckt, poem af Carl Michael Bellman, dat. Årstad den 18 juli 1794 och undertecknadt C. M. B., 2 foliosidor (kännare anse dock att blott en afskrift föreligger); för 40 kronor 10 öre inropades ett med sigill försedt kvitto till Olof Stake, dat. Arboga den 27 mars 1560 och undertecknadt å konung Gustaf I:s vägnar af dennes son hertig Magnus; en berättelse om Carl Gustaf Tessins ambassad 1744 till hofvet i Berlin för afslutandet af Adolf Fredriks giftermål med Lovisa Ulrika, 15 folioark (af hvilka dock det tolfte saknades), nådde ett pris af 30 kronor 50 öre; ett bref från Gustaf Mauritz Armfelt till Johan August Sandels, dat. Petersburg den 7 juli 1810, 3 kvartsidor, af historiskt intresse, betalades med 29 kronor.

Af öfriga pris antecknas här följande (angående betydelsen af de använda förkortningarna se Personhistorisk tidskift, denna årgång sid. 38):

Svenska kungliga personer:

Gustaf I (bref till Olof Stake, dat. Åbo d. 24 aug. 1555, ej egenhändigt, utan underskrift och sigill) 7,00, (bref till densamme, dat. Stockholm d. 19 aug. 1556, d:o d:o) 10,25; Catharina Stenbock (skrifvelse dat. Strömsholm d. 6 dec. 1619, med sigill) 10,25; Erik XIV (öppet bref, sigillet borta) 17,25; Johan III (öppet bref, dat. Stockholm d. 22 jan. 1584, undert. af Sigismund, sigill) 10,05; Johan, hertig af Västergötland (förläningsbref, dat. Vadstena d. 19 jan. 1608, namnteckn. och sigill) 12,50; Maria Elisabeth, hertig Johans gemål, Carl IX:s dotter (reqvisition å konfekt m. m., dat. d. 15 sept. 1616, namnteckn.) 13,00; Carl IX (Ls) 5,50 och (Ls, ang. utskrifning af krigsfolk, sig.) 8,00; Christina, Carl IX:s gemål (Ls) 8,50; Gustaf II Adolf (öppet bref, namnteckn. och sigill) 9,25 och (utanordning af spannmål, d:o d:o) 12,25; Carl Philip, hertig af Södermanland (Ls) 19,95; Christinas förmyndare (doc. s.) 5,30 och 7,05; Christina (doc. s., sig.) 7,40; Carl X Gustaf (Ls, sig.) 4,10 och 4,95 samt (La) 7,00; Hedvig Eleonora (Las. sig.) 10,75; Adolph Johan, hertig af Stegeborg (Ls, sig.) 6,85; Carl XII (fullmakt, namnteckn. och sig.) 3,05; Ulrika Eleonora (Las. sig.) 6,35; Fredrik I (Las. sig.) 8,05; Lovisa Ulrika (Ls, sig.) 5,95;

Gustaf III (ordensbref, namnteckn. och sig., vackert prentadt) 18,00; Sofia Albertina (Las) 4,10; Gustaf IV Adolf (Las, dat. d. 25 sept. 1826); Carl XIII (Las) 5,75; Carl XIV Johan (Ls) 5,00; Gustaf, hertig af Upland (Las.) 8,25; August, hertig af Dalarne (bas., 2 st.) 3,95.

Svenska enskilda personer:

Adlercreutz, C. J. (2 las. sig.) 6,00; Adlersparre G. (las.) 15,05; Agardh, C. A. (Las.) 4,05; Almqvist, C. J. L. (Las.) 5,25; Armfelt, G. M. (doc. s., sig.) 3,25; Atterbom, P. D. A. (Las.) 5,00, (egenh. poem med namnteckn.) 3,25; Baazius, J. (quitt. as.) 3,10; Banér, S. A:son (quitt. as., 1580) 4,10; Banér, G. A:son (quitt. as., 1572) 5,25; Banér, Christina, f. Sture (doc. s.) 5,00; Banér, J. (doc. s. sig.) 4,10; v. Behn, A., porträttmålare (doc. s.) 5,60; v. Beskow, B. (poem as.) 5,10 och (manuscer. a.) 7,25; Bonde, G. (Las. 1725) 3,25; Bothvidi, J. (quitt. as.) 3,20; Brahe, Ebba (Las.) 23,25; Brahe, M. (doc. s. 1616) 8,00; Brahe, P. (quitt. s. sig.) 4,50 och (Ls. sig. 1674) 7,00; Brahe, N. A:son (quitt. as. 1629) 11,00; v. Braun, W. (Las) 6,50 och (Las. delvis på vers) 7,30, (tre poem) 14,00; Bremer, Fredrika (Las.) 2,00 och 5,25; Byström, J. N. (Las.) 7,80 och (bas.) 2,50; Cabeliau, A. (quitt. s. sig. 1631) 8,25; Cabeliau, Margareta, Gustaf II Adolfs älskarinna (quitt. s. sig.) 13,75; Cronstedt, C. O. (Las.) 2,10; Crusenstolpe, M. J. (bas.) 2,65; v. Dalin, O. (quitt. as.) 3,00; De la Gardie, J. (quitt. s. sig.) 4,00; De la Gardie, M. G. (Ls. sig.) 3,05; Ehrenstrahl, D. K. (quitt. as.) 11,00; v. Fersen, H. A. (quitt. s.) 3,50; Fleming, C. (quitt. s.) 3,10; Fogelberg, B. E. (Las.) 3,05; Franzén, F. M. (Las.) 3,25; Fries, E. M. (Las.) 2,25; Fryxell, A. (Las.) 5,00; Goertz, G. H. (Ls.) 3,50; Grandel, L., medaljör (div. ritn.) 6,50; Gyldenhielm, Elisabeth Carlsdotter (quitt. as. 1666) 4,50; Hilleström, P. (Las.) 6,25 och 7,35; Hjärne, U. (quitt. s.) 2,25; Horn, C. (quitt. s. sig., 1615) 5,00; Horn, C. C. (quitt. s. sig., 1616) 5,00; Högqvist, Emelie (Las.) 8,25; v. Höpken, A. J. (Las.) 3,00; v. Kraft, D. (quitt. as.) 17,75; Krafft, P. (Las. 1827) 4,75; af Leopold, C. G. (bas.) 3,50; Lewenhaupt, Ebba, f. Lilliehöök (La. 1594) 2,50; Lillie, A. (Las. 1648) 2,20; Lind, Jenny (Las.) 10,35; v. d. Linde, E. L:son (Las. sig., 6 foliosidor 1632) 16,00; v. Linné, C. (Las. sig.) 20,00, (doc. s.) 5,00; Loccenius, J. (Las. sig.) 5,50; Lundgren, Egron (Las) 2,50; Masreliez, L. (quitt. as.) 3,05; v. Mörner, S. O. (Las. 1618) 3,25; Mörner, H. G. (Las. sig. 1682) 3,25; Oxenstierna, Axel (Ls.) 6,00; Oxenstierna, G. G:son (Las. 1619) 7,10; Oxenstierna, J. G. (Las.) 3,60; v. Platen, B. B. (Las. 1828, sig.) 9,00; Posse, F. (2 bas. 1788) 6,00; Robertson, J., Gustaf II Adolfs lifmedikus (quitt. s. sig.) 3,00; Rudbeck, Olof, d. y. (doc. s.) 1,35; Rudenschöld, Magdalena (Las.) 7,35; Rydqvist, J. E. (Las.) 6,00; Sandels, J. A. (Las) 20,00; Schröderheim, E. (Las.) 3,75; Sergel, J. T. (Las) 9,90 och 10,50; Snellman, J. W. (2 las.) 10,60; Sparre, A. (Las. 1713) 5,00; Sparrman, A. (Las.) 10,00; Stenbock, M. (Ls. 1718) 10,50; Swedberg, J. (doc. s.) 3,00; Swedenborg, E. (doc. s.) 8,00; Tegnér, E. (Las. sig.) 5,00 och 3,50; Thunberg, C. P. (Las. sig.) 6,00; Torstenson, L. (quitt. s. sig.) 4,20; Tungel, N. (Ls) 4,50; Wasaborg, G. G:son (Ls) 9,05; Wrangel, C. G. (Ls. sig.) 8,00; Wrangel E. (Las. sig. 1764) 3,50.

J. R.

Ledamotsförteckning.

1901.

Styrelse:

Bonde, *Carl Carlson*, Friherre, Öfverstekammarjunkare. Ordförande.
Klinckowström, *Rudolf Mauritz*, Friherre, f. d. Öfverste.
Odhner, *Claës Theodor*, f. d. Riksarkivarie.
Rudbeck, *Johannes Reinhold Gustaf*, Friherre, vice Häradshöfding. Skattmästare.
Wrangel, *Fredrik Ulrik*, Grefve, Kammarherre. Sekreterare.

Hedersledamot:

H. H. Prins **Johan** *af Holstein-Glücksburg*.

Ständiga ledamöter:

Abramson, *A.*, Grosshandlare.
Bergström, *O. W.*, Kapten.
Bildt, *C. N. D.* Friherre, Envoyé. Rom.
de Brun, *R.*, Direktör.
Engblom, *W.*, Kassör i Fångvårdsstyrelsen.
Finlands Statsarkiv. Helsingfors.
De Geer, *C. L. E.*, Friherre, Godsegare. Leufsta bruk.
Holtermann, *O.*, Ryttmästare.
Karlstads högre allm. läroverks bibliotek.
Lagrelius, *A.*, Civilingeniör.
Lamm, *H.*, Grosshandlare.
Lundstedt, *B. W.*, Bibliotekarie.
Malmsten, *K.*, Med. D:r.
Naumann, *T.*, vice Häradshöfding.
von Platen, *C.*, Bruksegare.
Platen, *C. G.*, Ryttmästare.
Retzius, *M. G.*, f. d. Professor.
von Rosen, *C. G.*, Grefve, Öfverstekammarjunkare.
Wachtmeister, *C. A. B.*, Grefve, Kammarherre. Christinelund.
Wikström, *P. M.*, Grosshandlare.

Ständig ledamot erlägger en gång för alla en afgift af 75 kr.

Årligen betalande ledamöter:

Adelswärd, *A. T.*, Friherre, Godsegare. Åtvidaberg.
Ahlford, *Th.*, vice Häradshöfding. Upsala.
Ahnfelt, *O. N. T.*, Professor. Lund.
Ahrenberg, *A.*, född Lindhult, Fru. Göteborg.
Algren, *T.*, Ingeniör.
Almquist, *J. A.*, vice Slottsarkivarie.

Alströmer, *C. J. A. J.*, Friherre, Kansliråd.
Alströmer, *J. M.*, Friherre, Jur. Fil. Kand. Upsala.
Annerstedt, *C.*, Universitetsbibliotekarie. Upsala.
Appelberg, *V.*, Direktör.
Appeltofft, *P. G.*, Kammarskrifvare. Göteborg.
von Arbin, *G. E.*, Hofrättsnotarie. Kristianstad.
Bager, *E.*, Godsegare. Thorsberga.
Bæckström, *A. E. O. A.*, Major.
Bagge, *G. A.*, Kapten. Karlstad.
Barthelson, *F. A.*, Kassör.
Beck-Friis, *C. C.*, Grefve, Godsegare. Börringe.
Beck-Friis, *G. A.*, Friherre, Andre Sekr. i Utr.-Dep:t.
Beck-Friis, *J. G.*, Friherre, Ryttmästare. Söderö.
Belfrage, *F. A. O.*, Med. D:r. Göteborg.
Belfrage, *F.*, Länsman. Herrljunga.
Belfrage, *J. C. W.*, Kammarherre.
Belfrage, *K. A.*, e. Provinsialläkare. Mölndal.
Bergenstjerna, *G.*, Revisor.
Bergenstråhle, *Gunhild*, Fru. Upsala.
Bergenstråhle, *J. E. G.*, Kammarherre.
Berger, *S. T.*, Kanslisekreterare. Djursholm.
Berggrén, *E. W.*, Byggmästare.
Bergstrand, *H.*, Fil. Kand. Upsala.
Björkman, *G. A.*, vice Auditör.
Björlin, *J. G.*, Öfverste. Visby.
Bonde, *C. C:son*, Friherre, Öfverstekammarjunkare. Eriksberg.
Bonde, *C. J. Trolle-*, Grefve, Godsegare. Trolleholm.
von Bonsdorff, *C.*, Professor. Helsingfors.
Bore, *E.*, Grufpastor. Gellivare.
Borgström, *A. G. S.*, Assessor, Kristianstad.
Bowallius, *B.*, Amanuens.
Brahe, *M. P.*, Grefve, Kammarherre. Rydboholm.
Brahe, *N. C.*, Grefve, Öfverstekammarjunkare.
Breitholtz, *C. G. E.*, Jur. Fil. Kand. Upsala.
Brodin, *H.*, vice Häradshöfding. Malmö.
Burén, *A. O. G.*, Öfverintendent.
Burén, *T.*, Amanuens.
Burenstam, *C. J. R.*, f. d. Ministre plénipotentaire. Tjelfvesta.
Bäckström, *A.*, e. o. Hofrättsnotarie.
Böttiger, *J.*, Hofintendent.
Carlander, *C. M.*, Grosshandlare.
Carlson, *C. F.*, Kamrerare.
Carlson, *C. F. E.*, Professor. Djursholm.
Carlsson, *E. F. T.*, Kamrerare.
Cassel, *F. G.*, Öfverstelöjtnant.
Castro-Feijo, *A.*, Portugisisk chargé d'aff.
Cederström, *B. C.*, Friherre, Assessor. Kristianstad.
Cederström, *C. O. R.*, Friherre, Student. Upsala.
Cederström, *E. T.*, Friherre, Godsegare. Krusenberg.
Cederström, *R. S. C. T.*, Friherre, Major.
Celsing, *G. H.*, Öfverkammarherre.
Clason, *S.*, Docent.
von Collan, *A.*, Protokollssekreterare. Helsingfors.
Colliander, *C. O.*, Löjtnant. Göteborg.
Croneborg, *O. U.*, vice Häradshöfding.
Dahl, *J. L.*, Löjtnant.
von Dardel, *N. O.*, vice Häradshöfding.
De la Gardie, *M. G.*, Grefve, Landshöfding. Kristianstad.
De Maré, *T.*, Öfverstelöjnant, Eksjö.
Djurklou, *N. G.*, Friherre, Kammarherre. Örebro.
Douglas, *L. V. A.*, Grefve, f. v. Utrikesminister.
Drake, *C. F.*, Student. Sigtuna.
Dubois, *S. E. J.*, Kontorsskrifvare.
Dufwa, *A. W.*, e. o. Hofrättsnotarie.
Durling, *A. E.*, Hofrättssekreterare.
Edelstam, *A.*, e. o. Hofrättsnotarie. Karlstad.
Edman, *C. G.*, Kanslisekreterare.
Egerström, *F. R.*, Ledamot i Landtbruksstyrelsen.
Ehrengranat, *K. A.*, Kapten. Borås.

Ehrenheim, *F. C. E.*, Kammarherre. Grönsö.
Ehrensvärd, *C. A.*, Grefve, Ryttmästare. Liatorp.
Ehrensvärd, *G. C. A.*, Grefve, Ryttmästare. Marsvinsholm.
Ehrensvärd, *J. J. A.*, Grefve, Juris Doktor.
Ek, *C. A.*, vice Häradshöfding.
Ekelund, *D.*, Kansliråd.
Ekman, *C.*, Bruksegare. Finspong.
Ekman, *S. U. J.*, f. *Kurck*, Fru, Gubbero.
Ekstrand, *V.*, Ingeniör. Järfva.
von Engeström, *L. S. B. Benzelstierna*, Grefve, Godsegare. Posen.
Erlandsson, *P.*, Kontorschef. Göteborg.
von Essen, *A. H:son*, Friherre. Signesberg.
von Essen, *C. R. C. C*, Trafikchef. Malmö.
von Essen, *F.*, Friherre, Riksmarskalk, Excellens.
von Essen, *W. H:son*, Friherre, Ryttmästare. Örebro.
Fahlbeck, *P. E.*, Professor. Lund.
Falkenberg, *A. C. M.*, Friherre, Amanuens.
Falkenberg, *C. W. H. G.*, Friherre, Kammarherre. Lagmansö.
von Feilitzen, *C. G. O.*, Advokat, Karlskrona.
Flach, *A. W.*, t. f. Kansliråd.
Flach, *F. F.*, e. o. tjensteman i Armé-förvaltningen.
Fleming, *O. H. A.*, Friherre, Fälttygmästare.
Fock, *C. A. H.*, Kammarjunkare. Höfverö.
af Forselles, *J. A. A.*, f. d. Löjtnant. Upsala.
af Forselles, *J. M.* Fröken, Fil. Mag. Helsingfors.
Fröding, *G. H.*, Öfverstelöjtnant.
Fröst, *K. P.*, Komminister. Mantorp.
Gahn, *E.*, Kapten. Upsala.
Gavelius, *G.*, Kamrerare.
Geete, *G. W.*, Provinsialläkare. Borås.
Gillberg, *H.*, vice Häradshöfding. Lund.
Grafström, *H. F. A.*, t. f. Landssekreterare. Karlstad.
Grönvall, *F. W.*, Juris studerande. Lund.
Gyllenstierna, *N.*, Friherre, Hofjägmästare. Krapperup.
Gymnasiebiblioteket i Skara.
Gödel, *V.*, Biblioteksamanuens.
Göteborgs Stadsbibliotek.
Hansen, *H. J.*, Lärare. Kjöge, Danmark.
Hedström, *F.*, Revisor.
von Heidenstam, *O. G.*, Kammarherre.
Heilborn, *O.*, Generalkonsul. Djursholm.
Hierta, *P. G. A.*, Friherre, Godsegare. Främmestad.
Hildebrand, *B. A.*, Pastor.
Hildebrand, *H. O. H.*, Riksantiqvarie.
Hildebrand, *H. R. T. E.*, Riksarkivarie.
Hildebrand, *K. E. H.*, Fil. Dr. Docent.
Historiska föreningen i Upsala.
Holm, *C. T.*, Bokhållare.
Holm, *G. B. A.*, vice Häradshöfding.
Hult, *E.* Göteborg.
Hyltén-Cavallius, *C. H. O.* Wexiö.
Härnqvist, *W.*, Aktuarie.
Indebetou, *G.*, Bokhållare.
Jahnsson, *J.*, Hofjuvelerare.
Janse, *A. F. D.*, Kapten.
Johansson, *A. E. J.*, Rådman.
Johansson, *J.*, i Noraskog, Fullmäktig i Riksgäldskontoret.
Jonsson, *G. W. M.*, f. d. Kapten. Venersborg.
Jungbeck, *K. K. A.*, Revisor.
Kalling, *J. P. U:son*, Grefve, Amanuens.
Kantzow, *J. A.*, Friherre, f. d. Major. Hjulsta.
Karlsson, *J. O.*, Borgmästare. Vesterås.
Karlsson, *K. H.*, Biblioteksamanuens.
Kempe, *B.*, Grosshandlare.
Kennedy, *J. T.*, Kammarherre. Råbelöf.
Kiellman-Göranson, *A. O. I.*, Komminister.
Kinberg, *A. W.*, Revisor.
Klinckowström, *A. A. C. R. E.*, Friherre, Docent. Djursholm.
Klinckowström, *M. F. E.*, f. *de Labensky*, Friherrinna.
Klinckowström, *R. M.*, Friherre, f. d. Öfverste.

Klingspor, *C. A.*, Riksheraldikus. Näsby.
af Klinteberg, *F.*, Hofrättsråd.
Kniberg, *K. G. E.*, Kapten.
Koschell, *O.*, Bankkassör.
von Kræmer, *A. R.*, Friherre, Hofmarskalk.
Krigsarkivet.
Kronberg, *J. J. F.*, f. d. Professor.
von Krusenstjerna, *H. E. F.*, Underlöjtnant.
von Krusenstjerna, *J. E.*, Statsråd.
von Krusenstjerna, *J. G. F.*, Amanuens.
Kugelberg, *O. M.*, Revisor.
Lagerberg, *A. M. E.*, Kammarherre.
Lagerberg, *S. C. A.*, vice Häradshöfding. Djursholm.
Lagerfelt, *F. M. A.*, Friherre, Kammarherre.
Lagerfelt, *G. A. F.*, Friherre, Kabinettskammarherre. Lagerlunda.
Lagergren, *G. E. F. F. J. L.*, Markis, Kammarherre.
Lagergren, *K. H.*, Postexpeditör. Göteborg.
Lagerheim, *C. H. T. A.*, Utrikesminister, Excellens.
Lagerheim, *H. G. W. E.*, Friherre, f. d. Major.
Langenberg, *F. A. L.*, Kapten.
Leijonancker, *C. R. E.*, Major. Skara.
Leijonhufvud, *B. S. A:son*, Friherre, Major.
Leijonhufvud, *C. E. A:son*, Friherre, Kapten.
Leijonhufvud, *G. C:son*, Friherre, Amanuens.
Leijonhufvud, *K. A. K:son*, Friherre, Löjtnant.
Leijonhufvud, *K. G. A.*, Friherre, Löjtnant. Hvilsta.
Leijonhufvud, *S. A.*, Fröken, Fil. Kand.
Lewenhaupt, *A. L. C.*, Grefve, Kammarherre.
Lewenhaupt, *C.*, Grefve, f. v. Utrikesminister, Envoyé. London.
Lewenhaupt, *C. A. A.*, Grefve, Kammarherre. Claëstorp.
Lewenhaupt, *C. H. E.*, Grefve, Fil. D:r. Säbylund.
Lewenhaupt, *G. A. S. A. A.*, Grefve, Envoyé. Wien.
Levertin, *A. P.*, Med. D:r.
Lifgardets till häst officerskår.
Liliequist, *G. N. J.*, Fil. Dr., Aktuarie.
Liljenberg, *E.*, e. o. Hofrättsnotarie. Ystad.
Lindegren, *A.*, Slottsarkitekt.
Lindell, *P.*, Ingeniör.
Lindhé, *C. J. H.*, Löjtnant. Malmköping.
Lindhult, *Ellen*, Fil. Kand. Upsala.
Lindhult, *N. A.*, Amanuens.
Lindquist, *G.*, Student. Upsala.
Lindström, *A. F.*, Geolog.
Lindström, *O.*, Godsegare. Nolhaga.
Linnell, *C. L.*, Redaktör. Wexiö.
Lundberg, *A. W.*, Ingeniör. Lund.
Lundin, *C.*, Skriftställare.
Lundström, *A. H.*, Professor. Upsala.
Lundström, *K. F.*, Kammarskrifvare.
Lysholm, *T. F. R.*, Major. Marieberg.
Läffler, *F.*, Professor. Djursholm.
Löwen, *J. O. W.*, Friherre, Löjtnant. Hemfosa.
Löwen, *S. A. F.*, Grefve, Godsegare. Gerstaberg.
Löwenadler, *H.*, Handlande. Göteborg.
Löwenborg, *F. W.*, Löjtnant. Karlberg.
Malm, *A. H.*, Registrator.
Malmberg, *E. F. V.*, Löjtnant.
Malmsten, *E. H.*, Amanuens.
Malmström, *C. G.*, f. v. Statsråd. Djursholm.
Manderström, *C. F.*, Friherre, Godsegare. Dufveholm.
Mannerfelt, *C. O.*, Kapten. Borås.
von Meck, *M.*, Rysk Legationssekreterare.
Meyer, *Emma I. F.*, Miss. Bromley.
Montan, *E. W.*, Professor.
Montgomery, *J.*, Kammarherre.
Montgomery-Cederhielm, *R.*, Kammarherre. Segersjö.
Munthe, *C. D. L. W. W:son*, Öfverstelöjtnant.
von Möller, *A. P.*, Godsegare. Skottorp.
Nationalmusei Konstafdelning.
Nelson, *C. G. A.*, Folkskolelärare.
Nilsson, *C.*, Bokhandlare.

Nordenfalk, *C. O. C. J.*, Landshöfding. Halmstad.
Nordenfelt, *T. W.*, Kammarherre.
Norska Rigsarkivet. Kristiania.
Norstedt, *R.*, Landskapsmålare.
Nystedt, *G. U.*, Bataljonsläkare. Alingsås.
Nyström, *R.*, Kamrerare. Karlstad.
Odelberg, *C. A.*, Kapten.
Odelberg, *O. W.*, Fullmäktig i Riksgäldskontoret.
Odencrantz, *J. G.*, Kronofogde. Vimmerby.
Odhner, *C. T.*, f. d. Riksarkivarie.
Oldberg, *E. O. M.*, Kommendör.
Oldberg, *G. A.*, f. d. Kapten.
Olivecrona, *S. R. D. K.*, f. d. Justitieråd.
Olsson, *A. F.*, Amanuens.
Ossbahr, *C. A.*, Intendent.
Oxenstierna, *B. G.*, Grefve, vice Häradshöfding.
Palm, *C. U.*, Konsthandlare.
Palmén, *E. G.*, Friherre, Professor. Helsingfors.
Palmkvist, *E.*, Fil. Kand., e. Lärare.
Peterzens, *A. F. R.*, v. Häradshöfding.
Petrelli, *D. T. J.*, Krigsarkivarie, f. d. Kapten.
Peyron, *G. F.*, Major. Helsingborg.
Piper, *E. A. A.*, Grefve, Kammarjunkare. Engsö.
Piper, *E. H. S.*, Fröken. Löfstad.
Piper, *E. W.*, f. *von Haffner*, Grefvinna. Söfdeborg.
Planting-Gyllenbåga, *C. G.*, Major. Tranås.
Planting-Gyllenbåga, *G. H. V.*, Kapten.
von Platen, *C. L. G.*, Friherre, f. d. Registrator.
Posse, *G. G:son*, Grefve, Kammarherre. Almnäs.
Printzsköld, *O. H. R.*, Förste Hofmarskalk.
Queckfeldt, *I. J. J. R.*, född friherrinna *Rudbeck*.
Quennerstedt, *A. W.*, Professor. Lund.
Raab, *C. J. C.*, Friherre, Kapten.
Ramel, *S. G. F. T.*, Friherre, Andre Sekr. i Utr. Dep.
Rappe, *F.*, Förste Sekr. i Utr. Dep.
Regnstrand, *O. V.*, Revisor.
Rehbinder, *H. W. J. N.*, Friherre, Kommerseråd. Djursholm.
Rettig, *J.*, Grosshandlare. Gefle.
Reuterskiöld, *S. H. C.*, Civilingeniör. Göteborg.
Riddarhuset, *Svenska*.
Riddarhuset, *Finska*. Helsingfors.
Rogberg, *H.*, vice Häradshöfding. Skara.
von Rosen, *A. E.*, f. *Barnekow*, Friherrinna. Helgslätt.
von Rosen, *C. A.*, Grefve, Öfverstekammarjunkare.
von Rosen, *F. T. C.*, Grefve, Kammarherre. Hedenlunda.
von Rosen, *G. P. A.*, Grefve, Hofrättsråd.
von Rosen, *G. T. A.*, Grefve, Kammarjunkare.
von Rosen, *R. G. E. M.*, Grefve, Kapten.
Rosengren, *C. E. I. H.*, Bataljonsläkare. Karlberg.
Rosman, *H.*, Amanuens.
von Rothstein, *C. F.*, Direktör.
Rudbeck, *J. G. R.*, Friherre, vice Häradshöfding.
Rudbeck, *Reinh.*, Friherre, Kammarjunkare.
Rudbeck, *T. G. A. R.*, Friherre, Student. Edsberg.
Ruuth, *M. D.*, Grefve, f. d. Generallotsdirektör. Saltsjöbaden.
Rydin, *K. R.*, Kammarråd.
Ryman, *F. V. A.*, Häradshöfding. Karlstad.
Röhss, *H.* Munkeberg.
Samzelius, *H.*, Jägmästare. Neder-Kalix.
af Schmidt, *K. A.*, Amanuens. Vadstena.
Schück, *J. H. E.*, Professor. Upsala.
von Schwerin, *W. G.*, Friherre, Godsegare. Skarhult.
Selldin, *O. A.*, Kammarskrifvare. Göteborg.
Settervall, *K.*, Biblioteksamanuens.
Silfverschiöld, *O. B. A.*, Friherre, Löjtnant. Koberg.

Silfverskjöld, *O. B. T.*, Amanuens.
Sinebrychoff, *P.*, Helsingfors.
Sjöberg, *N. J. L.*, Förste stadsläkare. Landskrona.
Sjöberg, *N. M.*, Jur. Fil. Kand. Upsala.
Sjöström, *C.*, Stadsfogde. Lund.
Skogman, *K.*, Amanuens.
Snoilsky, *C. J. G.*, Grefve, Öfverbibliotekarie.
Sondén, *C. M.*, Professor.
Sondén, *P. H. S.*, Arkivarie.
Sparre, *C. A. G. S:son*, Friherre. Gunnebo.
Sparre, *G. A.*, Grefve, e. o. Hofrättsnotarie. Leksand.
Sparre, *J. C.*, Grefve, Godsegare. Brogård.
Spens, *H.*, Grefve, Löjtnant.
Stackelberg, *F. M.*, Friherre, Direktör. Helsingfors.
von Stedingk, *H. L.*, Grefve, Löjtnant.
von Stockenström, *H. A.*, Öfverkammarherre.
Strokirk, *C. E.*, Kapten, Jernvägstrafikinspektör. Göteborg.
Ström, *D. A.*, Amanuens.
Swalin, *W.*, Registrator o. Arkivarie.
Söderhielm, *A. W. F.*, Civilingeniör. Gefle.
Söderlind, *R.*, Kassör. Örebro.
Tamm, *H. S.*, t. f. Revisor.
Taube, *C. E. B.*, Friherre, f. d. Arkivarie.
Tauvon, *A. V.*, Öfverstelöjtnant.
Tengstrand, *I. E. O.*, Notarie i Järnvägsstyrelsen.
Tham, *P. A. O.*, Tjensteman i Sv. Telegrambyrån.
Thomle, *E. A.*, Arkivarie. Kristiania.
Thorssell, *A. F.*, Kapten.
Toll, *H. G.*, Godsegare. Hjularöd.
Trolle, *A. E. S.*, f. *Leijonhufvud*, Friherrinna. Trollenäs.
Trotzig, *C. E.*, Kontrollör. Hedemora.
Törnell, *T. O.*, Auditör.
Uggla, *E. J. G.*, Friherre, Kapten.
Uggla, *T.*, vice Auditör.
Ulfsparre, *J. A. O.*, Major. Helsingborg.
Ulrich, *C. J.*, Auditör.
Vougt, *C. F. T.*, Kanslisekreterare.
Vult von Steyern, *I. F. W.*, Godsegare. Kaggeholm.
Wachtmeister, *A. F. C:son*, Grefve, Generaldirektör.
Wachtmeister, *A. W.*, Grefve, Andre Sekr. i Utr. Dep.
Wachtmeister, *E. S. L. C.*, f. *von Platen*, Grefvinna, Statsfru. Kulla Gunnarstorp.
Wachtmeister, *G. F.*, Grefve, f. d. Ryttmästare. Knutstorp.
Wachtmeister, *H. G.*, Grefve, Kabinettskammarherre. Årup.
Wachtmeister, *H. H:son*, Grefve, Statsråd.
Wachtmeister, *W. U. M.*, Grefvinna, f. *Bennet*. Christineholm.
Wallensteen, *J. A.*, f. d. Kammarrättsråd.
Wallin, *F. E. H.*, Bokförläggare.
Wancke, *F. T.*, Direktör.
Warburg, *K. J.*, Professor.
Wasastjerna, *G. A.*, Godsegare. Nolinge.
Wedberg, *J. O.*, f. d. Justitieråd.
Weidling, *C. H.*, Kontrollör. Göteborg.
Werner, *K. F.*, Kamrerare.
Wessler, *J.*, Tandläkare.
Westerdahl, *E.*, Kamrerare.
Willers, *W.*, Kamrerare.
Wittlock, *J. A. Z.*, Regementsläkare. Vexiö.
Wrangel, *A. M. H.*, Grefve, Envoyé. Bryssel.
Wrangel, *C. F.*, Friherre, Kabinettskammarherre. Ellinge.
Wrangel, *E. H. G.*, Professor. Lund.
Wrangel, *F. U.*, Grefve, Kammarherre.
Wrangel, *H. E. I.*, f. *Ehrensvärd*. Friherrinna. Hyby.
Wrangel, *H. G. W.*, Kommendörkapten.
Wretman, *J.*, Rådman.
Zethelius, *G.*, Kanslisekreterare.
Zettervall, *S.*, Ingeniör. Djursholm.
Åkerhielm, *A. L. E.*, Friherre, f. v. Statsråd, President.
Åkerhielm, *C. G.*, Friherre, Kammarherre. Ökna.
Åkerhielm, *G. F. N.*, Friherre, Kabinettskammarherre. Thorsåker.
Åkerman, *H.*, Envoyé. Paris.
Örnberg, *L. M. V.*, f. d. Hofintendent, Landsarkivarie. Vadstena.

Korresponderande ledamöter:

Bovet, *A.*, Bokhandlare. Paris.
Charavay, *E.*, Archiviste-paléographe. Paris.
Cohn, *A.*, Bokhandlare. Berlin.
Fischer v. Röslerstamm, *E.*, Skriftställare. Graz.
de Guëll-y-Borbon, *F.*, Markis. Madrid.
Houghton, *R. M. M.*, Baron. Fryston Hall, Yorkshire.
v. Mohr, von Morburg und Sunegg, Ritter, Jur. Doktor. Graz.
de Prat de Nantouillet, Marquis, Spansk envoyé.
Vallier, *G.*, Godsegare. Grenoble.

De af sällskapets ledamöter, för hvilka ej annorlunda uppgifves, bo i Stockholm.

Knut Håkansson Hands och hans hustru Märta Arvidsdotter Drakes slägt.

Meddel. af K. H. Karlsson.

Efterföljande slägtredogörelser äro aftryckta efter tvänne i Kongl. Biblioteket förvarade, nu i ett band inbundna manuskript båda härrörande från 1500-talet, men icke skrifna af samma hand. Att åtminstone den första upprättats för Knut Håkansson Hand och hans hustru Märta Arvidsdotter Drake framgår af dess innehåll. Den senare åter afhandlar mer aflägsna slägtingar till dem. Till Kongl. Biblioteket hafva de kommit med Messenii samlingar. Förut hafva de tillhört Rasmus Ludvigsson. Denne har nämligen i slägtredogörelsen I från »*Knuth Håkunsson, som nu boendes är på Attorp i Kinn*», utfört en slägtledning »*Bänct Knutzon—Kirstin Bängzdotter*» och å sista sidan af slägtredogörelsen II antecknat »*Kirstin Bängzdott(ers) fädernis fäderne*». Han har således erhållit de båda redogörelserna af Knut Håkanssons sondotter Kristina Bengtsdotter, gift med Jesper Nilsson Cruus. Närmaste grunden till deras upprättande torde varit vissa godsanspråk. Därför talar åtminstone påskriften »*på Ellasiöö i Kind*» å den senare redogörelsen. — Tydligen har Rasmus äfven användt dem som källskrifter i sina slägtböcker och från dessa ha utan tvifvel åtskilliga uppgifter inkommit i Riddarhusets genealogier och från dem åter i Svenska adelns ättartaflor. — Att en del felaktigheter kunna påvisas i dessa redogörelser är troligt nog, men då, om man frånser slägtböcker och antaflor, endast helt få själfständiga slägtredogörelser från 1500-talet finnas i behåll, samt de dessutom innehålla åtskilligt ej förut kändt, torde de väl vara värda att i sin helhet offentliggöras. Vid återgifvandet i tryck hafva originalen i

allmänhet troget följts och endast i fråga om stora bokstäfver och interpunktionen ha för tydlighetens skull några ändringar vidtagits.

För en stor del af de bifogade noterna står utgifvaren i tacksamhetsskuld till kammarherren, friherre G. Djurklou, vår främste kännare af 1500-talets frälseslägter.

I.

Thesse efftherskriffne äro och wåro mina och minn hwstru släckt, som först war thenn gamble Knuth Arffwedzsonn[1]. Samma Knuth Arffwidzsonn hadhe enn sonn heth Arffwedh Knuthzsonn[2]. Nw samma Arffwed Knutzsonn hadhe enn sonn heth Oluff Arffwedzsonn[3]. Samma Oluff Arffwedzsonn hade enn sonn heett her Göstaff Oluffzsonn[4], som nu boendes är på Torpa j Kiinn. Nw her Göstaffz barnn så mänghe som the äro.

Samma Oluff Arffwedzsonn hade enn dötther heett Anna Oluffzdötther[5], som nw boendes är på Swandzriid i Marck. Nw hennes barnn så mänghe som the äro.

Item thenn andra Arwid Knutzsonns sonn heett Bencth Arffwidzsonn[6]; han doo barnnlöss.

Item thenn tridie Arffwedz Knuthzsonn son heth Knuth Arffwidzsonn[7]; hann doo barnnlöss.

Item nw thenn fierde Arffwed Knutzsonn son heett Gostaff Arffwedzsonn[8]; han doo och barnnlöss.

---

[1] Af slägten Store (Anrep Tab. 24), son till väpnaren *Arvid Jonsson*, som 1434 synes bott på Intorp.

[2] Store (Anrep Tab. 25). Häradshöfding i Kind, lagman i Tiohärad, höfvidsman på Kalmar och Öresten, riksråd, bosatt på Torpa och Toftaholm † 1497: gift med *Anna Göstafsdotter* (Stenbock).

[3] Stenbock (Anrep Tab. 1), är † 1508. — Olof Arvidsson Stenbock var gift med Karin Haraldsdotter Lake, d:r af Harald Lake med Ingrid Nilsdotter, hvilken åter var d:r till Nils Persson till Gåsevad (pil) och Märta Larsdotter Pijk enl. en målad antafla på Torpa, som är ganska märklig därför, att alla förfäderna med deras hustrur där äro porträtterade, men alla män efter ett och alla kvinnor likaledes efter ett och samma mönster. Denna stora tafla är så märkelig, att den borde komma till någon offentlig samling. *Djurklou.*

[4] Stenbock (Anrep Tab. 2). † 1571.

[5] Gift med Nils Knutsson Ribbing (Anrep Tab. 55), † 1580.

[6] Store. Erhöll vid arfskiftet efter fadern 1508 Lina gård.

[7] Store. Häradshöfding i Sunnerbo, bosatt 1516 på Tofta.

[8] Store. † före 1508.

Thesse fyre efflerskriffne woro Arffwed Knutzsonn dötter och systra inn till thesse förskriffne fyre bröder.

Item först Kirstinn Arffwedzdötter[1]. Samma Kirstin hade enn sonn heett Arffwed Klauussonn[2], som nw boendes är på Siögård j Åss herredtt. Nw Arffwed Klauussonns barnn så mange som the äro.

Samma Kirstinn Arffwedzdötter hade och enn dötter heett Biritta Klaussa dötter[3], som nw boendes är på Bille i Kongga herredtt. Nw hennes barnn szå månghe som the äro.

Samma Kristinn Arffwedzdötter hade och enn dötter heett Anna Klawssa dötter[4], som nw boendes är på Bosgårdenn i Kollandz herredtt.

Item then andre Arffwed Knutzsonns dötter heett Estriidh Arffwedz dötter[5]. Samma Estriidh hade enn sonn heett Måns Perssonn[6], som nw boendes är på Eskiltztorp i Wäsboo. Nw hans barnn så mänge som the äro.

Samma Estriid Arffwedzdötter hade enn dötter hetth Estriid Persdötter[7], som nu boendes är på Elmteriidt j Swnderboo. Nw hennes barnn så mänge som the äro.

Item nw thenn tridie Arffwedh Knutzsons dötter hedt Märitta Arffwedz dötter[8]. Samma Märitta hade och enn dötter heedt

---

[1] Gift med *Claes Hansson* Uggla (Anrep Tab. 1).

[2] Uggla (Anrep Tab. 2).

[3] *Brita Claesdotter Ugla* var gift med *Arvid Håkansson* (Båt) till Billa, son af Håkan Matsson till Billa och Ingrid Nilsdotter (half hjort), och hade enligt Peder Månsson Utters och Rasmus Ludvigssons ätteledningar två söner Gustaf Arvidson »fordum riddare» och Oluf Arvidsson. Slägtledningar för Håkan Matssons barn finnas äfven hos Buræus och Prytz, men ej fullt öfverensstämmande med hvarandra. Jfr för öfrigt G D:s inträdest. i K. V. H. och Ant. Akademien s. 51, not. 7. *Djurklou.*

[4] Gift med *Christoffer Nilsson.*

[5] Gift med *Peder Månsson* Stjerna (Anrep Tab. 2).

[6] Stjerna (Anrep Tab. 4).

[7] Gift med *Isak Birgersson* (1/2 hjort); år 1571 bebos Elmteryd af *sonen Nils Isaksson.*

[8] *Märta Arvidsdotter* (Store) g. m. *Olof Kristersson Drake*, häradshöfding i Vestbo, 1518 bosatt på Sundsholm, son af Kristiern Drake af de gamla Vestbo-Drakarne och troligen deras stamfader, då han uppgifves vara en dansk man och ofrälse, men enligt Arvid Trolles bref den 7 april 1486 (J 6 f. 310) gift m. Herr Göstaf Olssons d. ä. stjufmoder. (Jfr G. D:s granskning af Klingspors och Schlegels ointr. adel i Silfverstolpes Hist. Bibl. ny följd I.) Märta och Olof Kristersson hade enl. Sandbergs ant. i K. A. och äfven till en del enligt Nils Henriksons frälseransakning följande barn:

1. *Ingeborg* g. m. *Nils Arvidsson* och moder till
   2. *Oluf Nilsson* på Marbäck g. m. Anna Larsdotter.
   2. *Anders Nilsson* på Grimstorp.
   2. *Anna* g. m. *Sven Andersson Tysk* (Rosenqvist) på Ingatorp. Hon är vid frälseransakningen 1575 enka och kallas hustru Anna i Altorp samt uppgifves då hafva varit gift 2 eller 3 gånger i ofrälse, men dock fått frälse på lifstid.

Margritta Oluffzdötter, som nw boendes är på Bårorp i Kiinn. Nw hennes barnn så månge som the äro.

Samma Märitta Arffwidzdötter hade och enn sonn heett Arffwid Dracke, som nw boendes är på Hammer j Wäsboo.

Samma Arffwed Dracke hade enn dötter heett Märitta Arff-

---

2. *Brita* g. m. fogden *Lars Persson* på Sibbarp, båda döda 1575.
2. *Bengta* gift 3 gånger i ofrälse och senast med *Oluf Gunnarsson*.
1. *Krister Olofsson Drake* hade barnen:
2. *Birger Kristersson* känd endast till namnet, † barnlös.
2. *Karin* gift 1 med *Nils Persson* till Bestorp, 2 m. *Birger Jönsson* i Bestorp, om dem se G. D:s Intr. tal s. 55.
1. *Arvid Olofsson Drake* g. m. *Brita*, som sedan fick *Jöran Jönsson* (Svan), slagen vid Axtorna 1565.
2. *Märtha* g. m. *Knut Håkansson* (Hand), hvars afkomlingar finnas uppgifna i Fr. Drakes slägttafla öfver slägterna Hand och Drake.
2. *Agneta* g. m. *Per Kiil* till Apelnäs.
1. *Klaus Olofsson Drake* till Sunderid g. m. *Gunnil Pedersdotter Hård*.
2. *Anna* (*Agneta?*) g. m. *Ulf Pedersson Hjort till Flishult*, som nämnes 1562 och en tid var en i allmänna värf mycket använd man, men 1574 är anklagad för smädelse emot K. Johan och hor. Han synes hafva dött i slutet af år 1595, ty den ²/₁ 1596 hölls bouppteckning efter honom. Den 24 januari s. å. utgifver Hert. Carl ett öppet bref, hvaruti hans gods förklaras förbrutna, emedan han före sin död belägrat sin egen dotter och jämte sonen (antagligen Knut) äfven en annan kvinna. *Annas* och *Ulfs* barn voro:
3. *Knut Ulfsson* till Fyllerid var 1596 i fängsligt förvar i Halmstad och eftersöktes 1605 och 1606 i Skåne såsom anklagad för hor och »kätteri».
3. *Per Ulfsson.*
3. *Karin Ulfsdotter* var 1604 och 1614 enka efter *Krister Sjöblad* till Hinsekind.
3. *Beata Ulfsdotter* g. m. *Melcher Axelsson*, som 1616 var ofrälse, men 1620 adlades med namnet Ulf.
3. *Märta Ulfsdotter* g. m. *Per Nilsson Silfversparre*, som försköt henne och beskyllde henne för en målare.
3. *Brita Ulfsdotter* var 1597 förlofvad med *Henrik Leijel*, men förság sig med missgerningar. Hon blef dock sedan gift med *Knut Pedersson* till Fyllerid. (Om dem se G. D:s Inträdestal.)
3. *Anna Ulfsdotter*, ogift, hade äfven försett sig med missgerningar.
3. *Ingeborg Ulfsdotter.*
2. *Margitta Olofsdotter Drake* g. m. *Lasse Bröms* till Bårarp hade enligt frälseransakningen 1575 10 döttrar:
3. *Cecilia* g. 1 m. *Birger Tuwesson Lilliehöök*, 2 m. *Sven Torbjörnson*, 3 m. »förrädaren» *Per Berg* och 4 med en prest enl. Nils Henriksson, hvilken prest enligt Buræus skulle hafva varit Herr *Sven i Hofmanstorp*.
3. *Katarina* g. enl. Buræus m. Herr *Per i Höreda*.
3. *Ingrid* g. m. Herr *Sven i Westergötland* enl. Buræus.
3. *Bengta* gift med en knekt.
3. *Kerstin* var ogift 1575, men sedermera gift m. *Anders Olofsson Kärling*.
3. *Elsa*, ogift 1575, men sedan g. m. *Hans Eriksson*.
3. *Anna* gift efter 1575 m. *Hans Olofsson*.
3. *Gunnil* ogift 1575.
3. Två till namnen okända.

Djurklou.

wedzdötter, som nw boendes är på Attorp i Kiinn. Nw hennes barnn så mänge som the äro.

Samma Arffwed Dracke hade och enn dötter heett Angnittha Arffwedzdötter, som nw boendes är på Appelenäs i Kiinn. Nw hennes barnn så månge som the äro.

Item thenn andre Märitto Arffwidzdötter sonn heett Klauus Dracke, som nw boendes är på Sunderiidtt i Wäsboo.

Samma Klaws hade enn dötter heett Anna Clauussa dötther.

Item nw thenn fierde Arffuid Knutzsonns dötter heett Ingriidt Arwidzdötter[1]. Samma Ingriidt hade enn sonn heett Truffwels Bagghe[2], som nw boendes är på Epleholm i Vpwinga herredt; han doo barn lööss.

Item thesse effterskriffne ware gamble Knut Arffuedzsonns dötter och samsyskenn jn till förbemende Arffued Knutzsonn

Item först Märitta Knutzdötter[3]. Samma Märitta hade en dötter heett Ingeborg Brorsdötter[4].

Samma Ingeborg hade enn sonn hett Lasse Jörennssonn.

Samma Lasse hade enn dötter heet Anna Larssadotter[5], som boendes är i Marbek i Kiinn.

Samma Ingeborg Brorsdötter hade och tre döttrer och samsysken till förbemende Lasse Jörenssonn.

Först Malinn Jörensdötter[6], som boendes är på Bragnim i Kiinn.

Then andre syster heett Märitta Jörensdötter[7], som boendes är i Intorp i Kinn.

Item thenn tridie systren heett Biritta Jörensdötter[8], som boendes är på Kålsta j Östergöthland i Håffz länn.

---

[1] Gift m. *Nils Bagge*, fogde i Sunnerbo, bosatt på Ledingshammar 1486.

[2] *Tyrgils Bagge* nämnes afliden år 1495.

[3] *Märta Knutsdotter* (Store) g. m. *Broder But* eller *Butz* till Bragnum, häradshöfding i Åse, hvilken förut varit g. m. Margareta Mårtensdotter Svan, och uppgifvas de af giftet med Märta hafva varit *Elin*, gift m. *Lasse Skume* till Ljungsnäs, adl. af konung Hans 1509 men död barnlös, och *Kerstin*, som först varit Herr *Hans Åkessons* frilla och af honom moder till *Ingeborg Hansdotter* (väl ej Åkesdotter) samt sedermera gift med *Claes Bårdskärare* och *Henrik Guldsmed* i Skara, med hvilken sistnämnda hon hade dottern *Lisbet*, gift med *Claus Guldsmed*. Om Lisbet är ej mera kändt än att Herr Göstaf Olsson från henne tog gods 1546, för att gifva henne nåd för alla missgerningar. *Djurklou*.

[4] Gift med *Göran Larsson*.

[5] Gift 1 med *Knut Nilsson* Store (Anrep Tab. 27), 2 m. *Lars Månsson*. Jämför Rasmus Ludvigssons slägttafla i konung Erik XIV:s nämnds dombok, utg. af C. Silfverstolpe, sid. 79, not.

[6] Gift m. *Olof Arvidsson* som 1566 skref sig till Toarp, konung Eriks generalprofoss, † 1566.

[7] Gift m. *Olof Drake*, som nämnes år 1571.

[8] Gift m. *Lars Persson* i Åby.

Item thenn andra Märitta Knutzdötter dötter honn heett Kirstin Brosdötter[1].

Samma Kirstinn hade enn dötter heett Malinn Hindrickz dötter[2], som nw boendes är i Föllingha i Hallann, och enn dötter heett Lissbeett Hindrickz dötter[3] och enn oecta dötter heett Ingebör Åka dötter[4].

Ithem then annen Knuth Arffwedzsons dötter heett Ingheriid Knuthzdötter[5]. Samma Ingrid Knuthzdötter hon hade enn sonn heett Knuth Hakunssonn[6]; han doo barnn löss. Samma Ingrid hade och een dötter heett Siggrid; hon doo barn löss.

Samma Ingried hade och een dötter heett Kyrstinn Håkuna dötter[7].

Samma Kirstinn hade och enn sonn heett Knut Håkunssonn[8], som nw boendes är på Attorp i Kinn. Nw hans barnn så månge som the äro.

Samma Kirstinn hade och eenn dötter heett Biritta Håkuna dötter[9], som nw boendes är på Elmesta j Åss herredt. Nw hennes barn så månge som the äro.

Samma Kirstinn hade och enn dötter heett Gierttrw Håkuna dötter[10], som nw boendes är på Wilnäs i Findland. Nu hennes barnn så månge som the äro.

Then tridie Knuth Arffuedzsonns dötter hon heett Biritta Knutzdötter[11].

Samma Biritta hade och enn sonn heett Knuth Nilssonn[12].

Samma Knutt Nilssonn hade och enn sonn heett Halffuer Knutzsonn[13], som nu boendes är på Haghanäs i Kiinn.

---

[1] Se ofvan sid. 137 not. 3

[2] Gift m. *Nils Jonsson.*

[3] Se ofvan sid. 137 not. 3

[4] Se ofvan sid. 137 not. 3

[5] Gift m. *Håkan Tun*, som lefde år 1478.

[6] Häradshöfding i Kind 1516.

[7] Gift m. *Håkan Pedersson* Hand (Anrep Tab. 2).

[8] Hand (Anrep Tab. 3).

[9] Gift m. *Jöns Bosson* Oxehufvud (Anrep Tab. 5).

[10] Gift m. *Herman* Fleming (Anrep Tab. 18).

[11] Brita Knutsdotter, d:r af Knut Arvidsson, var gift med Knut Halvardsson enl. Nils Henriksson och hade sonen Halvard Knutsson, som 1575 var afliden. Hustru Brita bodde då på Toresbo, som var mannens arfvegods efter fadren. Utom sonen Halvard hade hon en dotter Birita, g. m. ofrälse mannen Måns Håkansson i Åshult, och Margareta äfven gift i ofrälse med Giord Månsson, som varit K. Gustafs fogde.

Enligt Rääfs Dipl. och bref af 15/3 1576 hade Brita äfven en son Lasse Knutsson. som 1560 skref sig till Åboö och hvars enka, omgift med en riddare, då kallas fru Anna. Lasse Knutsson hade då en son Knut Larsson och en dotter Beata. (*Djurklou.*)

[12] *½ stjerna öfver bölja*, skrifver sig 1506 i Fors.

[13] *Halvar Knutsson*, skrifver sig på 1560-talet i Thorisbo.

Item thenn fierde Knut Arffwedzsons dötter honn heett Karinn Knuthzdötter; hon doo barn löss.

Item nu then gamble Knuth Arffuedzsons broder han heett Arwid Arffwedzsonn[1].

Samma Arffwid hade en son heett Nils Arwidzsonn[2].

Samma Nils hade en son heett Oluff Nilson[3], som boendes är på Jntorp i Kinn.

Samma Nils hade och en son heett Knuth Nilssonn[4], som boendes är på Marbek i Kind.

Samma Nils hade och en dötter heett Anna Nilssa dötter,[5] som boendes är a Torp(?) i Åss herredt.

Samma Nils hade och enn dötter heett Britta Nilssadötter[6], som boendes är i Siborp i Wartofftta herredtt.

Item thesse effterskriffne woro min moders fädernäs slächt.

Thenn förste Karll Twnn. Samma Karll hade en sonn heett Håkonn Tunn[7]. Samma Håkunn hade enn dötter heett Kirstinn Håkunadötter[8].

Samma Kirstinn hade enn sonn heett Knuth Håkunssonn[9], som nu boendes är på Attorp i Kinn. Nw hans syskinn så månge som tilförene benemde äro och theris barnn.

Samma Karll Tun hade och enn syster heett Kirstin Twnsdötter. Samma Kirstinn hade en sonn heett Karl Biörsson. Samma Karll hade en sonn heett Toste Karlsonn. Samma Toste hade enn sonn heett her Torbiörnn[10], som nu boendes är i Torp i Wartoffta herredtt.

Samma Karl Twnn hade och enn dötter heett Märitta Twns dötther. Samma Märitta hade och een dötter heett Biritta Anderssadötter. Samma Biritta hade en sonn heett Anderss Perssonn[11], som boendes är på Vllesiö i Kinn; hans barnn så månge som the äro.

---

[1] Store (Af Anrep oriktigt upptagen både som fader och sonson till *Knut Arvidsson*). Han skiftade 1457 arf med sin broder *Knut* efter fadern *Arvid Jonsson*, och var 1477 gift med Ingegärd, dotter till *Gregers Svensson* i Hägnalöf.

[2] Store (Tab. 27). Kallas 1506 broder till *Olof Arvidsson* (Stenbock) på Torpa.

[3] Drake af Intorp.

[4] Store (Anrep under Tab. 27). Se äfven ofvan sid. 137 not. 5.

[5] Gift m. *Sven Andersson Tysk* (Rosenqvist). Se ofvan sid. 135 not. 8.

[6] Gift m. *Lars Persson*, som lefde 1571. Se ofvan sid. 135 not. 8.

[7] Se ofvan sid. 138 not. 5.

[8] Gift m. *Håkan Pedersson* Hand.

[9] Hand (Anrep Tab. 3). Se ofvan. sid. 138 not. 8.

[10] Herr *Torbjörn i Torp* lefde 1571.

[11] *Anders Persson* skrifver sig 1553 till Ullasjö.

Samma Karll Twnn hade och enn dötter heett Ingrid Tuns dötter, som boendes är j Trantorp i Marck; hon doo barnn löss.

II.

Först Swenn Beck[1], hann hade enn sonn heett Nilzs Kromme[2]. Samme Nilzs Kromme hade enn sonn heett och Nilzs Kromme[3]. Samme Nilz Kromme hadhe en sonn heett och Nilz Kromme[4], och enn sonn heetth Jacop Kromme. Nu theras barnn så månge som the äro.

Nu Swenn Becks sy[ster] dotter, och honn heett hustru Margett. Samma hustru Margitt otthe enn heett Oluff Jönsson[5], och the hade enn sonn heett her Anun Olzsson och hann doo barnn lös, och hade the enn nemd son heett Clauus Olzsson och hann bleff slaggenn för Stocholm, och hade the enn neend sonn heett her Göstaff Olzsson[6], hann bode wppå Toffthaholm; och samma Oluff Jönsson och hustru Margitt otthe enn dotter, heett hustruu Meritha[7], och bode wppå Hårdinge och honn hade enn dotter heett Estridh Jönsse dotter, och honn doo barnnlös, och enn dotter heett Sizella Jönssedotter, och honn hade enn man heett Clauus Philippesonn[8], och the hade enn sonn, heett Phelippus Clauuesson och bode wppå Melzåker. Samma hustru Margitt fick enn man efftter Oluff Iönssons dödh, het Cristienn Drake[9], och te hade enn sonn heett Oluff Drake[10]. Och thenne hustru Märitha wppå Hardinghe hade enn sonn heett Per Jönsson[11] wppå Hårdinghe och enn sonn heett Anund

---

[1] År 1410 gift m. *Kristina*, dotter till *Bengt Guse*. Sven Becks fader hette *Nils Krumme*.

[2] År väpnare 1448, troligen samme man som den Nils Krumme, hvilken här uppgifves vara hans son.

[3] Bosatt i Hjelmaryd 1486. Arfskifte efter honom och hans hustru *Märta Olofsdotter* hölls 1496 mellan barnen *Björn Nilsson*, *Nils Nilsson*, *Bonde Olsson* och *Birger Drake*.

[4] Häradshöfding på Dal samt 1509 bosatt på Todene.

[5] Äldre Stenbock. Olof Jonsson kallas 1406 moders systerson till en *Gisle Bek*.

[6] Äldre Stenbock. Höfvidsman på Elfsborg.

[7] Gift m. *Jöns Pedersson* Ulfsax (Anrep Tab. 2).

[8] Förde i vapnet en trana, bosatt på Mälsåker, † 1503.

[9] Se ofvan sid. 135 not. 8.

[10] *Olof Drake* nämnes 1506 och 1508 som arfvinge till *Claus Filipsson*.

[11] Ulfsax (Anrep Tab. 6).

Jonsson[1] wppå Byurum, och enn dotter heett Ingredh Jönssedotter[2] wppå Wårdbergh, och en dotter heett Berttha Jönssedotter[3], wppå Fyllaredh, och enn dotter heett Botiill Jönssedotter, och honn otte enn man heett Bength Knuthzsonn.

Gamla her Göstaffs Olzsonn modersyster honn heett fruu Margrettha[4] ij Slångorp; honn doo barnn lös.

Först Gamle Gunner Gylthe[5] wppå Påtorp. Samme Gunner Gylthe hade enn dotter heett hustru Kirstiin, och honn hade enn man heett Knuth Arffuidsson[6], och the bodhe wppå Torppa. Samme Gunner Gylthe hade och enn dotter, och hon heett hustru Gunnild[7], honn bode ij Hallandh ij enn gårdh heett Kärra. Samme Gunner Gylthe hade och enn dotter heett Alfridh, och honn doo barnn lös. Samme Gunner Gylte hade och enn sonn heett Bength Gylte[8] och bode wppå Påttorp. Nu Gunner Gyltes hustru heett fruu Mæritha, och honn otthe tiil förende enn man, heett her Nilz Forsse, och samma fruu Meritha honn war kommenn aff the Bradha slect.

Thenn hustru Gunnild, som bodhe ij Halland, honn hade enn man heett Bength Krabbe, och honn hade enn sonn, heett och Bengt Krabbe, och tenn Bengt Krabbe hade enn dotter heett Maderliin, och honn feck enn man heett Boo Olzsonn, och the hadhe enn sonn heet Iöns Bosonn. Nu hans sysckene så mångh som the äre.

Nu then hustru Gunnild, som bodhe ij Hallandh, honn hade enn dotter, honn heett hustru Kirstiin, hon bodhe Torstörp och honn hade enn man heett Tord Biörnsson[9], och the hade enn sonn heett Karld Tordsonn[10], och hade de enn dotter heett hustru Kariin, och hon bode wppå Seggerstadha, honn hade enn man heett Per Hårdh[11], och nu theres barnn. Samme Tord Biörnsonn otthe enn neendh dotter heett hustru Anna, och hon bodhe wppå Eskilztorp, honn hade enn man heet

---

[1] Ulfsax (Anrep Tab. 4).

[2] Gift 1 m. *Bo Andersson* Oxehufvud (Anrep Tab. 4) och 2 m. *Anders Wårdsberg.*

[3] Gift m. *Jöns Henriksson* Gyllensparre (Anrep Tab. 1).

[4] Dotter till *Hencka Bekman* († 1430) och gift med danske riddaren *Anders Nilsson* i Droningholm.

[5] *Gunnar Gylta* lefde i början af 1400-talet.

[6] Store (Anrep Tab. 24, där dock Knut Arvidsson ansättes som son till en Karen Gylta).

[7] Gift med *Bengt Andersson* (?).

[8] Lagman i Vestergötland, † 1479.

[9] Store (Anrep Tab. 22).

[10] *Karl Tordsson* i Torestorp i Kind, lefde ännu 1571.

[11] *Hård af Segerstad* (Anrep Tab. 12)

Jöns Larsson[1], och te hade enn sonn heett Lasse Jönsson[2], hann bode wppå Walznes, och hade the enn dotter heett hustru Berrittha, honn bode wppå Eskilztorp, honn otthe enn man heett Mans Personn[3]. Nu theres barnn så mångh som the äre.

Then hustru Gunnild, som bode ij Hallandh, hade enn neendh dotter, honn heett hustru Meritha, honn bodhe ij Karra widh Elzborgh, honn otthe enn man heett Anders Bengtsson, och the hade enn dotter heett hustru Gunnild, och honn otthe enn man heett Törbörn Arffuidsson, och the hadhe enn sonn heett Anders Krabbe.[4] Nu hans barnn så mångh som the äre etc.

---

[1] Böllja. Han är afliden år 1562 († 1543?), då enkan hustru Anna bodde på Gärdanäs.

[2] Hans egendom dömes 1563 under kronan, då han öfvergått till de danske.

[3] Stjerna (Anrep Tab. 4).

[4] Anders Krabbe skrifver sig på 1560-talet i Ek.

För vinnande af större öfverskådlighet följa såsom bihang fyra slägttabeller uppställda enligt de nu meddelade slägtledningarne.

Tab. I. Store.

[Arvid Jonsson]

Knut Arvids:n (*Store*) — Arvid Arvids:n (*Store*)

Children of Knut Arvids:n: Arvid Knuts:n (*Store*) — Märita Knutsd:r (g. m. Broder *Bat*) — Ingrid Knutsd:r (g. m. Håkan *Tun*) — Biritta Knutsd:r (g. m. Knut Halvards:n) — Karin Knutsd:r † barnlös

Child of Arvid Arvids:n: Nils Arvids:n (*Store*)

Children of Arvid Knuts:n (*Store*): Olof Arvids:n (*Stenbock*) — Bengt Arvids:n † barnlös — Knut Arvids:n † barnlös — Göstaf Arvids:n † barnlös — Kristina Arvidsd:r (g. m. Claes Hans:n *Uggla*) — Estrid Arvidsd:r (g. m. Peder Månsson *Stjerna*) — Märita Arvidsd:r (g. m. Olof Christers:n *Drake*) — Ingrid Arvidsd:r (g. m. Nils Bagge)

Children of Märita Knutsd:r: Ingeborg Brorsd:r (g. m. Göran Lars:n) — Kirstin Brorsd:r (g. m. Henrik Guldsmed)

Children of Ingrid Knutsd:r: Knut Håkans:n † barnlös — Sigrid Knutsd:r † barnlös — Kirstina Håkansd:r (g. m. Håkan Peders:n *Hand*)

Children of Biritta Knutsd:r: Knut Nilsson [ɔ: Halvardsson?] — Olof Nilss:n (*Drake af intorp*)

Children of Nils Arvids:n: Knut Nilss:n (*Store*) — Anna Nilsd:r (g. m. Sven Anders:n Tysk *Rosenqvist*) — Birgitta Nilsd:r (g. m. Lars Pers:n)

Next generation: Gostaf Olofs:n *Stenbock* (son of Olof Arvids:n) — Anna Olofsd:r (g. m. Nils Knuts:n *Ribbing*) — Arvid Klaes:n (*Uggla*) — Biritta Klaesd:r (g. m. Arvid Håkans:n *Båt*) — Anna Klaesd:r (g. m. Christopher Nils:n) — Måns Pers:n (*Stjerna*) — Estrid Persd:r (g. m. Isak Birgers:n *Gyllenhjort*) — Margreta Olofsd:r (g. m. Lasse Bröms) — Arvid Drake — Klaus Drake — Tyrgil Bagge — Lasse Görans:n — Malin Göransd:r (g. m. Olof Arvids:n) — Märita Göransd:r (g. m. Olof *Drake*) — Birita Göransd:r (g. m. Lars Persson i Åby) — Malin Henriksd:r i Föllinge — Lisbet Henriksd:r (g. m. Claus Guldsmed) — Ingeborg Åkad:r [ɔ: Hansd:r] — Knut Håkans:n (*Hand*) — Birita Håkansd:r (g. m. Jöns Bross:n *Oxehufvud*) — Gertrud Håkansd:r (g. m. Herman *Fleming*) — Halfvar Knuts:n

Next generation: Märita Arvidsd:r (g. m. Knut Håkans:n *Hand*) — Agneta Arvidsd:r (g. m. Per *Kiil*) (daughters of Arvid Drake) — Anna Klaesd:r (g. m. Ulf Peders:n *Hjort*) (daughter of Klaus Drake) — Anna Larsd:r (g. 1. m. Knut Nilsson *Store*, 2. m. Lars Måns:n) (daughter of Lasse Görans:n)

Tab. II. Tun.

Karl Tun — Kirstin Tunsd:r

Children of Karl Tun: Håkan Tun — Märita Tunsd:r — Ingrid Tunsd:r † barnlös

Child of Kirstin Tunsd:r: Karl Björnsson

Kristina Håkansd:r (g. m. Håkan Pedersn *Hand*) — Birita Andersd:r — Toste Karlsson

Knut Håkans:n (*Hand*) — Anders Persson — Herr Torbjörn i Torp

Tab. III. Krumme m. m.

Sven Beck — (dotter)

Child of Sven Beck: Nils Krumme

Children of (dotter): Margit gift 1. m. Olof Jonsson *Stenbock*; 2. m. Cristiern *Drake* — Margareta (Henekad:r g. m. Anders Nilsson)

Child of Nils Krumme: Nils Krumme

Children of Margit: 1: Anund Olsson (*Stenbock*) — 1: Klaus Olsson (*Stenbock*) — 1: Gostaf Olsson (*Stenbock*) — 1: Märita Olsd:r (g. m. Jöns Persson *Ulfsax*) — 2: Olof Drake

Children of Nils Krumme: Nils Krumme — Jakob Krumme

Next generation: Estrid Jönsd:r † barnlös — Cicilia Jonsd:r g. m. Klaus Filips:n (*Tranu*) — Per Jonsson (*Ulfsax*) — Anund Jöns:n (*Ulfsax*) — Ingrid Jonsd:r (g. 1. m. Bo Anders:n *Oxehufvud*; 2. m. Anders Vårdberg) — Berta Jonsd:r (g. m. Jöns Henriksson *Gyllenstjerna*) — Bothild Jönsd:r g. m. Bengt Knuts:n

Child of Cicilia Jonsd:r: Filip Klaus:n

Tab. IV. Gylta.

Gunnar Gylta g. m. Märita Bradhe, förut g. m. herr Nils Forsse

Kirstin Gunnarsd:r g. m. Knut Arvids:n (*Store*) — Gunhild Gunnarsd:r g. m. Bengt Krabbe — Alfrid Gunnarsd:r † barnlös — Bengt Gylta

Children of Gunhild Gunnarsd:r: Bengt Krabbe — Kirstin Bengtsd:r g. m. Tord Björns:n (*Store*) — Märita Bengtsd:r g. m. Anders Bengtsson

Madelin Bengtsd:r g. m. Bo Olsson — Karl Tordsson (*Store*) — Anna Tordsd:r g. m. Jöns Lars:n (*Bolja*) — Gunhild Andersd:r g. m. Torbjörn Arvids:n

Jöns Bosson — Karin Karlsd:r g. m. Per *Hård* (*af Segerstad*) — Lasse Jönsson (*Bolja*) — Beritta Jonsd:r g. m. Måns Persson (*Stjerna*) — Anders Krabbe

En svensk målares utvisning från Danmark.

Af

Osvald Sirén.

Medan den svenska konstodlingen kan räkna 1700-talet och i synnerhet dess senare hälft som en af sina rikaste skördetider, utgöra dessa decennier knappast mer än en såningstid i Danmarks konsthistoria. De betydande nationella danska konstnärskrafter, som framträdde i seklets afton, lågo ännu i sin linda och alla större konstnärliga arbeten, såväl för hofvets räkning som för privatpersoner, anförtroddes åt inflyttade utlänningar. Den mycket talrika, brokiga artistskara, som härigenom inkom till landet — dels på direkt kallelse, dels så att säga på spekulation — rekryterades ej blott från kontinenten, Tyskland och Frankrike; t. o. m. Sverige var då rikt nog på förmågor — eller kanske hellre kargt nog för den glada målarvetenskapens ämnessvenner — för att emigrationen äfven till grannlandet i söder skulle kunna taga fart. Vi påminna om, huru många värkliga konstnärer, som mellan 1720 och 1740 sågo sig nödsakade att skudda Ultima Thules stoft af sina fötter. Några bland dem som reste — för längre eller kortare tid — togo vägen öfver Danmark, där de uppehöllos med beställningar, och åtminstone ett par exempel finnas därpå, att marknaden i systerlandet var god nog för att kvarhålla en målare för lifstid. Den förste bekanta svenske konstnär, som stannade i Danmark, var Scheffels begåfvade elev Johan Hörner, som snart efter sin ankomst (1735) synes vunnit tillträde såsom porträttör inom de förnämsta aristokratiska kretsarna och t. o. m. fick mottaga titel af kunglig hofmålare. Ungefär ett halft decennium senare följdes han af Carl Gustaf Pilo.

Det är åt hans öden i det goda grannlandet — eller egentligen de öden, som förde honom *ur* landet — vi här skola ägna en stunds uppmärksamhet. I förbigående må tilläggas, att ännu en svensk målare nämligen J. Mandelberg ägnade sitt hufvudsakliga lifsarbete åt Danmark. Han följde skulptören Johannes Widewelt från Rom år 1758 till Köpenhamn och lyckades inom kort göra sina tama och menlösa rococogudinnor till nödvändiga persedlar vid det dekorativa inredandet af slott och herregårdar i Danmark.

Carl Gustaf Pilos karriär i Danmark var lika snabb som lättvunnen. Orsaken härtill låg nog till en del däri, att han kom till landet vid en synnerligen läglig tidpunkt: just då den gamle hofmålaren, dresdenaren J. S. Wahl, började visa tecken till ålderdomsslapphet och hofvet såg sig om efter friskare konstnärskrafter — men naturligtvis dock hufvudsakligen i hans ovanligt lämpliga temperament för hofmålarekallet. Han ägde hela den moderna tidens — rococons — sirligt käcka elegans och lätta konversationston medfödd i blodet, han hade den äkta koloristens kärlek till effektfulla stoffer och uppställningar, skimrande rustningar, smycken, purpurmantlar och sidenglans, och han saknade i betänklig grad den konstnärliga ambitionens eggande, stundom plågsamma, men alltid utvecklande, impulsiva kraft. Naturen hade utrustat honom mycket frikostigt såsom målare, men mindre fullständigt som karaktär. Han torde icke behöft anstränga sig synnerligt för att ernå ryktbarhet af landets förnämsta porträttmålare — konkurrensen inom yrket var ej stor — samt därtill en ansedd social ställning, men å andra sidan behöfde han göra ännu mindre till, för att förlora alla sina förmåner och hela sitt anseende i Danmark.

När Pilo år 1771 valdes till akademiens direktör, var det ingalunda blott någon slags nödfallsutväg, ty då funnos redan flera fullt utvecklade inhemska konstnärer, utan fast mer ett uttryck för den aktning, man inom akademien ansåg sig böra visa en konstnär af Pilos ålder och anseende. Glädjen med direktörskapet blef emellertid tämligen tvifvelaktig. Konstakademien hade nyligen blifvit ställd på indragningsstat, — ett offer för Struensees omdömeslösa sparsamhetspolitik — beröfvad 1000 rdl af sitt ordinarie underhåll och 6000 rdl, som nyligen utlofvats, och alla ansträngningar från direktörens sida att leda de styrandes uppmärksamhet på ställningens absoluta ohållbarhet, möttes med absolut afvisande kyla. Man fick för öfrigt vakta sig för att

[illegible]

Carl Gustaf Pilo.

Sjelfporträtt,

tillhör Akademien för de Fria Konsterna.

bråka för mycket, ty därmed kunde lätt hela akademiens existens sättas på spel: en hemlig kommission af några högre ämbetsmän hade nyligen dryftat frågan om en konstakademi öfverhufvudtaget kunde anses nödvändig för ett land som Danmark och därvid kommit till det resultatet, att den borde omorganiseras till en praktisk och nyttig ritskola för handtverkare och fabrikanter. Visserligen utvecklades sakerna icke fullt därhän i praktiken, men akademien blef i alla händelser ställd under starkt ekonomiskt tryck — förutom andra obehagligheter — och den som naturligtvis främst fick bära tungan och ledsamheterna häraf, var direktören. Det är därför icke heller att undra öfver, att historien om Pilos direktorat vid danska konstakademien är grå och jämnmulen, utan ljuspunkter, och när den slutligen ändas med det mest snöpliga afsked kanske någon direktör varit utsatt för, måste man värkligen känna en smula ömkan med den arma delinkventen, som kastats in i så vidriga förhållanden, i hvilkas skapande han själf åtminstone skenbart haft föga del. Hade blott vår abdikerade landsman förmått bära hufvudet något högre under motgångarna! Hela den sorgliga historien skulle då framstå i en för honom vackrare dager än nu är fallet, då han i stället för att stå fast, ömsom kröker rygg för öfvermakten och ömsom slår sig för bröstet med patos och min af den oskyldigt lidande. Ett slingrande, som knappast är ägnadt att väcka våra sympatier eller tro på hans fullständiga skuldfrihet! Jag vill nu endast med tillhjälp af några dokument söka sprida ljus öfver de händelser, som förorsakade eller åtminstone stodo i närmaste sammanhang med Pilos plötsliga och ofrivilliga sortie ur Kongens By.

Händelsernas yttre gång torde vara tämligen bekant. På sensommaren 1772, kort efter Wasaordens instiftande, sände Gustaf III Pilo detta hederstecken såsom en utmärkelse för hans konstnärliga förtjänster — måhända äfven med en bitanke på att därmed göra den celebre konstnären och direktören påmint om hans ursprungliga fosterland. Riddaredubbningen försiggick hos svenske ambassadören i Köpenhamn, baron J. W. Sprengtporten, i närvaro af åtskilliga utländska ministrar och höga danska ämbetsmän. Blott någon dag härefter (d. 5 september) fick Pilo mottaga följande befallning af akademiens praeses, konungens halfbroder, arfprins Fredrik:

Da mig er blewet forsickret at De ved Annamelsen af Riddare Ordnen Wasa har aflagt en Eed, så er det, at Jeg

herwed befaler Dem at tilstille mig en rigtig Copia af Eedens formuler.[1]

Enligt hvad Pilo själf sedermera uppgifvit ägde han intet edsformulär och kunde därför icke genast åtlyda befallningen — men han synes icke heller gjort sig stort omak med att söka anskaffa ett sådant formulär. Svaret uteblef, och han fick 2 dagar senare, d. 7 sept., mottaga en promemoria af arfprinsens spiritus rektor och kabinettsekreterare Guldberg:

Da en ordre fra Hans Kongel. Höyhed som Akademiets höye Chef blew Dem i Lörerdags tilstillet, og derpå af Deres Wel: bdhd indtil dette Öyeblick intet er swaret, så har Höystsamme befalt mig, at Deres Wel:bdhd ufortöwet skulde tilskriwes for at sige Dem, at De strax med dette Bud tilbage både må besware bemeldte Ordre, og tillike hworfor De icke strax har efterkommet samme.[2]

Pilos svar på denna något resoluta skrifvelse har jag icke lyckats finna, men enligt en anteckning af honom själf skulle ett sådant blifvit behörigen afsändt. Den äskade förklaringen var ju äfven enkel att gifva, han hade ju reträtten fri, och man tycker, att saken därmed hade kunnat vara fullt utagerad. Att de styrande nu fortsatte trakasserierna, trots att Pilo fullgjort allt som begärdes, synes mig tyda på, att det hela från början blifvit satt i scen med den bestämda afsikten, att den retsamt inflytelserike och öfverlägsne svenske konstnären skulle kastas tillbaka från sin framstående plats. Visserligen sökte Guldberg, sedan Pilo erhållit sin landsförvisningsorder, bortförklara hvarje de styrandes biafsikt att skjuta den gamle direktören ifrån sig, samt göra troligt, att det helas sorgliga utgång skulle berott på Pilos eget förhastade handlingssätt, men de mått och steg, som följde strax efter det Pilo fullgjort alla nyss omnämnda befallningar från hofvet, tala ett så pass tydligt språk, att man näppeligen kan stanna i tvifvelsmål om, huruvida illvilliga, personligt förbittrade och afundsjuka makter drefvo sitt spel bakom kulisserna.

Den 10 september fick Pilo mottaga följande skrifvelse af prins Fredriks egen hand:

Da Hans May:t Kongen har fattet det forset at wille hawe på een Tableau Hendes Kongelig Höyheds Printsesse Louises og Gemals H. Durchl. Prints Carls Skilderier med Deres Börns

[1] R.A. Aftryckt af Thure Wennberg i den lilla skriften: Minne öfver Carl Gustaf Pilo. Sthlm 1793.
[2] R.A. Aftryckt hos Wennberg.

i fuld legemes Störrelse; så er det, at Allerhöystsamme wed mig befaller Dem, Director Professor Pilo, at begive Dem paa utreisen til Gottorp inden Lörerdag middag förstkommende for der at forfaerdige efter Printsessens og Printsens leilighed disse Skilderier. Angaaende Academiets Bestyrelse i Deres frawaerelse, wil H. Mayestet Kongen sidan forordne det Nödwendige.[1]

Det var emellertid en offentlig hemlighet, att prins Karl af Hessen med gemål och barn afrest till Norge för att där öfvertaga högsta militärbefälet och söka bilda ett litet hof, norrmännen till glädje och uppbyggelse; uppdraget att resa till Gottorp för att måla honom fick därigenom onekligen en viss bismak af förvisningsorder. Som sådan uppfattades den äfven af Pilo: han svarar med att inlämna sin afskedsansökan samma dag:

Da Deres Kiungelige Mayestet allernaadigst befallet at iag skulle göre en Reise til Sleswig för att förferdiga en Tableau, men allernaadigste Kiunge det er mig icke mugligt i den korte tijd at blifwe ferdig, min syn slaar mig feil och min hälsen är svag, beder altsaa allerunderdaanigst at Deres Kiungl. Mayestet allernaadigst wille forskone mig for denne Reise och er min allerunderdaanigste begierend at Deres Kiungl. Mayestet allernaadigst wille forundne mig min Dimission, woremot allernaadigste Kiunge iag till min dödstund hän lefwer Deres Kiungelige Mayestets o. s. v.[2]

Afskedet beviljades en vecka senare, d. 17 sept. i följande ordalag:

— — — Wi give dig hermed tilkiende, at Wi efter Din herom allerunderdaanigst gjorte ansögning ville hafva Dig i Kongelig Naade dimitteret fra det Dig hidintil allernaadigst forundte embete som Director och Professor wed Wores Mahler Bildhugger och Byggnings Academie i Wores Kongelige Residentz stad Kiöbenhavn, befalendes Dig Gud o. s. v.[3]

Denna afskedsbevillning följdes några dagar senare (d. 21 sept.) af en skrifvelse som tillstäldes såväl direktören som konungens kansli, i hvilken det bl. a. heter: Da Professor Pilo, i staeden at adlyde min hannem givne befallning, har begiert sin Afskeed, saa meddeles hannem samme herved, med en aarlig Pension af 300 Rdr Dansk courant, som med indestaande 1:te October, skal tage sin begyndelse, hvarimod han som en der ey

---

[1] R.-A. Aftryckt hos Wennberg.
[2] Danska R.-A.
[3] Danska R.-A.

laengere behörer min Tienste hafver inden 3 à 4 Uger at udflytte af de hannem paa Charlottenborg indrömmede Vaerelser og at forföge sig ud af landet.[1]

Härmed hade Pilo alltså fått mottaga en formlig landsförvisningsorder, åtminstone skenbart framkallad af hans egen måhända något förhastade ansökan. Om han öfverhufvudtaget tänkt sig närmare in i några konsekvenser af sitt bref till kungen, hade han förvisso åtminstone icke tänkt sig dem så härda. Det ligger utom allt tvifvel, att han redan ångrat detta sitt tilltag mer än en gång. Få vi tro Guldberg, var reseordern till Slesvig icke så illa ment som den såg ut: han skrifver till Pilo strax efter det han emottagit dennes afskedsansökan i och för öfverlämnande till konungen: Da jeg sildig kom til mit kammer, og der forefant Deres Welbyrdigheds Brew blev det mig umuligt at kunde saa silde overlevere den indsluttede Memorial til H. Kongl. Höyhed, og endnu denne morgen da jeg skrifver dette, er det for tidlig at komme til Höystsamme. Det forstaaer sig at da Deres Welbyrdighed har begjert sin Afskeed, ophörer Deres Reise for i Dag. I morgen skal Dem blifve tilmeldt, hvad H. Mayestet Allernaadigst beslutter. Mig giör det ondt, at Deres Welbyrdighed vel hastig har taget en saa betydelig Resolution. De kunde sikker nok have reist til Sleswig og i rolighed kommet tilbage; thy wort Allernaadigste Herrskap havde vist de naadigste tanker för dem.[2]

Om det allernådigste herrskapet — arfprinsen och hans moder, drottning Juliane Marie — värkligen varit Pilo speciellt bevågna och velat hålla honom kvar i landet, skulle de knappast bestämdt en tid af endast 3—4 veckor, inom hvilken den gamle, värderade hofmålaren måste lämna Danmark. Det enda som talar för, att det höga herrskapet för sin personliga del icke ville visa honom direkt fiendskap eller ens ringaktning, var deras genom Guldberg framförda tillåtelse för den afgående direktören till personlig audiens, hvarom han skriftligen anhållit. Denna höga afskedsgunst meddelades Pilo den 25 september, och någon dag senare skuddade han Danmarks stoft för alltid af sina fotsulor. Han reste till Helsingborg och därifrån till baron Hans Ramel på Widarp, där han nu liksom vid föregående och äfven senare tillfällen fick åtnjuta mycken gästfrihet.

---

[1] Danska R.-A.

[2] Danska R.-A. Aftryckt hos Wennberg.

Härmed är ju de yttre händelsernas gång afslutad, men historien om Pilos utvisning sträcker sig ännu ett par år fram i tiden, vi kunna följa svallvågorna i flera literära dokument, såväl officiella skrifvelser som privata bref.

Svenska ambassadören i Köpenhamn baron J. W. Sprengporten var naturligtvis den, till hvilken Pilo hade att närmast vända sig i sitt bryderi, det var åtminstone skenbart genom honom (indirekt) som olyckan hade dragit fram öfver den gamle målaren. Sprengporten synes äfven hafva tagit sig saken an med lifligt intresse och icke skytt några mödor för att i sin mån bidraga till en för Pilo gynnsammare utgång än den som i själfva värket inträffade. Han sänder bl. a. konung Gustaf III en utförlig officiell berättelse öfver allt som timat i sammanhang med utvisningen, öfverensstämmande i hufvudsak med andra personers framställning af händelserna och sådana de här relaterats; endast senare hälften af rapporten kan hafva sitt speciella intresse vid ett allsidigt bedömande af den då helt färska tilldragelsen. Han fortsätter:

— — — Som Herr Prof. Pilo under allt detta med mig sökt tillfälle till öfverläggning om hvad steg för honom rådeligast wara syntes, äfwen ock såsom en Eder Kongl. Maj:ts undersåte den underdåniga förhoppning ägdt, att vid ett äfwentyrligt åkommande Eders Kongl. Maj:ts höga allernådigste protection sig så tillförse; så har jemwäl å min sida, iag i början och innan afskedet expedierat blef, under förtrolig discourse med herr Geheimerådet Grefwe von Osten och flere, såsom för enskylt del, sökt föreställa ett och annat, hwad af de uti herr Professors förmohn talande considerationer kunnat anföras, hwaruppå mig till swar åtskilliga försäkringar blifvit lemnade, det hwad herr Professorn nu wederfarits på intet sätt borde anses såsom någon wärkan och påföljd af den nåd Eders Kongl. Maj:t medelst Wasa Ordnens tilldelande eller i annan måtto honom kunnat täckas utse, men att fast mera dess ovänners bearbetande efter någon inom Academie Ledamöterne sjelfva uppkommen jalousie och twedrägt dertill såsom förnämligaste orsak borde räknas.

En wärkan af såväl denna min åtgärd som herr Professorns egna bemödanden har wäl kunnat wara den genast accorderade dispense ifrån den Schleswigska resan, samt att ej eljest annan olägenhet, efter hwad någon anledning i början gafs att befara, herr Prof. tillskyndadts, man då icke desto mindre dess afsked deruppå följdt, med den tilläggning såsom i underdånighet för-

mält är, begifwande utur landet inom en wiss förelagd kort tid; ty kan allt sådant wid jämförande af förutgångna omständigheter ej annorlunda än såsom en disgrace anses för herr Prof. desto mera utmärkt och oförwäntad efter en 30 åhrs tjenstetid och de herstedes genom flere förmohnliga inrättningar wärkeligen inlagde förtienster.[1]

— — — — — — — — — — — — — — —

Konung Gustaf III, hvars sympatier för Danmark icke voro vidare varma vid denna tidpunkt, besvarar genom sin kanslipresident Ulr. Scheffer Sprengportens skrifvelse med följande väl tillspetsade rader:

»Det besynnerliga förfarande, som öfwergått Directeuren af danska Målare Academien Herr Pilo har förekommit Hans Kongl. Maj:t ganska ofrynteligt å danska hofwets sida och det så mycket mera som orsaken dertill är tagen af en nåd, som Kongl. Maj:t har låtit vederfaras denne Directeur. Det är wäl ej Kongl. Maj:ts wilja att deröfwer låta giöra några formeliga föreställningar vid det danska hofwet, hwarken sakens natur eller det ringa wärde Pilo sjelf torde sätta på denna iråkade disgrace tyckes sådant tillåta. Men så kunde Herr Baron om Envoyéen dock lika som af sig sjelf låta förstå det denna händelse ej warit Kongl. Maj:t angenäm att förnimma och att den Wrede, som blifwit utöfvad emot Herr Pilo utmärker ett mindre slags begrep hos danska hofvet om den aktning, som hof och nationer plega hafwa det ena mot det andra. I öfrigt kan Herr Baron försäkra Directeuren Pilo derom, det han skall i Hans Kongl. Maj:ts stater finna en säker azile och all den beredvillighet, som honom tillskyndas kan.[2]

Trots den förklaring, som baron Sprengporten framfört från grefwe Osten, synes konungen behagat vidhålla, att utvisningsordern måste betraktas såsom en konsekvens af eden vid Wasaordens emottagande. Häruti hade han onekligen äfven rätt, ty såsom händelserna utvecklat sig, den ena ur den andra, kunde och måste de juridiskt ledas tillbaka mot arfprinsens första befallning angående utlevering af edsformuläret. Någon annan giltig orsak till att Pilo helt brådstörtadt beordrades att lämna landet har aldrig officiellt angifvits. Sannolikt glunkades härom man och man emellan så mycket mera, ty ingen kunde väl då lika litet som nu fullt tro på, att en liten oskyldig ordens-

[1] R.-A.
[2] R.-A.

dekoration kunde draga med sig så stora verkningar. Tant de bruit pour une omelette! Hade blott några flera anteckningar ur tidens cronique intime bevarats åt eftervärlden, skulle vi sannolikt kunna ernå kunskap om pudelns värkliga kärna; tillsvidare få vi nöja oss med några förmodanden, grundade på yttranden i Pilos privatbref och ambassadörens skrifvelser, som dock lämna oss en och annan blick bakom den officiella sekretessens förhänge.

Baron Sprengporten har ytterligare efter det han erhållit kanslipresidentens bref talat med grefve von Osten angående »det besynnerliga förfarande, som öfwergått Directeuren Pilo» och låtit honom förstå, att det icke varit Sveriges konung angenämt att förnimma. Han fortsätter i brefvet: Herr Grefve Osten, som såväl wid detta som flera tillfällen gifwit mig tillkänna, huru okärt det som förlupit med bemelte Directeur warit honom, lade denna gången ännu det dertill, att jag kunde wara försäkrad, att hwarken han eller någon af ministèren här uti hade minsta dehl, utan att sådant borde tillskrifvas någon af det mindre folcket, som hölle sig bakom och ej wille synas, hwilka nyttiat det fria tillträde de förskaffat sig wid hofwet för att störta Directeuren Pilo och att få honom på sidan.

Af detta såväl som den synnerliga distinktion hwarmed bemelte Directeur wid afskiedstagande wid hofwet blifwit bemött, såsom ock att man pro forma gifwit en annan målare wid namn Jul på lika sätt befallning att inom 24 timmar begifva sig till Schleswig, synes klarligen, att man härmed velat förekomma det den tanken ej måtte fattas öfver hvad som öfvergått Directeuren Pilo, som egde det någon gemenskap med den nåd Eders Kongl. Maj:t låtit wederfaras bemelte Directeur medelst tilläggande af dess höga Wasa Orden.[1]

Detta yttrande om »någon af det mindre folcket» såsom orsak till Pilos störtande, kan lämpligen sammanställas med några rader ur ett bref af honom själf, skrifvet till baron Sprengporten den 18 februari 1773, vid en tidpunkt då han var ifrigt upptagen med att arbeta på att få återvända till Köpenhamn. Han omtalar, att han varit inbjuden till soupé hos danske ambassadören i Stockholm, baron Gyldencrone, och för honom förklarat, »att ehuru han på ett svårt sätt är blifwitt hanteret, wilket» han »dock ingalunda tilskrifwer hofwet, men en hoper

[1] R.-A.

slödder af dumma tiensteandar, såsom Guldberg, en Als, en Schumacher och dylika, så dåck är» han »nöijd att gå tillbakars med den Reservation att til Honeur och intresse intet blifwa lidande.»[1]

De tre namngifna personerna skulle alltså enligt Pilos mening varit den hufvudsakliga orsaken till hans störtande. Guldberg och Schumacher voro båda intimt bundna vid hofvet, Guldberg såsom arfprinsens kabinettssekreterare och conferentsrådet Schumacher såsom konungens sekreterare, den där bl. a. kontrasignerat Pilos afskedsorder, och kunna båda utan tvifvel betraktas såsom trogna språkrör för regeringens önskningar samt å andra sidan såsom inspirationskällor för en god del af hofvets åtgöranden. Speciellt gäller detta om Guldberg, som, oaktadt han varit med om Struensees störtande och införandet af den udvidgade statsrådsmyndigheten (13 febr. 1772) inom kort tillskansade sig en ställning fullkomligt motsvarande den Struensee intagit. Revolutionen hade icke afskaffat de af Struensee missbrukade »kabinettsorderna», genom hvilka regeringen kunde ställa sig i direkt förbindelse — på sidan om statsrådet — med de olika kollegierna eller styrelsevärken, och härigenom bereddes Guldberg såsom enkedronningens och arfprinsens förtrogne ett utmärkt tillfälle att påverka de politiska händelsernas gång. Hofvet uppträdde ofta gent emot statsrådet som en slags rivaliserande makt. Dessutom var Guldberg personligen den envåldiga konungamaktens svurne man, och enkedronningen jämte son var för honom envåldsmaktens naturliga bärare under konungens sinnessvaghetstillstånd. Det var icke lätt att sauvera sig, om man räknade honom bland sina ovänner.

Huruvida Guldberg, den sedligt stränge moralikern och teologen, hyste personlig ovilja mot Pilo, som torde utmärkt sig genom allt utom stränga sedlighetsbegrepp, — en gengångare från Fredrik V:s cyniska dryckeshof — veta vi icke med säkerhet, men det förefaller ej osannolikt. Att Guldberg emellertid därjämte arbetade på Pilos fall såsom ett redskap för arfprinsen, synes utom allt tvifvel. Arfprins Fredrik hade nämligen sina skäl till missbelåtenhet med akademiens direktör framför allt på grund däraf, att denne försummat att hälsa honom med välkomsttal — såsom bruket fordrade — då han första gången inträdde i akademiens församling (29 febr. 1772) i egenskap af dess höge

[1] Öfverkammarherre Celsings arkiv.

beskyddare och praeses. En försummelse som icke berodde på oförmåga, ty Pilo hade vid ett föregående tillfälle, då Fredrik V första gången besökte akademien, — långt innan Pilo var direktör — ådagalagt, att han var en utmärkt orator. Jag är frestad att i enlighet med J. M. Thiele[1] tro, att Pilo redan nu ådrog sig den onåd, som skulle störta honom innan årets slut. De uppvaktningar, han under våren ser sig nödsakad att göra hos hofvet för att försöka alla möjligheter till förbättrande af akademiens svåra ekonomiska ställning, blifva fullkomligt resultatlösa; direktörens prestige har synbarligen sjunkit mycket lågt.

Hvilken roll Peder Als, Pilos f. d. elev och numera professor vid akademien, spelat i detta tämligen snöpliga intrigstycke är svårt att närmare bestämma, men sannolikt har afundsjuka varit hans egentliga driffjäder. Han var den första mera betydande danska målare på 1700-talet, som fick tillfälle att studera utomlands och efter hemkomsten vann namn och anseende som skicklig porträttör. Pilos något öfverlägsna väsen och lättköpta framgång hade kanske retat honom mången gång, och då han nu märkte, att vindarna efter Struensees fall började blåsa från annat håll än under Fredrik V:s och tyskeriets dagar, gjorde han nog sitt till för att undantränga den utländska direktören, möjligen i förhoppningen att själf blifva hans efterträdare. Hans kamrat skulptören Johannes Widewelt gjorde honom emellertid direktörsplatsen stridig.

I och för sig synes mig det förhållandet, att de nationellt danska elementen inom målareakademien började resa på hufvudet och arbeta på befrielse från det utländska regemente, som ända från dess stiftande varit rådande där, både förklarligt och berättigadt, men sättet hvarpå man gjorde sig af med Pilo och senare den f. d. direktören Saly är onekligen mindre tilltalande. Någon tacksamhetsskyldighet eller hänsynsfullhet mot män, som inlagt så stora förtjänster för konstutvecklingen i landet som Saly och Pilo, kände synbarligen icke herrar Als, Widewelt & consortes, och de arbetade med så mycket större djärfhet och bättre framgång på sina planer, då de understöddes af en Guldberg och en Schumacher — båda hedersledamöter af akademien — samt af hela det inom alla samhällslager rådande betraktelsesättet. Säkerligen hade det sin stora betydelse äfven för dessa icke direkt politiska frågors utveckling, att nationalitetskänslan

[1] Jfr J. M. Thiele: Kunst-Akademiet og Hästestatuen paa Amalienborg. Kbhvn 1860.

just vid denna tid väcktes till så starkt lif öfver hela landet. Man kände det som en svår kränkning gent emot nationen, att — såsom fallet varit under Struensees tid — dörrarna slogos upp på vid gafvel för alla lyxsökande främlingar, medan landets egna söner endast i undantagsfall vunno inträde i de högre ämbetsvärken. En nästan förbittrad reaktion mot denna utländska ämbetsmannainvasion uppstod såväl inom aristokratien som hos borgerskapet, en rörelse, som erhöll sitt högsta uttryck i lagen om »infödsretten», (15 jan. 1776) enligt hvilken endast personer födda inom landet kunde erhålla statsämbeten. Det var icke blott inom akademien som utlänningarne »undanpetades», äfven män i mera framstående ämbetställningar sågo sig den gången tvungna att taga sin Matts ur skolan.

Det har äfven uppgifvits (af Thure Wennberg samt i Biografiskt lexikon), att Pilo skulle ådragit sig inflytelserika personers ovilja genom att med stor ifver motarbeta ett försök af Köpenhamns kommendant att vinna Charlottenborg, akademiens lokal, till kommendantsresidens.[1] Uppgiften bekräftas icke af något yttrande i Pilos bref, där frågan afhandlas, men har sin betydelse åtminstone såsom ett uttryck för de rykten, som i Stockholm voro i omlopp angående orsaken till Pilos utvisning.

Naturligtvis kunde en sak sådan som denna icke falla i glömska strax efter det de yttre händelserna voro utagerade. För Pilo personligen hade den ju haft vidtgående verkningar, den medförde en fullkomlig omkastning af alla hans lefnadsförhållanden, han fick utan betänkande utbyta sin fördelaktiga ställning i Danmark mot ett tämligen landstrykarartadt lif i Sverige; det är då knappast att undra öfver, att hans tankar under flera år ständigt kretsa kring dessa fatala händelser. Ju mer han tänker därpå, ju oftare han talar därom med andra eller berättar det timade i bref till sina vänner, desto klarare synes det blifva för honom, att han fått lida fullkomligt oförskylldt, att anledningen endast varit afundsjuka och småsinthet. Men ju längre tiden lider, desto dystrare blifva äfven hans framtidsutsikter, desto djupare misantropien och knarrigare tonen i hans utgjutelser.

Flera energiska försök gjordes att åt Pilo återvinna hvad han förlorat i Danmark. Dels är det Pilo själf, som skrifver till svenska ambassadören i Köpenhamn och ber honom arbeta på

[1] Kommendant i Köpenhamn var vid ifrågavarande tidpunkt general Eickstedt, en synnerligen grof herre, som spelat en viss roll vid Struenses störtande.

dessa planers genomförande, eller talar han med danska ambassadören i Stockholm, hvilket denne sedan inrapporterat till sin regering,[1] dels är det Pilos beskyddare Carl Fredrik Scheffer, som vänder sig till den gamle inflytelserike statsmannen Schack-Ratlou för att genom honom återvinna åt sin skyddsling det förlorade paradiset. Här är dock icke platsen att ingå på närmare redogörelse för detta efterspel. Jag vill endast citera ett bref från Pilo till baron Sprengporten (af 31 dec. 1772), som kastar ett skarpt ljus öfver de förhållanden, i hvilka Pilo lefde strax efter sin hemkomst, och hans bedröfliga sinnesstämning vid denna tid. Han skrifver:

Jag är entelig kommit till Stockholm d. 22 sist ledne månat; iag hade den nåden til att blifwa den 26 presenterat för Hans Kongeliga Höghet Prins Carl, och den 27 hos Hennes Mayestet Dronningen; iag har en gång ätit hos Gyldencrone, förrästen är min occupation stryka gatorna ikring staden och så mycket iag ännu af alla omständigheter kan merka lärer det för mig wara swårt att optinera något sådant engagement som iag kan blifwa tient med såsom hälst her finnes folk utij min mettié, wars talent ike bör klandras och som äro nästan utan all Practique, så att för mig herstädes att begynna at slå up min Crambod wore så mycket som en premiditeratt total Banquerott, och så mycket mer som her är en terribele Dyrhed och mangel på penningar tilika; men öfver alt som iag ännu icke har träffatt Hans Maystet, så kan iag derom intet sega, som iag tror att så wäl utij så små saker som de långt wigtigere han och följer sina egna tankar.

Det har iag redan merkt, att det lärer ej wara någon idé på bannen att wända saken därhän att iag skall blifwa tilbaka kallat och Restituerat nu, ehuru derom ingenting kan segas innan Kungen är her, så dock har iag funnit för nödigt, att i fall dett är hans Mayestets tankar, att lemna herr Generalen någon underrättelse derom, om då best lärer kunna se möyeligheten deraf. Står det så, lerer efter alla omständigheter det blifwa med Gyldencrone här afgjort; emellertijd utbeder iag mig högwälborne her Barons och Generalens tankar deröfwer.[2] — — — —
— — — — — — — — — — — — — — —

Ödmjukaste tienare
Pilo.

---

[1] Bref i danska utrikesministeriets arkiv.
[2] Öfverkammarherre Celsings arkiv.

Ätten Boga

meddel. af

Wilh. Planting-Gyllenbåga.

Ibland revisionsakter 1646—47 i Riksarkivet finnes en rättegång mellan Lydick Mattsons (Grönfelt) arfvingar och Joen Plantings. I densamma förekommer en till hofrätten inlemnad »slägtlinie» öfver ätten Boga, hvilken kompletterar och delvis rättar förut lemnade uppgifter om denna ätt, och hvilken lagts till grund för nedan stående genealogi.

Lars. Lefde i Finland i slutet af 1400-talet.
Son:
Jon Larsson. Gift med **Agneta Torstensdotter (Ram eller Gripsfot n:r 155 †)** dotter af Torsten Salmonsson till Torlax och Brita Johansdotter (Fleming n:r 4) i hennes 2. gifte. Hon hade förut varit gift med Måns Nilsson och af honom i morgongåfva fått Ranioki i Virmo och Kimokallio i Vemo socken. Agneta Torstensdotter anklagades 1553 för att hafva genom en »trollkona» förgiftat Måns Ifvarsson. Det bevisades emellertid sedan, att hon var oskyldig, i det att trollkonan, som satt fängslad på Åbo slott, strax före sin död bekände, att hon ej stått i något som helst förhållande till Agneta. Fru Brita framlefde sina sista dagar i Reval och var sannolikt försummad af sina barn utom af Agneta, hvarför hon i ett gåfvobref af 1566 $^{25}/_{7}$ tillerkände henne Ranioki och Kimokallio, enär hon »altid Elsked, hörigh och Lydick waredt haffwer». Godsen voro dock sedan 1565 belånade och kunde ej af fru Brita igenlösas. Detta gjordes först efter hennes död omkr. 1571 af hennes son den mäktige och rike Lasse Torstensson (Ram eller Gripsfot) till Brötorp, hvilken dock sedan synes hafva afstått dem till systern Agneta. Utom dessa bägge gårdar ägde hon äfven Jackarby i Borgå socken.

Söner:
Johan Jonsson (Tab. 2).
Salomon Jonsson (Tab. 3).

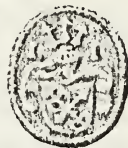
Tab. 2.

Johan Jonsson (son af Jon Larsson. Tab. 1) till Suckis i Nousis socken. Knekthöfvidsman. Ärfde efter modern Ranioki och Kimokallio. Inlöste Värensu i Janakala socken af borgmästaren i Åbo Knut Kappe. Han klagade 1578 tillika med sin kusin Elin Persdotters (Fleming)[1] man, dåvarande »scholemestaren i Åbo» sedermera bisko-

---

[1] Dotter till Per Eriksson (Fleming) och Margareta Torstensdotter (Ram eller Gripsfot).

pen i Reval Kristian Mikelsson (Agricola, sköldemärke 1584 $^{12}/_{5}$) öfver, att hans morbröder Lasse Torstensson till Brötorp och Ifvar Torstensson till Torlax ensamma ville bemäktiga sig alla godsen efter sin aflidne broder Måns Torstensson till Haga. Detta ledde till, att Agricola fick några gods af dem, som Ifvar tagit på sin lott, men Johan Jonsson, hvilken då skulle ut »på togh emoot Ryssen» blef deremot utan. För att nu söka få behålla godsen fann Lasse Torstensson på att 1582 testamentera dem till konung Johan III. Han ville dock ej mottaga gåfvan, hvilket framgår af ett bref från honom till Johan Jonsson af samma år. Den 9. maj 1584 tillsade konungen honom frälse och gaf honom hans moders gods under adelig frihet. Någon tid derefter utfärdades sköldebrefvet för honom. I detsamma omnämndes äfven hans rätt till arf efter modern, och att konungen ej antog Lasse Torstenssons gåfva. Han blef emellertid redan 1589 »slagen aff een hoop skelmar» och kom aldrig i åtnjutande af godsen. Han var gift med **Hebbla Johansdotter (Stålarm n:r 31 †)** i hennes 1. gifte, dotter till Johan Olofsson (Stålarm) till Drägsby och Ragnhild Persdotter (Ollon eller Ollongren) till Pepot. Hebbla Stålarm fick emellertid

Lars

Jon Larsson

gift med ***Agneta Torstensdotter (Ram eller Gripsfot)*** till Jackarby, Ranioki och Kimokallio.

Johan Jonsson (*Boga*) till Suckis. Sköldemärke 1584 $^{9}/_{5}$ Gift med *Hebbla Johansdotter* (*Stålarm*) i hennes 1. gifte. Omgift med Lars Jonsson i Enögla.	*Salomon Jonsson* (*Boga, tre liggande bågar*) till Jackarby. Sköldemärke 1594 $^{12}/_{7}$. Gift 1. ggn med *N. N. Månsdotter* till Askais från Haiko; 2. ggn med hvilken är ej kändt. Hustrun hade barn i ett föregående gifte och besutto de Jackarby efter honom.

Barn till Johan Jonsson:

Erik Johansson (*Boga*) till Suckis. Död barnlös omkring 1619.	*Anna Johansdotter* (*Boga*). Gift med *Joen Planting d. y.* till Hindrabööl. Sköldemärke 1637 $^{24}/_{6}$.	*Cecilia Johansdotter* (*Boga*) till Suckis. Gift med *Gustaf Olofsson* (*Stjernkors*) till Sjusholm.
	Erik, Klas, Gustaf, Jonas Planting-Gyllenboga.	*Hebbla Olofsdotter* (*Stjernkors*). Gift med *Lars Hansson* (*Jägerhorn*) till Storby, Storgården och Suckis.

Barn till Salomon Jonsson:

1. *Son.* Död ung, och ärfdes af fadern och systern.	1. *Elin Salomonsdotter* (*Boga*). Gift med välb. *Edvard Jonsson.* Skild från honom och lemnade sin egendom i arf till sin fränka fru Hebbla Grönfelt född Ollonqvist till Stenkulla.

1591 godsen Tursumpere i Virmo och Sittelax i Sagu socken i gåfva af Lasse Torstensson, sannolikt såsom ett vederlag för den orätt, som vederfarits hennes man. Hon gifte sedan om sig med Lars Jonsson[1] i Enögla i Vårfrukyrka socken vid Enköping i hans 2. gifte.

Barn:

Erik Johansson (**Boga**) till Suckis och Kaisela i Nousis socken. Åt honom och Reinhullt Johansson uppdrogs 1607 $^{10}/_{9}$ befallningen »utöfwer Westersiöfjorderne». S. å. $^{11}/_{9}$ fick han fullmakt att sätta gränsskilnaden »allt ifrå Westerhafvet och op till Åmunnen i Enarträsk», och skulle han icke »tillstädia Rydzen att taga skatt lengre än thill then åå, som löper uthj Enarträsk». Den 10. november 1610 utfärdade konung Karl IX ett bref af innehåll att ». . . för hull och trogen tjenst, som oss denne vår trotjenare och Befallningsman utöfver Torneå och Kemi Lappmarker oss elskelig, ädle och välbördig Erik Johansson härtill gjort», så erhöll han för evärldeliga tider halfva Suckis, som Thomas Aborrnät eljest fått bref på, till den halfva, han förut innehaft. Tillika skänktes honom för evärldeliga tider fyra gårdar i Kaisela by af Nousis socken samt »på behaglig tid» fyra gårdar i Tersalo by Töfsala socken. Hela denna förläning tilldelades honom under frälse frihet. På Suckis gods fick han 1613 $^{21}/_{11}$ stadfästelse af konung Gustaf II Adolf. Enligt ett vittnesbref af den ryktbare krigsöfversten Arfvid Eriksson (Stålarm) fick han svenskt sköldemärke i Åbo och tyskt i Narva. 1613 var han »med schwår siukdom beladh» och »bleff dödh i Narffven» sannolikt omkr. 1619. Han efterlemnade inga barn, utan slöt sin ätt.

Anna Johansdotter (**Boga**). Hon gifte sig 1602 med **Joen Planting d. y.**, hvilken då flyttade öfver från Sverige till Finland, der han köpte Hindrabööl i Pyttis socken. Han kallas i k. br. af 1604 $^{27}/_{1}$ »qvartermestere under Adels Phanan i Finland» och fick tillika med sin hustru lifstidsförläning på »Hindra-

[1] *Jon*

Lars Jonsson. Gift 1. ggn, med hvilken är ej kändt. Hon ägde frälsegods; 2. ggn med *Hebbla Johansdotter* (*Stålarm*) i hennes 2. gifte.

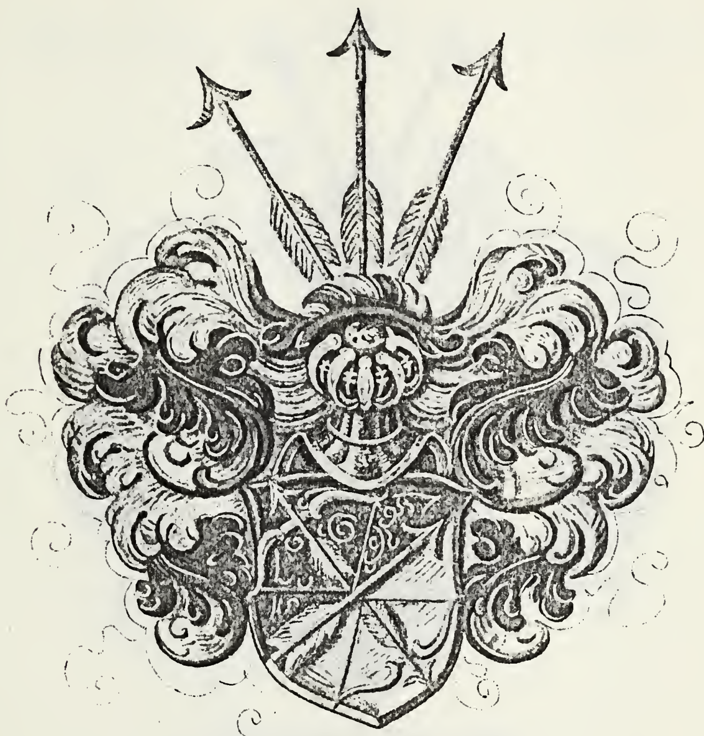
1. *Barn* dogo före fadern och ärfdes af honom.

2. *Jon Larsson* † barnlös före 1616. Efter honom ärfde Anna Johansdotters (Boga) man, Joen Planting d. y. två gods.

Peder Jonsson

Jon Pedersson.

bole 4 skatter, Swidieby 1 $^{1}/_{2}$ skatt, Skrijtskogh 1 $^{1}/_{2}$ skatt, Odensiö och Elemu i Poio sochn och Skerieboll». Efter åtskilliga rättegångar med hustruns anhöriga och målsmän Stålarmarna fick han 1605 Wärensu, 1614 Ranioki och 1619 Tursumpere. Förut hade han fått Askais i Lemo, Sittelax i Sagu och Kimokallio i Vemo socknar. 1616 $^{15}/_{9}$ ärfde han Järstenatorpen och en utjord Tibble i Enköpingstrakten efter hustruns stjufbroder Jon Larsson. Omkr. 1622 ägde han dessutom Åby i Öfver Grans socken, hvilket på 1630-talet bortbyttes till fältmarskalken Thott mot Wia och Ekla i samma socken. Omkr.

Johan Jonssons (Boga) vapen, upptaget af Joen Planting d. y.

1610 hade Joen Planting gått öfver till Uplands ryttare och i början af 1620-talet till flottan, der han 1625 var skeppskapten. 1637 $^{24}/_{6}$ upphöjdes han i svenskt adelsstånd med bibehållande af namnet och tog 1640 introduktion å riddarhuset under n:r 263.

På grund af svågern Erik Johanssons (Boga) användning i olika uppdrag och till följd häraf ovaraktiga bostad förvarades Johan Jonssons (Boga) sköldebref af Joen Planting. Men när han började föra rättegång med hustruns anförvandter om hennes arfvegods, tog krigsöfversten Arvid Eriksson (Stålarm) sin tillflykt till list. Han var näm-

ligen broder till och målsman för Lasse Torstenssons enka, Elin Eriksdotter (Stålarm) och hoppades åt henne och sig själf kunna bevara en del af Lasse Torstenssons gods, hvilka eljest rätteligen skulle såsom arf tillfalla systersonen Johan Jonssons (Boga) efterkommande. Han intalade derför Erik Johansson (Boga) att begära sköldebrefvet af Joen Planting och lemna det åt honom i förvar. Så skedde äfven. Men sedan släppte han det ej ur sina händer, utan sökte drifva saken derhän, att Johan Jonssons (Boga) ättlingar icke skulle vara berättigade till något arf, enär de ej voro af adel. Detta anslag tillintetgjordes emeller-

Salomon Jonssons (Boga) vapen.[1]

tid, enär det fans en bestyrkt kopia af sköldebrefvet, hvilken senare företeddes i hofrätten af Stålarms brorson Johan Axelsson.

Då emellertid Erik Johansson (Boga) dog utan afkomlingar, upptog Joen Planting, hvilken förut fört mandatfrälsemännens vapen, vid bekräftelsen på adelskapet, Johan Jonssons (Boga) vapen, och hans barn antogo äfven Boganamnet, hvilket dock efter tidens sed ändrades till *Gyllenboga*.

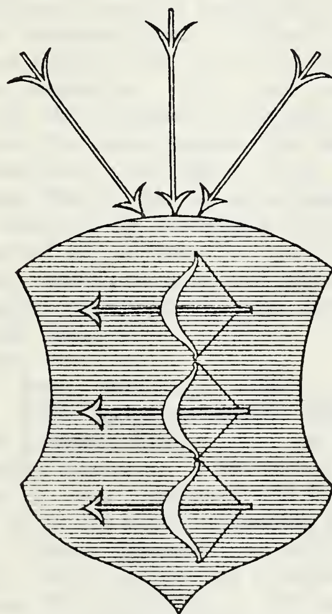
---

[1] Ur samlingen Genealogica å Riksarkivet, Svenska adliga vapen, II. 16. a.

Cecilia Johansdotter (**Boga**). Ärfde Suckis efter brodern. Gift med **Olof Gustafsson** (**Stjernkors n:r 39** †) till Sjusholm. Han undertecknade Åbo försäkran 1612, men kunde hvarken skrifva eller läsa. Död 1622 $^{27}/_{11}$. Hans vapen uppsattes i Töfsala kyrka, till hvilken hans enka 1625 gjorde en föräring. De hade en dotter **Hebbla Olofsdotter** (**Stjernkors**), som blef gift med **Lars Hansson** (**Jägerhorn n:r 226**) till Storby och Storgården. Han ärfde äfven och skref sig till Suckis.

Tab. 3.

Salomon Jonsson (son af Jon Larsson. Tab. 1) till Jackarby. För honom utfärdade konung Sigismund under sin vistelse i Sverige

Vapen i Borgå kyrka.[1]

1594 $^{12}/_{7}$ sköldebref. Beståndsdelarna i det för honom utfärdade vapnet voro, som synes, desamma, som i broderns, ehuru något olika anordnade. På grund af att bågarna äro liggande, har han äfven kallats »tre liggande bågar», och i det vapen, som uppsattes öfver honom i Borgå kyrka, voro bågarna också till antalet tre. Han var fogde i Borgå län 1604, men ej längre 1606. Ägde 1612 ett hemman i Svartså och två i Hindehår. Var slottslofven i Viborg, då han 1613 $^{10}/_{8}$

[1] Ur »Afbildningar af vapensköldar, fordom uppsatta i Finlands kyrkor». Efter en gammal handteckning i tryck utgifna af R. Hausen.

erhöll frihet på Jackarby. Kallas underståthållare i Viborg i konung Gustaf II Adolfs bref af 1614 $^{3}/_{6}$ af innehåll, »att han de skatter i Borgå socken Jackarby benämnd, och den halfva skatt i Åminsby, som honom arftligen tillkommer — — — — frij och quit till ewärdliga egor under adelig frihet njuta, bruka och behålla skall alldeles lika som frälse». S. å. var han befälhafvare öfver en här i Finland. Efter den förstöring, som Borgå kyrka 1590 undergick visade sig adeln frikostig vid kyrkans återupprättande. Salomon Jonsson skänkte då kyrkan klocka och kalk. Han afled sannolikt omkr. 1615. Den 25. juni 1621 utfärdade konung Gustaf II Adolf ett bref till dåvarande ståthållaren på Åbo slott samt öfver Åbo, Tavastehus, Borgå och Raseborgs län friherre Karl Oxenstierna lydande, »att som framl. Salomon Jönsson uti Finland haft några års Elfsborgs lösen om händer, och derför ingen fullkomlig räkenskap gjord är, så skall någon af hans arfvingar till Stockholm, som gör besked för hans handlingar; varnandes dem att så framt annorlunda sker, vi blifva förorsakade att låta vederkänna hans gods, som han haft efter sig, och arfvingarna skola derutöfver svara till all skada af dröjsmålet. Gift 1. ggn med **N. N. Månsdotter** till Askais, dotter af Måns Larsson till Haiko i Borgå socken och Cecilia Henriksdotter. Salomon Jonsson gaf sin hustru Jackarby i morgongåfva, ehuru han blott egde hälften deraf, enär broderns hustru, Hebbla Johansdotter (Boga) född Stålarm, hade den andra hälften efter sin man. Hon besvärade sig visserligen häröfver, men först efter hennes död lyckades det hennes barn att 1614 $^{12}/_{3}$ af Salomon Jonsson få Askais i vederlag härför; 2. ggn med hvilken är ej kändt. Denna hans hustru hade barn i ett föregående gifte och besatt tillika med dem Jackarby efter hans död.

Barn:

1. **Son.** Död ung. Ärfdes af fadern och systern.

1. **Elin Salomonsdotter (Boga).** Hon blef gift med välb. **Edvard Jonsson,** hvilken 1640 var öfverstelöjtnant vid öfverste Lydert Hinderssons regemente. Från honom blef hon skild såväl i »Consistorio ecclesiastico» som i hofrätten och hos Kongl. Maj:t. Hon begaf sig då till sin fränka fru Hebbla Ollonqvist (Ollongren?), hvilken var enka efter Lydick Mattson (Grönfelt n:r 219 †) till Stenkulla, som varit hennes målsman. Här upptogs hon i hennes hus och gjorde henne och hennes barn till sina arfvingar. På 1640-talet väckte dessa makars son kapten Kristian Grönfelt en rättegång mot Joen Plantings barn angående Askais, hvilket sades »af missförstånd» hafva kommit i deras händer, enär Salomon Jonsson ej skulle kunnat gifva bort det till sin broder Johan Jonsson, då det var hans hustrus gods[1]. Men som det då för-

[1] ***Lars*** till Haiko
g. m. ***Bengta Hansdotter*** som var gift 2 ggr.

Måns Larsson till Haiko
g. m. *Cecilia Henriksdotter.*

Nils Månsson.	*Ebba Månsdotter* g. m. *Peter Ollongren* till Haiko.	*N. N. Månsdotter* till Askais g. m. *Salomon Jonsson* (*Boga*) i hans 1. gifte.
Nils Ollongren till Haiko g. m. *Hebbla Månsdotter* (*Stjernkors*).	? *Hebbla Ollongren* (*Ollonqvist*) g. m. *Lydick Mattson* (*Grönfelt*) till Stenkulla.	*Elin Salomonsdotter* (*Boga*) g. m. *Edvard Jonsson.*

klarades, att han lika litet kunnat skänka sin hustru broderns halfva andel i Jackarby, så blef slutet att Askais förklarades med full rätt hafva kommit till Plantingarna.

Källor: *Lagus*, Undersökningar om finska adelns gods och ätter, *Riksarkivet*, Libri causarum 1618 n:r 18 och 1619 n:r 26, revisionsakter 1646—47 Grönfeltarnas rättegång med Plantingarna.

Familjporträtt.

Till Personhistorisk Tidskrift har fogats ej få af enskilda meddelare bekostade afbildningar af s. k. familjporträtt, hvilket förfarande rönt mycket erkännande, men då det kan vara af personhistoriskt intresse att ega kännedom om tillvaron af dylika porträtt, äfven om afbildningar af dessa icke lemnas, torde red., i den mån utrymmet medgifver, finna skäligt att, om ock villkorligt, i tidskriften upptaga meddelanden af detta slag.

Början göres med uppgifter angående porträtt af personer tillhörande den släkt Pettersson, för hvilken redogöres af Örnberg i Svenska Ättartal 5, sid. 387—390.

I. *Kristian Pettersson* (son af borgmästaren i Halmstad, Petter Kristiansson), f. 1692, † 1758 som postdirektör i Göteborg.
1. *Porträtt måladt af J. H. Scheffel 1757.* 79×65.

II. *Anna Elisabeth Lander*, f. 1693, † 1769, gift 1718 med I.
2. *Porträtt måladt af J. H. Scheffel.* 79×65.

Angående dessa makar och deras barn hänvisas till Postmästare i Sverige och Finland, af Otto Kugelberg, Sthlm 1894—[98].

III. *Daniel Pettersson* (son af I och II), f. 1720, † 1802 såsom f. d. borgmästare i Göteborg med kommerseråds titel. Om denne i nämnde stads häfder framstående, högst ansedde man meddelas upplysningar i den minnesskrift, som utgafs 1878 med anledning deraf att Göteborgs kongl. Vetenskaps- och Vitterhets-Samhälle s. å. firade sin sekularfest [1]. Efter att hafva som notarie tjenstgjort hos magistraten, blef han 1746 rådman och erhöll 1765 fullmakt att vara politieborgmästare, från hvilken tjenst han 1796 tog afsked och då(?) erhöll titel af kommerseråd. Hans minne är befäst i Göteborg i och genom Sahlgrenska

---

[1] I denna minnesskrift uppgifves P. vara född 1721.

sjukhuset, hvars upprättande han föreslog, såsom svar på en prisfråga huru man borde använda de 150,000 dlr smt, som kommerserådet Sahlgren testamenterat »till någon nyttig och beständig inrättning» i staden. Priset 1,000 dlr smt tillföll P. [1] Han medverkade kraftigt till åstadkommande af en vattenledning. Han var vitterhetsidkare och skref ofta tillfällighetsvers, utgaf 1787 ett större »Skaldeqväde öfver Nya Elfsborgs befrielse från danska belägringen 1719» och hade tidigare utfört öfversättningar från Horatius, hvilka äro införda i Handlingar utgifna af ofvan nämnda kungliga »samhälle», hvars första ledamöter han tillhörde och hvars ordförande han var 1797. I finanspolemiken emellan Thorild och dennes motparter deltog P. (anon.) med »En historia i anledning af det utkomna nödvändiga i financen».

3. *Porträtt måladt af J. H. Scheffel.* 78 × 63.

IV. *Kristina Charlotta Schmeer*, f. 1735, † 1784, gift 1760 med III.

4. *Porträtt måladt af Olof Arenius.* 75 × 61.

V. *Abraham Pettersson* (son af I och II) f. 1724, † 1763, som teol. doktor, kongl. hofpredikant samt kyrkoherde i Riddarholmens och Bromma församlingar. Angående denne, som andlig vältalare berömde och som »kyrkans prydnad» betecknade predikant, hvars predikningar utgifvits i flera upplagor och hvars nattvardsskrifter ännu på 1800-talet delvis blifvit omtryckta, hänvisas till Westén, Hofclereciets historia III: 258 o. f., samt till Biografiskt lexikon och andra biografiska arbeten.

5. *Porträtt enl. uppgift måladt af Lorentz Pasch d. ä.* 79 × 64.

Det är icke efter denna målning som J. Gillberg 1764 graverat ett porträtt af P., och således måtte ännu ett måladt porträtt af honom finnas.

VI. *Ulrika Elisabet (von) Hauswolff*, f. 1728, † 1793, gift 1:o 1752 med V; 2:o 1768 med kongl. hofpredikanten, kyrkoherden i Karlshamn och Asarum, dr Johan Kristofer Stricker, f. 1726, † 1792.

Då det senare äktenskapet ingicks utgaf lektor J. Stagnell en lyckönskningsskrift, som innehöll politiska hänsyftningar och derför väckte sådant uppseende att den måste omtryckas, samt framkallade flere följdskrifter, hvilka uppräknas af Westén, i hans ofvan nämnda arbete III: 360 o. f. Se Lärda tidningar 1769, s. 127, och Löfgrens Clerus Calmariensis, s. 84, samt ointroducerade adelns ättartaflor s. 117. Detta giftermål har genom Stagnell fått en bestående ryktbarhet.

6. *Porträtt måladt af J. H. Scheffel.* 78 × 64.

VII. *Hans Edvard Pettersson* (son af V och VI), f. 1756 i Stockholm, † 1822 i Göteborg. Student i Upsala 1774, undergick han der juridisk examen och tjenstgjorde i embetsverk i hufvudstaden samt hos landtdomare, föranleddes af farbrodern,

---

[1] Se Minnestal vid firandet af Sahlgrenska sjukhusets hundraåriga tillvaro, 1882, af dr C. Forssenius, tr. 1888.

borgmästaren Dan. P. i Göteborg, att taga tjenst derstädes, blef 1784 rådman, erhöll 1812 assessors titel och blef 1816 R. W. O. Han var medlem af Göteborgs kongl. Vet.- och Vitt.-Samhälle och dettas ordförande 1817. Se ofvan åberopade minnesskrift, s. 69.

7. *Porträtt måladt af J. Nathan aus Cassel.* 57 × 44.
8. » » *anonym konstnär.* 75 × 63.
9. » » *J. A. Gillberg 1796.* Oval miniatyr. 7 × 6.

VIII. *Ulrika Margareta Keijser*, f. 1778, † 1806, gift 1797 med VII i dennes andra gifte.

10. *Porträtt måladt af anonym konstnär.* 75 × 63.

IX. *Jakob Pettersson* (son af I och II), f. 1727, † 1810, rådman i Göteborg, assessor. Ogift.

11. *Porträtt måladt af J. H. Scheffel.* 78 × 64.

Af dessa väl bibehållna, omsorgsfullt vårdade porträtt innehafves n:r 8 af kontrollören i tullverket Ernst Abraham Pettersson, och n:r 10 af dennes moder Ulrika Antoinetta P., född Oldenburg, enka efter kongl. hofpredikanten, kyrkoherden i Floda, Strengnäs' stift, kontraktsprosten. led. af nordstjerneorden Karl Wilhelm Pettersson, f. 1800, † 1872, (son af VII och VIII). Dessa makars äldste son, hofkamreraren Karl Edvard Pettersson i Stockholm, är innehafvare af öfriga 9 porträtt. Ett dylikt gallerí inom ofrälse släkt torde kunna anses som sällsynt.

Här kan tilläggas, att af *Daniel Pettersson* ett porträtt, måladt af anonym konstnär, finnes i Göteborgs museum, och i den märkliga porträttsamlingen i Stockholms storkyrkas sakristia ett porträtt af *Abraham Zacharias Pettersson*, (sonson till V och VI och son till magistratssekreteraren i Karlshamn, borgmästaren Abraham P. och Ingrid Margareta Steenhoff) f. 1792, † 1857 som pastor primarius i Stockholm, hvartill han utnämndes 1843, teol. doktor och led. af nordstjerneorden. Han ansågs som framstående talare och har utgifvit en mängd skrifter, deribland predikningar och tal, såsom synes i Lunds universitets historia af Weibull och Tegnér II: 104—5, hvartill hänvisas, liksom ock till Biogr. Lex. gamla och nya följden. Ifrågavarande porträtt, måladt af Staaff, är väl träffadt.

K. Fr. W—r.

Smärre personhistoriska meddelanden.

Carl Johansson Sjöblad, f. (1610?), † 1696, Friherre (1687), Guvernör, General af artilleriet. Uppgifterna om honom i Sv. Adelns Ättartaflor äro ytterst ofullständiga, men ur hans på Lagmansö i Södermanland förvarade friherrebref hafva följande tillägg till hans biografi kunnat göras: Ingick i tjenst vid Jönköpings regemente 1626 och var med i Preussen; 1630 volontär vid Smålands regemente till häst (blesserad vid Pfort); 1633 värf. vid Röda Regementet under öfverste Bo-

gendorph; var sedan vid Artilleriet som handtlangare; var konstapel, då han vid Pfaffenhagen blef »igenomskjuten»; uppvaktade rikskansleren Axel Oxenstierna på dennes resa till Paris; hofjunkare hos enkedrottningen; kaptenlöjtnant vid Artilleriet 1643; regementsqvartermästare i Skåne 1644; major 1648; landshöfding i »Croneberg» 1659; öfverste vid Artilleriet 1660; krigsråd 1665: generalmajor 1666; guvernör på Ösel 1673; general af Artilleriet 1674; afsked från guvernörsembetet 1681. Var 1687 vid upphöjelsen i friherrligt stånd 77 år gammal.

F. U. W.

Om uppkomsten af namnen Renner och Brenner samt om släkter med dessa namn meddelas upplysningar i Svenska Literatursällskapets i Finland Förhandlingar och uppsatser 14 (tr. 1901), af Magnus Brenner. Båda namnen förekomma i Sverige, åtminstone i Stockholm, och än mera i Tyskland.

K. F. W—r.

Berendt Johan Jakob von Wrangel (Fall). Rörande denne medlem af ätten Wrangel, om hvilken uppgifter saknas såväl i den stora Wrangelska slägtboken som i Sv. Adelns Ättartaflor, må här följande data få plats. Född 1695 i Reval. Volontär vid Lifgardet 1712 $^{7}/_{11}$. Rustmästare derst. 1715 $^{20}/_{7}$. 2. Förare s. å. $^{8}/_{12}$. 1. Förare 1716 $^{8}/_{5}$. Sergeant s. å. $^{6}/_{8}$. Fänrik vid Dalregementet s. å. $^{22}/_{8}$. Löjtnant derst. 1717 $^{13}/_{11}$. Afsked 1719 $^{30}/_{9}$. Löjtnant vid Vestgöta Femmänningsregemente s. å. $^{29}/_{12}$. Löjtnant med fänriks indelning vid generalmajoren von Beckerns regemente (från 1722 $^{8}/_{9}$ benämndt Drottningens Lifregemente) 1720 $^{26}/_{11}$. Löjtnants indelning 1732 $^{10}/_{11}$. Stabskapten 1750 $^{6}/_{2}$. Kaptens indelning samt kompanichef 1752 $^{28}/_{5}$. R. S. O. 1755 $^{13}/_{1}$. Död 1757 $^{26}/_{3}$ i Göteborg.

v. W. gjorde kampanj i Norge 1717 och vid Stockholm 1719, derunder s. å. affären vid Stäket.

Äfven för sonen, *Gustaf Magnus von Wrangel (Fall)*, »friherre», må fullständig tjenste- och meritförteckning här meddelas:

Född 1742 $^{21}/_{10}$ i Stralsund. Volontär vid Drottn. lifreg:te 1745 $^{31}/_{8}$. Förare vid v. Löwenfelska reg:tet 1758 $^{10}/_{8}$. Konstituerad fänrik derst. s. å. $^{27}/_{8}$. — Fick Kongl. permission att gå i preussisk tjenst 1759 $^{4}/_{8}$, der han var till och med 1762 med anställning vid reg:tet von Canitz. — Konfirmationsfullmagt såsom fänrik i svensk tjenst vid v. Löwenfelska reg:tet 1763 $^{21}/_{9}$. Stabsfänrik derst. 1766 $^{19}/_{12}$. Fänriks indelning 1768 $^{18}/_{3}$. Stabslöjtnant 1769 $^{30}/_{5}$. Transport, genom tjenstebyte, till von Blixenska[1] reg:tet 1772 $^{12}/_{8}$. Löjtnants indelning derst. 1778 $^{29}/_{6}$. Stabskapten 1780 $^{12}/_{4}$. Afsked 1783 $^{6}/_{6}$. Amtshauptmann i Bergen på Rügen samma år. Afsked 1797 $^{11}/_{5}$. Död s. å. $^{30}/_{9}$ i Bergen. v. W. deltog 1757—1758 i pommerska kriget, deltog i preussisk tjenst i 1759 års kampanj i Mark, var med i bataljen vid Frankfurt an der Oder d. $^{8}/_{8}$, der han blesserades i venstra sidan, bevistade anfallet vid Berlin 1760 $^{18}/_{4}$, bataljen vid Torgau $^{3}/_{11}$, der han bles-

[1] Senare benämndt »von Engelbrechtens» reg:te.

serades i venstra benet, attacken vid Saxendorff 20/12, belägringen af Colberg 1761 1/6—62 21/1, der han fick en kontusion i bröstet och blef fången men strax derefter utvexlad; deltog i marchen till Schlesien 1762 23/5, der han bevistade belägringen af Schweidnitz till den 27/12 s. å., då fästningen gick öfver.

O. Bx.

Från *Vadstena landsarkiv* kan den för forskaren hugnesamma underrättelsen meddelas, att *alla* socknar i Linköpings *län* till arkivet antingen insändt sina äldre kyrkböcker eller ock anfört att inga sådana af tillräcklig ålder der finnas. Somliga hafva insändt allt eller det mesta intill 1861, andra till inpå 1820 eller -30 eller 40-talet, men flertalet har stannat vid den bestämda tidsgränsen 1800.

I detta sammanhang må likväl ett beklagande uttalas öfver att kyrkböcker gällande för tiden efter 1800 utan inskränkning få kvarstanna i resp. församlingars vård om så önskas, enär dermed följer fara för förstöring af urkunder för en tid, som med hvarje år som går, öfverstiger hundra år. Om det föreskrefves att kyrkböcker icke böra utgöras af så stora volymer att de inrymma alltför många års anteckningar och att hvarje dylik bok borde aflemnas till landsarkivet 50 eller t. o. m. 25 år efter senaste anteckningsåret, så vore dermed mycket vunnet. Den som önskar någon utredning för äldre tid kan lika väl, ja t. o. m. bättre, erhålla en sådan från landsarkivet, der arkivarien är i tillfälle att forska i samtlige der befintliga kyrkböcker och ur dessa gifva besked på en gång i de fall då annars upplysningar måste sökas i flera församlingsarkiv.

Såsom ex. på, huru nu gällande bestämmelser verka, må anföras, att från en församling, Askeby, har dess äldsta bevarade dop-, vigsel- och begrafnings-bok, som börjas den 1 Januari 1700 och slutas den 31 December 1807, ej blifvit till landsarkivet insänd, derför att den med 7 år öfversköt den bestämda minsta tidsgränsen. hvadan för ifrågavarande socken ingen kyrkbok af nyssnämnda ovärderliga slag finnes i landsarkivet att tillgå.

F. U. W.

Personhistorisk litteratur.

Kongl. Skånska Dragonregementets historia. Personhistoriska anteckningar öfver officerare och civilmilitäre af officers rang 1676—1900 af *C. G. Platen.* Stockholm, Wahlström och Widstrand. Iduns K. Hofboktryckeri 1901. XVI + 356 s. 4:o.

Den personhistoriska forskningen har under de senaste decennierna kunnat glädja sig åt ett uppsving som endast få af

de så kallade hjelpvetenskaperna. Matrikellitteraturen har under denna tid riktats med en mångfald arbeten, visserligen af olika halt, men ofta resultat af djupgående forskningar. Likaså är det på slägtmonografiernas gebiet, der man haft tillfredsställelsen att se flere synnerligen utmärkta verk. Regementshistorikerna äro ej så många, men de arbeten, som under senare tider sett dagen på detta område, hafva varit mycket tillfredsställande. Vi behöfva endast erinra om O. Bergströms »Bidrag till Kongl. Uplands regementes historia», G. Hyltén-Cavallius' »Kongl. Kronobergs regementes officerskår» samt »Anteckningar om Kongl. Svea artilleriregemente 1794—1894», hvilka arbeten i olika hänseenden tillfredsställa mycket stora anspråk.

Till dessa ansluter sig nu det af ryttmästaren C. G. Platen, under ofvan anförda titel utgifna monumentala arbetet, som icke blott inom sitt område, utan äfven inom all vår hittills kända matrikellitteratur, torde stå oupphunnet såväl ifråga om den gedigna och dyrbara utstyrseln som om uppgifternas mängd och tillförlitlighet. I de fall der anmälaren kontrollerat dessa senare har det endast sällan visat sig att rättelser behöft göras. Med mycken flit och sannolikt med stort besvär och en alla svårigheter besegrande energi har författaren sammanfört personhistoriska uppgifter och meritförteckningar rörande närmare 900 personer. Om somliga svälla meddelandena ut till formliga biografier; särskildt äro notiserna om regementets chefer fullständiga samt utgöra en utmärkt vägledning för den, som önskar underrättelser om sjelfva regementets öden.

Huru fullständigt arbetet än är och huru väl det än fyller alla de förväntningar en forskare kan ställa på ett arbete af denna art, måste man dock beklaga att författaren ej låtit titeln åtföljas af en I. Man hade då haft förhoppning om att äfven II skolat se dagen. Ingen vore i alla händelser dertill mera kompetent än författaren, som ju, utom att han disponerar ett samladt material, visat sig ega förmåga dertill samt dessutom hafva ett obegränsadt intresse för det regemente han tillhör.

Till biografierna ha fogats afbildningar af icke mindre än 315 porträtt och 291 namnteckningar, en i sanning storartad och helt säkert enastående samling, som, oafsedt den ekonomiska uppoffringen, sannolikt kostat den flitige samlaren mer möda än den oinvigde kanske tror.

Arbetet, som i allo hedrar författaren, kunna vi på det varmaste rekommendera icke blott till studium utan till efter-

följd. Några smärre tillägg skulle visserligen kunna göras och ett eller annat tryckfel kunna påvisas, men hvilket arbete af denna art är utan fel? Må här endast påpekas ett förbiseende: Gustaf Karlström (sid. 115) tillhörde adl. ätten Karlström n:r 857, och återfinnes i Sv. Ad. Ättartaflor på denna ätt (Carlström) ä Tab. 12. Att författaren följt det anrepska stafningssättet af adliga namn är att beklaga. Af porträtten är visserligen ett eller annat mindre lyckadt, men de öfriga vackra och alla af intresse. Hvad de 23 på japanskt papper tryckta helsidesplancherna beträffar har den anmärkningen gjorts, att de synas något mörka; detta kan ej förnekas, men är sannolikt beroende på papperssorten, som tydligen ej lämpar sig för cliché-tryck. Tvenne register fullständiga denna förträffliga regementshistorik och göra författarens forskningar mera tillgängliga och lättare användbara för alla vänner till personhistoria. Af arbetet äro 15 numrerade exemplar tryckta på japanskt papper.

F. U. W.

Stockholmstyper af Adolf Hellander. Stockholm 1901, 159 sid. 8:o.

Af bokens titel synes framgå, att förf. meddelar något personhistoriskt, och så borde vara fallet om innehållet vore pålitligt, men något oefterrättligare opus kan knappast uppletas i vår litteratur. Oriktiga årtal, vrängda framställningar och uppenbara osanningar förekomma alltigenom. Det hela är bara slarf och vittnar om att förf. icke gjort sig ringaste besvär med att ur lätt tillgängliga källor hemta någon upplysning. Att angifva felen skulle upptaga för stort utrymme och vore utan nytta, ty hela arbetet bör så att säga »ligga ogildt».

Stockholmare.

Publicistklubbens Matrikel vid 20:de århundradets början. Biografiska och genealogiska uppgifter utgifna af Viktor Millqvist. Stockholm 1901. Iduns Kongl. Hofboktryckeri. IV + 268 s.

Utgifvaren af denna Publicistklubbens första fullständiga matrikel, herr Viktor Millqvist, är ingen nybörjare på det personhistoriska området. Om också hans produktion icke varit in-

skränkt till det rena matrikelarbetet har han med stor framgång arbetat i den personhistoriska forskningens tjenst. Hans biografiska studier öfver ledamöterna i Andra Kammaren 1888—1890 utgifna under signaturen Scipio väckte på sin tid berättigadt uppseende. Likaså kan med skäl sägas att föreliggande arbete, ett rent matrikelarbete, är förtjent såväl af erkännande för den utmärkta uppställningen som af beröm för sin noggrannhet. Det är visserligen sannt att en stor myckenhet af uppgifterna insändts till utgifvaren från klubbledamöterna sjelfva, men huru mycket utgifvaren meddelat ur egen fatabur kan endast den förstå, som sjelf sysslat med hithörande ting. För att undvika anmärkning med afseende å en märkbar ojemnhet i vissa biografier har författaren användt det i en del matriklar införda sättet att med en anklagande * framför en persons biografi angifva att denne ej lemnat några upplysningar om sig sjelf.

Uppgifterna äro, utom i ofvan antydda fall, mycket fullständiga och uttömmande, men en inkonsekvens må här påvisas. För en person, som är omgift meddelas ej första hustruns namn, ehuru skilsmessa icke förekommit; likaså meddelas ej att han i sitt första äktenskap haft barn.

Af stort värde äro uppgifterna om klubbmedlemmarnes verksamhet samt litteraturförteckningarna, hvilka fullständiga de i detta hänseende helt naturligt något magra uppgifterna i Sv. Porträttgalleri afd. XVI.

Med få ord! det är ett verkligt nöje att anmäla detta arbete, hvarpå så mycken omsorg blifvit nedlagd och hvari önskan att göra det allra bästa lyser igenom snart sagdt på hvarje sida.

En utmärkt idé har utgifvaren haft, nemligen den, att hänvisa till större genealogiska uppslagsverk, deri upplysningar om de i arbetet förekommande personernas slägtförhållanden stå att vinna. Det till arbetet fogade, af den på detta område särdeles kompetente bibliotekarien dr B. Lundstedt utarbetade, signatur- och psevdonymregistret är förträffligt och till stor nytta.

Boklådspriset 6 kronor får ej anses högt, allrahelst utstyrseln är mycket vårdad. *F. U. W.*

Svenska Landtmätare. 1628—1900. Biografisk förteckning af Viktor Ekstrand. Tredje häftet. Svealand (utom Dalarne). Sthlm. C. E. Fritzes K. Hofbokhandel (i distribution). Upsala 1901. Almqvist & Wiksells Boktryckeri-A.-B.

Af detta arbete har den flitige utgifvaren nyligen fullbordat ifrågavarande ganska omfattande häfte, som härmed anmäles under hänvisande till signaturen A. L—n's i föregående häfte af denna tidskrift intagna recension. *Red.*

Öfverste Nils Skyttes Dagbok 1675—1720. Utgifven af Otto Bergström. Sthlm. K. Boktryckeriet. P. A. Norstedt & Söner. 1901. 8:o. II + 102 s. Tryckt som manuskript i 200 exemplar.

Denna af öfversten Nils Skytte (f. 1656, † 1720) förda dagbok skiljer sig visserligen icke mycket från liknande annotationer från samma tid, men innehåller icke desto mindre en hel del nya uppgifter såväl om händelser som personer, synnerligast från kriget med Danmark på 1670-talet, äfvensom under den unge krigarens ströftåg på kontinenten. Icke så få tillägg och rättelser till äldre uppgifter kunna göras med ledning af dessa Skytteska anteckningar, utgifna på bekostnad af den nuvarande egaren af handskriften, majoren C. G. Skytte, samt under redaktion af den uti hithörande ting särdeles hemmastadde, personhistoriske författaren kapten O. Bergström, som med mycken noggrannhet återgifvit originalet i bokstafstrogen redaktion. Arbetet är prydligt utstyrdt. *C.*

Anteckningar om släkten Samzelius. Utgifna af Hugo Samzelius. Tryckt i 25 exemplar. Stockholm. I. Marcus Boktr. Akt.-Bol. 1901. 40 s. 8:o.

Såsom ofvanstående titel angifver föreligger här en släktmonografi, visserligen af ringa omfång, men icke desto mindre utarbetad både med intresse och sakkunskap. Såsom exempel på huru fullständiga uppgifter i arbeten af denna art böra vara hänvisar utgifvaren sjelf till Tab. XXV å B-grenen af slägten, sid. 36, men han kunde med större fog hänvisat till Tabell IX på samma gren. Utom det att de genealogiska och personhistoriska uppgifterna derstädes äro så fullständiga som gärna kan önskas, förekommer på denna senare tabell en högst intressant och noggrant utarbetad förteckning öfver de af jägmästaren Hugo Samzelius utgifna arbeten eller skrifter samt af honom författade uppsatser m. m.

Det lilla häftet är, icke minst i detta hänseende, mycket lärorikt, men gör likväl ej anspråk på att vara annat än »en stomme för vidare påbyggnad». Att ingå på någon kritik af uppgifterna kan ej här komma på tal, allrahelst de 25 exemplaren äro »afsedda för utdelning uteslutande inom släkten». Vi hafva endast velat i största korthet påpeka detta värdefulla tillskott i den nyare personhistoriska litteraturen.

F. U. W.

Göta Par Bricoles första hundrade år 1801—1901, tecknade af Conrad Klingberg, Ridd.-sekreterare, 108 s. 4:o. Tr. 1901 hos Wald. Zachrisson, Göteborg.

Detta äfven till utstyrseln berömvärda tryckalster utdelades vid den storartade sekularfest inom brikolleriet, som firades i Göteborg den 29 sistl. september. Författaren, som förberedt sig genom årslångt forskande i såväl Göta P. B:s som moderlogens i Stockholm samlingar af bref, protokoll, matriklar och andra handlingar af delvis gammalt datum och med mycket intressanta detaljer, har här lemnat ett arbete, hvilket är särdeles välkommet för vänner af personhistorisk forskning. Det är nemligen ur sådana från hittills obegagnade källor utarbetade redogörelser, personhistorikern kan hemta materialier för att gifva »färg» åt namn och årtal i sina biografiska teckningar.

Efter en inledande återblick på det svenska offentliga ordensväsendet i midten af 1700-talet, och deraf föranledt parodierande inom enskilda muntrationssällskap, lemnar förf. en detaljerad redogörelse för Göta P. B:s instiftande 1801, jemte biografiska uppgifter om dess stiftare (18 till antalet) med friherre Gustaf Fredrik Koskull, logens förste ordförande mästare, i spetsen.

Med stigande intresse och lif skildrar förf. sällskapets verksamhet och dess mera framstående medlemmars ingripande i ordenslifvet. Bland de biografiska teckningar, som sålunda fått plats i boken, må särskildt framhållas dem öfver professoren Carl Fredrik Weltzin, ordensskald, hofindenten Carl Oskar Wijkander, ordförande mästare, stadsingeniören Carl Johan Nyström, deputerad mästare, magistratssekreteraren Gustaf Edvard Gjers, ordförande mästare, musikdirektören Israel Sandström, styrande guvernör och »direktör af backanaliska musiken», tullkontrollören

Johan Jacob Biörklund, kansler o. s. v. en lång följd af glada sångare och talare, hvilka hvar i sin mån bidragit till att lyfta Göta P. B. till den framstående ställning, sällskapet numera intager inom hela brikolleriet och särskildt i rikets andra stad.

Boken afslutas med vidlyftiga förteckningar öfver alla innehafvare af embeten under hela seklet och samtlige till jubelkommendörer kreerade medlemmar samt ett icke minst för personhistorikern välkommet alfabetiskt register öfver alla de 4 à 500 i boken omnämnda personer.

Sällskapet P. B. i Stockholm, moderloge till Göta P. B. och rikets öfriga fyra brikolloger, saknar ännu en motsvarande mera detaljerad och i perioder indelad ordenshistoria. Förhållandet med dess stiftande och stiftare är icke fullt utredt och blir det måhända aldrig i brist på källor. Men vi kunna glädja läsaren med att sällskapets nuvarande arkivarie och en annan bland dess äldre medlemmar äro sysselsatta med mycket grundliga förarbeten till en publikation, som torde vara att i tryck förvänta inom 1½ à 2 år — »*P. B:s äldste matrikel* (åren 1779—1808)» eller under annan snarlik titel.

Det nu föreliggande arbetet öfver Göta P. B. säljes icke i bokhandeln, men forskare och samlare kunna genom Klemmings antiqvariat erhålla exemplar.

A. K.

Minnen, En gammal Stockholmares anteckningar (Stockholm 1901) är den titel, hvarmed man, jemte författarens namn, försett en särdeles prydlig volym innehållande ett urval af uppsatser och verser författade af förre kamreraren vid Allmänna barnhuset i Stockholm Johan Fredrik Fröléen, som föddes 1812 och afled 1899. Hans lefnadslopp skildras, till någon del efter hans egna anteckningar, af utgifvaren, en slägting, och alla som känt den bortgångne instämma säkert i utgifvarens vackra omdöme om honom. Fröléen var originel, men förbindligt artig och sympatisk, så att man mindre fäste sig vid hans likgiltighet för yttre prydlighet m. m. Hans personhistoriska meddelanden gälla skalderna Ingelman och Bellman, Thomas Thorilds son Ivar Thor, anställd som lärare i tyska skolan i Stockholm, men som sådan slutligen omöjlig, Du Puy och andra teaterpersoner, samt Stockholmsoriginaler och lärare vid tyska skolan, m. fl.

Förf. synes hafva saknat kännedom om att kyrkoherden i tyska församlingen, dr Lüdeke, 1834 utgaf handlingar rörande den olycklige Thorild och till dennes försvar. Thorild afled 1835 efterlemnande enka, dotter och två söner. Det porträtt af Fröléen, hvilket åtföljer hans »Minnen», är taget i hans sena ålderdom och föga ägnadt att gifva föreställning om hans blida och skalkaktiga utseende som yngre eller medelåldrig.

K. F. W—r.

Kristinehamns kyrkas böcker. I. Vigda 1645—1683. Med biografiska anteckningar af Helmer Lagergren, Postexpeditör. Kristinehamn. J. L. Grundels Boktryckeri 1901. 8:o 38 sid. Pris 1 krona.

Denna publikation, af den flitige forskaren på det personhistoriska området, Helmer Lagergren, är egnad att väcka det allra största uppseende bland den för slika ting intresserade allmänheten. Titeln säger redan tydligt nog hvad som är fråga om. Vi stå här inför ett arbete af samma art som *F. U. Wrangels »S:t Nicolai kyrkas i Stockholm Vigselbok 1609—1700»* och *W. Bergs »Christine kyrkas böcker»*. Utgifvaren har användt samma metod som Wrangel, nemligen att så vidt möjligt ur andra tillbuds stående källor i noter lemna upplysning om de i sjelfva texten förekommande personerna och har i detta hänseende lyckats alldeles förträffligt. Anmälaren är viss om att hvar och en, som tagit kännedom om detta första häfte icke skall tveka att förskaffa sig de följande. Redaktionen är omsorgsfull, noterna i de flesta fall mycket upplysande, trycket är spatiöst och stilen läslig; det hela gör ett utmärkt godt intryck.

O. B.

Svenska skriftprof från Erik den Heliges tid till Gustaf III:s, efter original i riksarkivet och k. biblioteket i ljustryck utförda vid generalstabens litografiska anstalt.

Första häftet. Medeltiden, 25 pl. med 39 skriftprof i boktryck återgifna af *Emil Hildebrand*, *Algernon Börtzell* och *Harald Wieselgren*. 1894.

Andra häftet. Nyare tiden, 29 pl. med 128 skriftprof, efter urval och med text af *Emil Hildebrand*. 1900.

Stockholm, P. A. Norstedt & Söner.

Under de senare åren har man härstädes börjat utgifva fotografiskt trogna afbildningar af handskrifter från äldre tider och derigenom sökt väcka intresset för och underlätta studiet af dylika handlingar. Sålunda utgafs 1891 en samling handskriftprof från 1500, 1600 och 1700-talen till tjenst vid öfningar i handskriftläsning, närmast afsedd för studerande vid Lunds universitet, men användbar för en hvar nybörjare. Af vida större omfång och värde är nu föreliggande arbete, som är synnerligen förtjent af Svenska autografsällskapets ledamöters intresse; särskildt från två synpunkter sedt är detsamma af betydelse, icke blott för autografsamlare utan äfven. och i större grad, för hvar och en som tänker egna sig åt arkivforskning. Man kan nemligen genom studium af de karakteristiska stilprof från olika tider, som meddelas i detta arbete, vinna en viss erfarenhet och insigt vid bedömandet af en handskrifts ungefärliga ålder; och vidare lemna ifrågavarande samlingar ett rikhaltigt material för öfningar i konsten att tyda äldre handlingars skriftspråk.

Det är i synnerhet i detta senare hänseende som arbetets förra hälft är af betydelse. Ett till detta planschhäfte hörande texthäfte innehåller nemligen ett fullständigt och noggrannt återgifvande i boktryck af de afbildade handskrifterna med åtskilliga upplysningar om alla i skrifterna förekommande förkortningar förklarade och med kursiv stil utmärkta. Då, såsom bekant. medeltidsskriften i allmänhet under långa tider höll sig likformig och i påfallande grad regelbunden samt de i stor utsträckning använda förkortningarna synas hafva utförts efter vissa, gifna regler, böra de här meddelade handskriftprofven blifva till stor nytta för den, som önskar vinna färdighet att tyda medeltidens skriftspråk. För att bereda lämpligt material till öfningar hafva utgifvarne sökt att i möjligaste mån meddela afbildningar af hela sidor eller fullständiga urkunder. Första häftet innehåller prof på bok- och handskrifter från midten af 1100-talet till 1400-talets slut med mellanrum af 25—50 år. N:r 1 utgöres af ett gåfvobref af danske konungen Erik Emune till Lunds domkyrka, utfärdadt den 6 januari 1135, och uppgifves vara det äldsta bevarade i norden utfärdade bref. N:r 2, ett bref af erkebiskop Stephan i Upsala, förskrifver sig från 1160-talet och är det äldsta nu bevarade i Sverige utfärdade bref. Vidare hafva bref meddelats från följande konungar eller regenter, nemligen: Knut Eriksson (ett af de äldsta i Sverige utfärdade konungabref, från något af åren 1167—1185), Birger Jarl, Magnus Ladulås, Magnus

Eriksson, Karl Knutsson och Sten Sture d. ä. (ett af de äldsta bevarade sköldebref, utfärdadt för Lasse Halvardsson d. 22 aug. 1482). Bland märkligare autografer finna vi sådana af den heliga Birgitta »en egenhändig uppteckning af de ord hon förnam i sitt inre, när hon betänkte hvad svar hon skulle gifva Guds vänner i Sverige, hvilka genom henne rådsport himlen, huru de skulle ställa sig under resningen mot konung Magnus»; af Hemming Gad till riksens råd i Sverige dat. Rom d. 4 juni 1498 (Gads stil säges vara en af de mest svårlästa under Sveriges medeltid); af vadstenamunken, sedan biskopen i Westerås Peder Månsson; af domprosten, sedan biskopen i Linköping Hans Brask och dennes bekante sekreterare Hans Spegelberg, med flere. Bland de öfriga urkunderna må påpekas prof på notariatsattester, från 1420; prof på synnerligen starka förkortningar i latinsk skrift, från 1433; en af de äldsta i riksarkivet förvarade på svenska skrifna urkunderna, från 1344. Äfven meddelas en afbildning af den ryktbara Kalmar-unions-akten 1397. Slutligen må omnämnas att utgifvarne vid urvalet af bokhandskrifter sökt få representerade dels olika tidpunkter från 1280- till 1490-talet, dels ock några af k. bibliotekets vigtigaste serier såsom lagarna, legenderna, rimkrönikorna, eufemiavisorna och uppbyggelselitteraturen.

Hvad åter arbetets senare del angår, kan densamma till följd af rent faktiska omständigheter icke utgöra ett undervisningsmaterial i paleografi af samma betydelse som den förra delen; detta naturligtvis beroende på den oerhörda mängd af stilar, ofta slarfviga och svårtydda, som under nyare tiden med dess billigare skrifmaterialier uppkommo. Likväl bör äfven detta häfte kunna blifva till någon nytta för en nybörjare i handskrifttolkningens konst och skulle otvifvelaktigt hafva blifvit det i väsentligt högre grad, derest af skriftprofven meddelats hela sidor eller åtminstone större delar, än som skett, samt de afbildade skrifterna i det åtföljande texthäftet återgifvits med vanliga typer; detta senare har nemligen underlåtits utom i ett par undantagsfall. Deremot lemnar detta planschhäfte, som på 29 blad meddelar icke mindre än 120 skriftprof, en synnerligen instruktiv öfversigt i fråga om skriftens utveckling under den nyare tiden, särskildt i det kungliga kansliet, men jemväl hos enskilda skribenter. Häftets hufvudsakliga betydelse ligger sålunda deri, att detsamma vill tjena som ledning vid bedömande af en odaterad handskrifts ungefärliga ålder, ja tilläfventyrs äf-

ven bestämmandet af en viss handstil; och från denna synpunkt sedt har häftet säkerligen ett synnerligt värde. För autografsamlare har dessutom detta häfte sitt särskilda intresse, då deri meddelas handskriftprof och namnteckningar af ett stort antal märkliga svenskar; såsom af våra förnämsta konungar från Gustaf Wasa till och med Gustaf III, samt af omkring 100 statsmän, prester, vetenskapsmän, krigare, arkivmän och lärde. I det hithörande texthäftet lemnas en förteckning öfver alla dessa skriftprof med data och en del upplysningar äfvensom namnregister. Hvilken vigt denna arbetets senare del har för hvar och en, som intresserar sig för autografer, torde här ej närmare behöfva angifvas.

Plancherna äro synnerligen väl utförda vid Generalstabens litografiska anstalt och lemna i allmänhet intet öfrigt att önska i fråga om tydlighet.

Hvarje del säljes särskildt för 15 kr.; köpare af båda erhålla dem till 25 kr. *J. R.*

Svenska porträtt i samlingar vid Upsala universitet.

Med föreliggande häfte af Personhistorisk Tidskrift följa tvenne ark af den utlofvade, beskrifvande förteckningen öfver Upsala universitets porträttsamlingar, omfattande icke blott de i universitetets konstsamling och i universitetshuset förvarade porträtt utan äfven sådana, som tillhöra de olika institutionerna och nationerna samt de i universitetsbibliotekets samlingar förvarade målade, ritade eller klippta porträtt. Författare är e. o. amanuensen N. Sjöberg, som till redaktionens förfogande ställt det värdefulla manuskriptet. Denna publikation förses med egen paginering och afslutas med första häftet af nästkommande årgång, då äfven omslag, särskildt titelblad, författarens företal samt konstnärsregister komma att bifogas.

Arbetet är mycket rikt illustreradt. De nu utgifna arken prydas i texten af fyra afbildningar samt åtföljas af 11 helsidesplancher i denna tidskrifts vanliga format. Till de följande arken höra fem bilder i texten samt 21 helsidesplancher.

Att denna dyrbara publikation kunnat utgifvas i förening med Personhistorisk Tidskrift är till största delen beroende af ett storartadt mecenatskap. Dels hafva till de dryga kostnaderna för illustrationer m. fl. extra utgifter bidragit herrar: Grosshandlaren *Axel Abramson* (100 kr.), Öfverstekammarjunkaren *Frih. C. C:son Bonde* (150 kr.), Öfverstekammarjunkaren *Grefve N. Brahe* (100 kr.), ryske Legationssekreteraren *M. v. Meck* (100 kr.), Bruksegaren *C. v. Platen* (50 kr.), Generaldirektören *Grefve F. Wachtmeister* (100 kr.), Grosshandlaren

P. M. Wikström (50 kr.), Envoyén *Grefve H. Wrangel* (100 kr.), dels hafva en del äldre klichéer med stort tillmötesgående ställts till redaktionens förfogande af: red. för »Ord och Bild» samt af förlagsbokhandlarne: H. Geber, I. Hæggström och P. A. Norstedt & Söner, till hvilka samtliga redaktionens tacksägelse här må uttalas. En del nya klichéer samt fotografier hafva dessutom bekostats af Sällskapets skattmästare och sekreterare.

Red.

Frågor.

3. Finnes något porträtt af rikshistoriografen Anders Schönberg (f. 1737, † 1811) och hvar? *—v.*

4. I början af 1800-talet var en fru v. Stierneman, född Sasse, medlem af Musikaliska Sällskapet i Norrköping, enligt sällskapets matrikel. Hon finnes ej upptagen i Stiernemanska stamtaflan i Svenska Adelns Ättartaflor och ej heller i släkten Sasse i Svenska Ättartal VI. Kan någon lemna upplysning om hennes förnamn, föräldrar och man? *—r—*

5. I Anreps Svenska Adelns Ättartaflor förekommer ett utförligt släktregister öfver förfäderna till kh. *Kristoffer Magni* (Grip) i Elghult samt till dennes frände, adlad *Gyllengrip.*

Frågas, om någon genealogisk forskare kunde uti denna tidskrift meddela några mera pålitliga källor för nämnda släkts historia än riddarhusgenealogierna? *Intresserad.*

Frågor angående riksvapnet?

1. Finnes det stadfästade tvenne fullständiga riksvapen *ett större, med mantel och alla ordnar* och *ett mindre, med sköldhållare och endast serafimerorden?*
2. Är korset i vapnet ett »kors» eller endast två skiljelinier?
3. Kan ett vapen med endast tre kronor anses som riksvapen?
4. Tillhör valspråket riksvapnet?
5. Hvilken typ på vapnet och kronan är den bästa att använda (Erik XIV:s, Johan III:s eller Fredrik I:s)?
6. Skola sköldhållarne hafva till- eller frånvända hufvuden? Äro deras klor förgyllda?
7. Bör vasen hafva 15- eller 1700-talets typ?
8. Äro kronbottnarna i Sveavapnet cinnober- eller purpurfärgade? eller äro de af fältets färg?
9. Skola Götavapnets strömmar bibehållas?

Frågor angående Bernadotteska vapnet

1. Är skölden klufven och venstra fältet deladt?
2. Med eller utan Carlavagn?
3. Örnen svart? med ut- eller nedslagna vingar?
4. Skall den i örnens klo hållna »åskan» vara med eller utan viggar?
5. Skall bron hafva två torn och tre spann?
6. Är bron röd eller grå?
7. Går strömmen åt höger eller venster?
8. Skall den blå bottnen synas under brospannen?

A. L.

Kongl. Skogs- och Jägeristaten. II. Med anledning af det först i 2:a häftet af Personhist. tidskr. 1901 synliga meddelandet om den nya delen af nämnda biografiska arbete, underrättas subskribenterna härigenom att priset ej heller denna gång kan sättas lägre än 10 kronor, då nämligen afslutningsdelen blir lika omfattande som sin föregångare. Härom har också i pressen meddelande gifvits *efter* det att notisen till red. af Personhist. tidskr. inlämnades.

H. Szs.

Rättelser och tillägg:

Sid. 31 rad 11 uppifrån *står* Henrietta, *läs* Henrica.
» 85. Häradshöfding *Michael Eurenius Höijer* afled 1756 $^{26}/_{1}$ (enl. handl. å Kengis).
» 94 rad 10 uppifrån *står* Ilenola, *läs* Ilmola.
» » » 18 » » Tian, » Tim.

Svenska Autograf-Sällskapet
1901.

Sedan föregående häfte (III: 2) af Personhistorisk tidskrift utkom, hafva följande personer ingått såsom ledamöter i Svenska autografsällskapet:

Ständige ledamöter:

Delegationen för de Antellska samlingarne. Helsingfors.
Mörner, *K. A. G.* Grefve, Godsegare, Amanuens.

Årligen betalande ledamöter:

Afzelius, *C. A.*, Disponent. Norrköping.
Anjou, *A. F. K.*, vice Häradshöfding.
Bennet, *J. E. F.*, Friherre, Löjtnant. Örtofta.
Bergmanson, *G. E.*, Kontrollör. Helsingfors.
Blom, *E.*, Kamrerare. Vingåker.
Bonde, *G. F.*, Grefve, Godsegare. Theleborg.
Carlheim-Gyllensköld, *S. V. G.*, Amanuens.
Creutz, *E. J. G.*, Friherre, Löjtnant.
von Dardel, *G. F. N.*, Student. Upsala.
De Geer, *J.-J. G.*, Friherre, Amanuens.
De la Gardie, *J. C.*, Grefve, Kammarherre. Gefle.
Eckerbom, *H. G.*, Juris stud. Wexiö.
Ekström, *F. W.*, f. d. Expeditionschef.
von Essen, *A. N.*, Friherre, Kammarherre. Helliden.
Grönblad, *C. A.*, Biblioteksamanuens.
Gyllenkrok, *A. T. G.*, Friherre, Kammarherre. Björnstorp.
Hamilton, *G. M.*, Grefve, Godsegare. Hedensberg.
Hougberg, *E.*, Öfverläkare. Pitkäniemi.
Ihre, *B. J. A.*, Löjtnant, Godsegare. Ekebyhof.
Kuylenstjerna, *A. J. C.*, Kammarherre.
Küsel, *E. H.*, Amanuens.
Lawski, *J.*, Konsthandlare. Norrköping.
Lindstedt, *A. V.*, Kamrerare.
Ling, *A.*, Tandläkare.
Millqvist, *V.*, Redaktör.
Ohlson, *O.*, Revisor.
von Otter, *C. F.*, Friherre, Advokatfiskal.
Oxehufwud, *B. F. O.*, f. d. Löjtnant. Umeå.
Oxenstierna, *S. E. C.*, f. Wallenberg. Grefvinna, Sirishof.
Palm, *A. A. E.*, Regementsintendent. Sollefteå.
Philipson, *C. O.*, Godsegare. Marieborg.
Ramel, *M.*, Friherre, Godsegare. Hviderup.
Ringius, *E. S. E.*, v. Häradshöfding. Malmö.
von Schinkel, *B. S.*, v. Auditör.
af Sillén, *E. O. G.*, Kammarherre.
von Stedingk, *C. E. S.*, Friherre, Kammarherre, Gäringstorp.
Tigerschiöld, *H. E.*, Kanslisekreterare.
af Ugglas, *F. O.*, Friherre, Löjtnant. Sneslingeberg.
Wahlund, *J.*, Borgmästare. Östhammar.
Wennberg, *C.*, Doktor. Wexiö.
Wennerström, *J. V.*, Apotekare. Wexiö.
Wernstedt, *H.*, Löjtnant.
Wrangel, *F.*, Grefve, Kansliråd.
Åhrberg, *C. H.*, vice Häradshöfding.

PERSON-REGISTER.[1]

[1] Utarbetadt af O. B.

[illegible]

Grefve Knut Posse,
Öfverståthållare i Stockholm 1705—1714.
(Oljemålning tillhörig löjtnanten grefve Carl Arvid Posse.)

Laurent De Geer,

till Österby.

F. 1614; † 1666.

(Oljemålning å Leufsta; okänd mästare.)

ELISABETH PARMENTIER,
FÖDD VIVIEN.
MODER TILL JEANNE DE GEER, FÖDD PARMENTIER.
(VÄGGFAST OLJEMÅLNING Å LEUFSTA AF CORNELIS JANSSENS VAN CEULEN.)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Charles De Geer,
Frih. till Leufsta, Hofmarskalk.
F. 1720; † 1778.
(Väggfast oljemålning å Leufsta af O. Arenius.)

Jean Jacques De Geer,
till Finspong.
F. 1666; † 1738.
(Oljemålning å Leufsta: okänd mästare.)

Jacquelina Cornelia Assendelft,
Jean Jacques De Geers maka.
F. 1682; † 1754.
(Oljemålning å Leufsta; okänd mästare.)

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Charles De Geer,
Landshöfding, stiftare af Leufsta fideikommiss.
F. 1660; † 1730.
(Väggfast oljemålning å Leufsta af George Schröder.)

Charles De Geer,
Friil. till Leufsta, Kammarherre.
F. 1747; † 1805.
(Oljemålning å Leufsta af C. F. von Breda.)

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ANTOINE CHARLES PARMENTIER,
TILL HEESWIJK.
FADER TILL JEANNE DE GEER, FÖDD PARMENTIER.
(VÄGGFAST OLJEMÅLNING Å LEUFSTA AF CORNELIS JANSSENS VAN CEULEN.)

FRIHERRINNAN CATHARINA CHARLOTTA DE GEER,
FÖDD FRIHERRINNA RIBBING TILL ZERNAWA.
F. 1720; † 1787.
(VÄGGFAST OLJEMÅLNING Å LEUFSTA AF O. ARENIUS.)